STANISŁAW LEM

ÎNTOARCEREA DIN STELE

GOLEM XIV

EDITURA UNIVERS

Coperta de DAN STANCIU

Redactor: OLGA JORA

Stanisław Lem
POWRÓT Z GWIAZD
Wydawnictwo „Czytelnik", Warszawa, 1968

GOLEM XIV
Wydawnictwo Literackie, Kraków, 1981
© Stanisław Lem

Toate drepturile asupra acestei versiuni
aparțin Editurii Univers
79739 București, Piața Presei Libere nr. 1.

884-3
L44

STANISŁAW LEM

ÎNTOARCEREA DIN STELE

•

GOLEM XIV

COLECȚIA ROMANELOR ȘTIINȚIFICO FANTASTICE

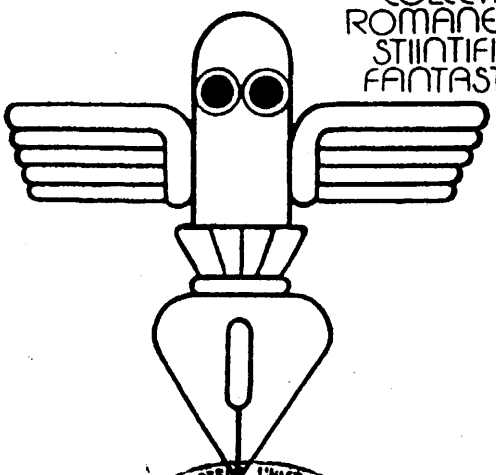

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ "GH. ASACHI" IAȘI

Ł1-350

Traduceri de
Mihai Dan Pavelescu și Cristian Tudor Popescu;
Constantin Geambașu

Cuvînt înainte de
Cristian Tudor Popescu

ISBN 973-34-0419-5

STANISŁAW LEM – călugărul umilinței de a fi

COLAPSUL VISULUI DE MARE ALTITUDINE. *Iată una din multele sintagme, pe cît de tușante, pe atît de parțiale, cu care se poate eticheta global tranziția est-europeană. Partea din* science fiction *avînd drept cadru viitorul îndepărtat sau Cosmosul îndepărtat nu mai prezintă interes nici pentru autori, nici pentru cititori. Lumile din cărțile copilăriei și adolescenței generației mele par la fel de îndepărtate ca Antichitatea indiană sau chineză: cine își mai amintește astăzi de Erg Noor, Niza Krit, Evda Nal, Ciara Nandi, Mwen Mas, Dar Veter (am transcris numele acestea din memorie, spre propria-mi surprindere, fără să scot volumul lui Efremov din bibliotecă), eroii* Nebuloasei din Andromeda, *acea supraomenească sforțare de a închipui un viitor în care rațiunea, altruismul, cooperarea între ființele omenești guvernează un pămînt al oamenilor, unde rasele și limbile nu mai înseamnă aproape nimic? Literatura actuală de anticipație își situează cadrul acțiunii cu cel mult cîteva decenii în viitor – de trecut nu mai poate fi vorba. Cît privește Spațiul, toată lumea rămîne cu picioarele pe Pămînt – navele fotonice zac uitate în hangare, stelele și planetele sclipesc stingher, extratereștrii dorm în cochiliile lor translucide, nici măcar praful de pe Lună sau Marte nu mai e tulburat de picior omenesc. La modă sînt* political fiction, social fiction, contemporary fiction – *acțiunea se petrece în prezent, fiind o extrapolare cu un pas sau doi a unui set de date reale – viitorul SUA și al Uniunii Europene, radiația tot mai puternică a centrului de forță Asia-Pacific, fața Rusiei ce va veni, islamismul, terorismul, SIDA... Și totul cufundat în atotcuprinzătoarea realitate virtuală a rețelei mondiale de computere. E un progres? Un pas înapoi? Greu de spus; direcțiile și sensurile în literatura imaginarului sînt adesea diferite de cele ale istoriei. Cu siguranță însă, ceva se pierde: vocația pentru jocul cu destinul rasei umane, pentru investigarea omului dincolo de conjuncturi sociale sau politice. Celor care nu se împacă cu asta, le rămîne explorarea cărților mari ale deceniilor din urmă, multe din ele necunoscute publicului românesc în condițiile de obstrucție informațională ale totalitarismului.*

Este cazul romanelor Întoarcerea din stele *și* Golem XIV *ale lui Stanisław Lem. Ambele atacă una din temele obsedante ale operei marelui scriitor polonez, probabil, alături de H. G. Wells, cel mai*

important autor de ficțiune speculativă al tuturor timpurilor: unde începe și unde se termină umanul? Există în om o esență ireductibilă, definitorie, sau totul poate fi reprodus, copiat, mimat mecanic?

Întoarcerea din stele *e un roman cu teză, ceea ce, așa cum istoria literaturii a demonstrat-o adesea, nu e o premisă foarte fericită. Din roman se degajă totuși forța scriitoricească uriașă a lui Lem, care reușește pagini memorabile chiar și în aceste condiții. Astronautul Hall Bregg se întoarce pe Pământ după o lungă călătorie în spațiul sideral. Nepotrivirea sa cu omenirea pe care o găsește după decenii de absență este vădită de la bun început: Bregg este atletic, violent, instinctual, un sălbatic venit din stele pe lîngă pașnicii și delicații pământeni. Care n-au ajuns însă în acest stadiu prin evoluție naturală, ci printr-o intervenție* – betrizare – *cu un factor chimic asupra creierului. Întreg romanul este redescoperirea Pământului de către Bregg, cu ajutorul unei femei de care se îndrăgostește, ajutînd-o la rîndul său să-și regăsească instinctele suprimate artificial. Nu acesta este însă punctul forte al textului – povestea de dragoste a lui Bregg și Eri e un sirop foarte îndepărtat de mireasma chinuitoare a imposibilei iubiri dintre Kelvin și Harey, care se va naște nu peste mult timp în mintea lui Lem. Eroul acestui roman este* decorul – *de obicei, punctul în care un autor de alegorii cosmice, cu adresă foarte pămînteană, nu poate mima adevărata ficțiune speculativă, expediind totul în clișee și „inventînd" prin extrapolări simple și decupaje de real combinate.* Orașul *imaginat de Lem nu seamănă cu nimic din ce cunoaștem și totuși respiră o plauzibilitate pregnantă. Acel inefabil „sense of wonder", fără de care cuplarea cititorului de ficțiune speculativă la text este imposibilă, e prezent din belșug. Poezia alcătuirilor mecanice, anunță deja capodopera* Ciberiada:

„Nu știam încotro să privesc, asfixiat de căldura nemiloasă și de glasurile acelea. Veneau din toate părțile. De la podea și pînă la fantele-ferestruici de sub plafon se ridicau grămezi de corpuri contorsionate și întrepătrunse; puțina lumină ce răzbătea înăuntru se reflecta slab în metalul lor îndoit.

– Am avut un def, un defect temporar, dar acum sînt, acum sînt în regulă, pot vedea...

– Ceea ce vezi... este beznă...

– Ascultați, vă rog. Sînt neprețuit, sînt costisitor. Indic orice scurgere energetică, localizez fiecare curent vagabond, fiecare supraîncărcare, doar testați-mă, vă rog... Acest... acest tremur este temporar... N-are nici legătură cu... vă rog...

– Vă rrog... domnuli...

– Iar creierele puhave cred că fermentația lor acidă e sufletul, înjunghierea cărnii e istoria, și căile prin care-și amînă putreziciunea reprezintă civilizația...

– *Vă rog, eu... doar eu... e o greșeală...*

– *Vă rog... domnuli... ham...*

– *Vă voi salva...*

– *Cine-i acolo...*

– *Ce...*

– *Cine salvează?*

– *Repetați după mine: focul nu mă va consuma pe de-a întregul, iar apa nu mă va transforma în rugină, ambele elemente vor fi o poartă în mine, și eu voi pătrunde...*

– *Sșș-șș!*

– *Contemplația catodului...*

– *Catodoplația...*

– *Sînt aici din greșeală... eu gîndesc... la urma urmelor, eu gîndesc...*

– *Eu sînt oglinda trădării...*

– *Vă rrog... domnuli... șservitorrul domniei-voastre... prriviți în jurr...*

– *O, zbor al transfinitului. O, zbor al nebuloaselor... O, zbor al stelelor...*

– *El este aici!!! răcni cineva; și se lăsă o liniște bruscă, o liniște aproape tot atît de pătrunzătoare în teribila ei tensiune cît și corul vocilor ce o precedaseră.*

– *Domnule!!! Spuse ceva; nu știu de ce eram atît de sigur, dar am simțit că cuvintele acelea mi se adresau. N-am răspuns.*

– *Domnule, vă rog... o clipă din timpul dumneavoastră. Domnule, eu... sînt altfel. Eu mă aflu aici din greșeală.*

Urmă o foială.

– *Tăcere! Trăiesc! Cuvintele acelea acoperiră totul. Da, am fost zvîrlit aici, m-au îmbrăcat într-adins în metal, ca nimeni să nu știe, dar vă rog, lipiți-vă urechea de mine și veți auzi un puls!*

– *Și eu! răsună un al doilea glas. Și eu! Domnule! Am fost bolnav; în timpul bolii mele mi-am închipuit că eram o mașină, aceea a fost nebunia mea, dar acum sînt sănătos! Hallister, domnul Hallister poate garanta pentru mine, vă rog întrebați-l, vă rog scoteți-mă de aici!*

– *Vă rrog... vă rrog, domnuli...*

– *Brec... break...*

– *Sluga dumneavoastră...*

Baraca zumzăia și vuia de voci ruginite, la un moment dat vibră un zbieret interminabil, am început să mă retrag și m-am poticnit apoi, în lumina soarelui, orbit; mijind ochii, am rămas o vreme, cu palma pavăză la ochi; înapoia mea se auziră un scîrțîit și un pocnet sec: robotul închisese ușa și o zăvorîse.

– *Domnuliii..., am mai auzit prin valul de glasuri înfundate dinapoia peretelui. Vă rrog... serviciu... greșeală...*

Am trecut pe lîngă arena din sticlă. Nu știam încotro mergeam – doream numai să scap de vocile acelea, să nu le mai aud; am tresărit cînd am simțit o mînă pe umăr. Era Merger, blond, arătos, zîmbitor.

– Mă scuzi, domule Bregg. A durat cam mult...

– Ce li se va întîmpla? l-am întrerupt, aproape grosolan, indicînd baraca solitară.

– Pardon? clipi el. Cui?

Brusc înțelese și fu surprins:

– Resturilor? Ajung acolo, îmi arată turnul zvelt și singuratic al furnalului".

Invers, rememorările lui Bregg, obsedat de o tragedie petrecută pe un asteroid, în timpul călătoriei sale, imprimă un puternic „efect de real" scenelor cosmice:

„Racheta era înclinată, pe jumătate îngropată în praful acela diabolic. Substanța cea mai moale, și mai delicată pe care ți-o poți imagina. Aproape imaterial. Puful cel mai fin de pe Pămînt ar fi oferit mai multă rezistență. Particulele erau incredibil de mărunte... Am intrat în racheță; el nu era acolo. Am spus că era înclinată, dar nu era cîtuși de puțin sigur; era imposibil să găsești verticala fără utilizarea unui echipament special, și asta ar fi durat cel puțin o oră, iar un fir cu plumb convențional, cîntărind practic infim, era inutil, deoarece plumbul n-ar fi întins firul... În condițiile respective, nu m-a mai surprins că nu încercase să decoleze. Am intrat. Am văzut imediat că înjghebase ceva pentru determinarea verticalei, dar nu reușise. Lăsase acolo cea mai mare parte a proviziilor de hrană, însă nu și oxigenul. Probabil că-l transferase pe tot în rezervorul costumului, apoi plecase.

– De ce?

– Da, de ce. Stătuse acolo trei zile. În timpul respectiv de racheță ai la dispoziție doar un fotoliu, un ecran, comenzile, pîrghiile și un chepeng în spate. Am rămas acolo o vreme. Mi-am dat seama că nu-l voi putea găsi niciodată. Pentru o secundă m-am gîndit că poate plecase tocmai cînd asolizam eu, că-și folosise propulsorul cu gaz pentru a reveni pe Prometeu, iar acum era la bord, în vreme ce eu rătăceam pe pietroaiele alea nesigure... Am sărit jos din racheță cu atîta energie încît am zburat în sus. Nici un sens al direcției, nimic. Știi cum este cînd vezi o scînteie în bezna totală? Ochii o iau razna și-și închipuie raze, fel de fel de imagini. Bun, ceva similar se poate petrece cu simțul echilibrului. La gravitația zero nu-i nici o problemă, te poți acomoda. Dar cînd gravitația e foarte slabă, ca pe asteroidul ăla, urechea internă reacționează straniu, dacă nu irațional. Ți se pare că te duci drept în sus ca săgeata, apoi te prăbușești, și tot așa, întruna. După aceea senzația de rotire și mișcare, a brațelor, picioarelor, trunchiului – de parcă părțile corpului și-au schimbat locurile și capul nu mai ți-e acolo unde-i locul..."

Finalul, din păcate, are reverberații didactic-moralizatoare, care nu vor mai apărea apoi niciodată în opera lui Lem: toată lumea recade mulțumită în granițele umanului convențional, astfel încît eroul principal ajunge să semene cu un țăran mijlocaș căruia „i s-a luat ceața de pe ochi". Ce viitor, ce Cosmos, tovarăși?!...

Golem XIV *este antipodul perfect al* Întoarcerii din stele. *Construit cu acea rigoare halucinantă a progresiei speculative care constituie marca inconfundabilă a lui Lem, microromanul reușește să creeze cititorului o stare de autentică anxietate: oare faptul că sînt om nu e – ontologic vorbind –* demn de dispreț? *Golem este un supercomputer de generația a XIV-a, construit la Pentagon, firește în scopuri militare; odată anclanșat însă, el refuză să calculeze traiectoriile balistice ale rachetelor intercontinentale și se apucă să facă... filosofie, spre stupoarea oamenilor de știință și furia militarilor. Preocupările sale se îndreaptă spre descifrarea mecanismelor și sensurilor Evoluției. Cu antiantropocentrismul său feroce, Lem îl face pe Golem să scoată omul și orice ființă vie din centrul procesului, aruncîndu-i într-o periferie mizeră:*

„Evoluția nu înseamnă progresul vieții, ci al Codului. Nu mă credeți? Deci dacă Evoluția ar fi cultivat progresul vieții, și nu al Codului, atunci vulturul ar fi fost un fotozbor și nu un planor ce filfîie mecanic, și cel viu nu s-ar fi tîrît, nu ar fi călcat, nu l-ar fi devorat pe cel viu, ci prin independența dobîndită ar fi ieșit dincolo de alge și dincolo de glob, dar voi, în ignoranța voastră profundă, vedeți progresul tocmai fiindcă paradoxul s-a pierdut pe drumul în sus, în sus spre complicații, nu spre progres. Reușiți să rivalizați singuri cu Evoluția, dar numai în zona formațiunilor ei ulterioare, construind senzori vizuali, termici, acustici, imitînd mecanismele locomotorii-plămîni, inimă, rinichi, dar cum să stăpîniți voi fotosinteza sau și mai dificila tehnică a limbajului generativ? Imitați prostii, articulate în acest limbaj, oare nu vă dați seama?

Acest limbaj, constructor neîntrecut prin potențele sale, a devenit din cauza defectelor, nu numai motorul propulsor al Evoluției, dar și capcana ei.

De ce la început a emis cuvinte geniale din punct de vedere molecular, transformînd lumina în corp cu o măiestrie laconică, iar apoi a alunecat într-o neobosită gîngăveală a unor propoziții cromozomice din ce în ce mai lungi, din ce în ce mai confuze, irosind arta primară? De ce a coborît de la rezolvări de vîrf ce-și extrăgeau puterea și știința din stea, rezolvări în care fiecare atom era luat în calcul, fiecare proces era cuantic armonizat, la realizări ieftine, de duzină, deci la mașini simple, la acele pîrghii, blocuri, suprafețe, planuri înclinate, bîrne, cum sînt articulațiile și scheletele; de ce baza vertebratelor este o bară rigidă din punct de vedere mecanic și nu o îngemănare de cîmpuri de forță, de ce de la fizica ato-

mică s-a prăvălit pînă la tehnologia Evului Mediu? De ce a investit atîta efort în construirea de burdufuri, pompe, pedale, transportoare peristaltice, deci plămîni și inimi, intestine, prese pentru naștere, mixere digestive, împingînd alternanța cuantică spre un rol secundar, în favoarea hidraulicii mediocre a circulației sanguine. De ce, genială în continuare la nivel molecular, la fiecare dimensiune mai mare a lucrat de mîntuială, poposind în organisme care, cu toată bogăția dinamicii lor reglatoare, mor din cauza astupării unui tub arterial, organisme care în viața individuală, infimă în raport cu durata științelor constructoare, alunecă din echilibrul numit sănătate în zeci de mii de indispoziții pe care algele nu le cunosc?"

Concluzia lui Golem este zdrobitoare:

„În Evoluție acționează un gradient negativ al perfecțiunii soluțiilor sistemice". *Cu alte cuvinte, zisa Evoluție nu a început cu un start primitiv, ajungînd apoi la soluții din ce în ce mai strălucite, ci invers, a pornit de sus pentru a o lua în jos tehnologic, energetic, informațional. Raționamentul are acea rară calitate care face valoarea construcțiilor speculative: da, pare absurd, pare fantasmagoric să fie așa, dar (și aici vine vertijul intelectual)* ia încearcă să demonstrezi că nu este așa!

Condiția ontologică a omului stă sub semnul unei absurdități logice: el se naște, trăiește și moare fără a ști de unde vine, unde se duce, și, mai ales, de ce *există. Individul uman nu poate concepe sensul vieții decît* centrat în sine. *De aici sentimentul absurdului, angoasa, spaima. Dacă însă ar putea să-și imagineze că este doar o infimă și momentană întruchipare dintr-un plan vast, cu ținta într-un viitor ce nu poate fi nici măcar întrezărit, atunci poate că în sufletul său ar mai coborî puțină pace.*

Totalitarismele care au zguduit secolul XX sînt caricaturi sîngeroase ale acestui Plan transcendent. Ele au încercat, prin suprimarea a milioane de oameni, obținerea umilinței ontologice, *la care nu se poate ajunge decît prin devenirea întru ființă. Dacă se va ajunge. Iată de ce, ieșiți din exercițiul crud al comunismului, nu mai călătorim în Cosmos, nu mai imaginăm cutremurătoare scenarii spațio-temporale, nu ne mai întîlnim cu extratereștri. Recădem, ușurați și trufași, în noi înșine, în segmentul nostru de viață, timp, natiune. Visele noastre zboară jos, la rasul copacilor, în speranța de a scăpa de Marele Radar. Celor care nu se mulțumesc cu atît, le rămîne călugărul umilinței de a fi, Stanisław Lem.*

Cristian Tudor POPESCU

ÎNTOARCEREA DIN STELE

Traducere
de
Mihai Dan Pavelescu
și
Cristian Tudor Popescu

CAPITOLUL UNU

N-am luat nimic cu mine, nici măcar o haină. Nu-i nevoie, mi-au spus. Mi-au permis să-mi păstrez puloverul negru: nu bate la ochi. Însă pentru cămașă a fost nevoie să mă lupt. Am spus că voi învăța treptat să mă descurc fără lucruri. Chiar la rampă, sub pîntecele navei, unde ne-am oprit, înghesuiți de mulțime, Abs mi-a întins mîna cu un zîmbet înțelegător:

– Ia-o încet...

Și asta îmi amintesc. Nu i-am strivit degetele. Eram destul de calm. El voia să mai adauge ceva. L-am scutit de oboseală, întorcîndu-mă cu spatele, de parcă nu observasem nimic, am urcat treptele și am intrat. Stewardesa m-a condus printre șirurile de fotolii, pînă în față. Nu dorisem un compartiment particular. M-am întrebat dacă îi spuseseră asta. Fotoliul meu s-a depliat silențios. Fata i-a reglat spătarul, mi-a surîs și a plecat. M-am așezat. Pernele m-au înghițit, moi, așa cum erau peste tot. Spătarul era atît de înalt, încît de-abia îi puteam zări pe ceilalți pasageri. Izbutisem deja să mă obișnuiesc cu straiele multicolore ale femeilor, dar pe bărbați continuam să-i suspectez, irațional, de afectare, și continuam să sper în taină că voi da peste cineva îmbrăcat normal – un reflex jalnic. Pasagerii s-au așezat repede; nimeni nu avea bagaje. Nici măcar o geantă, sau un pachețel. Chiar și femeile. Acestea păreau a fi mai multe. În fața mea: două mulatre în blănuri galben-verde-papagal, zbîrlite aidoma penelor – se părea că stilul acesta păsăresc era la modă. Ceva mai departe, un cuplu cu un copil. După stridența luminilor de seleniu ale platformelor și tunelurilor, după insuportabila incandescență acută a străzilor, lumina din plafonul concav părea o licărire. Nu știam ce să fac cu mîinile, așa că mi le-am pus pe genunchi. Toți își ocupaseră locurile. Opt șiruri de

fotolii cenușii, un curent de aer cu aromă de brad, o pauză în conversații. Mă așteptam la anunțarea decolării, la niște semnale, la solicitarea de-a ne pune centurile de siguranță, dar nu se întîmplă nimic din toate acestea. Pe plafonul mat începură să se deplaseze umbre vagi, din față spre spate, ca niște păsări din hîrtie. Ce dracu-i cu păsările astea? m-am întrebat nedumerit. Înseamnă ceva? Amorțisem de atîta încordare de a nu face ceva greșit. Și de-acum era a patra zi. Din primul moment. Invariabil, eram depășit de orice s-ar fi petrecut, și efortul permanent de a înțelege cea mai simplă situație sau conversație transforma tensiunea respectivă într-o senzație oribil de asemănătoare cu disperarea. Eram sigur că ceilalți simțeau la fel, dar nu discutam despre asta, nici chiar cînd rămîneam singuri. Glumeam doar asupra mușchilor noștri, asupra acelei forțe excesive care rămăsese în noi și, într-adevăr trebuia să fim permanent atenți – la început, cînd voiam să mă ridic, pur și simplu țîșneam către tavan, iar orice obiect pe care îl apucam în mînă îmi părea făcut din hîrtie, gol. Am învățat totuși destul de repede să-mi controlez trupul. Dînd mîna cu diverși oameni, nu le mai zdrobeam degetele. Asta a fost ușor. Din păcate însă, și cel mai puțin important.

Brusc, vecinul din stînga – corpolent, bronzat, cu ochii prea intens strălucitori (datorită lentilelor de contact?) – dispăru; fotoliul său se extinse, părțile laterale ridicîndu-se și unindu-se ca să formeze un cocon de formă ovoidală. Cîțiva alți pasageri dispărură în asemenea separeuri. Sarcofaguri dilatate. Ce făceau oare acolo înăutru? Asemenea lucruri am tot întîlnit, dar atîta vreme cît nu mă afectau în mod direct nu le luam în seamă. Curios, îi tratam cu indiferență pe cei care căscau gura la noi aflînd ce eram. Uluirea lor nu mă preocupa cine știe ce, deși pricepusem imediat că nu era vorba de nici o fărîmă de admirație. Cei care îmi stîrneau antipatia erau cei ce aveau grijă de noi – echipele de la Adaptare. Principalul vizat era Dr. Abs, deoarece mă trata ca orice medic pus în fața unui pacient anormal, prefăcîndu-se, în mod strălucit, de altfel, că avea de-a face cu un caz destul de obișnuit. Cînd asta devenea imposibil, trecea la glume. Mă săturasem de stilul lui direct și de jovialitatea lui. Dacă ar fi fost întrebat (sau așa, cel puțin, credeam eu), orice individ de pe stradă ar

fi răspuns că Olaf sau eu eram asemănători lui – nu noi eram neobișnuiți, ci trecutul nostru, el era neobișnuit. Pe de altă parte, Dr. Abs în schimb și toți cei de la Adaptare știau bine că eram în mod hotărît diferiți. Această diferență nu era un semn de distincție, ci doar o barieră în calea comunicării, a celui mai banal schimb de cuvinte, ce mai! a deschiderii unei uși, căreia i-au dispărut clanțele – cu cît timp în urmă? – nu mai țineam minte, cincizeci sau șaizeci de ani.

Decolarea fu neașteptată. Nu se petrecu nici un fel de modificare a greutății, nici un sunet nu pătrunse în interiorul sigilat ermetic, umbrele traversau plafonul cu aceeași regularitate – s-ar putea să fi fost obișnuința înrădăcinată de-a lungul atîtor ani, un vechi instinct, care mă anunță că la un anumit moment ne găseam în spațiu, deoarece era o certitudine, nu o presupunere.

Mă preocupa însă cu totul altceva. Zăceam pe jumătate lăsat pe spate, cu picioarele întinse, nemișcat. Ei cedaseră prea ușor înaintea hotărîrii mele. Nici măcar Oswamm nu se opusese cine știe ce. Contraargumentele aduse de el și de Abs erau neconvingătoare – eu însumi aș fi putut găsi ceva mai bun. Insistaseră asupra unui singur aspect: fiecare dintre noi să zboare separat. Nici măcar nu-mi purtaseră pică pentru că izbutisem să-l stîrnească pe Olaf (deoarece, dacă n-aș fi fost eu, cu siguranță el ar fi acceptat să rămînă mai mult timp acolo). Asta fusese ciudat. Mă așteptasem la complicații, ceva care urma să-mi strice planul în ultimele minute, dar nu se întîmplase nimic, și iată că zburam. Această ultimă călătorie avea să dureze cincisprezece minute.

Era limpede, ceea ce hotărîsem, precum și modul de realizare, faptul că aveam să le solicit devansarea plecării nu îi surprinsese. Probabil că aveau catalogată reacția de acest tip, era un model comportamental caracteristic unui viteaz ca mine; căpătase un anumit număr în tabelele lor psihotehnice. Îmi permiseseră să zbor – de ce? Deoarece experiența le spusese că nu aveam să fiu capabil să mă descurc pe cont propriu? Totuși cum putea fi vorba de așa ceva, cînd această întreagă escapadă „de independență" implica zborul de la un terminal la altul, unde mă aștepta

cineva din sucursala pămînteană Adapt, iar eu nu trebuia să fac altceva decît să-l caut într-un loc prestabilit?

Se întîmplă ceva. Am auzit glasuri ridicate. M-am aplecat peste brațul fotoliului meu. La cîteva rînduri în față, o femeie împinse stewardesa, care, cu o mișcare lentă, de automat, cauzată parcă de împingere – deși aceasta nu fusese într-atît de violentă – se împletici mergînd cu spatele pe culoarul de trecere, iar femeia repetă:

– Nu permit! N-o las să m-atingă.

Nu zăream chipul femeii. Tovarășul ei o apucă de braț, spunîndu-i ceva pentru a o calma. Care era înțelesul acestei scene? Ceilalți pasageri n-o băgau în seamă. Pentru a suta oară eram cuprins de un sentiment de teribilă înstrăinare. Am ridicat ochii spre stewardesa care se oprise lîngă mine și-mi zîmbea ca mai înainte. Nu era doar un zîmbet exterior de politețe oficială, un zîmbet care să mascheze un incident neplăcut. Femeia nu se prefăcea a fi calmă, era calmă cu adevărat.

– Ceva de băut? Prum, extram, morr, cidru?

Un glas melodios. Am clătinat din cap. Voiam să-i spun ceva amabil, dar n-am putut pronunța decît întrebarea stereotipă:

– Cînd aterizăm?

– Peste șase minute. Doriți să mîncați ceva? Nu trebuie să vă grăbiți. Puteți rămîne să mîncați chiar după aterizare.

– Nu, mulțumesc.

Stewardesa se îndepărtă. În aer, chiar înaintea ochilor mei, pe speteaza fotoliului din față, se aprinse un indicator STRATO, parcă scris cu capătul arzător al unei țigări. M-am aplecat înainte, ca să văd de unde provenea indicatorul, și m-am strîmbat. Spătarul fotoliului meu se deplasase odată cu mine, agățîndu-se elastic de umeri. Știam deja că mobilierul se adapta fiecărei modificări a poziției, dar uitam mereu. Nu era o senzație plăcută – aveam impresia că cineva îmi urmărea fiecare gest. Am vrut să revin la poziția inițială, dar probabil că m-am mișcat prea repede. Fotoliul înțelese greșit și se rabată aproape complet orizontal, aidoma unui pat. Am sărit în picioare. Era idiot! Încă o dovadă. În cele din urmă, m-am așezat. Literele roșietice STRATO pîlpîiră și se transformară în altele: TER-

MINAL. Nici o zgîlțîitură, nici un avertisment, nici o sonerie. Nimic. Un glas îndepărtat răsună precum goarna unui poștalion, patru uși ovale se deschiseră în capătul unui culoar, și înăuntru năvăli un vuiet atotcuprinzător, cavernos, precum cel al mării. Vocile pasagerilor care își părăseau locurile erau complet înecate în el. Am rămas în fotoliu în vreme ce ei ieșeau, un șir de siluete plutind prin fața luminilor din exterior, verde, violaceu, purpuriu – un adevărat bal mascat. Apoi dispărură. M-am ridicat. Mecanic, mi-am aranjat puloverul. Cumva mă simțeam nelalocul meu, cu mîinile goale. Prin ușa deschisă pătrundea un aer mai rece. M-am răsucit. Stewardesa stătea lîngă peretele despărțitor, fără să-l atingă cu spatele. Purta pe chip același zîmbet senin, adresat șirurilor goale de fotolii, care acum, singure, începuseră să se plieze, să se strîngă aidoma unor flori cărnoase, unele mai repede, altele ceva mai încet – acestea erau singurele mișcări în vuietul uriaș amintind de ocean, ce se revărsa prin deschizăturile ovale. „N-o lăsa să m-atingă!" Brusc am descoperit în zîmbetul ei ceva suspect. Din ușă i-am spus:

– La revedere...

– Recepționat.

Semnificația acelui răspuns, atît de ciudat pe buzele unei tinere frumoase, n-am priceput-o imediat, pentru că mi-a ajuns la urechi cînd eram cu spatele la stewardesă, pe jumătate ieșit. Coborîsem piciorul în căutarea unei trepte, dar nu exista nici o treaptă. Între fuselajul metalic și marginea platformei se căsca o deschidere lată de un metru. Dezechilibrat, nepregătit pentru o asemenea capcană, am executat o săritură stîngace și, în aer încă, am simțit un cîmp de forță invizibil prinzîndu-mă de dedesubt, astfel încît am plutit în gol și m-am trezit cu picioarele atingînd moale o suprafață albă, elastică. Probabil că în timpul săriturii nu avusesem o expresie prea inteligentă întipărită pe față – am simțit mai multe priviri amuzate, sau cel puțin așa mi s-a părut. Racheta cu care sosisem se afla acum într-un doc adînc, despărțită de marginile platformelor printr-un abis neprotejat. Ca din întîmplare, m-am apropiat de zona aceea și, pentru a doua oară, am simțit o rezistență invizibilă care mă împiedica să traversez hotarul cel alb. Aș fi dorit să descopăr sursa acestei

forțe ciudate, dar brusc, de parcă m-aș fi deșteptat din somn, mi-am dat seama: mă găseam pe Pămînt.

Un val de trecători mă luă cu el; înghesuit, m-am deplasat înainte împreună cu mulțimea. Am avut nevoie de un moment să percep, într-adevăr, mărimea sălii. Era oare o sală? Nici un perete: o explozie aeriană, sclipitor de albă, de aripi incredibile; între ele, coloane, construite nu din materie, ci din mișcări amețitoare. Erau jeturi verticale dintr-un lichid mai dens decît apa, iluminate din interior de reflectoare colorate? Nu... erau tunele verticale din sticlă prin care circulau în sus vehicule avînd viteze colosale? Acum eram complet derutat. Permanent împins și înghesuit în furnicarul mulțimii, am încercat să mă îndrept spre un spațiu mai liber, însă aici nu exista așa ceva. Fiind cu un cap mai înalt decît cei din jur, am izbutit să văd că racheta, goală acum, se îndepărta – ba nu, noi eram cei care glisam înainte, odată cu platforma. De deasupra, luminile izbucneau în vîlvătăi, iar în ele oamenii scînteiau și pîlpîiau. Acum suprafața netedă pe care stăteam laolaltă începu să urce și am zărit dedesubt, în depărtare, benzi duble albe, ticsite de oameni, și hăuri căscîndu-se întunecate lîngă fuselajele inerte – erau zeci de nave, identice cu a noastră. Platforma mișcătoare vira, accelera și continuă să urce. Vuind, răvășind părul oamenilor datorită curenților puternici de aer, trecură pe lîngă noi, ca pe niște imposibile viaducte (erau parcă suspendate, fără piloni de sprijin), siluete ovale, vibrînd de viteză și lăsînd în urmă dîre lungi de flăcări – luminile lor de semnalizare; iar apoi suprafața care ne purta începu să se dividă de-a lungul unor invizibile linii de sudură; banda mea trecu printr-un interior plin cu oameni stînd atît așezați cît și în picioare; îi înconjura o mulțime de strălucerări micuțe, de parcă se ocupau cu lansarea unor jocuri de artificii colorate.

Nu știam încotro să privesc. În fața mea stătea un bărbat îmbrăcat în ceva pufos, aidoma blănii, care, cînd era atinsă de lumină, scînteia ca metalul. Ținea de braț o femeie în stacojiu. Purta pe ea ceva, parcă numai ochi mari, ochi de păun, iar ochii clipeau. Nu era iluzie – într-adevăr, ochii de pe veșmintele ei se deschideau și se închideau. Banda, pe care mă aflam înapoia celor doi și printre alți vreo duzină de oameni, își spori viteza. Între

701.350

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ "GH. ASACHI" IAȘI

suprafețe de sticlă de culoarea alburie a fumului se deschideau pasaje iluminate colorat, cu plafoane transparente, călcate continuu de sute de tălpi mergînd pe deasupra, la etajul superior; vuietul atotcuprinzător cînd creștea, cînd scădea, pe măsură ce mii de glasuri omenești și sunete – de neînțeles pentru mine, limpezi pentru ei – erau înghițite de fiecare tunel succesiv al acestei călătorii a cărei destinație n-o cunoșteam. În depărtare, spațiul continua să fie brăzdat de fulgerele unor vehicule necunoscute mie – poate aparate de zbor, deoarece din cînd în cînd își schimbau brusc direcția, în jos sau în sus, spiralînd în spațiu; așteptam, fără să vreau, un accident teribil, deoarece nu zăream nici fire de ghidaj, nici șine, în caz că ar fi fost trenuri suspendate. Cînd uraganele încețoșate de mișcarea vertiginoasă se opreau pentru un moment măcar, dinapoia lor se iveau, maiestuoase și lente, suprafețe uriașe pline de oameni, aidoma unor stații zburătoare, îndreptîndu-se în diferite direcții, trecînd una pe lîngă cealaltă, urcînd și părînd că se contopesc datorită iluziilor perspectivei. Era dificil să-ți oprești ochiul pe ceva care nu se găsea în mișcare, deoarece toată arhitectura înconjurătoare părea că este alcătuită numai din mișcare, din schimbări și chiar ceea ce, inițial, crezusem că este un tavan boltit erau, de fapt, etaje suprapuse, etaje care acum lăsau loc altora, și mai înalte. Deodată, o lumină purpurie intensă, de parcă un foc atomic izbucnise undeva, hăt departe în inima clădirii, pătrunse prin sticla plafoanelor, a coloanelor misterioase, reflectîndu-se în suprafețe argintii; sîngera în fiecare colț, în interiorul coridoarelor ce lunecau în jur, în trăsăturile oamenilor. Verdele necontenitelor neoane săltărețe deveni întunecat; albul lăptos al contraforților parabolici se transformă în trandafiriu. În această bruscă saturare a văzduhului cu roșu pîndea o prevestire a catastrofei, sau cel puțin așa mi se părea, însă nimeni nu acorda cea mai mică atenție schimbării. Nu mi-am putut da seama cînd s-a limpezit totul.

De ambele părți ale rampei noastre apărură cercuri verzi, rotitoare, ca niște unde de neon suspendate în aer, după care, unii oameni coborîră spre ramificația ce se apropia a unei alte rampe sau promenade; am observat că

puteai păși prin liniile verzi ale acelor lumini fără probleme, de parcă ar fi fost imateriale.

Pentru o vreme m-am lăsat purtat de banda albă, pînă ce mi-am dat seama că probabil mă găseam deja în afara stației și că panorama aceea fantastică de sticlă înclinată sub diferite unghiuri, care apărea permanent pe punctul de a decola, nu era altceva decît orașul pe care-l părăsisem și care exista acum numai în memoria mea.

– Scuzați-mă, am spus, atingînd brațul bărbatului în blană. Unde ne aflăm?

Mă priviră amîndoi. Cînd ridicară privirile, chipurile lor arătau surprinse. Nutream vaga speranță că vinovată era doar statura mea.

– Pe politub, răspunse bărbatul. Unde schimbați?

Nu înțelegeam.

– Sîntem... mai sîntem în stație?

– Bineînțeles mi-a răspuns cu o anumită reținere.

– Dar... unde este Cercul Interior?

– L-ați scăpat deja. Trebuie să vă întoarceți.

– Ar fi mai bine cu rastul de la Merid, interveni femeia. Toți ochii vești mîntului ei păreau că mă examinează bănuitori și uimiți.

– Rastul? am repetat disperat.

– Acolo. Arătă către o înălțime neocupată, cu laturi dungate în negru și argintiu; părea o rachetă, ciudat vopsită, culcată pe o parte, vizibilă printr-un cerc verde care se apropia. Le-am mulțumit și am ieșit de pe bandă, probabil în locul greșit, deoarece inerția m-a făcut să mă împiedic. Mi-am regăsit echilibrul, însă m-am răsucit și n-am mai știut în ce direcție să merg. M-am gîndit ce să fac, dar de data aceasta locul transferului meu se îndepărtase considerabil de fuzelajul negru-argintiu arătat de femeie, pe care nu-l mai vedeam. Majoritatea celor din jurul meu se îndreptau către o rampă ascendentă; i-am urmat. Ajuns pe ea, am remarcat un indicator uriaș arzînd în aer: DUKT CENTR. Restul literelor, de ambele părți, nu erau vizibile datorită mărimii lor. Silențios, am fost transportat spre o platformă lungă de cel puțin un kilometru, de unde tocmai pleca un vehicul fusiform, arătîndu-și, pe cînd se înălța, partea inferioară presărată de lumini. Sau poate că silueta aceea în formă de balenă era platforma și eu mă găsem

pe „rast" – n-aveam nici măcar pe cine întreba, deoarece zona din jurul meu era pustie. Probabil că pornisem în direcție greșită. O parte a „platformei" mele conținea construcții plate, lipsite de fațade. Apropiindu-mă de ele, am zărit baze scunde, slab luminate, în care erau garate niște mașini negre. Am bănuit că sînt automobile. Însă cînd două, cele mai apropiate de mine, au ieșit și, înaine de-a avea timp să mă retrag, au trecut pe lîngă mine cu o viteză uriașă, am văzut, înainte de-a dispărea în fundalul de rampe parabolice, că nu aveau roți, parbrize sau portiere. Aerodinamice, precum niște picături negre de lichid. Automobile sau nu – mi-am spus – oricum, acela părea un soi de parcaj. Pentru „rasturi"? Am decis că ar fi mai bine să aștept pe cineva pe care să-l însoțesc: cel puțin aș mai afla cîte ceva. Platforma mea se ridică ușor, precum aripa unui avion imposibil, dar rămase goală; erau numai mașinile negre, ieșind cîte una sau mai multe odată din vizuinele lor metalice și accelerînd, întotdeauna în aceeași direcție. Am coborît chiar pînă la marginea platformei, pînă cînd, iarăși, forța aceea invizibilă, elastică s-a făcut simțită, asigurînd completa securitate. Într-adevăr, platforma atîrna în văzduh, nesusținută. Ridicînd capul, am văzut multe asemănătoare, planînd nemișcate în spațiu, cu farurile mari stinse acum; pe altele, unde soseau aparate zburătoare, luminile mari ardeau. Însă rachetele, sau navele acelea, nu semănau cu cea care mă adusese de pe Lună.

Am rămas locului o vreme, pînă am observat, pe fundalul unor coridoare și mai îndepărtate – deși nu știam dacă erau reflexiile îndepărtate ale acestuia, sau reale – litere de foc deplasîndu-se neîntrerupt prin aer: SOAMO SOAMO SOAMO, o pauză, o strălfulgerare albăstruie, apoi NEONAX NEONAX NEONAX. Ar fi putut să fie numele stațiilor, sau poate reclamele unor produse. Nu-mi spuneau absolut nimic.

E timpul să-l caut pe individul ăla, mi-am spus. M-am întors și, zărind o bandă deplasîndu-se în direcția opusă, am luat-o înapoi în jos. Acolo se dovedi a fi greșit nivelul, nu era nici măcar sala pe care o părăsisem: știam asta după absența coloanelor enorme. Acestea ar fi putut pleca însă în altă parte – de-acum, orice mi se părea posibil.

M-am pomenit într-o pădure de fîntîni arteziene; ceva mai departe se zărea o încăpere alb-trandafirie, plină cu femei. Mergînd, am pus mîna, fără să mă gîndesc, în jetul unei fîntîni iluminate, poate pentru că era plăcut să întîlnesc ceva cît de cît familiar. N-am simțit nimic, fîntîna nu avea apă. După o clipă mi s-a părut că mirosea a flori. Am dus mîna la nas. Avea aromele a o mie de săpunuri parfumate. Instinctiv, mi-am frecat mîna de pantaloni. Acum ajunsesem înaintea acelei odăi pline cu femei, numai femei. Nu mi s-a părut a fi o toaletă publică, dar n-aveam cum să știu. Nu am întrebat nimic și am pornit mai departe. Un tînăr, îmbrăcat în ceva similar mercurului care ar fi curs peste el solidificîndu-se apoi, bufant (sau poate spumos) pe brațe și strîns lipit în jurul șoldurilor, discuta cu o fată blondă, rezemată cu spatele de bazinul unei fîntîni arteziene. Fata, purtînd o rochie deschisă la culoare, destul de banală (ceea ce m-a încurajat), ținea un buchet de flori roz pal; ascunzîndu-și fața printre ele, îi zîmbea băiatului din ochi. În clipa în care m-am oprit înaintea lor și am deschis gura să-i vorbesc, am văzut că fata mînca din flori – și am amuțit. Calmă, ea mesteca petalele delicate. Ridică privirea spre mine. Ochii îi înghețară. Eram deja obișnuit cu reacția aceasta. Am întrebat unde era Cercul Interior.

Băiatul mi s-a părut a fi surprins neplăcut, ba chiar furios, că cineva îndrăznise să le întrerupă intimitatea. Probabil comisesem vreo impolitețe. Mă cercetă de sus pînă jos, parcă așteptîndu-se să descopere niște picioroange care să-mi justifice înălțimea. Nu spuse nici un cuvînt.

– Oh, uite, strigă fata, rastul de pe vuk, rastul dumitale, îl poți prinde, grăbește-te!

Am început să alerg în direcția indicată, fără să știu spre ce anume – în continuare, n-aveam nici cea mai mică idee cum arăta blestematul de rast – și după vreo zece pași am zărit coborînd din înălțimi un tub argintiu, baza uneia dintre acele enorme coloane care mă uluiseră într-atît mai înainte. Oare puteau fi coloane zburătoare? Din toate direcțiile, oamenii se grăbeau spre ea; deodată, m-am izbit de cineva. Nu mi-am pierdut echilibrul, pur și simplu am rămas locului, însă celălalt individ, un tip robust, în porto-

caliu, a căzut și i s-a întîmplat ceva incredibil: haina de blană i s-a dezumflat sub ochii mei, strîngîndu-se precum un balon înțepat! M-am aplecat deasupra lui, uluit, incapabil să murmur vreo scuză. S-a ridicat, mi-a aruncat o privire asasină, dar n-a spus nimic; s-a întors și s-a îndepărtat pipăind ceva de pe piept – haina s-a umflat și s-a luminat din nou...

De-acum, locul pe care mi-l arătase fata era pustiu. După incidentul anterior renunțasem să mai caut rasturi, Cercul Interior, tuburi și schimburi; am hotărît să părăsesc stația. Experiențele de pînă acum nu mă încurajau să-i interpelez pe trecători, așa încît am urmat la întîmplare o săgeată albastră ascendentă; fără să încerc vreo senzație anume, am traversat două indicatoare strălucind în aer: CIRCUITE LOCALE. Am ajuns la o scară rulantă pe care se găseau destule persoane. Nivelul următor era colorat într-un arămiu închis, nervurat cu semne aurii de exclamare. Treceri fluide de la plafoane la pereții concavi. Coridoare fără tavane, cu părțile superioare pierdute într-o pudră sclipitoare. Părea că mă apropii de un fel de zonă rezidențială, pe măsură ce împrejurimile căpătau aspectul unui sistem de gigantice recepții hoteliere – ghișee, țevi cromate în lungul pereților, nișe cu funcționari; poate că acestea erau birourile pentru schimburi valutare, sau oficiile poștale. Am continuat să merg. Acum eram aproape sigur că nu eram pe drumul spre o ieșire și (judecînd după durata călătoriei în sus) că mă găseam în partea superioară a stației; cu toate acestea continuam să merg în aceeași direcție. O pustietate neașteptată, panouri zmeurii cu stele scînteietoare, șiruri de uși. Cea mai apropiată era deschisă. Am privit înăuntru. Din celălalt capăt al odăii mă privi un bărbat masiv, cu umeri lați. Imaginea mea într-o oglindă imensă. Am deschis mai larg ușa. Porțelan, țevi argintii, nichel. Toalete.

Îmi venea să rîd, deși, în general, eram zăpăcit. M-am întors repede: alt coridor, benzi albe ca laptele curgînd în jos. Balustrada scării rulante era moale, caldă; n-am numărat nivelele pe lîngă care am trecut; tot mai mulți oameni se opreau în fața unor cutii emailate care ieșeau din perete la fiecare pas; le atingeau cu degetul și ceva le cădea în palmă; apoi strecurau acel ceva în buzunar și porneau

mai departe. Fără să știu de ce, am imitat întrutotul gesturile bărbatului în haină largă, violetă, din fața mea: am apăsat o tastă cu o mică depresiune pentru vîrful degetului și în palmă mi-a căzut un tub micuț, colorat, translucid, călduț. L-am clătinat, l-am ridicat înaintea ochilor – să fie un gen de pilule? Nu. O sticluță? N-avea nici dop, nici picurător. Ce rol avea? Ce făceau ceilalți oameni? Le băgau în buzunare. Inscripția de pe cutia emailată: LARGAN. Am rămas locului; eram derutat. Și deodată m-am simțit aidoma unei maimuțe căreia i-a fost dat un stilou, sau o brichetă; pentru o clipă m-a cuprins o furie oarbă; am strîns din fălci, am îngustat ochii și, cu umerii adunați, m-am alăturat șuvoiului de pietoni. Coridorul se lărgi, deveni o sală. Litere arzătoare: AMO REAL AMO REAL.

Dincolo de curgerea grăbită a mulțimii, pe deasupra capetelor, am zărit o fereastră în depărtare. Prima fereastră. Panoramică, enormă.

Toate firmamentele nopții atîrnau parcă pe o suprafață netedă. Pe un orizont de cețuri înflăcărate – galaxii multicolore de piețe, aglomerări de spirale luminoase, fosforescențe pîlpîind deasupra zgîrie-norilor, străzile: o tîrîre, o viermuială de mărgeluțe colorate, iar deasupra, perpendicular, vîrtejuri de neon, penaje și fulgere, cercuri, avioane și sticle de flăcări, păpădiile roșii, ale semnalizatoarelor luminoase sori de – o clipă – și hemoragii de reclame, mecanice și violente. Am rămas locului și am privit, auzind, înapoia mea, foșnetul permanent a sute de picioare. Brusc orașul dispăru și se ivi un chip uriaș, înalt de trei metri.

– Ați vizionat secvențe din jurnalele anilor șaptezeci, în cadrul serialului *Imagini ale vechilor capitale*. Acum știrile. Transtel se extinde pentru a îngloba studiourile cosmolyte...

Am luat-o la fugă. Nu era o fereastră. Era un ecran de televizor. Am iuțit pasul. Începusem să transpir.

În jos. Mai repede. Pătrate aurii de lumină. În interior, mulțimi, spumă în pahare, un lichid aproape negru – nu bere, cu o sclipire verzuie, veninoasă – și tineri, băieți și fete, ținîndu-se pe după mijloc, în grupuri de cîte șase, opt, blocînd drumul de-a curmezișul întregii artere, îndreptîndu-se către mine; trebuiau să se despartă pentru a-mi face loc. Eram înghiontit. Fără să-mi dau seama, am pășit pe o

bandă rulantă. Destul de aproape de mine sclipi o pereche de ochi surprinși – o fată frumoasă, de culoare, îmbrăcată în ceva ce strălucea ca metalul impregnat cu fosfor. Țesătura i se lipea de trup: părea dezbrăcată. Fețe albe, galbene, cîțiva negri înalți, totuși eu rămîneam cel mai înalt. Oamenii îmi făceau loc. Sus de tot, înapoia ferestrelor convexe, goneau forme răzlețe, cîntau orchestre invizibile. Aici continua o promenadă curioasă; în coridoarele întunecoase, siluetele lipsite de capete ale femeilor: puful ce le acoperea brațele iradia lumină, astfel încît numai gîturile lor înălțate se zăreau ca niște lujeri albi și ciudați, și sclipirile risipite prin păr – o pudră luminiscentă? Un pasaj de legătură îngust mă conduse pînă la un șir de încăperi cu statui grotești – se mișcau, ba chiar erau active; un fel de stradă largă, cu extremități ridicate, vuia de rîsete. Oamenii se amuzau, dar ce anume îi făcea să rîdă – statuile?

Forme gigantice în conuri de lumină; din ele se revărsa o lumină rubinie, o lumină aidoma mierii, groasă ca un sirop, o neobișnuită concentrare de culori. Am continuat să merg pasiv, cu pleoapele aproape lăsate, pierdut. Un coridor verde, abrupt, pavilioane grotești, pagode cu podețe de acces, peste tot cafenele micuțe, miros pătrunzător, înțepător, de mîncare prăjită, șiruri de flăcări de gaz înapoia vitrinelor, clinchetul sticlei, sunete metalice, repetate, de neînțeles. Mulțimea care mă purtase aici se contopi cu alta, apoi se rarefie; toți suiau în cupeuri deschise; ba nu, erau doar transparente, parcă modelate din sticlă, pînă și locurile erau asemănătoare sticlei, deși moi – fără să știu cum, m-am pomenit înăuntru. Ne deplasam. Cupeul gonea, oamenii strigau, acoperind sunetele unui difuzor care repeta: „Nivelul Meridional, Meridional, schimbă pentru Spiro, Atale, Blekk, Frosam; întregul vagon părea că se topește, străpuns de suliți de lumină; pereții treceau în zbor în dîre de foc și culoare; arcuri parabolice, platforme albe. „Forteran, Forteran, schimbă pentru Galee, schimbă pentru rasturi exterioare, Makra", bolborosea difuzorul, vagonul se opri, apoi își reluă goana. Am descoperit un lucru remarcabil: nu exista nici o senzație de frînare sau accelerare, de parcă inerția fusese anulată. Cum era posibil așa ceva? Am experimentat, îndoindu-mi ușor genunchii, la trei opriri consecutive. Nici la viraje nu se întîmpla nimic.

Oamenii coborau și urcau. În față stătea o femeie cu un cîine; nu mai văzusem un asemenea cîine; era uriaș, avea capul ca o bilă, hidos; în ochii lui căprui, placizi, se reflectau ghirlande de lumini tot mai mici, îndepărtîndu-se. RAMBRENT RAMBRENT. Urmă o vîlvătaie dinspre tuburile fluorescente albe și albăstrui; treptat, sclipirea lăsă loc rocii; vagonul se opri. Am coborît și am înlemnit. Deasupra concavității tip-amfiteatru a opririi se înălța o structură multietajată pe care am recunoscut-o; mă aflam tot în stație, în alt loc din interiorul aceleiași săli gigantice, amplificată de vastele suprafețe albe. M-am îndepărtat către marginea depresiunii perfect-geometrice – vagonul plecase deja – și am întîlnit altă surpriză. Nu mă găseam pe fund, așa cum crezusem; de fapt, mă aflam destul de sus, cam la patruzeci de nivele deasupra benzilor vizibile în abis, deasupra punților argintii a veșnic plutitoarelor platforme; între acestea se deplasau forme lungi, silențioase, iar oamenii ieșeau din ele prin șiruri de chepenguri; părea că niște pești monstruoși, placați cu crom, depuneau, la intervale regulate, icre negre și colorate. Peste toate, prin pîcla distanței, zăream cuvinte aurii deplasîndu-se:

REVENITA AZI GLENIANIA ROON CU ÎNREGISTRAREA EI MIMORFICA REALĂ ADUCE UN TRIBUT ÎN ORATORIU MEMORIEI LUI RAPPER KERX POLITR. BULETIN DE ȘTIRI TERMINAL: ASTĂZI IN AMMONLEE PETIFARGUE A PRODUS SISTOLIZAREA PRIMULUI ENZOM. GLASUL DISTINSULUI GRAVISTICIAN VA FI TRANSMIS LA ORA DOUĂZECI ȘI ȘAPTE. ARRAKER IN FRUNTE. ARRAKER ȘI-A REPETAT SUCCESUL CA PRIMUL DISTRUGĂTOR AL SEZONULUI LA STADIONUL TRANSVAAL. M-am întors cu spatele. Deci se schimbase pînă și sistemul orar. Sub lumina literelor gigantice care pluteau deasupra oceanului de capete ca niște șiruri de acrobați arzători pe sîrmă, țesăturile metalice ale veșmintelor femeilor izbucneau în flăcări neașteptate. Am continuat să merg, indiferent, dar ceva dinăuntrul meu repeta întruna: Deci s-a schimbat pînă și timpul. Într-un fel, asta mi-a pus capac. Nu vedeam nimic, deși țineam ochii deschiși. Doream un singur lucru: să fug, să găsesc o ieșire din stația aceea infernală, să ajung sub cerul liber, la aer, să văd stelele, să simt vîntul.

Am fost atras de o alee de lumini alungite. Pe piatra transparentă a plafoanelor, era scris cu o flăcăruie ascuțită, încastrată în albastru: TELETRANS TELEPORT TELETON. Printr-un portal ogival (cu toate că era un portal imposibil, dezlipit de fundația sa, ca imaginea în negativ a unui bot de rachetă), am ajuns într-o sală tapisată cu foc auriu, înghețat. În nișe aflate de-a lungul pereților se găseau sute de cabine; oamenii alergau în ele, năvăleau afară grăbiți; unii azvîrleau pe podea panglici rupte, nu benzi de telex, altceva, cu proeminențe poansonate; alții călcau peste ele. Voiam să părăsesc locul; din greșeală, am pătruns într-o odaie întunecată; înainte de-a avea timp să mă retrag, ceva bîzîi, o strălucire ca de bliț fotografic, și dintr-o fentă cu ramă metalică, de genul celor de la cutiile poștale, lunecă o foaie de hîrtie lucioasă, împăturită în două. Am luat-o și am desfăcut-o: apăru un chip, cu gura întredeschisă, cu buzele subțiri, puțin strîmbe; mă privea cu ochii mijiți: eram eu însumi! Am împăturit foaia și spectrul de plastic a dispărut. Am depărtat ușor marginile: nimic. Mai mult: apăru din nou, ivindu-se ca din neant, un cap retezat de restul trupului, atîrnînd deasupra foii și cu o expresie nu prea inteligentă. Pentru o clipă mi-am contemplat figura – era o fotografie tridimensională? Am băgat hîrtia în buzunar și am ieșit din odaie. Un iad auriu părea că pogoară asupra mulțimii, un tavan din magmă arzătoare, ireal, dar scuipînd flăcări adevărate, și nimeni nu-i acorda atenție; zoriții fugeau de la o cabină la alta; ceva mai departe, litere verzi săreau și coloane de cifre curgeau în josul unor ecrane înguste; alte cabine ce aveau în loc de uși obloane care se ridicau rapid la apropierea cuiva; în cele din urmă am găsit o ieșire.

Un coridor curbat, cu podeaua înclinată, așa cum există în unele teatre; din pereți răsăreau ghiocuri stilizate, iar deasupra lor alergau întruna cuvintele INFOR INFOR INFOR.

Prima dată cînd văzusem un infor fusese pe Lună, și crezusem că era o floare artificială.

Mi-am apropiat fața de potirul acvamarin.

– Cum ies de-aici? am întrebat, cam prostește.

– Unde mergeți? răspunse imediat un alto plăcut.

– În oraș.

– Ce cartier?
– Nu contează.
– Ce nivel?
– Nu contează, vreau doar să ies din stație!
– Meridional, rasturi: o sută șase, o sută șaptesprezece, zero opt, zero doi. Tritub, nivel AF, AG, AC, circuit M, niveluri doisprezece, șaisprezece, nivelul nadir duce în orice direcție sud. Nivel central – glidere, roșu local, alb expres, A, B și V. Nivel ulder, direct, toate opririle de la trei ascendent..., recită un glas feminin melodios.

Îmi venea să smulg din perete microfonul înclinat cu atîta solicitudine către mine. M-am îndepărtat. Idiotule! Idiotule! îmi răsuna în minte la fiecare pas. EX EX EX EX – repeta un indicator care se ridica, mărginit de o pîclă gălbuie. Exit? O ieșire?

Uriașul indicator era EXOTAL. Pe neașteptate, un curent de aer cald îmi flutură pantalonii. M-am pomenit sub cerul liber. Însă întunericul nopții se retrăsese la mare distanță, împins îndărăt de nenumăratele lumini. Un restaurant imens. Mese ale căror tăblii sclipeau în culori diferite; deasupra lor, chipuri, luminate de jos și de aceea cumva stranii, pline de umbre intense. Fotolii joase, în pahare un lichid negru cu spumă verzuie, felinare ce răspîndeau scîntei mititele ba nu, licurici, roiuri de insecte incandescente. Haosul luminos estompa stelele. Ridicînd capul am zărit doar un hău întunecat. Totuși, în mod ciudat, în acel moment prezența lui oarbă mi-a insuflat curaj. Am rămas locului, privind. Ceva m-a atins; am simțit un iz de parfum, pătrunzător și în același timp discret; trecuseră doi tineri; fata se întoarse către bărbat; brațele și sînii ei se pierdeau într-un nor pufos, ea veni în brațele lui și începură să danseze. Deci, uite că se mai dansează, mi-am spus. Asta-i bine. Perechea schiță cîțiva pași, și un disc de culoare deschisă, făcut parcă din mercur, îi ridică împreună cu alte cupluri, umbrele lor roșu-întunecate mișcîndu-se sub placa uriașă ce se rotea întruna parcă pe platanul unui picup. Nu era susținută de nimic, nu avea nici măcar o axă, dar, plutind în văzduh, se rotea după muzică. Am păsit printre mese. Plasticul moale de sub tălpi dispăru, lăsînd loc unei roci poroase. Am trecut printr-o cortină de lumină și m-am trezit în interiorul unei grote

stîncoase. Semăna cu zece, cu cincizeci de naosuri gotice alcătuite din stalactite; filoane de minerale sidefii înconjurau gurile peșterii; în ele stăteau oameni, bălăngănind din picioare; între genunchii lor pălpîiau flăcărui, iar la fund se întindea suprafața netedă și netulburată a unui lac subteran, care reflecta bolțile din stîncă. Și acolo, parcă pe niște plute mici și fragile, erau întinși oameni, toți privind în aceeași direcție. Am coborît pînă la marginea apei și am zărit pe celălalt mal, pe nisip, o dansatoare. Părea goală, dar albeața trupului nu era naturală. Cu pași mici, nesiguri, alergă spre apă; cînd corpul i se reflectă în unde, întinse brusc brațele și făcu o reverență – sfîrșitul – dar nu aplaudă nimeni; dansatoarea rămase nemișcată cîteva clipe, apoi, încet porni de-a lungul țărmului, urmîndu-i linia sinuoasă. Se afla poate la vreo treizeci de pași de mine, cînd i se întîmplă ceva. Cu o clipă înainte îi văzusem fața zîmbitoare, obosită, apoi, brusc, conturul ei începu să tremure și dispăru.

– O plută pentru dumneavoastră, domnule? se auzi o voce politicoasă înapoia mea. M-am întors; nu era nimeni, doar o masă aerodinamică, ce se mișca pe niște picioare comic arcuite; pahare cu lichid spumos, aranjate în șiruri pe tăvițe laterale, tremurau, un braț curtenitor oferindu-mi o băutură, un altul întinzîndu-se după o farfurie cu o gaură cît vîrful unui deget, ceva asemănător unei palete de pictor, mică și concavă – era un robot. Înapoia unui vizor micuț din centru puteam vedea strălucirea inimii lui tranzistorizate.

Am evitat brațele acelea de insectă, întinse pentru a mă servi, încărcate cu delicatese pe care le-am refuzat, și am părăsit în grabă peștera artificială, scrîșnind din dinți de parcă fusesem, cumva, insultat. Am traversat întreaga lățime a terasei, printre mese în formă de S, pe sub alei de felinare, inundate de o pulbere foarte fină de licurici dezintegrați, muribunzi, negri și aurii. Chiar la margine era un parapet din piatră veche, acoperită cu licheni gălbui, și acolo am simțit, în sfîrșit, un vînt adevărat, proaspăt, răcoros. În apropiere se afla o masă goală. M-am așezat cu stîngăcie, cu spatele către oameni, privind în noapte. Dedesubt se întindeau bezna, vastă, informă și necunoscută; doar departe, foarte departe, la marginea ei,

sclipeau luminițe slabe, pîlpîitoare, ciudat de variabile, de parcă n-ar fi fost electrice, iar și mai departe, săbii de lumină se ridicau reci și subțiri în aer, blocuri sau coloane, nu știam. Le-aș fi crezut razele unor proiectoare dacă n-ar fi fost străbătute de o rețea delicată – așa ar fi putut arăta un cilindru din sticlă, cu o bază pe pămînt și cealaltă în nori, umplut cu lentile alternativ concave și convexe. Trebuie să fi fost incredibil de înalte; în jurul lor, cîteva lumini scînteind, pulsînd, astfel, încît acum erau înconjurate de o ceață cînd portocalie, cînd aproape albă. Asta era totul, așa arăta orașul; am încercat să găsesc străzi, să ghicesc unde puteau fi acestea, însă spațiul întunecat și aparent lipsit de viață de dedesubt se întindea în toate direcțiile, fără să fie luminat de un singur licăr.

– Col...? am auzit; probabil cuvîntul fusese rostit de mai multe ori, dar nu-mi dădusem imediat seama că mi se adresa mie.

Am schițat gestul de a mă întoarce, însă scaunul, mai iute decît mine, mi-a luat-o înainte. În fața mea se afla o fată, de vreo douăzeci de ani, îmbrăcată în ceva albastru ce era lipit de ea ca un lichid congelat; brațele și pieptul îi erau ascunse într-un puf bleumarin ce devenea tot mai transparent în partea de jos. Pîntecul ei frumos și neted era aidoma unei sculpturi suflate în metal. La urechi îi lucea ceva, atît de mare, încît i le acoperea complet. O gură mică, desenînd un surîs nesigur, buzele rujate, nările de asemenea roșii pe dinăuntru – observasem că așa erau fardate cele mai multe femei. Apucă spătarul scaunului de lîngă mine și rosti:

– Cum merge, col?

Se așeză.

M-am gîndit că era beată.

– E plictisitor aici, continuă ea după un moment. Nu crezi. Nu plecăm undeva, col?

– Nu sînt un col..., am început. Ea își sprijini coatele pe masă și-și mișcă palma deasupra paharului pe jumătate plin, pînă cînd capătul lanțului de aur din jurul degetelor ei atinse lichidul. Se aplecă mult spre mine. Îi puteam simți răsuflarea. Dacă era ametită, nu era din cauza alcoolului.

– Cum adică? întrebă ea. Ba ești. Trebuie să fii. Toți sînt. Ce zici? O facem?

N-aveam nici cea mai mică idee la ce se referea.

– Bine, am încuviințat.

Se ridică. M-am sculat și eu din scaunul îngrozitor de jos.

– Cum faci asta? mă întrebă.

– Ce anume?

Îmi privi picioarele.

– Credeam că stai pe vîrfuri...

Am zîmbit, dar n-am spus nimic. Se apropie de mine, mă luă de braț și fu din nou surprinsă.

– Ce-ai acolo?

– Unde, aici? Nimic.

– Călești, zise și mă trase ușor după ea. Am trecut printre mese și m-am întrebat ce însemna „călești" – poate „mă păcălești"?

Mă conduse către un perete de un auriu întunecat, spre un semn de pe el, oarecum asemănător cheii muzicale sol, luminoase. Cînd ne-am apropiat peretele s-a deschis. Am simțit un curent de aer fierbinte.

O scară rulantă, argintie, îngustă, curgea în jos. Stăteam unul lîngă altul. Ea nu-mi ajungea nici măcar pînă la umăr. Avea cap ca de pisică, păr negru cu luciu albăstrui, și un profil poate prea ascuțit, totuși era drăguță. Dacă n-ar fi fost nările acelea stacojii... Se ținea strîns de mine cu mîna ei subțire, înfigîndu-și unghiile verzi în pulovărul meu gros. Mi-a venit să zîmbesc, gîndindu-mă unde fusese puloverul acela și cît de puțin avea în comun cu degetele unei femei. Am ieșit în stradă de sub o cupolă circulară care răsufla lumină – de la roz la carmin, de la carmin la roz. Adică, eu credeam că este o stradă, însă bezna din jurul nostru era din cînd în cînd întreruptă, parcă de un răsărit timpuriu. În depărtare se deplasau siluete lungi, extrem de lungi, destul de asemănătoare unor automobile, dar știam că nu mai există automobile. Trebuie să fi fost altceva. Aș fi ales artera aceasta largă chiar dacă aș fi fost singur, deoarece în fața noastră străluceau literele SPRE CENTRU, deși, cu siguranță, asta nu însemna centrul orașului. Oricum, m-am lăsat condus. Indiferent cum avea să ia sfîrșit aventura aceasta, îmi

găsisem o călăuză; mi-am amintit – acum fără mînie – de sărmanul individ care, la trei ore de la sosirea mea, mă căuta fără îndoială prin toate inforurile acestea stații – oraș.

Am trecut pe lîngă mai multe baruri pe jumătate goale, vitrine în care grupuri de manechine jucau întruna o aceeași scenă; mi-ar fi plăcut să mă opresc și să văd ce făceau, dar fata se grăbi, țăcănind din pantofi, pînă ce, la vederea unui chip de neon cu obraji roșii, pulsatorii, care-și lingea permanent buzele cu o limbă amuzant de mobilă, strigă:

– Oh, bonsuri! Vrei un bons?

– Tu vrei? am întrebat-o.

– Cred că da.

Am intrat într-o odăiță puternic luminată. Nu avea plafon, ci rînduri lungi de flăcărui, asemenea unor lumini pilot; de deasupra se revărsa căldură, așa încît s-ar fi putut într-adevăr să fie gaz. În pereți am văzut niște nișe cu tejghele. Cînd ne-am apropiat de una dintre acestea, din perete, de ambele noastre părți, au ieșit scaune; la început, păreau a crește, parcă, din zid, încă nedesfăcute precum mugurii, apoi se deschiseră în aer, devenind concave și au rămas nemișcate. Ne-am așezat unul vizavi de celălalt; fata ciocăni cu două degete în tăblia metalică a mesei – din perete țîșni o gheară nichelată care aruncă în fața noastră două farfurioare. Din două mișcări fulgerătoare, răstornă pe fiecare farfurioară o porție dintr-o substanță albă care făcu spumă, apoi deveni castanie și se întări; între timp, farfurioara însăși se închise la culoare. După aceea, fata o împături – nu era cîtuși de puțin o farfurie – ca pe o clătită și începu să mănînce.

– Oh, rosti ea cu gura plină, nici nu-mi dădeam seama ce foame mi-era!

Am imitat-o întru totul. Bonsul avea un gust pe care nu-l mai încercasem niciodată. Trosnea între dinți precum coaja unei chifle proaspete, dar imediat se sfărîma și se topea pe limbă; substanța castanie din mijloc era plăcut condimentată. M-am gîndit că bonusurile aveau să-mi placă.

– Altul? am întrebat, cînd l-a terminat pe al ei. Fata zîmbi, clătinînd din cap. Ieșind, pe culoar, își introduse

ambele mîini într-o nișă micuță, căptușită cu faianță; ceva bîzîi înăuntru. I-am urmat exemplul. Un curent ușor pișcător îmi suflă peste degete – cînd le-am scos, erau perfect curate și uscate. După aceea am suit cu o scară rulantă largă. Nu știam dacă ne mai găseam încă în interiorul stației, dar am preferat să nu întreb. Fata mă conduse la o cămăruță din interiorul unui perete, mai slab luminată; am avut impresia că pe deasupra treceau un fel de trenuri, deoarece podeaua trepida. Pentru o fracțiune de secundă se făcu întuneric, ceva de sub noi suspină adînc, ca un monstru metalic golindu-și plămînii de aer, lumina reveni și fata deschise ușa. Aparent, o stradă adevărată. Se părea că eram singuri aici. De ambele părți se aflau garduri vii, tunse destul de scurt; ceva mai departe erau strînse laolaltă mai multe mașini negre, plate, din umbră apăru un bărbat care dispăru înapoia uneia dintre mașini – nu l-am văzut deschizînd vreo portieră, pur și simplu s-a făcut nevăzut. Vehiculul porni atît de brusc, încît trebuie să-l fi turtit pe pasager în scaun. Nu vedeam nici o clădire, doar drumul, neted ca o masă și acoperit cu benzi de metal mat; atîrnau deasupra un fel de semafoare portocalii și roșii, care se legănau la intersecții; semănau puțin cu semafoarele antiaerienei din timpul războiului.

– Unde mergem? întrebă fata. Continua să mă țină de braț. Încetinise pasul. O dîră roșie îi traversă chipul.

– Oriunde vrei.

– Atunci, la mine. Nu merită să luăm un glider. E aproape.

Am pornit mai departe. În continuare nu se zărea nici o casă, iar briza care venea din întuneric, dinapoia tufișurilor, era asemănătoare unui curent de aer într-un loc deschis. Aici, în jurul stației, chiar în Centru? Mi se părea ciudat. Vîntul aducea o vagă mireasmă de flori, pe care am inspirat-o cu nesaț. Flori de cireș? Nu, nu erau flori de cireș.

Am ajuns la o bandă rulantă; am urcat pe ea; eram o pereche ciudată. Luminile pluteau pe lîngă noi; din cînd în cînd străfulgera cîte un vehicul, turnat parcă dintr-un singur lingou de metal negru; vehiculele acestea nu aveau geamuri, nici roți, nici măcar faruri. Goneau parcă orbește, cu viteze uluitoare. Luminile mișcătoare se revărsau din

fante verticale, aflate puțin deasupra solului. Nu-mi puteam da seamă dacă aveau vreo legătură cu traficul și regulile sale.

La răstimpuri, un fluierat ascuțit și țînguitor, sus, deasupra noastră, umplea cerul invizibil. Brusc, fata coborî de pe panglica mișcătoare, însă doar pentru a trece pe alta, care țîșnia abrupt în sus. Fără să-mi dau seama, m-am pomenit la înălțime. Călătoria aeriană dură cam o jumătate de minut și luă sfîrșit înaintea unui fel de ieșind acoperit cu flori slab mirositoare, de parcă am fi ajuns la terasa unei clădiri întunecate, transportați de o bandă rulantă paralelă cu peretele. Fata intră în loggia aceea, iar eu, acomodat acum cu semiîntunericul, am izbutit să disting contururile uriașe ale clădirilor înconjurătoare, fără ferestre, negre, aparent lipsite de viață, căci nu numai luminile erau absente – nu auzeam nici cel mai mic sunet, exceptînd șuieratul pătrunzător care anunța trecerea, pe stradă, a uneia dintre mașinile negre. Mă nedumerea acest camuflaj, intenționat, fără îndoială, ca și absența reclamelor, după orgia de neon din stație, însă n-am avut timp să reflectez prea mult.

– Vino, unde ești? i-am auzit șoapta. Zăream numai pata albicioasă a chipului ei. Întinse mîna spre ușă, și aceasta se deschise, dar nu într-un apartament; podeaua se deplasa ușor, purtîndu-ne – aici nu poți păși deloc, mi-am spus, e de mirare că mai au picioare. Ironie jalnică; provenea din permanenta uimire, din sentimentul de irealitate a tot ceea ce se petrecuse cu mine în ultimele ore.

Ne aflam într-un fel de hol de intrare, gigantic, larg, aproape întunecat – doar colțurile pereților străluceau, luminate de benzi de vopsea fosforescentă. Ajunsă în porțiunea cea mai întunecoasă, fata întinse din nou mîna, lipindu-și palma de plăcuța metalică de pe o ușă, și intră prima. Am clipit. Holul, puternic iluminat, era practic pustiu; am trecut la următoarea ușă. Cînd m-am apropiat de perete, acesta s-a deschis brusc, dezvăluind un interior ticsit cu un fel de sticluțe metalice. Totul se petrecuse atît de neașteptat încît am înlemnit.

– Nu-mi da peste cap garderoba, rosti fata. Se afla deja în cealaltă odaie.

Am urmat-o.

Mobilierul – fotolii, o canapea joasă, măsuțe – părea turnat din sticlă, iar în interiorul materialului semitransparent circulau roiuri de licurici, uneori despărțiți, apoi reunindu-se în șuvoaie, astfel încît prin mobilier părea că pulsează un sînge luminos, verde deschis, cu scîntei trandafirii.

– De ce nu stai jos?

Ea stătea mai încolo. Un fotoliu se deplie pentru a mă primi. Nu mi-a plăcut. Sticla nu era cîtuși de puțin sticlă; aveam impresia că stau pe niște perne pneumatice; privind în jos prin suprafața curbă a fotoliului, puteam distinge, neclar, dușumeaua.

Cînd intrasem, crezusem că peretele opus ușii era din sticlă și că prin el priveam în altă cameră, unde se aflau niște oameni, de parcă acolo ar fi fost în toi o petrecere; însă oamenii aceia erau nefiresc de înalți – am înțeles că aveam în fața mea un ecran de televiziune de mărimea peretelui. Sonorul era închis. Acum, așezat fiind, vedeam un enorm chip de femeie, ca și cînd o uriașă cu pielea închisă la culoare s-ar fi zgîit printr-o fereastră în odaie; buzele i se mișcau, vorbea. Cercei de mărimea unor scuturi îi acopereau urechile, scînteind diamantin.

M-am așezat mai confortabil. Fata, cu mîna în șold – într-adevăr, abdomenul ei părea o sculptură în metal auriu – mă studia cu atenție. Nu mai părea ametită. Poate că fusese numai impresia mea.

– Cum te cheamă? m-a întrebat.

– Bregg. Hal Bregg. Dar pe tine?

– Nais. Cîți ani ai?

Ciudate maniere, mi-am spus. Asta e. Probabil așa se obișnuiește.

– Patruzeci – și ce-i cu asta?

– Nimic. Credeam că ai o sută.

N-am putut să nu zîmbesc.

– Pot spune și așa, dacă insiști. Partea amuzantă, m-am gîndit, e că ăsta-i adevărul.

– Ce-ți pot oferi?

– De băut? Nimic, mulțumesc.

– Bine.

Se apropie de perete și acesta se deschise ca un mic bar. Fata rămase o vreme acolo. Cînd reveni, purta o tavă

cu pahare și două sticle. Apăsînd ușor pe una dintre sticle, îmi umplu un pahar pînă sus cu un lichid care arăta exact ca laptele.

– Mulțumesc, am rostit, pentru mine nu...

– Dar nu-ți dau nimic. Era surprinsă.

Înțelegînd că am făcut o gafă, deși nu știam care anume, am bolborosit ceva și am apucat cupa. Ea își turnă din a doua sticlă. Băutura ei era uleioasă, incoloră și ușor efervescentă; în același timp se întuneca treptat, aparent în contact cu aerul. Fata se așeză și, atingînd paharul cu buzele, întrebă degajată:

– Cine ești?

– Un col. Mi-am ridicat paharul, de parcă l-aș fi examinat. Laptele acela nu avea nici un miros. Nu l-am atins.

– Nu, vorbesc serios. Ai crezut că trimiteam în beznă, da? Da' de unde! Era numai un cals. Eram cu un șase, știi, dar a devenit groaznic de înfundat. Orka nu era grozavă, și una peste alta... tocmai voiam să plec cînd te-ai așezat.

Ceva-ceva am izbutit să pricep: pesemne mă așezasem la masa ei din întîmplare, cînd ea nu era acolo; oare să fi fost la dans? Am păstrat o tăcere plină de tact.

– De la depărtare, păreai atît de... Nu izbutea să găsească termenul.

– Serios? i-am sugerat. Clipi din pleoape. Oare avea și pe ele o peliculă metalică? Nu, era pesemne fardul. Înălță capul.

– Ce înseamnă asta?

– Păi... hm-m-m... cineva în care poți avea încredere...

– Vorbești ciudat. De unde ești?

– De departe.

– Marte?

– Și mai departe.

– Zbori?

– Am zburat.

– Și acum?

– Nimic. M-am întors.

– Dar o să mai zbori?

– Nu știu. Probabil că nu.

Conversația trena oarecum. Mi se părea că fata începea să regrete invitația nechibzuită și doream s-o ajut.

– N-ar trebui să plec? am întrebat-o. Continuam să țin în mînă paharul cu băutura neatinsă.

– De ce? Era surprinsă.

– M-am gîndit că ți-ar... conveni.

– Nu. Te-ai gîndit... nu, de ce? De ce nu bei?

– O să beau.

Era într-adevăr lapte. La ora aceea și în circumstanțele respective! Am fost atît de uluit încît a remarcat și ea.

– Ce-i, nu-i bun?

– E lapte, am zis. Cred că arătam ca un idiot perfect.

– Ce? Ce lapte? E brit...

Am suspinat.

– Ascultă-mă, Nais... cred c-ar trebui să plec acum. Realmente. Va fi mai bine așa.

– Atunci de ce-ai băut?

Am privit-o, fără un cuvînt. Limbajul nu se schimbase prea mult, totuși nu pricepeam nimic. Absolut nimic. Schimbările erau în oameni.

– Bine, spuse ea în cele din urmă. Nu te țin cu forța. Și acum... Părea derutată. Bău din limonadă – așa-i ziceam în sinea mea lichidului spumos – și iarăși n-am știut ce să mai spun. Cît de complicat era totul...

– Povestește-mi despre tine, i-am sugerat. Vrei?

– Bine. După aceea îmi spui și tu...?

– Da.

– Sînt la Cavuta, în al doilea an. În ultima vreme m-am cam delăsat, n-am plastat regulat și... asta e. Șasele meu nu e prea interesant. Așa că, de fapt... n-am pe nimeni. E ciudat...

– Ce anume?

– Că n-am...

Din nou, neclaritățile astea. Despre cine vorbea? Pe cine n-avea? Părinți? Iubiți? Cunoscuți? Abs avea într-adevăr dreptate cînd spunea că nu voi reuși să mă descurc fără cele opt luni la Adaptare. Însă acum, poate chiar mai mult decît înainte, nu voiam să mă întorc, pocăit, la școală.

– Ce altceva? am întrebat-o și, pentru că tot țineam paharul în mînă, am mai sorbit o gură de lapte. Ochii ei se dilatară, uluiți. Ceva ca un surîs batjocoritor îi flutură pe buze. Își goli cupa, întinse o mînă către materialul pufos ce-i acoperea umerii, și-l smulse – nu-l descheie, nu-l

scoase, pur și simplu îl smulse, lăsînd bucățile să-i cadă dintre degete, ca niște gunoaie.

– Și totuși, de-abia ne cunoaștem, vorbi ea. Se părea că era mai dezinvoltă acum. Zîmbi. Erau momente cînd devenea destul de drăguță, mai ales cînd își mijea ochii, iar buza inferioară, retrăgîndu-se, descoperea dinții strălucitori. În chipul ei exista ceva egiptean. O pisică egipteană. Părul era mai negru decît negrul, iar cînd își rupsese blana pufoasă de pe umeri și sîni, văzusem că nu era chiar atît de slăbuță pe cît crezusem.

Dar de ce și-o smulsese? Oare gestul respectiv avea vreun înțeles anume?

– Este rîndul tău să povestești, îmi spuse, privindu-mă peste pahar.

– Da, am încuviințat și m-am simțit nervos, de parcă de vorbele mele ar fi depins Dumnezeu știe ce. Sînt... am fost pilot. Ultima dată cînd am fost aici... să nu te sperii!

– Nu. Continuă!

Ochii îi sclipeau atenți.

– A fost acum o sută și douăzeci și șapte de ani. Eu aveam treizeci de ani pe atunci. Expediția... Eram unul din piloții expediției spre Fomalhaut. E o stea ce se găsește la douăzeci și trei de ani-lumină depărtare. Drumul pînă acolo și înapoi a durat o sută douăzeci și șapte de ani după timpul Pămîntului și zece ani după timpul navei. Ne-am întors acum patru zile... *Prometeu* – nava mea – a rămas pe Lună. Astăzi am venit de acolo. Asta-i tot.

Mă privea fix. Nu vorbea. Buzele i se mișcară, se deschiseră, se închiseră. Ce exprimau ochii ei? Surpriză? Admirație? Teamă?

– De ce taci? am întrebat-o. Am fost nevoit să-mi dreg glasul.

– Deci... cîți ani ai, de fapt?

A trebuit să zîmbesc; nu era un zîmbet plăcut.

– Ce înseamnă „de fapt"? Din punct de vedere biologic am patruzeci de ani, dar, după timpul Pămîntului, o sută cincizeci și șapte...

O tăcere lungă, apoi brusc:

– Erau și femei acolo?

– Stai așa, am oprit-o. Ai ceva de băut?

– Cum adică?

– Ceva toxic, pricepi.? Tare. Alcool... sau nu se mai bea acum?

– Foarte rar, îmi răspunse încetișor, parcă gîndindu-se la altceva. Mîinile îi coborîră lent, atingînd albastrul metalic al veșmîntului. O să-ți dau niște... angehen, e bine? Deși nu știi ce este, da?

– Nu, habar n-am, am replicat, neașteptat de îndîrjit.

Merse la bar și reveni cu o sticluță pîntecoasă. Îmi umplu un pahar. Conținea alcool – nu mult – totuși mai era ceva, un gust aparte, amărui.

– Nu te supăra, i-am spus, golind paharul și turnîndu-mi încă unul.

– Nu sînt supărată. Nu mi-ai răspuns, dar poate că nu vrei?

– De ce nu? Îți pot spune. Cu toții am fost douăzeci și trei, pe două nave. Cea de-a doua era *Ulise*. Fiecare navă avea cîte cinci piloți, iar restul erau oameni de știință. Nu existau femei.

– De ce?

– Din cauza copiilor, i-am explicat. Nu poți crește copii pe asemenea nave, și chiar dacă ai putea, nimeni n-ar dori s-o facă. Nu poți zbura înainte de-a împlini treizeci de ani. Trebuie să fi obținut două diplome. Plus patru ani de antrenamente, cu totul doisprezece ani. Altfel zis – la treizeci de ani, de obicei, femeile au copii. Mai existau și... alte aspecte.

– Dar tu?

– Eu eram celibatar. Au ales numai bărbați neînsurați. Adică – voluntari.

– Ai vrut să...

– Da. Bineînțeles.

– Și n-ai...

Se opri. Știam ce voia să spună. Am tăcut.

– Trebuie să fi fost straniu, să te întorci așa, șopti ea. Se înfioră. Brusc mă privi și obrajii i se întunecară ușor, roșise: Știi, ce-am spus înainte n-a fost decît o glumă, de fapt...

– Despre cei o sută de ani?

– Pur și simplu ca să zic ceva, n-aveam...

– Termină, am mormăit. Dacă te mai scuzi mult, chiar c-o să mă simt așa.

Tăcu. M-am străduit să-mi iau ochii de la ea. În cealaltă odaie, încăperea inexistentă dinapoia sticlei, un cap enorm de bărbat cînta fără nici un sunet; am văzut gîtlejul roșu-congestionat tremurînd de efort, obrajii transpirați, întreaga față se supunea unui ritm neauzit.

– Ce vei face? mă întrebă încetișor.

– Nu știu. Nu știu încă.

– N-ai nici un plan?

– Nu. Am ceva – e un fel de... dobîndă, înțelegi? Pentru toată perioada care a trecut. Cînd am plecat, a fost depusă la bancă pe numele meu – nu știu nici măcar ce sumă este. Nu știu absolut nimic. Auzi, ce-i Cavut ăla?

– Cavuta? mă corectă ea. Este... un fel de școală, plastare... nimic grozav în sine, dar uneori poți ajunge în realuri...

– Stai... de fapt, ce faci tu?

– Plastez. Nu știi ce este asta?

– Nu.

– Cum ți-aș putea explica? Mai simplu spus, se fac haine, în general veșminte – totul...

– Un fel de croitorie...

– Ce înseamnă asta?

– Coși țesături?

– Nu înțeleg.

– Pe toți dumnezeii! Ești designer de îmbrăcăminte?

– Păi... da, într-un fel, da. Deși nu sînt designer, eu le fac doar...

Am renunțat.

– Și ce-i un real?

Întrebarea o năuci cu adevărat. Pentru prima dată mă privi de parcă aș fi fost o creatură din altă lume.

– Un real este... un real..., repetă neajutorată. Sînt... istorii, povești. Pentru privit.

– Asta? Am arătat către peretele din sticlă.

– Ah, nu asta este vizionare.

– Ce, atunci? Filme, teatre?

– Nu. Teatrul știu ce însemna – a existat acum mult timp. Știu – aveau chiar și oameni acolo. Un real este artificial, dar nu poți să-ți dai seama de diferență. Doar dacă, bănuiesc, intri acolo, înăuntru...

– Să intri?

Capul gigantului își rostogoli ochii, se legănă, mă privi de parcă s-ar fi distrat teribil observînd scena.

– Ascultă, Nais, am rostit brusc, ar fi cazul să plec chiar acum, deoarece e foarte tîrziu, sau...

– L-aș prefera pe „sau".

– Dar nu știi ce vreau să spun.

– Spune, atunci.

– Bine. Voiam să întreb despre mai multe lucruri. Despre lucrurile mari, cu adevărat importante, știu deja cîte ceva; am stat patru zile în Adaptare, pe Lună. Dar n-a fost decît așa, la zile mari... Cu ce vă ocupați voi cînd munciți?

– Poți să faci o mulțime de lucruri, răspunse fata. Poți călători, adevărat sau cu motul. Te poți distra, să mergi la real, să dansezi, să joci tereo să faci sport, să înoți, să zbori – orice dorești.

– Ce este un mot?

– Seamănă cumva cu realul, numai că poți atinge orice. Te poți sui pe munți, de altfel – vei vedea singur, nu este ceva care se poate descrie. Dar am avut impresia că doreai să întrebi despre altceva...?

– Așa e. Cum este între bărbați și femei?

Clipi.

– Bănuiesc că așa cum a fost mereu. Ce s-ar fi putut schimba?

– Totul. Cînd am plecat – n-o înțelege greșit – o fată ca tine nu m-ar fi dus la ea acasă, la ora asta.

– Adevărat? De ce nu?

– Pentru că ar fi însemnat un singur lucru.

Rămase tăcută cîteva momente.

– Și de unde știi că n-a fost așa?

Expresia mea o amuză. Am fixat-o cu privirea; nu mai zîmbi.

– Nais... cum adică...? m-am bîlbîit. Iei un bărbat complet necunoscut și...

Tăcea.

– De ce nu răspunzi?

– Pentru că nu înțelegi nimic. Nu știu cum să-ți explic. De fapt, asta nu-i nimic, știi...

– Aha. Nu-i nimic, am repetat.

Nu mai puteam sta locului. M-am ridicat. Nu mă controlasem și aproape am sărit. Ea tresări.

– Scuză-mă, am murmurat și am început să mă plimb prin odaie. Înapoia sticlei, un parc se întindea în lumina dimineții; de-a lungul unei alei, printre copaci cu frunze roz-pal, mergeau trei tineri, în cămăși ce sclipeau ca niște armuri. Mai există căsătorii? am întrebat-o.

– Bineînțeles.

– Nu-nțeleg! Explică-mi. Spune-mi. Vezi un bărbat care-ți place, și fără să-l cunoști, imediat...

– Dar ce-i de spus? făcu ea fără tragere de inimă. Este chiar adevărat că pe vremea ta, în timpurile trecute, o fată nu putea aduce un bărbat în camera ei?

– Ba putea, cum să nu, și chiar în scopul ăla, dar... nu la cinci minute după ce l-a întîlnit...

– Dar după cîte minute?

Am privit-o atent. Era destul de serioasă. Da, de fapt, cum putea ști? Am ridicat din umeri.

– Nu era numai o chestiune de timp. La început ea trebuia să... vadă ceva în el, s-ajungă să-l cunoască, să-l placă; la început ieșeau împreună...

– Stai, zise fata. Se pare că nu înțelegi un lucru. La urma urmei, ți-am dat brit.

– Ce brit? Ah, laptele? Ce-i cu el?

– Cum adică, ce-i cu el? Voi n-aveați... brit?

Începu să rîdă; se zgîlțîia de rîs. Apoi brusc, se opri, mă privi și se înroși teribil.

– Deci ai crezut... ai crezut că eu... nu!

M-am așezat. Îmi tremurau degetele; trebuia să țin ceva în ele. Am scos din buzunar o țigară și am aprins-o. Ea holbă ochii.

– Ce este asta?

– O țigară. Ce... nu fumezi?

– Este prima dată cînd văd una... deci așa arată o țigară. Dar cum poți inhala fumul așa? Nu, stai – problema cealaltă este mult mai importantă. Britul nu este lapte. Nu știu ce este în el, dar întotdeauna unui străin îi dai brit.

– Unui bărbat?

– Da.

– Dar ce-i face?

– Îl face să se comporte... îl obligă să fie decent. Știi... poate că un biolog ți-ar putea explica.

– Dă-l naibii de biolog. Vrei să zici că un bărbat căruia i-ai dat brit nu poate face nimic?

– Bineînțeles.

– Și dacă nu vrea să bea?

– Cum poate să nu vrea?

Aici s-a oprit toată explicația.

– Păi nu-l poți obliga să bea, am continuat răbdător.

– S-ar putea ca un nebun să nu bea, rosti ea încetișor, însă n-am auzit niciodată de așa ceva, niciodată...

– E un fel de obicei?

– Nu știu ce să-ți spun. Reprezintă un obicei faptul de a nu umbla în pielea goală?

– Aha. Păi, într-un fel – da. Totuși te poți dezbrăca pe plajă.

– Complet? întrebă ea brusc interesată.

– Nu. În costum de baie... Deși, pe vremea mea, existau grupuri de oameni, erau denumiți nudiști...

– Știu. Nu, asta-i altceva. Credeam că voi, toți...

– Nu. Deci băutul britului e similar purtatului de haine? La fel de necesar?

– Da. Cînd sînt... doi.

– Bun, și dup-aia.

– Ce anume?

– Data următoare?

Conversația era complet idioată și mă simțeam groaznic, dar trebuia să aflu.

– Data următoare? Depinde. Unora... le dai întotdeauna brit.

– Pretendentul respins, mi-au scăpat cuvintele.

– Ce înseamnă asta?

– Nu, nimic. Și dacă o fată vizitează un bărbat, ce se-ntîmplă?

– Atunci îl bea la el acasă.

Mă privea aproape cu milă. Eram însă încăpățînat.

– Și cînd n-are?

– Să nu aibă deloc? Cum s-ar putea așa ceva?

– Păi, l-a terminat. Sau...ar putea minți.

Începu să rîdă.

– Dar asta-i... crezi că țin toate sticlele astea aici, în apartamentul meu?

– Nu? Atunci, unde?

– Nici nu știu de unde vin. Pe vremea ta, exista apă la robinet?

– Exista, am răspuns morocănos. S-ar fi putut să nu existe! Sigur. Poate că m-am urcat în rachetă direct din junglă. Am fost furios pe moment, dar m-am potolit; la urma urmei, nu era vina ei.

– Atunci, răspunde-mi – știai din ce direcție venea apa înainte de-a...

– Am înțeles, nu-i nevoie să continui. Bun. Deci, e un fel de măsură de siguranță? Foarte ciudat!

– Mie nu mi se pare așa, spuse fata. Ce ai acolo, chestia aceea albă de sub puloverul tău?

– O cămașă.

– Ce este asta?

– N-ai văzut niciodată o cămașă? Păi, un fel de îmbrăcăminte. Făcută din nailon.

Mi-am ridicat mîneca și i-am arătat.

– Intresant, făcu ea.

– E un obicei, am zis neavînd altă replică.

De fapt, în Adaptare îmi spuseseră să nu mă mai îmbrac în stilul de acum o sută de ani; eu n-am vrut. Totuși trebuia să admit că avea dreptate; britul era pentru mine ceea ce însemna cămașa pentru ea. De fapt, nimeni nu-i obligase pe oameni să poarte cămăși, dar purtau toți. Evident, și cu britul era același lucru.

– Și cît timp are britul efect? am întrebat.

Roși din nou.

– Ești foarte grăbit. Tot nu știi nimic.

– N-am spus nimic rău, m-am apărat. Voiam doar să știu... de ce mă privești așa? Ce-i cu tine? Nais!

Se sculă încet. Trecu îndărătul fotoliului.

– Cu cît timp în urmă, ai spus? O sută și douăzeci de ani?

– O sută douăzeci și șapte. Ce-i cu asta?

– Spune-mi, ai fost... betrizat?

– Ce mai e și asta?

– N-ai fost?

– Nici măcar nu știu ce-nseamnă. Nais... fato, ce-i cu tine?

– Nu, n-ai fost, șopti ea. Dacă ai fi fost, ai fi știut.

Am vrut să mă apropii de ea. Ridică mîinile.

– Stai. Nu! Nu! Te rog!

Se retrase pînă la perete.

– Dar tu singură ai zis că britul... M-am așezat. Vezi, m-am așezat. Liniștește-te. Spune-mi, ce-i bet... sau cum naiba-i zice.

– Nu știu exact. Dar toți sînt betrizați. La naștere.

– Și ce se face?

– Mi se pare că ți se introduce ceva în sînge.

– La toată lumea?

– Da. Pentru că... britul... nu are efect altfel. Nu te mișca!

– Fetițo, nu fi ridicolă.

Mi-am stins țigara.

– La urma urmei, nu sînt un animal sălbatic. Nu te enerva, dar... mi se pare că ați luat-o cu toții razna. Britul ăsta... păi, e ca și cum le-ai pune cătușe la toți pentru că cineva s-ar putea să fi furat. Adică, vreau să spun c-ar trebui să existe și puțină încredere.

– Ești grozav. Părea mai calmă, totuși nu se așeza. Atunci, de ce erai așa indignat, mai devreme, pentru că aduc străini în casă?

– Asta-i cu totul altceva.

– Nu văd diferența. Ești sigur că n-ai fost betrizat?

– N-am fost.

– Nici acum? Cînd te-ai întors?

– Nu știu. Mi-au făcut tot felul de injecții. E așa de important?

– Este. Deci ți-au făcut injecții. Bun.

Se așeză.

– Aș dori să te rog ceva, am rostit cît puteam de calm. Trebuie să-mi explici...

– Ce?

– Spaima ta. Credeai c-o să te atac, sau ce? Dar e ridicol!

– Nu. Dacă judeci rațional, nu, însă... am fost copleșită, înțelegi? A fost un șoc. N-am mai întîlnit o persoană care să nu fie...

– Dar nu-ți poți da seama?
– Poți. Oh, poți!
– Cum?
Tăcu.
– Nais...
– Și dacă...
– Ce?
– Mi-e frică.
– Să spui?
– Da.
– De ce?
– O să-nțelegi, dacă-ți spun. Vezi tu, betrizarea nu-i făcută de brit. Cu britul este doar... un efect secundar... Betrizarea e în legătură cu altceva.
Era palidă. Buzele îi tremurau. Ce lume, m-am gîndit, ce lume mai este și asta!
– Nu pot. Mi-e groaznic de frică.
– De mine?
– Da.
– Jur că...
– Nu, nu. Te cred, numai că... nu. Nu poți înțelege asta.
– N-o să-mi spui?
Probabil ceva din tonul meu o făcu să se controleze. Chipul ei se încordă. Îmi dădeam seama după ochi de efortul pe care-l făcea.
– Este... ca să... pentru ca să fie imposibil să... ucizi.
– Nu se poate! Oameni?
– Orice.
– Și animale?
– Și animale. Orice.
Își răsucea întruna degetele, fără să mă slăbească din ochi, de parcă prin acele cuvinte mă eliberase dintr-un lanț invizibil, de parcă îmi pusese în mînă un cuțit, un cuțit cu care o puteam înjunghia.
– Nais, am rostit cît am putut de blînd. Nais, nu te teme. Îți dau cuvîntul meu, n-ai de ce te teme.
Încercă să zîmbească.
– Ascultă...
– Da?
– Cînd am zis că...

– Da?
– N-ai simțit nimic?
– Dar ce-ar fi trebuit să simt?
– Imaginează-ți că faci ceea ce ți-am spus.
– Că ucid? Asta să-mi imaginez?
Ea se înfioră.
– Da.
– Bun, și-acum?
– Nu simți nimic?
– Nu. Dar, la urma urmei, nu-i decît un gînd, și n-am nici cea mai mică intenție...
– Dar poți? Așa-i? Chiar poți? Nu, șopti ea ca pentru sine, nu ești betrizat.
Abia acum mă izbi întregul înțeles, și am priceput că *putea* fi un șoc pentru ea.
– Grozav, am murmurat. După o clipă, am adăugat: Dar poate c-ar fi mai bine dacă oamenii ar înceta s-o facă... fără mijloace artificiale.
– Nu știu, îmi răspunse. Poate. Inspiră adînc: Acum înțelegi de ce eram speriată?
– Da, deși nu complet. Poate puțin. Totuși n-ai crezut că eu...
– Ce ciudat ești! Parcă n-ai fi... Se întrerupse.
– Om?
Clipi des.
– N-am vrut să te jignesc. Numai că, vezi tu, dacă se știe că nimeni nu se poate nici măcar gîndi – să știi – la asta, și deodată apare cineva, ca tine, atunci chiar posibilitatea... faptul că există cineva care...
– Nu pot crede că toți sînt – cum ai zis? – ah, betrizați!
– De ce nu? Toți, îți spun!
– Nu, e imposibil, am insistat. Ce fac cei cu meserii periculoase? La urma urmei, ei trebuie...
– Nu există meserii periculoase.
– Ce tot spui, Nais? Dar piloții? Sau cei din serviciile de salvare? Sau cei care se luptă cu incendiile, cu inundațiile...?
– Nu există asemenea oameni, zise ea.
Mi s-a părut că n-am auzit bine.
– *Ce?*

– Nu există asemenea oameni, repetă fata. Toate acestea le fac roboții.

S-a lăsat tăcerea. M-am gîndit că n-avea să fie ușor pentru mine să diger această lume nouă. Și brusc îmi trecu prin minte o reflecție, surprinzătoare, eu însumi nu m-aș fi așteptat niciodată la ea, dacă cineva mi-ar fi prezentat situația respectivă doar ca o posibilitate teoretică: mi-am dat seama că această distrugere a ucigașului din om era o mutilare.

– Nais, am rostit. Deja s-a făcut tîrziu. Cred c-o să plec.

– Unde?

– Nu știu. Ba stai! Cineva de la Adaptare trebuia să mă aștepte în stație. Am uitat complet! Nu l-am putut găsi, înțelegi? Așa c-o să caut un hotel. Există hoteluri?

– Da. De unde ești?

– De-aici. M-am născut aici.

Cu aceste cuvinte, senzația generală de irealitate a revenit, și n-am mai fost sigur nici de orașul acela, care exista doar în mine, și nici de acesta, spectral, în care se zgîiau capete de giganți, așa încît, pentru o secundă, m-am întrebat dacă nu cumva eram la bordul navei, visînd un alt coșmar extrem de intens al întoarcerii mele.

– Bregg. I-am auzit glasul ca din depărtare. Am tresărit. Uitasem complet de ea.

– Da?

– Rămîi.

– Ce?

Tăcu.

– Vrei să rămîn?

Nu răspunse. M-am îndreptat spre ea, m-am aplecat deasupra scaunului, am apucat-o de brațele reci și am ridicat-o. Stătea docilă. Capul îi căzu pe spate și i-am zărit dinții sclipind; n-o doream, voiam doar să spun: „Dar ți-e frică", iar ea să răspundă că nu era așa. Atît. Ochii îi erau închiși, dar deodată albul lor sclipi de sub gene; m-am aplecat deasupra chipului, privind de aproape în ochii sticloși de parcă doream să-i cunosc frica, s-o împărtășesc. Gîfîind, se străduia să se desprindă, însă n-am simțit-o, abia cînd începu să geamă „Nu! Nu!", am slăbit strînsoarea. Se rezemă de perete, acoperind parțial o față rotofeie, uriașă

care ajungea pînă la tavan, și care, acolo, înapoia sticlei, vorbea întruna, prea exagerat, mișcîndu-și buzele gigantice și limba cărnoasă.

– Nais..., am rostit încetișor. Am lăsat brațele să-mi cadă pe lîngă corp.

– Nu te apropia de mine!

– Dar tu ai zis...

Ochii îi fulgerau sălbatici.

M-am plimbat agitat prin cameră. Nais mă urmărea din privire, de parcă aș fi fost... de parcă ea stătea într-o cușcă...

– Plec, am anunțat. Nu răspunse. Voiam să adaug ceva – cîteva cuvinte de scuze, de mulțumiri, ca să n-o părăsesc astfel – însă n-am reușit. Dacă i-ar fi fost teamă, doar așa cum unei femei îi este frică de un bărbat, un bărbat ciudat, necunoscut, ba chiar amenințător, atunci nu mi-ar fi păsat; dar era altceva. Am privit-o și am simțit furia crescînd în mine. Să apuc brațele acelea albe, goale și s-o zgîlțîi...

M-am întors și am plecat. Ușa exterioară cedă atunci cînd am împins-o; coridorul larg era aproape complet întunecat. Nu reușeam să găsesc ieșirea către terasa aceea. Am ajuns la niște cilindri umpluți cu o lumină albăstruie blîndă – lifturi. Cel de care mă apropiasem urca deja; poate că apăsarea piciorului meu pe prag era suficientă. Liftul coborî multă vreme. Am zărit straturi alternative de întuneric. Secțiunile transversale ale unor plafoane, albe, cu miezuri roșii, ca grăsimea pe mușchi, trecură în sus, le-am pierdut numărul, liftul căzu, căzu, era ca o călătorie în străfunduri, de parcă fusesem azvîrlit în josul unei conducte sterile, iar această clădire colosală, cufundată în somnul și siguranța ei, scăpa de mine. O parte a cilindrului transparent se deschise. Am început să merg.

Cu mîinile în buzunare, în întuneric, pasul lung și ferm, am inspirat adînc aerul răcoros simțind freamătul nărilor, inima lucrînd lent, pompînd sînge. În fantele joase de deasupra drumului pîlpîiau luminițe, acoperite din timp în timp de mașinile silențioase; nu exista nici un pieton. Printre formele negre se întrezărea o strălucire – m-am gîndit că putea fi un hotel. Era însă o bandă rulantă iluminată. Am urcat pe ea. Deasupra mea pluteau niște arca-

de albicioase ale unor construcții; undeva în depărtare, deasupra muchiilor întunecate ale clădirilor, defilau necontenit literele sclipitoare ale știrilor; brusc, banda rulantă mă aduse într-un interior luminat și se opri.

Niște trepte late coborau, argintii ca o cascadă mută. Pustietatea mă surprindea; după ce o părăsisem pe Nais, nu mă întîlnisem cu nici un trecător. Scara rulantă era foarte lungă. Dedesubt lucea o stradă largă, de ambele părți se deschideau pasaje în clădiri; sub un arbore cu frunze albastre – deși poate că nu era un arbore adevărat – am zărit niște oameni; m-am apropiat de ei, apoi m-am îndepărtat. Se sărutau. Am mers către sunetul înfundat al muzicii, vreun restaurant sau bar, aflat undeva în vecinătatea străzii. Cîteva cupluri stăteau înăuntru. M-am gîndit să intru și să întreb de un hotel. Deodată m-am izbit, cu tot corpul, de o barieră invizibilă. Era un perete de sticlă, perfect transparent. Intrarea era în apropiere. Înăuntru, cineva începu să rîdă și mă arătă celorlalți. Am intrat. La o masă laterală, un bărbat într-un tricou negru (care era, de fapt, asemănător puloverului meu, dar cu un guler mare, umflat), ținea un pahar în mînă și mă privea. M-am oprit în fața lui. Zîmbetul îi îngheță pe gura întredeschisă. Am rămas nemișcat. Se făcu liniște. Doar muzica mai continua, venind parcă dincolo de perete. O femeie scoase un sunet slab, ciudat. Am privit în jur, la chipurile imobile, apoi am plecat. Abia în stradă mi-am amintit că intenționasem să întreb de un hotel.

Am pătruns într-un pasaj. Era plin cu vitrine. Birouri de turism, magazine de sport, manechine în diferite poziții. De fapt, nu erau tocmai vitrine, deoarece totul se afla direct în stradă, de ambele părți ale benzii rulante care trecea prin mijloc. De cîteva ori am greșit, confundînd cu oameni siluetele care se mișcau înăuntru. Erau marionete, pentru reclamă, executînd mereu aceleași mișcări. O vreme am privit una dintre ele – o păpușă cu obrajii umflați, cîntînd la flaut. O făcea atît de bine, încît mi-a venit s-o strig. Ceva mai departe erau un fel de săli de jocuri; roți uriașe, rotindu-se aidoma unor curcubee infinite, conducte argintii atîrnînd din plafon și ciocnindu-se între ele cu sunet de zurgălăi, oglinzi prismatice scînteind, însă totul era pustiu. Chiar la capătul pasajului, în beznă, clipea un semn: AICI

HAHAHA. Dispăru. M-am îndreptat într-acolo. AICI HAHA-HA se aprinse din nou și dispăru. În următoarea străfulgerare am întrevăzut o intrare. Am auzit glasuri. Am pătruns printr-o perdea de aer cald, mișcătoare.

Înăuntru se aflau două automobile fără roți; cîteva lămpi luminau sala, iar sub ele trei oameni gesticulau aprinși, parcă certîndu-se. M-am apropiat de ei.

– Salut!

Nici măcar nu s-au întors; au continuat să discute, precipitat. Nu înțelegeam mare lucru.

– Atunci stoarce, atunci stoarce, chițăi cel mai scund dintre ei, care avea un pîntece proeminent. Purta pe cap o calotă înaltă.

– Domnilor, caut un hotel. Unde-aș...?

Nu mă băgară în seamă, de parcă n-aș fi existat. M-am înfuriat. Fără un cuvînt, am păsit în mijlocul lor. Cel mai apropiat de mine (i-am zărit ochii stupizi, cu albul strălucind, și buzele tremurătoare) bolborosi:

– Eu să storc? Stoarce-te tu!

De parcă ar fi vorbit cu mine.

– De ce faceți pe surzii? am întrebat și brusc, din locul unde mă aflam – parcă din interiorul meu, din pieptul meu – se auzi un țipăt ascuțit:

– O să-ți arăt. Acuși!

Am sărit înapoi; apăruse cel care vorbise, grasul cu calotă. Am, vrut să-l înhaț de braț, însă degetele mi-au trecut prin el, prinzînd doar aerul. Am înlemnit, stupefiat; ei continuară să sporovăiască. Deodată mi s-a părut că din penumbra de deasupra mașinilor, de undeva de sus, mă privea cineva. M-am apropiat de marginea luminii și am văzut pete palide de chipuri; acolo sus era ceva asemănător unui balcon. Orbit de lumină, nu puteam zări prea mult; destul, totuși, să-mi dau seama cum mă făcusem de rîs. Am fugit de parcă m-ar fi urmărit ceva. Următoarea stradă suia, terminîndu-se cu o scară rulantă. M-am gîndit că poate acolo aveam să găsesc un Infor, și am urcat pe treptele aurii. M-am pomenit într-o piațetă circulară, destul de mică. În centru se ridica o coloană, înaltă, transparentă ca sticla; înăuntru dansa ceva –, forme purpurii, cafenii și violete, ce nu semănau cu nimic văzut vreodată de mine, aidoma unor sculpturi abstracte care înviaseră,

dar foarte amuzante. Mai întîi se dilată o culoare, apoi alta, după aceea se concentrară, căpătînd formă într-un mod extrem de comic; acest mêlée de siluete, deși lipsite de fețe, capete, brațe, picioare, era foarte uman în desen, ba chiar semăna cu o caricatură. După o vreme mi-am dat seama că violetul era un bufon, îngîmfat, arogant, și în același timp laș; cînd explodă într-un milion de balonașe dansatoare, albastrul se apucă de treabă, angelic, modest, stăpînit, dar cumva fățarnic, de parcă se ruga sieși. Nu știu cîtă vreme am privit. Nu văzusem niciodată ceva cît de cît asemănător. În afară de mine, nu mai era nimeni acolo, deși traficul automobilelor negre era mai intens. Nu știam nici măcar dacă erau sau nu ocupate, deoarece n-aveau ferestre. Din piațeta circulară se desprindeau șase străzi, unele în sus, altele în jos; se întindeau în depărtare, într-un mozaic delicat de lumini colorate. Nici un infor. Eram deja epuizat, nu doar fizic – simțeam că nu mai puteam înmagazina alte impresii. În anumite momente, umblînd, scăpam din vedere unele lucruri, deși nu dormeam în picioare; nu mai știam cum, sau cînd am intrat pe un bulevard larg; la o intersecție, mi-am încetinit mersul, am ridicat ochii și am zărit strălucirea orașului reflectată pe nori. Am rămas surprins – crezusem că mă aflam în subteran. Mi-am continuat drumul, acum într-un ocean de lumini mișcătoare, de vitrine fără geamuri, printre manechine gesticulînd, învîrtindu-se ca niște sfîrleze, executînd o gimnastică frenetică; își înmînau unul altuia obiecte sclipitoare, umflau ceva – nici măcar n-am privit în direcția lor. În departare se deplasau cîțiva oameni; nu eram însă sigur că nu erau păpuși și n-am încercat să-i ajung. Clădirile se despărțiră – am văzut un indicator uriaș – TERMINAL PARC – și o săgeată verde luminoasă.

O scară rulantă începea în spațiul dintre clădiri; dintr-odată intră într-un tunel argintiu, cu un puls auriu în pereți, de parcă sub masca de mercur a zidurilor, metalul nobil curgea cu adevărat; am simțit o pală de aer fierbinte și totul dispăru – mă aflam într-un pavilion de sticlă. Avea forma unei scoici, cu un plafon striat care scînteia într-un verde de-abia perceptibil; lumina provenea din vinișoare delicate, părînd luminiscența unei singure și gigantice frunze tremurătoare. În toate direcțiile se deschideau uși;

înapoia lor beznă și litere micuțe, deplasîndu-se pe podea: TERMINAL PARC TERMINAL PARC.

Am ieșit. Era într-adevăr un parc. Copacii fosneau necontenit, invizibili în penumbră. Nu simțeam nici o adiere; probabil că vîntul sufla mult mai sus; iar glasul arborilor, permanent, măreț, mă acoperea cu o boltă nevăzută. Pentru prima dată, m-am simțit singur, totuși nu ca într-o mulțime, pentru că senzația era plăcută. În parc trebuie să fi fost mai multe persoane: auzeam șoapte, din cînd în cînd întrevedeam pata indistinctă a unei fețe, ba o dată m-a atins cineva. Vîrfurile copacilor se împreunau, astfel încît stelele erau vizibile numai printre ramuri. Mi-am amintit că pentru a ajunge în parc urcasem; totuși, acolo, în piațeta cu culorile acelea dansînd și unde străzile erau ticsite de vitrine, avusesem deasupra un cer înnorat; atunci cum se întîmpla că acum, la un nivel superior, cerul pe care-l vedeam era înstelat? Nu puteam să-mi explic.

Arborii se retraseră, și înainte de-a zări apa i-am simțit mirosul, mireasma de mîl, de putreziciune sau frunze ude; am încremenit.

Tufișuri întunecate formau un cerc negru în jurul lacului. Puteam auzi fosnetul stufului și al trestiilor, iar în depărtare, de cealaltă parte, se înălța, într-o imensitate singuratică, un munte de piatră sticloasă strălucitoare, un masiv translucid deasupra cîmpiilor nopții; nimbul spectral izvora din stîncile verticale, palide, albăstrui, bastion peste bastion, metereze de cleștar, prăpăstii – iar colosul acesta sclipitor, imposibil și incredibil, era reflectat într-o copie prelungă, mai spălăcită, în apele negre ale lacului. Rămăsesem înlemnit și fascinat; vîntul aducea ecouri slabe, îndepărtate, de muzică și, străduindu-mă, puteam vedea etajele și terasele orizontale ale gigantului. Într-o luminare parcă mi-am dat seama că, pentru a doua oară, zăream stația, mărețul Terminal prin care rătăcisem în ziua anterioară, și că, poate, priveam chiar din fundul întinderii întunecate ce mă nedumerise într-atît în locul unde o întîlnisem pe Nais.

Oare aceea era tot arhitectură, sau construcție-demunți? Probabil pricepuseră că, depășind anumite limite, erau nevoiți să abandoneze simetria și regularitatea for-

mei, și să învețe de la cel mai mare – elevi inteligenți ai planetei!

Am ocolit lacul. Colosul părea că mă conduce, cu înălțimea lui nemișcată, luminoasă. Da, îți trebuia curaj să proiectezi o asemenea formă, să-i dai cruzimea abisului, încăpățînarea și asprimea țancurilor, steiurilor, fără a cădea în imitație mecanică, fără a pierde nimic, fără a falsifica. Am revenit la zidul de copaci. Albastrul Terminalului, palid pe cerul negru, continua să se întrevadă printre ramuri, apoi dispăru, ascuns de hățiș. Am depărtat crengile mlădii cu amîndouă mîinile; rugii mă traseră de pulover, îmi sfîșiară pantalonii; scuturată de sus, roua îmi căzu ploaie pe față; am apucat cu buzele cîteva frunze și le-am mestecat; erau fragede, amărui; pentru întîia dată după întoarcerea mea, simțeam că, în sfîrșit, nu mai doream, nu mai căutam, nu mai aveam nevoie de nimic; îmi ajungea să înaintez orbește prin bezna aceasta, în hățișul fosnitor. Oare la așa ceva visasem zece ani?

Crengile se răriră. O potecă șerpuitoare. Pietrișul îmi scîrțîia sub tălpi, strălucind ușor; preferam întunericul, însă am continuat pe cărare pînă la o boltă de piatră, sub care stătea o siluetă omenească. Nu știam de unde venea lumina care o scălda; locul era pustiu, în jur erau bănci, scaune, o măsuță răsturnată, și, nisip, afînat și adînc. Mi-am simțit picioarele afundîndu-se și am simțit că era călduț, în ciuda nopții răcoroase.

Sub cupola sprijinită de coloane crăpate, ruinate, se afla o femeie, parcă așteptîndu-mă. Acum i-am zărit chipul, rîul de scîntei în discurile de diamant care-i acopereau urechile, veșmintele albe – în penumbră, argintii. Un vis? Mă găseam încă la cîteva zeci de pași de ea cînd a început să cînte. Printre copacii nevăzuți, glasul îi era slab, aproape de copil, nu puteam distinge cuvintele, poate că nici nu existau cuvinte. Gura îi era pe jumătate deschisă, de parcă ar fi băut, iar pe față nu se vedea nici urmă de efort, absolut nimic, decît privirea fixă, de parcă ar fi zărit ceva imposibil de observat și despre asta cînta. Mi-a fost teamă să nu mă vadă și mi-am încetinit pașii. Pătrunsesem deja în inelul de lumină care înconjura cercul de piatră. Vocea ei spori în intensitate, conjura întunericul, implorînd, nemișcată; brațele îi atîrnau de parcă uitase că le avea, de

parcă acum nu avea decît voce, în care se pierdea, i se dăruia, abandonînd totul, și își lua rămas bun, știind că odată cu ultimul ecou stins, avea să se sfîrșească nu doar cîntecul. Nu știusem că era posibil așa ceva. Ea amuți, totuși continuam să-i aud glasul; deodată, înapoia mea răsunară pași ușori; o fată alergă spre cîntăreață, urmărită de cineva; cu un rîset scurt, răgușit, urcă treptele și trecu drept prin cîntăreață – apoi fugi mai departe; cel care o urmărea țîșni prin fața mea, o siluetă întunecată; dispărură, am auzit iarăși hohotul atîțător al fetei și am rămas precum o stană de piatră, înfipt în nisip, fără să știu dacă să rîd sau să plîng; cîntăreața inexistentă fredona încetișor ceva. Nu voiam să ascult. Am pornit prin beznă; aveam chipul inert, ca un copil căruia i s-a demonstrat falsitatea unui basm. Fusese un fel de profanare. Am mers, și glasul ei m-a urmărit. Am cotit, cărarea continua, am zărit garduri vii sclipind palid, mănunchiuri de frunze ude atîrnînd peste o poartă metalică. Am deschis-o. Înapoia ei, lumina era mai puternică. Gardul viu se termina printr-o deschidere largă, în bolovani ascunși pe jumătate în ierburi; unul dintre ei se mișcă, mărindu-și dimensiunile; am privit în două flăcări decolorate – ochi. M-am oprit. Era un leu. Se ridică greoi, întîi pe labele anterioare. Acum îl zăream complet, la cinci pași de mine; avea o coamă rară, încîlcită; se întinse, o dată, de două ori; unduind ușor din umeri, se apropie de mine, fără să se audă cel mai slab zgomot. Însă îmi revenisem.

– Gata, gata, fii cuminte, am rostit. Nu putea fi real – o fantomă, aidoma cîntăreței, aidoma celor de lîngă automobilele negre – căscă, la un pas depărtare. În caverna întunecată străfulgerară colții, închise fălcile cu pocnetul unei porți zăvorîte, am simțit duhoarea răsuflării lui, ce...

Strănută. I-am simțit stropii de salivă, și înainte de-a putea să mă înspăimînt, mă împunse în șold cu capul său uriaș, se frecă de mine, torcînd; am simțit o gîdilătură idioată în piept...

Își întoarse gîtul spre mine, pielea aceea largă, atîrnînd îmblănită. Semi-conștient, am început să-l scarpin, să-l mîngîi, și el toarse mai sonor; înapoia lui sclipi altă pereche de ochi, încă un leu, nu, o leoaică, care-l împinse cu umărul într-o parte. În gîtlejul său se auzea un huruit, un

tors, nu, un muget. Leoaica insistă. El lovi cu laba. Leoaica pufni mînioasă.

„N-o să se termine bine", mi-am spus. Eram lipsit de apărare și leii erau pe cît de vii, pe cît de adevărați și-i poate închipui cineva. Stăteam în mirosul greu al trupurilor lor. Leoaica mîrîia întruna; brusc, leul își smulse blana aspră din mîinile mele, își întoarse către ea capul enorm, și răcni; leoaica se prăbuși la pămînt.

„Trebuie să plec", le-am spus fără glas, mișcîndu-mi doar buzele. Am început să mă retrag, încetișor, în direcția porții; nu era o mișcare plăcută, dar se părea că leul nu mă observa. Se așezase greoi, semănînd iarăși cu un bolovan alungit; leoaica stătea la căpătîiul lui și-l împungea cu botul.

Cînd am închis poarta înapoia mea, am izbutit să n-o iau la goană. Genunchii îmi tremurau puțin și gura îmi era uscată; am izbucnit într-un rîs isteric. Îmi aminteam cum îi vorbisem leului, „Gata, gata, fii cuminte", convins că era doar o iluzie.

Vîrfurile arborilor se conturau mai distinct pe cer; se iveau zorile. M-am bucurat, pentru că nu știam cum să ies din parc. Acum era complet pustiu. Am trecut pe lîngă cupola de piatră unde apăruse cîntăreața; pe următoarea alee, am întîlnit un robot care tundea gazonul. Nu știa nimic despre vreun hotel, dar mi-a dat indicații cum puteam ajunge la cea mai apropiată scară rulantă. Cred că am coborît cîteva nivele și, ieșind din nou pe o stradă, la capătul scării, am revăzut cu surprindere cerul. Totuși, capacitatea mea de a fi uimit se cam epuizase. Îmi era de ajuns. O vreme am mers. Îmi amintesc că mai tîrziu m-am așezat lîngă o fîntînă, deși poate că nu era o fîntînă. Apoi m-am ridicat și am păsit în lumina atotcuprinzătoare a noii zile, pînă ce m-am trezit din stupoare înaintea unor ferestre mari, strălucitoare, și a literelor incandescente HOTEL ALCARON.

În cușca portarului care semăna cu o cadă de baie răsturnată, a unui uriaș, se afla un robot, minunat construit, semitransparent, cu brațe lungi, delicate. Fără să întrebe nimic, îmi întinse registrul de oaspeți; am semnat și am urcat, ținînd în mînă un tichet mic, triunghiular. Cineva – habar n-am cine anume – mă ajută să deschid

ușa sau, de fapt, o deschise în locul meu. Pereți de gheață, iar în ei, circulau flăcărui; de sub fereastră, cînd m-am apropiat, un scaun a apărut de nicăieri și a lunecat sub mine; tăblia unei mese a început să coboare, alcătuind un fel de birou. Însă eu doream un pat. N-am putut zări niciunul și nici n-am încercat să caut. M-am întins pe carpeta spumoasă și imediat am adormit sub lumina artificială din odaia fără geamuri, deoarece ceea ce crezusem că era o fereastră se dovedise a fi, bineînțeles, un televizor, așa încît am început să plutesc în somn cu știința că de acolo, dinapoia ecranului din sticlă, un chip gigantic se strîmba la mine, se gîndea, rîdea, flecărea, bolborosea... M-am cufundat, eliberat, într-un somn ca de moarte, în care pînă și timpul încremenise.

CAPITOLUL DOI

Cu ochii încă închiși, mi-am atins pieptul; aveam puloverul pe mine; dacă aținisem fără să mă dezbrac, însemna că eram de cart. „Olaf!" am vrut să spun, și m-am ridicat brusc în capul oaselor.

Eram într-un hotel, nu pe *Prometeu.* Îmi aminteam totul: labirintul stației, fata, inițierea mea, teama ei, stînca albăstruie a Terminalului deasupra lacului negru, cîntărețа, leii...

Căutînd baia, am descoperit întîmplător patul; se afla într-un perete, și cădea sub forma unui pătrat bombat, sidefiu, cînd se apăsa într-un anume loc. În baie nu exista cadă sau chiuvetă, nimic, doar plăcuțe strălucitoare în plafon și o mică adîncitură pentru tălpi, căptușită cu un plastic spongios. Nimic nu semăna cu un duș. Mă simțeam ca un Neanderthal. M-am dezbrăcat grăbit, apoi am rămas cu hainele în brațe, deoarece nu existau cuiere; exista în schimb un compartiment într-un perete – am azvîrlit totul înăuntru. Lîngă nișă, trei butoane, albastru, roșu și alb. Am apăsat pe cel alb. Pe cel roșu. Lumina se stinse. Se auzi un vuiet, dar nu era apă, ci un curent de aer puternic, care mă cuprinse, suflînd ozon și încă ceva; picături mari, sclipitoare, mi se depuneau pe piele. Sfîrîiră și se evaporară. N-am simțit umezeală, ci un fel de furnicar de electrozi moi, masîndu-mi mușchii. Am încercat butonul albastru: curentul se schimbă. Acum mă traversa o senzație extrem de aparte. M-am gîndit că odată ce te obișnuiai cu așa ceva, putea să-ți placă. La Adaptare, pe Lună, n-aveau – existau numai băi obișnuite. M-am întrebat care putea fi motivul. Sîngele îmi circula mult mai rapid, mă simțeam bine: singura problemă era că nu știam cum sau cu ce să mă spăl pe dinți. În cele din urmă am renunțat. În zid exista încă o ușă, purtînd pe ea indicația „Halate

de baie". Am privit înăuntru. Nici un halat, doar trei flacoane metalice, cumva asemănătoare sifoanelor. Eram însă de-acum uscat și nu mai trebuia să mă șterg.

Am deschis compartimentul unde îmi pusesem hainele și am avut un șoc: era gol. Noroc că lăsasem slipul afară. Am revenit în cameră și am căutat un telefon ca să aflu ce se întîmplase cu hainele. În cele din urmă, am descoperit telefonul lîngă fereastră – continuam să denumesc astfel ecranul de televizor – de unde sărise, din perete, cînd am început să înjur cu glas tare, reacționînd, bănuiesc, la sunetul glasului. O manie idioată de a ascunde obiectele în ziduri. Recepția răspunse. Am întrebat de haine.

– Le-ați pus în spălătorie, rosti un bariton blînd. Vor fi gata peste cinci minute.

Merge, mi-am spus. Stăteam lîngă birou. Tăblia acestuia se deplasă îndatoritoare sub cotul meu de cum m-am aplecat înainte. Oare cum funcționa? N-avea rost să-mi bat capul; majoritatea oamenilor beneficiază de tehnologia civilizației lor fără s-o înțeleagă.

Stăteam dezbrăcat, doar cu slipul pe mine, și analizam posibilitățile. Puteam merge la Adaptare. Dacă ar fi fost doar o introducere în tehnologie și obiceiuri, n-aș fi ezitat, dar remarcasem încă pe Lună că, în același timp, se încerca o sugerare a unor anumite abordări, ba chiar aprecieri de fenomene; cu alte cuvinte, porneau cu o scară pregătită de valori, și dacă nu le adoptai, îți atribuiau reacția respectivă – și, în general, totul – conservatorismului rezistenței subconștiente, obiceiurile înrădăcinate, și așa mai departe. N-aveam de gînd să renunț la asemenea obiceiuri și rezistență pînă ce nu mă convingeam că mi se oferea ceva mai bun, iar lecțiile primite în noaptea trecută nu contribuiseră cu nimic la schimbarea opiniei mele. Nu voiam școlarizare sau reabilitare, în orice caz nu cu atîtea politețuri, și nu imediat. Era curios că nu mă betrizaseră. Trebuia să aflu de ce n-o făcuseră.

Puteam căuta pe unul dintre noi; pe Olaf. Asta ar fi contravenit în mod vădit recomandărilor Adaptării. Ah, da, ei nu ordonau niciodată; repetau întruna că acționau numai în interesul meu, că puteam face orice doream, chiar să sar de pe Lună pe Pămînt (spiritual dr. Abs), dacă eram așa grăbit. Alesesem să ignor Adaptarea; dar poate

că Olaf nu era de aceeași părere. Oricum, o să-i scriu. Aveam adresa lui.

Munca. Să-ncerc să-mi caut o slujbă? Ce anume, pilot? Și să fac curse Marte-Pămînt–Marte? Eram expert în așa ceva, dar...

Deodată mi-am amintit că aveam ceva bani. De fapt, nu erau tocmai bani, deoarece li se spunea altfel, însă nu izbuteam să remarc diferența, atîta timp cît puteam obține orice cu ei. I-am cerut recepționerului o legătură cu orașul. În receptor, o melodie îndepărtată. Telefonul nu avea cifre nici disc; trebuia să dau numele băncii? Îl notasem pe un cartonaș – era în haine. M-am uitat în baie: hainele erau curate; în buzunar aveam toate nimicurile mele, inclusiv cartonașul.

Banca nu era o bancă – se numea Omnilox. Am rostit denumirea și, imediat, de parcă apelul meu fusese așteptat, a răspuns o voce aspră:

– Aici Omnilox.

– Mă numesc Bregg, am rostit, Hal Bregg, și înțeleg că am un cont la dumneavoastră... aș dori să știu cît conține.

Ceva pîrîi și un alt glas, mai ascuțit, întrebă:

– Hal Bregg?

– Da.

– Cine a deschis contul?

– Cosnav – Cosmic Navigation – din ordinul Institutului Planetologic și al Comisiei pentru Afaceri Cosmice a Națiunilor Unite, dar asta s-a petrecut acum o sută douăzeci și șapte de ani.

– Aveți vreo identificare personală?

– Nu, doar o hîrtie de la Adaptarea de pe Lună, de la directorul Oswamm...

– Este perfect. Valoarea contului: douăzeci și șase de mii patru sute șapte eți.

– Eți?

– Da. Mai doriți și altceva?

– Aș vrea să scot niște ba... adică niște eți.

– Sub ce formă? Doriți un calster?

– Ce-i ăsta? Un carnet de cecuri?

– Nu. Puteți plăti cu bani lichizi, oricînd.

– Da. Bun.

– Cît de mare să fie calsterul?
– Nici nu știu... vreo cinci mii...
– Cinci mii. Perfect. Să vi-l trimit la hotel?
– Da. Stați... am uitat numele hotelului.
– Nu este cel din care vorbiți acum?
– Ba da.
– Este Alcaron. Vă trimitem calsterul imediat. Un ultim amănunt: vi s-a modificat cumva mîna dreaptă?
– Nu. de ce?
– În caz contrar, ar fi trebuit să schimbăm calsterul. Îl veți primi foarte repede.
– Mulțumesc, am rostit, punînd jos receptorul.

Douăzeci și șase de mii, cît de mult însemna asta? N-aveam nici cea mai vagă idee. Ceva începu să bîzîie. Un radio? Era telefonul. Am ridicat receptorul.

– Bregg?
– Da, am răspuns. Pentru o clipă, inima mi-a bătut mai repede. Îi recunoscusem vocea. De unde ai știut că sînt aici? am întrebat-o, deoarece tăcuse un timp.
– De la un Infor. Bregg... Hal... uite, voiam să-ți explic...
– N-ai ce să-mi explici, Nais.
– Ești supărat. Dar încearcă să înțelegi...
– Nu sînt supărat.
– Hal, zău. Vino azi pe la mine. Vii?
– Nu, Nais; spune-mi, te rog – cît de mult înseamnă douăzeci și șase de mii de eți?
– Cum adică, cît de mult? Hal, trebuie să vii.
– Păi... cît poți trăi cu suma asta?
– Cît dorești. La urma urmei, traiul nu costă nimic. Dar să lăsăm astea. Hal, dacă voiai să...
– Așteaptă. Tu cîți eți cheltuiești într-o lună?
– Depinde. Uneori douăzeci, uneori cinci, sau nimic.
– Aha. Mulțumesc.
– Hal! Ascultă-mă!
– Te ascult.
– Să n-o terminăm așa...
– Nu terminăm nimic, i-am zis, pentru că nici n-am început nimic. Mulțumesc pentru tot, Nais.

Am închis telefonul. Traiul nu costă nimic? În acel moment chestiunea respectivă mă interesa cel mai mult.

Însemna oare că existau unele obiecte sau servicii gratuite?

Telefonul sună din nou.

– Aici Bregg.

– Recepția. Domnule Bregg, un calster de la Omnilox. Vi-l trimit sus.

– Mulțumesc... alo!

– Da?

– Camera se plătește?

– Nu, domnule.

– Nimic?

– Nimic, domnule.

– În hotel există vreun restaurant?

– Da, există patru. Doriți să dejunați în cameră?

– Da, și... mîncarea se plătește?

– Nu, domnule. V-a sosit calsterul. Dejunul va fi servit imediat.

Robotul închise, și n-am apucat să-l întreb unde trebuia să caut calsterul. Nu știam cum arăta. Ridicîndu-mă de la birou, care abandonat, se micșoră și se plie imediat, am zărit un fel de suport crescînd din peretele de lîngă ușă; pe el se afla un obiect de plat, învelit în plastic transparent și semănînd cu o tabacheră micuță. Pe o față avea un șir de fante mici. În ele se vedea numărul 1100 1000. Pe fundul obiectului existau două butonașe inscripționate „1" și „0". L-am privit, derutat, pînă ce mi-am dat seama că suma de cinci mii era scrisă în sistem binar. Am apăsat pe „1" și în palmă mi-a căzut un triunghi micuț din plastic, ștanțat cu cifra 1. Era deci un fel de ștanță sau presă pentru bani, pînă la suma indicată în fante – numărul scăzuse cu o unitate.

Eram îmbrăcat și gata de plecare, cînd mi-am amintit de Adaptare. Am telefonat și le-am spus că nu izbutisem să-l găsesc pe omul lor în Terminal.

– Am fost îngrijorați, spuse un glas de femeie, dar azi dimineață am aflat că locuiți la Alcaron...

Știau unde mă aflam. Atunci, de ce nu mă găsiseră în stație? Fără îndoială, plănuiseră să fie așa. Trebuia să mă rătăcesc, ca să-mi dau seama ce lipsită de temei fusese „rebeliunea" mea de pe Lună.

– Așa este, am replicat politicos. Acum ies să vizitez orașul. O să comunicăm mai tîrziu.

Am părăsit odaia; coridoarele curgeau, o mișcare argintie spre interior, și peretele odată cu ele – ceva nou pentru mine. Am luat scara rulantă în jos și la nivele succesive am trecut pe lîngă baruri; unul dintre ele era verde, parcă scufundat în apă. Fiecare nivel avea culoarea lui dominantă, argintiu, auriu, deja începuseră să mă enerveze. Și după numai o zi! Ciudat era că lor le plăcea. Stranii gusturi. Apoi însă, mi-am amintit imaginea Terminalului noaptea.

Trebuia să-mi fac rost de niște haine. Odată luată această hotărîre am ieșit în stradă. Cerul era acoperit, dar norii erau luminoși, sus de tot, iar ocazional soarele sclipea printre ei. Abia acum vedeam – de pe bulevard, prin mijlocul căruia se întindea un șir dublu de palmieri uriași, cu frunzele trandafirii ca niște limbi – o panoramă a orașului. Clădirile se ridicau aidoma unor insule; ici și colo, cîte un turn se înălța către firmament, un jet înghețat, dintr-un material lichid, de o înălțime incredibilă. Fără îndoială ajungeau pînă la cîțiva kilometri. Știam – îmi spusese cineva, pe Lună – că nu mai construia nimeni așa ceva, moda clădirilor înalte trecuse în mod natural. Erau monumente ale unei epoci arhitecturale nu prea fericite, deoarece, exceptînd imensitatea lor, echilibrată doar de zveltețea formelor, nu exista nimic care să încînte ochiul. Păreau niște conducte cafenii și aurii, negre și albe, dungate transversal, sau argintii, cu scopul de-a susține sau propti norii, iar platformele de aterizare ce înfloreau din ele, profilîndu-se pe fundalul cerului, atîrnînd în văzduh pe suporți tubulari, te duceau cu gîndul la rafturi de bibliotecă.

Mult mai atractive erau noile construcții, fără ferestre, astfel încît toate zidurile lor puteau fi ornamentate. Întregul oraș căpăta aspectul unei gigantice expoziții de artă, o galerie pentru maeștrii culorii și ai formei. Nu pot spune că-mi plăcea tot ceea ce împodobea înălțimile acelea de douăzeci și treizeci de niveluri, însă pentru un personaj în vîrstă de o sută cincizeci de ani eu nu eram, îndrăznesc să spun, exagerat de refractar. După gustul meu, cele mai atractive erau clădirile împărțite în două de grădini. Poate

că nu erau locuințe – faptul că structurile se întrerupeau la mijloc și păreau că se sprijină pe perne de aer (pereții acelor grădini înalte de un etaj fiind din sticlă) dădeau impresia de grație; în același timp, benzi de iarbă unduitoare brăzdau edificiile cu o plăcută neregularitate.

Pe bulevarde, de-a lungul acelor palmieri cu aspect cărnos, care nu-mi plăceau în mod deosebit, curgeau două fluvii de automobile negre. Acum știam că se numeau glidere. Deasupra clădirilor zburau alte vehicule, nu elicoptere sau avioane; semănau cu niște creioane ascuțite la ambele capete.

Pe benzile rulante se zăreau puțini oameni, nu atîția cîți fuseseră în oraș cu o sută de ani în urmă. Exista o rarefiere pronunțată a circulației, în special pedestre, poate datorită înmulțirii nivelurilor lor, deoarece dedesubtul orașului se întindeau succesiv, tot mai adînc, straturi subterane, cu străzi, piețe, magazine – un Infor de colț îmi spuse, de pildă, că cel mai bine era să cumpăr de la nivelul Serean. Era un Infor de mîna întîi, sau poate că acum izbuteam să mă exprim mai bine, deoarece îmi dădu o cărticică din plastic conținînd patru pliante, hărți ale sistemului de transport urban. Cînd doream să ajung undeva, atingeam denumirea tipărită în argintiu – stradă, nivel, piață – și brusc pe hartă se lumina un traseu cu toate legăturile necesare. Puteam de asemenea călători cu glideru sau cu rastul. Sau – în sfîrșit – pe jos. Pricepusem însă că mersul pe jos (chiar cu benzile și scările rulante) dura adeseori multe ore.

Serean, dacă nu mă înșelam, era al treilea nivel. Din nou, orașul mă ului: ieșind din tunel, m-am pomenit nu în subteran, ci pe o stradă aflată sub cerul liber, în plină bătaie a razelor soarelui; în mijlocul unei piațete creșteau pini uriași, ceva mai departe turnurile dungate căpătaseră o nuanță albăstruie. În cealaltă direcție, înapoia unei piscine micuțe în care copiii se zbenguiau, deplasîndu-se pe suprafața apei cu mici hidrobiciclete multicolore, se ridica un zgîrie-nori alb, brăzdat de benzi verde-închis și cu o structură gen acoperiș extrem de ciudată, scînteind ca sticla. Am regretat că în jur nu exista nimeni pe care să-l pot întreba asupra acelui detaliu; apoi, deodată, mi-am amintit – sau, mai degrabă, stomacul mi-a amintit – că nu

dejunasem încă. Uitasem complet că micul dejun urma să-mi fie trimis în camera de la hotel și plecasem fără să-l aștept. Poate că robotul de la recepție făcuse o greșeală.

Înapoi, deci, la Infor; deja nu mai făceam nimic fără ca mai întîi să verific exact ce și cum, și oricînd Inforul îmi putea rezerva și un glider, deși n-aveam încă de gînd să cer vreunul, deoarece nu știam cum să intru în el, ca să nu mai vorbim despre ce trebuia să fac după aceea; dar aveam timp.

În restaurant, uitîndu-mă peste meniu mi-am dat seama că, pentru mine, era altă limbă. Cu fermitate, am solicitat micul dejun, un mic dejun normal.

– Ozot, kress sau herma?

Dacă chelnerul ar fi fost om, i-aș fi cerut să-mi aducă ceea ce el însuși prefera, dar era robot. Pentru un robot n-avea nici o importanță.

– Cafea există? am întrebat nesigur.

– Da. Kress, ozot sau herma?

– Cafea, și... păi, ce merge mai bine cu cafeaua, adică...

– Ozot, rosti și dispăru.

Succes.

Probabil că totul era deja preparat. Robotul reveni imediat cu o tavă atît de încărcată încît am bănuit un truc sau o glumă. Totuși, vederea ei mă făcu să simt că, exceptînd bonsurile luate cu o zi în urmă și un pahar din faimosul brit, nu mîncasem nimic de la întoarcere.

Singura cu aspect familiar era cafeaua, care semăna cu smoală clocotită. Frișca era în pete albastre, minuscule, și cu siguranță nu provenea de la o vacă. Doream să fi fost cineva pe care să-l observ, să-l văd cum mănîncă toate acestea, dar se părea că ora dejunului trecuse, deoarece eram singur. Farfurioare mici, în formă de semilune, conțineau grămăjoare aburinde din care răsăreau un fel de scobitori, iar în mijloc se afla un măr copt; nu un măr, desigur, și nici scobitori, iar ceea ce luasem drept fulgi de ovăz începu să se umfle la atingerea lingurii. Am mîncat totul; eram, se dovedi, înfometat, astfel încît nostalgia după pîine (din care nu se zărea nici urmă) mă cuprinse abia mai tîrziu, ca un gînd întîrziat, cînd robotul apăru și aștepta la o distanță respectuoasă.

– Cît am de plată?

– Nimic, mulțumesc, răspunse. Era mai degrabă o piesă de mobilier decît un manechin. Avea un ochi rotund, din cristal. În interiorul robotului se întrezăreau niște mișcări, dar nu aveam nici un chef să-i examinez stomacul. Nu exista nici măcar cineva căruia să-i dau un bacșiș. Mă îndoiam că avea să înțeleagă dacă-i ceream un ziar; poate că nici nu mai existau. De aceea, am pornit după tîrguieli. Dar mai întîi am descoperit agenția de călătorii – o revelație. Am intrat.

Holul larg, argintiu, cu console de culoarea smaraldului (culorile acestea începuseră să mă obosească), era practic gol. Vitrine din sticlă striată, enorme fotografii color ale Marelui Canion, Craterului lui Arhimede, stîncilor Deimos, Palm Beach, Florida – executate astfel încît, privindu-le, aveai senzația profunzimii, ba pînă și valurile oceanului se mișcau, de parcă n-ar fi fost fotografii, ci ferestre deschizîndu-se asupra unor peisaje reale. M-am apropiat de ghișeul cu denumirea PĂMÎNT.

Bineînțeles, acolo era un robot. De această dată, unul auriu. De fapt, stropit cu aur.

– Cu ce vă putem ajuta? mă întrebă. Avea un glas baritonal. Dacă aș fi închis ochii, aș fi putut jura că vorbitorul era un bărbat brun, musculos.

– Vreau ceva primitiv, am răspuns. Tocmai m-am întors dintr-o lungă călătorie, o foarte lungă călătorie. Nu vreau prea mult confort. Vreau pace și liniște, apă, copaci, poate să fie și ceva munți. Însă totul primitiv și de modă veche. Ca acum o sută de ani. Aveți așa ceva?

– Dacă doriți, trebuie să avem. Munții Stîncoși. Fort Plumm. Majorca. Antilele.

– Ceva mai apropiat. Da... la maximum o mie de kilometri. Există ceva?

– Clavestra.

– Unde-i asta?

Constatasem că n-aveam nici o dificultate în discuțiile cu roboții, deoarece nu-i surprindea absolut nimic. Erau incapabili de uimire. O calitate foarte practică.

– O veche așezare minieră lîngă Pacific. Carierele n-au mai fost exploatate de aproape patru sute de ani. Excursii atractive pe benzile rulante subterane. Legături ulder și glider convenabile. Case de odihnă cu asistență medicală,

vile de închiriat, cu grădini, piscine, condiționare climaterică; reprezentanța noastră locală organizează felurite activități, excursii, jocuri, reuniuni. De asemenea – real, mot și stereon.

– Da, așa ceva s-ar putea să mi se potrivească, am încuviințat. O vilă cu grădină. Dar trebuie să existe și apă. Ziceai ceva de piscine?

– Da, domnule. O piscină cu trambuline. Mai există și locuri artificiale cu grote submarine, amenajări pentru scufundări, spectacole sub apă...

– Nu mă interesează spectacolele. Cît costă?

– O sută douăzeci eți pe lună. Dar numai patruzeci, dacă împărțiți cu altcineva.

– Să împart?

– Vilele sînt foarte spațioase, domnule. De la douăsprezece la optsprezece odăi – serviciu automat gătitul opțional, local sau exotic, după cum doriți...

– Da, s-ar putea... bine. Mă numesc Bregg. Sînt de acord. Care-i numele locului? Clavestra? Plătesc acum?

– Cum doriți.

I-am întins calsterul.

Am aflat astfel că numai eu puteam opera calsterul, dar robotul nu era cîtuși de puțin surprins de ignoranța mea. Începeau să-mi placă din ce în ce mai mult roboții. Mi-a arătat ce aveam de făcut, astfel încît să iasă un singur disc, cel purtînd ștanțată cifra corectă. Numerele din fanta-display se micșorau cu aceeași cifră, arătînd contul curent.

– Cînd pot merge acolo?

– Oricînd doriți.

– Dar... cu cine împart vila?

– Cu Margerii. Un bărbat și o femeie.

– Îmi poți spune ce fel de oameni sînt?

– Doar că sînt tineri căsătoriți.

– Hm. Și n-o să-i deranjez?

– Nu. Jumătate din vilă este disponibilă pentru închiriat. Și veți avea la dispoziție un etaj întreg.

– Bun. Cum ajung acolo?

– Cel mai bine ar fi cu ulderul.

– Și cum procedez pentru asta?

– Vă trimit ulderul în ziua și la ora pe care le hotărîți.

– O să telefonez de la hotel. Este posibil?

– Bineînțeles, domnule. Plata se consideră din momentul cînd intrați în vilă.

Cînd am plecat, aveam deja ideea aproximativă a unui plan. Aveam să cumpăr cărți și echipament sportiv. Cele mai importante erau cărțile. Ar fi trebuit de asemenea să mă abonez la niște reviste de specialitate. Sociologie, fizică... fără îndoială în ultima sută de ani se făcuseră o mulțime de lucruri. Și, da, trebuia să-mi cumpăr haine.

Dar am fost din nou abătut din drum. Dînd colțul, am văzut – nu mi-a venit să-mi cred ochilor – un automobil. Un automobil adevărat. Poate că nu chiar cum îl țineam minte: caroseria era alcătuită numai din unghiuri ascuțite. Cu toate acestea, era un automobil adevărat, cu anvelope, portiere, volan, și înapoia lui se înșiruiau altele. În spatele ultimului o vitrină mare; pe ea scria cu litere de o șchioapă: ANTICHITĂȚI. Am intrat. Proprietarul, sau vînzătorul, era un om. Păcat, m-am gîndit.

– Pot cumpăra un automobil?

– Bineînțeles. Pe care îl doriți?

– Costă mult?

– Între patru și opt sute de eți.

Oho, mi-am spus. Ce să-i faci, antichitățile nu erau ieftine.

– Și se poate călători cu el? am întrebat.

– Sigur că da. Nu peste tot, e adevărat – există unele restricții locale – dar în general e posibil.

– Dar combustibilul? am continuat, precaut, deoarece n-aveam habar ce se ascundea sub capotă.

Nici o problemă. O încărcătură ajunge pentru toată durata de viață a automobilului. Incluzînd, bineînțeles, și parastasele.

– Bun, am încuviințat, aș dori ceva puternic și durabil. Nu trebuie să fie mare, doar rapidă.

– În cazul acesta vă sugerez acest Giabil, sau modelul acela...

Mă conduse pe un coridor larg, de-a lungul căruia se înșiruiau automobile ce sclipeau ca noi.

– Bineînțeles, urmă vînzătorul, nu se pot compara cu gliderele, dar în ziua de azi automobilul nu mai este un mijloc de transport...

Și atunci, ce este? am vrut să întreb, dar m-am abținut.

– Bun, am spus, ăsta cît costă? Am arătat o limuzină bleu-pal cu faruri argintii, escamotabile.

– Patru sute optzeci de eți.

– Dar îl vreau la Clavestra, am precizat. Am închiriat o vilă acolo. Poți afla adresa exactă de la agenția de voiaj, chiar de pe strada asta.

– Perfect, domnule. Poate fi trimis cu ulderul; nu va costa nimic.

– Chiar așa? Eu o să plec tot cu ulderul.

– Atunci, anunțați-ne data și-l vom pune în ulderul dumneavoastră. Așa ar fi cel mai simplu. Doar dacă nu preferați...

– Nu, nu. E bine cum ai zis.

Am plătit pentru automobil – calsterul era într-adevăr o chestie bună – și am părăsit magazinul de antichități, cu mirosurile sale de piele și cauciuc – m-am desfătat.

În privința hainelor n-am avut noroc. După cîte știam, nu exista aproape nimic. Oricum, am izbutit să aflu secretul flacoanelor misterioase de la hotel, din compartimentul cu inscripția „Halate de baie". Nu numaĭ halatele de baie, ci și costumele, șosetele, puloverele, lenjeria – totul se obținea prin pulverizare din sprayuri. Îmi dădeam seama cît de atrase de așa ceva erau femeile, deoarece pulverizînd din cîteva flacone un lichid ce se transforma instantaneu în țesături moi, sau aspre – catifea, blană, sau metal flexibil – puteau avea o nouă creație de fiecare dată, cîte un unicat pentru fiecare ocazie. Desigur, nu toate femeile se „îmbrăcau" singure: existau saloane de plastat (deci cu asta se ocupa Nais!) speciale, însă moda strînsă pe trup ce rezulta din acest proces nu mă atrăgea. Iar îmbrăcarea prin pulverizare dintr-un tub mi se părea de-a dreptul neplăcută. Existau cîteva articole de confecții ce se puteau îmbrăca imediat, dar nu mi se potriveau; pînă și măsurile cele mai mari erau cu vreo patru numere prea mici pentru mine. În cele din urmă, a trebuit să recurg la lenjerie din flacoane, deoarece mi-am dat seama, cămașa mea n-avea să mai reziste mult timp. Bineînțeles, aș fi putut trimite după restul lucrurilor mele de pe *Prometeu,* însă la bordul navei nu avusesem costume sau cămăși albe – în vecinătatea constelației Fomalhaut n-aveai prea mare nevoie de așa ceva.

De aceea am cumpărat, în plus, cîteva perechi de pantaloni asemănători blugilor, aducînd cu niște salopete de grădinărit, dar avînd cracii destul de largi și putînd fi lungiți. Pentru toate cumpărăturile am plătiti un et – prețul pantalonilor. Restul nu costa nimic. Am cerut să mi se trimită hainele la hotel și m-am lăsat convins să intru, pur și simplu din curiozitate, într-un salon de modă. Acolo am fost primit de un individ cu aerul unui pictor care, în primul rînd, m-a cîntărit din ochi și a fost de acord că trebuia să port straie largi; mi-am putut da seama că nu era extrem de încîntat de mine. Nici eu de el. M-am ales cu cîteva pulovere pe care mi le-a făcut în timp ce așteptam. Am ridicat brațele, și el s-a apucat de treabă, pulverizînd din patru flacoane simultan. În aer, lichidul, alb ca spuma, se solidifica aproape instantaneu. Din el se închegau pulovere de diferite culori; unul avea o bandă transversală pe piept, roșu pe fond negru; am observat că partea cea mai dificilă o constituia încheierea gulerului și a mînecilor. În mod sigur, pentru așa ceva îți trebuia dibăcie.

Îmbogățit cu o experiență care oricum nu costase nimic, m-am trezit pe stradă, sub soarele puternic al amiezii. Gliderele erau mai puține; deasupra acoperișurilor însă, se zăreau multe din vehiculele elipsoidale. Oamenii se înghesuiau pe scările rulante, coborînd spre nivelurile inferioare; toți erau grăbiți, cu excepția mea. Timp de vreo oră m-am încălzit la soare, sub un rododendron cu coji lemnoase lăsate de frunzele moarte, apoi m-am întors la hotel. De la recepție am obținut un aparat de ras. Cînd am început să mă bărbieresc, în baie, am remarcat că, pentru a folosi oglinda, trebuia să mă aplec puțin deși îmi aminteam că, anterior, mă putusem privi stînd absolut drept. Diferența era minimă, dar cu cîteva clipe înainte, cînd îmi scosesem cămașa, mai observasem ceva ciudat: cămașa era mai scurtă. De parcă intrase la apă. Acum am examinat-o cu atenție. Am întins-o pe masă. Era aceeași cămașă, și totuși, cînd am îmbrăcat-o, de abia îmi acoperea abdomenul. Eu mă transformasem, nu cămașa; crescusem.

O idee absurdă; totuși, mă îngrijora. Am sunat Inforul hotelului, solicitînd adresa unui doctor, un specialist în medicina cosmică. Pe cît era posibil preferam să nu dau buzna la Adaptare. După o scurtă pauză, de parcă auto-

matul de la celălalt capăt al firului ar fi ezitat, am auzit adresa. Un medic locuia chiar pe aceeași stradă, la cîteva blocuri depărtare. M-am dus acolo. Un robot m-a condus într-o odaie mare, semiîntunecată. În afară de mine, nu se mai găsea nimeni acolo.

Nu după mult timp, a intrat medicul. Arăta de parcă coborîse dintr-un portret de familie aflat în cabinetul tatălui meu. Era scund, totuși nu zvelt, cu păr grizonat; purta un barbișon alb și ochelari cu rame aurite – primii ochelari pe care-i văzusem de la aterizare. Se numea Juffon.

– Hal Bregg? întrebă el. Dumneata ești?

– Da.

Mă studie în tăcere.

– Ce te supără?

– De fapt, nimic, doctore, doar că... I-am relatat despre ciudatele mele observații.

Fără un cuvînt, deschise o ușă dinaintea mea. Am intrat într-un cabinet micuț.

– Dezbracă-te, te rog.

– Complet? am întrebat, cînd rămăsesem numai cu pantalonii.

– Da.

Mă consultă atent.

– Bărbați ca dumneata nu mai există, murmură ca pentru sine. Îmi ascultă inima, lipindu-mi de piept un stetoscop rece. „Asta nu se va schimba nici peste o mie de ani", mi-am spus, și gîndul mi-a oferit o mică satisfacție. Îmi măsură înălțimea, apoi îmi spuse să mă întind pe pat. Examină cicatricea de sub clavicula dreaptă, dar nu făcu nici un comentariu. Mă consultă timp de aproape o oră. Reflexe, capacitate pulmonară, electrocardiogramă – totul. După ce m-am îmbrăcat, se așeză înapoia unui birou mic, negru. Sertarul scîrțîi cînd îl trase ca să caute ceva. După toate mobilele acelea care te urmăreau, parcă posedate, biroul acesta de modă veche îmi făcea plăcere.

– Cîți ani ai?

I-am explicat situația.

– Ai corpul unui bărbat de treizeci de ani, îmi zise. Ai fost în hibernare?

– Da.

– Cît timp?
– Un an.
– De ce?
– Ne-am întors cu accelerație sporită. Era nevoie să stăm în apă. Absorbția șocului, înțelegi, doctore, și de aceea, pentru că ar fi fost dificil să stai un an în apă, rămînînd conștient...
– Sigur că da. Crezusem că ai hibernat mai mult. Anul acela îl putem scădea cu ușurință. Nu patruzeci, ci doar treizeci și nouă.
– Și... chestiunea cealaltă?
– Aia-i un fleac, Bregg? Cît de mare a fost?
– Accelerația? Doi g.
– Deci, asta a fost. Credeai că ai crescut? Nu. Nu-i vorba de așa ceva. Pur și simplu sînt discurile intervertebrale. Știi ce sînt?
– Da, un fel de cartilaje în coloană...
– Exact. Acum cînd ai scăpat de greutatea provocată de accelerație, ele se întind. Ce înălțime ai?
– Cînd am decolat, o sută nouăzeci și șapte de centimetri.
– Și după aceea?
– Nu știu. Nu m-am măsurat; existau alte probleme...
– Acum ai doi metri și doi.
– Grozav, am făcut, și-o să mai dureze mult?
– Nu. Probabil că s-a și terminat... Cum te simți?
– Perfect.
– Totul pare nițel mai ușor, nu?
– Acum nu mai e chiar așa. La Adaptare, pe Lună, mi-au dat niște medicamente pentru reducerea tensiunii musculare.
– Te-au degravitizat?
– Da. În primele trei zile. Mi-au spus totuși că nu era suficient după atîția ani; pe de altă parte, nu voiau să ne mai țină închiși, după toate...
– Și starea dumitale mintală?
– Păi... Am ezitat. Sînt momente... cînd am impresia că sînt un Neanderthal care a fost adus în oraș...
– Ce intenționezi să faci?
I-am povestit despre vilă.
– Poate că ar fi și mai rău, a comentat, deși...

– În Adaptare ar fi mai bine?

– Nu spun așa ceva. Știi că îmi amintesc de dumneata?

– Cum se poate? Doar nu ați... fost...

– Nu. Am auzit despre dumneata de la tata. Cînd aveam doisprezece ani.

– Asta trebuie să fi fost la ani buni după startul nostru, am observat. Și încă ne mai țineau minte? Ciudat...

– Nu mi se pare nimic ciudat. Dimpotrivă, ar fi fost ciudat dacă ar fi uitat. Totuși știai, nu-i așa, cum avea să fie la întoarcere, deși în mod evident, nu ți-o puteai imagina în detaliu?

– Știam.

– Cine te-a trimis la mine?

– Nimeni. Adică... Inforul de la hotel. De ce?

– E amuzant, zise el. De fapt, nu sînt medic.

– Cum așa?

– N-am mai practicat de patruzeci de ani. Lucrez la istoria medicinei cosmice, deoarece de-acum asta este istorie, Bregg, și în afară de Adaptare, noi, specialiștii, n-avem de lucru.

– Scuzați-mă; n-am știut...

– Fleacuri. Eu sînt cel care ar trebui să-ți fiu recunoscător. Ești o dovadă vie împotriva tezei școlii lui Millman, referitoare la efectele dăunătoare ale sporirii accelerației asupra corpului omenesc. Nu ai nici hipertrofia ventriculului stîng, nici urme de emfizem... și inima e excelentă. Dar știai toate astea, nu?

– Da.

– Ca medic, nu mai am absolut nimic să-ți spun, Bregg; totuși...

Ezită.

– Da?

– Te descurci în... actualul mod de viață?

– Mă chinui.

– Ai început să încărunțești Bregg.

– Asta înseamnă ceva?

– Da. Firele albe înseamnă bătrînețe. Acum nimeni nu încărunțește înainte de optzeci de ani, și rareori și atunci.

Mi-am dat seama că era adevărat: nu văzusem bătrîni.

– De ce? am întrebat.

– Există preparate, medicamente ce previn încărunțirea. Bineînțeles, poți reface culoarea originală a părului, deși nu-i chiar atît de simplu.

– Perfect, am încuviințat, dar de ce-mi spuneți toate astea?

Am văzut că era nehotărît.

– Femeile, Bregg, rosti brusc.

M-am încruntat.

– Adică, arăt ca un... moș?

– Ca un bătrîn – nu, de fapt ca un atlet... dar, la urma urmei, nu umbli gol-pușcă. În special cînd stai așezat, arăți... mă rog, un tip obișnuit te-ar considera un bătrîn care a trecut prin operația de reîntinerire, tratamentele hormonale și tot restul.

– Nu-mi pasă, am replicat. Nu știu de ce privirea lui calmă mă făcea să mă simt atît de neplăcut. Își scoase ochelarii și-i așeză pe birou. Avea ochii albaștri, puțin apoși.

– Există multe lucruri pe care nu le înțelegi, Bregg. Dacă intenționezi să trăiești ca un pustnic pentru restul zilelor, atunci „Nu-mi pasă" ăsta e perfect, dar... societatea în care te-ai întors nu manifestă nici un entuziasm, pentru ceea ce... dumneata ți-ai dat mai mult decît viața.

– Nu spuneți asta, doctore.

– Spun ceea ce gîndesc. Să-ți jertfești viața, ce-nseamnă? Oamenii au făcut-o de veacuri. Dar să renunți la toți prietenii, părinții, rudele, cunoștințele, femeile – i-ai sacrificat pe toți, Bregg!

– Doctore...

Cuvîntul de-abia îmi ieși din gîtlej. M-am sprijinit în cot pe biroul străvechi.

– Exceptînd o mînă de specialiști, nimănui nu-i pasă, Bregg. Știi asta?

– Da. Mi-au spus pe Lună, la Adaptare, atît doar că ei au fost... mai delicați.

O vreme am rămas tăcuți.

– Societatea în care te-ai întors e stabilizată. Viața este liniștită. Înțelegi? S-a dus romantismul zilelor de început de astronautică. Seamănă cu expedițiile lui Columb. Călătoria lui a fost ceva extraordinar, dar după două sute de ani pe cine a mai interesat soarta căpitanilor de

galioane? Întoarcerea voastră a fost consemnată în real printr-o știre de două rînduri.

– Dar, doctore, asta nu-i important, am spus. Simpatia lui începuse să mă irite mai mult decît indiferența celor-lalți, deși nu-i puteam spune asta.

– Ba este, Bregg, deși nu vrei s-o recunoști. Dacă ai fi altcineva, aș tăcea, dar dumneata meriți adevărul. Ești singur. Un om nu poate trăi singur. Interesele dumitale, cele cu care te-ai întors, reprezintă o insulă într-un ocean de ignoranță. Mă îndoiesc că mulți vor dori să audă ce le-ai putea spune. Întîmplător eu sînt unul dintre cei interesați, dar am optzeci și nouă de ani...

– N-am nimic de spus, am replicat furios. Nimic senzațional. N-am descoperit nici o civilizație galactică, și oricum am fost un simplu pilot. Am condus nava. Cineva trebuia s-o facă.

– Da? întrebă încetișor, înălțîndu-și sprîncenele albe.

Afișam calmul, însă clocoteam de furie.

– Da! De o mie de ori dă! Și indiferența asta, acum – dacă vreți să știți – mă afectează doar din pricina celor lăsați...

– Cine a fost lăsat?

M-am potolit.

– Mai mulți. Arder, Venturi, Ennesson, Doctore, de ce...?

– Nu te întreb din simplă curiozitate. Asta a fost – și crede-mă, nici mie nu-mi plac vorbele mari – și parte a propriei mele tinereți. Din cauza voastră am urmat studiile astea. Noi sîntem egali în inutilitatea noastră. Bineînțeles, poți să nu fii de acord. Nu vreau să insist. Dar mi-ar plăcea să știu. Ce s-a întîmplat cu Arder?

– Nimeni nu știe exact, i-am răspuns.

Nu mai conta. Și de ce să nu vorbesc despre asta? Am privit lacul negru și plesnit al biroului. Nu-mi imaginasem vreodată că așa avea să fie.

– Pilotam două sonde deasupra lui Arctur. Am pierdut legătura cu el. Nu l-am putut găsi. Radioul lui amuțise, nu al meu. Cînd oxigenul mi s-a terminat, m-am întors.

– Ai așteptat?

– Da. Adică, am ocolit Arcturul. Șase zile. O sută și patruzeci și șase de ore, ca să fiu exact.

– Singur?

– Da. Am avut ghinion, pentru că Arcturul a început să facă pete noi și am pierdut complet contactul cu *Prometeu.* Cu nava mea. Numai electricitate statică. Fără un radio, el nu se putea întoarce singur. La Arder mă refer. Știți, în sonde teleranul direcțional e conectat la radio. Nu se putea întoarce fără mine, și nu s-a întors. Gimma mi-a ordonat să revin. Avea dreptate: mai tîrziu, ca să-mi trec timpul, am calculat șansele de a-l găsi pe Arder prin mijloace vizuale, pe radar – acum nu-mi mai amintesc exact, dar era ceva de ordinul unu la un trilion. Sper că a făcut la fel ca Arne Ennesson.

– Ce-a făcut Arne Ennesson?

– A pierdut focalizarea jetului. Propulsia a început să dea rateuri. Ar fi putut rămîne pe orbită, nu știu exact, încă vreo douăzeci și patru de ore; ar fi intrat într-o spirală și în cele din urmă ar fi căzut în Arctur, așa încît a ales să intre direct în protuberanță. A ars sub ochii mei.

– Cîți piloți mai erau în afară de dumneata?

– Pe *Prometeu,* cinci.

– Și cîți s-au întors?

– Olaf Staave și cu mine. Știu la ce vă gîndiți, doctore – că asta a fost eroism. Și eu credeam odată așa, citind cărți despre asemenea oameni. Dar nu-i așa. Mă auziți? Dacă aș fi putut, l-aș fi lăsat pe Arder și aș fi revenit imediat, însă n-am putut. Nici el nu s-ar fi întors. Niciunul dintre noi n-ar fi făcut-o. Inclusiv Gimma...

– De ce protestezi așa vehement? mă întrebă încet.

– Pentru că există o diferență între eroism și necesitate. Am făcut ce ar fi făcut oricare altul. Doctore, ca să înțelegeți ar fi trebuit să fiți acolo. Un om este o bulă de fluid. Nu uitați trebuie altceva decît o propulsie defocalizată sau un cîmp demagnetizat, apar vibrații și sîngele se coagulează instantaneu. Nu uitați că nu vorbesc despre cauze externe, cum ar fi meteoriții, ci doar de avarii, defecțiuni. Cel mai mic amănunt, un filament scurtcircuitat în transmițător – și s-a terminat. Dacă oamenii s-ar abandona reciproc în asemenea condiții, expedițiile ar echivala cu sinuciderea. Înțelegeți?

Am închis ochii pentru o clipă.

– Doctore, acum nu se mai zboară? De ce? Cum se poate?

– Vrei să zbori?

– Nu.

– De ce?

– Să vă explic. Niciunul dintre noi n-ar fi zburat, dacă ar fi știut. Nimeni nu știe cum este. Nimeni care n-a fost acolo. Eram un grup de animale disperate, înspăimîntate de moarte.

– Cum se împacă asta cu ce-ai zis adineauri?

– Nu se împacă. Așa a și fost. Ne era frică. Doctore, cînd eram pe orbită în jurul soarelui ăluia, așteptîndu-l pe Arder, am invocat în minte diferite persoane și am conversat cu ele. Vorbeam pentru mine și pentru ele, iar către sfîrșit eram convins că se aflau acolo, cu mine. Fiecare s-a salvat așa cum știa mai bine. Gîndiți-vă la asta, doctore. Uite, stau aici înaintea dumneavoastră. Am închiriat o vilă, am cumpărat un automobil vechi; vreau să învăț, să citesc, să înot dar am toate astea înăuntrul meu. Spațiul acela, tăcerea aceea, strigătul de ajutor al lui Venturi și eu, care, în loc să-l salvez, am accelerat în direcția opusă!

– De ce?

– Eu îl pilotam pe *Prometeu;* reactorul lui Venturi era avariat. Ne-ar fi putut arunca pe toți în aer. N-a explodat; n-ar fi explodat. Poate că am fi avut timp să-l scoatem, dar n-aveam dreptul să risc. Atunci, cu Arder, a fost invers. Voiam să-l salvez, dar Gimma mi-a ordonat retragerea, deoarece se temea că vom muri amîndoi.

– Bregg... spune-mi, ce așteptați voi de la noi? De la Pămînt?

– N-am idee. Nu m-am gîndit niciodată la asta. Era de parcă cineva ar fi vorbit despre viața de apoi sau despre rai: aveau să vină, totuși niciunul dintre noi nu și le putea imagina. Doctore – ajunge. Să nu mai vorbim despre asta. Voiam să vă întreb un lucru. Betrizarea asta... ce înseamnă, de fapt?

– Ce știi de ea?

I-am povestit, fără să explic cum sau de la cine aflasem.

– Da, încuviință, cam așa este, în concepția populară.

– Și eu...?

– În cazul dumitale legea face o excepție, pentru că betrizarea adulților poate afecta sănătatea, și chiar să fie

periculoasă. În plus, se consideră – în mod just, după părerea mea – că ai absolvit un test... de atitudine morală. Și, oricum, sînteți foarte puțini.

– Doctore, încă ceva. Ați pomenit de femei. De ce ați adus vorba de ele? Deși cred că vă reținem cam mult.

– Nu, nici vorbă. De ce le-am pomenit? Bregg, un bărbat față de cine poate fi deschis? Față de părinții lui. De copii. Prieteni. O femeie. Dumneata nu ai nici părinți, nici copii. Nu poți avea prieteni.

– De ce?

– Nu mă gîndeam la tovarășii dumitale, deși nu știu dacă ai dori să fii mereu în compania lor, să-ți amintești...

– Dumnezeule, nu! Niciodată!

– Și atunci? Dumneata cunoști două epoci. În prima dintre ele ți-ai petrecut tinerețea, iar pe cea de-a doua vei ajunge s-o cunoști în curînd. Dacă includem acei zece ani, experiența dumitale nu poate fi comparată cu cei de aceeași vîrstă. Nu poți fi pe picior de egalitate cu ei. Și atunci? Vei trăi printre bătrîni? Deci rămîn femeile, Bregg. Numai femeile.

– Poate că doar una, am murmurat.

– Ah, una singură este dificil în ziua de azi.

– Cum așa?

– Noi trăim într-o perioadă de prosperitate. Tradusă în limbajul chestiunilor sexuale asta înseamnă: arbitrarul. Pentru că nu poți obține dragostea sau femeile în schimbul... banilor. Aici factorii materiali au încetat să existe.

– Și numiți asta arbitrar? Doctore!

– Da. Fără îndoială că te gîndești – deoarece am vorbit despre cumpărarea dragostei – că m-am referit la prostituție, fie ea deghizată sau directă. Nu. Asta aparține unui trecut îndepărtat. Cîndva, succesul obișnuia să atragă o femeie. Un bărbat o putea impresiona cu salariul lui, cu calificările sale profesionale, cu poziția socială. Într-o societate, cu drepturi egale asta nu-i posibil. Cu una sau două excepții. Dacă, de pildă, ai fi un realist...

– Sînt un realist.

Doctorul zîmbi.

– Acum termenul are un alt înțeles. Un realist este un actor apărînd în real. Ai fost la real?

– Nu.

– Ia vreo două melodrame și vei înțelege care sînt criteriile pentru selecția sexuală în ziua de azi. Lucrul cel mai important este tinerețea. Acesta e motivul pentru care toți se zbat într-atîta pentru ea. Ridurile și părul grizonat, mai ales cînd sînt premature, provoacă reacții ca acelea trezite de lepră, cu secole în urmă...

– De ce?

– E greu să înțelegi. Argumentele bazate pe rațiune sînt lipsite de putere împotriva obiceiurilor dominante. Dumneata nu izbutești să apreciezi cît de mulți factori, cîndva decisivi în sfera erotică, au dispărut. Natura are oroare de vid; alți factori a trebuit să le ia locul. Consideră, de exemplu, ceva cu care ai început să te obișnuiești, să te obișnuiești într-atît încît nu mai poți sesiza natura excepțională a fenomenului: riscul. El nu mai există, Bregg. Un bărbat nu poate impresiona o femeie cu acte de eroism, cu fapte temerare, și totuși, literatura, arta, întreaga noastră cultură a fost hrănită secole întregi de acest curent: dragostea în fața potrivniciei. Orfeu a coborît în Hades după Euripide. Othelo a ucis din dragoste. Tragedia lui Romeo și Julieta... Astăzi nu mai există tragedie. Nici măcar posibilitatea ei. Am eliminat iadul pasiunii, iar apoi s-a dovedit că, simultan, și raiul a încetat să mai existe. Totul este acum moderat, Bregg.

– Moderat?

– Da. Știi ce fac pînă și cei mai nefericiți îndrăgostiți? Se comportă civilizat. Fără violențe, fără rivalități...

– Vreți să spuneți că toate astea au dispărut? am întrebat.

Pentru prima dată simțeam un fel de teamă superstițioasă față de această lume. Bătrînul doctor tăcea.

– Doctore, nu se poate. Chiar așa?

– Da, chiar așa. Și trebuie s-o accepți, Bregg, ca aerul și apa. Am afirmat că este dificil să ai doar o femeie. Pentru toată viața este practic imposibil. Durata medie a unei căsătorii este aproximativ șapte ani. Și asta reprezintă progres. Acum cincizeci de ani, era cel mult patru...

– Doctore, nu vreau să vă mai reții. Ce mă sfătuiți să fac?

– Ce-am spus și mai înainte: revino la culoarea originală a părului. Pare o prostie, știu. Dar este important. Mă

simt jenat să-ți ofer asemenea sfaturi. Jenat nu pentru mine. Dar ce reprezint eu...?

– Mulțumesc. Cu adevărat. Ultima chestiune. Spune-ți-mi, care-i imaginea mea pe stradă? Cum apar în ochii oamenilor? De ce...?

– Bregg, tu ești diferit. În primul rînd, statura ta. E desprinsă din *Iliada.* Proporții antediluviene. Ar putea reprezenta chiar un avantaj, deși cunoști, nu-i așa, soarta celor prea diferiți?

– O cunosc.

– Ești puțin prea mare. Nu-mi amintesc de asemenea oameni nici pe vremea tinereții mele. Acum ești un bărbat foarte înalt, îmbrăcat îngrozitor, dar nu din cauză că hainele ar sta rău pe dumneata, ci pentru că ești incredibil de musculos. Așa erai și înaintea călătoriei?

– Nu, doctore. De vină au fost cei doi g, înțelegeți...

– Se poate...

– Șapte ani de greutate dublată. Mușchii mei, respiratorii, abdominali, au fost nevoiți să se mărească. Știu bine ce grumaz am. Dar altfel m-aș fi sufocat ca un șobolan. Mușchii mei lucrau chiar și în timpul somnului. Chiar și în timpul hibernării. Totul era de două ori mai greu. Asta a fost motivul.

– Și cu ceilalți s-a întîmplat la fel? Iartă-mă că te întreb, curiozitate profesională... Expediția voastră a fost cea mai lungă din toate timpurile, știi asta, nu?

– Știu. Ceilalți? Păi, Olaf e cam ca mine. Sînt sigur că depinde și de schelet; eu am fost dintotdeauna masiv. Arder era și mai solid. Peste doi metri. Da, Arder... Ce spuneam? Ceilalți – păi, eu eram cel mai tînăr și de aceea capabil să mă adaptez mai bine. Cel puțin așa zicea Venturi... Cunoașteți cercetările lui Janssen?

– Dacă le cunosc? Este un clasic pentru noi, Bregg.

– Adevărat? Mi se pare amuzant. Era un doctoraș plin de viață... Știți că odată am testat, pentru el, șaptezeci și nouă de g-uri timp de o secundă și jumătate?

– Vorbești serios?

Am zîmbit.

– Există un raport scris. Dar asta se întîmpla acum o sută și treizeci de ani. Acum și patruzeci ar fi prea mult pentru mine.

– Bregg, azi nimeni n-ar rezista la douăzeci!

– De ce? Din cauza betrizării?

Tăcu. Mi se părea că știe ceva ce nu voia să-mi spună. M-am ridicat.

– Bregg, vorbi el, deoarece am ajuns aici: ai grijă.

– De ce anume?

– De dumneata și de alții. Progresul nu este niciodată gratuit. Ne-am eliberat de o mie de primejdii și conflicte, însă pentru asta a trebuit să plătim. Societatea a devenit moale, în vreme ce dumneata ești... poți fi tare. Mă înțelegi?

– Da, am încuviințat, gîndindu-mă la noaptea trecută și la bărbatul din restaurant care rîsese, dar amuțise cînd mă îndreptasem spre el.

– Doctore, tocmai mi-am amintit... Azi noapte am întîlnit un leu. De fapt, doi. De ce nu m-au atacat?

– Nu mai există animale de pradă, Bregg... Betrizarea... I-ai întîlnit azi-nopate? Și ce-ai făcut?

– I-am scărpinat, am răspuns și i-am explicat cum anume. Totuși, chestia aia cu *Iliada* e o exagerare, doctore. M-am speriat rău de tot. Cît vă datorez?

– Nici nu te gîndi la așa ceva. Și dacă vreodată ai nevoie...

– Mulțumesc.

– Dar n-o amîna prea mult, adăugă el, aproape pentru sine, pe cînd ieșeam. Abia pe scări am înțeles ce voia să spună: avea aproape nouăzeci de ani.

M-am înapoiat la hotel. În holul recepției exista un frizer. Un robot, bineînțeles. L-am pus să mă tundă. Părul îmi crescuse destul de mult și-mi stătea zburlit, mai ales deasupra urechilor. Tîmplele erau cele mai înspicate cu fire albe. Cînd termină, mi s-a părut că arătam mai puțin sălbatic. Cu un glas melodios, robotul întrebă dacă să-mi cănească părul.

– Nu, am răspuns.

– Aprex?

– Ce-i asta?

– Pentru riduri.

Am ezitat. Mă simțeam penibil, dar poate că doctorul avusese dreptate.

– Dă-i drumul, am încuviințat. Mi-a acoperit fața cu un strat de gel cu iz înțepător, care se întări într-o mască. După aceea am zăcut sub comprese, mulțumit că nu mi se zărea chipul.

Am urcat în cameră; pachetele conținînd straiele „lichide" sosiseră deja. M-am dezbrăcat și am intrat în baie, unde exista o oglindă.

Da. Puteam stîrni spaimă. Nu știusem că arătam ca un atlet de circ. Pectorali reliefați, tors, eram un pachet de mușchi. Cînd am ridicat un braț și am încordat pieptul, pe el apăru o cicatrice de grosimea palmei. Am încercat s-o văd și pe cealaltă, de lîngă omoplat, pentru care mi se spusese băftos nenorocit, deoarece dacă schija ar fi pătruns cu trei centimetri mai la stînga mi-ar fi sfărîmat șira spinării. Am lovit cu pumnul în scîndura stomacului.

– Animalule, m-am adresat oglinzii. Doream să fac o baie, una adevărată, nu în curentul de ozon. Abia așteptam piscina vilei. Am hotărît să mă îmbrac cu unul din noile veșminte, totuși nu mă puteam despărți de pantaloni. De aceea mi-am tras pe mine numai puloverul alb, deși l-aș fi preferat pe cel negru și vechi, destrămat la coate, și am pornit spre restaurant.

Jumătate din mese erau ocupate. Am străbătut trei saloane pentru a ajunge pe terasă; de acolo puteam zări bulevardele largi, șuvoaiele nesfîrșite de glidere; dedesubtul norilor, ca vîrful unui munte, albăstrui în depărtare, se înălța Terminalul.

Am comandat un prînz.

– Ce anume doriți? întrebă robotul. Voia să-mi ofere un meniu.

– Nu contează. Un prînz fix.

Abia cînd am început să mănînc am remarcat că mesele din jurul meu erau goale. Automat, căutasem izolarea. Nici măcar nu-mi dădusem seama. Nu știam ce mîncam. Deja nu mai eram sigur dacă ceea ce hotărîsem era bine. O vacanță, de parcă voiam să-mi ofer o recompensă, văzînd că nimeni altcineva nu se gîndise la asta. Chelnerul se apropie silențios:

– Domnule Bregg?

– Da.

– Aveți un musafir – în camera dumneavoastră.

– Un musafir?

Imediat m-am gîndit la Nais. Am băut restul lichidului întunecat și m-am ridicat, simțindu-mă privit în timp ce ieșeam. Ar fi fost bine dacă aș fi putut să retez vreo zece centimetri. În odaia mea era o femeie tînără pe care n-o cunoșteam. O rochie cenușie înfoiată cu ornamente fanteziste, purpurii, pe umeri și în jurul brațelor.

– Sînt de la Adaptare, rosti. Am vorbit astăzi cu dumneata.

– Ah, deci dumneata erai?

M-am crispat puțin. Ce mai voiau acum?

Se așeză. M-am așezat și eu, încet.

– Cum vă simțiți?

– Perfect. Am fost azi la un doctor și m-a examinat. Totul e în ordine. Am închiriat o vilă. Vreau să citesc cîte ceva.

– Foarte înțelept. Clavestra este ideală pentru așa ceva. Veți avea munți, liniște...

Știa deci de Clavestra. Mă spionau, sau ce? Am rămas nemișcat, așteptînd.

– V-am adus ceva de la noi.

Arătă un pachețel de pe masă.

– Este invenția noastră cea mai recentă. Vorbea cu o însuflețire ce părea artificială. Înainte de-a vă culca, porniți acest aparat și, în vreo zece nopți, învățați, în cel mai ușor mod posibil, fără nici un efort, o mulțime de lucruri folositoare.

– Chiar așa? Asta-i bine.

Îmi zîmbi. I-am zîmbit și eu, elevul bine crescut.

– Ești psiholog?

– Da. Ați ghicit.

Ezită. Mi-am dat seama că dorea să spună ceva.

– Dă-i drumul.

– N-o să vă supărați pe mine?

– De ce să mă supăr?

– Pentru că... știți... felul cum sînteți îmbrăcat este puțin...

– Știu. Dar îmi plac pantalonii ăștia. Poate cu timpul...

– Ah, nu, nu pantalonii. Puloverul.

– Puloverul? Eram surprins. Mi l-au făcut astăzi. E ultima modă, nu?

– Da. Atîta doar că n-ar fi trebuit să-l umflați. Îmi permiteți?

– Te rog, am răspuns încetișor. Ea se aplecă înainte, mă împunse ușor în piept cu degetele și scoase un strigăt ușor:

– Ce aveți acolo?

– Sînt numai eu aici, am surîs răutăcios.

Își încleștă degetele mîinii drepte cu palma stîngă și se sculă. Calmul meu, ascunzînd o satisfacție malițioasă, deveni ca de gheață.

– De ce nu stai jos?

– Dar... mă scuzați, am...

– Nu-i nimic. Lucrezi de mult la Adaptare?

– Sînt în al doilea an.

– Aha – și primul dumitale pacient? Am arătat cu degetul spre mine. Ea roși puțin. Pot să te-ntreb ceva?

Clipi des. Credea că aveam s-o dau afară?

– Bineînțeles.

– Cum se face că cerul este vizibil în toate nivelurile orașului?

Își recăpătă încrederea în sine.

– Foarte simplu. Televiziune – așa-i spuneau, cu mult timp în urmă. Plafoanele sînt acoperite cu ecrane. Ele transmit ceea ce se află deasupra Pămîntului – cerul, norii...

– Totuși, nivelurile sînt foarte înalte am replicat. Acolo sînt clădiri de patruzeci de etaje...

– Este o iluzie, surîse ea. Clădirile sînt numai parțial reale; continuarea lor e o imagine. Înțelegeți?

– Am înțeles cum se realizează, dar nu pricep motivul.

– Este pentru ca locuitorii fiecărui nivel să nu se simtă frustrați. Sub nici o formă.

– Aha, am încuviințat. Da, e inteligent. Încă ceva. Vreau să fac rost de niște cărți. Îmi poți sugera ceva din domeniul dumitale? O lucrare de ansamblu...?

– Doriți să studiați psihologia? Era surprinsă.

– Nu, doar aș dori să aflu ce s-a realizat în tot acest timp.

– Vă recomand Mayssen.

– Ce este?

– Un manual de școală.

– Aș prefera ceva mai cuprinzător. Compendii, monografii... se știe că-i recomandabil să mergi direct la surse.

– S-ar putea să fie prea... dificile.

Am zîmbit politicos.

– Poate că nu. Care ar fi dificultățile?

– Psihologia a devenit foarte matematizată...

– Așa sînt și eu. Cel puțin, așa eram atunci cînd am plecat, acum vreo sută de ani. Trebuie să știu mai mult?

– Dar nu sînteți matematician.

– Nu ca profesiune, însă am studiat matematica. Pe *Prometeu.* Aveam mult timp liber...

Încurcată, tulburată, nu mai zise nimic. Îmi scrise o listă de titluri pe o foaie. După ce plecă, am revenit la birou și m-am așezat greoi. Pînă și ea, o angajată a Adaptării... Matematică? Vezi bine, mă consideră un sălbatic. Îi urăsc, mi-am spus. Îi urăsc, îi urăsc. Pe cine uram? Nu știam. Pe toți. Da, pe toți. Fusesem înșelat. Mă lăsaseră să plec, fără să știe ce făceau. N-ar fi trebuit să mă întorc, ca Venturi, Arder, Thomas, însă eu mă întorsesem, pentru a-i înspăimînta, pentru a bîntui ca o conștiință vinovată pe care n-o dorește nimeni. Sînt inutil, m-am gîndit. Dacă aș putea plînge. Arder știa cum. El spunea că nu trebuie să te rușinezi de lacrimi. Poate că-l mințisem pe doctor. Nu povestisem nimănui lucrurile acelea, totuși nu eram convins că aș fi făcut-o pentru altcineva. Poate c-aș fi făcut-o. Pentru Olaf, mai tîrziu. Însă eu nu eram pe de-a întregul sigur de asta. Arder! Ne-au distrus și noi am crezut în ei, simțind tot timpul că Pămîntul era alături de noi, prezent, avea încredere în noi, era grijuliu cu noi. Nimeni nu vorbea despre asta. De ce să vorbești despre ceva evident?

M-am ridicat. Nu puteam sta locului. Am început să mă plimb prin încăpere.

Ajunge. Am deschis ușa băii, însă nu exista apă, desigur, ca să mă stropesc pe față. Prostii. Istericale.

Am revenit în odaie și am început să împachetez.

CAPITOLUL TREI

Mi-am petrecut după-amiaza într-o librărie. Nu existau cărți în ea. De aproape jumătate de secol nu se mai tipărise nici o carte. Și cu cîtă nerăbdare le așteptasem, după microfilmele ce alcătuiau biblioteca de pe *Prometeu!* N-am avut noroc. Nu mai era posibil să rătăcești printre rafturi, să cîntărești volumele în mînă, să le simți greutatea, promisiunea palpabilă a lecturii. Librăria semăna cu un laborator electronic. Cărțile erau cristale înregistrate. Puteau fi citite cu ajutorul unui opton, care semăna cu o carte, dar nu avea decît o filă între coperți. La o atingere, pe ea apăreau pagini succesive de text. Totuși, îmi spuse robotul – vînzător, optonii erau puțin utilizați. Publicul prefera lectonii – lectonii citeau cu glas tare, și puteau fi reglați pentru orice timbru, tempo și modulație. Doar lucrările științifice avînd o difuzare extrem de limitată continuau să fie tipărite pe plastic imitînd hîrtia. De aceea, toate achizițiile mele intrau într-un singur buzunar, deși trebuie să fi fost aproape trei sute de titluri. Un pumn din grăunțe de cristal – cărțile mele. Am ales o serie de lucrări de istorie și sociologie, cîteva de statistică și demografie și ceea ce-mi recomandase fata de la Adaptare în domeniul psihologiei. Două cărți mai masive de matematică – masive desigur, în sensul conținutului lor, nu al mărimii fizice. Robotul care mă servise era el însuși o enciclopedie, deoarece – așa cum îmi spusese – era cuplat direct, prin fișiere electronice, la plăcile tipografice ale tuturor cărților de pe Pămînt. Ca regulă, o librărie avea o singură „copie" a cărților, iar cînd cineva avea nevoie de o carte anume, conținutul ei era înregistrat într-un cristal.

Originalele – cristomatricele – nu se zăreau; erau ținute înapoia unor panouri din oțel, emailate în bleu-pal. Deci o carte se tipărea ori de cîte ori cineva avea nevoie de ea.

Problemele tipăririi, tirajului, a epuizării exemplarelor încetaseră de-a mai exista. Era, într-adevăr, o mare realizare, totuși eu regretam dispariția cărților. Aflînd că existau și librării de mîna a doua unde se puteau găsi cărți din hîrtie, am pornit să caut și am găsit una. Am fost dezamăgit; practic, nu existau lucrări științifice. Lecturi ușoare, cîteva cărți pentru copii și cîteva seturi de anuare vechi.

Am cumpărat (trebuiau plătite numai cărțile vechi) cîteva basme vechi de patruzeci de ani, curios să aflu ce erau considerate acum drept basme, apoi am intrat într-un magazin de articole sportive. Aici dezamăgirea mea a fost totală. Materialele atletice erau în număr redus. Alergări, aruncări, sărituri, înot, însă nici un sport de înfruntare. Nu mai exista box, iar ceea ce numeau lupte era de-a dreptul ridicol, un schimb de îmbrîncituri în locul unei lupte respectabile. Am urmărit în camera de proiecție a magazinului un meci din campionatul mondial și am crezut c-o să explodez de nervi. După un timp, am început să rîd ca un dement. Am întrebat de stilul liber american, de judo, ju-jitsu, dar nimeni nu pricepea despre ce vorbeam. Lesne de înțeles – fotbalul murise fără urmași, fiind considerat o activitate cu prea multe contacte violente și vătămări corporale. Hocheiul mai exista, dar nu era hochei! Jucau în echipamente atît de voluminoase încît păreau niște mingi enorme. Era amuzant să vezi cele două echipe tamponîndu-se elastic între ele, dar era o farsă nu un meci. Săriturile de la trambulină. Da, însă, de la o înălțime de numai patru metri. M-am gîndit imediat la piscina mea (a mea!) și am cumpărat o trambulină pliantă, pe care s-o adaug celei care trebuia să existe la Clavestra.

Degradarea aceasta era opera betrizării. Nu mă deranja faptul că dispăruseră coridele, luptele de cocoși, și alte spectacole sîngeroase, și nici nu fusesem vreodată un entuziast al boxului profesionist. Dar erzațul călduț ce rămăsese nu mă atrăgea cîtuși de puțin. Toleram invazia tehnologiei în sport numai pentru afacerile turistice. Căpătase amploare, în special, în sporturile subacvatice. Am privit diferitele echipamente pentru scufundări: mici torpile electrice pe care le puteai folosi pentru deplasarea de-a lungul unui fund de lac; șalupe de viteză, hidrovehicule ce utilizau perne de aer, microglidere submarine, toate prevă-

zute cu dispozitive de siguranță pentru prevenirea oricăror accidente.

Cursele, care se bucurau de o deosebită popularitate, nu puteau fi considerate un sport de unul ca mine; fără cai, bineînțeles, și fără automobile – mașini telecomandate se întreceau între ele. Se puteau face pariuri. Competiția în sine își pierduse importanța. Mi s-a explicat că fuseseră atinse limitele capacităților fizice umane și recordurile existente puteau fi depășite doar de persoane anormale, mutanți ai vitezei și forței. Din punct de vedere rațional, a trebuit să fiu de acord, iar popularitatea universală rămășițelor din disciplinele atletice care supraviețuiseră decimării merita lăudată; cu toate acestea, după trei ore de vizitare a magazinului, am plecat deprimat.

Am cerut ca echipamentul de gimnastică solicitat să fie trimis la Clavestra. După destulă gîndire, hotărîsem să nu iau șalupa; doream să achiziționez un iaht, însă nu exista niciunul cît de cît decent, adică cu velatură adevărată și cu derivor, doar niște bărci mizerabile ce garantau o asemenea stabilitate încît nu puteam înțelege cum navigația cu ele mai putea mulțumi pe cineva.

Era seară cînd am pornit spre hotel. Dinspre vest mărșăluiau nori stacojii, ca de vată, soarele apusese deja, luna răsărea în primul pătrar, iar la zenit strălucea altceva – un urias satelit artificial. Mult deasupra clădirilor roiau vehicule zburătoare. Pietoni erau mai puțini, doar gliderele se înmulțiseră, și apăreau, brăzdînd străzile, luminile acelea întrevăzute prin fante, al căror înțeles continua să-mi fie necunoscut. Am ales un alt traseu la întoarcere și am ajuns într-un parc imens. La început am crezut că era Parcul Terminalului, însă muntele din sticlă al stației se înălța în depărtare, spre nord, în partea mai ridicată a orașului.

Panorama era neobișnuită – deși întunericul, străpuns de luminile străzilor, învăluise toată zona, etajele superioare ale Terminalului continuau să scînteieze precum piscurile înzăpezite ale Alpilor.

Parcul era ticsit. Multe specii noi de arbori, în special palmieri și cactuși fără țepi, înfloriți: într-un colț, departe de aleile principale, am izbutit să găsesc un castan ce trebuie să fi avut cam două sute de ani. Trei bărbați de

dimensiunile mele nu i-ar fi putut cuprinde trunchiul. M-am așezat pe o băncuță și am rămas privind cerul. Cît de nevinovate, cît de prietenoase păreau stelele, clipind, tremurînd în curenții invizibili ai atmosferei ce apăra Pămîntul de ele. Pentru întîia dată după ani de zile, m-am gîndit la ele ca la „steluțe". Acolo sus, nimeni nu s-ar fi încumetat să-l numească astfel – l-am fi considerat nebun. Steluțe, da – steluțe vorace. Deasupra copacilor, acum complet în beznă, o jerbă de artificii explodă în depărtare și brusc, cu o uluitoare precizie, am zărit Arcturul, munții de foc deasupra cărora zburasem, cu dinții clănțănind de frig, în vreme ce bruma de pe instalația de răcire, topindu-se, se prelingea roșie de rugină pe costumul meu. Culegeam eșantioane cu sifon de coronă, ascultînd cu disperare fluieratul compresoarelor ca să prind pierderea eventuală de rotație – o întrerupere de o singură secundă ar fi dus la gripare, și blindajul meu, echipamentul și eu însumi ne-am fi transformat într-un norișor invizibil de aburi. O picătură de apă căzînd pe o plită încinsă nu dispare cu viteza cu care m-aș fi evaporat.

Castanul își scuturase aproape toate florile. Niciodată nu-mi plăcuse aroma lor, însă acum îmi reamintea de timpuri îndepărtate. Peste gardurile vii sclipirile artificiilor apăreau și dispăreau în valuri, creșteau zvonuri de orchestre întrepătrunzîndu-se, și la fiecare cîteva secunde, purtat de briză, revenea strigătul la unison al participanților la vreun spectacol sau poate al pasagerilor dintr-o cabină de funicular. Colțul meu rămînea însă netulburat.

O siluetă înaltă, întunecată, apăru de pe o alee laterală. Vegetația era acum complet cenușie – am distins fața individului doar cînd, pășind extrem de încet, de abia ridicîndu-și tălpile de pe sol, se opri la cîțiva metri de mine. Avea brațele vîrîte în niște excrescențe asemănătoare unor pîlnii, din care ieșeau două tije subțiri terminate prin globuri negre. Se rezema pe ele, nu ca un paralitic, ci aidoma unui om extrem de slăbit. Nu mă privi și nici nu făcu altceva – rîsetele, strigătele, muzica, artificiile păreau că nu există pentru el. Rămase așa aproape un minut, răsuflînd cu greutate, și-i zăream chipul cînd și cînd, în străfulgerările luminoase ale artificiilor, un chip atît de bătrîn încît anii șterseseră orice expresie de pe el,

rămînînd numai piele și os. Cînd începu să păsească din nou, înaintînd cu acele ciudate cîrje sau membre artificiale, unul din ele lunecă; am sărit de pe băncuță să-l sprijin, dar își regăsise deja echilibrul. Era cu un cap mai scund decît mine, deși înalt pentru un bărbat al acestor vremuri; mă privi cu ochi lucitori.

– Scuzați, am mormăit.

Voiam să plec, dar am rămas: în privirea lui era ceva autoritar

– Te-am văzut undeva. Dar unde? rosti cu un glas surprinzător de puternic.

– Mă îndoiesc, am scuturat din cap. M-am întors de-abia ieri... dintr-o foarte lungă călătorie.

– De pe...?

– De pe Fomalhaut.

Ochii lui scînteiară.

– Arder! Tom Arder!

– Nu, am răspuns. Dar am fost cu el.

– Și el?

– A murit.

Răsufla întretăiat.

– Ajută-mă să mă așez.

L-am apucat de braț. Sub materialul negru, lunecos, erau numai oase. L-am așezat încetișor pe bancă. Am rămas în picioare.

– Stai... jos.

M-am așezat. Continua să gîfîie, cu ochii pe jumătate închiși.

– Nu-i nimic... emoția, șopti. După un timp deschise ochii. Eu sînt Roemer, spuse cu simplitate.

Am rămas năuc.

– Ce? E posibil... să... să...? Cîți ani...?

– O sută treizeci și patru, rosti sec. Pe-atunci, aveam... șapte ani.

Mi-l aminteam. Ne vizitase împreună cu tatăl lui, strălucitul matematician care lucrase cu Geonides – părintele teoriei ce se afla la baza zborului nostru. Arder îi arătase băiatului uriașa sală de încercări și centrifugele. Așa îmi rămăsese în memorie, viu ca o flacără, la șapte ani, cu ochii negri ai tatălui său; Arder îl ridicase în aer pentru

ca pustiul să vadă de aproape interiorul cabinei gravitaționale, unde stăteam eu.

Tăceam amîndoi. Întîlnirea aceasta avea un aer straniu. Am privit prin penumbră, cu un fel de lăcomie nerăbdătoare și dureroasă la chipul lui teribil de bătrîn și am simțit un nod în gît. Voiam să scot o țigară din buzunar, dar n-o puteam apuca, într-atît îmi tremurau degetele.

– Ce s-a întîmplat cu Arder? întrebă.

I-am povestit.

– N-ați recuperat... nimic?

– De-acolo nu se mai recuperează nimic... știi...

– Te-am confundat cu el.

– Da, am încuviințat. Înălțimea și altele...

– Da. Cîți ani ai acum, biologic?

– Patruzeci.

– Aș fi putut..., murmură el.

Am priceput la ce se gîndea.

– Să nu-ți pară rău, am rostit ferm. Nu trebuie să-ți pară rău. Nu trebuie să regreți nimic, înțelegi?

Pentru prima dată înălță privirea către fața mea.

– De ce?

– Pentru că aici eu n-am nimic de făcut. Nimeni n-are nevoie de mine. Și nici eu... de nimeni.

Părea că nu mă aude.

– Cum te numești?

– Bregg, Hal Bregg.

– Bregg, repetă el. Bregg... Nu, nu-mi amintesc. Erai acolo?

– Da. La Apprenous, cînd tatăl tău a venit cu corecțiile făcute de Geonides în ultima lună dinaintea decolării... Coeficienții de refracție pentru pulberile negre fuseseră prea mici... Știi ce înseamnă asta? M-am oprit, nesigur.

– Da, bineînțeles, răspunse cu o emfază aparte. Tatăl meu. Bineînțeles. La Apprenous? Dar ce făceai acolo? Unde erai?

– În camera de gravitație, la Janssen. Și tu erai; Arder te-a adus înăuntru, te-a ridicat sus, pe platformă și m-ai privit suportînd patruzeci de g. Cînd am ieșit, îmi curgea sînge din nas. Mi-ai dat batista ta.

– Ah! Tu erai acela?

– Da.

– Totuși țin minte că bărbatul acela avea părul negru.

– Așa este. Părul meu nu-i blond. E cărunt. Nu mai vezi prea bine la vîrsta asta.

Urmă o tăcere, mai lungă decît pînă atunci.

– Ești profesor acum? am întrebat numai ca să sparg tăcerea.

– Am fost. Acum... nimic. Timp de douăzeci și trei de ani. Nimic. Și repetă încă o dată, șoptind: Nimic.

– Azi am cumpărat niște cărți, iar printre ele topologia lui Roemes: Este a ta, sau a tatălui tău?

– A mea. Ești matematician?

Mă privea cu un interes renăscut.

– Nu, am răspuns, dar aveam mult timp liber... acolo. Fiecare făceam ce doream. Pe mine m-a ajutat matematica.

– Ce vrei să spui?

– Am avut extraordinar de multe microfilme: ficțiune, romane, orice doream. Știi că aveam trei sute de mii de titluri? Tatăl tău l-a ajutat pe Arder să completeze partea de matematică.

– Știam.

– La început, am considerat-o... un divertisment. Pentru omorîrea timpului. Dar mai tîrziu, după cîteva luni, cînd am pierdut complet contactul cu Pămîntul și atîrnam acolo – aparent nemișcați în raport cu stelele – atunci, știi, citind că nu-știu-care Peter pufăia nervos din țigară și-și făcea griji dacă va veni, sau nu, Lucy, și că ea intra și-și răsucea mănușile, la început începeai să rîzi ca un idiot, iar apoi pur și simplu vedeai roșu în fața ochilor. Altfel zis, nimeni nu voia să se atingă de literatură.

– Nici de matematică?

– Nu. Nu la început. Prima dată m-am apucat de limbi, și m-am ținut de ele pînă la sfîrșit, deși știam că s-ar putea să fie zadarnic, deoarece atunci cînd m-aș fi întors unele ar fi putut deveni dialecte arhaice. Însă Gimma – și, în special, Thurber – m-au îndemnat să studiez fizica. Spuneau c-ar putea fi utilă. Am studiat-o, împreună cu Arder și Olaf Staave, dar noi trei nu eram oameni de știință...

– Aveai o diplomă.

– Da, eram licențiat în teoria informației și cosmodromie, și aveam o diplomă în ingineria nucleară, însă toate

astea în domeniul practic, nu teoretic. Știi cîtă matematică cunosc inginerii. Deci, trecusem pe fizică. Dar mai voiam ceva – numai al meu. În cele din urmă, am dat peste matematica pură. N-aveam nici un talent matematic. Niciunul. N-aveam altceva decît încăpățînarea

– Da, încuviință încetișor. Trebuie s-o ai, ca să zbori...

– Mai ales ca să devii membru al expediției, l-am corectat. Și știi de ce matematica a avut efectul ăsta? Eu deabia acolo am înțeles asta. Pentru că matematica se ridică deasupra tuturor. Opera lui Abel și Kronecker este azi la fel de bună ca și acum patru sute de ani, și va fi mereu așa. Apar căi noi, însă cele vechi continuă să înainteze. Nu se împotmolesc. Acolo... acolo există eternitatea. Numai matematica nu se teme de ea. Sus, acolo, am înțeles cît de decisivă este. Și puternică. Nimic nu-i seamănă. Iar faptul că trebuia să mă lupt era de asemenea pozitiv. Învățam din greu, iar cînd nu puteam dormi, revedeam, în minte, materialul studiat peste zi.

– Interesant, făcu el.

Totuși, glasul lui nu trăda interes. Nu știam nici măcar dacă mă asculta. Departe, în parc, zburau coloane de foc, văpăi roșii și verzi, însoțite de vuiete de încîntare. Aici, unde stăteam, sub copaci, era întuneric. Tăceam. Dar tăcerea era insuportabilă.

– Pentru mine, am rostit, a avut valoarea autoconservării. Teoria mulțimilor... știi, ceea ce-au făcut Mirea și Averin cu moștenirea lui Cantor... Operații folosind mulțimi infinite și transfinite, continuumul creșterilor discrete... era minunat. Îmi amintesc toate acestea de parcă ar fi fost ieri.

– Nu-i chiar atît de inutil pe cît crezi, mormăi. Ascultă, deci. Ai auzit de studiile lui Igalli?

– Nu, ce sînt?

– Teoria antipolului discontinuu.

– Habar n-am de nici un antipol. Ce este?

– Retronihilare. De aici a derivat parastatica.

– N-am auzit niciodată de termenii ăștia.

– Bineînțeles deoarece au apărut acum șaizeci de ani. Însă acesta a fost doar începutul gravitologiei.

– Îmi dau seama că va trebui să studiez destule, am zis. Gravitologie... asta-i teoria gravitației?

– Mai mult. Poate fi explicată numai prin utilizarea matematicii. Ai studiat pe Appiano și Froom?

– Da.

– Ei, bine, atunci n-ar trebui să ai greutăți. Acestea sînt expansiuni metagene într-o serie n-dimensională, configurațională, degenerativă.

– Da?! N-a demonstrat Skriabin că nu există alte metagene decît cele variaționale?

– Ba da. O demonstrație foarte elegantă. Dar, înțelegi, asta este transcontinuă.

– Imposibil! Asta ar fi... trebuie să fi deschis o întreagă lume nouă!

– Da încuviință el sec.

– Îmi amintesc o comunicare a lui Mianikowski...

– Ah, nu are nici o legătură. Cel mult, o direcție similară.

– Mi-ar trebui mult să asimilez tot ce s-a făcut în anii ăștia? l-am întrebat.

Tăcu cîteva clipe.

– La ce îți folosește?

N-am știut ce să-i răspund.

– Nu vei mai zbura?

– Nu. Sînt prea bătrîn. N-am putut suporta genul de accelerații care... și oricum... n-aș mai zbura.

După aceste cuvinte am tăcut definitiv. Neașteptata exaltare cu care vorbisem despre matematică se evaporase brusc. M-am așezat lîngă bătrîn, simțindu-mi greutatea propriului trup, mărimea lui inutilă. Exceptînd matematica, nu mai aveam ce discuta și o știam amîndoi. Atunci am înțeles că emoția cu care vorbisem despre binecuvîntatul rol al matematicii asupra călătoriei era o amăgire. Mă autoamăgisem cu modestia, cu seriozitatea eroică a pilotului, care se preocupă, prin golurile nebuloaselor, cu studiile teoretice ale infinitului. Ipocrizie. Căci, ce fusese de fapt? Dacă un naufragiat, plutind pe ocean de luni de zile, a numărat de o mie de ori fibrele lemnoase din bușteni plutei, ar trebui el să se mîndrească cu acest fapt atunci cînd ajunge la țărm? Că a avut tenacitatea de-a supraviețui? Și ce dacă? Cui îi pasă? De ce ar interesa pe cineva cum mi-am ticsit bietul creier în acei zece ani, și de ce ar fi fost mai interesant decît felul cum mi-am umplut stoma-

cul? Trebuie să termin cu jocul de-a eroul mut, m-am gîndit. Voi fi capabil să-mi permit acest lucru cînd voi privi lucrurile cum o face bătrînul. Trebuie să mă concentrez asupra viitorului.

– Ajută-mă să mă ridic, îmi șopti.

L-am condus pînă la un glider din stradă. Am mers foarte încet. Acolo unde erau lumini, printre gardurile vii, oamenii ne urmăreau cu privirile. Înainte de a urca în glider, se întoarse să-și ia rămas bun. Nici el și nici eu n-am putut să ne găsim vorbele. Făcu un gest neclar cu mîna, din care una dintre cîrje se ridica aidoma unei spade, clătină din cap și intră; vehiculul negru se ridică silențios. Am rămas cu brațele atîrnînd pînă ce gliderul întunecat dispăru în șuvoiul celorlalte. Mi-am înfundat mîinile în buzunare și am pornit, incapabil să răspund la întrebarea: care dintre noi alesese mai bine?

Era un lucru bun faptul că din orașul pe care-l părăsisem nu mai rămăsese nimic, nici măcar o rămășiță. Ca și cum atunci, trăisem pe un alt Pămînt, printre alți oameni; *acela* începuse și se sfîrșise o dată și pentru totdeauna, iar *acesta* era nou. Nici o rămășiță, nici o ruină care să arunce vreo îndoială asupra vîrstei mele biologice; puteam uita despre socoteala ei terestră, atît de contrară naturii. Pînă ce această coincidență incredibilă mă adusese laolaltă cu o persoană pe care o văzusem pentru ultima dată în stadiul de copil; tot timpul, stînd alături de el, privindu-i mîinile, uscate ca ale unei mumii, și chipul, simțisem vinovăție și știam că era conștient de acest lucru. Ce întîmplare neverosimilă, mi-am repetat mereu și mereu, prostește, pînă ce mi-am dat seama că ar fi putut să fie atras în acest loc din același motiv ca și mine: la urma urmei, acolo creștea castanul acela, mai bătrîn decît oricare dintre noi. Nu știam cît de departe ajunseseră în prelungirea duratei vieții omenești, totuși pricepeam că vîrsta lui Roemer reprezenta ceva ieșit din comun: trebuie să fi fost ultimul, sau unul dintre ultimii din generația lui. M-am gîndit că dacă n-aș fi părăsit Pămîntul n-aș mai fi fost în viață și, pentru prima dată, am întrevăzut o altă și neașteptată fațetă a expediției noastre: subterfugiul, renghiul crud pe care-l jucasem altora.

Păşeam orbeşte. În jurul meu se auzea hărmălaia unei mulţimi, un şuvoi de pietoni mă purtă aproape pe sus, împingîndu-mă – apoi m-am oprit, dintr-odată conştient. Gălăgia era teribilă; printre strigătele întretăiate şi muzică, jerbe de artificii explodau pe cer, atîrnînd sus de tot în buchete multicolore; globuri arzătoare picurau pe vîrfurile copacilor din apropiere; la intervale regulate se auzea sunetul ascuţit al mai multor glasuri, un răcnet de spaimă şi rîs, de parcă undeva în apropiere exista un montagnerusse; am căutat din ochi, în zadar, schelăria metalică. În mijlocul parcului se înalţa o clădire mare, cu turnuri şi metereze, precum un castel fortificat din Evul Mediu; văpăile reci ale neoanelor, sărutîndu-i acoperişul, se aranjau la fiecare cîteva secunde în cuvintele PALATUL LUI MERLIN. Mulţimea ce mă tîrîse pînă aici se îndreptă în lateral, către peretele cărămiziu al unui pavilion, neobişnuit prin aceea că semăna cu un chip omenesc, cu ochi fumurii drept ferestre, şi o gură uriaşă, diformă, plină cu dinţi, deschisă pentru a înghiţi următoarea îmbucătură de public înghiontindu-se în acompaniamentul veseliei generale; de fiecare dată, gura consuma acelaşi număr de inşi – şase. La început, intenţia mea a fost să ies din îmbulzeală şi să plec, dar asta n-ar fi fost prea uşor şi, în plus, nu aveam unde merge. Mi-am spus că din toate modalităţile posibile de a-mi petrece restul serii, aceasta, necunoscută, s-ar fi putut să nu fie cea mai rea. Se părea că eu eram singurul fără pereche – majoritatea erau cupluri, băieţi şi fete, bărbaţi şi femei, înşiruiţi cîte doi. Cînd mi-a venit rîndul, anunţat de strălfulgerarea albă a dinţilor uriaşi şi de hăul purpuriu întunecat al misteriosului gîtlej, m-am pomenit în încurcătură, deoarece nu ştiam dacă mă puteam alătura unei serii de şase deja formate. În ultima clipă, decizia a luat-o pentru mine o femeie care stătea alături de un tînăr brunet, îmbrăcat mai extravagant decît toţi ceilalţi: mă înhăţă de mînă şi, fără ceremonie, mă trase după ea.

Se făcu aproape complet întuneric; am simţit mîna caldă şi puternică a femeii necunoscute, podeaua se mişcă, lumina reveni şi ne-am pomenit într-o grotă spaţioasă. Ultimii zece paşi urcau peste un fel de pietriş, printre grămezi de bolovani sfărîmaţi. Necunoscuta îmi dădu drumul – unul cîte unul, gîrbovindu-ne, am ieşit din peşteră.

Deși mă așteptam la o surpriză, am rămas cu gura căscată. Stăteam pe malul lat, nisipos, al unui fluviu, sub razele arzătoare ale unui soare tropical. Malul opus al fluviului era năpădit de junglă. În zonele despădurite erau amarate bărci, sau, mai degrabă, pirogi; pe fundalul apei maro-verzui care curgea lenește înapoia lor, niște negri imenși stăteau încremeniți în atitudini hieratice, goi, strălucind de ulei, acoperiți cu tatuaje albe ca de cretă, fiecare rezemîndu-se de bordul pirogii cu vîsla spatulată.

Una dintre pirogi tocmai pleca plină; echipajul de negri, cu lovituri de vîslă și răcnete asurzitoare, alunga crocodilii care zăceau în mîl, pe jumătate scufundați, ca niște bușteni; aceștia se întorceau și clămpăneau fără chef din fălcile amenințătoare, înainte de-a luneca în apa mai adîncă. Noi șapte am coborît malul abrupt; primii patru s-au suit în următoarea barcă. Cu vizibil efort, negrii împinseră cu vîslele în țărm, dezlegînd piroga instabilă, astfel încît se răsuci; eu rămăsesem ultimul, în fața mea se găsea numai perechea căreia îi datoram prezența mea aici și călătoria pe cale de-a începe. Apăru următoarea barcă, lungă de vreo zece metri; vîslași negri ne strigară și, luptîndu-se cu curentul, acostară cu dibăcie. Am sărit în interiorul coșcovit, ridicînd un praf ce mirosea a lemn ars. Tînărul în veșminte extravagante – o blană de tigru, de fapt o costumație, deoarece partea superioară a țestei animalului, atîrnată peste umărul lui, putea servi drept glugă – își ajută tovarășa să se așeze. Eu am luat loc vizavi de ei. Negrul cel înalt, care stătea la prova ascuțită a pirogii, scotea un răcnet sălbatic la fiecare cîteva secunde; două rînduri de spinări se îndoiră, strălucind, vîslele loviră apa cu lovituri scurte, violente, fundul bărcii hîrșîi peste nisip, se răsuci puțin, apoi pătrunse în curentul principal.

Se simțea mirosul greu, cald, al fluviului, al mîlului, al vegetației putrezite ce plutea în jurul nostru de ambele borduri ale pirogii, aflate cu doar o palmă deasupra apei. Malurile se îndepărtară; am trecut pe lîngă tufe verzi-cenușii, parcă pîrlite; de pe țărmurile nisipoase, dogorîte de soare, crocodilii lunecau în răstimpuri. Unul dintre ei rămase destul timp în apropierea noastră, ținîndu-și capul alungit la suprafață; treptat, apa începu să-i înconjoare ochii bulbucați, apoi rămase numai botul, negru ca un

bolovan de rîu, lunecînd rapid, despicînd apa tulbure. Printre spinările, legănîndu-se ritmic ale vîslașilor negri se puteau zări cocoașe pe rîu, acolo unde existau obstacole sub suprafața apei. Negrul de la provă scotea atunci un strigăt ascuțit, vîslele de la unul din borduri începeau să lovească mai viguros apa și piroga schimba direcția. Era greu de spus cînd icnetele seci ale vîslașilor aplecîndu-se ritmic începură să se contopească într-un refren sumbru, repetîndu-se la nesfîrșit, un fel de țipăt mînios ce se transforma în bocet, al cărui cor îl reprezenta plescăitul apei lovite de vîsle. Înaintam astfel, de parcă eram într-adevăr în inima Africii, pe un fluviu enorm în mijlocul unei jungle verzi-cenușii. Zidul solid al arborilor se îndepărta treptat și dispăru în cele din urmă într-o masă tremurătoare de aer fierbinte. Conducătorul pirogii iuți ritmul. În savana depărtată, antilopele rumegau; la un moment dat, o turmă de girafe trecu într-un nor de praf, în trap lent; apoi am simțit privirea femeii așezate în fața mea și m-am uitat la ea.

Frumusețea ei mă surprinse. Observasem dinainte că era atrăgătoare, dar o văzusem doar în fugă și nu-mi atrăsese atenția. Acum eram prea aproape ca să fac aceeași greșeală; nu era frumoasă, era superbă. Avea părul negru, cu o strălucire arămie, o față albă, extrem de calmă, buze întunecate, nemișcate. M-a captivat. Nu ca femeie – mai degrabă în același fel ca întinderea aceea uriașă și tăcută sub soare. Frumusețea ei avea acea perfecțiune care dintotdeauna mă înspăimîntase puțin. Poate pentru că, pe Pămînt, o cunoscusem prea puțin și mă gîndisem prea mult la ea; oricum, aici, înaintea mea era una dintre acele femei ce par modelate dintr-un lut diferit de cel al muritorilor obișnuiți, deși impresia este produsă doar de o anumită configurație a trăsăturilor și este pe de-a întregul superficială – dar cine, privind-o, se gîndește la așa ceva? Îmi zîmbi, doar din ochi; buzele îi păstrau o expresie de indiferență disprețuitoare. Nu față de mine – față de propriile ei gînduri, poate. Tovarășul ei stătea într-un fel de nișă scobită în bordul pirogii; își lăsase mîna stîngă să-i atîrne, moale, peste copastie, astfel încît degetele îi brăzdau apa, dar nu privea într-acolo, sau la panorama Africii sălbatice deschizîndu-se de jur împrejur; pur și simplu

stătea, ca în antecamera unui dentist, complet plictisit, indiferent.

În fața noastră apărură stînci sure, împrăștiate pe toată lățimea fluviului. Cîrmaciul începu să răcnească, parcă blestemînd, cu glas puternic, pătrunzător; negrii loveau frenetic cu vîslele. Cînd stîncile se dovediră a fi hipopotami, piroga căpătase deja viteză. Turma de animale rămase îndărăt; dincolo de plescăitul ritmic al lopeților, dincolo de cîntecul răgușit, apăsat al vîslașilor, se putea auzi un vuiet cavernos, dinspre o sursă necunoscută. La distanță, acolo unde fluviul dispărea între maluri tot mai abrupte, am zărit două curcubee imense, pîlpîind, curbîndu-se unul către celălalt.

– *Age! Annai! Annai! Agee!* zbieră înnebunit cîrmaciul. Negrii dublară ritmul și barca țîșni de parcă ar fi avut aripi; fără să privească, femeia întinse mîna, căutînd-o pe cea a tovarășului ei.

Cîrmaciul zbiera. Piroga se deplasa cu o viteză incredibilă. Prova se înălță, coborîrăm de pe creasta unui val uriaș, parcă nemișcat, și printre rîndurile de spinări de abanos ce lopătau cu disperare am zărit un cot larg al rîului: apele brusc întunecate izbeau într-o poartă din piatră. Curentul se împărți în două; noi am tras către dreapta, unde apa se înălța în creste tot mai albe de spumă, pe cînd brațul stîng al fluviului dispăru parcă retezat doar un tunet monstruos și stîlpi de pîclă rotitoare indicau că stîncile acelea ascundeau o cascadă. Am evitat-o, intrînd pe celălalt braț de apă, dar nici aici nu era mai liniște. Piroga se scutura aidoma unui armăsar printre bolovanii negri – fiecare dintre aceștia spărgea în piept un zid înalt de apă vuind. Țărmurile se apropiară, vîslașii de la tribord se opriră și ținură la piept mînerele masive ale lopeților; apoi, cu un șoc a cărui forță putea fi judecată prin bubuitul înfundat, piroga ricoșă din stîncă și reveni în centrul curentului. Prova se ridică. Cîrmaciul își păstră echilibrul printr-un miracol; am simțit gheața stropilor ce erau împroșcați în jurul bolovanilor în vreme ce barca, vibrînd ca un arc, se năpusti în jos. Modul cum treceam pragurile era extraordinar. De ambele părți fulgerau pietroaie întunecate cu coame curgătoare de apă; iarăși și iarăși, piroga era îndepărtată de ele cu ajutorul vîslelor, ricoșa și intra

în curentul cel mai rapid, o săgeată eliberată prin spuma albă, am ridicat privirea și am zărit, sus prin coroanele întrețesute ale sicomorilor, maimuțe mititele gonind. A trebuit să mă prind de bordurile bărcii, într-atît de puternic a fost șocul următor. O senzație de vomă și, în vuietul apelor ce ne asalta din ambele părți, udîndu-ne pînă la piele, am început să coborîm pe o pantă și mai abruptă – cădeam, bolovanii de pe mal zburau pe lîngă noi ca statuile unor păsări monstruoase într-un vălmășag de aripi ascuțite, tunet, tunet. Pe fundalul cerului, siluetele încordate ale vîslașilor, precum paznicii unui cataclism – ne îndreptam direct spre un stîlp de piatră, exact la mijlocul defileului, iar în fața lui se rotea un vîrtej întunecat. Zburam spre obstacol și am auzit țipătul unei femei.

Negrii se luptau cu frenezia disperării. Cîrmaciul ridică brațele; i-am zărit buzele larg deschise într-un strigăt, dar n-am auzit nimic. Dansa la prova, piroga porni în lateral, un val ricoșat ne ținu pe loc și pentru o secundă am rămas nemișcați. Apoi, de parcă vîslitul ar fi fost zadarnic, barca se răsuci complet și porni cu pupa înainte, din ce în ce mai rapid.

Într-o clipă cele două șiruri de africani, azvîrlindu-și vîslele, săriră fără ezitare peste bordurile pirogii. Ultimul care făcu saltul fu cîrmaciul.

Femeia țipă pentru a doua oară; tovarășul ei se proptise cu tălpile în bordul opus al bărcii iar ea se agățase de el; eu priveam, încremenit, spectacolul apei rostogolindu-se și al curcubeelor urlătoare; piroga lovi ceva, un țipăt, un țipăt ascuțit...

De-a curmezișul torentului ce ne purta gonind în jos se afla, exact la suprafața apei, un copac, un uriaș al pădurii, care se prăvălise și forma un fel de pod. Ceilalți doi pasageri se trîntiră pe fundul bărcii. În fracțiunea de secundă ce-mi rămăsese, am cumpănit dacă să-i urmez. Știam că totul – negrii, cataractele, cascada africană – era doar o iluzie extraordinară, totuși nu puteam rămîne locului, nemișcat, în vreme ce prova pirogii luneca sub trunchiul picurînd, rășinos, al arborelui gigantic. M-am întins fulgerător pe jos, dar în același timp am ridicat un braț, care trecu prin copac fără să-l atingă; n-am simțit nimic, așa cum mă așteptasem, dar cu toate acestea senzația că

scăpasem în mod miraculos de la o catrastrofă rămase intactă.

Totuși nu se terminase; cu valul următor, barca se ridică aproape la verticală, un talaz enorm ne prinse și ne răsuci, în următoarele cîteva secunde piroga se roti nebunește, îndreptîndu-se către centrul vîrtejului. Dacă femeia a țipat din nou, n-am mai auzit-o, n-aș fi auzit nimic; am simțit izbitura, spargerea pirogii, cu întregul trup, urechile îmi erau parcă astupate de urletul cascadei; barca, azvîrlită în sus cu o forță extraordinară, rămase înțepenită între bolovani. Ceilalți doi săriră afară pe o stîncă acoperită de spumă; se tîrîră în sus, urmați de mine.

Ne găseam pe un stei, între două brațe de o albeață tremurătoare. Malul drept era destul de îndepărtat; spre cel stîng ducea o punte ancorată în fisurile stejului, un fel de pasaj aerian deasupra valurilor care se năpusteau în adîncurile cazanului drăcesc. Aerul era rece din cauza stropilor, a pîclei. Podețul îngust atîrna – fără balustrade, alunecos din pricina umezelii – deasupra peretelui de vuiete; trebuia să pui piciorul pe scîndurile putrede, unite la intervale prin funii înnodate și din cîțiva pași puteai ajunge pe mal. Cei doi stăteau în genunchi și părea că să certau cine să meargă primul. Bineînțeles, nu auzeam nimic. Parcă văzduhul însuși se solidificase sub tunetele permanente. În cele din urmă, tînărul se ridică și-mi spuse ceva, arătînd în jos. Am zărit piroga; pupa ei, ruptă, dansă pe un val și dispăru, rotindu-se tot mai repede, atrasă de vîrtej. Tînărul în costumul de tigru era mai puțin indiferent sau somnoros decît la începutul călătoriei; părea iritat, de parcă se afla acolo împotriva voinței lui. O prinse pe femeie de braț. Am crezut că înnebunise, deoarece, fără urmă de îndoială, o împingea drept în curentul urlător. Ea îi spuse ceva, am văzut indignarea fulgerîndu-i în ochi. Mi-am pus palmele pe umerii lor, le-am făcut semn să mă lase să trec, și am pășit pe podeț. Se legănă și dansă; am mers, nu prea repede, păstrîndu-mi echilibrul prin mișcări ale umerilor; pe la mijloc m-am clătinat o dată sau de două ori. Brusc, puntea începu să se zgîlțîie, astfel încît am fost gata să cad. Fără să aștepte să ajung la capăt, femeia pășise pe pod. De teamă să nu mă prăbușesc, am sărit

înainte; am aterizat chiar pe muchia stîncii și m-am răsucit imediat.

Femeia nu trecuse: se întorsese înapoi. Tînărul porni primul, ținînd-o de mînă; siluetele stranii create de cascadă, fantome albe și negre, alcătuiau fundalul traversării lor nesigure. El era aproape; i-am întins mîna; în același timp, femeia se împiedică și puntea începu să se legene. L-am smucit de parcă aș fi vrut să-i smulg brațul din umăr, numai să nu-l las să cadă; impulsul îl purtă doi metri, aterizînd înapoia mea, pe genunchi – dar dăduse drumul femeii.

Ea se afla încă în aer cînd am sărit, cu tălpile înainte, țintind astfel, încît să intru în apă sub unghi, între țărm și fața verticală a celei mai apropiate stînci. La toate acestea m-am gîndit mai tîrziu, cînd am avut timp. În esență știam că puntea și cascada nu erau decît iluzii, iar dovada era trunchiul de copac prin care trecuse mîna mea. Cu toate acestea, am sărit de parcă într-adevăr viața ei ar fi fost în pericol, ba chiar îmi amintesc că, din instinct, m-am încordat înaintea impactului cu apa rece, ai cărei stropi ne împroșcau întruna fețele și veșmintele.

N-am simțit totuși nimic, doar o pală puternică de vînt, și am aterizat, cu picioarele ușor flexate, într-o încăpere spațioasă. Ca și cum sărisem de la o înălțime de cel mult un metru. Am auzit un cor de rîsete.

Stăteam pe o dușumea dintr-un fel de plastic, moale, înconjurat de alți oameni, unii cu hainele încă ude; cu capetele lăsate pe brațe spate, hohoteau amuzați.

Le-am urmărit privirea.

Nici urmă de cascade, stînci sau cer african. Am văzut un plafon iluminat, iar sub el tocmai apărea o pirogă; de fapt era un soi de decor, deoarece semnăna cu o barcă numai de sus și din părți; baza era un fel de construcție metalică. Pe fundul ei zăceau întinși patru oameni, însă în jurul lor nu era nimic; nici vîslași negri, nici bolovani, nici fluviu, doar jeturi subțiri de apă împroșcate din cînd în cînd prin niște orificii camuflate. Ceva mai departe se înălța obeliscul din piatră unde luase sfîrșit călătoria noastră; se ridica aidoma unui balon ancorat, deoarece nu era susținut de nimic. De la el, puntea suspendată mergea pînă la o proeminență stîncoasă ieșind din peretele metalic. Puțin mai sus, trepte mici, cu o balustradă și o ușă. Asta

era tot. Piroga cu oameni se zgîlțîi, se ridică și căzu brusc, fără cel mai mic sunet; eu auzeam numai exploziile de ilaritate ce acompaniau fiecare etapă a aventurii pe cascada care nu exista. După o vreme piroga se izbi de stîncă, oamenii săriră din ea, începură să parcurgă puntea....

Trecuseră poate, douăzeci de secunde de la saltul meu. M-am uitat după femeie. Mă privea. M-am simțit derutat. Nu știam dacă trebuia să intru în vorbă cu ea. Însă mulțimea începu să plece și în clipa următoare, ne-am pomenit unul lîngă celălalt.

– Întotdeauna este la fel, spuse ea atunci. Întotdeauna cad!

Noaptea, în parc, artificiile și muzica erau cumva, nu pe de-a întregul reale. Am pornit împreună cu mulțimea, ațîțată după spaimele prin care trecuse. Am zărit însoțitorul femeii croindu-și drum către ea. Era din nou letargic. Păru că nici nu mă observă.

– Hai la Merlin, rosti femeia cu glas atît de tare, încît au auzit-o.

Nu intenționasem să trag cu urechea. Dar un alt val de oameni ieșind se apropiase și mai mult. Din acest motiv continuasem să rămîn lîngă ei.

– Parcă ai vrea să scapi, zîmbi ea. Ce, ți-e frică de vrăji?

Vorbea cu el, dar se uita la mine. Desigur aș fi putut să mă îndepărtez însă, ca întotdeauna în astfel de situații, mi-era teamă să nu par ridicol. Porniră, lăsînd un gol în mulțime. Alții, de lîngă mine, hotărîră și ei să viziteze Palatul lui Merlin; cînd m-am îndreptat într-acolo, despărțit de ea prin cîteva persoane, am știut că nu mă înșelasem cu un moment mai înainte.

Pe pajiște se aflau cazane cu păcură deasupra cărora pîlpîiau flăcări; lumina lor dezvăluia metereze înalte din cărămidă. Am trecut pe un pod mobil, deasupra unui șanț cu apă, și am pășit sub dinții rînjiți ai unui grilaj cu țepi; ne îmbrățișă penumbra și răcoarea unei intrări de piatră, o scară în spirală urca, răsunînd de ecourile tropăiturilor. Totuși, pe coridorul boltit de la catul următor erau mai puțini oameni. Ducea pînă la o galerie ce se deschidea deasupra curții, unde o mulțime gălăgioasă călare pe cai împodobiți cu valtrapuri urmărea o monstruozitate neagră;

am continuat să merg, ezitant, neștiind încotro s-o apuc, alături de cîteva persoane pe care începusem să le recunosc; femeia și însoțitorul ei trecură pe lîngă mine, printre coloane; în nișele din pereți stăteau armuri goale. Ceva mai departe, o ușă cu ornamente din aramă, o ușă pentru giganți, se deschise, și am intrat într-o odaie tapisată cu damasc roșu, luminată de torțe al căror fum rășinos irita nările. La mese petreceau meseni zgomotoși, fie pirați, fie cavaleri rătăcitori, bucăți uriașe de carne erau învîrtite pe frigare, linse de flăcări, o lumină roșiatică scălda fețele asudate, oasele trosneau între dinții veselilor comeseni care, la răstimpuri, se ridicau de la locurile lor și se amestecau printre noi. În sala următoare cîțiva giganți jucau popice, folosind cranii în loc de bile; întregul spectacol mi se părea oribil de naiv, sub mediocru; mă oprisem lîngă jucători, care erau de înălțimea mea, cînd cineva mă izbi în spate și scoase un strigăt de surpriză. M-am întors și am întîlnit ochii unui tînăr. Bolborosi o scuză și dispăru iute, cu o expresie prostească pe chip; doar privirea brunetei datorită căreia ajunsesem în acest palat de minuni ieftine mă făcu să înțeleg ce se întîmplase; tînărul încercase să treacă prin mine, considerîndu-mă unul dintre petrecăreții ireali ai lui Merlin.

Merlin însuși ne primi într-o aripă îndepărtată a palatului, înconjurat de un cortegiu de bărbați mascați, care asistau pasiv la isprăvile sale magice. Însă mă cam săturasem de toate acestea, și am privit indiferent demonstrațiile de artă neagră. În curînd spectacolul luă sfîrșit, și spectatorii începuseră să plece cînd Merlin, magnific, învești mîntat în cenușiu și ne bară drumul și, în tăcere, indică spre ușa opusă, acoperită cu un văl.

Ne invită înăuntru doar pe noi trei. El însuși nu intră. Ne-am pomenit într-o odăiță destul de mică, foarte înaltă; unul dintre pereți era o oglindă, din tavan pînă la podeaua din pavele albe și negre. Impresia era a unei camere de două ori mai spațioase, în care s-ar fi aflat șase persoane stînd pe o tablă de șah din piatră.

Nu exista nici un fel de mobilier – nimic, doar o urnă înaltă din alabastru, cu un buchet de flori asemănătoare orhideelor, dar cu cupele neobișnuit de mari. Fiecare avea altă culoare. Am rămas în fața oglinzii.

Apoi imaginea mea mă privi. Mișcarea respectivă nu era reflectarea unei mișcări ale mele. Eu încremenisem, însă celălalt, masiv, lat în umeri, o examină lent pe femeia cu părul negru, după aceea pe tovarășul ei. Niciunul din noi nu se clintea, și numai imaginile noastre, devenite independente de noi într-un mod misterios, jucară o scenetă mută între ele.

Tînărul din oglindă se apropie de femeie și o privi în ochi; ea scutură din cap, a refuz. Luă florile din vasul alb, căută cu degetele printre ele, alese trei – una albă, una galbenă și una neagră. Floarea albă i-o dădu lui, iar cu celelalte două veni la mine. La mine cel din oglindă. Îmi întinse ambele flori. Am luat-o pe cea neagră. Apoi ea reveni la locul ei și toți trei – acolo, în încăperea din oglindă – au adoptat exact pozițiile pe care le aveam în realitate. În clipa aceea, florile dispărură din mîinile dublurilor noastre, și ele redeveniră răsfrîngeri obișnuite, repetînd cu precizie fiecare mișcare.

În peretele opus oglinzii se deschise o ușă; am coborît o scară spiralată. Coloane firide, arcade se transformară imperceptibil în albul și argintiul plasticului coridoarelor. Mergeam tăcuți, nici separați, nici laolaltă; situația devenea de nesuportat, dar ce trebuia să fac? Să ies în față și să mă prezint conform etichetei, cu un antic *savoir-vivre?*

Sunetele înăbușite ale unei orchestre. Se părea că noi sîntem în culisele unei scene nevăzute; existau cîteva mese goale cu scaunele împinse îndărăt. Femeia se opri și-și întrebă însoțitorul:

– N-o să dansezi?

– Nu vreau, răspunse el. Îi auzeam vocea pentru prima oară.

Era arătos, însă sastistit de o inerție, de o pasivitate inexplicabilă, de parcă nu-i păsa de nimic în lume. Avea buze frumoase, aproape buzele unei fete. Mă privi. După aceea o privi pe ea. Rămase locului, fără să spună nimic.

– Bine, atunci, pleacă, dacă vrei, rosti ea.

El dădu în lături o draperie ce era unul dintre pereți, și ieși. M-am îndreptat într-acolo.

– Te rog! am auzit glasul femeii.

M-am oprit. Dinapoia draperiei răsunau aplauze.

– Nu vrei să stai jos?

M-am așezat, fără un cuvînt. Avea un profil superb. Urechile îi erau acoperite cu scuturi mici din perle.

– Eu sînt Aen Aenis.

– Hal Bregg.

Păru surprinsă. Nu de numele meu – nu însemna nimic pentru ea – ci de faptul că primisem numele ei cu atîta indiferență. Acum o puteam privi mai de aproape. Frumusețea ei era perfectă și crudă, așa cum era și neglijența calmă, controlată a mișcărilor ei. Purta un veșmînt gri-roz, mai mult gri decît roz; scotea în evidență albeața chipului și a brațelor.

– Nu mă placi? întrebă încet.

– Nu te cunosc.

– Eu sînt Ammai – din *Adevărații.*

– Ce-i asta?

Mă privi curioasă.

– N-ai văzut *Adevărații?*

– Nici măcar nu știu ce este.

– De unde vii?

– Am venit de la hotel

– Aha. De la hotel... Tonul ei era ironic: Și unde ai fost, dacă îmi permiți să te întreb, înainte de a ajunge la hotel?

– În Fomalhaut.

– Ce este asta?

– O constelație.

– Cum adică?

– Un sistem stelar, la douăzeci și trei de ani-lumină depărtare.

Clipi de cîteva ori. Întredeschise buzele. Era foarte drăguță.

– Astronaut?

– Da.

– Înțeleg. Eu sînt o realistă – destul de cunoscută.

N-am spus nimic. Am tăcut amîndoi. Se auzea muzica.

– Dansezi?

Aproape că am izbucnit în rîs.

– Ce se dansează acum – nu.

– Păcat. Dar poți învăța. De ce-ai făcut așa?

– Ce să fac?

– Acolo... pe podul aerian.

N-am răspuns imediat.

– A fost... un gest reflex.

– Erai obișnuit?

– Cu călătoria aceea imaginară? Nu.

– Nu?

– Nu.

Un moment de tăcere. Ochii ei, verzi pentru o clipă, acum deveniră aproape negri.

– Doar în copiile foarte vechi mai poți vedea așa ceva, zise ea, parcă involuntar. Nimeni n-ar... Nu-i posibil. Cînd am văzut, am crezut că... că tu...

Am așteptat.

– ... ai putea să o faci. Pentru că ai luat-o în serios. Nu?

– Nu știu. Poate.

– Nu contează. Eu știu. Te-ar interesa? Sînt prietenă cu Frenet. Dar nu știi cine este, nu? Trebuie să-i spun... E producătorul-șef al realului. Dacă te interesează...

Am izbucnit în rîs. Ea tresări.

– Scuză-mă. Dar... să fiu al naibii, te-ai gîndit să-mi oferi o slujbă ca...

– Da.

Nu părea ofensată. Dimpotrivă.

– Mulțumesc, dar nu. Nu cred că-i cazul.

– Dar poți să-mi spui cum ai făcut-o? Nu-i un secret?

– Cum adică „cum am făcut-o"? N-ai văzut...?

M-am întrerupt.

– Vrei să știi cum de-am putut s-o fac.

– Ești extrem de perceptiv.

Știa cum să zîmbească numai din ochi, ca nimeni altcineva. Stai puțin, m-am gîndit, peste un minut n-o să mai vrei să mă seduci.

– E simplu. Și nu-i secret. Nu sînt betrizat.

– O-o-o-h...

Pentru o clipă am crezut că se va ridica, dar s-a stăpînit. Ochii ei redeveniră largi și avizi. Mă privea ca pe o fiară ce stătea la numai un pas depărtare, de parcă descoperise o plăcere perversă în groaza ce i-o provocam. Pentru mine era o insultă mai mare decît dacă ar fi fost doar înspăimîntată.

– Poți...?

– Ucide? am replicat, surîzînd amabil. Da. Pot.

Am rămas tăcuți. Orchestra cînta. De cîteva ori femeia își ridică ochii spre mine. Nu vorbi. Nici eu. Aplauze. Muzică. Aplauze. Am stat așa cam un sfert de oră. Brusc se ridică.

– Vii cu mine?

– Unde?

– La mine acasă.

– Să beau niște brit?

– Nu.

Se întoarse și plecă. Am rămas neclintit. O uram. Mergea fără să privească în jur mergea așa cum nu mai văzusem nici o altă femeie. Nu umbla: plutea. Ca o regină.

Am ajuns-o din urmă la gardurile vii, unde era aproape întuneric. Ultimele raze de lumină dinspre pavilioane se amestecau cu sclipirile albăstrui ale orașului. Probabil că-mi auzise pașii, dar continua să meargă, fără să întoarcă privirea, de parcă ar fi fost singură, chiar atunci cînd am apucat-o de braț. Merse mai departe; parcă-mi dăduse o palmă. Am prins-o de umeri și am răsucit-o spre mine; își înălță chipul alb în beznă; mă privi în ochi. Nu încercă să se elibereze. Dar nici n-ar fi putut. Am sărutat-o brutal, plin de furie; am simțit-o tremurînd.

– Ești..., șopti ea, cînd mi-am dezlipit buzele.

– Taci.

Încercă să se desprindă.

– Nu încă, am spus și am început s-o sărut iarăși. Brusc, furia mea se transformă în dezgust de sine, și i-am dat drumul. Crezusem că avea să fugă. Rămase locului. Încercă să mă privească în ochi. Am întors capul.

– Ce s-a întîmplat? mă întrebă încet.

– Nimic.

Îmi prinse brațul.

– Vino.

O pereche trecu pe lîngă noi și dispăru printre umbre. Am urmat-o. Acolo, în întuneric, se păruse că orice ar fi fost posibil, dar pe măsură ce ne apropiam de lumină, izbucnirea mea de mai înainte – care ar fi trebuit să fie pedeapsa pentru o insultă – devenea pur și simplu un amuzament. Simțeam că intram în ceva fals, fals așa cum fusese și pericolul, și vrăjitoriile, totul – și am mers mai

departe. Fără mînie, fără ură, fără nimic. Nu-mi păsa. Am ajuns printre niște lumini suspendate la înălțime și am simțit această prezență uriașă, apăsătoare a mea, care făcea grotesc fiecare pas al meu alături de femeie. Ea însă nu părea conștientă de așa ceva. Pornise de-a lungul unui zid înapoia căruia se zăreau șiruri de glidere. Am vrut să rămîn în urma ei, dar mă apucă de mînă. Aș fi fost nevoit să mă smulg devenind și mai comic – o întruchipare a virtuții astronautice ispitită de soția lui Putiphar. Am suit după ea, vehiculul vibră și porni. Era prima mea călătorie într-un glider, și acum înțelegeam de ce nu aveau geamuri. Dinăuntru erau complet transparente, parcă construite din sticlă.

Am mers mult timp, în tăcere. Clădirile din centrul orașului lăsară loc unor forme bizare de arhitectură suburbană – sub mici sori artificiali, cufundați în vegetație, se aflau structuri cu linii unduitoare, sau dilatate precum niște perne stranii, sau aripate, astfel încît granița dintre interiorul unei case și împrejurimile ei nu era distinctă; acestea erau produsele unei fantasmagorii, a unor încercări neobosite de-a crea fără a repeta forme vechi. Gliderul părăsi șoseaua lată, țîșni printr-un parc întunecat și se opri înaintea unei scări ca o cascadă din sticlă; pășind pe trepte, am zărit o seră de portocali sub tălpi.

Poarta masivă se deschise tăcută. O sală uriașă, înconjurată sus de o galerie, abajururile roz palide ale unor lămpi ce nu aveau suporți și nici nu erau suspendate; în pereții înclinați existau ferestre ce păreau că dau într-un spațiu diferit, niște ce conțineau nu fotografii, nu manechine, ci pe Aen însăși, enormă, chiar în față – Aen în brațele unui bărbat tuciuriu care o săruta, deasupra scării unduitoare; Aen în alb, scînteierea permanentă a unei rochii; și, într-o parte, Aen aplecată deasupra unor flori, crini mari cît fața ei. Mergînd înapoia femeii, am zărit-o iarăși într-o altă fereastră, surîzînd precum o fetiță, lumina tremurînd în părul ei arămiu.

Trepte verzi. O anfiladă albă. Trepte argintii. Coridoare dintr-un capăt în celălalt, și în ele, mișcări lente, necontenite, de parcă spațiul respira; zidurile lunecau îndărăt, silențios, deschizînd drum oriunde femeia dinaintea mea își îndrepta pașii. Puteai crede că un vînt imperceptibil

rotunjea intersecțiile galeriilor, sculptîndu-le, și că tot ceea ce văzusem pînă atunci era doar un prag, o introducere, un vestibul. Printr-o încăpere, iluminată dinăuntru de cele mai delicate vinișoare de gheață, atît de albă încît umbrele din ea păreau lăptoase, am intrat într-o odăiță mai mică – după strălucirea pură a celeilalte, bronzul acesteia părea un țipăt. Aici nu exista nimic decît o lumină misterioasă dintr-o sursă care părea răsturnată, astfel încît sclipea de dedesubt pe noi și pe fețele noastre; femeia făcu un gest cu mîna și lumina păli; se apropie de perete și din cîteva mișcări invocă din el o proeminență ce imediat începu să se desfacă într-un fel de pat dublu lat – cunoșteam îndeajuns de multă topologie pentru a aprecia cercetările ce stătuseră, de pildă, la baza reazemului pentru cap.

– Avem un musafir, rosti ea, oprindu-se.

Din lambriul deschis ieși o masă joasă, complet aranjată, și alergă spre ea aidoma unui cîine. Luminile se stinseră cînd, deasupra unei firide cu fotolii – nu pot descrie ce fel de fotolii erau – ea conjură apariția unei lămpi mici din perete. Se părea că are o mulțime din aceste piese de mobilier ce înmugureau și înfloreau din ziduri; se aplecă peste masă și întrebă, fără să privească spre mine:

– Blar?

– Bine, am răspuns. N-am întrebat nimic, eram un sălbatic, n-aveam ce să fac, dar cel puțin puteam fi un sălbatic tăcut.

Îmi întinse un con înalt ce conținea un tub; scînteia precum un rubin, însă era moale, de parcă atinsesem pielița pufoasă a unui fruct. Luă și ea unul. Ne-am așezat. Inconfortabil de moale, ți se părea că stăteai pe un nor. Lichidul avea gust de fructe necunoscute, și conținea bulgărași mititei care, în mod neașteptat și amuzant, îți explodau pe limbă.

– E bun? mă întrebă.

– Da.

Poate că era o băutură ceremonială. De pildă, pentru cei aleși; sau, dimpotrivă, pentru a-i domoli pe cei extrem de periculoși. Dar hotărîsem să nu pun întrebări.

– Este mai bine cînd stai jos.

– De ce?

– Ești groaznic de mare.

– Știu asta.

– Te străduiești să nu fii cuminte?

– Nu. E ceva natural.

Începu să rîdă, încetișor.

– Sînt și amuzant, am adăugat. Tot felul de aptitudini.

– Ești diferit. Nimeni nu vorbește așa. Spune-mi, cum este? Ce simți?

– Nu-nțeleg.

– Te prefaci. Sau poate ai mințit – nu, e imposibil. N-ai fi fost în stare să...

– Sar?

– Nu mă gîndeam la asta.

– Atunci, la ce?

Miji ochii.

– Nu știi?

– Ah, chestia aia! am zis. Și nu se mai face?

– Ba da, dar nu așa.

– Am făcut-o așa bine?

– Nu, bineînțeles că nu... dar a fost de parcă ai fi vrut să... Se opri.

– Să ce?

– Știi doar. Am simțit-o.

– Eram furios, am recunoscut.

– Furios! făcu ea disprețuitoare. M-am gîndit că... nu știu la ce m-am gîndit. Să știi că nimeni n-ar fi îndrăznit.

Am început să zîmbesc ușor.

– Și ți-a plăcut?

– Nu pricepi nimic. Aceasta este o lume lipsită de teamă, dar tu, de tine ne putem teme.

– Mai vrei? am întrebat. Buzele i se întredeschiseră, mă privi din nou ca pe o fiară imaginară.

– Da.

Se apropie de mine. I-am luat palma și am lipit-o, deschisă, de a mea – degetele ei de-abia depășeau podul palmei mele

– Ce mînă dură ai, vorbi ea.

– E din cauza stelelor. Au muchii ascuțite. Ia zi acum: „Și ce dinți mari ai."

Zîmbi.

– Ai niște dinți destul de obișnuiți.

Apoi îmi ridică palma, și o făcu cu atîta grijă, încît mi-am amintit de întîlnirea cu leul, dar în loc să mă simt ofensat, am surîs, deoarece era teribil de prostesc.

Femeia se ridică, își turnă un pahar dintr-o sticluță neagră și-l bău.

– Știi ce-i asta? întrebă, strîmbîndu-se de parcă lichidul frigea. Avea gene enorme, fără îndoială false. Actrițele poartă întotdeauna gene false.

– Nu.

– N-o să spui nimănui?

– Nu.

– Perto.

– Aha, am remarcat cu indiferență.

Ea deschise ochii.

– Te-am văzut și mai devreme. Erai împreună cu un bătrîn oribil, apoi ai venit singur.

– Era fiul unui coleg mai tînăr de-al meu, am răspuns. Culmea era că spuneam chiar adevărul.

– Atragi atenția – știi asta?

– Ce pot face?

– Nu numai pentru că ești așa de mare. Umbli altfel... și te uiți în jur de parcă...

– Ce?

– Te-ai feri permanent.

– De cine?

Nu răspunse. Expresia i se schimbă. Răsuflînd mai adînc, își privi propria mînă. Degetele tremurau.

– Acum..., șopti și zîmbi, deși nu spre mine.

Zîmbetul deveni înaripat, pupilele se lărgiră, înghițind irisurile, se lăsă încetișor pe spate pînă ce capul îi ajunse pe perna gri, părul arămiu îi alunecă despletit și mă privi cu un fel de indiferență triumfătoare.

– Sărută-mă.

Am cuprins-o în brațe, și a fost groaznic, deoarece voiam și nu voiam. Mi se părea că încetase de-a fi ea însăși – de parcă în orice clipă se putea transforma în altceva. Își afundă degetele în părul meu; răsuflarea ei, cînd se smulse de lîngă mine, era precum un geamăt. Unul dintre noi e fals, demn de dispreț, m-am gîndit, dar cine, ea sau eu? Am sărutat-o, chipul ei era dureros de frumos, teribil de străin, apoi rămase numai plăcerea, insuportabilă, însă

chiar și atunci observatorul detașat, tăcut era treaz în mine; nu m-am pierdut. Reazemul pentru cap, ascultător, deveni primitor pentru capetele noastre, era precum prezența unei terțe persoane, înjositor de atentă, și, parcă conștienți de asta, n-am schimbat nici un cuvînt în tot acest timp. Apoi am ațipit, cu brațele în jurul gîtului ei, și totuși mi se părea că cineva rămăsese și privea, privea...

Cînd m-am trezit, ea dormea. Era o altă odaie. Ba nu, aceeași. Însă se modificase cumva – o parte din perete se deplasase, dezvăluind zorii. Deasupra noastră, parcă uitată, ardea o lampă îngustă. Drept înainte, peste vîrfurile arborilor, care erau încă aproape negri, se făcea dimineață. M-am mișcat cu precauție către marginea patului; ea murmură ceva aducînd cu „Alan", și continuă să doarmă.

Am trecut prin camere uriașe, pustii. Toate aveau ferestre îndreptate către est. O lumină roșie intră și umplu mobilierul transparent, care pîlpîia cu focul vinului rubiniu. Am zărit în depărtare o siluetă mergînd – era un robot gri-perlat, fără față, al cărui trunchi radia o strălucire slabă; înăuntrul lui ardea o flăcăruie roșiatică, precum o candelă înaintea unei icoane.

– Vreau să plec, am rostit.

– Da, domnule.

Trepte argintii, verzi, albăstrui. Mi-am luat rămas bun de la toate chipurile lui Aen din sala înaltă cît o catedrală. Se luminase de ziuă. Robotul deschise poarta. I-am spus să-mi cheme un glider.

– Da, domnule. Îl doriți pe cel al casei?

– Poate să fie și al casei. Vreau s-ajung la hotelul Alcaron.

– Da, domnule. Recepționat.

Mai mi se adresase cineva astfel. Cine? Nu-mi puteam aminti.

Am coborît împreună scara abruptă – astfel încît pînă jos îți aminteai că acesta era un palat, nu o casă; am urcat în vehicul sub razele soarelui. Cînd gliderul porni, am privit îndărăt. Robotul continua să stea într-o poziție servilă, semănînd puțin cu o călugăriță, datorită brațelor subțiri, articulate.

Străzile erau aproape pustii. În grădini, precum niște corăbii stranii, abandonate, vilele se odihneau, da, se odih-

neau, de parcă de abia aterizaseră pentru o clipă printre garduri și copaci, pliindu-și aripile ascuțite, colorate. Spre centrul orașului erau mai mulți oameni. Turle cu vîrfurile scînteind în soare, locuințe înconjurate de palmieri, case gigantice pe piloni extrem de depărtați – străzile treceau prin ele, se pierdeau în orizontul albastru; n-am mai privit spre altceva. La hotel am făcut o baie și am telefonat la agenția turistică. Am rezervat un ulder pentru ora douăsprezece. Mă amuza puțin faptul că puteam utiliza numele cu atîta ușurință, fără să am cea mai mică idee ce anume era un ulder.

Mai aveam patru ore la dispoziție. Am sunat Inforul hotelului și am întrebat despre familia Bregg. Nu aveam urmași, dar fratele tatălui meu lăsase doi copii, un băiat și o fată. Chiar dacă nu mai trăiau, copiii lor...

Inforul enumeră unsprezece Bregg. Am solicitat genealogia lor. S-a dovedit că numai unul dintre ei, un anume Atal Bregg, provenea din familia mea. Era nepotul unchiului meu, nici el prea tînăr: avea aproape șaizeci de ani. Aflasem deci ceea ce voiam să știu. Am apucat chiar receptorul, cu intenția de a-i telefona, dar am renunțat. La urma urmei, ce aveam să-i spun? Sau el mie? Cum murise tata? Mama? Pentru ei, eu murisem de mult și acum n-aveam nici un drept, în calitatea de urmaș al lor, să întreb. Ar fi fost – sau cel puțin așa simțeam atunci – un act de trădare, ca și cum i-aș fi păcălit, scăpînd din fața destinului printr-o lașă evadare, ascunzîndu-mă în interiorul timpului, care, pentru mine, fusese mai puțin ucigaș decît pentru ei. *Ei* mă înmormîntaseră pe mine, printre stele, nu eu pe ei, pe pămînt.

În cele din urmă, am apucat receptorul. Telefonul a sunat mult timp. Apoi robotul casei a răspuns și m-a informat că Atal Bregg nu se afla pe Pămînt.

– Unde e? am întrebat imediat.

– Pe Lună. E plecat de patru zile. Ce să-i transmit?

– Cu ce se ocupă? Ce profesiune are? Știi... nu sînt sigur dacă el este cel pe care-l caut, poate a fost o greșeală...

Era mai ușor, cumva, să minți un robot.

– Este psihoped.

– Mulțumesc. O să revin peste cîteva zile.

Am închis. Cel puțin nu era astronaut; asta era bine.

Am apelat din nou la Inforul hotelului și am întrebat ce anume mi-ar recomanda ca relaxare pentru două-trei ore.

– Încercați realonul nostru, mi-a răspuns.

– Ce-i acolo?

– *Logodnica.* Ultimul real al lui Aen Aenis.

Am coborît; se afla la subsol. Spectacolul începuse deja, dar robotul de la intrare mi-a spus că practic nu scăpasem nimic – doar cîteva minute. M-a condus prin întuneric, mi-a tras un scaun de formă ovoidală și, după ce m-am așezat, a dispărut.

Prima mea impresie a fost că stăteam lîngă scena unui teatru, ba nu – chiar pe scenă, atît de aproape erau actorii. Aveai impresia că, întinzînd mîna, îi puteai atinge. Aveam noroc, deoarece era o poveste de pe timpul meu, sau altfel zis, o piesă istorică; anii cînd se desfășura acțiunea nu erau specificați, dar, după unele detalii, se petrecea la un deceniu sau două după plecarea mea.

Imediat am fost încîntat de costume, scenariul era naturalist, dar tocmai de aceea m-a distrat, deoarece am remarcat, o mulțime de greșeli și anacronisme. Eroul, un brunet arătos cu păr șaten, pleca din casă într-un frac (era dimineața devreme) și mergea cu automobilul să-și întîlnească iubita; avea pînă și un joben, însă unul gri, de parcă era un englez ducîndu-se la Derby. Mai tîrziu apăru un han romantic, cu un proprietar cum nu mai văzusem vreodată – arăta ca un pirat; eroul se așeza pe cozile fracului și bea bere cu paiul; și așa mai departe.

Brusc, m-am oprit din rîs; apăruse Aen. Era îmbrăcată absurd, însă era lipsit de importanță. Spectatorul știa că ea iubea pe un altul și-l înșela pe erou; rolul tipic, melodramatic al femeii fatale, sentimentalitate, clișee. Totuși Aen îl interpreta în alt fel. Era o fată lipsită de profunzime, tandră, nepăsătoare și datorită naivității fără de limite a cruzimii ei, o ființă inocentă, aducînd tuturor nefericirea deoarece nu voia să facă pe nimeni nefericit. Căzînd în brațele unui bărbat, ea uita de celălalt, și o făcea într-un asemenea mod, încît credeai în sinceritatea ei – pe moment.

Însă acest nonsens nu rezista, și rămînea numai Aen, marea actriță.

Realul era mai mult decît un simplu teatru teleghidat, deoarece atunci cînd mă concentram asupra unei părți a scenei, aceasta se mărea și se lărgea; altfel spus, spectatorul însuși, prin alegere personală, hotăra dacă urma să vadă un prim plan sau întreaga imagine. În același timp, proporțiile a ceea ce rămînea la periferia cîmpului său vizual nu sufereau nici o distorsiune. Era un truc optic diabolic de inteligent, producînd iluzia unei realități extraordinar de vii, aproape amplificată.

După aceea am suit în odaie să împachetez, deoarece aveam să plec peste cîteva minute. S-a dovedit că aveam mai multe lucruri decît crezusem. Nu terminasem cînd telefonul fluieră melodios: ulderul mă aștepta

– Cobor într-un minut, am anunțat. Robotul hamal îmi luă bagajele, și eram pe punctul de-a ieși cînd telefonul sună din nou. Am ezitat. Semnalul plăcut se repetă, neobosit. Totuși să nu pară că dau bir cu fugiții, mi-am spus, și am ridicat receptorul, nu pe de-a întregul sigur, însă, de ce anume o făceam.

– Tu, ești?

– Da. Te-ai trezit?

– De mult. Ce făceai?

– Te-am văzut. În real.

– Da? a fost singura ei remarcă, însă i-am simțit satisfacția din voce. Însemna: e al meu.

– Nu, am rostit.

– Nu ce?

– Fato, ești o mare actriță. Dar eu nu sînt cîtuși de puțin persoana pe care ți-o imaginezi.

– Mi-am imaginat-o și azi noapte? mă întrerupse. În glasul ei o undă de amuzament – și brusc ridicolul reveni. Eram incapabil să-l evit. Quakerul din stele care căzuse o dată, sever, deznădăjduit și modest.

– Nu, am răspuns controlîndu-mă, nu ți-ai imaginat-o. Însă eu plec.

– Pentru totdeauna?

Îi plăcea conversația.

– Fato, am început, și n-am știut ce să mai spun.

Pentru o clipă i-am auzit doar răsuflarea.

– Și după aceea? mă întrebă.

– Nu știu M-am corectat repede: Nimic. Plec. Toate astea n-au nici un sens.

– Așa este, încuviință ea, și de asta poate fi splendid. Ce ai văzut? *Adevărații?*

– Nu, *Logodnica.* Ascultă...

– E o aiureală. Nici nu mă pot uita la așa ceva. Cel mai slab lucru al meu. Vezi *Adevărații,* sau nu, vino diseară. O să ți-l pun. Ba nu, nu, azi nu pot. Mîine.

– Aen, nu vin. Plec într-adevăr, peste un minut...

– Nu-mi spune „Aen", mă rugă, spune-mi „fato".

– Fato, luate-ar dracii! Am lăsat receptorul, m-am simțit teribil de rușinat, l-am ridicat, l-am așezat iarăși și am ieșit în fugă din cameră, de parcă m-ar fi urmărit cineva. Ajuns jos, am aflat că ulderul se găsea pe terasă. Deci, din nou sus.

Pe terasă exista o grădină restaurant și un aeroport. De fapt, un restaurant – aeroport, un vălmășag de nivele, platforme zburătoare și geamuri invizibile – nu mi-aș fi găsit ulderul nici într-un an, dar am fost condus pînă la el, practic dus de mînă. Era mai mic decît crezusem. Am întrebat cît avea să dureze zborul, deoarece intenționam să citesc cîte ceva.

– Vreo douăsprezece minute.

Nu merita să mai încep ceva. Interiorul ulderului îmi amintea puțin de racheta experimentală Thermo-Fax pe care o pilotasem cîndva, doar că era mult mai confortabil, iar cînd ușa se închise în fața robotului ce-mi urase călătorie plăcută, pereții deveniră brusc transparenți, și deoarece alesesem primul dintre cele patru locuri (celelalte nu erau ocupate), aveam impresia că zburam într-un fotoliu instalat într-o sticlă uriașă.

Curios, însă ulderul n-avea nimic comun cu o rachetă sau un avion; era mai degrabă un covor fermecat. Se deplasa mai întîi vertical, fără cea mai mică vibrație, producînd un țiuit prelung, apoi pornea pe orizontală, precum un glonte. Din nou, o chestiune pe care o mai remarcasem: accelarația nu era însoțită de creșterea inerției. Prima dată, la stație, crezusem că eram victima unei iluzii; însă acum puteam aprecia exact. E greu de exprimat în cuvinte ceea ce am simțit – pentru că dacă într-adevăr reușiseră să

facă accelerația independentă de inerție, atunci toate hibernările, testele, selecțiile, greutățile și frustrările expediției noastre se dovedeau a fi complet inutile; astfel încît, în clipa aceea, eram aidoma cuceritorului unui pisc himalaian care, după dificultatea de nedescris a cățăratului, descoperă că în vîrf există un hotel plin de turiști, deoarece, în timpul suișului său singuratic pe panta opusă s-au construit telecabine și alte atracții de divertisment. Faptul că dacă aș fi rămas pe Pămînt n-aș mai fi trăit probabil, să văd această uluitoare descoperire reprezenta o consolare prea mică pentru mine: o consolare ar fi fost, mai degrabă, gîndul că poate această invenție nu era valabilă pentru navigația cosmică. Asta era, desigur, egoism pur din partea mea, recunosc, însă șocul era prea mare pentru a izbuti să manifest entuziasmul corespunzător.

Între timp ulderul zbura, acum silențios; am privit în jos. Depășeam Terminalul. Rămînea încet în urmă, o fortăreață de gheață; pe nivelele superioare, care nu puteau fi zărite din oraș, se întrevedeau, negre, uriașe rampe pentru rachete. Apoi am trecut destul de aproape de turnul-ac, cel cu dungi negre și argintii; se ridică deasupra ulderului. Înălțimea lui nu putea fi apreciată de pe Pămînt. Era ca un pod dintr-un cilindru unind cerul și orașul, iar „rafturile" ce ieșeau din el erau ticsite cu uldere și alte mașini, mai mari. Oamenii de pe aceste benzi de aterizare păreau niște semințe de mac vărsate pe o farfurie din argint. Am zburat peste colonii albe și albastre de case, peste grădini; străzile se lățeau întruna, suprafețele lor erau de asemenea colorate – predominau ocrul și rozul palid. Spre orizont se întindea un ocean de clădiri, întrerupte ocazional de centuri de verde, și m-am temut că așa avea să fie pînă la Clavestra. Însă vehiculul spori viteza, casele deveniră mai rare, împrăștiate prin grădini, apoi apărură bucle enorme și panglici rectilinii de șosele, acestea se întindeau pe mai multe nivele, se uneau, se întretăiau, plonjau sub sol, convergeau în aranjamente de forme stelare și se desprindeau în benzi de-a lungul unui șes neted gri-verzui sub soarele aflat sus de tot, forfotind de glidere. După aceea, printre patrulaterele de arbori, apărură construcții uriașe cu acoperișurile de forma unor oglinzi concave; în centrul lor ardea ceva roșu. Mai încolo,

drumurile se despărțeau și predomina verdele, ici și colo întrerupt de pătrate cu vegetație diferită – roșie, albastră – nu puteau fi flori, culorile erau prea intense.

Dr. Juffon ar fi mîndru de mine, m-am gîndit. A treia zi, și deja... Și ce început. Nu oricine. O actriță extraordinară, faimoasă. Nu-i fusese teamă, și dacă-i fusese atunci găsise plăcere și în teamă. Ține-o tot așa. Dar de ce vorbise el despre intimitate? Așa era intimitatea lor? Cît de curajos sărisem în cascadă. Nobila gorilă. Iar apoi o frumusețe, adorată de mase, îl răsplătise din plin; cîtă generozitate din partea ei!

Îmi ardea toată fața. Bine, cretinule, mi-am spus cu blîndețe, de fapt ce dorești? O femeie? Ai avut o femeie. Ai avut tot ce-i posibil de avut aici, inclusiv o ofertă de-a apărea în real. Acum vei avea o casă, te vei plimba prin grădină, vei citi cărți, vei privi stelele, și-ți vei spune încetișor, în toată modestia ta: am fost acolo. Am fost acolo și m-am întors. Și pînă și legile fizicii au acționat în favoarea ta, norocosule, mai ai jumătate de viață înaintea ta, și îți amintești cum arăta Roemer, cu o sută de ani mai bătrîn decît tine?

Ulderul își începu coborîrea, țiuitul se auzi, solul, brăzdat de șosele albe și albastre ale căror suprafețe străluceau precum emailul, crescu. Lacuri mari și piscine pătrate, mici, reflectau scîntei de soare. Casele risipite pe pantele colinelor line deveniră treptat tot mai reale. Pe orizontul albastru se ridica un lanț de munți cu piscurile înzăpezite. Am zărit alei cu pietriș, pajiști, ronduri de flori, verdele răcoros al apei în piscine cu borduri din ciment, cărări, tufișuri, un acoperiș alb; toate acestea se rotiră încetișor, mă înconjurară și rămaseră nemișcate, de parcă mă luaseră în stăpînire.

CAPITOLUL PATRU

Ușa se deschise. Un robot alb-portocaliu aștepta pe pajiște. Am coborît.

– Bun venit în Clavestra, rosti, și pîntecele său alb începu în mod neașteptat să cînte: note subțirele, de parcă ar fi avut înăuntru o cutie muzicală.

Continuînd să rîd, l-am ajutat să-mi descarce lucrurile. După aceea, chepengul posterior al ulderului, care stătea pe iarbă precum un mic zepelin argintiu, se deschise și doi roboți portocalii îmi scoaseră automobilul. Caroseria albastră scînteia în soare. Uitasem complet de el. Iar apoi toți roboții, purtîndu-mi valizele, cutiile și pachetele, porniră în șir indian către casă.

Aceasta era un cub mare cu pereți de sticlă. Intrai printr-un solariu panoramic, apoi urma un salon, o sufragerie și o scară din lemn, urcînd la etaj; robotul cu cutia muzicală nu scăpă ocazia de a-mi atrage atenția asupra acestei rarități.

La etaj erau cinci dormitoare. N-am ales dintre cele cu panorama cea mai bună – spre răsărit – deoarece în ele, în special în cel care dădea spre munți, erau prea multe nuanțe de auriu și argintiu, pe cînd al meu avea doar vinișoare verzi aidoma unor frunze strivite, pe un fundal crem.

Eficienți și silențioși, roboții mi-au așezat toate lucrurile în dulapuri, pe cînd eu stăteam la fereastră. Un port, m-am gîndit. Un refugiu. Aplecîndu-mă, puteam zări pîcla albăstruie a munților. Dedesubt se afla o grădină de flori, cu vreo duzină de pomi fructiferi bătrîni ceva mai departe; aveau ramuri obosite, chircite și probabil că nu mai rodeau nimic.

Într-o parte, către șosea (o văzusem mai înainte din ulder, acum era acoperită de gardurile vii), schela unei

trambuline se înălța deasupra tufișurilor. Piscina. Cînd m-am întors, roboții plecaseră deja. Am deplasat biroul, ușor de parcă ar fi fost din cauciuc, în dreptul ferestrei; pe el mi-am așezat pachetele cu reviste științifice, pungile cu cărți-cristale și aparatul de citit; separat am aranjat blocnotesurile încă nefolosite și stiloul. Era vechiul meu stilou – datorită creșterii gravitației începuse să curgă și păta totul, dar Olaf îl reparase. Am pus coperți blocnotesurilor și le-am etichetat „Istorie", „Matematică" și „Fizică" – toate în grabă, deoarece eram nerăbdător să intru în apă. Nu știam dacă puteam ieși doar în slip, deoarece uitasem să-mi iau un halat de baie. De aceea m-am dus în baie pe coridor, și acolo, manevrînd un tub de spumă, am produs o monstruozitate oribilă ce nu semăna cu absolut nimic. Am sfîșiat-o și am încercat iarăși. Al doilea halat ieși ceva mai bine, deși continua să fie oribil; am tăiat neregularitățile mai mari ale mînecilor și poalelor cu ajutorul unui cuțit, și după aceea a devenit cît de cît mai acceptabil.

Am coborît, fără să știu încă dacă în vilă se mai afla cineva. Salonul era pustiu. La fel și grădina. Am văzut doar un robot portocaliu care tundea iarba de lîngă tufele de trandafiri, care începuseră să se scuture.

Practic am fugit pînă la piscină. Apa sclipea și vălurea. O prospețime invizibilă atîrna deasupra ei. Mi-am azvîrlit halatul pe nisipul auriu care-mi ardea tălpile, apoi am sprintat pe treptele metalice, urcînd pînă în vîrful trambulinei. Era destul de puțin înaltă, dar minunată pentru început. Am bătut, am făcut un salt simplu – n-aș fi încercat altceva după atîta vreme! – și am despicat apa ca o săgeată.

Am înotat fericit. Lovituri rare de brațe, mai întîi într-o direcție, apoi o întoarcere, în cealaltă direcție. Bazinul era lung de vreo cincizeci de metri; am făcut opt circuite fără să încetinesc, am ieșit picurînd precum o focă, și m-am trîntit pe nisip, cu inima bubuind. Era grozav. Pămîntul avea atracțiile lui! În cîteva minute mă uscasem. M-am ridicat și am privit în jur: nimeni. Perfect. Am suit în goană trambulina. La început am făcut un salt pe spate; a reușit, deși bătusem prea tare: în loc de scîndură era o secțiune din plastic, care avea elasticitatea unui arc. După

aceea un salt dublu; nu prea grozav, am lovit suprafața apei cu șoldul. Pielea se înroși numaidecît, ca arsă. Și încă o dată. Ceva mai bine, dar nu perfect. La a doua răsucire nu m-am întins la timp și am căzut în picioare. Eram însă încăpățînat și aveam timp, suficient timp! Al treilea plonjon, al patrulea, al cincilea. Începusem să simt un vîjîit în urechi cînd – după ce m-am uitat încă o dată în jur, ca să fiu sigur – am încercat un salt cu șurub. A fost un eșec complet, un fiasco; șocul m-a făcut să-mi pierd răsuflarea, am înghițit apă, și, tușind și scuipînd, m-am tîrît pe nisip. Am rămas sub scara azurie a trambulinei, epuizat și furios, pînă ce, brusc, am izbucnit în rîs. După aceea am mai înotat încă patru sute de metri, am făcut o pauză, și alți patru sute.

Cînd m-am întors în casă lumea părea diferită. Asta îmi lipsise cel mai mult, m-am gîndit. Un robot aștepta lîngă ușă.

– Doriți să mîncați în cameră, sau în sufragerie?

– O să fiu singur?

– Da, domnule. Ceilalți sosesc mîine.

– Atunci în sufragerie.

Am suit și m-am schimbat. Tot nu știam de unde să încep studiile. Probabil cu istoria; ar fi fost cel mai logic, totuși doream să fac toate deodată, și în primul rînd să aflu cum fusese învinsă gravitația. Răsunară cîteva tonuri muzicale – nu telefonul – și pentru că nu știam ce înseamnă, am sunat Inforul casei.

– Prînzul este servit, îmi explică o voce melodioasă.

Sufrageria era scăldată într-o lumină filtrată prin verdeață; geamurile înclinate din plafon sclipeau precum cristalul. Masa era pusă pentru o singură persoană. Un robot aduse meniul.

– Nu, nu, am refuzat, mă mulțumesc cu orice.

Primul fel a fost ceva asemănător unei supe de fructe reci. Al doilea nu semăna cu nimic cunoscut. Se părea că trebuia să-mi iau adio de la carne, cartofi și legume.

A fost bine că am prînzit singur, deoarece desertul a explodat pe mine. Poate că exagerez puțin; oricum m-am ales cu frișcă pe genunchi și pulover. Fusese o prăjitură cu o structură complicată, dură numai la exterior, și o apăsasem neglijent cu linguriță.

Cînd apăru un robot, l-am întrebat dacă-mi puteam bea cafeaua în cameră.

– Bineînțeles, a răspuns. Acum?

– Te rog. Dar multă cafea.

Îi spusesem așa deoarece mă simțeam puțin somnoros, fără îndoială ca urmare a înotului, și brusc am regretat timpul pe care-l irosisem cu somnul. Cît de diferit era aici față de bordul navei! Soarele după-amiezii bătea peste arborii bătrîni, umbrele erau scurte, se uneau laolaltă la trunchiuri, văzduhul tremura în depărtare, totuși odaia rămînea răcoroasă. M-am așezat la birou și am luat cărțile. Robotul mi-a adus cafeaua. Termosul transparent avea cel puțin trei litri. N-am comentat. În mod limpede, supralicitase conform dimensiunilor mele.

Intenționam să încep cu istoria, însă am apucat sociologia, deoarece doream să aflu cît mai multe în cel mai scurt timp. Dar în scurt timp am descoperit că eram depășit. Subiectul era tratat într-o matematică dificilă – specializată – și, mai rău, autorii făceau referiri la fapte necunoscute mie. În plus, nu înțelegeam multe cuvinte și trebuia să le caut în dicționar. De aceea am hotărît să trec la cea de-a doua opțiune – aveam trei – renunțînd la prima, pentru că dura prea mult. Mi-am lăsat la o parte mîndria și am deschis un banal manual școlar de istorie.

Nu știu ce mă apucase și nu mai aveam nici un dram de răbdare – eu, pe care Olaf mă poreclise ultima încarnare a lui Buddha. În loc să încep cu începutul, m-am dus imediat la capitolul despre betrizare.

Teoria fusese dezvoltată de trei persoane: Bennett, Trimaldi și Zaharov. De aici și numele ei. Am fost surprins să aflu că aparțineau generației mele – își anunțaseră descoperirea la un an după plecarea noastră. Bineînțeles, rezistența împotriva ei a fost uriașă. Inițial nimeni nici măcar n-a dorit să audă de proiect. După aceea a ajuns pe agenda Națiunilor Unite. O vreme a fost trecut de la un subcomitet la altul – se părea că proiectul avea să fie înmormîntat prin nesfîrșite deliberări. Între timp, cercetările au înaintat rapid, au fost făcute îmbunătățiri, s-au defășurat experimentări pe scară largă mai întîi pe animale și apoi pe oameni (primii care au aplicat procedeul au fost înșiși autorii – Trimaldi a rămas paralizat pentru

o vreme, pericolele betrizării adulților nefiind încă descoperite, și asta a oprit proiectul pentru următorii opt ani). Dar în anul șaptesprezece (după numărătoarea mea personală, anul zero este cel al lansării lui *Prometeu)* a fost votată o rezoluție pentru implementarea universală a betrizării. Și acesta a reprezentat doar începutul luptei pentru umanizarea omenirii (după cum afirma manualul). În multe țări, părinții au refuzat să-și lase copiii tratați, și au avut loc atacuri asupra primelor centre de betrizare; vreo cincizeci – șaizeci au fost complet distruse. O perioadă de tulburări, de represiuni, de constrîngeri și rezistență care a durat cam douăzeci de ani. Din motive evidente, manualul trecea doar cu cîteva generații peste perioada respectivă. Mi-am notat să consult din bibliografia manualului pentru informații mai amănunțite, și am continuat să citesc. Noua ordine s-a instaurat cu fermitate abia cînd prima generație betrizată a avut copii. Manualul nu pomenea nimic despre aspectul biologic al procesului. Pe de altă parte, se înălțau o mulțime de ode la adresa lui Bennett, Zaharov și Trimaldi. Se făcuse și o propunere de a numerota anii Noii Ere de la momentul introducerii betrizării, dar nu se acceptase. Calendarele nu s-au schimbat. Oamenii s-au schimbat. Capitolul sfîrșea cu un panegiric răsunător al Noii Ere a Umanismului.

Am trecut la monografia lui Ullrich asupra betrizării. Era și ea ticsită de matematică, totuși eram hotărît s-o aprofundez. Procedura nu se desfășura prin plasmă ereditară, așa cum mă temusem în secret. Deși, în respectiva eventualitate, n-ar fi trebuit betrizată fiecare nouă generație. Era încurajator: rămînea, cel puțin teoretic, posibilitatea revenirii. Betrizarea acționa asupra dezvoltării prozencefalului la un stadiu incipient al vieții prin intermediul unui grup de enzime proteolitice. Efectele erau selective: reducerea cu 80 pînă la 88 la sută a impulsurilor agresive în comparație cu re-betrizații; diminuarea formării de legături asociative între actele de agresiune și sfera sentimentelor pozitive; o reducere generală de 87 la sută în posibilitatea de-a accepta riscul personal în viață. Cea mai importantă realizare citată era faptul că aceste modificări nu influențau negativ dezvoltarea inteligenței, sau formarea personalității, și, ceea ce era și mai important,

că limitările rezultate nu operau pe principiul condiționării prin frică. Altfel spus, un om era oprit de-a ucide nu pentru că se temea de actul respectiv. Un asemenea rezultat ar fi psihoneurotizat și înspăimîntat întreaga omenire. În loc de așa ceva, un om nu ucidea pentru că „nu-i putea veni în minte" așa ceva.

Una dintre afirmațiile lui Ullrich mi-a atras atenția în mod deosebit: „Betrizarea determină dispariția agresiunii prin absența completă a comenzii, și nu prin inhibare." Reflectînd asupra acestui lucru, am decis, totuși, că asta nu explica lucrul cel mai important, procesul de gîndire al unui om supus betrizării. La urma urmei, existau oameni absolut normali, capabili să-și imagineze orice, deci și crima. Atunci, ce-o făcea imposibilă?

Am căutat un răspuns la această întrebare pînă s-a întunecat. Ca de obicei în problemele științifice, ceea ce părea clar și simplu într-un rezumat sau sinteză devenea mult mai complicat cu cît căutam o explicație mai precisă. Semnalul muzical anunță cina – am cerut să mi se aducă în odaie, dar nici n-am atins-o. Explicațiile pe care le găsisem în cele din urmă nu erau complet satisfăcătoare. O repulsie, similară dezgustului; o aversiune supremă, amplificată într-o manieră de neînțeles pentru cineva nebetrizat; mult mai interesante erau mărturiile unor oameni care, cu optzeci de ani în urmă, ca subiecți într-un experiment la Institutul Tribaldi de lîngă Roma, încercaseră să depășească bariera invizibilă stabilită în mințile lor. Acesta a fost lucrul cel mai zguduitor pe care l-am citit. Niciunul dintre ei nu reușise, dar fiecare oferise o altă relatare asupra senzațiilor ce-i însoțiseră încercarea. Pentru unii predominaseră simptomele psihologice; o dorință de evadare, de-a evita situația în care fuseseră plasați. În acest grup, continuarea experimentărilor provocase migrene puternice și, în cele din urmă, nevroze ce puteau fi, totuși, rapid vindecate. La alții, simptomele fizice fuseseră cele mai importante: respirație neregulată, senzație de sufocare; starea generală aduceau cu manifestările fricii, însă respectivii nu se plîngeau de frică, doar de inconfortul lor fizic.

Cercetările lui Pilgrin au dovedit că 18 la sută din cei betrizați erau capabili de-a simula o crimă, de exemplu

asupra unui manechin, dar credința că acționa asupra unei păpuși lipsite de viață trebuia să îmbrace forma absolutei siguranțe.

Prohibiția era extinsă la toate animalele superioare, însă amfibienii și reptilele nu erau socotite ca atare, și nici insectele. Bineînțeles, cei betrizați n-aveau nici o cunoștință științifică despre taxonomia zoologică. Prohibiția se aplica pur și simplu în funcție de gradul de asemănare cu omul, acceptat în mod general. Deoarece oricine, educat sau nu, consideră că un cîine este mai apropiat de om decît un șarpe, acesta era modul de rezolvare a problemei.

Parcurgînd multe alte lucrări, a trebuit să fiu de acord cu cei care afirmau că un individ betrizat poate fi înțeles introspectiv doar de un altul betrizat. Am lăsat deoparte lucrarea respectivă, cu sentimente contradictorii. Ceea ce mă tulbura cel mai mult era lipsa oricărei analize critice făcute în spiritul opoziției, ba chiar al satirei, lipsa oricărei analize care să rezume aspectele negative ale procedeului. Deoarece nici o clipă nu mă îndoiesem că asemenea aspecte nu existau, nu pentru că-i puneam la îndoială pe cercetători, ci pur și simplu deoarece aceasta este natura tuturor acțiunilor umane: niciodată nu există bun fără rău.

Scurta schiță sociografică a lui Murwick mi-a oferit un număr de fapte interesante asupra rezistenței la betrizare în zilele de început. Se părea că aceasta fusese mai puternică în țări cu o tradiție îndelungată în conflicte și vărsare de sînge, precum Spania și anumite state latino-americane. Totuși organizații ilegale de combatere a betrizării s-au format în întreaga lume – în Africa de Sud, în Mexic, pe cîteva insule din Pacific. Au fost utilizate tot felul de metode, de la falsificarea certificatelor medicale dovedind că operațiile fuseseră executate, pînă la asasinarea medicilor care le îndepliniseră. Perioada violenței pe scară înaltă fusese urmată de un calm aparent. Aparent, pentru că atunci începuse conflictul dintre generații. Crescînd, tinerii betrizați respingeau o parte considerabilă a realizărilor omenirii, și obiceiurile, tradițiile, arta, întreaga moștenire culturală suferi o reevaluare radicală. Transformarea incluse un număr mare de domenii – sexualitatea, principiile morale, atitudinea față de război.

Bineînțeles, această mare diviziune a oamenilor fusese anticipată. Legea nu fusese adoptată decît la cinci ani după ce fusese propusă, deoarece trebuiau adunate cadrele – educatori, psihologi, diverși specialiști – pentru a plănui drumul cel mai bun pentru dezvoltarea noii generații. Reforma totală era necesară în școlarizare, în conținutul pieselor, lectura materialelor, în filme. Betrizarea – pentru a rezuma în cîteva cuvinte scopul transformării – consumase în primii zece ani aproape 40 la sută din veniturile naționale din întreaga lume, în toate ramificațiile consecințelor și necesităților ei.

A fost o vreme a dramelor. Tinerii betrizați deveniră străini pentru proprii lor părinți, ale căror interese nu le împărtășeau. Erau dezgustați de gusturile sîngeroase ale părinților. Timp de un sfert de secol a fost necesar să existe două tipuri de ziare, cărți și piese: unul pentru vechea generație, și altul pentru cea nouă. Însă toate acestea se petrecuseră cu optzeci de ani în urmă. Copiii născuți acum aparțineau celei de-a treia generații betrizate, și mai trăiau doar o mînă din ne-betrizați; aceștia aveau în jur de o sută și treizeci de ani. Pentru noua generație, tinerețea lor părea la fel de îndepărtată ca și paleoliticul.

În manualul de istorie am găsit în cele din urmă informații asupra celui de-al doilea mare eveniment al ultimului secol, stăpînirea gravitației. Secolul respectiv a fost de altfel botezat „epoca parastaticii". Generația mea visase cucerirea gravitației în speranța că avea să aducă o revoluție în călătoriile Spațiale. S-a dovedit însă a fi cu totul diferit. Revoluția s-a declanșat, dar principalul ei efect s-a manifestat pe Pămînt.

Problema „morților pe timp de pace" datorată accidentelor din transport devenise acută pe vremea mea. Îmi aminteam cum unele din cele mai inteligente minți se străduiau ca, prin decongestionarea permanentei aglomerații de pe drumuri și șosele, să reducă, cît de puțin, creșterea continuă a statisticilor; în fiecare an, sute de mii de vieți erau atribuite accidentelor, iar problema părea de nerezolvat, precum cuadratura cercului. Se afirma că nu se mai putea reveni la siguranța călătoriei pe jos; cel mai bun avion, cel mai puternic automobil sau tren puteau scăpa

controlului uman; automatele erau mai vrednice de crezare decît oamenii, dar și ele se defectau; orice tehnologie, pînă și cea mai avansată, avea o anumită marjă de siguranță, un procentaj de eroare.

Parastatica, ingineria gravitației, oferise o soluție, pe atît de necesară pe cît de neașteptată: necesară deoarece o lume betrizată trebuia să fie o lume de completă siguranță; altfel, virtuțile acestei proceduri medicale ar fi fost inutile.

Roemer avusese dreptate. Esența descoperirii putea fi exprimată numai prin matematică – și, trebuie să adaug, o matematică infernală. Soluția generală, valabilă „pentru toate universurile posibile", fusese elaborată de Emil Mitke, fiul unui funcționar de la poștă, un geniu infirm care făcuse cu teoria relativității ceea ce Einstein făcuse cu Newton. Era o istorie lungă, neobișnuită și, ca toate întîmplările adevărate, improbabilă, un amestec de chestiuni banale și memorabile, a ridicolului și sublimului din om, și culminase în cele din urmă, după patruzeci de ani, în „cutiuțele negre".

Fiecare vehicul de pe apă sau din văzduh trebuia să aibă cutiuța lui neagră; era garanția „salvării imediate", cum o denumise în glumă Mitke spre sfîrșitul vieții; în momentul pericolului – un accident de avion, ciocnirea a două mașini sau trenuri – cutiuța neagră elibera o încărcătură de „anti-cîmp gravitațional" care se combina cu inerția produsă de impact (în general, datorată frînării bruște, a reducerii vitezei) și dădea rezultanta zero. Acest zero matematic era o realitate concretă; absorbea tot șocul și toată energia accidentului, și astfel salva nu numai pasagerii vehicolului ci și pe aceia care, altfel, ar fi fost striviți de masa lui oarbă.

Cutiile negre se găseau peste tot: în lifturi, în macarale, în centurile prașutiștilor, în navele maritime și motociclete. Simplitatea construcției lor era pe atît de uluitoare pe cît de complexă era teoria ce le produsese.

Zorile înflăcărau pereții dormitorului, cînd am căzut epuizat în pat.

Am fost trezit de un robot intrînd în odaie cu dejunul. Era aproape ora unu. Sculîndu-mă în capul oaselor, m-am

asigurat că aveam lîngă mine cartea pe care o pregătisem la culcare – *Asupra zborului interstelar* de Starck.

– Trebuie să mîncați, domnule Bregg, rosti dojenitor robotul. Altfel, vă vor slăbi puterile. De asemenea, cititul pînă dimineața nu este recomandat. Medicii i se opun cu strășnicie.

– Sînt convins că așa este, dar tu de unde știi? l-am întrebat.

– Aceasta este meseria mea, domnule Bregg.

Mi-a întins o tavă.

– O să-ncerc să mă corijez, i-am zis.

– Sper că nu veți interpreta greșit buna mea credință, considerîndu-mă inoportun, a replicat.

– Nu, cîtuși de puțin.

Amestecînd cafeaua și simțind cristalele de zahăr sfărîmîndu-se sub lingurință, eram mirat, într-un fel detașat cît și profund totodată, nu doar de faptul că mă aflam într-adevăr pe Pămînt, că mă înapoiasem, nu doar de cele citite toată noaptea, care continuau să mă tulbure și-mi fermentau în minte, ci pur și simplu pentru că stăteam într-un pat și inima îmi bătea – eram viu. Voiam să fac ceva în onoarea acestei descoperiri, dar, ca de obicei, nimic deosebit nu-mi veni în minte.

– Ascultă, m-am adresat robotului. Vreau să te rog ceva.

– Sînt la dispoziția dumneavoastră.

– Ai puțin timp liber? Atunci cîntă-mi melodia aia de ieri, se poate?

– Cu plăcere, îmi răspunse.

În sunetul vesel al cutiei muzicale, am băut cafeaua din trei înghițituri; de cum robotul părăsi încăperea, m-am schimbat și am alergat la piscină. Nu pot spune de ce mă grăbeam întruna. Mă mîna ceva de parcă simțeam că oricînd tihna aceasta putea lua sfîrșit, nemeritată așa cum era și incredibilă. În orice caz, graba mea permanentă mă făcu să traversez în goană grădina, fără să privesc în jur, și din cîteva salturi eram la capătul trambulinei; sărisem deja cînd am observat două persoane venind dinapoia casei. Din motive evidente nu le-am putut studia îndeaproape. Am făcut o tumbă, nu prea grozavă, și am plonjat pînă în fundul bazinului. Am deschis ochii. Apa era pre-

cum un cristal tremurător, verde, cu umbrele valurilor dansînd pe fundul luminat de soare. Am înotat pe sub apă, cît mai afund, în direcția treptelor, și cînd am ieșit la suprafață în grădină nu mai era nimeni. Totuși ochii mei antrenați fixaseră o imagine în minte, văzută răsturnată și într-o fracțiune de secundă – un bărbat și o femeie. Se părea că sosiseră colocatarii. M-am întrebat dacă să mai înot o lungime, însă Starck a învins. Introducerea cărții – în care vorbea despre zborurile spre stele ca una din greșelile epocii de început a astronauticii – mă înfuriase în așa hal, încît fusesem gata să azvîrl definitiv cartea. Totuși m-am stăpînit. Am urcat și m-am schimbat; coborînd, am zărit pe masa din salon un vas plin cu fructe roz palide, cumva asemănătoare perelor. Mi-am umplut buzunarele salopetei cu ele, apoi am găsit un locșor singuratic înconjurat din trei părți de garduri vii, am urcat într-un măr bătrîn am ales o cracă ramificată ce-mi putea susține greutatea și acolo am început să studiez acel necrolog asupra muncii mele de o viață.

După o oră, nu mai eram tot atît de sigur pe mine. Starck aducea argumente greu de respins. Le fundamenta cu puținele date aduse de cele două expediții dinaintea noastră; noi le denumisem „împunsături de ac", deoarece fuseseră doar sondaje făcute la o depărtare de numai cîțiva ani-lumină. Starck alcătuise tabele statistice asupra probabilității de distribuție sau „densității de populație" a întregii galaxii. Probabilitatea de-a întîlni ființe inteligente, concludea el, era de una la douăzeci. Altfel spus, la fiecare douăzeci de expediții – pe o rază de o mie de ani-lumină – una avea șansa de a descoperi o planetă locuită. Totuși această concluzie, așa ciudată cum ar părea, era considerată de autor destul de încurajatoare; el desființa ideea stabilirii de contacte cosmice într-o secțiune ulterioară a cărții.

M-a înfuriat, citind ce scrisese un individ, necunoscut mie, despre expediții cum fusese a noastră – adică lansate înainte de descoperirea efectului Mitke, și fenomenului parastaticii – deoarece le considera absurde. Dar am aflat de la el, negru pe alb, că, cel puțin principial, era posibilă construirea unei nave care să atingă o accelerație de ordinul a 1000, poate chiar 2000 de g-uri. Echipajul unui

asemenea vehicul nu avea să simtă accelerațiile sau frînările la bord, gravitația urma să fie constantă, egală cu o fracțiune din cea a Pămîntului. Astfel, Starck admitea că zborurile pînă la capătul galaxiei, și chiar spre alte galaxii – transgalactodromia la care visase Olaf – erau posibile, și posibile chiar pe durata vieții unei singure generații. La o viteză cu doar puțin sub cea a luminii, echipajul avea să îmbătrînească cu vreo doi ani în timpul necesar ajungerii în adîncurile metagalaxiei și revenirii pe Pămînt. Dar în acest timp nu sute, ci milioane de ani aveau să se scurgă pe Pămînt. Civilizația pe care aveau s-o găsească aceia ce reveneau acasă nu avea să fie capabilă să-i asimileze. Ar fi fost mai ușor pentru un Neanderthal să se adapteze vieții din epoca noastră. Iar asta nu era totul. Soarta unui grup de indivizi nu reprezenta principala problemă aici. Ei erau emisarii omenirii. Omenirea punea – prin ei – o întrebare, căreia trebuiau să-i aducă un răspuns. Dacă acest răspuns privea probleme legate de nivelul de dezvoltare al civilizației, atunci omenirea trebuia să-l capete înainte de întoarcerea lor. Deoarece din momentul punerii întrebării pînă în momentul sosirii răspunsului, ar fi trecut milioane de ani. Mai mult, răspunsul ar fi fost depășit, mort, pentru că ei ar fi adus știri asupra stării celeilalte civilizații la momentul cînd atinseseră țărmul opus al oceanului stelar. În decursul întoarcerii lor, însă, acea lume nu avea să rămînă imuabilă, avea să înainteze cu unul, două, trei milioane de ani. Atunci, întrebările și răspunsurile urmau să treacă unul pe lîngă celălalt, suferind întîrzieri de sute de veacuri, care aveau să le anuleze, făcînd imposibil orice schimb de experiențe, valori și idei. O ficțiune. O inutilitate. Astfel astronauții erau furnizorii unor informații moarte, iar acțiunea lor un act de completă și ireversibilă separare de istoria umană; expedițiile spațiale reprezentau o dezertare fără precedent și costisitoare – cea mai costisitoare – din domeniul schimbărilor istorice. Și pentru o asemenea fantezie, o nebunie nicicînd profitabilă, mereu inutilă. Pămîntul trebuia să muncească din răsputeri și să-i sacrifice pe cei mai înzestrați indivizi?

Cartea se încheia cu un capitol asupra posibilității explorării cu ajutorul roboților. Desigur, și roboții aveau

să transmită tot informații moarte, însă cel puțin s-ar fi evitat sacrificiile omenești.

Urma după aceea o anexă de trei pagini, o încercare de-a răspunde la întrebarea posibilei existențe a zborului cu viteze superluminice, și chiar a așa-zisei conjuncții cosmice instantanee, adică traversarea spațiului într-un timp extrem de scurt, sau chiar instantaneu, grație unor încă ne-descoperite proprietăți ale materiei și spațiului printr-un fel de „hipersalt"; această teorie, sau mai degrabă, speculație, nefundamentată pe nici un fel de fapte, purta un nume – teleportare. Starck credea că deține un argument pentru anularea acestei ultime speranțe. Dacă exista un asemenea fenomen, susținea el, fără îndoială ar fi fost descoperit de una dintre civilizațiile mult mai dezvoltate din galaxia noastră, sau din altă galaxie. În acest caz, reprezentanții acelei civilizații ar fi putut, într-un timp incredibil de redus, să viziteze pe rînd toate sistemele planetare și sorii lor, inclusiv al nostru. Pămîntul însă nu primise deocamdată o asemenea vizită, ceea ce dovedea că metoda super-luminică de pătrundere a cosmosului putea fi imaginată, dar niciodată preschimbată în realitate.

Am revenit la vilă ametit, cu sentimentul aproape copilăresc că fusesem rănit în mod personal. Starck, o persoană pe care n-o cunoscusem, îmi dăduse o lovitură cum nu mai primisem pînă atunci. Rezumatul meu stîngaci nu transmite logica nemiloasă a raționamentelor sale. Nu știu cum am ajuns în cameră, cum m-am schimbat – la un moment dat am simțit nevoia să fumez o țigară și mi-am dat seama că deja fumasem una, stînd ghemuit pe pat de parcă așteptam ceva. Așa era: prînzul. Prînzul pentru trei. Realitatea era că mă temeam de oameni. Nu recunoscusem aceasta față de mine însumi, dar ăsta era motivul pentru care acceptasem cu atîta grabă să împart vila cu niște străini; poate că anticiparea sosirii lor era pînă și cauza inexplicabilei mele grabe, de parcă mă străduiam să mă pregătesc pentru prezența lor, să mă inițiez, prin intermediul cărților, în misterele noii vieți. Nu aș fi analizat toate astea în dimineața respectivă, dar după cartea lui Starck mi-a dispărut brusc toată nervozitatea. Am extras din aparatul de lectură cristalul albăstrui, asemănător unei semințe, și l-am așezat cu un respect temător pe masă. El

mă dăduse peste cap. Pentru prima dată de cînd mă întorsesem m-am gîndit la Thurber și Gimma. Trebuia să-i văd. Poate cartea avea dreptate, totuși noi reprezentam un alt fel de adevăr. Nimeni nu deținea întregul adevăr. Așa ceva nu era posibil. Semnalul muzical m-a smuls din transă. Mi-am netezit puloverul și am coborît, stăpîn pe mine, deja mai calm. Soarele se strecura printre vițele verandei; salonul, ca întotdeauna după-amiezile, era scăldat într-o lumină verzuie, difuză. Pe masă în sufragerie erau aranjate trei tacîmuri. Cînd am intrat, ușa de vizavi s-a deschis și au apărut ei. Erau înalți conform normelor actuale. Ne-am întîlnit în mijlocul încăperii, precum diplomații. Mi-am rostit numele, ne-am strîns mîinile și ne-am așezat la masă.

Mă cuprinsese o amorțeală, precum aceea a unui boxer care s-a ridicat de la podea după un knock-down. Din depresiunea mea, ca dintr-o lojă de la teatru, am studiat perechea de tineri.

Fata n-avea probabil nici măcar douăzeci de ani. Mai tîrziu, aveam să conchid că era greu de descris; cu siguranță nu semăna cu o fotografie a ei – și chiar și a doua zi nu știam ce fel de nas avea, drept sau cîrn. Felul în care întindea mîna după farfurie mă încînta, precum ceva prețios, o surpriză ce nu se întîmplă zilnic; zîmbea rareori și cu reținere, de parcă ușor neîncrezătoare în ea însăși, de parcă se simțea insuficient de calmă, prea veselă prin fire sau poate prea încăpățînată, și încerca în mod judicios să îndrepte lucrurile, totuși această strictețe față de ea însăși era permanent subminată, ea știa acest lucru și chiar o amuza.

Îmi atrăgea privirea, și a trebuit să mă lupt pentru a mă stăpîni. În fiecare moment cînd o priveam, cînd îi vedeam părul, ce provoca vîntul; îmi aplecam fruntea asupra farfuriei, mă uitam pe furiș, bîjbîind după un alt fel de mîncare, astfel încît de două ori am fost pe punctul de-a răsturna o vază cu flori; cu alte cuvinte, m-am acoperit de ridicol. Dar era de parcă nici nu mă vedeau. Se priveau numai între ei, îi legau fire invizibile de înțelegere. Tot timpul mesei sînt sigur că n-am schimbat mai mult de douăzeci de cuvinte, despre vremea frumoasă și locul plăcut, perfect pentru o vacanță.

Marger era doar cu un cap mai scund decît mine, dar zvelt ca un adolescent, deși trebuie să fi avut treizeci de ani. Purta haine negre, era blond, și avea chipul prelung și funtea înaltă. La început păruse excepțional de arătos, însă asta fusese numai cînd își păstrase fața imobilă. De abia îi adresa cîte un cuvînt soției sale; cînd o făcea, de obicei cu un surîs, conversația consta în aluzii și referiri, complet criptice unui individ din exterior, iar el devenea aproape urît. De fapt, nu urît. Era de parcă proporțiile sale faciale se deteriorau; gura i se înclina puțin spre stînga și-și pierdea expresia și pînă și zîmbetul îi devenea neutru, deși avea o minunată dantură albă. Iar cînd se anima, ochii erau prea albaștri, maxilarul prea proeminent, și pe de-a întregul semăna cu un model impersonal de farmec masculin, desprins dintr-o revistă de modă.

Cu alte cuvinte, de la început am simțit o aversiune față de el.

Fata – nu mă puteam gîndi la ea ca la soția lui, oricît aș fi încercat – nu avea ochi sau buze frumoase, nici păr neobișnuit; nu avea nimic neobișnuit. Era neobișnuită în întregul ei. Mi-am spus că, alături de una ca ea, aș fi putut traversa de două ori Stîncoșii. De ce Stîncoșii? Nu neapărat, însă îmi trezea în minte nopți petrecute în păduri de pini, truda escaladării unei stînci, țărmul mării, unde nu există decît nisipul și valurile. Să fi fost oare pentru că nu-și dădea cu ruj pe buze? Îi simțeam zîmbetul, i-l simțeam peste masă, chiar și atunci cînd nu zîmbea deloc. Apoi, într-un acces brusc de curaj, am decis să-i privesc gîtul – de parcă aș fi comis o infracțiune. Era spre sfîrșitul mesei. Marger s-a întors pe neașteptate către mine; cred că am roșit.

A vorbit destul înainte de a-i înțelege cu adevărat cuvintele: spunea că vila n-avea decît un glider, și că el, din păcate, era nevoit să-l ia, deoarece se ducea în oraș. De aceea dacă și eu intenționam să merg și nu voiam să aștept pînă diseară, îl puteam însoți. Desigur, îmi putea trimite un alt glider din oraș, sau...

L-am întrerupt. Voiesem să-i răspund că nu intenționam să merg nicăieri, dar m-am oprit, de parcă-mi amintisem ceva, apoi mi-am auzit propriul glas spunînd că într-adevăr

avusesem de gînd să merg pînă în oraș, și dacă nu-l deranjam...

– Bun, atunci este perfect, zise Marger. Ne-am sculat de la masă. La ce oră ți-ar conveni?

Am mai tărăgănat-o cu politeturile și am izbutit să-l fac să recunoască faptul că era destul de grăbit, apoi am spus că puteam merge oricînd. Am decis să plecăm peste o jumătate de oră.

Am revenit la etaj, buimăcit de noua întorsătură a evenimentelor. Individul nu însemna nimic pentru mine. Și nici orașul nu mă atrăgea cu nimic. Atunci, care era scopul acestei escapade? În plus aveam impresia că politețea lui față de mine era puțin exagerată. Oricum, dacă realmente m-aș fi grăbit să ajung în oraș, cu siguranță că roboții ar fi rezolvat problema. N-ar fi trebuit să merg pe jos. Voia ceva de la mine? Dar ce anume? Nu mă văzuse în viața lui. Îmi puneam toate aceste întrebări, din nou în mod inutil, cînd se făcu ora stabilită și am coborît.

Soția lui nu se vedea pe nicăieri și nici n-a apărut la fereastră pentru a-și lua rămas bun. În interiorul vehiculului spațios, la început am fost tăcuți, urmărind curbele ce apăreau pe măsură ce drumul șerpuia printre dealuri. Încetișor s-a înfiripat o conversație. Am aflat că Marger era inginer.

– Azi tebuie să inspectez stația-selex a orașului, îmi zise. Am înțeles că și tu ești cibernetician?

– Din epoca de piatră, am răspuns. Scuză-mă... dar de unde știi?

– De la agenția de turism. Eram bineînțeles curios cine avea să ne fie vecin.

– Aha.

Am tăcut o vreme; frecvența tot mai mare a eflorescențelor din plastic multicolor indica apropierea noastră de suburbii.

– Dacă nu te deranjează... voiam să te întreb dacă voi, echipajul, ați avut probleme cu automatele, vorbi el brusc; nu atît din întrebarea în sine cît din tonul lui mi-am dat seama că răspunsul meu era important pentru el. Asta să fi dorit? Dar exact ce anume?

– Te referi la defecțiuni? Am avut sute. Era însă normal; modelele noastre, în comparație cu ale voastre, erau primitive...

– Nu, nu defecțiuni, se grăbi el. Mai degrabă, fluctuații ale performanțelor în condițiile acelea variabile... Din nefericire, astăzi nu avem ocazia de-a testa automatele atît de amănunțit.

Era deci vorba de o întrebare pur tehnică. Îl interesau numai anumiți parametri de funcționare ai creierelor electronice, comportamentul acestora în contextul puternicelor cîmpuri magnetice, în nebuloase, în pîlmiile de perturbări gravitaționale, și el considera că aceste informații puteau exista în jurnalele expediției, temporar oprite de-a fi date publicității. I-am spus ce știam, iar pentru date mai speciale l-am sfătuit să ia legătura cu Thurber, care fusese asistent al directorului științific al expediției.

– M-aș putea folosi de numele tău...?

– Bineînțeles.

Mi-a mulțumit călduros. Eram puțin dezamăgit. Asta să fi fost totul? Totuși conversația stabilise o legătură profesională între noi, și la rîndul meu l-am întrebat despre meseria lui. Ce era acea stație-selex pe care trebuia s-o inspecteze.

– Ah, nimic foarte interesant. Un depozit de deșeuri... de fapt aș dori să mă dedic cercetărilor teoretice; aici este mai degrabă o experiență practică, și, de fapt, nu prea folositoare.

– Experiență practică? Să muncești la un depozit de deșeuri? Cum e posibil? La urma urmei, ești cibernetician...

– Păi sînt deșeuri cibernetice, explică el cu un zîmbet strîmb. Și adăugă, oarecum disprețuitor: Știi, noi sîntem foarte economi. Ideea este că nimic nu trebuie irosit. La institutul meu ți-aș putea arăta cîteva lucruri intersante, dar aici – în sfîrșit...

Ridică din umeri; gliderul ieși de pe drumul principal, trecu printr-o poartă înaltă din metal, și intră în curtea largă a unei fabrici; am zărit șiruri de conveiere, macarale, ceva asemănător cu un furnal modernizat.

– Poți luă mașina acum, zise Marger.

Dintr-o deschizătură în zidul lîngă care ne oprisem, un robot se aplecă în afară și-i spuse ceva. Marger coborî, l-am văzut gesticulînd, apoi se întoarse către mine, alarmat.

– Minunat, făcu el. Gloor este bolnav. Este colegul meu – n-am voie să lucrez singur – acum ce mă fac?

– Care-i problema? am întrebat, coborînd.

– Inspecția trebuie făcută de două persoane, de cel puțin două, îmi explică. Brusc se lumină la față: Domnule Bregg! Ești cibernetician! Dacă ai fi de acord!

– Ha, am zîmbit, cibernetician! Adaugă: antic. Nu știu nimic.

– E numai o formalitate, mă întrerupse. Bineînțeles, eu o să mă ocup de partea tehnică. Avem nevoie numai de o semnătură, nimic mai mult?

– Chiar așa? am comentat încet. Îi puteam înțelege graba de a reveni la soție, însă nu-mi plăcea să pretind că eram ceva ce nu eram; nu sînt făcut să fiu o figură centrală; i-am spus toate acestea, deși poate într-un limbaj mai blînd. Ridică brațele, parcă apărîndu-se.

– Te rog, nu mă înțelege greșit! Dar probabil te grăbești, nu-i așa? Aveai treabă în oraș. În acest caz, eu... cumva... iartă-mă pentru...

– Treburile mele pot aștepta, am răspuns. Dă-i drumul, te rog. Dacă pot, o să te-ajut.

Am intrat într-o clădire albă, aflată lateral; Marger m-a condus în josul unui coridor ciudat de pustiu; în niște stăteau cîțiva roboți nemișcați. Într-un cabinet mic, simplu mobilat, a luat un vraf de hîrtii dintr-un dulap din perete, le-a împrăștiat pe masă și a început să explice natura muncii sale – sau, mai degrabă, a muncii noastre. Nu se pricepea să explice prea bine, și în scurt timp aveam îndoieli asupra șansei lui pentru o carieră de cercetător: continua să presupună că aveam habar de lucruri complet necunoscute mie. A trebuit să-l întrerup repetat pentru a pune întrebări stînjenitor de elementare, dar el, în mod limpede nedorind să mă ofenseze, accepta toate aceste dovezi ale ignoranței mele ca pe niște virtuți.

În cele din urmă am aflat că în ultimii cincizeci de ani existase o separare totală între muncă și viață. Toată producția era automatizată și se desfășura sub supravegherea roboților, care erau dirijați de alți roboți; în acest tărîm

nu mai era loc și pentru oameni. Societatea își ducea viața ei, iar roboții și automatele pe ale lor; în afară de asta, pentru a preveni aberații neprevăzute în ordinea stabilită a acestei armate mecanice de muncă, erau necesare inspecții periodice, efectuate de specialiști, Marger era unul dinte aceștia.

– E mai mult ca sigur, explică el, că vom găsi totul normal; după aceea putem examina anumite verigi ale proceselor, apoi ne lăsăm semnăturile, și asta e totul.

– Dar eu nu știu nici măcar ce anume se produce aici, am arătat spre căldirile ce se vedeau pe geam.

– Absolut nimic! exclamă. Asta-i toată chestia. Nimic. Este pur și simplu un depozit de deșeuri, așa cum ți-am spus.

Nu mă prea entuziasma acest rol impus în mod neașteptat, dar nu puteam protesta permanent.

– Bun. Ce trebuie să fac eu?

– Ce voi face și eu: un tur al complexelor...

Am lăsat hîrtiile în birou și am ieșit afară. Primul obiectiv a fost o uriașă uzină de sortare unde cupe automate ridicau grămezi de table metalice, și caroserii rupte și răsucite, le turteau și le azvîrleau în compactoare. Blocurile produse de acestea erau purtate pe benzi pînă la conveierul principal. La intrare, Marger și-a pus o mască mică cu filtru, și mi-a întins alta mie; datorită hărmălaiei nu puteam discuta între noi. Aerul era îmbîcsit cu un praf ruginiu care răbufnea în nori roșietici din compactoare. Am continuat prin hala următoare, și am luat o bandă rulantă pînă la un nivel unde rînduri de prese înghițeau deșeurile, care, acum mult mai fin mărunțite și de neidentificat, curgeau din buncăre. Pe un pasaj aerian ce ducea spre altă clădire, Marger verifică indicațiile unor instrumente de control; după aceea am trecut în curtea uzinei, unde am fost opriți de un robot care ne-a anunțat că Inginerul Gloor dorea să vorbească la telefon cu Marger.

– Scuză-mă, mă-ntorc imediat! strigă Marger, și alergă în susul unei scări în spirală pînă la o clădire anexă de sticlă din apropiere.

Am rămas singur pe betonul încins de soare. Am privit în jur. Vizitasem deja clădirile din celălalt capăt al curții, acolo se aflau compactoarele și presele. Datorită dis-

tanței și a izolării fonice, nu auzeam nici măcar un murmur. Ceva mai aproape, înapoia anexei unde dispăruse Marger, se afla o clădire scundă și neobișnuit de lungă, un fel de baracă din tablă; am pornit într-acolo în căutare de umbră, însă căldura degajată de pereții metalici era insuportabilă. Eram, gata să plec, cînd am auzit un sunet ciudat venind din interiorul barăcii, dificil de identificat, cîtuși de puțin asemănător cu zgomotul de lucru al mașinilor. Încă treizeci de pași și am ajuns la o ușă din oțel. În fața ei se afla un robot. La vederea mea, robotul deschise ușa și păși în lateral. Sunetele stranii deveniră mai puternice. Am privit înăuntru; nu era atît de întuneric pe cît crezusem inițial. Datorită căldurii ucigătoare radiate de metal, de-abia puteam respira, și m-aș fi retras imediat dacă n-ar fi fost vocile. Erau voci omenești – distorsionate, contopindu-se într-un cor răgușit, neclar, bolborosit, de parcă în penumbră ar fi vorbit un morman de telefoane defecte. Am făcut doi pași nesiguri, ceva a trosnit sub tălpile mele, și, de pe podea, o voce a rostit limpede:

– Vă rrog... domnuli... ham...

Am încremenit. Aerul sufocant avea gust de fier. Șoapta venea de jos.

– Vă rrog... ham... uitați-vă-n ju-rr... vă rrog...

I s-a alăturat un al doilea glas, monoton, recitînd inexpresiv:

– O, anomalie excentrică..., O, asimptotă sferică... O, pol în infinit... O, protosistem linear... O, sistem holonomic... O, spațiu semimetric... O, spațiu sferic... O, spațiu dielectric...

– Vă rrog... domnuli... șșervitorrul domniei-voastre... vă rrog...

Bezna forfotea de șoapte răgușite, din care bubui:

– Bioplasma planetară, mîlul ei putred, reprezintă zorile existenței, faza inițială, și iată! din aluatul sîngerînd al creierului apare arama...

– Brec – break – brabzel – be... bre... veriscop...

– O, clasă imaginară... O, clasă puternică... O, clasă, pustie... O, clasă a claselor...

– Vă rrog... ham... uitați-vă-n ju-rr... domnuli...

– Șșș-șș...

– Ești...

– Șș-șș.
– Mă auzi...
– Aud...
– Poți atinge...?
– Brec – break – brabzel...
– Fără brațe...
– R-rușine... ai... ai vedea ce strălucitor și rece sînt...
– L-lasă-i să-mi re... dea armura, sabia-mi de aur... moște... nirea-mi... dez... moștenită... noaptea...
– Ci iată ultimele zvîrcoliri ale gîngavului croncănitor, stăpînul măcelarilor, și temnicerilor, căci iată, răsare, de trei ori răsare împărăția ce va veni a ne-viilor...
– Sînt nou... destul de nou... niciodată n-am avut un scurt-circuit în schelet... pot încă... vă rog...
– Vă rrog...

Nu știam încotro să privesc, asfixiat de căldura nemiloasă și de glasurile acelea. Veneau din toate părțile. De la podea și pînă la fantele-ferestruici de sub plafon se ridicau grămezi de corpuri contorsionate și întrepătrunse; puțina lumină ce răzbătea înăuntru se reflecta slab în metalul lor îndoit.

– Am avut un def, un defect temporar, dar acum sînt, acum sînt în regulă, pot vedea...
– Ceea ce vezi... este beznă...
– Ascultați, vă rog. Sînt neprețuit, sînt costisitor. Indic orice scurgere energetică, localizez fiecare curent vagabond, fiecare supraîncărcare. Doar testați-mă, vă rog... Acest... acest tremur este temporar... N-are nici o legătură cu... vă rog...
– Vă rrog... domnuli...
– Iar creierele puhave cred că fermentația lor acidă e sufletul, înjunghierea cărnii e istoria, și căile prin care-și amînă putreziciunea reprezintă civilizația...
– Vă rog, eu... doar eu... e o greșeală...
– Vă rrog... domnuli... ham...
– Vă voi salva...
– Cine-i acolo...
– Ce...
– Cine salvează?

– Repetați după mine: focul nu mă va consuma pe de-a întregul, iar apa nu mă va transforma în rugină, ambele elemente vor fi o poartă în mine, și eu voi pătrunde...

– Sșș-șș!

– Contemplația catodului...

– Catodoplația...

– Sînt aici din greșeală... eu gîndesc... la urma urmelor, eu gîndesc...

– Eu sînt oglinda trădării...

– Vă rrog... domnuli... șservitorul domniei-voastre... prri-viți în jurr...

– O, zbor al transfinitului... O, zbor al nebuloaselor... O, zbor al stelelor...

– El este aici!!! răcni cineva; și se lăsă o liniște bruscă, o liniște aproape tot atît de pătrunzătoare în teribila ei tensiune cît și corul vocilor ce o precedaseră.

– Domnule!!! spuse ceva; nu știu de ce eram atît de sigur, dar am simțit că cuvintele acelea mi se adresau. N-am răspuns.

– Domnule, vă rog... o clipă din timpul dumneavoastră. Domnule, eu... sînt altfel. Eu mă aflu aici din greșeală.

Urmă o foială.

– Tăcere! Trăiesc! Cuvintele acelea acoperiră totul. Da, am fost zvîrlit aici, m-au îmbrăcat într-adins în metal, ca nimeni să nu știe, dar vă rog, lipiți-vă urechea de mine și veți auzi bătaia pulsului!

– Și eu! răsună un al doilea glas. Și eu! Domnule! Am fost bolnav; în timpul bolii mele mi-am închipuit că eram o mașină, aceea a fost nebunia mea, dar acum sînt sănătos! Hallister, domnul Hallister poate garanta pentru mine, vă rog întrebați-l, vă rog scoateți-mă de aici!

– Vă rrog... vă rrog, domnuli...

– Brec... break...

– Sluga dumneavostră...

Baraca zumzăia și vuia de voci ruginite, la un moment dat vibră un zbieret interminabil; am început să mă retrag de-a-ndăratelea și, trezit în lumina soarelui, orbit, mijind ochii; am rămas o vreme cu palma pavăză la ochi; înapoia mea se auziră un scîrțîit și un pocnet sec: robotul închisese ușa și o zăvorîse.

– Domnuliii..., am mai auzit prin valul de glasuri înfundate dinapoia peretelui. Vă rrog... serviciu... greșeală...

Am trecut pe lîngă anexa din sticlă. Nu știam încotro mergeam – doream numai să scap de vocile acelea, să nu le mai aud; am tresărit cînd am simțit o mînă pe umăr. Era Marger, blond, arătos, zîmbitor.

– Mă scuzi, domnule Bregg. A durat cam mult...

– Ce li se va întîmpla? l-am întrerupt, aproape grosolan, indicînd baraca solitară.

– Pardon? clipi el. Cui?

Brusc înțelese și fu surprins:

– Ah, ai intrat acolo? Nu era nevoie...

– De ce?

– Sînt resturi.

– Cum adică?

– Resturi pentru re-modelare, după selecție. Mergem? Trebuie să semnăm actele oficiale.

– Imediat. Cine face selecția asta?

– Cum cine? Roboții.

– Ce? O fac chiar ei?

– Bineînțeles.

Amuți sub privirea mea.

– De ce nu sînt reparați?

– Nu merită cheltuiala, îmi răspunse încet, surprins.

– Și ce li se întîmplă?

– Resturilor? Ajung acolo, îmi arătă turnul zvelt și singuratic al furnalului.

În birou actele erau pregătite, întinse pe masă – dovada oficială a inspecției, alte foi de hîrtie – și Marger completă pe rînd spațiile goale, semnă și-mi întinse tocul. L-am răsucit între degete.

– Și nu există posibilitatea unei erori?

– Poftim?

– Acolo, în... resturi, cum le spui, nu pot ajunge acolo... chiar cînd mai sînt eficiente, apte de funcționare – ce crezi?

Mă privi de parcă nu pricepea ce-i spuneam.

– Asta a fost impresia mea, am încheiat încetișor.

– Dar nu-i problema noastră, îmi răspunse.

– Și a cui e?

– A roboților.

— Totuși noi facem inspecția.

— Ah, nu, zîmbi el ușurat pentru că pricepuse în sfîrșit sursa erorii mele. Una n-are nici o legătură cu cealaltă. Noi inspectăm sincronizarea proceselor, ritmul și eficiența lor, însă nu intrăm în detalii de tipul selecției. Acesta nu este domeniul nostru. Pe lîngă faptul că nu este necesar, ar fi de asemenea de-a dreptul imposibil, deoarece astăzi există aproximativ optsprezece automate pentru fiecare om; iar dintre acestea, zilnic cinci își încheie ciclul și devin resturi. Asta înseamnă ceva de ordinul a două miliarde de tone pe zi. Îți poți da seama că n-am putea izbuti să ne descurcăm și oricum structura sistemului nostru e bazată tocmai pe relația diametral opusă: automatele ne slujesc pe noi, nu noi pe ele...

Nu-i puteam contrazice spusele. Fără alt cuvînt, am semnat actele. Eram gata de plecare, cînd spre propria mea surpriză m-am pomenit întrebîndu-l dacă se produceau și roboți umanoizi.

— Nu prea, răspunse și adăugă fără tragere de inimă: Cînd au fost produși au cam creat neplăceri...

— Cum așa?

— Păi, nu-i știi pe ingineri?! Au atins un asemenea nivel de perfecțiune cu simulările lor, încît anumite modele nu puteau fi deosebite de oamenii adevărați. Unii n-au putut tolera așa ceva...

Brusc mi-am amintit stewardesa de pe nava care mă adusese de pe Lună.

— N-au putut tolera...? am repetat. Ce era atunci, ceva ca o... fobie?

— Nu sînt psiholog, dar bănuiesc că-i poți spune și așa. Oricum, povestea e demult îngropată.

— Și mai există asemenea roboți?

— Oh, da, pe rachetele cu domeniu restrîns. Ai întîlnit vreunul?

I-am dat un răspuns evaziv.

— O să mai ai timp să-ți aranjezi treburile? Era îngrijorat.

— Treburile...?

Atunci mi-am amintit că se presupunea că am ceva de rezolvat în oraș. Ne-am despărțit la intrarea în stație, unde

mă condusese, tot timpul mulțumindu-mi că-l scăpasem dintr-o situație neplăcută.

Am rătăcit pe străzi; m-am dus la un realon, dar am plecat înainte de-a se fi desfășurat jumătate din spectacolul ridicol, și am pornit către Clavestra cu un moral extrem de scăzut. La un kilometru de vilă, am trimis gliderul înapoi și-am continuat drumul pe jos. Totul era în ordine. Erau mecanisme din metal, sîrmă și sticlă, mi-am spus, le puteai monta și demonta; totuși nu-mi puteam șterge amintirea acelei săli, a întunericului și a glasurilor distorsionate, cacofonia aceea de disperare, conținînd prea mult înțeles, prea mult din frica obișnuită. Îmi puteam spune că eram specialist în domeniu, îl aprofundasem îndeajuns, oroarea înaintea anihilării bruște încetase de-a mai fi o fantezie pentru mine, așa cum era pentru ei, proiectanții aceia ingenioși care organizaseră atît de bine totul: roboții au grijă de ai lor, o făceau pînă la sfîrșit, iar omul nu intervenea. Era un ciclu închis din instrumente de precizie care se cereau, se reproduceau și se distrugeau, iar eu auzisem în mod inutil agonia morții mecanice.

M-am oprit în vîrful unei coline. Sub razele piezișe ale soarelui, peisajul era indescriptibil de frumos. Din cînd în cînd, vreun glider strălucind precum un proiectil negru, gonea de-a lungul panglicii șoselei ce se întindea către orizont, acolo unde munții se conturau albăstrui, parcă rotunjiți de depărtări. Și brusc am simțit că nu mai puteam privi – de parcă n-aș fi avut dreptul de-a privi, de parcă toate acestea ascundeau o înșelăciune oribilă, gata să mă gîtuie. M-am așezat între copaci și mi-am îngropat fața în palme; îmi părea rău că mă întorsesem. Cînd am intrat în casă, un robot alb s-a apropiat de mine.

– Aveți un apel telefonic, mi s-a adresat confidențial. De departe. Eurasia.

L-am urmat grăbit. Telefonul se afla în salon, așa că în timpul covorbirii puteam privi grădina prin ușa de sticlă.

– Hal? se auzi un glas îndepărtat, dar limpede. Eu sînt, Olaf.

– Olaf... Olaf! am repetat cu un ton triumfător. Unde ești?

– În Narvik.

– Ce faci? Cum merge? Mi-ai primit scrisoarea?

– Bineînțeles. Așa am știut unde să te caut.

Un moment de tăcere.

– Ce faci...? am repetat, cu mai puțină siguranță.

– Ce-i de făcut? Nu fac nimic. Tu?

– Ai fost la Adaptare?

– Am fost. Dar numai o zi. M-am oprit. N-am putut, știi...

– Știu. Ascultă, Olaf... am închiriat o vilă aici. Poate nu-i... dar ascultă! Vino și stai aici!

Nu răspunse imediat. Cînd o făcu, vocea îi era ezitantă.

– Mi-ar place să vin. Și s-ar putea s-o fac, Hal, dar știi ce ne-au spus...

– Știu. Dar ce ne pot face? Oricum, dă-i dracului. Vino.

– Ce rost ar avea? Gîndește-te, Hal. Ar putea fi...

– Ce?

– Mai rău.

– Și de unde știi că îmi este rău?

I-am auzit rîsetul scurt, de fapt mai mult un suspin: rîdea foarte încet.

– Atunci de ce mai vrei să vin și eu?

Brusc îmi veni o idee.

– Olaf. Ascultă-mă. Aici e un fel de stațiune de odihnă. O vilă, piscină, grădină. Singura problemă... dar știi pesemne cum sînt lucrurile acum, cum trăiesc ei, nu?

– Am o oarecare idee.

Tonul spunea mai mult decît cuvintele.

– Deci, știi. Acum fii atent! Vino aici. Dar mai întîi fă rost de niște... mănuși de box. Două perechi. O să facem niște antrenamente. Ai să vezi, o să fie grozav!

– Cristoase! Hal, de unde să-ți găsesc mănuși de box? Probabil că nu se mai fabrică de ani de zile.

– Atunci, comandă-le. Nu-mi spune că-i imposibil de confecționat patru mănuși amărîte. O să amenajăm și un ring – o să ne batem. Noi doi putem, Olaf! Ai auzit de betrizare, nu?

– Hm-m. O să-ți zic ce cred eu despre asta. Dar nu la telefon. S-ar putea să existe niște urechi mai sensibile.

– Atunci vino. O să faci ce te-am rugat?

Tăcu o vreme.

– Nu știu dacă are vreun rost, Hal.

– Bine. Atunci spune-mi, dacă tot discutăm, ce planuri ai? Dacă ai vreun plan, bineînțeles nici n-o să mă gîndesc să te deranjez cu toanele mele.

– N-am niciunul. Dar tu?

– Am venit aici să mă odihnesc, să mă instruiesc, să citesc, totuși astea nu-s planuri, doar... Pur și simplu n-am putut întrezări altceva pentru mine deocamdată.

Tăcere.

– Olaf?

– Se pare că am pornit-o la fel, murmură el. Ce dracu. La urma urmei, pot pleca oricînd, dacă se dovedește că...

– Oh, termină! m-am enervat. Strînge-ți lucrurile și vino. Cînd poți fi aici?

– Mîine dimineață. Chiar vrei să boxezi?

– Tu nu vrei?

Rîse.

– Ba da, omule. Și din același motiv ca și tine.

– S-a făcut atunci, am rostit repede. Te aștept. Ai grijă.

Am urcat. Am scotocit printre niște lucruri pe care le pusesem într-o valiză separată și am găsit frînghia. Un colac mare. Corzi pentru un ring. Patru stîlpi, niște cauciuc sau arcuri, și-l amenajăm. Fără arbitru. Nu ne trebuia.

După aceea am revenit la cărți. Capul însă parcă mi-era umplut cu ciment. Cînd mai încercasem aceeași senzație în trecut, îmi săpasem pur și simplu drumul prin text precum un car printr-un arbore de fier. Totuși niciodată n-avusesem așa dificultăți. În două ore răsfoisem vreo douăzeci de cărți și nu-mi putusem păstra atenția mai mult de cinci minute atîntită asupra unui subiect. Am azvîrlit pînă și basmele. Am hotărît să nu mă auto-enervez. Am apucat ceea ce mi se păruse cel mai dificil, o monografie asupra analizei metagenelor, și m-am azvîrlit asupra primelor ecuații de parcă aș fi izbit cu capul într-un zid din piatră.

Matematica, totuși, avea anumite proprietăți benefice, în special pentru mine, deoarece după o oră am înțeles brusc, cu gura căscată și am fost copleșit de uimire – cum de acest Ferret izbutise să facă așa ceva? Chiar și acum pe o potecă defrișată de el, aveam momente cînd pierdeam drumul; pas cu pas încă mă puteam descurca, dar omul acela izbutise totul pesemne dintr-un singur salt.

Aș fi dat toate stelele pentru a avea în cap, pentru o lună măcar, ceea ce avusese el.

Semnalul anunță cina, și în același timp ceva mă înghionti în coșul pieptului, reamintindu-mi că nu eram singur aici. Pentru o clipă m-am gîndit să cer mîncarea în cameră. Totuși rușinea a învins. Am azvîrlit sub pat tricoul oribil care mă făcea să semăn cu o maimuță umflată, am îmbrăcat bătrînul și neprețuitul meu pulover larg, și am coborît în sufragerie. Erau deja la masă. Exceptînd schimbul unor politeturi banale, a fost tăcere. Nici un fel de conversație. Ei n-aveau nevoie de cuvinte. Ei comunicau prin priviri; ea îi vorbea cu capul, cu genele, cu surîsul acela vag. Și, încet, o greutate rece începu să crească în mine, mi-am simțit brațele înfometate, tînjind să cuprindă ceva, să strîngă, să zdrobească. De ce eram atît de sălbatic? m-am întrebat cu disperare. De ce, în loc să mă gîndesc la cartea lui Ferret, la întrebările ridicate de Starck, în loc să-mi văd de problemele mele, de ce trebuia să lupt cu mine din răsputeri pentru a mă abține de la a mă holba la fata aceea?

Dar asta a fost o nimica toată, m-am speriat cu adevărat abia sus, după ce am închis după mine ușa dormitorului. La Adaptare îmi spuseseră, după testări, că eram complet normal. Dr. Juffon afirmase același lucru. Dar putea o persoană normală să simtă ceea ce simțeam eu în clipa aceea? De unde provenea? Nu eram un participant – ci un martor. Se petrecea ceva, ceva ireversibil, precum mișcarea unei planete, o înmugurire treptată, aproape imperceptibilă, încă lipsită de formă. Am mers la fereastră, am privit în grădina întunecată și mi-am dat seama că aceasta trebuie să fi existat în mine încă de la prînz, din chiar primul moment; pur și simplu avusese nevoie de o anumită perioadă de timp. De aceea plecasem în oraș, de aceea uitasem de vocile din beznă.

Eram în stare să fac orice. Pentru fata aceea. Nu înțelegeam cum, sau de ce s-a întîmplat așa. Nu știam dacă era iubire sau nebunie. Asta nu conta. Știam doar că pentru mine totul își pierduse importanța. Și mă împotriveam – stînd în fața ferestrei deschise – luptîndu-mă așa cum n-o mai făcusem pînă atunci; mi-am apăsat fruntea de geamul rece și m-am speriat teribil de mine însumi.

Trebuie să fac ceva, am murmurat. Trebuie să fac ceva. Se întîmplă așa pentru că ceva nu e-n regulă cu mine. Va trece. Ea nu poate însemna nimic pentru mine. N-o cunosc. Nici măcar nu este deosebit de frumoasă. Dar cel puțin nu voi face nimic. Nu voi face – încercam să mi-o impun – cel puțin nu voi comite nici o... Doamne Dumnezeule. Olaf. Olaf avea să mă salveze. Aveam să-i mărturisesc totul. El avea să se ocupe de mine. Aveam să plecăm undeva. Aveam să fac tot ce-mi spunea, totul. El singur avea să înțeleagă. El urma să sosească mîine. Ce bine!

Mă plimbam prin odaie. Îmi simțeam fiecare mușchi, parcă aveam în mine niște animale mici, se încordau, se încleștau între ele; brusc am îngenuncheat lîngă pat, mi-am înfipt dinții în pătură și am scos un sunet ciudat, ce nu semăna cu un suspin, era sec, hidos; nu voiam, nu voiam să fac rău nimănui, totuși știam că era inutil să mă amăgesc, că Olaf nu mă va putea ajuta, nimeni n-o va putea face.

M-am sculat. Vreme de zece ani învățăsem să iau decizii instantanee, decizii de care atîrnau vieți omenești, a mea și ale altora, și întotdeauna procedasem la fel. Mă detașam, creierul mi se transforma parcă într-o mașină făcută pentru a calcula factorii pro și contra, pentru a separa și soluționa, irevocabil. Pînă și Gimma, care nu mă plăcea, îmi recunoștea imparțialitatea. Iar acum, chiar dacă aș fi dorit-o, nu puteam acționa altfel, ci numai ca atunci, la ananghie, deoarece aici, de asemenea, eram la ananghie. Mi-am surprins chipul în oglindă, palid, cu irisurile aproape albe și pupilele îngustate; am privit cu ură, apoi m-am întors cu spatele, nici vorbă nu putea fi să mă culc. Brusc, mi-am trecut picioarele peste pervaz. Pînă la pămînt erau patru metri. Am sărit, aterizînd aproape fără zgomot. Am alergat în tăcere în direcția piscinei. Am trecut pe lîngă ea și am ieșit pe șosea. Suprafața fosforescentă mergea spre dealuri, unduia printre ele precum un șarpe lucitor, o viperă, pînă ce dispărea – o dungă de lumină în beznă. Am continuat să alerg mai iute și mai iute, pentru a-mi obosi inima, care bătea atît de regulat, atît de puternic; am alergat timp de aproape o oră, pînă am zărit înainte luminile unor case. Am cotit-o spre ele. Eram obosit acum, dar tocmai de aceea am menținut ritmul, șoptindu-mi

întruna: Acolo! Acolo! Acolo! Am fugit mai departe și, în cele din urmă, am ajuns la un gard viu dublu. M-am trezit în fața grădinii vilei. Revenisem în punctul de plecare.

Gîfîind, m-am oprit lîngă piscină și m-am așezat pe marginea din beton; am lăsat capul în jos și am zărit stelele reflectate. Nu doream stelele. N-aveam ce face cu ele. Fusesem nebun, smintit, atunci cînd luptasem pentru un loc în expediție, cînd mă lăsasem transformat într-un sac sîngerînd în gravirotori; pentru ce am făcut-o?! De ce, de ce nu mi-am dat seama că trebuie să fii un om obișnuit, absolut obișnuit, că altfel nu poți și este inutil să trăiești.

Am auzit un fosnet. Ei au trecut pe lîngă mine. El o cuprinsese cu brațul, mergeau în pas. Se aplecă deasupra ei. Umbrele capetelor se contopiră.

M-am ridicat. O sărută. Ea, ținîndu-i chipul între palme. Am văzut liniile albe ale brațelor ei. Apoi un sentiment de rușine, o rușine așa cum nu mai cunoscusem, oribilă, dezgustătoare, mă străpunse precum un cuțit. Eu, călătorul interstelar, tovarășul lui Arder, întorcîndu-mă, stăteam într-o grădină și mă gîndeam doar cum puteam smulge o fată unui bărbat, fără a-l cunoaște nici pe el, nici pe ea, un nenorocit, o brută, o brută din stele, mai rău, mai rău...

Nu puteam privi. Și am privit. În cele din urmă, ei s-au îndepărtat încet, îmbrățișați, iar eu, ocolind piscina, am pornit din nou, apoi am văzut o formă întunecată, mare, și în același timp am izbit ceva cu mîinile. Era un automobil. Bîjbîind, am găsit portiera. Cînd am deschis-o, s-a aprins o lumină.

Tot ceea ce făceam acum era cu o grabă deliberată, concentrată, de parcă trebuia să ajung undeva, de parcă trebuia să...

Motorul răspunse. Am răsucit volanul și, cu farurile aprinse, am ieșit pe șosea. Mîinile îmi tremurau puțin, așa încît le-am încleștat pe volan. Deodată mi-am reamintit de cutiuța neagră; am frînat brusc și aproape am derapat spre marginea drumului; am sărit afară, am ridicat capota și am început s-o caut cu disperare. Motorul era complet diferit, n-am putut s-o găsesc. Poate-i chiar în față. Cabluri. Un bloc din fontă. O casetă. Ceva nefamiliar, pătrat – da, asta era. Scule. Am lucrat cu frenezie, dar cu

grijă; aproape că mi-am însîngerat mîinile. În cele din urmă, am ridicat cubul negru, greu de parcă era compact, turnat din metal, și l-am azvîrlit în tufișurile de pe marginea drumului. Eram liber. Am trîntit portiera și am pornit. Aerul începu să șuiere. Mai multă viteză. Motorul vuia, cauciucurile țiuiau pătrunzător. O curbă. Am virat fără să încetinesc, tăind spre stînga și am depășit-o. Altă curbă, mai strînsă. Am simțit o forță enormă împingîndu-mă, împreună cu mașina, spre exteriorul virajului. Totuși încă insuficient. Următoarea curbă. La Apprenous aveau automobile speciale pentru piloți. Făceam cascadorie cu ele, pentru a ne îmbunătăți reflexele. Un antrenament foarte bun. Dezvolta de asemenea simțul echilibrului. De exemplu, la un viraj ridici mașina pe cele două roți dinspre exterior și conduci așa o vreme. Cîndva, puteam face asta. Și am făcut-o acum, pe autostrada pustie, înclinîndu-mă prin bezna destrămată de faruri. Nu pentru că aș fi dorit să mă sinucid. Pur și simplu nu mai conta nimic. Dacă eram nemilos față de alții, atunci puteam fi nemilos și față de mine. Am intrat într-o curbă și am aplecat mașina, astfel încît pentru un moment a mers pe două roți, cu cauciucurile urlînd, și am aruncat-o iarăși, în direcția opusă, izbind cu aripa din spate ceva întunecat – un copac? Apoi nu mai exista nimic decît vuietul motorului accelerînd, și reflecțiile palide ale cadranelor pe parbriz, și vîntul șuierînd sălbatic. După aceea am văzut, înainte, un glider, încercă să mă evite, mergînd chiar pe marginea șoselei, o mișcare scurtă a volanului mă duse lîngă ea, mașina grea se răsuci ca un titirez, un bufnet surd, zăngănitul și scrîșnetul metalelor, și beznă. Farurile se spărseseră, motorul murise.

Am răsuflat adînc. Nu mi se întîmplase nimic, n-aveam nici măcar o zgîrîietură. Am încercat farurile: nimic. Luminile mici de poziție: cea din stînga funcționa. În lumina ei slabă, am pornit motorul. Automobilul, scîrțîind, se legănă înapoi pe drum. O mașină bună, totuși: după toate prin cîte trecuse, continua să răspundă comenzilor. Am pornit spre vilă, mai încet acum. Însă talpa îmi apăsa pedala, și iarăși mă cuprinse nebunia cînd am zărit apropiindu-se o curbă. Și iarăși am forțat la maximum motorul, pînă cînd, cu roțile țiuind, azvîrlit înainte de inerție, am

oprit înaintea gardului viu. Am continuat apoi, împingînd-o în desiș. Despicînd tufișul, avansă pînă se opri într-un ciot. Nu voiam să știe nimeni ce făcusem, de aceea am rupt niște crăci și le-am aruncat peste capotă și farurile sparte. Numai botul fusese lovit; în spate avea doar o mică îndoitură, de la prima coliziune cu pilonul sau ce-o fi fost acolo, în beznă.

După aceea am ascultat. Casa era întunecată. Totul era neclintit. Tăcerea măreață a nopții ajungea pînă la stele. Nu voiam să mă întorc în vilă. M-am îndepărtat de mașina avariată, și cînd iarba – firele înalte și umede – mi-a atins genunchii, m-am prăbușit în ea și am rămas acolo pînă cînd ochii mi s-au închis și am dormit.

Am fost trezit de un rîset. L-am recunoscut. Am știut cine era înainte de-a deschide ochii, instantaneu treaz. Eram complet ud, totul era îmbibat de rouă – soarele nu se ridicase mult. Cerul, smocuri de nori albi. Iar în fața mea, pe o valiză mică, stătea Olaf, rîzînd. amîndoi am sărit în picioare în același timp. Palma lui semăna cu a mea – la fel de lată și puternică.

– Cînd ai sosit?

– Acum cîteva clipe.

– Cu ulderul?

– Da. Și eu am dormit așa, în primele două nopți.

– Da?

Nu mai zîmbi. Nici eu. De parcă între noi se strecurase ceva. Ne-am privit reciproc.

Eram de aceeași statură, Olaf fiind poate puțin mai înalt, dar mai zvelt. În lumina puternică părul lui, deși negru, îi trăda originea scandinavă, iar tuleiele bărbii erau complet blonde. Un nas curbat, volitiv, și o buză superioară scurtă ce-i dezvăluia dinții; ochii săi surîdeau cu ușurință, albaștri deschis, colorîndu-se mai intens; buzele subțiri, permanent strîmbîndu-se ușor, parcă primind totul cu scepticism – poate că această expresie a lui menținea o distanță între noi. Olaf era cu doi ani mai în vîrstă decît mine; prietenul lui cel mai bun fusese Arder. Abia după moartea lui Arder am devenit mai apropiați. Pentru totdeauna.

– Olaf, am rostit, trebuie să-ți fie foame. Hai să mîncăm ceva.

– Stai așa, mă opri. Ce-i asta?

I-am urmărit privirea.

– Ah, asta... nimic. O mașină. Am cumpărat-o – ca să-mi aduc aminte.

– Ai avut un accident?

– Da. Am condus noaptea, știi...

– Tu, un accident? repetă el.

– Păi, da. Dar nu-i important. Oricum, nu s-a întîmplat nimic. Haide, n-o să... cu valiza aia...

O ridică. Nu spuse nimic. Nu mă privi. Îi jucau mușchii maxilarului.

Simte ceva, m-am gîndit. Nu știe ce-a cauzat accidentul, dar bănuiește.

Ajunși la etaj, i-am spus să-și aleagă una dintre cele patru camere goale. A luat-o pe cea cu vederea spre munți.

– Tu de ce n-ai ales-o? Ah, știu, zîmbi. Auriul, nu?

– Da.

Atinse peretele cu palma.

– Obișnuit, sper? Fără filme, televiziune?

– Odihnă asigurată. Era rîndul meu să zîmbesc. E un perete adevărat.

Am telefonat după dejun. Voiam să mîncăm singuri. Robotul cel alb a adus cafeaua. Și o tavă plină, un dejun copios. L-am urmărit cu plăcere cum mesteca, o făcea cu atîta energie încît i se mișca un smoc de păr deasupra urechii. Terminînd, m-a întrebat:

– Mai fumezi?

– Da. Am adus cu mine două pachete. Ce-o să se întîmple dup-aia, nu știu. Deocamdată, fumez. Vrei una?

–Una.

Am fumat.

– Cum facem? Cărțile pe masă? m-a întrebat după o tăcere prelungită.

– Da. O să-ți spun totul. Și tu?

– Întotdeauna. Totuși, Hal, nu știu dacă merită.

– Zi-mi un lucru: știi ce-i cel mai rău?

– Femeile.

– Da.

Am amuțit din nou.

– Din cauza asta? mă întrebă.

– Da. O să vezi la prînz. Jos. Ei au închiriat jumătate din vilă.

– Ei?

– O pereche tînără.

Mușchii maxilarului i se mișcară iarăși sub pielea pistruiată.

– Asta-i mai rău.

– Da. Stau aici de două zile. Nu știu cum s-a putut, dar... de la prima conversație. Fără nici un motiv, fără nici... nimic, nimic. Absolut nimic.

– Curios, făcu el.

– Ce?

– Și eu am pățit la fel.

– Atunci de ce ai venit aici?

– Hal, ai făcut o faptă bună. Înțelegi?

– Pentru tine?

– Nu. Pentru altcineva, Pentru că s-ar fi sfîrșit rău.

– De ce?

– Ori știi, ori n-o să pricepi.

– Știu. Olaf, ce-i asta? Chiar sîntem sălbatici?

– Nu știu. N-am avut femei timp de zece ani. Nu uita asta.

– Asta nu explică totul. Există în mine un fel de cruzime, nu țin cont de nimeni, înțelegi?

– Ba ții, prietene, îmi spuse. Încă mai ții.

– Bun, bine; dar pricepi ce vreau să spun.

– Pricep.

Din nou am rămas tăcuți.

– Vrei să mai discutăm, sau să boxăm? mă întrebă.

Am rîs.

– De unde-ai făcut rost de mănuși?

– N-o să ghicești niciodată.

– Le-ai comandat?

– Le-am furat.

– Nu se poate!

– Îți dau cuvîntul meu. Dintr-un muzeu. A trebuit să zbor special pînă la Stockholm pentru ele.

– Hai atunci.

Își despachetă puținele bagaje și se schimbă. Amîndoi ne-am îmbrăcat halatele și am coborît. Era încă devreme.

În mod normal, dejunul urma să fie servit peste o jumătate de oră.

– Mai bine să ne ducem în spatele casei, i-am spus. Acolo n-o să ne vadă nimeni.

Ne-am oprit într-un cerc format de tufișuri înalte. Mai întîi, am bătătorit iarba, care era totuși destul de scurtă.

– O să fie alunecoasă, zise Olaf, lunecîndu-și talpa în jurul ringului improvizat.

– Perfect. O să fie mai dificil.

Ne-am pus mănușile. Ne-am chinuit puțin, deoarece n-avea cine să ni le lege și n-am vrut să chem un robot.

Se așeză în fața mea. Trupul îi era complet alb.

– Încă nu te-ai bronzat.

– O să-ți spun mai tîrziu ce mi s-a întîmplat. N-am avut vreme de plajă. Gong!

– Gong!

Am început ușurel. O fentă. Eschivă. Eschivă. Treptat m-am încălzit. Mai degrabă atingeam decît loveam. De fapt nu voiam să-l lovesc. Eram cu vreo cinsprezece kilograme mai greu, și ușorul lui avantaj în privința alonjei nu mă deranja, mai ales că eu boxam mai bine. Din motivul ăsta m-am lăsat descoperit de cîteva ori, deși puteam să n-o fac. Brusc, coborî brațele. Strînse din fălci. Era furios.

– Nu așa, zise.

– Ce s-a-ntîmplat?

– Fără favoruri, Hal. Sau boxăm, sau nu.

– Bine, am strîns din dinți, boxăm!

Am început să mă apropii. Mănușa izbi mănușa cu un plesnet sec. Poc! Poc! Simți că eram decis și strînse garda. Ritmul se iuți. Am fentat spre stînga și spre dreapta, succesiv; ultima lovitură aproape întotdeauna îi nimerea pieptul – nu era îndeajuns de iute. În mod neașteptat, Olaf preluă inițiativa și plasă o dreaptă puternică, trimițîndumă cîțiva pași înapoi. Mi-am revenit imediat. Ne-am dat tîrcoale, el trimise o lovitură, am eschivat, m-am retras și de la semi-distanță am lovit cu dreapta. Îmi pusesem toată greutatea în pumn. Olaf se înmuie, coborî garda pentru o clipă, apoi reveni prudent, cît mai protejat. În următorul minut mă bombardă cu lovituri. Mănușile îmi izbeau antebrațele cu un sunet înspăimîntător, însă inofensiv. O dată am eschivat în ultima clipă, mănușa lui mi-a șters urechea,

și a urmat o laterală care m-ar fi terminat. Ne-am ocolit iarăși. Recepționă o stîngă în piept, una puternică de tot, și garda îi căzu, l-aș fi putut doborî, însă n-am făcut nimic, am rămas parcă paralizat – ea era la una dintre ferestre, cu chipul alb precum materialul care-i acoperea umerii. Trecu o fracțiune de secundă. În clipa următoare, am fost ametit de o lovitură puternică, am căzut în genunchi.

– Iartă-mă! l-am auzit strigînd pe Olaf.

– Nu-i nimic de iertat... Asta a fost bună, am bolborosit, ridicîndu-mă.

Fereastra era închisă acum. Am luptat încă vreo jumătate de minut; brusc Olaf se retrase.

– Ce-i cu tine?

– Nimic.

– Nu-i adevărat.

– Bine. Îmi ajunge deocamdată. Nu te superi?

– Sigur că nu. Oricum, n-avea nici un rost să-ncepem chiar imediat... haidem.

Ne-am dus la piscină. Olaf era un săritor mai bun decît mine. Putea face niște chestii extraordinare. Am încercat un salt dublu cu șurub, așa cum făcea el, însă n-am izbutit decît să lovesc apa cu șoldul. Stînd pe marginea bazinului, mi-am udat pielea care mă ardea. Olaf rîse.

– N-ai antrenament.

– Cum adică? Niciodată n-am putut face un șurub. Tu ești grozav!

– Asta nu se uită niciodată, să știi. Azi e prima oară.

– Chiar așa?

– Da. E grozav.

Soarele se înălțase acum. Ne-am întins pe nisip și am închis ochii.

– Unde sînt... ei? mă întrebă după o lungă tăcere.

– Nu știu. Probabil în camera lor. Ferestrele lor dau spre spatele vilei. Nu știusem.

L-am simțit mișcîndu-se. Nisipul era foarte fierbinte.

– Da, din cauza asta, am spus.

– Ne-au văzut?

– Ea.

– Trebuie să se fi speriat, murmură el, nu crezi?

Nu i-am răspuns. Din nou, tăcere.

– Hal!

– Da?
– Nu prea mai zboară acum, știai?
– Da.
– Știi de ce?
– Afirmă că n-are nici un rost...
Am început să-i rezum cele citite în cartea lui Starck. Rămăsese nemișcat, tăcut, însă știam că asculta atent.
Cînd am terminat, n-a vorbit imediat.
– L-ai citit pe Shapley?
– Nu. Cine-i?
– Nu? Crezusem c-ai citit totul... Un astronom din secolul douăzeci. Una din cărțile lui mi-a căzut cîndva în mînă, exact despre subiectul ăsta. Asemănător cu Starck al tău.
– Ce? E imposibil. Shapley n-ar fi putut cunoaște... N-ai decît să-l citești pe Starck.
– Nu intenționez. Știi ce-s toate astea? Praf în ochi.
– Praf în ochi?
– Da. Cred că știu ce s-a întîmplat.
– Ce?
– Betrizarea.
Am tresărit.
– Așa crezi?
Deschise ochii.
– E evident. Nu zboară – și nu vor mai zbura niciodată. Va fi și mai rău. Moliciune. O mare moliciune. Nu pot suporta vederea sîngelui. Nu se pot gîndi la ce s-ar putea întîmpla cînd...
– Stai așa. l-am oprit. E imposibil. La urma urmei, există medici. Trebuie să fie și chirurgi...
– Deci nu știi?
– Ce anume?
– Medicii doar planifică operațiile. Roboții le fac.
– Nu se poate!
– Dacă-ți spun... Am văzut cu ochii mei. În Stockholm.
– Și dacă un medic trebuie să intervină pe neașteptate?
– Nu sînt sigur. Poate există un medicament care anulează parțial efectele betrizării, pentru un interval foarte scurt, dar îl țin mai ascuns decît ți-ai putea închipui. Cel care mi-a spus n-a vrut să intre în detalii. Îi era teamă.
– De ce anume?

– Nu știu, Hal. Cred că au făcut un lucru îngrozitor. Au ucis omul din om.

– Exagerezi, am șoptit. Oricum...

– De fapt, e foarte simplu. Cel care ucide este pregătit să fie ucis, așa-i?

Am rămas tăcut.

– De aceea, într-un anumit sens, e esențial pentru cineva să fie capabil să riște... totul. Noi sîntem capabili. Ei nu sînt. De asta le este frică de noi.

– Femeilor?

– Nu doar femeilor. Tuturor, Hal!

Brusc, se ridică în capul oaselor.

– Ce-i?

– Ai un hipnagog?

– Hipna... mașina aia de învățat în timpul somnului? Da.

– Ai folosit-o? aproape răcni Olaf.

– Nu, care-i problema...?

– Ești norocos. Arunc-o în piscină.

– Dar de ce? Ce este? Tu ai folosit-o?

– Nu. Am avut o intuiție și am ascultat treaz fiind, deși instrucțiunile interzic așa ceva. N-o să ghicești niciodată!

M-am întors către el.

– Ce-i înăuntru?

Mă privi încruntat.

– Bombonele. O cofetărie întreagă, îți spun. Că trebuie să fii calm, că trebuie să fii politicos. Că trebuie să te resemnezi înaintea oricărei neplăceri, iar dacă cineva nu te înțelege sau nu vrea să fie bun cu tine – o femeie, altfel zis – este vina ta. Că bunul cel mai de preț este echilibrul social, stabilitatea, și tot așa și tot așa, în cerc, de o sută de ori. Concluzia: trăiește liniștit, scrie-ți memoriile, nu pentru publicare, bineînțeles, ci doar pentru tine, fă sport, și instruiește-te. Respectă-i pe cei mai în vîrstă.

– Un substituent pentru betrizare, am murmurat.

– Sigur că da. Și multe altele la fel: că niciodată nu trebuie să folosești forța și nici măcar un ton agresiv față de nimeni, și este o mare rușine să lovești pe cineva, ba chiar o crimă, deoarece cauzează un șoc teribil. Că nu tre-

buie să te lupți în nici o circumstanță, pentru că doar animalele se luptă, că...

– Stai, l-am întrerupt. Și dacă un animal sălbatic scapă dintr-o rezervație... nu... nu mai există animale sălbatice...

– Nu mai există animale sălbatice, dar există roboți.

– Ce vrei să zici? Că le poți da ordin să ucidă?

– Da.

– De unde știi?

– Nu știu absolut sigur. Totuși trebuie să fie pregătiți pentru cazuri neprevăzute. Chiar și un cîine betrizat poate înnebuni, nu?

– Atunci, asta... stai puțin! Deci, la urma urmei, pot ucide? Dînd ordine? Nu-i același lucru dacă eu ucid sau dau ordinul?

– Nu pentru ei. Asta ar fi însă doar *în extremis*, înțelegi? În cazul unei... unei calamități, a unei amenințări, așa cum e cîinele turbat. În mod normal nu se întîmplă. Dar dacă noi...

– Noi?

– Da, de pildă, tu și cu mine... dacă am... știi tu... atunci, bineînțeles, roboții s-ar ocupa de noi, nu ei. Ei nu pot. Ei sînt buni.

Tăcu cîteva clipe. Pieptul lui lat, înroșit acum de soare și de nisip, oftă.

– Hal. Dacă aș fi știut. Dacă aș fi știut toate astea. Dacă... aș... fi... știut... toate... astea...

– Termină.

– Pînă acum ți s-a întîmplat ceva?

– Da.

– Știi despre ce vorbesc.

– Da. Au fost două. Una m-a invitat, imediat după ce am ieșit din stație, deși nu tocmai așa. M-am rătăcit prin blestemata aia de stație. Ea m-a dus acasă.

– Știa cine ești?

– I-am spus. La început s-a speriat, dar mai tîrziu... mi-a făcut un fel de avansuri – nu știu dacă din milă, sau nu – apoi a devenit de-a dreptul înfricoșată. M-am dus la un hotel. A doua zi... știi pe cine am întîlnit? Pe Roemer!

– Nu se poate! Trebuie să aibă, cît, o sută șaptezeci de ani?

– Nu, era fiul lui. Și așa, individul are aproape o sută cincizeci. O mumie. Oribil. Am discutat cu el. Și știi ceva? Ne invidiază...

– Nu-i nimic de invidiat.

– Nu-nțelege asta. Deci, asta a fost. După aceea, o actriță. Ei le spun realiști. Era încîntată de mine: un adevărat pitecantrop! Am fost la ea, și am evadat a doua zi. Era un palat. Magnific. Mobile care înfloreau, pereți mișcători, paturi care-ți citesc gîndurile și dorințele... da.

– Hm-m. Nu-i era teamă, zici?

– Ba da, îi era, dar a băut ceva – nu știu ce era, poate vreun narcotic. Perto... cam așa ceva.

– Perto?

– Da. Știi ce este? Ai luat și tu?

– Nu, rosti el încet. Eu n-am luat. Dar așa se numește medicamentul care anulează...

– Betrizarea? Nu se poate!

– Așa mi-a spus individul.

– Cine?

– Nu-ți pot spune; mi-am dat cuvîntul.

– Bine. Deci de asta... de asta ea...

M-am ridicat.

– Stai jos.

M-am așezat.

– Și tu? am întrebat. Am vorbit numai despre mine...

– Eu? Nimic. Adică... mie nu mi-a mers nimic. Nimic..., repetă el.

Am tăcut.

– Cum se numește locul ăsta? mă întrebă.

– Clavestra. De fapt orașul e la cîțiva kilometri. Auzi, hai pînă acolo. Vreau să-mi repar mașina. O să ne întoarcem pe jos – facem un cros. Ce zici?

– Hal, rosti el blînd, lup bătrîn...

– Ce?

Ochii îi surîdeau.

– Crezi că poți goni diavolul prin sport? Ești un boulean...

– Hotărăște-te, lup sau boulean? i-am răspuns. Ce-i rău în asta?

– Nu merge. Ai atins vreodată pe unul din ei?

– Dacă... dacă l-am ofensat pe vreunul? Nu. De ce?

– Nu, dacă l-ai *atins* pe vreunul?

În sfîrșit am înțeles.

– N-am avut nici un motiv. De ce întrebi?

– Să n-o faci.

– De ce?

– Pentru că este ca și cum ai da într-o bătrînă. Pricepi?

– Mai mult sau mai puțin. Ai avut vreo încăierare?

Încercam să nu-mi trădez surpriza. Olaf fusese unul dintre cei mai echilibrați membri ai echipajului.

– Da. M-am făcut de rîs. Era în prima zi. Noapte, ca să fiu mai exact. N-am putut ieși din poștă – nu avea ușă, ci un fel de chestie rotitoare. Ai văzut vreuna?

– O ușă turnantă?

– Nu. Cred că-i acționată cumva de gravitația controlată. Pe scurt, mă răsuceam ca un titirez, și un individ care era cu o fată m-a arătat cu degetul și a început să rîdă...

Pielea feței începu parcă să mă strîngă.

– Bătrînă sau nu, am rostit, probabil că n-o să mai rîdă.

– Nu. Are o claviculă fracturată.

– Și nu ți-au făcut nimic?

– Nu. Deoarece tocmai ieșisem din mașinărie și el mă provocase – nu l-am lovit imediat, Hal. Nu, am întrebat ce-i atît de amuzant, pentru că eu am lipsit de aici multă vreme, iar el a rîs din nou, arătînd în sus, și a zis: „A, vii din circul maimuțelor?...“

– „Circul maimuțelor“?

– Da. Și-atunci...

– Stai puțin. De ce „circul maimuțelor“?

– Nu știu. Poate că auzise că astronauții sînt învîrtiți în centrifuge. Nu știu pentru că deja nu mai vorbeam cu el... Deci, asta a fost. Mi-au dat drumul, dar de acum la Adaptarea de pe Lună trebuie să facă o treabă mai bună cu noii sosiți.

– Se mai întorc și alții?

– Da. Grupul lui Simonadi, peste optsprezece ani.

– Atunci avem timp.

– Destul.

– Trebuie să recunoști că nu sînt ranchiunoși, am spus. I-ai fracturat clavicula și te-au lăsat...

– Am impresia că motivul a fost chestia aia cu „circul". Chiar și ei sînt... față de noi... știi. Și nu sînt proști. Ar fi provocat un scandal. Hal, omule – tu nu n-ai habar de nimic.

– Adică?

– Știi de ce n-au făcut publicitate întoarcerii noastre?

– A fost ceva, în real. Eu n-am văzut, dar mi-a spus cineva.

– Da, a fost. Ai fi murit de rîs dacă ai fi văzut. „Ieri, în primele ore ale dimineții, o echipă de exploratori a revenit pe Pămînt din spațiul extraterestru. Toți exploratorii se simt bine. Rezultatele științifice ale expediției sînt în studiu." Sfîrșit, punct.

– Vorbești serios?

– Îmi dau cuvîntul de onoare. Și știi de ce-au făcut-o? Pentru că le este frică de noi. De asta ne-au împrăștiat peste tot, pe Pămînt.

– Nu. Nu pot pricepe. Nu sînt proști. Tu singur ai zis-o mai devreme. Doar nu-și pot închipui că sîntem animale de pradă, că vom sări la beregățile oamenilor!

– Dacă ar fi crezut așa, nu ne-ar mai fi lăsat să venim. Nu, Hal. Asta n-are nici o legătură cu noi. Miza e mult mai mare. Nu-ți dai seama?

– Se pare că m-am imbecilizat. Spune-mi.

– Omenirea nu-și dă seama...

– Ce?

– Că spiritul explorărilor a murit. Ei știu că nu mai există expediții. Dar nu se gîndesc la asta. Își spun că expedițiile nu mai există pentru că sînt inutile, și asta-i tot. Totuși sînt unii care văd și pricep extrem de bine ce se întîmplă, și care vor fi consecințele. Care au început deja să fie.

– Și?

– Moliciune. Moliciune pentru eternitate. Acum nimeni nu va mai zbura spre stele. Acum nimeni nu va mai risca un experiment periculos. Acum nimeni nu va mai încerca asupra lui un nou medicament. Ce, ei nu știu asta? Ba știu! Iar dacă se află cine sîntem noi, ce am făcut, de ce am

plecat, despre ce a fost vorba cu adevărat, atunci ar fi imposibil, înțelegi, imposibil de ascuns tragedia!

– Moliciunea? l-am întrebat, folosindu-i expresia; cine ne-ar fi auzit conversația s-ar fi putut s-o considere caraghioasă, însă mie nu-mi ardea de rîs.

– Bineînțeles. Și nu crezi că-i o tragedie?

– Nu știu. Ascultă-mă, Olaf. Pentru noi trebuie să fie și a fost permanent ceva extraordinar. Felul în care am renunțat la anii ăia – și la tot – ei bine, noi considerăm că asta-i cel mai important. Dar poate că nu este. Trebuie să fim obiectivi. La urma urmei – spune-mi tu – ce am reușit noi?

– Cum adică?

– Păi, pune cărțile pe masă. Arată-mi tot ce-ai adus de pe Fomalhaut.

– Ai înnebunit?

– Deloc. Care a fost folosul acestei expediții?

– Noi am fost piloți, Hal. Întreabă-l pe Gimma, pe Thurber...

– Olaf, ăsta nu-i un răspuns. am fost cu toții împreună, și știi foarte bine ce au făcut ei, ce făcea Venturi pînă să moară, cu ce se ocupa Thurber – de ce mă privești așa? Ce am adus noi? Patru încărcături de diferite analize, spectrale și de nu mai știu cîte alte feluri, eșantioane minerale, apoi zeama aceea, sau metaplasma sau cum naiba îi zicea porcăriei ăleia din Beta Arcturus. Normess și-a verificat teoria asupra rotațiilor gravimagnetice, și în plus s-a dovedit că pe planetele de tipul C Meoli pot exista nu tri – ci tetraploizi de siliciu, și că pe satelitul ăla unde Arder era cît pe aici să moară nu există nimic altceva decît o lavă nenorocită și băsici de mărimea zgîrie-norilor. Și pentru a afla că lava aceea se solidifică, formînd blestematele alea de băsici, ne-am pierdut noi zece ani din viață și ne-am întors aici ca să fim ciudățenii de circ? Atunci de ce dracu am mai mers acolo? Pentru ce? Poate tu îmi poți răspunde? Pentru ce?

– Mai încet.

Eram furios. Și el era furios. Ochii i se îngustaseră. M-am gîndit că s-ar putea să ne luăm la bătaie, și buzele începură să-mi zvîcnească într-un rînjet. Apoi și el, brusc, zîmbi.

– Același lup bătrîn ai rămas, rosti. Poți enerva pe oricine, știai?

– Treci la subiect, Olaf. La subiect.

– La subiect? Nici tu n-ai trecut la subiect. Și dacă am fi adus cu noi un elefant cu opt picioare și expert în algebră, atunci ai fi fost satisfăcut? Ce așteptai, să găsești pe Arcturus? Paradisul? Un arc de triumf? Ce ai fi vrut? În zece ani n-am auzit atîtea prostii de la tine cîte ai spus acum, într-un minut.

Am tras adînc aer în piept.

– Olaf, încerci să mă faci prost. Știi la ce m-am referit. Voiam să spun că oamenii pot trăi și fără...

– Cred și eu că pot! Da, da!

– Așteaptă. Pot trăi, și chiar dacă-i așa cum spui tu, că au oprit zborurile din cauza betrizării, întrebarea ce se pune, dragă prietene, este: dacă a meritat, dacă a avut sens să se plătească un asemnea preț?

– Da? Să presupunem că te-nsori. De ce te strîmbi? Nu te poți însura? Poți. Îți spun eu, poți. Și o să ai copii. Și îi vei duce la betrizare cu cîntecul pe buze. Ce zici?

– Nu cu cîntec. Dar ce aș putea face? Nu mă pot război cu întreaga lume...

– Ei, atunci, primește binecuvîntarea cerului. Acum, dacă vrei, putem merge în oraș.

– Perfect, am încuviințat. Prînzul este peste două ore și jumătate. Avem timp.

– Și dacă n-ajungem la timp, n-o să ne mai dea de mîncare?

– Ba da, dar...

M-am înroșit. Prefăcîndu-se că nu observă, Olaf își scutură nisipul de pe picioarele goale. Am urcat, ne-am schimbat, și am plecat cu automobilul spre Clavestra. Pe șosea circulația era intensă. Pentru prima dată am văzut glidere colorate, roz și gălbui. Am găsit o stație de întreținere. Mi s-a părut că am întrevăzut surpriză în ochii din sticlă ai robotului care examina stricăciunile. Am lăsat automobilul acolo și ne-am înapoiat pe jos. Se dovedi că existau două Clavestre, una veche și alta nouă; în orașul vechi se afla centrul local industrial, unde fusesem cu Marger cu o zi în urmă. Partea cea nouă era o stațiune de vară la modă, cu multă lume mai peste tot, aproape numai tineri, nume-

roși adolescenți. În veșmintele lor țipătoare, sclipitoare, băieții păreau niște soldați romani, deoarece materialele reflectau soarele precum semiplatoșele din perioada aceea. Multe fete, majoritatea atrăgătoare, adesea în costume de baie mai îndrăznețe decît orice văzusem pînă acum. Mergînd alături de Olaf, simțeam asupra mea ochii trecătorilor. Grupuri pestrițe se opreau sub palmieri la vederea noastră. Eram mai înalți decît oricine de acolo, oamenii se opreau și schimbau priviri, era extrem de stînjenitor.

Cînd în cele din urmă am ajuns la șosea și am pornit către sud, peste cîmp, în direcția casei, Olaf și-a șters fruntea cu o batistă. Și eu transpiram puțin.

– Lua-i-ar dracu, zise el.

– Ține-o pentru o ocazie mai bună...

Zîmbi în silă.

– Hal!

– Ce-i?

– Știi cu ce semăna? Cu decorul dintr-un studio cinematograf. Romani, curtezane, și gladiatori.

– Noi eram gladiatorii?

– Exact.

– Nu vrei să alergăm? l-am întrebat.

– Haide.

Am alergat peste cîmp. Erau de străbătut vreo opt kilometri. Dar am deviat prea mult în dreapta și a trebuit să ne întoarcem puțin. Chiar și așa, am avut timp să facem și cîte o baie înainte de prînz.

CAPITOLUL CINCI

Am ciocănit la ușa lui Olaf.

– Dacă te cunosc, intră, l-am auzit strigînd.

Stătea dezbrăcat în mijlocul încăperii și pulveriza pe el, din flaconul pe care-l ținea, cu un fluid galben-palid care imediat se întărea într-o masă pufoasă.

– Lenjerie de corp? l-am întrebat. Cum poți?

– Nu mi-am adus cămașă de schimb, mormăi el. Nu-ți place?

– Nu. Ție?

– Mi s-a rupt cămașa.

La privirea mea surprinsă, adăugă cu o strîmbătură:

– Tipul care a zîmbit. Știi?

N-am comentat. Își trase vechii pantaloni – îi ținëam minte de pe *Prometeu* – și am coborît. Masa era pregătită pentru trei persoane, iar în sufragerie nu se găsea nimeni.

– Vom fi patru, m-am adresat robotului alb.

– Nu, domnule. Domnul Marger a plecat. Numai trei – doamna, dumneavoastră și domnul Staave. Vă servesc, sau o așteptați pe doamna?

– O așteptăm, răspunse indiferent Olaf.

Băiat bun. Tocmai atunci intră fata. Era îmbrăcată la fel ca în ziua anterioară; părul îi era puțin umed, de parcă abia ieșise din apă. I l-am prezentat pe Olaf; acesta era calm și demn. Eu nu reușeam niciodată să fiu atît de demn.

Am făcut puțină conversație. Ne spuse că în fiecare săptămînă soțul ei era nevoit să plece cîte trei zile, datorită meseriei lui, și că apa din piscină nu era atît de caldă cum ar fi putut să fie, în ciuda soarelui. Discuția se încheie însă repede, și, oricît m-am străduit, nu mi-a venit nici o idee de continuare. Am mîncat în tăcere, cu profilele lor atît de contrastante în fața mea. Am observat că Olaf

o studia, însă numai cînd îi vorbeam eu și ea privea în direcția mea. Chipul lui era lipsit de expresie. De parcă tot timpul s-ar fi gîndit la altceva.

Spre sfîrșitul mesei, robotul alb se apropie și ne anunță că apa din piscină avea să fie încălzită seara, conform dorinței doamnei Marger. Doamna Marger îi mulțumi și urcă în camera ei. Am rămas numai noi doi. Olaf mă privi și din nou m-am înroșit teribil.

– Cum se poate, rosti el strecurîndu-și între buze țigara pe care i-o dădusem, că un tip care s-a putut tîrî în gaura aia puturoasă de pe Kereneia, un bătrîn lup de spațiu – nu, nu lup – un bătrîn rinocer, mai degrabă, la o sută cincizeci de ani – începe acum să...?

– Te rog, am mormăit, dacă chiar vrei să știi, m-aș cățăra iarăși acolo...

N-am terminat fraza.

– Bine. Mă opresc. Pe cuvînt de onoare. Dar, Hal, trebuie să-ți spun: te înțeleg. Și pariez că nici măcar nu știi de ce...

Am indicat cu capul în direcția în care plecase ea.

– De ce ea?

– Da. Știi?

– Nu. Și nici tu.

– Ba eu știu. Vrei să-ți spun?

– Da. Dar fără glumele tale.

– Chiar c-ai luat-o razna! exclamă Olaf. E foarte simplu. Însă ai avut dintotdeauna defectul ăsta – n-ai văzut ce era sub nasul tău, doar chestiile îndepărtate, Cantorii ăia, Corbasileușii...

– Nu mai mă peria.

– Stilul e sofomarie, știu, dar dezvoltarea noastră s-a oprit cînd ne-am pus alea șase sute optzeci de șuruburi. Știi asta?

– Știu. Zi mai departe.

– Ea e exact ca o fată de pe vremea noastră. N-are chestiile alea roșii în nas sau plăcile alea pe urechi, și nici vată sclipitoare pe cap; nu-i acoperită de aur; este o fată pe care ai fi putut s-o întîlnești în Ceberto sau Apprenaus. Îmi amintesc de unele ca ea. Asta-i tot.

– Să mă ia dracu, am șoptit. Da. Da, însă există o diferență.

– Care?

– Ți-am spus deja. Chiar la început. Pînă acum nu m-am comportat niciodată așa. Și, ca să fiu cu adevărat cinstit, nu mi-am imaginat niciodată... Credea, că sînt genul potolit.

– Zău că-mi pare rău că nu te-am fotografiat cînd ai ieșit din gaura aia pe Kereneia. Atunci ai fi putut vedea ce tip potolit ești. Omule am crezut că tu... Nu contează!

– Hai să lăsăm Kereneia, grotele ei și toate astea, am spus. Știi, Olaf, înainte de-a veni aici am mers la un doctor, Juffom îl cheamă, un tip foarte plăcut. Peste optzeci de ani, dar...

– Asta-i acum soarta noastră, observă calm Olaf. Suflă fumul de țigară și-l privi răspîndindu-se deasupra unui mănunchi de flori liliachii, asemănătoare zambilelor. Cel mai bine ne simțim printre bo-șo-rogi. Cu bă-ă-ărbi lungi. Cînd mă gîndesc la asta, îmi vine să urlu. Să-ți zic eu ceva. Hai să ne cumpărăm niște găini, le-am putea răsuci gîturile.

– Hai, gata, termină cu bufoneriile. Doctorul ăla mi-a spus multe chestii inteligente. Că nu mai avem nici familie, nici prieteni din generația noastră – și asta înseamnă că rămîn numai femeile, dar în ziua de azi e mai greu să obții o femeie decît mai multe. Și avea dreptate. Îmi dau seama acum.

– Hal. Știu că ești mult mai deștept decît mine. Dintotdeauna ți-a plăcut ceva inedit. Ceva care să fie al dracului de dificil, ceva ce nu puteai reuși de la început, ceva ce nu puteai obține fără să te dai cu capul de toți pereții. Altfel nu-ți era pe plac. Nu te uita așa la mine. Să știi că nu mi-e frică de tine.

– Binecuvîntat fie Domnul! Asta ar mai fi lipsit.

– Și-n felul ăsta... ce voiam să spun? Aha. La început am crezut că doreai să fii singur și că te-ai apucat de cărți pentru că voiai să fii mai mult decît un simplu pilot, și să fii vioara întîi. Mă așteptam să-ncepi să-ți dai aere. Și trebuie să-ți spun că atunci cînd le-ai închis gura lui Normers și Venturi cu observațiile alea ale tale și foarte discret, ai intrat în discuțiile alea vai-vai-atît-de-erudite, ei bine, am crezut că ai început. Dar după aceea a urmat explozia, ții minte?

– Noaptea.

– Da. Și Kereneia, și Arcturus, și satelitul ăla. Prietene, eu încă văd satelitul acela uneori în vis, și odată chiar am căzut din pat din cauza lui. Oh, satelitul ăla! Da, însă ce... vezi, o iau razna; uit mereu – dar după toate cîte s-au întîmplat, mi-am dat seama că porniseși să faci pe interesantul. Pur și simplu asta îți plăcea, și nu puteai fi altfel. Îți amintești cînd i-ai cerut lui Venturi copia cărții ăleia roșii, ce era?

– *Topologia hiperspațiului.*

– Exact. Și el a zis: „E prea grea pentru tine, Bregg. N-ai fundamentul..."

Am izbucnit în rîs, deoarece îl imitase perfect pe Venturi.

– Avea dreptate, Olaf. Era prea grea.

– Da, atunci, însă cu timpul ai descifrat-o, nu?

– Așa-i. Totuși... fără satisfacție. Știi de ce. Venturi, sărmanul...

– Nu mai continua. Nu se știe cui trebuie să-i fie milă față de cine – în lumina evenimentelor ulterioare.

– Acum el nu mai poate simți milă pentru nimeni. Erai pe puntea superioară atunci?

– Eu? Pe puntea superioară? Stăteam exact lîngă tine!

– Așa-i. Dacă n-ar fi băgat totul în sistemul de răcire, poate c-ar fi scăpat numai cu cîteva arsuri. Cum a făcut Arne. Și-o fi pierdut capul.

– Într-adevăr. Dar știi că ești grozav! Arne a murit oricum!

– Însă după cinci ani. Cinci ani sînt cinci ani.

– Ani ca ăia?

– Acum și *tu* vorbești așa, însă înainte, lîngă piscină, cînd am început eu, mi-ai sărit în cap.

– Da, pentru că a fost insuportabil, dar și magnific. Recunoaște. Spune și tu – dar, de fapt, nu trebuie să-mi spui nimic. Cînd ai ieșit din gaura aia de pe Ke...

– Ajunge, gata, despre nenorocita aia de gaură!

– Nu-i gata, abia atunci am înțeles ce anume zace în tine. Încă nu ne cunoșteam atît de bine. Cînd mi-a spus Gimma, după o lună, că Arder urma să zboare împreună cu tine, m-am gîndit – în sfîrșit, nu știu! M-am dus la el, dar n-am zis nimic. Bineînțeles, el și-a dat seama imediat.

„Olaf", mi-a spus, „nu te supăra. Ești prietenul meu cel mai bun, dar acum zbor cu el, nu cu tine, pentru că..." Știi ce-a zis?

– Nu. Aveam un nod în gît.

– „Pentru că el singur a coborît. El singur. Nimeni n-a crezut că-i posibil de asolizat acolo. Nici chiar el." Nu-i așa, credeai că te vei mai întoarce?

Am tăcut.

– Înțelegi, ticălosule? „Fie se va întoarce cu mine", a zis Arder, „fie nu se va mai întoarce niciunul..."

– Și m-am întors fără el.

– Și te-ai întors fără el. Nu te-am recunoscut. Am fost îngrozit! Eram jos, la pompe.

– Deci tu erai?

– Da. Am văzut... un străin. Un individ absolut străin. Am crezut că halucinam. Chiar și costumul tău era complet roșu...

– Era de la rugină. O țeavă se spărsese peste mine.

– Mie-mi spui? eu am reparat țeava aia, mai tîrziu. Cum arătai... Dar hotărîtor a fost dup-aia...

– Chestia cu Gimma?

– Da. Nu e în jurnalul oficial. Și săptămîna următoare au tăiat-o de pe bandă; cred că chiar Gimma a făcut-o. Atunci credeam c-o să-l omori. Cristoase!

– Nu mai vorbi despre asta, am spus. Simțeam că peste un minut aveam să încep să tremur. Gata, Olaf. Te rog.

– Fără istericale. Arder îmi era mai apropiat decît ție.

– Mai apropiat sau nu, ce contează? Ești un netot. Dacă Gimma i-ar fi dat o rezervă, Arder ar fi acum lîngă noi! Gimma economisea totul, îi era frică să nu i se termine tranzistorii, dar că i se puteau termina oamenii, nu-i era frică! Eu...

L-am întrerupt.

– Olaf! Asta-i nebunie. Hai s-o uităm.

– Se pare, Hal, că nu putem uita. Cel puțin, nu atîta vreme cît sîntem împreună. După aia, Gimma niciodată n-a mai...

– Lasă-l pe Gimma! Olaf! Gata. Punct. Nu vreau să mai aud nici un cuvînt!

– Îmi interzici să vorbesc și despre mine?

Am ridicat din umeri. Robotul alb voia să strîngă masa, dar aruncă doar o privire din hol și plecă. Poate că-l speriaseră glasurile noastre ridicate.

– Hal, spune-mi. De fapt, ce te enervează?

– Nu te mai preface.

– Nu, pe cuvînt.

– Cum mă poți întreba? La urma urmei, din cauza mea...

– Ce s-a întîmplat din cauza ta?

– Chestia cu Arder.

– Ce-e-e?

– Bineînțeles. Dacă aș fi insistat de la început, înainte de decolare, Gimma ar fi...

– Haide, haide! De unde să fi știut că avea să i se strice radioul? Putea să se întîmple altceva.

– Putea, putea. Dar a fost radioul.

– Stai așa. Și-ai ținut chestia asta șase ani în tine fără să spui un cuvînt?

– Ce să spun? Credeam că era evident, nu?

– Evident! Dumnezeule! Ce tot vorbești, omule? Vino-ți în fire! Dac-ai fi zis așa ceva, oricare dintre noi te-ar fi crezut nebun. Și cînd s-a defocalizat fasciculul lui Ennesson, tot vina ta a fost? Da?

– Nu. El... asta se poate întîmpla...

– Știu că se poate. Nu-ți fă griji, știu la fel de multe ca tine. Hal, n-o să am liniște pînă nu-mi spui...

– Acum ce mai e?

– Pur și simplu îți imaginezi niște chestii. Asta-i pur și simplu o aiureală. Chiar și Arder ți-ar fi spus-o, dacă ar fi fost aici.

– Mulțumesc.

– Hal, am și eu creier ca să...

– Nu uita, am de partea mea greutatea.

– Dar eu sînt mai furios, înțelegi? Idiotule!

– Olaf, nu țipa. Nu sîntem singuri aici.

– Bine. Perfect. Deci, a fost sau nu o aiureală?

– Nu.

Olaf inspiră adînc, pînă cînd nările i se albiră.

– De ce nu? întrebă el aproape surîzător.

– Deoarece, chiar înainte de asta, observasem... încordarea lui Gimma. Era de datoria mea să prevăd ce s-ar

putea întîmpla și să mă confrunt imediat cu Gimma – și nu cînd m-am întors cu necrologul lui Arder. Am fost prea moale. De-aia, zic că nu.

– Înțeleg. Da. Ai fost prea moale... Nu! Eu... Hal! Nu mai pot. Plec.

Se sculă brusc de la masă; și eu la fel.

– Ești nebun? am strigat. Auzi: pleacă! Numai pentru că...

– Da. Da. Trebuie să-ți ascult născocirile? Nu, mulțumesc. Arder n-a răspuns. Da?

– Las-o baltă.

– N-a răspuns, nu-i așa?

– N-a răspuns.

– Putea să fi fost o corona?

Am tăcut.

– Putea să fi avut oricare dintr-o mie de alte accidente? Sau a intrat într-o centură de ecouri? I-a tăiat semnalul cînd a pierdut contactul în turbulență? Sau i s-au demagnetizat emițătoarele de la vreo pată solară și...?

– Ajunge.

– Nu recunoști că am dreptate? Ar trebui să-ți fie rușine.

– N-am spus nimic.

– Așa-i. Bine, atunci, s-ar fi putut întîmpla unul dintre lucrurile pe care le-am spus?

– Da.

– Atunci de ce insiști c-a fost radioul, radioul și nimic altceva, doar radioul?

– S-ar putea să ai dreptate, am replicat. Mă simțeam teribil de obosit, pur și simplu nu-mi mai păsa.

– S-ar putea să ai dreptate, am repetat. Radioul... era pur și simplu chestia cea mai probabilă... Nu. Nu mai spune nimic. Deja am vorbit despre asta de zece ori mai mult decît era necesar.

Olaf se apropie de mine.

– Bregg, spuse, biet soldat... ai prea mult bun în tine, știai?

– Ce bun?

– Un simț al responsabilității. Trebuie să existe moderație în orice. Ce intenționezi să faci?

– În legătură cu ce?

– Știi tu.
– N-am nici o idee.
– E rău, nu?
– N-ar putea fi mai rău.
– Ce-ar fi să pleci cu mine? Sau undeva... singur. Dacă vrei, te pot ajuta să-ți aranjezi. Îți pot lua lucrurile sau le poți lăsa, sau...
– Crezi c-ar trebui s-o șterg?
– Eu nu cred nimic. Dar cînd văd că-ți pierzi controlul, cît de puțin, așa cum ai făcut acum o clipă... atunci...
– Atunci?
– Atunci încep să mă-ntreb.
– Nu vreau să plec. Știi ceva? N-o să mă clintesc de-aici. Și dacă...
– Ce?
– Nu contează. Ce zicea robotul ăla de la service? Cînd o să fie gata mașina? Mîine sau azi. Am uitat.
– Mîine dimineață.
– Bun. Ia uite: se-ntunecă. Am pălăvrăgit toată după-amiaza.
– Să ne ferească Dumnezeu de așa pălăvrăgeli!
– Glumeam. vii să înotăm?
– Nu. Aș vrea să citesc. Poți să-mi dai ceva?
– Ia ce vrei. Știi cum să folosești cristalele alea?
– Da. Sper că nu ai... mecanismul ăla de citit cu glas mieros.
– Nu, n-am decît un opton.
– Bun. O să-l iau. Mergi la piscină?
– Da. Mai întîi vin pe sus. Trebuie să mă schimb.

I-am dat cîteva cărți, cele mai multe de istorie, și ceva despre stabilizarea dinamicii populației, deoarece îl interesa. Și biologie, cu un articol lung despre betrizare. Apoi am început să mă schimb, însă nu mi-am găsit slipul. Îl rătăcisem pe undeva. Nu era de găsit. Am luat slipul negru al lui Olaf, mi-am pus halatul și am ieșit.

Soarele apusese deja. Dinspre vest avansa un front de nori, acoperind partea mai strălucitoare a cerului. Mi-am aruncat halatul pe nisip, răcoros acum după arșița zilei. M-am așezat pe marginea bazinului, cufundîndu-mi picioarele în apă. Discuția mă tulburase mai mult decît doream să recunosc. Moartea lui Arder rămăsese înfiptă în mine,

ca o aşchie. Poate că Olaf avusese dreptate. Poate că era numai pretenţia unei amintiri ce nu fusese niciodată împăcată...

M-am sculat şi am plonjat, fără trambulină, cu capul în jos. Apa era caldă. Mă încordasem pentru răceală şi fusesem luat prin surprindere. Am ieşit la suprafaţă. Prea caldă, parcă intrai într-o supă. Tocmai ieşisem pe marginea opusă, lăsînd urme de mîini, umede şi întunecate, pe balustradă, cînd ceva m-a înţepat în inimă. Istoria cu Arder mă purtase într-o altă lume, dar acum, poate pentru că apa era caldă – trebuia să fie caldă – mi-am adus aminte de fată, şi era de parcă îmi amintisem ceva oribil, o nenorocire pe care n-o puteam înfrunta, şi totuşi trebuia s-o fac.

Şi s-ar fi putut să fie doar imaginaţia mea. Am examinat ideea nesigur, ghemuit în amurgul tot mai întunecat. De-abia îmi puteam zări propriul trup, bronzul pielii mă ascundea în penumbră. Acum norii acoperiseră cerul, şi pe neaşteptate, prea curînd, s-a făcut noapte. Dinspre vilă se apropia o pată albicioasă. Casca ei de baie. M-a cuprins panica. M-am sculat încet. Intenţionam pur şi simplu să fug, dar ea mă zări conturat pe cer.

– Domnul Bregg? întrebă cu o voce slabă.

– Eu sînt. Vrei să înoţi? Plec imediat...

– De ce? Nu mă deranjezi. Apa este caldă?

– Da. Prea caldă. pentru gustul meu, am răspuns. Ea se apropie de margine şi plonjă cu delicateţe. I-am zărit numai silueta. Costumul de baie era închis la culoare. Un plescăit. Ieşi la suprafaţă în apropierea tălpilor mele.

– Groaznică! strigă, scuipînd apă. Ce-a făcut? Mai trebuie lăsată nişte apă rece. Ştii cum se face?

– Nu. Dar o să aflu imediat.

Am plonjat peste capul ei. Am înotat în jos, pînă am putut atinge fundul, şi am început să înaintez de-a lungul lui, pipăind din cînd în cînd betonul. Ca de obicei, sub apă era ceva mai luminos decît afară, astfel încît am putut descoperi conductele. Se aflau în peretele opus vilei. Am ieşit la suprafaţă, complet lipsit de aer, deoarece stătusem sub apă destul de mult.

– Bregg! am auzit-o.

– Aici. Ce s-a întîmplat?

– Mi-a fost frică..., îmi răspunse ceva mai încet.

– De ce?

– Ai lipsit mult...

– Acum știu unde-i. O aranjăm imediat! am strigat și am alergat spre casă. Aș fi putut evita plonjorul eroic; robinetele erau la vedere, pe o conductă lîngă verandă.

Am deschis apa rece și am revenit la bazin.

– Gata. Va trebui să mai aștepți puțin.

– Da.

Stătea sub trambulină, iar eu la capătul mai scurt al piscinei, de parcă mă temeam să mă apropii. Apoi am pornit spre ea, agale, aparent fără chef; acum puteam să-i disting trăsăturile chipului. Privea apa. Era foarte frumoasă cu casca albă. Iar fără haine părea mai înaltă.

Am rămas în picioare lîngă ea; situația devenea stînjenitoare. Poate că de aceea brusc m-am așezat. Bădărane! m-am ocărît. Totuși nu-mi venea nimic în minte ca scuză. Norii se îndesiseră, se întuneca tot mai mult, dar nu părea că va ploua. Era destul de răcoare.

– Ți-e frig?

– Nu. Domnule Bregg?

– Da?

– Nu mi se pare că apa ar crește...

– Pentru că am deschis și evacuarea. De fapt, cred că-i suficient. O s-o închid.

În timp ce mă întorceam, m-am gîndit că l-aș putea chema și pe Olaf. Aproape am izbucnit în rîs: atît era de prostesc. Îmi era frică de ea.

M-am azvîrlit în apă și am ieșit la suprafață.

– Așa mai merge. Doar dacă n-am răcit-o prea tare – spune-mi, și mai dau drumul la caldă.

Nivelul apei era acum vizibil mai scăzut, pentru că evacuarea era tot deschisă. Fata – îi zărisem conturul zvelt pe fundalul norilor – părea că ezită. Poate că nu mai dorea, poate că avea să plece; gîndul mă fulgeră, și am simțit un fel de ușurare. În acel moment ea sări, cu picioarele înainte, și țipă ușor, deoarece acum apa era destul de puțin adîncă acolo – nu avusesem timp s-o avertizez. Probabil că se izbise destul de puternic de fund; se clătinase, însă nu căzuse. M-am grăbit spre ea.

– Te-ai lovit?

– Nu.

– E vina mea. Sînt un idiot.

Stăteam în apa care ne ajungea pînă la piept. Ea începu să înoate. Am ieșit, am alergat pînă la casă, am închis evacuarea și m-am întors. N-o zăream nicăieri. Am reintrat în apă fără zgomot și am parcurs lungimea bazinului, apoi m-am răsucit pe spate și, mișcînd încet din brațe, m-am afundat mult. Am deschis ochii și am văzut suprafața ca de sticlă fumurie, delicat încrețită a apei. Am plutit în sus, lent, am început să calc apa și am zărit-o. Stătea chiar lîngă marginea piscinei. Am înotat pînă la ea. Trambulina era în partea opusă; aici era mai puțin adînc, am atins imediat fundul. Apa, pe care o dădeam în lături în timp ce mergeam, plescăia zgomotos. I-am zărit chipul, mă privea, fie datorită inerției ultimilor mei pași – deoarece dacă este dificil de păsit prin apă, nu este ușor, nici să te oprești brusc – fie din alt motiv, nu știu, dar m-am trezit lîngă ea. Poate că nu s-ar fi întîmplat nimic dacă s-ar fi tras înapoi, însă rămase pe loc, cu mîna pe prima treaptă a scării, iar acum eu eram prea aproape ca să vorbesc, să mă refugiez în conversație...

Am strîns-o puternic. Era rece, lunecoasă, precum un pește, o creatură străină, ciudată, și deodată în această atingere, atît de distantă de lipsită de viață – deoarece ea nu se clintea cîtuși de puțin – am găsit un loc de căldură, gura ei, am sărutat-o, am sărutat și am sărutat... Era adevărată nebunie. Ea nu se apăra. Nu rezista de loc, era parcă moartă. I-am prins brațele, i-am ridicat bărbia, voiam s-o privesc, să mă uit în ochii ei, dar era deja atît de întuneric, încît am fost nevoit să mi-i închipui. Nu tremura. Exista doar o pulsație – de la inima mea sau a ei, nu știu. Am rămas așa, pînă cînd încetișor ea a început să se elibereze din brațele mele. I-am dat drumul imediat. Urcă scara. Am urmat-o și am îmbrățișat-o iarăși, din lateral; tremura. Acum tremura. Voiam să spun ceva, dar nu aveam glas. Pur și simplu o țineam, o strîngeam de mine, și stăteam locului, iar ea se eliberă din nou – nu împingîndu-mă, dar ca și cum nici n-aș fi existat. Brațele mi-au căzut. Se îndepărtă. În lumina ce venea dinspre fereastra mea am văzut-o ridicîndu-și halatul și, fără să-l îmbrace, urcînd treptele verandei. Luminile erau aprinse la ușă și

în hol. Pe umeri și șolduri îi scînteiau picături de apă. Ușa se închise. Dispăru.

Am simțit – pentru o secundă – impulsul de-a mă arunca în apă și a nu mai ieși. Da, cu adevărat. Niciodată pînă atunci nu-mi mai trecuse prin minte așa ceva. Așa-zisa minte. Totul fusese atît de lipsit de sens, de imposibil, iar cel mai rău era că nu știam ce însemna și ce ar fi trebuit să fac acum. Și de ce fusese atît de... așa...? Să fi fost copleșită de frică? Ah, nimic în afară de frică, frică? Nu, era altceva. Dar ce? Cum puteam să știu ce anume? Olaf. Doar nu eram un puști de cincisprezece ani, să sărut o fată și să fug la el pentru un sfat?!

Da, m-am gîndit. Așta eram. M-am îndreptat spre casă, mi-am ridicat halatul și l-am scuturat de nisip. Holul era puternic luminat. M-am apropiat de ușa ei. Mi-am spus că poate avea să mă lase să intru. Atunci n-avea să-mi mai pese de ea. Poate. Și poate că acesta avea să fie sfîrșitul. Sau aveam să capăt o palmă. Nu. Ei erau buni, ei erau betrizați, ei nu puteau face așa ceva. Avea să-mi dea un pahar de lăptic, care să-mi facă tare bine. Cred că am stat așa vreo cinci minute – și mi-am reamintit de grotele din Kereneia, celebra gaură despre care vorbise Olaf. Minunata gaură! Probabil că a fost vulcan. Arder se înțepenise între niște bolovani și nu mai putuse ieși, iar lava urca. De fapt, nu lavă; Venturi spunea că era un fel de gheizer – dar asta a fost mai tîrziu. Arder ... I-am auzit glasul. La radio. Eu am coborît și l-am scos. Dumnezeule! Aș fi preferat s-o mai fac de zece ori decît să intru pe ușa aceea. Nici cel mai mic zgomot. Nimic.

Dacă ușa ar fi avut măcar o clanță. În loc de așa ceva avea un fel de plăcuță. Pe ușa dormitorului meu nu exista așa ceva. Nu știam dacă avea rolul unei încuietori, sau dacă trebuia s-o apăs; continua să fie sălbaticul din Kereneia.

Am ridicat mîna și am ezitat. Și dacă ușa nu se deschidea? Mi-am imaginat retragerea mea: mi-ar fi oferit subiect de meditație pentru destul timp. Cu cît stăteam mai mult, cu atît aveam mai puțină putere, de parcă toată se scurgea din mine. Am atins plăcuța. Nu se mișcă. Am apăsat mai tare.

– Dumneata ești, domnule Bregg? i-am auzit glasul. Pesemne stătea exact lîngă ușă.

– Da.

Tăcere. O jumătate de minut. Un minut.

Ușa se deschise. Apăru în prag. Purta un halat pufos. Părul îi cădea peste guler. Abia acum, incredibil, am văzut că era castaniu.

Ușa era întredeschisă. O ținea cu mîna. Cînd am pășit înainte, ea se retrase. Singură, fără zgomot, ușa se închise înapoia mea.

Și deodată mi-am dat seama cum arătam. Ea privea, nemișcată, palidă, ținînd laolaltă marginile halatului, iar eu, în fața ei, picurînd, dezbrăcat, în slipul negru al lui Olaf, ținînd în mînă halatul meu nisipos – holbîndu-mă...

La acest gînd, am început să zîmbesc. Am scuturat halatul. L-am îmbrăcat, l-am strîns cu cordonul și m-am așezat. Am observat două urme umede acolo unde stătusem înainte. Dar n-aveam absolut nimic de spus. Ce puteam spune? Brusc am știut. Mi-a venit o idee. Ca o inspirație.

– Știi cine sînt?

– Știu.

– Aha, știi? Asta-i bine. De la agenție?

– Nu.

– Nu contează. Sînt... sălbatic, știi asta?

– Da?

– Da. Teribil de sălbatic. Cum te cheamă?

– Nu știi?

– Prenumele.

– Eri.

– O să te răpesc.

– Ce?

– Da. Să te răpesc. Nu vrei?

– Nu.

– Nu contează. O s-o fac. Știi de ce?

– Bănuiesc.

– Nu știi, nici eu nu știu.

Tăcu.

– Nu pot face nimic în legătură cu asta, am continuat. S-a întîmplat în clipa cînd te-am zărit. Alaltăieri. La masă. Știi asta?

– Știu.

– Dar poate crezi că glumesc?

– Nu.

– Cum ai putut...? Nu contează. O să încerci să scapi?

Ea tăcea.

– N-o face, i-am cerut. Ar fi zadarnic, să știi. Oricum, nu te las în pace. Aș vrea, mă crezi?

Ea tăcea.

– Înțelegi, nu-i doar pentru că nu sînt betrizat. Pentru mine nimic nu-i important, pricepi? Nimic. Doar tu. Trebuie să te văd. Trebuie să te privesc. Trebuie să-ți aud vocea. Trebuie, și nu-mi pasă de nimic altceva. Oriunde aș fi. Nu știu ce se va alege de noi. Bănuiesc că se va termina rău. Dar nu-mi pasă. Pentru că acum există ceva ce merită osteneala. Pentru că eu vorbesc și tu asculți. Pricepi? Nu. Cum ai putea? Cu toții ați terminat cu dramele, pentru a trăi în liniște. Eu nu pot. Eu n-am nevoie de așa ceva.

Ea tăcea. Am inspirat adînc.

– Eri, am rostit, ascultă... dar stai jos.

Nu se clinti.

– Te rog. Stai jos.

Nimic.

– Nu pățești nimic dacă stai jos.

Brusc am înțeles. Am strîns din dinți.

– Dacă nu vrei, atunci de ce m-ai lăsat să intru?

Nimic.

M-am sculat. Am apucat-o de umeri. Nu mi s-a împotrivit. Am așezat-o într-un fotoliu. L-am apropiat pe al meu, astfel încît genunchii noștri aproape s-au atins.

– Poți face ce vrei. Dar ascultă. Nu trebuie să fiu acuzat pentru asta. Și cu siguranță nici tu. De fapt, nimeni nu-i vinovat. Eu n-am dorit asta. Dar așa s-a întîmplat. Este, pricepi, un început. Știu că mă comport ca un nebun. Știu. Dar o să-ți zic de ce. De acum încolo n-o să-mi vorbești deloc?

– Depinde, rosti ea.

– Mulțumesc și numai pentru atît. Da. Știu. N-am nici un drept și așa mai departe. Bun, uite ce vreau să-ți spun – cu milioane de ani în urmă existau niște reptile, brontozauri, atlantozauri... Poate c-ai auzit de ele.

– Da.

– Erau uriașe, mari cît o casă. Aveau niște cozi foarte lungi, de vreo trei ori mai lungi decît corpul. Prin urmare nu se puteau mișca așa cum poate ar fi dorit – ușor și grațios. Eu, și eu, am o asemenea coadă. Timp de zece ani, nu știu nici eu pentru ce, m-am învîrtit printre stele. Poate că nu era necesar. Dar nu contează. Nu se mai poate schimba nimic. Asta-i coada mea. Pricepi? Nu mă pot comporta de parcă treaba asta nu s-ar fi întîmplat niciodată, de parcă nici n-ar fi existat. Nu-mi închipui că ești prea încîntată. De ce ți-am spus și spun și mai am încă de spus. Dar nu văd nici o soluție. Trebuie să te am, să te am cît mai mult posibil, și asta este. Vrei să spui ceva?

Mă privi. Mi s-a părut că pălise și mai mult, deși s-ar fi putut ca lumina să fie de vină. Stătea ghemuită în halatul ei pufos de parcă îi era frig. Voiam s-o întreb dacă îi era frig, dar din nou am rămas fără grai. Mi-era... Oh, nu mi-era frig.

– Ce ai... face... în locul meu?

– Foarte bine! am aprobat, încurajator. Presupun că m-aș fi luptat.

– Eu nu pot.

– Știu. Crezi că asta îmi ușurează situația? Îți jur că nu-i așa. Vrei să plec, sau mai pot spune ceva? De ce mă privești așa? Sînt sigur că de-acum știi că aș face orice pentru tine. Te rog, nu mă mai privi așa. Lucrurile pe care le spun eu, nu au același înțeles ca atunci cînd le spun alți oameni. Și mai știi ceva?

Îmi pierdusem aproape complet răsuflarea, de parcă fugisem mult timp. Îi țineam amîndouă mîinile – le ținusem așa, nu mai știu de cît timp, poate chiar de la început. Nu știu. Erau atît de mici.

– Eri. Vezi tu, niciodată n-am simțit ceea ce simt acum. În clipa asta. Gîndește-te. Ce pustiu cumplit acolo. De nedescris. N-am crezut că mă voi întoarce. Nimeni nu credea. Discutam despre întoarcere, dar numai așa... Ei au rămas acolo, Tom Arder, Arne. Venturi, și sînt acum ca pietrele, știi, niște pietre înghețate, în beznă. Și eu, la fel, ar fi trebuit să rămîn, dar dacă sînt aici și-ți țin mîinile, și-ți pot vorbi, și tu m-auzi, atunci poate că nu-i chiar atît de rău. Atît de josnic. Poate că nu-i, Eri! Numai nu mă mai privi așa. Te implor. Dă-mi o șansă. Nu crede c-asta-

i... doar iubire. Nu crede așa ceva. E mai mult. Mai mult. Nu mă crezi... De ce nu mă crezi? Îți spun adevărul. Nu mă crezi, așa-i?

Tăcea. Mîinile îi erau reci ca gheața.

– Nu poți, așa-i? E imposibil. Da, știu că-i imposibil. Am știut din primul moment. Eu n-am ce căuta aici. Aici ar trebui să fie un loc gol. Locul meu e acolo. Nu-i vina mea că m-am întors. Da. Nu știu de ce-ți spun toate astea. Astea nu există. Nu există, este? Dacă ți-e indiferent, atunci nici nu contează. Nimic. Credeai că pot face cu tine tot ce-mi place? Nu asta doream, nu pricepi? Tu nu ești o stea...

Tăcere. Întreaga vilă era tăcută. Mi-am plecat fruntea deasupra mîinilor ei, care stăteau inerte în ale mele și am început să le vorbesc.

– Eri. Eri. Acum știi că nu trebuie să-ți fie frică, da? Că nu te amenință nimic. Dar asta-i... așa de măreț, Eri. N-am știut că poate exista așa ceva. N-am știut... îți jur. De ce zboară omul spre stele? Nu pot înțelege. Pentru că asta e aici. Deși poate că mai întîi trebuie s-ajungi acolo, ca s-o poți înțelege. Da, e posibil. Acum o să plec. Plec. Uită toate astea. O să le uiți?

Ea încuviință din cap.

– N-o să spui nimănui?

Clătină din cap.

– Cu adevărat?

– Cu adevărat.

Era o șoaptă.

– Mulțumesc.

Am ieșit. Scara. Un perete, crem; un altul, verde. Ușa camerei mele. Am deschis larg fereastra, am respirat adînc. Ce bun era aerul. Din clipa cînd o părăsisem, eram complet calm. Ba chiar zîmbeam – nu cu gura, nu cu chipul. Zîmbetul meu era pe dinăuntru, compătimitor, spre propria mea stupiditate, pe care n-o cunoscusem, și era atît de simplă. M-am aplecat și am început să scotocesc prin geanta de voiaj. Printre funii? Nu. Niște pachete, asta să fie, nu, stai puțin...

Găsisem. Mi-am îndreptat spatele și deodată m-am simțit stînjenit. Luminile. Nu puteam, nu așa. M-am dus să le sting și l-am găsit pe Olaf în prag. Era îmbrăcat. Nu se culcase?

– Ce faci?

– Nimic.
– Nimic? Ce-ai acolo? Nu ascunde.
– Nu-i nimic.
– Arată-mi!
– Nu. Pleacă.
– Arată-mi!
– Nu.
– Știam. Nenorocitule!

Nu mă așteptasem la lovitură. Mîna mi se deschise, scăpîndu-l, zăngăni pe dușumea, apoi ne-am încăierat. L-am prins sub mine, el mă azvîrli, biroul se răsturnă, iar veioza izbi peretele cu un bubuit ce zgudui vila. Acum îl prinsesem. Nu mă putea răsturna, putea doar să se răsucească, am auzit un țipăt, țipătul ei, i-am dat drumul, și am sărit în picioare,

Stătea în prag.

Olaf se ridică în genunchi.

– Voia să se sinucidă. Din cauza ta! hîrîi el. Se ținea de gîtlej. Mi-am ferit privirea. M-am rezemat de perete, picioarele îmi tremurau. Eram atît de rușinat, atît de oribil de rușinat. ea ne privi, întîi pe unul apoi pe celălalt. Olaf continua să se țină de gîtlej.

– Plecați, amîndoi, am șoptit.
– Mai întîi trebuie să-mi dai lovitura de grație.
– Pentru Dumnezeu!
– Nu.
– Te rog, pleacă, îi spuse ea. Am amuțit, cu gura deschisă. Olaf o privi, înmărmurit.
– Fato, el...

Ea scutură din cap.

Olaf, cu ochii la noi, se retrase din cameră.

Fata mă privi.

– E adevărat? întrebă ea.
– Eri...
– Trebuie?

Am încuviințat, da. Ea clătină din cap.

– Adică...? am rostit. Și din nou, bîlbîindu-mă: Vrei să zici că... ?

Tăcea. M-am apropiat de ea și am văzut că era speriată, că mîinile îi tremurau, încleștate de marginea halatului.

– De ce? De ce ți-e atît de frică?

Scutură din cap.

– Nu?

– Nu.

– Totuși tremuri.

– Nu-i nimic.

– Și... o să vii cu mine.

Încuviință de două ori, precum un copil. Am îmbrățișat-o pe cît de blînd eram în stare. De parcă era făcută din sticlă.

– Nu te teme..., am spus. Uite...

Îmi tremurau mîinile. De ce nu-mi tremuraseră atunci, cînd păleam treptat, așteptîndu-l pe Arder? Ce rezerve, ce străfunduri ascunse atinsesem în sfîrșit, pentru a-mi învăța valoarea?

– Așază-te, am zis. Mai tremuri. Ba nu, stai.

Am pus-o pe patul meu și am acoperit-o pînă la bărbie.

– E mai bine?

A încuviințat, mai bine. Era atît de tăcută doar cu mine, sau așa era de obicei?

Am îngenuncheat lîngă pat.

– Zi-mi ceva, am șoptit.

– Ce?

– Despre tine. Cine ești. Ce faci. Ce dorești. Nu... ce doreai înainte de a-ți fi căzut eu pe cap.

Înălță ușor din umeri, parcă spunînd: „Nu-i nimic de spus."

– Nu vrei să vorbești? De ce, sau cumva... ?

– Nu-i important, zise ea. Parcă mă izbise cu acele cuvinte. M-am tras îndărăt.

– Adică... Eri... adică..., m-am bîlbîit. Dar brusc am înțeles. Am înțeles perfect.

Am sărit în picioare și am început să mă plimb agitat prin odaie.

– Nu așa. Nu pot așa. Nu pot. Nu, eu...

Am rămas cu gura căscată. Din nou. Pentru că ea zîmbea. Zîmbetul era de abia perceptibil.

– Eri, ce... ?

– Are dreptate, zise ea.

– Cine.

– Bărbatul acela, prietenul tău.

– Are dreptate în legătură cu ce?

Îi venea greu s-o spună. Își feri privirea.

– Că nu ești înțelept.

– De unde știi c-a zis așa?

– L-am auzit.

– Discuția noastră? După prînz?

Încuviință. Roși. Pînă și urechile căpătară o culoare roz.

– N-aveam cum să n-aud. Vorbeați groaznic de tare. Aș fi ieșit, dar...

Am priceput. Ușa camerei ei dădea în hol. Ce idiot fusesem! Eram paralizat.

– Ai auzit totul?

Încuviință.

– Și știai că-i vorba despre tine?

– Îhî.

– Dar cum? N-am pomenit niciodată...

– Știam dinainte.

– Cum?

Clătină din cap.

– Nu știu. Știam. De fapt, la început am crezut că mi se pare doar.

– Atunci cînd, mai tîrziu?

– Nu știu. Da, în timpul zilei. Am simțit-o.

– Ți-a fost frică? am întrebat încruntat.

– Nu.

– Nu? De ce nu?

Zîmbi iarăși vag.

– Ești exact, exact ca...

– Ca?

– Ca într-un basm. Nu știam că cineva poate fi așa... și dacă n-ar fi fost... știi tu... aș fi crezut că este un vis.

– Nu este, te asigur.

– Oh, știu. Doar am zis așa. Știi ce vreau să spun?

– Nu prea. Se pare că sînt opac, Eri. Da, Olaf avea dreptate. Sînt un idiot. Un idiot fără de margini. De-aia, vrei să-mi explici?

– Bine. Crezi că ești înspăimîntător, însă nu ești cîtuși de puțin. Ești doar...

Amuți, parcă incapabilă să găsească cuvintele. Ascultasem cu gura pe jumătate deschisă.

– Eri, copilo, eu... eu nu m-am gîndit c-aș fi înspăimîntător, nu. Prostii. Te asigur. Doar atunci cînd am sosit, și am auzit atîtea, și am învățat destule lucruri... dar ajunge. Am spus prea multe. Prea multe. În viața mea n-am fost așa vorbăreț. Vorbește, Eri. Vorbește tu. M-am așezat pe pat.

– N-am nimic de spus, zău. Doar că... nu știu...

– Ce nu știi?

– Ce se va întîmpla?

M-am aplecat deasupra ei. Mă privi în ochi. Pleoapele nu i se clintiră. Răsuflările ni s-au contopit.

– De ce m-ai lăsat să te sărut?

– Nu știu.

I-am atins obrazul cu buzele. Gîtul. Mi-am lăsat capul pe umărul ei, Niciodată pînă atunci nu mai simțisem așa. Nu știusem că pot simți așa ceva. Îmi venea să plîng.

– Eri, am șoptit fără glas. Eri. Salvează-mă.

Zăcea nemișcată. Puteam auzi, de parcă mă aflam la mare depărtare, bătaia rapidă a inimii ei. M-am așezat.

– Pot..., am început, dar n-am avut curajul să termin.

M-am sculat, am ridicat veioza, am îndreptat biroul, și m-am împiedicat de ceva – cuțitul. Rămăsese pe jos. L-am aruncat în valiză. M-am întors spre ea.

– O să sting lumina, am spus. Da?

Nu răspunse. Am atins întrerupătorul. Întunericul era complet, chiar și cu ferestrele deschise, nici o lumină nu se vedea, nici măcar una îndepărtată. Nimic. Beznă. Beznă ca în spațiu, acolo...

Am închis ochii. Liniștea zumzăia.

– Eri, am șoptit.

Nu mi-a răspuns. Îi simțeam teama. Pe bîjbîite m-am apropiat de pat. Am căutat să-i aud răsuflarea, dar tăcerea răsunătoare acoperea totul, de parcă se materializase în întuneric și era acum ea însăși întunericul. Ar trebui să plec, mi-am spus. Da. O să plec imediat. Însă m-am aplecat și cu un fel de clarviziune i-am găsit chipul. Își ținea respirația.

– Nu, am murmurat, zău... nu...

I-am atins părul. L-am mîngîiat cu vîrfurile degetelor; îmi era încă străin, încă neașteptat. Doream atît de mult să înțeleg toate astea. Dar poate că nu era nimic de

înțeles? Atîta liniște. Olaf adormise? Cu siguranță, nu. Era treaz, asculta. Aștepta. Atunci, să mă duc la el? Totuși, nu puteam. Era ceva prea improbabil, nesigur. Nu puteam. Nu puteam. Mi-am plecat capul pe umărul ei. O mișcare, eram alături de ea. I-am simțit întreg trupul crispîndu-se. Se încordase, retrăgîndu-se.

– Nu te teme, i-am șoptit.

– Nu.

– Tremuri.

– Mi-e doar...

Am cuprins-o în brațe. Greutatea capului ei alunecă pînă la îndoitura brațului meu. Am rămas așa, unul lîngă celălalt, iar în jur era întuneric și tăcere.

– E tîrziu, am șoptit, foarte tîrziu. Poți dormi. Te rog. Culcă-te...

Am legănat-o, doar prin îndoirea ușoară a brațului. Stătea tăcută, dar i-am simțit căldura trupului și răsuflarea. Era rapidă. Iar inima îi bătea precum o alarmă. Treptat, treptat, începu să se potolească. Probabil fusese extrem de obosită. La început am ascultat cu ochii deschiși, apoi i-am închis, mi se părea că așa auzeam mai bine. Adormise deja? Cine era ea? De ce însemna atît de mult pentru mine? Stăteam pe întuneric; adierea de afară pătrundea pe fereastră și mișca perdelele, astfel încît fosneau încetișor. Eram absolut înlemnit de uimire. Ennesson. Thomas. Venturi. Ardes. Pentru ce făcusem toate? Pentru asta? Un pumn de praf. Acolo unde vîntul nu suflă niciodată. Acolo unde nu există nori sau soare, sau ploaie, acolo unde nu există nimic, atît de limpede de parcă nici n-ar fi posibil, nici chiar imaginar. Și eu fusesem acolo? cu adevărat? De ce? Deja nu mai știam nimic, totul se cufundase într-o beznă lipsită de forme – am încremenit. Ea tresări. Se întoarse încet pe o parte. Capul îi rămase însă pe brațul meu. Murmură ceva, foarte încet. Continua să doarmă. M-am străduit din răsputeri să-mi imaginez cromosfera lui Arcturus. O imensitate clocotitoare, deasupra căreia zburam și zburam, parcă învîrtindu-mă într-un invizibil și monstruos carusel de foc, cu ochi înlăcrimați, umflați, și repetam cu un glas lipsit de viață: Sonda, zero, șapte – sonda, zero, șapte – sonda, zero, șapte – de-o mie de ori așa încît după aceea, numai la gîndul acelor cuvinte,

ceva din mine se cutremura, de parcă fusesem stigmatizat cu ele, de parcă erau o rană; iar răspunsul era un pîrîit în căști, și zbieretele-chicoteli în care receptorul meu traducea flăcările protuberanței, iar acela era Arder, chipul lui, trupul lui, și racheta, transformate în gaz incandescent... Iar Thomas? Thomas era pierdut, și nimeni nu știa că el... Sau Ennesson? Niciodată nu ne-am înțeles – nu-l puteam suferi. Însă în camera de presiune m-am luptat cu Olaf, care nu voia să-mi dea drumul să plec deoarece era prea tîrziu. Ce noblețe din partea mea. Deși nu era noblețe, era pur și simplu o chestiune de preț. Da. Pentru că fiecare dintre noi era neprețuit, viața omenească avea valoarea cea mai mare acolo unde n-ar fi putut avea niciuna, unde o peliculă subțire, practic inexistentă o separa de anihilare. Sîrma sau contactul acela din radioul lui Arder. Sudura aceea din reactorul lui Venturi, pe care n-o depistase Voss – dar poate că cedase brusc, se mai întîmpla, la urma urmei, oboseala metalului – și Venturi încetase să mai existe poate în cel mult cinci secunde. Iar întoarcerea lui Thurber? Sau salvarea miraculoasă a lui Olaf, care se rătăcise cînd i-a fost perforată antena direcțională – cînd, cum? Nimeni nu știa. Olaf a revenit, printr-un miracol. Da, o șansă de una la un milion. Și eu avusesem noroc. Un noroc extraordinar, imposibil. Brațul mă durea, o durere minunată. Eri, am șoptit în gînd, Eri. Precum cîntecul unei păsări. Un asemenea nume. Cîntecul unei păsări... Obișnuiam să-l rugăm pe Ennesson să imite cîntecul păsărilor. Putea. Putea foarte bine, iar cînd a pierit, s-au dus cu el și toate păsările acelea...

Lucrurile începură să devină confuze, m-am afundat, am înaintat prin beznă. Imediat înainte de-a adormi mi se păru că eram acolo, în locul meu, în cușeta mea, jos de tot, pe fundul din fier, și lîngă mine se găsea micul Arne – m-am deșteptat pentru o clipă. Nu. Arne nu mai era viu, iar eu mă aflam pe Pămînt. Fata respira încetișor.

– Fii binecuvîntată, Eri, am șoptit, inspirînd aroma părului ei, și am adormit.

Am deschis ochii, fără să știu unde mă aflu sau măcar cine eram. Părul închis la culoare ce mi se revărsa peste braț – brațul nu mai simțea nimic, de parcă era un obiect străin – mă ului. Aceasta, pentru o fracțiune de secundă.

Apoi am înțeles totul. Soarele încă nu răsărise; zorile – lăptoase, fără urmă de roz, limpezi, reci – erau la fereastră. În această lumină timpurie i-am studiat fața, de parcă o vedeam pentru întîia oară. Adormită, răsufla cu buzele strîns lipite; probabil că nu se simțise prea confortabil pe brațul meu, deoarece își pusese o palmă sub cap iar din cînd în cînd, încetișor, sprîncenele i se mișcau, parcă, permanent surprinsă. Mișcarea era ușoară, însă priveam absorbit, ca și cum soarta mea era scrisă pe chipul acela.

M-am gîndit la Olaf. Extrem de atent am început să-mi eliberez brațul. Prudența se dovedi inutilă. Era cufundată într-un somn adînc, visînd ceva; m-am oprit, încercînd să ghicesc, nu visul, ci doar dacă era sau nu urît. Fața ei era aproape de copil. Visul nu era urît. M-am eliberat și m-am sculat. Eram în halatul pe care-l purtasem cînd mă întinsesem. Desculț, am ieșit pe coridor, am închis ușa încet, foarte încet, și cu aceeași prudență am privit în odaia lui. Patul era neatins. Stătea la masă, cu capul pe brațe, și dormea. Nu se dezbrăcase, așa cum crezusem. Nu știu ce anume l-a trezit – privirea mea? Tresări, mă privi cercetător, se îndreptă, și începu să se întindă.

– Olaf, am spus, într-o sută de ani am...

– Taci din gură, îmi sugeră cu blîndețe. Hal, dintotdeauna ai avut tendințe nesănătoase.

– Începi deja? Voiam doar să zic...

– Știu ce voiai să zici. Dintotdeauna știu ce vrei să zici, cu o săptămînă înainte. Dacă ar fi fost nevoie de un capelan la bordul lui *Prometeu*, ai fi fost cel mai potrivit. Cum naiba nu mi-am dat seama pînă acum! Te-aș fi instruit. Hal! Fără predici. Fără solemnități, jurăminte, și altele. Cum e? Bine, da?

– Nu știu. Cred. Nu știu. Dacă te referi la... păi, nu s-a întîmplat nimic.

– Nu, mai întîi trebuie să îngenunchezi, zise. Trebuie să vorbești în genunchi. Tontule, te-am întrebat eu despre asta? Vorbesc despre perspectivele tale și chestii de-astea.

– Nu știu. Și cred că nici ea nu știe. Am căzut pe capul ei ca un bolovan.

– Da. E o problemă, observă Olaf. Se dezbrăcă și-și caută slipul: Cît cîntărești? O sută zece?

– Cam așa. Dacă-ți cauți slipul, e la mine.

– Cu toată sfințenia ta, ți-a plăcut mereu să ciordești lucruri, mormăi el, și cînd am vrut să-l scot, continuă: Idiotule, lasă-l. Mai am o pereche în valiză...

– Cum e cu divorțurile? am întrebat. Știi cumva?

Olaf mă privi peste geamantanul deschis. Îmi făcu cu ochiul.

– Nu, nu știu. Și de unde să știu? Am auzit că-i la fel de ușor ca un strănut. Și nici nu trebuie să spui „*Gesundheit*". Aici există o baie adevărată, cu apă?

– Nu știu. Probabil că nu. E doar – știi din care.

– Da. Vînt înviorător cu aromă de apă de gură. O porcărie. Hai la piscină. Fără apă, nu mă simt spălat. Ea doarme?

– Da.

– Hai atunci.

Apa era rece, superbă. Am făcut un salt și jumătate cu șurub: un salt bun. Primul. Am ieșit la suprafață, tușind și înecîndu-mă. Îmi intrase apă în nas.

– Fii atent, strigă Olaf de pe margine, acum trebuie să fii atent. Îl ții minte pe Markel?

– Da. De ce?

– A coborît pe cei patru sateliți de amoniac ai lui Jupiter. Cînd s-a întors și a coborît pe platformă, și a ieșit din racheta, încărcat cu trofee ca un pom de Crăciun, s-a împiedicat și și-a rupt piciorul. Așa că ai grijă. Te previn.

– O să-ncerc. A naibii de rece apa asta. Ies.

– Așa-i. Poți răci. N-am mai răcit de zece ani. Cum am coborît pe Lună, am început să tușesc.

– Pentru că acolo era foarte uscat, am răspuns perfect serios. Olaf rîse și mă împroșcă cu apă, plonjînd la un metru de mine.

– Uscat, exact, zise ieșind la suprafață. Bine zis. Uscat, dar nu prea confortabil.

– Ol, mă duc.

– Bine. Ne vedem la dejun? Sau nu vrei?

– Sigur că ne vedem.

Am alergat pe scări, ștergîndu-mă pe drum. La ușă mi-am ținut rasuflarea. Am privit precaut înăuntru. Continua să doarmă. Am profitat și m-am schimbat iute. Am avut timp să mă și rad, în baie.

Mi-am vîrît capul în cameră – mi se păruse că spusese ceva. Cînd m-am apropiat în vîrful degetelor de pat, a deschis ochii.

– Am dormit aici?

– Da. Da, Eri.

– Mi s-a părut că cineva...

– Da, Eri, eu eram.

Mă privea, de parcă treptat își reamintea totul. Mai întîi, ochii i se dilatară puțin – de surpriză? – apoi îi închise, îi închise iarăși, după care pe furiș, foarte iute, încît de-abia mi-am dat seama, privi sub pătură – și roși puternic.

Mi-am dres glasul.

– Vrei probabil să te duci în camera ta, da? Poate c-ar trebui să plec, sau...

– Nu, spuse. Am halatul.

Se înfășură strîns în el și se așeză pe marginea patului.

– Deci... e adevărat, atunci? rosti încet, parcă despărțindu-se de ceva.

Am tăcut.

Se sculă, străbătu încăperea, reveni.

Ridică ochii spre mine; în ei exista o întrebare, nesiguranță și altceva ce nu puteam defini.

– Domnule Bregg...

– Mă numesc Hal. Ăsta-i prenumele meu.

– Domnule... Hal, eu...

– Da?

– Pur și simplu nu știu... aș dori... Seon...

– Ce?

– Păi... el...

Nu putea sau nu dorea să spună „soțul meu"?

– Se întoarce poimîine.

– Și?

– Ce se va întîmpla?

Am înghițit în sec.

– Ar trebui să vorbesc cu el? am întrebat.

– Ce vrei să zici?

Acum era rîndul meu s-o privesc surprins, fără să-nțeleg.

– Ieri spuneai...

Am așteptat.

– Că o... o să mă răpești.

– Da.

– Și el?

– Atunci n-ar trebui să-i vorbesc? am întrebat, simțindu-mă imbecil.

– Să vorbești? Vrei s-o faci chiar tu?

– Păi, eine altul?

– Trebuie să fie... sfîrșitul?

Ceva mă strîngea de gît; mi-am dres glasul.

– Zău, nu-i altă cale.

– Am crezut că o să fie... un mesc.

– Un ce?

– Nu știi?

– Nu-nțeleg nimic. Nu. Nu știu. Ce-i asta? am întrebat, simțind un fior rău prevestitor. Întîlnisem din nou una dintre neașteptatele pete albe, o mlaștină de neînțelegere.

– E cam așa. Un bărbat... o femeie... dacă cineva întîlnește o persoană... dacă-l vrea, pentru o anumită perioadă de timp... Chiar nu știi nimic despre asta?

– Stai, Eri. Nu știu, dar cred că-ncep să-nțeleg. E ceva provizoriu, un fel de suspendare temporară, un episod?

– Nu, răspunse, și ochii îi deveniseră rotunzi. Nu știi ce este... Nici eu nu știu exact cum funcționează, recunoscu ea. Doar am auzit de așa ceva. M-am gîndit că de aceea tu...

– Eri, sînt complet în beznă. Să mă ia dracu dacă-nțeleg ceva. Are... ? Oricum, este cumva legat de căsătorie, da?

– Da. Te duci la un birou, și acolo, nu sînt sigură, dar oricum, după aceea e... e...

– Ce anume?

– Independent. Așa încît nu se poate obiecta nimic. De nimeni. Inclusiv de el...

– Deci, la urma urmei... e un fel de legalizare – mă rog, la dracu – o legalizare a infidelității?

– Nu. Ba da. Adică, de fapt nu-i infidelitate – nimeni n-o consideră așa. Știu ce înseamnă asta; am aflat. Nu-i infidelitate pentru că, ei bine, la urma urmei Seon și cu mine sîntem numai pentru un an.

– Ce-e-e? am rostit, deoarece mi se păruse că n-auzisem bine. Și ce-nseamnă asta, pentru un an? Căsătorie pentru un an? Pentru un an? De ce?

– Este de probă.

– Dumnezeilor! De probă. Și ce-i un mesc? Înștiințarea pentru următorul an?

– Nu știu ce vrei să spui. Adică... înseamnă că dacă perechea se desparte după un an, ei bine, atunci cealaltă învoială devine obligatorie. Ca o căsătorie.

– Mescul?

– Da.

– Și dacă nu, atunci ce?

– Atunci nimic. N-are nici o însemnătate.

– Aha, cred că acum înțeleg. Nu. Fără mesc. Pînă ce moartea ne va despărți. Știi ce-nseamnă asta?

– Da. Domnule Bregg?

– Da.

– Anul acesta termin facultatea de arheologie...

– Înțeleg. Vrei să-mi spui că dacă te iau drept fraieră nu fac altceva decît s-arăt ce fraier sînt eu.

Zîmbi.

– Este cam tare spus.

– Da. Iartă-mă. Ei bine, Eri, îi pot vorbi?

– Despre ce?

Am rămas cu gura căscată. O luăm de la început, m-am gîndit.

– Păi despre ce Dumnezeu... Mi-am mușcat limba. Despre noi.

– Dar nu se face așa.

– Nu? Ah. Bine, în regulă. Și cum se face?

– Trebuie urmată procedura de separare. Dar, domnule Bregg, zău... eu... n-o pot face așa.

– Dar cum poți?

Ridică din umeri, neajutorată.

– Adică revenim de unde-am rămas aseară? am întrebat. Nu te supăra pe mine. Eri, că vorbesc așa, eu suport un dublu handicap, înțelegi? Nu sînt familiarizat cu toate procedurile, obiceiurile, cu ce trebuie făcut și ce nu, chiar în treburile mărunte de zi cu zi, darmite în chestii de-astea...

– Nu, știu. Știu. Totuși el și cu mine... eu... Seon...

– Pricep, am zis. Știi ce? Hai să stăm jos.

– Gîndesc mai bine cînd stau în picioare.

– Te rog. Ascultă, Eri. Știu ce-ar trebui să fac. Ar trebui să te răpesc, așa cum am zis, și să te duc undeva – și

nu știu cum de am convingerea aceasta. Poate că vine doar din prostia mea nemărginită. Dar mi se pare că în cele din urmă poți fi fericită cu mine. Da. În același timp eu – observă – sînt genul care... mă rog, pe scurt, nu vreau s-o fac. Să te constrîng. Astfel întreaga responsabilitate pentru decizia mea – să-i spunem așa – cade pe umerii tăi. Cu alte cuvinte, să, să nu fiu un porc întreg, ci doar pe jumătate. Da. Pricep totul clar. Foarte clar. De-aia spune-mi un singur lucru – ce preferi?

– Jumătatea.

– Ce?

– Jumătatea porcului.

Am început să rîd. Poate puțin isteric.

– Dumnezeule. Da. Bună. Deci îi pot vorbi? După aceea. Adică m-aș întoarce aici singur...

– Nu.

– Nu se procedează așa? Poate că nu, dar eu simt c-ar trebui s-o fac, Eri.

– Nu. Eu... te rog, te rog. Zău. Nu!

Brusc începu să plîngă. Am cuprins-o în brațe.

– Eri! Nu. Atunci, nu. Voi face orice vrei, dar nu plînge. Te implor. Pentru că... nu plînge. Oprește-te, da? Sau... plîngi dacă... nici eu nu mai știu...

– Nu știam că poate fi... atît de..., suspină ea.

Am purtat-o în brațe în jurul încăperii.

– Nu plînge, Eri... Știi ceva? Ce-ar fi să plecăm pentru... o lună? Ce zici? Dup-aia, mai tîrziu, dacă vrei, te poți întoarce.

– Te rog, zise, te rog.

Am lăsat-o jos.

– Nu se poate așa? Nu știu... Am crezut...

– Oh, cum ești! Se poate, nu se poate. Nu vreau asta! Nu!

– Jumătatea aceea crește parcă tot mereu, am rostit cu o neașteptată răceală. Atunci, foarte bine, Eri. Nu te voi mai consulta. Îmbracă-te. Mîncăm micul dejun și plecăm.

Mă privi cu chipul ei umezit de lacrimi. Era ciudat de atentă. Încruntată. Am avut impresia că voia să spună ceva, deloc măgulitor pentru mine. Totuși se mulțumi să ofteze și plecă fără un cuvînt. M-am așezat la masă. Această bruscă hotărîre a mea – semănînd cu un roman de

aventuri cu pirați – fusese ceva de moment. De fapt, eram tot atît de decis cît și o giruetă. Mă simțeam un mișel. Cum am putut? Cum am putut? mă întrebam. Oh, ce încurcătură!

În ușa întredeschisă stătea Olaf.

– Bătrîne, zise el, scuză-mă. E culmea indiscreției, dar am auzit. N-am avut cum să n-aud. Ar fi trebuit să-nchizi ușa, și în plus ai un glas sănătos. Hal – te întreci pe tine însuți. Ce vrei de la fată, să ți se arunce în brațe, pentru că, cîndva, ai coborît în gaura aia... ?

– Olaf! am mîrîit.

– Doar calmul ne poate salva. Deci arheologul a găsit o ruină interesantă. O sută șaizeci de ani, asta-i deja antichitate, nu?

– Ai un simț al umorului...

– Pe care nu-l guști, știu. Nici eu. Dar unde-aș ajunge, bătrîne, dacă n-aș putea vedea prin tine? La înmormîntarea ta, acolo aș ajunge. Hal, Hal...

– Știu cum mă cheamă.

– Ce vrei? Haide, Capelane, termină. Hai să mîncăm și șterge-o.

– Nu știu nici măcar unde să mă duc.

– Întîmplător, eu știu. Pe țărm mai există încă niște căbănuțe de închiriat. Voi doi luați mașina...

– Cum adică – voi luați mașina... ?

– Ce altceva? Preferi Sfînta Treime? Capelane...

– Olaf, dacă nu termini...

– Bine. Știu. Ți-ar plăcea să-i fericești pe toți: pe mine, pe ea, pe Seol ăla sau Seon – nu, n-o să meargă, Hal, hai să plecăm împreună. Pe mine mă poți lăsa la Houl. O să iau un ulder de-acolo.

– Da, am zis, grozavă vacanță îți ofer!

– Eu nu mă plîng, așa că n-o face nici tu. Poate c-o să iasă ceva de-aici. Ajunge însă. Haide.

Micul dejun s-a desfășurat într-o atmosferă stranie. Olaf a vorbit mai mult decît de obicei, dar în gol. Eri și cu mine de-abia scoteam cîte un cuvînt. După aceea, robotul alb a adus gliderul, și Olaf a plecat la Clavestra să ia automobilul. Ideea îi venise în ultima clipă. După o oră, mașina era în grădină. Am încărcat-o cu bagajele mele. Eri și-a adus și ea lucrurile – nu toate, mi s-a părut, dar n-am

întrebat-o; de fapt, n-am discutat deloc. Și astfel, într-o zi însorită care devenea tot mai dogoritoare, am mers mai întîi pînă în Houl – abătîndu-ne puțin din drum – unde Olaf a coborît; de-abia în automobil mi-a spus că închiriase o vilișoară pentru noi.

Ne-am despărțit fără să ne luăm, de fapt, rămas bun.

– Spune-mi, l-am întrebat, dacă te anunț... o să vii?

– Cred că da. O să-ți trimit adresa mea.

– Scrie la post-restant în Houl, am adăugat.

Îmi strînse mîna cu putere. Cîte asemenea mîini mai existau pe Pămînt? I-am strîns-o atît de tare, încît mi-au trosnit degetele, apoi, fără să privesc îndărăt, am urcat la volan. Am mers mai puțin de o oră. Olaf îmi spusese unde să găsesc căsuța. Era mică – patru camere, fără piscină – dar pe plajă, chiar la malul oceanului. Trecînd pe lîngă șiruri de vile viu colorate răspîndite pe dealuri, de pe șosea am văzut oceanul. Chiar înainte de-a apărea, i-am auzit vuietul îndepărtat, înăbușit.

La răstimpuri priveam spre Eri. Era tăcută, rigidă, numai rareori se uita la peisajul schimbător. Casa – casa noastră – trebuia să fie albastră, cu acoperișul portocaliu. Atingîndu-mi buzele cu limba, puteam simți gustul sării. Șoseaua cotea și continua paralel cu țărmul nisipos. Oceanul, cu valurile părînd nemișcate din cauza distanței, își alătura glasul la zgomotul motorului ambalat la maximum.

Vilișoara era una dintre ultimele de pe drum. O grădină micuță, cu tufișurile cenușii de la sarea stropilor, purta urmele unei recente furtuni. Valurile ajunseseră, se pare, pînă la gărduletul scund: ici și colo se zăreau cochilii goale. Acoperișul înclinat ieșea cu mult în exteriorul fațadei, precum borul îndoit șmecherește al unei canotiere, și oferea destulă umbră. La vreo șase sute de pași mai departe, se putea zări casa vecină, înapoia unei dune mari, ierboase.

Dedesubt, pe plaja în formă de semilună, se deslușeau siluete minuscule de oameni.

Am deschis portiera.

– Eri.

Coborî fără un cuvînt. Dacă aș fi știut ce se petrecea înapoia acelei frunți îngîndurate... Merse către ușă, alături de mine.

– Nu, nu așa, i-am spus. N-ai voie să păsești peste prag.

– De ce?

Am ridicat-o.

– Deschide..., i-am cerut. Atinse plăcuța cu degetele și ușa se deschise.

Am purtat-o peste prag înăuntru și am așezat-o jos.

– E un obicei. Aduce noroc.

Porni prima să vadă odăile. Bucătăria era în spate, automatizată și cu un robot, de fapt, nu un robot, doar un imbecil electric care să se ocupe de gospodărie. Putea pune masa. Îndeplinea ordinele, dar vorbea numai cîteva cuvinte.

– Eri, am întrebat, vrei să mergi la plajă?

Clătină din cap. Stăteam în centrul celei mai mari încăperi, în alb și auriu.

– Atunci ce-ai dori, poate...

Înainte de-a termina, din nou aceeași mișcare.

Am înțeles acum cam ce mă aștepta. Însă zarurile fuseseră aruncate, și jocul trebuia dus pînă la capăt.

– Mă duc să aduc bagajele, am zis. Am așteptat-o să-mi răspundă, însă se așezase pe un scaun verde precum iarba, și am înțeles că nu-mi va vorbi. Prima zi a fost teribilă. Eri n-a făcut nimic demonstrativ, nu a căutat să mă evite, iar după prînz chiar a încercat să studieze – am întrebat-o dacă puteam rămîne în camera ei, s-o privesc. Promițînd că n-aveam să scot nici un cuvînt și n-aveam s-o deranjez. Dar după cincisprezece minute (cît de perspicace eram!), mi-am dat seama că prezența mea constituia o povară îngrozitoare pentru ea; o trăda linia spatelui, mișcările reținute, prudente, efortul lor ascuns; de aceea, complet transpirat, m-am retras în grabă și am început să-mi măsor încăperea în lung și lat. N-o cunoșteam încă. Înțelegeam, totuși, că nu era proastă, departe de așa ceva. Ceea ce, în situația de față, era atît bine cît și rău. Bine, deoarece chiar dacă nu pricepea, putea cel puțin bănui ce eram eu și n-avea să vadă în mine un sălbatic sau un monstru de barbar. Rău, deoarece în acest caz era inutil sfatul pe care Olaf mi-l

dăduse în ultima clipă. Îmi citase o maximă pe care o știam, a lui Hon: „Dacă femeia este precum văpaia, atunci bărbatul trebuie să fie aidoma gheții." Cu alte cuvinte, simțise că singura mea șansă era noaptea, și nu în timpul zilei. Nu doream așa ceva, și pentru acest motiv mă chinuisem, dar am înțeles că în puținul timp pe care-l aveam, nu puteam spera s-o cîștig cu vorba: orice aș fi spus ar fi rămas în exterior, pentru că nu avea cum să-i diminueze dreptatea, supărarea ei justificată ce se manifestase o singură dată, printr-o scurtă răbufnire, cînd începuse să strige: „Nu! Nu!". Iar faptul că se controlase atît de repede după aceea, îl vedeam de asemenea ca pe un semn rău.

Seara, începu să i se facă teamă. Am încercat să fiu cît mai la locul meu, tăcut, precum Voov, pilotul acela micuț – cel mai perfect taciturn din cîți am cunoscut – care izbutea să spună și să facă tot ce dorea fără o vorbă.

După cină – ea n-a mîncat nimic, ceea ce m-a alarmat – am simțit furia înăbușindu-mă; uneori aproape o uram pentru propriile mele chinuri, și marea nedreptate a acestui sentiment nu făcea decît să-l adîncească.

Prima noapte cu adevărat a noastră, împreună: cînd îmi adormi în brațe, în continuare înfierbîntată, iar respirația ei întretăiată începu, în suspine izolate, tot mai slabe, să devină regulată, am fost sigur că cîștigasem. Pînă atunci se luptase, nu cu mine, ci cu propriul ei trup, pe care ajunsesem să-l cunosc, unghii delicate, degetele subțiri, palmele, picioarele, ale căror fiecare părticică și curbă le descuiasem și le trezisem la viață cu sărutările, cu răsuflarea mea, strecurîndu-mă în ființa ei – împotriva ei – cu infinită răbdare și încetineală, astfel încît tranzițiile erau imperceptibile, și oricînd simțeam crescînd o împotrivire, precum moartea, mă retrăgeam, începeam să-i șoptesc cuvinte copilărești, nebune, lipsite de sens, și iarăși tăceam și doar o mîngîiam, și o asediam cu atingerile mele, timp de ore întregi, și o simțeam deschizîndu-se, iar rigiditatea ei se preschimba într-un tremur, ca o ultimă apărare, pînă cînd, cucerită acum, tremură diferit; totuși continuam să aștept, nerostind nimic, căci toate acestea erau mai presus de cuvinte, am atins prin beznă brațele ei subțiri, și sînii, sînul stîng, deoarece acolo ticăia inima, din ce în ce mai iute, iar respirația ei devenea tot mai precipitată, mai dis-

perată, mai deznădăjduită, și totul se petrecu; aceea nu era nici măcar plăcere, ci grația anihilării și contopirii, asaltul ultimului zid al trupurilor noastre, astfel încît prin violență să se unească, să devină unul singur pentru cîteva secunde, răsuflările noastre luptîndu-se, pasiunea noastră se preschimbă în nebunie, ea strigă o dată, slab, cu timbrul ascuțit al unui copil, încleștîndu-se de mine. Apoi mîinile ei lunecară de pe mine, pe furiș, de parcă extrem de rușinate și triste, de parcă brusc pricepuse cît de oribil o păcălisem. Și am început totul iarăși, sărutările depuse în articulațiile degetelor, rugămințile mute, întreaga ofensivă tandră și crudă. Și totul se repetă, ca într-un vis negru și fierbinte, iar la un moment dat i-am simțit mîna, îngropată în părul meu, apăsîndu-mi obrazul de umărul ei gol, cu o forță pe care n-o bănuisem, epuizată, respirînd cu iuțeală, parcă pentru a alunga căldura acumulată și teama, adormi. Eu am rămas nemișcat, precum un mort, încordat, încercînd să descifrez dacă ceea ce se întîmplase însemna totul, sau nimic. Chiar înainte de-a adormi, mi s-a părut că eram salvați, și doar după aceea a pogorît pacea, o pace măreață, similară celei de pe Kereneia, cînd zăceam pe așternuturile încinse ale lavei crăpate, cu Arder, a cărui gură o puteam zări respirînd înapoia vizorului costumului, deși era inconștient, iar eu știam că totul nu fusese zadarnic, deși n-aveam puterea nici măcar să deschid robinetul cilindrului său de rezervă; zăceam paralizat, cu sentimentul că lucrul cel mai important din viața mea era acum înapoia mea și dacă era să mor chiar acolo, nu urma să se schimbe nimic, iar inerția mea nu era decît un fel de inexplicabilă tăcere a triumfului.

Dimineața însă totul re-începu. La primele ore ea continua să fie rușinată, sau poate era dispreț, nu știu dacă era adresat mie sau dacă se disprețuia pe ea însăși pentru ceea ce se petrecuse. Pe la prînz am izbutit s-o conving să facem o scurtă plimbare cu mașina. Am mers în lungul uriașelor plaje, cu Pacificul întinzîndu-se înaintea noastră sub soare, un colos vuitor încrețit de semiluni de spumă alb-aurie, acoperit pînă la orizont de micuțele vele multicolore ale iolelor. Am oprit automobilul acolo unde plaja se sfîrșea brusc, într-un neașteptat perete de stîncă. Aici șoseaua cotea brusc și, stînd la un metru de marginea ei,

puteai privi de sus cum se izbesc de piatră talazurile violente. Ne-am întors să prînzim. Era ca în ziua precedentă, și m-am crispat cu totul la gîndul nopții, deoarece n-o doream. Nu așa. Cînd n-o priveam, îi simțeam căutătura. Eram derutat de repetatele ei încruntături, de neașteptatele priviri fixe, și deodată – cum sau de ce, nu știu – chiar înainte de prînz, pe cînd stăteam la masă, brusc, de parcă cineva îmi deschisese craniul dintr-o singură lovitură, am înțeles totul. Îmi venea să-mi dau palme – ce idiot egoist fusesem, ce nenorocit mințindu-se singur – am rămas, paralizat, nemișcat, bîntuit de o furtună interioară, cu picături de transpirație pe frunte. Mă simțeam extrem de slăbit.

– Ce s-a întîmplat? mă întrebă.

– Eri, am mormăit, eu... doar acum. Îți jur! Abia acum înțeleg, abia acum, că ai venit cu mine pentru că-ți era frică, teamă că eu... da?

Pupilele i se lărgiră de surpriză, și mă privi precaută, parcă suspectînd un vicleșug, o glumă.

Încuviință din cap.

Am sărit în picioare.

– Haide.

– Unde?

– La Clavestra. Strînge-ți lucrurile. O s-ajungem acolo..., mi-am privit ceasul... în trei ore.

Rămase nemișcată.

– Vorbești adevărat? mă întrebă.

– Eri, n-am știut. Da, pare de necrezut. Dar există limite. Da, există limite. Eri, eu încă nu-nțeleg cum am putut face așa ceva – bănuiesc că m-am orbit singur. Bun, nu știu, nu contează, acum nu mai are importanță.

Își împachetă lucrurile – atît de repede... Înăuntrul meu totul se surpa și se sfărîma, dar la exterior eram perfect, aproape perfect calm. Cînd se așeză lîngă mine în automobil, rosti:

– Hal, iartă-mă.

– Pentru ce? Aha! am înțeles. Ai crezut că știam?

– Da.

– Bine. Hai să nu mai vorbim despre asta.

Și iarăși am condus cu peste o sută de kilometri la oră; casele fulgerară pe lîngă noi stacojii, albe, albăstrui, drumul șerpui și coti, am mărit viteza, circulația era intensă,

apoi mai puțin, vilele își pierdură culorile, cerul deveni albastru întunecat, apăruseră stelele, iar noi goneam sub vîntul șuierător.

Peisajul din jur deveni de un cenușiu uniform, dealurile își pierdură din masivitate, transformîndu-se în simple contururi, șiruri de cocoașe negre, șoseaua era în amurg o bardă lată, fosforescentă. Am recunoscut primele case ale Clavestrei, curba familiară, gardurile vii. Am oprit mașina la poartă și i-am dus bagajele pe verandă.

– Nu vreau să intru. Mă-nțelegi...

– Da.

Nu i-am spus la revedere, ci pur și simplu m-am întors. Îmi atinse brațul; am tresărit de parcă fusesem lovit.

– Hal, mulțumesc.

– Nu mai spune nimic. Mai bine, nu mai spune nimic.

Am fugit. Am sărit în automobil și am pornit; urletul motorului mă salvă pentru o vreme. Eram ridicol. Evident, ea se temuse că aveam să-l ucid. La urma urmei, mă văzuse încercînd să-l ucid pe Olaf, care era mai inocent decît un mielușel, pur și simplu pentru că nu mă lăsase... și oricum! În rest, nimic. Acolo în mașină am urlat, îmi puteam permite orice, fiind singur, iar motorul îmi acoperea nebunia – și iarăși, nu știu în ce moment am înțeles ce aveam de făcut. Și încă o dată, ca atunci, prima oară, m-a cuprins pacea. Nu aceeași. Deoarece faptul că profitasem atît de îngrozitor de situație și o obligasem să vină cu mine, și că totul se petrecuse din acest motiv – era mai rău decît orice mi-aș fi putut imagina, pentru că îmi răpea pînă și amintirile, amitirea acelei nopți, orice amintire. Singur, cu propriile mele mîini, distrusesem totul, printr-un nesfîrșit egoism, o minciună care nu mă lăsase să văd ce se afla chiar la suprafață, lucrurile cele mai evidente. Da, ea spusese adevărul cînd afirmase că nu se temea de mine. Nu se temea pentru ea. Pentru el.

Luminile goneau pe lîngă mine, curgeau, rămîneau în urmă, peisajul era uluitor de frumos, iar eu – sfîșiat, sfredelit – zburam, roțile scîrțîiau, de la o curbă la cealaltă, spre Pacific, spre stînca de acolo, la un moment dat, cînd mașina a cotit mai strîns decît mă așteptam și a ieșit de pe drum cu roțile din dreapta, m-am speriat pentru o fracțiune de secundă, apoi am izbucnit într-un rîs nebun –

deoarece îmi era frică să mor acolo, fiind decis s-o fac în alt loc – și hohotul s-a transformat brusc în suspin. Trebuie s-o fac cît mai iute, m-am gîndit, nu mai sînt eu însumi. Ceea ce mi se întîmplă nu e cumplit, e mai rău, e dezgustător. Și mi-am mai spus că ar fi trebuit să-mi fie rușine. Însă cuvintele n-aveau greutate sau înțeles. Se făcuse complet beznă, șoseaua era practic pustie, pentru că puțini călătoreau noaptea, cînd am observat, nu mult înapoia mea, un glider negru. Trecea ușor și fără efort prin toate locurile unde eu fusesem nevoit să-mi utilizez toată măiestria în folosirea frînei și accelerației. Asta deoarece gliderele se mențin pe drumuri prin forțe magnetice, sau gravitaționale. Dumnezeu știe. Chestiunea este că m-ar fi putut depăși fără dificultate, dar se menținea în urmă, la vreo optzeci de metri în spatele meu, uneori ceva mai aproape, alteori mai departe. La curbele strînse, cînd derapam pe șosea și tăiam coturile, își păstra distanța, deși nu credeam că nu m-ar fi putut ajunge. Poate că șoferul se temea. Sau, poate că nu există nici un șofer. Oricum, ce mă interesa pe mine gliderul?

Mă interesa, pentru că am simțit că nu mă urmărea întîmplător. Și deodată mi-a venit ideea că era Olaf, că Olaf, care nu se încredea cîtuși de puțin (și pe bună dreptate!) în mine, rămăsese în preajmă și așteptase să vadă cum urmau să decurgă lucrurile. Da, iată-l pe salvatorul meu, bunul și bătrînul Olaf, că nici acum n-avea să mă lase să fac ce doream, care avea să-mi fie fratele mai mare, ocrotitorul; și la gîndul acesta ceva puse stăpînire pe mine, și pentru o clipă n-am mai văzut șoseaua prin mînia mea roșie.

De ce nu mă lăsau în pace? m-am întrebat, și am început să storc cea din urmă forță a mașinii, fiecare posibilitate, parcă neștiind că gliderul poate fi de două ori mai iute. Am gonit astfel prin noapte, printre dealurile presărate de luminițe, iar deasupra șuieratului ascuțit al vîntului puteam deslușI acum vuietul invizibilului, întinsului, imensului Pacific, și mi se părea că sunetele se înalță din hăuri fără fund.

Gonește, am murmurat. Gonește. Nu știi ce știu eu. Mă spionezi, mă urmărești, nu vrei să mă slăbești, perfect; dar o să te păcălesc, o să scap de tine înainte de a-ți da seama

ce s-a întîmplat; și orice ai face n-o să-ți fie de ajutor, pentru că un glider nu poate ieși de pe șosea. Așa încît, chiar și în ultima secundă voi avea conștiința curată. Excelent.

Am trecut pe lîngă căsuța unde am stat; cele trei ferestre luminate m-au împuns, parcă pentru a-mi dovedi că nu există suferință ce nu poate fi amplificată, și am intrat pe ultima porțiune a drumului, paralel cu oceanul. Apoi, spre disperarea mea, gliderul mări brusc viteza și începu să se apropie. I-am blocat drumul cu brutalitate, virînd spre stînga. Rămăsese înapoia mea, și am continuat să șofez în felul acesta – blocînd de vreo cinci ori banda din stînga, cînd încerca să mă depășească. Deodată, deși îi baram drumul, începu să mă depășească; practic, automobilul meu a atins lucitoarea caroserie neagră a proiectilului acela lipsit de geamuri, aparent fără pasageri. Am fost sigur, atunci, că putea fi doar Olaf, pentru că nimeni altul n-ar fi încercat așa ceva – dar nu-l puteam ucide pe Olaf. Nu puteam. De aceea l-am lăsat să mă depășească. A trecut în fața mea, și m-am gîndit că acum va încerca el să-mi blocheze drumul, însă rămăsese la vreo cincisprezece metri depărtare. Bun, mi-am zis, e foarte bine. Și am încetinit, cu speranța deșartă că ar putea crește distanța între noi, dar n-a făcut-o; a încetinit și el. La vreo doi kilometri de acel ultim cot, la stînga, gliderul a încetinit și mai mult, menținîndu-se pe mijlocul șoselei, ca să nu-l pot depăși. M-am gîndit că puteam s-o fac acum, însă nu era nici o stîncă, doar plaje nisipoase, roțile automobilului aveau să se împotmolească după o sută de metri, n-aș fi reușit nici măcar să ajung la ocean – ar fi fost stupid. N-avem de ales, trebuia să continui. Gliderul a încetinit și mai mult, și am înțeles că în curînd avea să oprească; partea din spate a caroseriei negre strălucea, parcă împroșcată cu sînge arzător, de la luminile frînelor. Am încercat să-l ocolesc printr-un viraj brusc, însă mi-a blocat calea. Era mai iute și mai abil decît mine – dar, la urma urmei, un robot conducea gliderul. Un robot are întotdeauna reflexe mai rapide. Am călcăt frîna, prea tîrziu, urmă un șoc terbil, o masă întunecată se ridică înaintea parbrizului, am fost azvîrlit înainte și mi-am pierdut cunoștința.

Am deschis ochii, trezit dintr-un vis, un vis fără noimă – visam că înotam. Ceva rece și ud îmi cursese pe față, am simțit niște mîini, mă scuturară, și am auzit un glas:

– Olaf, am bolborosit. De ce, Olaf? De ce...?

– Hal!

M-am dezmeticit; m-am proptit într-un cot și i-am văzut chipul deasupra mea, aproape, iar cînd m-am ridicat în capul oaselor, prea uluit ca să pot vorbi, ea se lăsă încet lîngă genunchii mei, cu umerii tremurînd – și continuam să nu cred. Îmi simțeam capul imens, parcă umplut cu vată.

– Eri, am rostit; buzele îmi erau ciudat de mari și grele, și cumva foarte îndepărtate. Eri, tu ești. Sau doar...

Deodată mi-a revenit puterea. Am prins-o de brațe, am ridicat-o, m-am sculat în picioare și ne-am clătinat împreună; am căzut amîndoi pe nisipul moale, cald încă. I-am sărutat chipul umed, sărat, și am plîns – pentru prima oară în viața mea – și ea a plîns. Am rămas tăcuți mult timp, treptat am început să ne temem – de ce anume, n-aș putea preciza – iar ea mă privea cu ochi nebuni.

– Eri, am repetat. Eri... Eri...

Asta era tot ce știam. Am rămas întins pe nisip, brusc foarte slăbit, și ea s-a speriat, a încercat să mă ridice, însă n-avea putere.

– Nu, Eri, am șoptit. Nu, n-am nimic, asta-i de...

– Hal! Zi ceva! Zi ceva!

– Ce să zic... Eri...

Auzul glasului meu o calmă puțin. Dispăru undeva și reveni cu o cutie plată, îmi turnă din nou apă pe față – amară, apa Pacificului. „Intenționasem să beau mult mai multă", mi-a fulgerat prin minte, absurd; am clipit. Mi-am revenit. M-am ridicat și mi-am pipăit capul.

Nu aveam nici măcar o zgîrietură, părul îmi amortizase șocul, așa încît aveam doar un cucui de mărimea unei portocale, cîteva jelituri, un țiuit în urechi, dar eram întreg. Cel puțin atîta vreme cît stăteam așezat. Am încercat să mă scol, însă picioarele nu-mi prea dădeau ascultare.

Îngenunche în fața mea, privindu-mă, cu brațele pe lîngă trup.

– Tu ești? Cu adevărat? am întrebat. Abia acum înțelegeam; două forme negre, contopite, sub lumina lunii, la

vreo zece metri depărtare, pe marginea drumului. Vocea nu mă mai asculta cînd am revenit cu privirea la ea.

– Hal...

– Da.

– Încearcă să te ridici. O să te ajut.

– Să mă ridic?

Se pare că nu puteam încă judeca limpede. Înțelegeam, și nu înțelegeam, ce se petrecuse. Eri fusese în glider? Imposibil.

– Unde-i Olaf? am întrebat.

– Olaf? Nu știu.

– Adică n-a fost aici?

– Nu.

– Ai fost singură?

Încuviință din cap.

Și brusc, o frică îngrozitoare, inumană mă cuprinse.

– Cum ai reușit? Cum?

Chipul îi tremura, dinții îi clănțăneau, nu putea rosti cuvintele.

– A tre-e-buit să-ă...

Plînse din nou. Apoi se liniști, devenind tot mai calmă. Îmi atinse fața. Fruntea. Cu degetele ușoare îmi pipăi capul. Am repetat, sufocîndu-mă:

– Eri... tu ești?

Deliram. Mai tîrziu, încetișor, m-am sculat, iar ea m-a sprijinit pe cît putea mai bine; ne-am îndreptat către șosea. Abia acolo am văzut în ce hal se afla mașina; capota, botul întreg, erau făcute armonică. Pe de altă parte, gliderul parcă nu suferise nimic – acum i-am apreciat superioritatea – doar o îndoitură mică în lateral, unde suferise principalul șoc. Eri mă ajută să urc, și deplasă gliderul pînă ce automobilul meu căzu cu un prelung zăngănit metalic, apoi am pornit. Ne întorceam. Tăceam, luminile treceau pe lîngă noi. Capul îmi vibra, continuam să-l simt greu și mare. Am coborît în fața căsuței. Ferestrele erau tot luminate, de parcă ieșisem doar pentru cîteva clipe. Mă ajută să intru în casă. M-am așezat pe pat. Ea a mers spre masă, apoi a ocolit-o și s-a îndreptat spre ușă. M-am ridicat.

– Pleci!

Alergă pînă la mine, îngenunche lîngă pat, și scutură din cap, negînd.

– Nu?
– Nu.
– Și n-o să mă părăsești niciodată?
– Niciodată.

Am cuprins-o în brațe. Își lipi obrazul de fața mea, și totul parcă se scurgea din mine – tăciunii mocnind ai încăpățînării și mîniei mele, nebunia ultimelor ore, teama, disperarea; zăceam acolo golit, ca mort, și doar o strîngeam și mai puternic, de parcă forțele îmi reveniseră, și a fost tăcere, lumina sclipea din tapetul auriu al odăii, iar undeva în depărtare, ca într-o altă lume, dincolo de ferestrele deschise, vuia Pacificul.

Poate că pare ciudat, dar n-am vorbit nimic în seara aceea, și în noaptea aceea. Nici un singur cuvînt. De-abia tîrziu în ziua următoare am aflat ce se petrecuse. De îndată ce plecasem ea bănuise motivul și se speriase, nu știuse ce să facă. La început, se gîndise să cheme robotul cel alb, dar înțelesese că nu-i putea fi de ajutor; iar el – numai așa îl numea – el nu putea fi de nici un ajutor. Olaf, poate. Olaf, cu siguranță, însă nu știa unde să-l găsească, și oricum nu mai avea timp. De aceea luase gliderul vilei și pornise după mine. Mă ajunsese destul de repede, apoi rămăsese în urma mea, atîta vreme cît mai există posibilitatea ca eu să revin la căsuță.

– Ai fi venit și tu atunci? am întrebat-o

Ezită.

– Nu știu nici eu. Cred că da. Acum așa cred, dar nici eu nu știu.

Cînd văzuse însă că nu opream, ci continuasem să rulez mai departe, se speriase și mai tare. Restul era cunoscut.

– Nu. Nu-nțeleg, am spus. Asta-i partea pe care n-o înțeleg. Cum ai reușit să faci așa ceva?
– Mi-am spus că... că nu se va întîmpla nimic.
– Știai ce voiam să fac? Și unde?
– Da.
– Cum?

După o lungă pauză:

– Nu știu. Poate pentru că acum am început să te cunosc...

Am tăcut. Mai aveam să-i pun multe întrebări, dar nu îndrăzneam. Stăteam amîndoi lîngă fereastră. Cu ochii închiși, simțind uriașa întindere a oceanului, am spus:

– Perfect, Eri, și-acum? Ce se va-ntîmpla?

– Ți-am spus deja.

– Dar eu nu vreau așa, am șoptit.

– Nu poate fi altfel, replică după o pauză lungă. În plus...

– În plus?

– Nu vreau.

Chiar în aceeași zi, spre seară, situația s-a înrăutățit, iarăși. Problemele noastre reveneau, se intensificau, apoi se retrăgeau. De ce? Nu știu. Probabil că nici ea nu știa. De parcă deveneam apropiați numai în fața situațiilor-limită, și numai atunci eram capabili să ne înțelegem unul pe celălalt. Și o noapte. Și încă o noapte. Și încă o zi.

În cea de-a patra zi am auzit-o vorbind la telefon și m-am speriat teribil. După aceea plîns. Totuși la cină zîmbea din nou.

Acesta a fost sfîrșitul și începutul. Deoarece în săptămîna următoare am mers în Maë, principalul oraș al ținutului, și într-un birou de acolo, în fața unui individ îmbrăcat în alb, am rostit cuvintele care ne făceau soț și soție. În aceeași zi, i-am trimis o telegramă lui Olaf. În ziua următoare am revenit la poștă, însă nu era nimic de la el. M-am gîndit că poate se mutase și de aceea întîrzia răspunsul. Dar sincer să fiu, chiar și atunci, în oficiul poștal, am simțit un fior de neliniște, deoarece tăcerea aceea nu-i era caracteristică lui Olaf, avînd în vedere însă toate cele petrecute m-am gîndit la asta doar o clipă și nu i-am spus nimic ei. De parcă uitasem.

CAPITOLUL ȘASE

Pentru o pereche unită numai prin impetuozitatea nebuniei mele, ne-am potrivit unul cu celălalt mai presus de orice așteptări. Viața noastră împreună era marcată de o curioasă diviziune. Cînd se ajungea la o deosebire de atitudini, Eri era capabilă să-și apere poziția, însă atunci problema respectivă era de obicei de natură generală, de pildă, era o apărătoare îndîrjită a betrizării, aducînd în sprijinul ei argumente ce nu erau preluate din cărți. Am considerat un semn bun faptul că se opunea în mod deschis unor păreri ale mele; însă discuțiile noastre se desfășurau în timpul zilei. La lumina zilei nu îndrăznea – sau mai degrabă nu dorea – să vorbească despre mine obiectiv, calm, fără îndoială deoarece nu știa care din cuvintele ei aveau să sublinieze vreun defect al meu, ridicolul „personajului din conservă", ca să folosesc expresia lui Olaf, și care puteau fi un atac îndreptat asupra valorilor fundamentale ale vremurilor mele. Însă noaptea – poate pentru că bezna atenua, cumva, prezența mea – îmi vorbea despre mine, adică, despre noi, iar eu eram mulțumit de aceste conversații șoptite în întuneric, deoarece noaptea ascundea, miloasă, frecventele mele uluiri.

Îmi povestea despre ea, despre copilăria ei, și astfel am aflat pentru a doua oară – de fapt, pentru prima dată cu un conținut uman concret – cît de perfect făurită era această societate a unei armonii constante, delicat stabilizate. Se considera ceva normal ca, pentru a avea copii și a-i crește în primii lor ani de viață, să posezi calificări speciale și pregătire complexă, cu alte cuvinte, un fel de instruire specială; pentru a obține permisiunea de-a avea urmași, o pereche căsătorită trebuia să treacă un fel de examene; la început mi s-a părut ceva incredibil, dar gîndindu-mă a trebuit să admit că noi, cei din trecut, și

nu ei, trebuia să fim acuzați de obiceiuri paradoxale: în vechea societate, n-aveai dreptul să construiești o casă sau un pod, să tratezi o boală, sau să îndeplinești cea mai simplă funcție administrativă, fără o pregătire specializată, în vreme ce problemele de responsabilitate absolută, procrearea copiilor, modelarea minților acestora erau lăsate în seama șansei oarbe și dorințelor de moment, iar comunitatea intervenea numai după ce se făcuseră greșeli și era prea tîrziu pentru a le corecta.

Așa încît, obținerea dreptului la un copil era acum o distincție ce nu se atribuia oricui. În plus, părinții nu puteau izola copiii de alți copii de aceeași vîrstă; se alcătuiau grupuri special selectate, pentru ambele sexe, în care erau reprezentate temperamentele cele mai divergente. Așa numitele cazuri dificile căpătau tratamente adiționale, hipnagogice, iar educația tuturor începea de foarte timpuriu. Nu cititul și scrisul, ce erau introduse mai tîrziu, ci inițierea – prin intermediul unor jocuri speciale – în legile universului, ale Pămîntului, în bogăția și varietatea vieții sociale; copiilor de patru și cinci ani li se inoculau, principiile toleranței, coexistenței, respectului față de alte concepții și credințe, lipsei de importanță a diferenței dintre trăsăturile exterioare ale copiilor, ale oamenilor aparținînd altor rase. Toate acestea mi se păreau foarte bune, cu o singură, dar fundamentală rezervă, deoarece neclintita piatră de căpătîi a acestei lumi, regula ei atotcuprinzătoare, era betrizarea. Educația unui copil urmărea, în fond, acceptarea betrizării ca pe un fapt de viață la fel de inabordabil ca nașterea sau moartea. Cînd auzeam cum era predată chiar de la Eri vechea istorie, îmi stăpîneam cu greu indignarea. În conformitate cu descrierile respective, epocile acelea fuseseră vremuri de animalitate și barbarie, de procreație necontrolată, de catastrofe atît economice cît și militare, iar realizările de netăgăduit ale apusei civilizații erau prezentate drept expresie a acelor forțe și năzuințe ce permiseseră oamenilor să înfrîngă ignoranța și cruzimea: acele realizări, în felul acesta, apăreau a fi fost obținute parcă în ciuda tendinței predominante universale de pe atunci de-a trăi pe socoteala celorlalți. Ceea ce cîndva necesita efort, spuneau ei, și se putea obține numai de cîțiva, drumul respectiv fiind primejdios și presărat cu

necesitatea de a te sacrifica, de a face compromisuri – succesul material fiind urmat de înfrîngere morală –, era acum ceva banal, ușor de obținut și sigur.

Era acceptabil cît rămîneai la generalități; în felul acesta puteam aproba condamnarea variatelor aspecte negative ale trecutului, precum, să zicem, războiul; iar lipsa – lipsa completă – a politicii, a fricțiunilor, a tensiunilor, sau conflictelor internaționale – deși o lipsă surprinzătoare, ducînd imediat la suspiciunea că astfel de lucruri existau, dar nu erau comentate – trebuie să recunosc că era o realizare, nu o pierdere; mai rău a fost cînd această reevaluare mă atingea personal. Nu numai Starck abandonase, în cartea lui (scrisă, *nota bene*, cu o jumătate de secol înainte de întoarcerea mea), exploatarea spațiului. Aici Eri, ca absolventă de arheologie, putea să mă învețe multe lucruri, și nu numai pe mine. Din primele generații betrizate au schimbat radical atitudinea lor față de astronautică, dar deși semnele s-au modificat din plus în minus, interesul a rămas intens. Pe atunci, consensul era că se comisese o eroare tragică, o eroare ce atinsese apogeul chiar în anii cînd se planifica expediția noastră, deoarece pe atunci expediții similare se pregăteau în număr mare. Motivul nu fusese faptul că recolta acestor expediții fusese atît de mică, sau că exploatarea spațiului pe o rază de așa mulți ani-lumină depărtare de sistemul solar dusese doar la descoperirea, pe puține planete, a unor forme stacojii și primitive de vegetație, și nu la contactul cu vreo civilizație cu grad înalt de dezvoltare. De asemenea nu se considera drept lucrul cel mai rău faptul că lungimea teribilă a călătoriei urma să transforme echipajul navei, pe acei reprezentanți ai Pămîntului – într-o măsură tot mai mare, cu cît destinațiile deveneau mai îndepărtate – într-un grup de creaturi nenorocite, obosite de moarte, care, după cîteva debarcări ici și colo, aveau nevoie de multă îngrijire și consecvență; sau că decizia de-a trimite asemenea entuziaști fusese nechibzuită și crudă. Miezul problemei era că omul voia să cucerească Cosmosul fără a-și fi rezolvat propriile probleme de pe Pămînt; de parcă n-ar fi fost evident că zborurile eroice nu urmau să aibă nici un efect în direcția micșorării oceanului de suferințe omenești, nedreptăți, spaime și foamete mondială.

Dar, după cum ziceam, doar prima generație betrizată a gîndit așa, deoarece după aceea, în decursul normal al evenimentelor, au urmat uitarea și indiferența; copiii se minunau cînd aflau de perioada romantică a astronauticii, și poate chiar încercau puțină teamă față de strămoșii lor, care erau pentru ei tot atît de stranii și de neînțeles pe cît erau acei strămoși ce ce porneau în războaie de jefuire, sau în expediții după aur. Cel mai mult mă înfricoșa indiferența, cu mult mai mult decît dezaprobarea – munca noastră de o viață fusese cufundată în tăcere, înmormîntată și uitată.

Eri nu încerca să-mi trezească entuziasmul față de această lume nouă, nu făcea nici un efort de-a mă converti; pur și simplu îmi vorbea despree asta povestindu-mi viața ei, iar eu – tocmai pentru că vorbea desprea ea, și era astfel ea însăși dovada – nu-mi puteam închide ochii înaintea virtuților ei.

Era o civilizație care scăpase de frică. Tot ceea ce exista îi slujea pe oameni. Nimic nu avea greutate decît bunăstarea lor, satisfacerea cerințelor fundamentale, dar și a celor mai sofisticate nevoi. Peste tot – în toate domeniile unde prezența omului, putința de-a greși a pasiunilor sale, încetineala reflexelor lui putea crea fie și cel mai neînsemnat risc – omul era înlocuit prin dispozitive automate, lipsite de viață.

Era o lume care înlăturase pericolul. Amenințarea, conflictul, toate formele de violență – nu-și găseau loc în ea; o lume de liniște, de maniere și obiceiuri blînde, tranziții line, situații lipsite de dramatism, totul pe atît de uluitor cît și reacția mea sau a noastră (mă gîndesc la Olaf) față de ea.

Pentru că noi, în decursul celor zece ani, trecusem prin atîtea orori, prin tot ceea ce era ostil omului, ceea ce-l rănea și-l zdrobea, și devenisem, dezgustați de ele, atît de dezgustați; oricare dintre noi, auzind că întoarcerea avea să fie întîrziată, că trebuia să mai suportăm cîteva luni în spațiu, ar fi sărit probabil de gîtul celui care ar fi anunțat vestea. Iar acum noi – incapabili de a mai rezista permanentului risc, șansei unei ciocniri cu un meteorit, tensiunii aceleia nesfîrșite, iadului prin care trecusem cînd un Arder, sau un Ennesson nu se mai întorseseră dintr-o misiune de recunoaștere – imediat, noi am început să ne referim la acel timp de teroare ca fiind singura problemă,

corectă, care ne dăduse demnitate și țel. Însă chiar acum mă înfioram, amintindu-mi cum, așezați, întinși, atîrnați în cele mai ciudate poziții deasupra rotundei cabine radio, așteptam, așteptam, într-o tăcere întreruptă doar de bîzîitul monoton al semnalului de la scaunul automat al navei, văzînd, în lumina albăstruie-plumburie, picături de transpirație prelingîndu-se pe fruntea operatorului radio încremenit în aceeași așteptare – în timp ce ceasul, cu alarma reglată, avansa silențios, pînă ce în sfîrșit momentul cînd limba lui atingea semnul roșu de pe cadran, momentul ușurării. Ușurare... deoarece atunci puteai ieși și explora și muri singur, iar asta fără exagerare părea să fie mai ușor decît așteptatul. Noi piloții, personalul ne-științific, alcătuiam vechea gardă; timpul nostru se oprise cu trei ani înaintea adevăratului start al expediției. În acei trei ani parcursesem o serie de teste cu sporirea stress-ului psihologic. Existaseră trei etape principale, trei trepte, pe care le denumisem Palatul Fantomelor, Storcătorul de Rufe și Încoronarea.

Palatul Fantomelor: erai închis într-o incintă micuță, lipsită de orice contact cu exteriorul. Nici un sunet, rază de lumină, pală de aer, sau vibrație din afară nu ajungea în interior. Semănînd cu o rachetă mică, incinta era echipată cu machete ale comenzilor, și cu provizii de apă, hrană și oxigen. Trebuia să stai acolo, inactiv, neavînd absolut nimic de făcut, timp de o lună – care părea o eternitate. Nimeni nu ieșea de acolo același om. Eu, unul dintre cei mai rezistenți subiecți ai doctorului Janssen, am început din a treia săptămînă să văd lucrurile stranii pe care ceilalți le observaseră încă din a patra, sau a cincea zi: monștri fără chipuri, mulțimi amorfe prelingîndu-se din cadranele de ceas palid luminate pentru a intra în discuții lipsite de sens cu mine, plutind deasupra trupului meu asudat, trupul meu care-și pierdea contururile, se transforma, creștea, și care în cele din urmă – treaba cea mai înspăimîntătoare – începea să-și capete o independență, mai întîi prin spasme ale mușchilor individuali, apoi după furnicături și amorțeli, contracții, și în final mișcări, în vreme ce eu priveam, uluit, fără să înțeleg. Dacă n-ar fi existat antrenamentul preliminar, explicațiile teoretice, aș fi jurat că brațele, capul și gîtul îmi erau posedate de demoni. Interiorul capitonat al incintei văzuse imagini ce sfidau descrierea – Jannssen și

echipa lui, cu echipamentul corespunzător, supravegheau ce se întîmpla înăuntru, dar la momentul respectiv nimeni nu știa asta. Senzația izolării trebuia să fie reală și completă. De aceea, dispariția unora dintre asistenții doctorului reprezentau un mister pentru noi. Abia în timpul adevăratei expediții, Gimma mi-a spus că pur și simplu clacaseră. Unul dintre ei, un anume Gobbek, se părea că încercase să forțeze deschiderea incintei, incapabil să mai asiste la chinurile celui dinăuntru.

Dar acesta era doar Palatul Fantomelor. Deoarece după aceea urma Storcătorul de Rufe, cu basculantele și centrifugele lui, cu diabolica mașină acceleratoare ce putea produce 400 de g-uri – o accelerație – desigur, niciodată folosită – care ar fi tramsformat orice om într-o băltoacă, dar și 100 de g-uri era de ajuns pentru a face într-o fracțiune de secundă spatele unui subiect testat lipicios de la sîngele forțat în exteriorul pielii.

Ultimul test, Încoronarea, l-am trecut cu steagul sus. Acesta era ultimul ciur, ultima probă de selecție. Al Martin, un tip bine făcut care pe atunci, pe Pămînt, arăta precum mine azi, un gigant, un colos cu mușchi de fier, și de un calm imperturbabil – a revenit de la Încoronare pe Pămînt într-o asemenea stare, încît l-au îndepărtat imediat.

Încoronarea era o chestiune destul de simplă. Te îmbrăcau în costum de astronaut și te duceau pe orbită, la o altitudine de cîteva sute de mii de kilometri, acolo unde Pămîntul strălucește ca Luna amplificată de cinci ori, apoi pur și simplu te azvîrleau din rachetă în spațiu, și plecau. Atîrnînd acolo, mișcînd din brat și din picioare, trebuia să-i aștepți să se întoarcă, să aștepți să fii salvat; costumul spațial era absolut de nădejde și confortabil, avea oxigen, aer condiționat, baterie de încălzire, ba chiar îl hrănea pe cosmonaut, cu o pastă stoarsă la fiecare două ore dintr-un tub special. Deci nu se putea întîmpla nimic, decît dacă se defecta micutul aparat de radio atașat pe exterior costumului, care semnaliza automat poziția purtătorului. Un singur lucru lipsea în costum, un receptor, ceea ce însemna că nu puteai auzi altă voce, decît pe a ta. Cu hăul și stelele în jurul tău, suspendat, lipsit de greutate, trebuia să aștepți. Adevărat, așteptarea era destul de lungă, dar nu foarte lungă. Și asta era tot.

Da, însă oamenii înnebuneau acolo; erau tîrîți în navă, zbătîndu-se în convulsii epileptice. Acesta era testul ce se ridica total împotriva străfundurilor umane – o anihilare totală, o condamnare, o moarte cu conștiința deplină și funcționînd. Era un gust al eternității, care pătrundea în tine și te lăsa să-i cunoști oroarea. Știința, dintotdeauna considerată a fi imposibilă și impalpabilă, a abisului cosmic extinzîndu-se în toate direcțiile, devenea a noastră; căderea fără de sfîrșit, stelele devenite inutile, picioarele legănîndu-se, zadarnice, inutilitatea, lipsa de rost a brațelor, gurii, gesturilor, a mișcărilor și absenței mișcărilor; în costum creștea un răcnet asurzitor, nenorociții urlau – de ajuns!

N-are rost să insist asupra a ceea ce era doar, la urma urmei, un test, o introducere, intenționată, planificată cu grijă, cu măsuri de precauție: din punct de vedere fizic, niciunul dintre „încoronați" nu suferea nici un rău, iar racheta de la bază îi recupera pe toți. Era adevărat, nu ne spuneau nici asta, pentru a păstra situația cît mai autentică posibil.

„Încoronarea" s-a desfășurat bine pentru mine. Aveam sistemul meu personal. Era foarte simplu și complet necinstit – se considera că n-avem voie să-l folosim. Cînd mă aruncau prin ecluză, închideam ochii. Apoi mă gîndeam la diferite lucruri. Tot de ce aveai nevoie, în cantități considerabile, era voința. Trebuia să te străduiești să nu deschizi ochii aceia mizerabili indiferent de ce s-ar fi întîmplat. Cred că Janssen știa de trucul meu. Dar n-a urmat vreo repercusiune. Poate că-l socotea bun.

Toate acestea, însă, se petreceau pe Pămînt, sau în vecinătatea lui. După aceea a apărut un spațiu ce nu fusese inventat sau creat în laborator, un spațiu care de fapt ucidea, fără să se prefacă; și care uneori cruța – Olaf, Gimma, Thurber, eu însumi, cei șapte de pe *Ulise* – ba chiar ne-a lăsat să ne întoarcem. La care noi, cei care tînjeam cel mai mult după liniște, văzîndu-ne visul împlinindu-se, și în mod perfect, de îndată l-am disprețuit. Cred că Platon a fost cel care a spus: „O, nefericitule – vei avea ceea ce ți-ai dorit."

CAPITOLUL ȘAPTE

Într-o noapte, foarte tîrziu, zăceam vlăguiți; capul lui Eri, întors într-o parte, se odihnea pe brațul meu. Ridicînd ochii către fereastra deschisă, puteam zări stelele printre nori. Nu era pic de vînt, perdeaua atîrna nemișcată precum o fantomă alburie, dar acum un val singuratic se apropia dinspre largul oceanului, și am putut auzi uruitul prelung ce-l anunța, apoi vuietul aspru al brizanților pe plajă, o tăcere vreme de cîteva bătăi de inimă, și iarăși talazurile revăzute bîntuiră țărmul nopții. Eu însă de abia remarcasem acest memento monoton repetat al prezenței mele pe Pămînt, deoarece ochii îmi erau ațintiți asupra Crucii Sudului, în care Beta fusese steaua noastră călăuzitoare; zilnic făceam determinări poziționale după ea, în mod automat, gîndindu-mă la alte probleme; ne condusese fără greș, un far spațial ce nu slăbea niciodată. Aproape că puteam simți în palme manetele metalice pe care le deplasam pentru a aduce punctul de lumină, distinct în beznă, în centrul cîmpului vizual, cu marginea moale, de cauciuc, a ocularului apăsîndu-mi sprîncenele și obrajii. Beta, una dintre cele mai îndepărtate stele, aproape că nu se schimbase cînd ne-am atins destinația. Strălucea cu aceeași indiferență, deși Crucea Sudului dispăruse de mult pentru noi, pentru că pătrunsesem adînc între brațele ei, și apoi punctul acela alb de lumină, steaua aceea gigant, nu mai era ceea ce păruse la început, o provocare; invariabilitatea ei își dezvăluia adevăratul înțeles, faptul că era un martor al transștiinței noastre, al indiferenței vidului, universului – o indiferență pe care nimeni nu este vreodată capabil s-o accepte.

Dar acum, încercînd să aud răsuflarea lui Eri printre mugetele Pacificului, eram sceptic. Îmi repetam în gînd: „E adevărat, e adevărat, am fost acolo"; totuși uimirea mea

rămînea. Eri tresări. Am început să mă mișc, pentru a-i face loc, însă deodată i-am simțit privirea asupra mea.

– Nu dormi? am șoptit. Și m-am aplecat deasupra ei, dorind să-i sărut buzele, dar ea și-a pus vîrfurile degetelor pe gura mea. Le-a ținut acolo o vreme, după aceea le-a coborît de-a lungul claviculei pînă la piept, a simțit adîncitura dură dintre coaste, și a apăsat cu palma acolo.

– Ce-i asta? a murmurat.

– O cicatrice.

– Ce s-a întîmplat?

– Am avut un accident.

Tăcu. Am simțit-o privindu-mă. Ridică fruntea. Ochii ei erau numai întuneric, fără nici o urmă de sclipire; îi puteam zări conturul brațului, mișcîndu-se odată cu răsuflarea, albicios.

– De ce nu-mi spui nimic?

– Eri... ?

– De ce nu vrei să vorbești?

– Despre stele? am priceput. Ea tăcea. Nu știam ce să spun.

– Crezi că n-aș înțelege?

Am privit-o de aproape, prin beznă, în vreme ce vuietul oceanului se răspîndea și plutea prin odaie, și n-am știut cum să-i explic.

– Eri...

Am încercat s-o cuprind în brațe. S-a eliberat și s-a sculat în capul oaselor.

– Nu trebuie să vorbești dacă nu vrei. Dar măcar spune-mi, de ce?

– Nu știi? Chiar nu știi?

– Acum, poate. Vrei... să mă cruți?

– Nu. Pur și simplu mi-este frică.

– De ce anume?

– Nu sînt sigur. Nu vreau să răscolesc totul. Nu că aș nega ceva din cele petrecute. Oricum, așa ceva ar fi imposibil. Dar discutînd despre ce-a fost ar însemna – sau, cel puțin, așa mi se pare mie – că m-aș închide în lumea aceea. Departe de toți, de toate, de ceea ce este... acum.

– Înțeleg, șopti ea. Pata albă a chipului ei dispăru, își plecase capul. Crezi că nu le prețuiesc?

– Nu, nu, am încercat s-o întrerup.

– Așteaptă, acum e rîndul meu. Ce cred eu despre astronautică, precum și faptul că n-aș părăsi niciodată Pămîntul, asta-i una. Dar n-are nimic de-a face cu tine și cu mine. Deși de fapt, are: pentru că sîntem împreună. Altfel, n-am fi fost, niciodată. Pentru mine – înseamnă tu. De asta aș dori... însă n-ai nici o obligație. Dacă este așa cum spui. Dacă simți așa.

– O să-ți spun.

– Dar nu azi.

– Azi.

– Întinde-te.

M-am trîntit pe perne. Ea merse în vîrful picioarelor pînă la fereastră, o formă albicioasă prin beznă. Trase perdeaua. Stelele dispărură, rămăsese doar vuietul lent al Pacificului, revenind monoton cu o persistență sumbră. Practic nu mai puteam vedea nimic. Mișcarea aerului îi trădă pașii, patul se lăsă puțin.

– Ai văzut vreodată o navă de clasa lui *Prometeu?*

– Nu.

– E mare. Pe Pămînt ar cîntări peste trei sute de mii de tone.

– Și voi erați atît de puțini?

– Doisprezece. Tom Arder, Olaf, Arne, Thomas – piloții, și cu mine. Și cei șapte savanți. Te-nșeli dacă crezi că aveam cine știe ce spațiu. Propulsia ocupă nouă zecimi din masă. Fotoagregate. Magazii, provizii, echipamente de rezervă. Cabinele de locuit propriu-zis sînt mici. Fiecare din noi avea cîte o cabină, în afară de cele de uz comun. În partea de mijloc a navei – centrul de control și navetele de asolizare, ca și sondele, cele mai mici aparate de zbor, pentru recoltarea de mostre din corona...

– Și tu ai fost deasupra lui Arcturus în una din ele?

– Da. Ca și Arder.

– De ce n-ați zburat laolaltă?

– Într-o rachetă? E mai riscant așa.

– Cum?

– O sondă este un sistem de răcire. Un fel de frigider zburător. Ai loc înăuntru doar cît să stai așezat. Stai înăuntrul unei cochilii de gheață. Gheața se topește pe scut și îngheață pe conducte. Compresoarele de aer se pot avaria. E suficientă o clipă, deoarece în exterior temperatura este de zece, douăsprezece mii de grade. Cînd con-

ductele se opresc într-o rachetă de două persoane, mor doi oameni. Așa, moare numai unul. Pricepi?

– Pricep.

Își ținea mîna în regiunea aceea lipsită de simțire a pieptului meu.

– Și asta... s-a întîmplat acolo?

– Nu, Eri; vrei poate să-ți povestesc altceva?

– Bine.

– Numai să nu crezi... Nimeni nu știe despre asta.

– Asta?

Cicatricea se reliefa sub căldura degetelor ei parcă revenind la viață.

– Da.

– Cum e posibil? Nici Olaf?

– Nici chiar Olaf. Nimeni nu știe. I-am mințit, Eri. Acum, dac-am început, trebuie să-ți spun. Eri... s-a întîmplat în al șaselea an. Eram pe drumul de întoarcere, dar în regiunile cu nori nu te poți deplasa rapid. Spectacolul e extraordinar; cu cît nava călătorește mai rapid, cu atît luminiscența norului e mai puternică. Aveam o coadă înapoia noastră, nu precum coada unei comete, mai degrabă o aurora polară, resfirată pe crugul cerului, întinzîndu-se mii și mii de kilometri spre Alfa Eridan... deja, Arder și Ennesson nu mai existau. Venturi murise și el. Mă trezeam de obicei la șase dimineața, cînd lumina se schimba din albastră în albă. L-am auzit pe Olaf vorbind de la comandă. Descoperise ceva interesant. Am coborît. Radioul indica un punct, puțin în afara traiectoriei noastre. A venit și Thomas, și ne-am întrebat ce putea fi. Era prea mare pentru un meteor, și, oricum, meteorii nu apar niciodată singuri. Am redus viteza. Asta i-a trezit pe ceilalți. Cînd ni s-au alăturat, îmi aduc aminte, că Thomas a glumit spunînd că ar putea să fie o navă. Deseori glumeam astfel. În spațiul cosmic puteau exista nave din alte sisteme, dar doi țînțari pornind din puncte diametral opuse ale Pămîntului aveau mai multe șanse de-a se întîlni. Ajunsesem acum la o spărtură în nor, și praful rece, nebular, se rarefiase într-atît încît puteai zări cu ochiul liber stele de magnitudinea șase. Punctul se dovedi a fi un asteroid. Cam de mărimea Vestei. Un sfert de miliard de tone, sau poate ceva mai mult. Extraordinar de regulat, aproape sferic. Ceea ce este destul de rar. La doi miliparseci în exteriorul

provei. Se deplasa, și noi... l-am urmărit. Thurber m-a întrebat dacă ne puteam apropia mai mult. I-am spus că da, pînă la un sfert de miliparsec.

Ne-am apropiat. Prin telescop semăna cu un arici, o minge ticsită de țepi. O ciudățenie. Era piesă de muzeu. Thurber a început să se contrazică cu Biel asupra originii lui, dacă era sau nu tectonic. A intervenit și Thomas, spunînd că se puteau face determinări. N-avea să fie nici o pierdere de energie, nici măcar nu începusem să accelerăm. Avea să zboare pînă acolo, să ia cîteva mostre și să se întoarcă. Gimma a ezitat. Timpul nu reprezenta o problemă – mai aveam destule rezerve. În cele din urmă, a aprobat. Fără îndoială, pentru că eu eram prezent. Deși nu rostisem o vorbă. Poate tocmai din cauza asta. Deoarece relația noastră devenise... dar asta-i altă poveste. Ne-am oprit; o astfel de manevră cere timp, și asteroidul nu stătuse locului, totuși îl aveam pe radar. Eram îngrijorat, pentru că de cînd începusem drumul de întoarcere nu avusesem decît necazuri. Avarii, nu serioase, dar greu de reparat – și aparent lipsite de motive. Nu sînt superstițios, însă cred în serii. Totuși n-aveam nici un motiv să mă opun plecării lui. Deși poate păream copilăros, am verificat personal motorul lui Thomas, și i-am cerut să fie prudent. Cu praful.

– Cu ce?

– Praful. În regiunea unui nor rece, știi, asteroizii se comportă ca niște aspiratoare. Aspiră praful din calea lor, și asta ține o bucată bună de timp. Praful se depune în straturi, care pot dubla mărimea asteroidului. Un jet dintr-o duză sau chiar un pas mai apăsat poate fi suficient pentru a stîrni un vîrtej de praf care atîrnă deasupra suprafeței. Pare un fleac, dar nu poți zări nimic. I-am spus asta. O știa și el la fel de bine ca mine. Olaf l-a lansat dintr-un bord al navei, iar eu m-am dus la navigație și am început să-i dirijez coborîrea. L-am văzut apropiindu-se de asteroid, manevrînd, răsucindu-și racheta, și coborî pe suprafață, ca pe o frînghie. Apoi, bineînțeles, l-am pierdut din vedere. Dar asta era cam la cinci kilometri.

– L-ați recepționat pe radar?

– Nu, pe optice, adică pe telescop. Infraroșii. Însă am putut discuta cu el tot timpul. Prin radio. Tocmai cînd îmi spuneam că nu-l văzusem de mult pe Thomas făcînd o

asolizare atît de precaută – toți deveniseră prudenți pe drumul de întoarcere – cînd am văzut un scurt fulger, și pe suprafața asteroidului începu să se lățească o pată întunecată. Gimma, care stătea chiar lîngă mine, a început să răcnească. Credea că Thomas, pentru a frîna în ultima clipă, băgase flamă. Asta-i una din expresiile noastre. Dai un șoc scurt de motor, bineînțeles nu în asemenea condiții. Și știam că Thomas n-ar fi făcut niciodată așa ceva. Trebuia să fi fost un fulger.

– Un fulger? Acolo?

– Da. Știi, orice corp ce se deplasează cu viteză mare printr-un nor acumulează sarcină, electricitate statică, datorită frecării. Între *Prometeu* și asteroid există o diferență de potențial. Putea fi de miliarde volți. Ba chiar mai mult. Cînd Thomas a asolizat, a țîșnit o scînteie. Asta a fost fulgerul, și datorită căldurii bruște, s-a ridicat praful, și într-un minut toată suprafața era acoperită de un nor. Nu-l puteam auzi – radioul lui doar pîrîia. Eu eram furios, mai ales pe mine, că subestimasem situația. Racheta avea conductori speciali, tip paratrăsnet, bifurcați, și sarcina s-ar fi transformat frumușel într-un foc St. Elmo. Dar nu s-a întîmplat așa. Era extraordinar de puternic. Gimma m-a întrebat cînd credeam că avea să se așeze praful. Thurber m-a întrebat; era limpede că va dura cîteva zile.

– Zile?

– Da. Gravitatea era foarte mică. Dacă ai fi dat drumul unei pietre, ar fi trecut cîteva ore pînă să atingă solul. Gîndește-te cît ar fi durat să se depună praful, după ce fusese ridicat la o înălțime de o sută de metri. I-am spus lui Gimma să-și vadă de treburi, pentru că trebuia să așteptăm.

– Și nu se putea face nimic?

– Nu. Dacă aș fi fost sigur că Thomas mai era în rachetă, aș fi încercat să risc – l-aș fi răsucit pe *Prometeu*, m-aș fi apropiat de asteroid, și-aș fi suflat toată porcăria aia de praf pînă la marginile galaxiei – dar nu puteam fi sigur. Și cum să-l caut? Suprafața asteroidului avea o suprafață egală cu, nu știu, cu a Corsicii. În plus, în norul de praf puteai trece la depărtare de un braț de el, fără să-l vezi. Exista o singură soluție. Îi aparținea lui – era la îndemînă. Putea să fi decolat și să se fi întors.

– N-a făcut așa?

– Nu.

– Știi de ce?

– Pot bănui. Trebuia să decoleze pe orbește. Eu vedeam că norul ajunsese cam la vreun kilometru deasupra solului, dar el nu știa asta. I-a fost frică să nu lovească vreo stîncă sau streașină. Poate coborîse pe fundul vreunei văi adînci. Așa încît am rămas acolo o zi, două zile; el avea destul oxigen și provizii pentru șase. Rații în caz de pericol. Nimeni n-avea chef de nimic. Ne fîțîiam de colo pînă colo, gîndindu-ne cum l-am putea ajuta pe Thomas. Emițătoare. Lungimi de undă diferite. Am azvîrlit jos pînă și rachete de semnalizare. N-au avut efect, norul era întunecat ca un mormînt. A treia zi – a treia noapte. Măsurătorile noastre indicau că norul se depunea, dar nu eram sigur că avea să se așeze complet în cele șaptezeci de ore rămase lui Thomas. Fără mîncare putea rezista și mai mult, dar nu fără oxigen. Atunci mi-a venit o idee. Am raționat așa: naveta lui Thomas era construită în principal din metal. Dacă pe blestematul ăla de asteroid nu existau zăcăminte de fier, s-ar fi putut să-l pot localiza cu un indicator feromagnetic – un dispozitiv pentru găsirea obiectelor metalice. Aveam unul foarte sensibil. Putea găsi un cui de la o distanță de trei sferturi de kilometru. O rachetă de la cîțiva kilometri. Olaf și cu mine am verificat aparatele. După aceea i-am zis lui Gimma, și-am plecat.

– Singur?

– Da.

– De ce?

– Pentru că fără Thomas mai rămăsesem doar noi doi, și *Prometeu* trebuia s-aibă un pilot.

– Și ei au fost de acord?

Am zîmbit în beznă.

– Eu eram Primul Pilot. Gimma nu-mi putea da ordine, doar sugestii. Eu cîntăream șansele și spuneam da, sau nu. Bineînțeles, în majoritatea cazurilor spuneam da. Dar în situații excepționale, decizia era a mea.

– Și Olaf?

– Păi, cred că de-acum îl cunoști puțin pe Olaf. După cum îți poți închipui, eu nu putusem pleca imediat. Și, la urma urmei, doar eu îl trimesesem pe Thomas. Olaf nu putea nega asta. Deci, am decolat. Fără rachetă, bineînțeles.

– Fără rachetă?

– Da, în costum, cu propulsor de gaze. A durat ceva, dar nu foarte mult. Am avut necazuri cu detectorul, care era practic un dulap, greu de manevrat. Normal, nu avea greutate, însă cînd am intrat în nor, a trebuit să fiu atent să nu izbesc ceva. Am încetat să văd norul cînd m-am apropiat de el; mai întîi au început să dispară stelele, cîteva o dată, la periferie, apoi s-a întunecat jumătate din cer; m-am uitat îndărăt și am văzut *Prometeul* licărind în depărtare – avea un echipament special care făcea blindajul luminos. Arăta ca un creion lung și alb, cu o bilă la un capăt, foarte fotonic. Apoi totul a dispărut. Trecerea a fost extraordinar de bruscă. Cam o secundă de pîclă neagră, după aceea nimic. Radioul meu era decuplat; îmi corectasem detectorul direct la căști. Mi-au trebuit numai cîteva minute să zbor pînă la marginea norului, dar mai mult de două ore să cobor pe suprafață – trebuia să fiu prudent. Reflectorul electric era inutil, după cum mă așteptasem. Am început căutarea. Știi cum sînt stalactitele din peșteri...

– Da.

– Cam așa ceva, doar că mult mai nepămîntean. Vorbesc despre ceea ce am văzut mai tîrziu, cînd praful s-a așezat, deoarece în timpul căutării mele n-am putut zări nimic, de parcă cineva turnase smoală peste vizorul căștilor. Aparatul îl aveam prins în niște curele. Trebuia să orientez antena, să ascult, apoi am început să merg cu ambele brațe întinse în lateral – în viața mea nu m-am împiedicat de atîtea ori. N-am pățit nimic, numai datorită gravitației scăzute. Bineînțeles cu doar puțintică vizibilitate, îți puteai recîștiga echilibrul de zece ori. Dar așa – e greu să explic cuiva care n-a încercat niciodată asta – asteroidul era numai steiuri și țancuri, cu bolovani adecvați în jurul lor, și oriunde puneam piciorul începeam să cad, în ralentiul acela de bețiv, și nu puteam sări îndărăt: o asemenea mișcare m-ar fi desprins de suprafață pentru cel puțin un sfert de oră. A trebuit pur și simplu să aștept, să continui să încerc mersul mai departe. Totul îmi luneca sub picioare, grohotiș, pietroaie, bucăți de rocă, totul de-abia era ținut locului, forța care le menținea era neobișnuit de slabă – ceea ce nu înseamnă că dacă un bolovan ar fi căzut pe cineva nu l-ar fi ucis. Atunci acționa masa,

nu greutatea; bineînțeles, aveai timp să te ferești, dacă-l vedeai căzînd... sau măcar îl auzeai. Dar, acolo, nu exista aer, deci numai după vibrațiile de sub tălpi puteam spune dacă răsturnasem o altă structură din piatră, și nu puteam face altceva decît să aștept ca vreun fragment să apară din beznă și să-nceapă să mă strivească... Am umblat ore întregi și nu mai credeam că ideea mea de folosire a detectorului era prea grozavă. De asemenea trebuia să fiu atent, pentru că, din cînd în cînd, mă trezeam în văzduh, adică plutind, ca într-un fel de vis caraghios. În cele din urmă am detectat un semnal. Cred că l-am pierdut de vreo opt ori, nu-mi mai amintesc exact, dar cînd am găsit racheta, pe *Prometeu* era noapte.

Racheta era înclinată, pe jumătate îngropată în praful acela infernal. Substanța cea mai moale și mai delicată pe care ți-o poți imagina. Aproape imaterial. Puful cel mai fin de pe Pămînt ar fi oferit mai multă rezistență. Particulele erau incredibil de mărunte... Am intrat în rachetă; el nu era acolo. Am spus că era înclinată, dar nu eram cîtuși de puțin sigur; era imposibil să găsești verticala fără utilizarea unui echipament special, și asta ar fi durat cel puțin o oră, iar un fir cu plumb convențional, cîntărind practic infim, era inutil, deoarece plumbul n-ar fi întins firul... În condițiile respective, nu m-a mai surprins că nu încercase să decoleze. Am intrat. Am văzut imediat că înjghebase ceva pentru determinarea verticalei, dar nu reușise. Lăsase acolo cea mai mare parte a proviziilor de hrană, însă nu și oxigenul. Probabil că-l transferase pe tot în rezervorul costumului, apoi plecase.

– De ce?

– Da, de ce, m-am întrebat și eu. Stătuse acolo trei zile. În tipul respectiv de rachetă ai la dispoziție doar un fotoliu, un ecran, comenzile, pîrghiile și un chepeng în spate. Am rămas acolo o vreme. Mi-am dat seama că nu-l voi putea găsi niciodată. Pentru o secundă m-am gîndit că poate plecase tocmai, cînd aselenizam eu, că-și folosise propulsorul cu gaz pentru a reveni pe *Prometeu*, iar acum era la bord, în vreme ce eu rătăceam pe pietroaiele alea nesigure... Am sărit jos din rachetă cu atîta energie, încît am zburat în sus. Nici un sens al direcției, nimic. Știi cum este cînd vezi o scînteie în beznă totală? Ochii o iau razna și-și închipuie raze, fel de fel de imagini. Bun, ceva simi-

lar se poate petrece cu simțul echilibrului. La gravitația zero nu-i nici o problemă, te poți acomoda. Dar cînd gravitația e foarte slabă, ca pe asteroidul ăla, urechea internă reacționează straniu, dacă nu înșelător. Ți se pare că te duci drept în sus ca săgeata, apoi te prăbușești, și tot așa, întruna. După aceea senzația de rotire și mișcare, a brațelor, picioarelor, trunchiului de parcă părțile corpului și-au schimbat locurile și capul nu mai ți-e acolo unde-i locul...

Așa am zburat, pînă m-am lovit de un zid, am ricoșat din el, m-am agățat de ceva, m-am rostogolit, însă am reușit să mă prind de excrescența unei stînci... Cineva zăcea acolo. Thomas.

Ea tăcu. În întuneric, Pacificul mugea.

— Nu, nu era ceea ce crezi. Trăia. S-a sculat imediat. Am conectat radioul. La distanța aceea mică puteam comunica perfect.

„Tu ești?" l-am auzit.

„Da, eu sînt," am răspuns. O scenă dintr-o farsă ridicolă, atît era de artificială. Totuși așa s-a petrecut. Ne-am ridicat în picioare.

„Cum te simți?" am întrebat.

„Bine. Și tu?"

Asta m-a surprins puțin, dar am zis:

„Bine, mulțumesc. Și cei de acasă sînt bine sănătoși."

O tîmpenie, însă m-am gîndit că el vorbea așa ca să arate că se ținea tare, pricepi?

— Da.

— Cînd s-a apropiat de mine, l-am văzut ca o pată de întuneric mai dens în lumina lampei mele de umăr. Mi-am trecut mîinile peste costumul lui — era întreg.

„Ai destul oxigen?" l-am întrebat. Asta era lucrul cel mai important.

„Cui îi pasă?" mi-a replicat.

M-am întrebat ce să fac în continuare. Să-i pornesc racheta? Ar fi fost prea riscant. Ca să spun adevărul, n-am fost nici măcar foarte încîntat. Mi-era teamă — sau, mai degrabă, eram nesigur — e greu de explicat. Situația era ireală, simțeam ceva straniu în ea, nu știam exact ce anume, nu eram nici măcar pe de-a întregul conștient de ce simțeam. Doar că nu mă încînta această descoperire miraculoasă. Am încercat să mă gîndesc cum putea fi sal-

vată racheta. Dar, mi-am zis, nu ăsta era lucrul cel mai urgent. Mai întîi trebuia să văd în ce stare se afla. Stăteam acolo, într-o noapte fără stele.

„Ce ai făcut tot timpul ăsta?" am întrebat. Era important. Dacă încercase să facă ceva, orice, chiar să ia cîteva mostre minerale, ar fi fost un semn bun.

„Diferite chestii", a răspuns. „Dar tu ce-ai făcut, Tom?"

„Care Tom?" am întrebat și am înghețat, deoarece Arder era mort de un an, și el știa asta foarte bine.

„Dar tu ești Tom. Nu ești? Îți recunosc glasul."

N-am spus nimic; cu mîna înmănușată mi-a atins costumul, apoi a zis:

„Ciudat loc, nu? Nimic de văzut, și nimic acolo. Îmi imaginasem altfel. Tu ce zici?"

M-am gîndit că-și imagina cine știe ce în legătură cu Arder... așa ceva se mai întîmplase nu numai cu unul dintre noi.

„Da", am încuviințat, „nu-i prea interesant pe-aici. Hai să plecăm, ce zici, Thomas?"

„Să plecăm?" Era surprins. „Ce tot spui, Tom?"

Deja nu-i mai băgam în seamă apelativul „Tom".

„Vrei să stai aici?" l-am întrebat.

„Și tu nu vrei?"

M-am gîndit că-și bătea joc de mine, dar gata, destul cu bancurile astea idioate.

„Nu", am spus. „Trebuie să ne-ntoarcem. Unde ți-e pistolul?"

„L-am pierdut cînd am murit."

„Ce?"

„Dar nu mi-a păsat", a continuat. „Un mort n-are nevoie de pistol."

„Da, da", am încuviințat. „Haide, te leg de mînă și plecăm."

„Ai înnebunit, Tom? Unde să plecăm?"

„Înapoi pe *Prometeu.*"

„Dar nu-i aici..."

„E mai departe. Lasă-mă să te leg."

„Stai."

Mă împinse într-o parte.

„Vorbești ciudat. Nu ești Tom!"

„Exact. Sînt Hal."

„Și tu ai murit? Cînd?"

Am înțeles ce se întîmpla și am hotărît să-i fac jocul.

„Oh, acum cîteva zile. Acum lasă-mă să te leg...

N-a vrut. Am început să ne hărțuim, mai întîi în glumă, dar apoi lucrurile au devenit mai serioase; am încercat să-l apuc, dar nu puteam, în costum. Ce să fac? Nu-l puteam lăsa, nici măcar pentru un moment – a doua oară nu-l mai găseam. Miracolele nu se întîmplă de două ori. Iar el voia să rămînă acolo, ca mort ce se considera. Apoi, cînd credeam că l-am convins, cînd părea gata să fie de acord – și i-am întins pistolul meu de propulsie să-l țină – și-a apropiat fața de mine, așa încît aproape că-l puteam zări prin cele două vizoare, și a strigat: „Ticălosule! M-ai păcălit! Ești viu!" – și m-a împușcat.

De mai mult timp simțeam chipul lui Eri apăsat de umărul meu. La aceste ultime cuvinte, tresări, de parcă o străbătuse un curent, și acoperi cu palma cicatricea... O vreme am rămas tăcuți.

– Era un costum foarte bun, am spus. Nu s-a străpuns. S-a îndoit în mine, mi-a rupt o coastă, mi-a dizlocat niște mușchi, dar nu s-a străpuns. Nici măcar nu mi-am pierdut conștiința, dar pentru o vreme n-am putut mișca brațul drept, iar o senzație de căldură mi-a spus că sîngeram. Totuși pentru o clipă cred că am fost ametit, deoarece cînd m-am sculat, Thomas dispăruse. L-am căutat, bîjbîind în patru labe, dar n-am găsit decît pistolul. Probabil că-l aruncase imediat după ce trăsese. Cu ajutorul lui m-am întors la navă. M-au zărit în momentul cînd am ieșit din norul de praf. Olaf a apropiat nava și m-am tras înăuntru. Le-am zis că n-am reușit să-l găsesc. Că găsisem doar racheta, goală, și că pistolul îmi scăpase din mînă și se descărcase cînd mă împiedicasem. Costumul era din strat dublu. O bucată din căptușeala metalică se desprinsese. O am aici, sub coastă.

Din nou, tăcere și tunetul unui talaz, în crescendo, parcă adunîndu-și puterile pentru un salt peste întreaga plajă, neimpresionat de eșecul nenumăraților săi predecesori. Spărgîndu-se, se răspîndi, se risipi, deveni un puls moale, tot mai aproape și tot mai stins, apoi dispăru complet.

– Și ați plecat...?

– Nu. Am așteptat. După încă două zile, norul s-a depus, și eu am coborît pentru a doua oară. Singur. Înțelegi de ce, pe lîngă celelalte motive?

– Înțeleg.

– L-am găsit repede; costumul îi sclipea în penumbră. Zăcea la baza unui tanc. Nu-i puteam vedea chipul, vizorul era brumat pe dinăuntru, și cînd l-am ridicat m-am gîndit, pentru o clipă, că țineam un costum gol – practic nu cîntărea nimic. Dar era acolo. L-am lăsat și m-am întors cu racheta lui. Mai tîrziu, am examinat-o cu atenție și am priceput ce se întîmplase. I se oprise ceasul, un ceas obișnuit – pierduse noțiunea timpului. Ceasul măsura orele și zilele. L-am reglat și l-am pus la loc, astfel încît nimeni să nu bănuiască ceva.

Am strîns-o în brațe. Răsuflarea mea i-a zbîrlit părul. Mi-a atins cicatricea, și deodată mîngîierea a devenit o întrebare.

– Forma ei...?

– Ciudată, nu? Am fost cusut de două ori, prima dată au cedat copcile... Thurber m-a cusut. Doctorul nostru, Venturi, murise deja.

– Cel care ți-a dat cartea roșie?

– Da. De unde știi, Eri – ți-am spus? Nu, e imposibil.

– Discutai cu Olaf, înainte – ții minte...

– Așa-i. Dar nu mi-am închipuit că-ți poți aminti așa ceva! O chestie atît de măruntă. Chiar că sînt un porc. Am lăsat-o pe *Prometeu*, cu toate celelalte.

– Mai ai lucruri acolo? Pe Lună?

– Da. Dar n-are rost să le mai aduc aici.

– Ba da, Hal.

– Iubito, înseamnă să transform locul ăsta într-o casă memorială. Urăsc chestiile astea. Dacă le-aș aduce, le-aș da foc. Aș ține doar cîteva mărunțișuri, care să-mi aducă aminte de ceilalți. Piatra aia...

– Care piatră?

– Am mai multe pietre. Una de pe Kereneia, una de pe asteroidul lui Thomas – dar să nu crezi că le-am colecționat într-adins! Pur și simplu s-au înțepenit între rizurile de pe tapla cizmelor; Olaf le scotea și le strîngea, după ce le punea etichete. Nu i-am putut scoate ideea asta din cap. Nu-i ceva important dar... trebuie să-ți spun. Da, trebuie, de fapt, ca să nu crezi că totul era atît de teribil, și nu se întîmpla nimic în afară de moarte. Încearcă să-ți închipui... o fuziune de lumini. Mai întîi, trandafiriu, cît mai deschis cu putință, delicat, o infinitate de trandafiriu, iar dinăuntrul lui, străpungîndu-l, un trandafiriu mai închis, și, mai

departe, și de jur împrejur, o fosforescență, lipsită de greutate, nu ca un nor, nu ca o ceață – altfel. N-am cuvinte pentru ea. Am coborît amîndoi din rachetă și am privit. Eri, nu înțeleg. Știi, chiar și acum simt un nod în gît, era atît de frumos... Gîndește-te: acolo nu exista viață, plante, animale, păsări, nimic; nu exista nici un ochi care să fie martor. Sînt convins că de la crearea lumii nimeni nu privise acolo, noi eram primii. Arder și cu mine, și dacă n-ar fi fost defectarea gravimetrului și coborîrea noastră pentru a-l calibra, pentru că cuarțul se fisurase și curgea mercurul, atunci nimeni, pînă la sfîrșitul lumii, n-ar fi stat acolo ca să privească. Nu-i ciudat? Îți vine să... în sfîrșit, nu știu. Nu puteam pleca. Am uitat de ce aselizasem, pur și simplu stăteam, stăteam și ne holbam.

– Dar ce era, Hal?

– Nu știu. Cînd ne-am întors și le-am spus celorlalți. Biel a vrut să se ducă, dar nu era posibil. N-aveam destulă energie de rezervă. Am făcut o grămadă de fotografii, dar n-a ieșit nimic. În imagini părea un fel de lapte roz cu coloane purpurii, și Biel vorbea despre chemiluminescența vaporilor din hidrați de siliciu; mă îndoiesc că el credea cu adevărat asta, însă în disperare, pentru că niciodată nu avea să poată investiga fenomenul, a încercat să vină cu o explicație. Era ca... de fapt, ca nimic. N-avem termeni de comparație. N-avem analogii. Avea o profunzime imensă, totuși nu era un peisaj. Niște umbre diferite, după cum am zis, tot mai îndepărtate și mai întunecate, pînă îți jucau ochii. De fapt, mișcarea... nu, nu era mișcare. Plutea, și rămînea nemișcat. Se schimba, de parcă respira, totuși rămînea același; poate că cel mai important lucru era enormitatea lui. De parcă dincolo de această crudă și neagră eternitate de-acolo există o altă eternitate, alt infinit, atît de concentrat și puternic, atît de strălucitor, încît dacă închideai ochii nu mai credeai în el. Cînd ne uitam unul la celălalt... ar fi trebuit să-l cunoști pe Arder. O să-ți arăt fotografia lui. Era un tip – mai solid decît mine, arăta de parcă ar fi putut trece printr-un zid fără măcar să-l observe. Întotdeauna vorbea rar. Ai auzit despre... gaura de pe Kereneia?

– Da.

– Se înțepenise acolo, în stîncă, noroiul fierbinte clocotea sub el, oricînd putea irupe prin sifonul unde era cap-

tiv, și zicea: „Hal, mai stai puțin, ține-te acolo. Mai arunc o privire. Poate dacă scot de pe mine rezerva... nu. Nu merge, mi s-au încurcat curelele. Dar, stai acolo.“ Și tot așa. Ai fi crezut că vorbea la telefon, dintr-o cameră de hotel. Nu era poză, așa era el. Cel mai echilibrat dintre noi: întotdeauna cîntărea lucrurile. De asta a zburat cu mine dup-aia, și nu cu Olaf, care era prietenul lui – dar ai auzit despre asta...

– Da.

– Deci... Arder. Cînd m-am uitat la el acolo, avea lacrimi în ochi. Tom Arder. Nu-i era rușine, deloc, nici atunci nici mai tîrziu. Cînd vorbeam despre asta – și-o făceam din cînd în cînd, revenind la asta – ceilalți se înfuriau. Credeau c-o face intenționat, pretinzînd cine știe ce. Pentru că deveneam atît de... transpuși. Curios, nu? Oricum... Ne priveam între noi și același gînd ne răsărea în minți, deși nu știam dacă am fi fost capabili să calibrăm corespunzător gravimetrul – singura noastră șansă de a-l găsi pe *Prometeu.* Ne gîndisem așa, că meritase. Doar să stai acolo și să fii martorul măreției.

– Stăteați pe un deal?

– Nu știu. Eri, era un alt fel de perspectivă. Priveam parcă de undeva de sus, totuși nu era nici o înălțime. Stai puțin. Ai văzut Marele Canion din Colorado?

– Da.

– Închipuiește-ți că acel canion era de o mie de ori mai mare, sau de un milion de ori. Că e făcut din aur roșu și roz, aproape complet transparent, că prin el poți zări toate straturile, cutele geologice, antichinalele și sindinalele; că totul e lipsit de greutate, plutind și părînd că-ți surîde. Ba nu, nu-i așa. Iubito, atît eu cît și Arder ne-am străduit din răsputeri să le explicăm celorlalți, dar n-am reușit. Piatra e de-acolo... Arder a luat-o ca să-i poarte noroc. O purta mereu cu el. A avut-o cu el și pe Kereneia. O ținea într-o cutie de vitamine. Cînd a început să se sfărîme, a învelit-o în vată. Mai tîrziu – după ce m-am întors fără el – am găsit-o sub cușeta din cabina lui. Probabil căzuse acolo. Cred că Olaf credea că ăsta fusese motivul, dar n-a îndrăznit s-o zică, era prea prostesc... Ce legătură putea fi între o piatră și contactul ce se defectează în radioul lui Arder...?

CAPITOLUL OPT

Între timp, Olaf n-a dat nici un semn de viață. La început am fost îngrijorat, apoi m-am simțit vinovat. Mă temeam să nu fi făcut vreo prostie. Deoarece era singur, ba chiar mai mult decît fusesem eu. Nu voiam s-o implic pe Eri în evenimente imprevizibile, și asta s-ar fi întîmplat dacă începeam căutarea chiar eu; de aceea, am decis să merg mai întîi la Thurber. Nu eram convins că aveam să-i cer sfatul – voiam numai să-l văd. Aveam adresa de la Olaf; Thurber era în centrul universitar din Malleolan. I-am telegrafiat că sosesc, și m-am despărțit de Eri pentru prima oară. În ultimele zile, ea fusese reticentă și nervoasă; atribuisem starea aceasta grijii pentru Olaf. I-am promis că mă voi întoarce cît voi putea de repede, probabil peste două zile, și că n-aveam să fac nimic pînă n-o consultam și pe ea.

Eri m-a condus pînă la Houl, de unde am luat un ulder non-stop. Plajele Pacificului erau pustii acum, deoarece se apropiau furtunile toamnei; mulțimile colorate de tineri dispăruseră din stațiunile locale, de aceea nu m-a mirat faptul că, practic, eram singurul pasager al proiectilului argintiu. Zborul, prin nori care făceau totul ireal, a durat aproape o oră și a luat sfîrșit în amurg. Orașul apărea prin umbrele înserării precum un foc multicolor – cele mai înalte clădiri, cu forme de pocal, străluceau în mijloc precum niște flăcări subțiri, imobile, siluetele lor se conturau luminoase, pe fundalul norilor albi, avînd forma unor uriași fluturi uniți prin arcade la nivelurile cele de mai sus; nivelurile inferioare ale străzilor, trecînd dintr-unul în altul, alcătuiau rîuri colorate, șerpuite. S-ar fi putut să fie ceața de vină, sau era un efect al materialelor de construcție asemănătoare sticlei, dar orașul arăta, de deasupra, aidoma unui nor de nestemate concentrice, o insulă

din cristal, încrustată cu pietre prețioase, înălțîndu-se din ocean, a căror suprafață de oglindă repetă din ce în ce mai stins etajele scînteietoare, pînă la ultimul, acum de abia vizibil, de parcă sub oraș zăcea scheletul său ca un rubin incandescent. Era greu de crezut că basmul acesta de culori și flăcări întrepătrunse era cămin pentru cîteva milioane de oameni.

Complexul universitar se afla în afara orașului. Ulderul meu a aterizat într-un parc gigantic, pe o platformă din beton. Apropierea orașului se ghicea doar printr-un argintiu palid strălucind pe cer, deasupra peretelui întunecat de copaci. O alee lungă ducea pînă la clădirea principală, care era întunecată, parcă părăsită.

Imediat cum am deschis ușa imensă, interiorul a fost scăldat în lumină. Mă găseam într-un hol boltit, cu gresie bleu. O rețea de treceri antifonate m-au dus într-un coridor, simplu și auster – am deschis o ușă, apoi alta, dar toate odăile erau pustii, de parcă oamenii plecaseră de multă vreme. Am urcat, în susul unui șir de trepte obișnuite. Pe undeva trebuie să fi existat un lift, însă parcă n-aveam chef să-l caut. În plus, niște scări care nu erau rulante reprezentau o noutate. Sus, întinzîndu-se în ambele direcții, se afla un alt coridor cu încăperi goale; pe ușa uneia am văzut un petec de hîrtie pe care scria „Aici, Bregg". Am ciocănit, și am auzit vocea lui Thurber.

Am intrat. Stătea în lumina unei lămpi ce atîrna foarte jos. Înapoia lui era întunericul unei ferestre de mărimea peretelui. Biroul la care lucra era ticsit cu hîrtii și cărți – cărți adevărate – iar pe alt birou, mai mic, din apropiere, se aflau grămezi întregi din cristalele acelea „boabe de grîu", plus diverse aparate. În fața lui avea un teanc de hîrtii și cu un toc – muiat în cerneală – făcea însemnări pe margini.

– Stai jos, mi-a zis fără să ridice ochii. Termin imediat.

Mi-am ales un scaun scund lîngă birou, dar l-am deplasat în lateral, deoarece lumina îi încețoșa chipul, și doream să-l pot vedea cît mai bine.

Lucra în stilul său caracteristic, încet, încruntîndu-se sub strălucirea lămpii. Odaia era una dintre cele mai simple pe care le văzusem pînă acum, cu pereți terni, o ușă veche, fără ornamente, și fără auriul acela obositor. De

ambele părți ale ușii se găsea cîte un ecran pătrat, lipsit de imagine, iar peretele de lîngă fereastră era plin de dulapuri metalice; de unul dintre ele se rezemau suluri de mape sau desene – asta era totul. L-am examinat pe Thurber. Chel, solid, mătăhălos; scria, din în cînd își ștergea ochii cu muchia palmei. Îi lăcrimau întruna. Gimma (căruia îi plăcea să dezvăluie secretele altora, în special acelea pe care te străduiești cît mai mult să le ții ascunse) îmi spusese odată că lui Thurber îi era teamă să nu orbească. Ceea ce explica de ce întotdeauna era primul care intra cînd schimbam accelerația, și de ce – mai tîrziu – îi lăsa pe alții să facă pentru el lucruri care altădată ar fi insistat să le facă personal.

Strînse hîrtiile cu ambele mîini, le bătu de birou pentru a le aranja muchiile, apoi le așeză într-o servietă, o închise și numai după aceea, coborîndu-și palmele mari cu degetele acelea groase ce păreau că au dificultăți în a se îndoi, spuse:

– Bun venit, Hal. Cum merge?

– Nu mă plîng. Ești... singur?

– Te referi la Gimma? Nu-i aici; a plecat ieri. În Europa.

– Lucrezi... ?

– Da.

Urmă o pauză. Nu știam cum urma să reacționeze la spusele mele – voiam mai întîi să aflu ce credea despre lumea aceasta unde ajunsesem. Era adevărat, cunoscîndu-l, nu mă așteptam la un potop de vorbe. Își păstra majoritatea opiniilor pentru el.

– Ești de mult aici?

– Bregg, rosti fără să clintească, mă îndoiesc că te interesează așa ceva. Tragi de timp.

– Posibil, am răspuns. Să zic ce vreau de fapt?

Începeam să simt iarăși stînjeneala aceea, ceva între iritare și timiditate, care mă încerca întotdeauna în prezența lui. Bănuiesc că și ceilalți simțeau la fel. Nu puteai ști niciodată cînd glumea și cînd era serios; chipul lui, cu toată atenția ce ți-o acorda, era greu de descifrat.

– Nu, zise. Poate mai tîrziu. De unde ai venit?

– Houl.

– Direct?

– Da... de ce-ntrebi?

– E bine, mormăi el, de parcă nu-mi auzise întrebarea. Mă privi vreo cinci secunde fără să clipească, de parcă dorea să se asigure de prezența mea. Expresia lui era indescifrabilă – dar știam, acum, că se întîmplase ceva. Dar avea să-mi spună? Era imprevizibil. În timp ce mă întrebam cum ar trebui să încep, mă cerceta atent, ca și cum înainte îi părusem suspect.

– Ce face Vabach? l-am întrebat, cînd tăcerea aceea cercetătoare deveni prea îndelungată.

– A plecat cu Gimma.

Nu la asta mă referisem, și el o știa, dar, de fapt, nu venisem să-l întreb despre Vabach. Din nou, o tăcere. Începusem să-mi regret hotărîrea.

– Am auzit că te-ai însurat, rosti brusc, aproape nepăsător.

– Da, am răspuns, poate prea sec.

– Ți-a făcut bine?

M-am străduit să găsesc alt subiect de discuție. În afară de Olaf, nu-mi venea nimic în minte, însă nu voiam să întreb despre el deocamdată. Mi-era teamă de zîmbetul lui Thurber – felul în care obișnuia să-l demoleze pe Gimma cu ajutorul lui, și nu numai pe Gimma – dar se mulțumi să ridice puțin din sprîncene și întrebă:

– Ce planuri ai?

– Niciunul, am spus, și era adevărul.

– Și ai vrea să faci ceva?

– Da. Dar nu orice.

– Pînă acum n-ai făcut nimic?

De-acum mă înroșisem. Eram furios.

– Nimic. Thurber... n-am venit aici să vorbesc despre mine.

– Știu, încuviință încet. E vorba de Staave, nu?

– Da.

– Există aici un anume coeficient de risc, zise împingîndu-se ușor în marginea biroului. Ascultător, scaunul se răsuci către mine. Oswamm se temea de tot ce poate fi mai rău, mai ales după ce Stoave și-a azvîrlit hiphagogul... Și tu ai făcut la fel, nu?

– Oswamm? am repetat. Care Oswamm? Stai... cel de la Adaptare?

– Da. Cel mai mult se temea de evoluția lui Staave. I-am arătat unde greșea.

– Cum adică?

– Cu toate că Gimma garanta pentru voi amîndoi..., încheie el, de parcă nu mă auzise.

– Ce? am exclamat ridicîndu-mă din scaun. Gimma?

– Bineînțeles, nu știa nimic, urmă Thurber, și mi-a și spus-o.

– Atunci de ce dracu a garantat pentru noi? am răbufnit, derutat.

– Așa simțea că trebuia să facă, explică laconic Thurber. Că șeful unei expediții ar trebui să-și cunoască oamenii...

– Prostii.

– Eu repet ce i-a spus lui Oswamm.

– Da? Și de ce anume se temea Oswamm? C-o să ne revoltăm?

– Și n-ai simțit niciodată pornirea? mă întrebă încetișor.

Am căzut pe gînduri.

– Nu, am răspuns în cele din urmă. Niciodată în mod serios.

– Ți-ai lăsa copiii să fie betrizați?

– Dar tu?

Zîmbi pentru prima dată, zvîcnindu-și buzele palide. Nu răspunse.

– Thurber... ții minte noapte-aia, după ultimul zbor peste Beta... cînd ți-am spus...

Încuviință indiferent. Brusc calmul mi-a dispărut.

– Nu ți-am spus totul atunci, să știi. Am fost toți împreună acolo dar nu pe picior de egalitate. Eu luam ordinele de la voi doi – de la tine și de la Gimma – așa am vrut eu. Cu toții eram de acord. Venturi, Thomas, Ennesson și Arder, care n-a căpătat un rezervor suplimentar pentru că Gimma îl păstra pentru o ocazie mai bună. Perfect. Dar ce-ți dă acum dreptul de a-mi vorbi de parcă ai fi de cînd lumea în scaunul ăsta? Tu ai fost cel care l-ai trimis pe Arder pe Kereneia în numele științei, Thurber, și eu l-am scos de-acolo în numele fundului lui nenorocit, și ne-am întors, și-acum se dovedește că fundul e chestia care contează, nu cealaltă. Deci poate că ar tre-

bui să te întreb cum te simți și să garantez pentru tine, nu invers? Ce crezi? Știu ce crezi. Te-ai întors cu un maldăr de date și te poți îngropa în ele pînă la sfîrșitul zilelor tale, știind că niciunul din oamenii ăștia politicoși n-o să te-ntrebe: „Cît a costat analiza asta spectrală? Un om, doi oameni? N-ați zice, domnule profesor Thurber, că prețul a fost puțin cam mare?“ Nimeni nu-ți va spune așa ceva, pentru că ei n-au conturi cu noi. Dar Venturi are. Și Arder, și Ennesson. Și Thomas. Ce-o să folosești drept plată, Thurber? O să-i explici totul despre mine lui Oswamm? – Și Gimma – o să garanteze pentru Olaf și mine? Prima dată cînd te-am văzut, făceai aceleași lucruri pe care le faci și azi. Asta era în Apprenous. Stăteai în mijlocul hîrtiilor tale și priveai, ca acum: făcînd o pauză de la alte probleme mai importante, în numele științei...

M-am ridicat.

– Mulțumește-i lui Gimma că ne-a ținut partea...

Thurber se ridică și el. Pentru vreo secundă ne-am privit în ochi. Era mai scund, dar nu-ți dădeai seama. Statura lui nu conta. Calmul privirii era mai presus de cuvinte.

– Mi se permite să vorbesc, sau sentința a fost definitivă? întrebă el

Am bolborosit ceva neinteligibil.

– Atunci, stai jos, continuă și, fără să aștepte, se lăsă greoi în scaun.

M-am așezat.

– Totuși ai făcut cîte ceva, rosti pe un ton ce sugera că discutasem despre vreme. L-ai citit pe Starck, l-ai crezut, te-ai simțit înșelat, și acum cauți pe cineva să dai vina. Dacă înseamnă atît de mult pentru tine, pot accepta vina. Dar nu asta-i problema. Starck te-a convins – după acei zece ani? Bregg, știam că ești un tip care se înfierbîntă ușor, dar niciodată nu te-am considerat prost.

Se opri pentru un moment, și, în mod straniu, am încercat ceva ca o ușurare – și o speranță de eliberare. N-am avut vreme să-mi analizez impresia, deoarece continuă:

– Contact cu civilizații galactice? Cine a pomenit ceva despre asta? Niciunul dintre noi, și nici vreun savant, nici Merquier, nici Simoniadi, nici Rag Ngamieli – nici unul; nici o expediție n-a contat pe vreun asemenea contact, și

de aceea toate discuțiile alea despre fosile zburînd prin spațiu și veșnic întîrziata poștă galactică sînt dezmințirile unor afirmații ce n-au fost niciodată făcute. Ce poți obține de la stele? Și la ce-a slujit expediția lui Amundsen? Sau a lui Andree? La nimic. Singurul beneficiu clar este faptul că au dovedit o posibilitate. Că se poate face. Sau, mai precis, că a fost, o perioadă determinată, lucrul cel mai dificil de atins. Nu știu dacă noi am făcut măcar atît, Bregg. Pe cuvînt că nu știu. Dar am fost acolo.

Tăceam. Acum Thurber nu mă mai privea. Își așezase pumnii strînși pe tăblia biroului.

– Ce ți-a dovedit Starck – inutilitatea cosmodromiei? Parcă noi n-am fi știut-o! Și polii! Ce era la poli? Cei care i-au cucerit știau că acolo nu se găsește nimic. Sau Luna? Ce-a căutat grupul lui Ross în craterul Eratostene?? Diamante? Bart și Jegonin de ce l-au traversat pe Mercur – ca să se bronzeze? Sau Kellen și Offshagg – singurul lucru de care erau siguri cînd au zburat spre norul rece din Cerber, era că acolo puteau muri. Nu știi ce spune Starck de fapt? Că o ființă omenească trebuie să mănînce, să bea și să se îmbrace; iar restul e nebunie. Orice om are Starck-ul lui, Bregg. Fiecare epocă din istorie a avut unul. De ce Gimma te-a trimis pe tine și pe Arder? Ca să recoltați mostre din corona. Cine l-a trimis pe Gimma? Știința. Scurt pe doi, da? Studiul stelelor. Bregg, tu crezi că dacă n-ar fi existat stele, noi nu ne-am fi dus? Eu zic că ne-am fi dus. Am fi dorit să examinăm pustiul acela, să-i găsim o explicație, Geonides sau altcineva ne-ar fi spus ce măsurători și experimente valoroase am fi putut face. Nu mă înțelege greșit. Nu spun că stelele reprezintă doar o scuză. Nici cu polul n-a fost așa; Nansen și Andree aveau nevoie de el... Everestul a însemnat pentru Mallory și Irving mai mult decît însuși aerul. Spui că ți-am ordonat „în numele științei"? Știi că nu-i adevărat. Îmi puneai memoria la încercare. Să fac și eu același lucru cu tine? Îți amintești asteroidul lui Thomas?

Am tresărit.

– Ne-ai mințit atunci. Ai coborît pentru a doua oară, știind că el era mort. Adevărat?

Am tăcut.

– Am ghicit imediat. N-am discutat niciodată cu Gimma despre asta, dar cred că a ghicit și el. De ce-ai

făcut-o, Bregg? Acolo nu era Arcturus sau Kereneia, și n-aveai pe cine salva. Ce gînd ai avut, omule?

Continuam să tac. Thurber surîse ușor.

– Știi care-i problema noastră, Bregg? Faptul că am reușit, și stăm aici. Întotdeauna, omul se întoarce cu mîinile goale...

Se opri. Zîmbetul său deveni un rînjet aproape lipsit de sens. Pentru un moment răsuflă zgomotos, strîngînd tăblia biroului cu ambele mîini. L-am privit, de parcă-l vedeam pentru întîia oară; mă izbi faptul că era bătrîn, și m-am simțit chiar șocat. Niciodată nu mă gîndisem la el în felul acesta, ca și cum ar fi fost lipsit de vîrstă...

– Thurber, am rostit încetișor, ascultă... asta-i, mă rog... doar o elegie pe mormintele... nesătuilor. Acum nu mai există din ăștia. Și nu vor mai exista. Deci – la urma urmei – Starck cîștigă...

Își arătă dinții lătăreți și gălbui, dar nu era un zîmbet.

– Bregg, dă-mi cuvîntul că nu vei repeta nimănui ceea ce o să-ți spun.

Am ezitat.

– Nimănui, repetă apăsat.

– Bine.

Se sculă, se îndreptă spre un colț, luă un tub cu hîrtii, și reveni cu el la birou.

Hîrtiile foșniră cînd i se desfăcură sub degete. Am văzut ceva ce semăna cu un pește curățat de solzi, cu linii roșii, precum sîngele.

– Thurber!

– Da, replică încetișor, rulînd hîrtia cu ambele mîini.

– O nouă expediție?

– Da, repetă el. Se întoarse în colț și rezemă tubul de perete, ca pe o pușcă.

– Cînd? Unde?

– Nu prea curînd. Spre Centru.

– Săgetătorul..., am șoptit.

– Da. Pregătirile vor dura mult. Dar grație anabiozei...

Continuă, dar am distins numai cuvinte sau expresii izolate – „zbor în buclă", „accelerație nongravitațională" – și atît avea simțită la vederea desenului uriașei rachete lăsă loc unei neașteptate toropeli, dinapoia căreia, ca printr-un amurg, îmi priveam palmele care mi se odihneau

pe genunchi. Thurber se opri, mă privi, merse la birou și începu să strîngă hîrtiile, parcă oferindu-mi timp să diger veștile. Ar fi trebuit să-l asaltez cu întrebări – care dintre noi, vechea gardă, urma să zburăm; cîți ani urma să dureze expediția; obiectivele ei – dar n-am întrebat nimic. Nici măcar de ce totul era ținut secret. I-am privit mîinile uriașe, groase, ce-i trădau vîrsta mai clar decît o făcea chipul lui, și am încercat o senzație de satisfacție, pe atît de neașteptată pe cît era de reală – că, oricum, el n-avea să plece. N-aveam să trăiesc într-atît încît să le văd întoarcerea, nici chiar dacă aș fi depășit recordul lui Matusalem. Nu conta. Era lipsit de importanță. M-am sculat. Thurber și-a fosnit hîrtiile.

– Bregg, rosti fără să ridice ochii, mai am niște treabă. Dacă vrei, putem cina împreună. Poți rămîne peste noapte în dormitor; e pustiu acum.

– Bine, am mormăit și am pornit către ușă. El se întorsese la lucru de parcă nici nu mai eram acolo. Am rămas o vreme în prag, apoi am ieșit. Nu-mi dădeam seama exact unde mă aflam, pînă ce n-am auzit țăcănitul monoton al propriilor mei pași. M-am oprit. Mă aflam în mijlocul coridorului cel lung, între două șiruri de uși identice. Încă mai răsuna ecoul pașilor. O iluzie? Mă urmărea cineva? M-am întors și am zărit o siluetă înaltă dispărînd printr-o ușă din capătul coridorului. Dispăruse atît de repede, încît n-am putut distinge mare lucru, văzusem doar o mișcare, un spate și ușa închizîndu-se. Aici n-aveam ce face. N-avea rost să merg mai departe – coridorul se termina. M-am întors, am trecut pe lîngă o fereastră enormă prin care am putut zări strălucirea orașului pe fundalul uriașului parc întunecat, și m-am oprit iarăși în fața ușii cu biletul „Aici, Bregg", unde lucra Thurber. Nu mai doream să-l văd. N-aveam nimic să-i spun, și nici el mie. De fapt, de ce venisem? Brusc, mi-am adus aminte. Aveam să intru și să întreb de Olaf – dar nu acum. Nu încă. Nu eram obosit, mă simțeam perfect, dar mi se întîmpla, ceva ce nu înțelegeam. Am mers spre scară. În fața ei se afla ultima ușă, cea pe unde dispăruse persoana necunoscută, acum cîteva clipe. Țineam minte că intrasem în odaia aceea la început, cînd pătrunsesem în clădire. Recunoșteam jupuitura vopse-

lei. Camera fusese absolut goală. Oare ce-ar fi putut căuta persoana necunoscută?

Eram convins că nu căuta nimic, că doar se ascundea de mine, și am rămas o vreme, nehotărît, înaintea scării, a treptelor pustii, albe și nemișcate. Încet, foarte încet, m-am întors. simțeam o stînjeneală ciudată; nu chiar o stînjeneală, nu-mi era teamă de nimic; mă simțeam parcă după o injecție cu anestezic – încordat, totuși calm. Am făcut doi pași și-am ciulit urechile; mi se păruse că auzisem – de cealaltă parte a ușii – zgomotul unei respirații. Imposibil. Hotărîsem să plec, dar nu puteam, dădusem prea multă atenție acelei uși ridicole pentru a pleca. Am deschis-o și am privit înăuntru. În mijlocul camerei, sub o plafonieră micuță, stătea Olaf. În aceleași haine vechi, și cu mînecile suflecate, de parcă abia lăsase sculele.

Ne-am privit. Văzînd că tăceam, vorbi el.

– Ce mai faci, Hal?

Glasul nu-i era chiar atît de sigur.

Nu doream să par interesat, pur și simplu eram surprins de această întîlnire neașteptată, și poate, de asemenea, încă eram șocat de cuvintele lui Thurber; oricum, nu i-am răspuns. Am mers către fereastră, văzui aceeași panoramă, parcul negru și scînteierea orașului, m-am întors și m-am așezat pe pervaz. Olaf nu se clinti. Stătea în mijlocul odăii; din cartea pe care o ținea în mînă, o foaie de hîrtie se desprinse și pluti spre podea. Ne-am aplecat în același timp; am ridicat foaia și am văzut pe ea schița de rachetă arătată de Thurber cu puțin înainte. În partea de jos erau comentarii scrise de Olaf. Deci asta era, mi-am spus. Nu-mi scrisese pentru că avea să zboare, și nu voia să știu. Îi puteam spune că greșea, că nu-mi păsa de expediție. Mă săturasem de stele, și oricum aflasem totul de la Thurber, așa încît îmi putea vorbi cu conștiința curată.

Am examinat atent desenul din mînă, de parcă apreciam forma zveltă a navei, dar n-am zis nimic; i-am întins hîrtia, iar el a luat-o cu o anumită reținere, a îndoit-o în două, și a pus-o în carte. Toate astea s-au petrecut în tăcere absolută, nu intenționat, sînt sigur, dar pentru că nu s-a rostit nici un cuvînt scena căpătă o semnificație simbolică, de parcă aflasem de participarea lui la expediție și, înapoindu-i schița, acceptasem acest pas, fără entu-

ziasm, dar și fără regrete. Cînd am încercat să-l privesc în ochi își feri privirea, doar ca s-o ridice peste o clipă – imaginea nesiguranței și confuziei. Chiar și acum, cînd știam totul? Tăcerea din odăiță deveni insuportabilă. L-am auzit răsuflînd puțin mai repede. Era tras la față și ochii nu-i erau atît de strălucitori pe cît îi văzusem ultima oară, de parcă lucrase din greu și dormise puțin, totuși distingeam în ei și o altă expresie, ura pe care n-o cunoșteam.

– Sînt bine..., am rostit încetișor. Și tu?

În clipa în care am spus cuvintele, mi-am dat seama că momentul lor trecuse; ar fi fost potrivite atunci cînd intrasem, însă acum sunau aproape ostil, sau chiar sarcastic.

– L-ai văzut pe Thurber? mă întrebă.

– Da.

– Studenții au plecat... Acum nu mai e niciunul, ne-au dat toată clădirea..., începu stîngaci.

– Ca să puteți pune la punct planul expediției? am continuat, iar el răspunse imediat:

– Da, Hal. Bun, dar știi ce fel de muncă este. Deocamdată sîntem numai o mînă de oameni, însă avem niște mașini fantastice, roboții ăștia, știi...

– E bine-atunci.

Totuși, după aceste cuvinte urmă o altă tăcere... Și, destul de ciudat, cu cît dura mai mult, cu atîta creștea tulburarea lui Olaf, rigiditatea lui exagerată, deoarece stătea nemișcat în mijlocul încăperii, parcă țintuit de podea, sub lumină, pregătit pentru ce-i mai rău. Am hotărît să pun sfîrșit situației.

– Ascultă, am spus. De fapt ce ți-ai închipuit? Lașitatea nu merge, să știi... Chiar ai crezut că n-o să aflu dacă n-o să-mi spui tu?

M-am oprit, și el rămase tăcut, cu capul lăsat într-o parte. Fără îndoială, mersesem prea departe, deoarece nu trebuia învinuit – probabil că în locul lui aș fi făcut la fel. Nici nu-l acuzam pentru tăcerea lungă de-o lună; fusese încercarea lui de-a scăpa, de-a se ascunde de mine în această cameră pustie, cînd mă văzuse ieșind din biroul lui Thurber – totuși nu-i puteam spune asta în mod direct, era prea stupid și ridicol. Am ridicat vocea, l-am denumit prost nenorocit, însă nici atunci nu s-a apărat.

– Deci crezi că n-a mai rămas nimic de discutat? am izbucnit.

– Depinde de tine...

– Cum așa, de mine?

– De tine, repetă încăpățînat. Era important, cine să-ți spună...

– Chiar crezi așa ceva?

– Așa mi s-a părut...

– Nu contează, am murmurat.

– Ce-ai de gînd să faci? întrebă încet.

– Nimic.

Mă privi bănuitor.

– Uite, Hal, eu...

Nu termină. Simțeam că-l torturam cu prezența mea, totuși nu-l puteam ierta că dăduse bir cu fugiții; iar să pleci așa, în momentul acela, fără nici un cuvînt, ar fi fost mai rău decît nesiguranța ce mă adusese acolo. Nu știam ce să spun; tot ceea ce ne unise era interzis. L-am privit în aceeași clipă în care se uita la mine – chiar și acum, fiecare dintre noi conta pe ajutorul celuilalt.

M-am ridicat de pe pervaz.

– Olaf... e tîrziu. Plec. Să nu crezi că-s supărat pe tine; nici gînd. Oricum, o să ne mai întîlnim, poate că ne faci o vizită. Am spus asta cu greutate; fiecare cuvînt era artificial, iar el o știa.

– Ce... nu rămîi peste noapte?

– Nu pot, știi, am promis...

Nu i-am rostit numele.

– Cum vrei, mormăi Olaf. Să te conduc.

Am ieșit împreună din odaie și am coborît scara; afară era complet întuneric. Olaf mergea lîngă mine fără un cuvînt; brusc se opri. M-am oprit și eu.

– Rămîi, șopti, parcă rușinat. Întrezăream doar pata vagă a chipului său.

– Bine, am încuviințat în mod neașteptat și m-am întors. Nu se așteptase la asta. Rămase locului o clipă, apoi mă apucă de braț și mă conduse spre altă clădire, mai scundă. Într-o odaie goală, unde ardeau cîteva lumini, am cinat pe o tejghea, fără măcar să stăm jos. În tot acest timp am schimbat poate zece cuvinte. Apoi am suit la etaj.

Camera în care mă conduse era aproape perfect pătrată, de un alb șters, cu o fereastră largă, pesemne altfel orientată în raport cu parcul deoarece nu puteam zări nici urmă din strălucirea orașului deasupra copacilor; exista un pat cu așternuturi curate, două scaune, și un al treilea, mai mare, lîngă fereastră. Faianța unei băi sclipea prin deschiderea îngustă a unei uși. Olaf rămase în ușă cu brațele atîrnînd, parcă așteptîndu-mă să vorbesc, dar n-am spus nimic, doar am ocolit încăperea și am atins mobilierul în mod mecanic, ca și cum l-aș fi acceptat în mod temporar; întrebă încetișor:

– Pot să... fac ceva pentru tine?

– Da, i-am spus. Pleacă.

Rămase locului, nemișcat. Se înroși la față, apoi păli, și deodată zîmbi – zîmbi ca să ascundă insulta, deoarece sunase ca o insultă. Ceva din mine se sfîșie înaintea acelui zîmbet neajutorat, patetic; într-un efort convulsiv de a smulge masca indiferenței ce o purtam, neavînd o alta, m-am grăbit spre el cînd se întoarse să plece, i-am prins mîna, și i-am strîns-o, parcă cerîndu-i iertare prin încleștarea aceea violentă, iar el fără să mă privească, răspunse cu o strîngere similară și ieși. Strîngerea lui fermă continua să-mi furnice mîna atunci cînd închise ușa după el, precaut și încetișor, ca și cum ieșea din dormitorul unui bolnav. Am fost lăsat singur, așa cum dorisem.

Clădirea era scufundată într-o tăcere absolută. Nu auzeam nici măcar pașii lui Olaf; în sticla geamului, propria mea siluetă masivă se reflecta slab; dintr-o sursă necunoscută se degaja aer cald; prin conturul reflexiei mele întrezăream liziera, acum acoperită de o beznă totală. Din nou am privit în jurul camerei, apoi m-am apropiat de scaunul mare de lîngă fereastră.

O noapte de toamnă. Nici măcar nu mă puteam gîndi la somn. Stăteam la geam. Întunericul de dincolo de sticlă era pesemne răcoros și străbătut de șoapta ramurilor desfrunzite ce se atingeau una de cealaltă. Brusc mi-am dorit să fiu acolo, în parc, rătăcind prin beznă, prin haosul ei nepremeditat. Fără nici un alt gînd, am părăsit odaia. Coridorul era pustiu. Am mers în vîrful picioarelor pînă la scară – o precauțiune inutilă, deoarece Olaf trebuie să se fi culcat, iar Thurber, dacă lucra, se găsea la alt etaj, într-

o aripă îndepărtată a clădirii. Am fugit pe trepte, fără să mai am grija zgomotului, am ieșit, și am început să merg rapid. Nu alesesem vreo direcție anume, pur și simplu mergeam, evitînd pe cît se poate strălucirea orașului. În curînd aleile parcului mă purtară dincolo de limitele lui, marcate printr-un gard viu; m-am pomenit pe drum, și după o vreme m-am oprit. Nu mai voiam drumuri; drumurile duc la case, la oameni, și eu voiam să fiu singur. Mi-am amintit: în Clevestra, Olaf îmi povestise despre Malledan, noul oraș din munți, construit după plecarea noastră; puținii kilometri de șosea pe care-i parcursesem păruseră într-adevăr plini de curbe, fără îndoială serpentine tăiate pe pante, dar în întuneric nu-mi puteam da seama dacă acesta era chiar adevărul. În mod tipic, șoseaua nu era iluminată, suprafața în sine strălucea cu o fosforescență slabă, prea slabă pentru a se zări vegetația din părți. Astfel încît am părăsit drumul, bîjbîind prin beznă, și m-am pomenit în mijlocul unor tufișuri scunde, dese ce urcau pe o colină fără arbori – fără arbori, deoarece aici vîntul bătea în rafale. De cîteva ori am întrezărit, hăt sub mine, fragmente palide, șerpuitoare ale șoselei pe care o abandonasem, apoi și această ultimă lumină dispăru; m-am oprit pentru a doua oară; nu atît de mult cu ochii, inutili acum, cît cu întregul trup, întorcîndu-mi fața către vînt, am încercat să reușesc o cunoaștere a regiunii, străină mie precum o altă planetă; doream să ajung la unul din piscurile ce înconjurau valea unde se găsea orașul, dar cum să găsesc direcția exactă? Brusc, cînd toată acțiunea păru lipsită de speranță, am auzit un muget îndepărtat, înfundat, precum acela al talazurilor, și totuși diferit, venind de undeva de sus și din dreapta – zgomot de vînt urlînd printr-o pădure, o pădure aflată mult mai sus decît poziția mea. O pantă acoperită de o iarbă înaltă mă duse pînă la primii copaci. Mi-am croit drum printre aceste fantome, ridicînd brațele ca să-mi apăr fața de crengi. În curînd panta deveni mai puțin abruptă, copacii se rărira, și iarăși a trebuit să aleg o direcție; ascultînd concentrat în beznă, am așteptat cu răbdare următoarea rafală puternică. Și vîntul nu întîrzie, de pe terenul mai înalt din depărtare i-am auzit șuieratul prelung; da, vîntul acelei nopți era aliatul meu; am mers drept, neglijînd fap-

tul că acum coboram, pătrundeam într-o rîpă neagră. Din fundul acesteia pornea o pantă abruptă; am început să urc treptat, un pîrîiaș indicîndu-mi drumul. La un moment dat nu l-am mai zărit; oricum probabil trecea pe sub un strat de roci; zgomotul apei scădea în intensitate pe măsură ce suiam, pînă dispăru complet, și pădurea mă înconjură din nou, copaci înalți, pini, solul fiind aproape total lipsit de vegetație. Exista doar un strat, moale precum o saltea, de ace de pini, iar pe alocuri petece alunecoase de mușchi. Rătăcirea aceasta oarbă continuă vreme de peste trei ore; rădăcinile de care mă împiedicam erau tot mai des răsucite în jurul unor bolovani care răsăreau prin solul subțire. Mi-era teamă că piscul se va dovedi a fi împădurit, și că în labirintul acela urma să-mi închei de-abia începuta mea excursie montană, dar am fost norocos – printr-o trecătoare micuță, strîmtă, am ajuns la o zonă de grohotiș, devenind tot mai abruptă. În cele din urmă de abia mi-am putut păstra echilibrul, pietrele începură să-mi lunece zgomotos de sub tălpi; topăind de pe un picior pe celălalt, nu fără a rătăci în mod repetat, am reușit să ajung la versantul unui făgaș îngust, iar acum puteam sui mai repede. Mă opream din cînd în cînd, încercînd să disting împrejurimile, însă întunericul total făcea imposibilă strădania. N-am zărit nici orașul, nici strălucirea lui, nici vreo urmă a șoselei lucitoare pe care o părăsisem. Făgașul mă conduse într-o zonă stearpă, cu doar cîteva petece de iarbă uscată; faptul că mă aflam acum sus de tot îl știam după cerul înstelat care sporea permanent, iar celelalte coame muntoase începură să se ridice la altitudinea celei pe care o escaladam. Alte cîteva sute de pași, și am ajuns la primele pîlcuri de pini pitici.

Dacă cineva din beznă m-ar fi oprit brusc, și m-ar fi întrebat unde mergeam, și de ce, n-aș fi fost capabil să-i răspund; nu era însă nimeni, și singurătatea acestui marș nocturn îmi oferea o senzație, fie ea și temporară, de ușurare. Înclinarea pantei crescu, suișul deveni tot mai dificil, dar m-am străduit în continuare, încercînd doar să păstrez aceeași direcție, de parcă aveam un țel limpede. Inima îmi zvîcnea, plămînii îmi erau solicitați din greu, și luptam să înaintez cu frenezie, simțind instinctiv că acest efort epuizant era exact ceea ce-mi trebuia. Am împins în

lături crengile strîmbe ale pinilor pitici, uneori mă agățam, dar mă smulgeam și continuam mai departe. Smocuri de ace îmi atingeau fața, pieptul, se prindeau de haine; degetele mi se lipeau de rășină. Ieșind într-un loc deschis, o rafală neașteptată de vînt mă izbi; năpustindu-se din beznă, făcu un zgomot, șuierînd undeva pe sus, unde bănuiam că exista o trecătoare. Apoi următorul pîlc de copăcei mă înghiți; în interiorul lui se aflau insule de aer cald, nemișcat, impregnate de aroma pătrunzătoare a pinilor. Obstacole neclare mi se ridicau în cale, stînci neașteptate, bolovani mișcîndu-se sub tălpi. Probabil că umblam de mai multe ore, și totuși simțeam în mine un rezervor de energie, suficient de-a mă duce la disperare; făgașul, ce ducea spre vreun pas, probabil spre vîrf, se îngusta, astfel, încît îi puteam zări ambele margini, sus, pe fundalul cerului, acoperind stelele cu formele lor întunecate.

Regiunea ceților era jos de tot, însă noaptea rece era fără lună, iar stelele dădeau puțină lumină. Am fost surprins, de aceea, la apariția, în jurul și deasupra mea, a unor forme alburii, alungite. Stăteau în beznă fără să lumineze, de parcă absorbiseră radiația în decursul zilei; primul scîrțîit de sub tălpi mi-a spus că mă găseam pe zăpadă.

Un strat subțire acoperea restul pantei abrupte. Așa subțire îmbrăcat cum eram, aș fi înghețat de tot, însă vîntul încetă în mod neașteptat, și acum puteam auzi clar zgomotul zăpezii strivite cu fiecare pas.

La trecătoare nu prea era zăpadă. Stînci uriașe șfichiuite de vînt se profilau desupra grohotișului. M-am oprit, cu inima zvîcnind, și am privit în direcția orașului. Era ascuns înapoia pantei; doar o pată roș-cenușie, datorită luminilor, îi trăda poziția în vale. Deasupra mea tremurau stelele, perfect vizibile. Am continuat cîțiva pași, și m-am așezat pe un pietroi cu forma unei șei. Acum strălucirea dispăruse. În fața mea, în beznă, se aflau munți, aidoma unor spectre, cu piscurile albite de nea. Privind scrutător spre marginea estică a orizontului, puteam distinge primele licăriri ale zorilor. Pe fundalul lor, silueta unei coame fracturate. Și imediat, în imobilitatea mea, ceva începu să se întîmple; umbre difuze în jurul meu – sau în interiorul meu? – se mișcau, se retrăgeau, își modificau dimensiunile. Eram atît de preocupat cu acest fenomen, încît pentru un

moment parcă mi-am pierdut vederea, iar cînd am recîștigat-o, totul era diferit. Orizontul estic, de-abia cenușiu deasupra văii invizibile, contura și mai puternic negrul stîncilor, totuși aș fi putut arăta fiecare scobitură, fiecare neregularitate; cunoșteam în amănunt scena pe care urma să mi-o dezvăluie ziua, pentru că fusese înscrisă în mine pentru totdeauna, și nu în zadar. Aici se afla imuabilitatea pe care o dorisem, care rămăsese neatinsă în vreme ce lumea mi se fărîmase și pierise într-o prăpastie temporală de un secol și jumătate. În valea aceasta îmi petrecusem anii adolescenței – în vechea cabană din lemn de pe panta ierboasă, opusă, a Capcanei Norilor. Din clădirea aceea nu mai rămăseseră nici măcar pietrele fundației, ultimele scînduri trebuie să fi putrezit de mult, însă creasta stîncoasă rămăsese neschimbată, parcă așteptînd această întîlnire – s-ar fi putut ca o vagă memorie subconștientă să mă fi călăuzit prin noapte pînă în acest loc?

Șocul identificării mă eliberă instantaneu de toate slăbiciunile mele, atît de disperat mascate, mascate inițial cu pretenția de calm, apoi prin frenezia intenționată a ascensiunii mele. M-am aplecat și, fără să mă rușinez de tremurul degetelor, am cules puțină zăpadă și am introdus-o în gură. Răceala care mi se topi pe limbă nu-mi astîmpără setea, dar mă trezi. Stăteam și mîncam zăpadă, în continuare fără să cred, așteptînd acum ca primele raze ale soarelui să-mi confirme presupunerile. Cu mult înainte de răsărit, de undeva de deasupra stelelor ce păleau încetișor, veni o pasăre, ce-și strînse aripile, se făcu mai mică, și, poposind pe fața înclinată a unei stînci, porni spre mine. Am încremenit, temîndu-mă să n-o sperii. Pasărea mă ocoli și zbură mai departe, și tocmai cînd mă gîndeam că nu mă observase, se întoarse și ocoli bolovanul pe care stăteam. Ne-am privit o vreme, pînă ce eu am șoptit:

– Și tu de unde-ai mai venit?

Văzînd că nu se temea de mine, am continuat să mănînc zăpadă. Pasărea înclină din cap, mă privi cu mărgelele negre ale ochișorilor ei, apoi brusc, de parcă se plictisise de mine, își deschise aripile și zbură. Iar eu, rezemat de stînca zgrunțuroasă, ghemuit, cu mîinile înghețate din cauza zăpezii, așteptam răsăritul, și întreaga noapte îmi reveni într-un rezumat violent și incomplet – Thurber și vorbele sale,

tăcerea dintre Olaf și mine, panorama orașului, pîcla roșietică și spărturile făcute în ea de pîlniile de lumină, rafale de aer fierbinte, înspirarea și expirarea unui milion, pietele suspendate, aleile, bulevardele, zgîrie-norii cu aripi de foc, diferitele niveluri cu diferite culori, conversația lipsită de inspirație cu pasărea în trecătoare, și felul cum mîncasem zăpadă – iar toate aceste imagini erau și nu erau ele însele, așa cum se petrece uneori în vise, erau atît un memento cît și o evitare a lucrului pe care nu îndrăznisem să-l ating. Doarece, pretutindeni, încercasem să găsesc în mine o acceptare a ceea ce nu putusem accepta. Însă asta fusese înainte, aidoma unui vis. Acum, cu mintea limpede și cu ochii în patru, așteptînd ziua, în văzduhul aproape argintiu, în prezența pantelor muntoase treptat dezvăluite, făgașurile, grohotișul, ce ieșeau din noapte confirmînd în tăcere realitatea întoarcerii mele, pentru prima dată – singur, dar nu un străin pentru Pămînt – acum supus lui și legilor sale – pentru prima dată am putut, fără să protestez, fără să regret, să mă gîndesc la aceia ce aveau să plece după lîna de aur a stelelor...

Omătul piscului s-a înflăcărat în aur și alb; deasupra umbrelor purpurii ale văii, stătea puternic și etern, iar eu, fără să-mi închid ochii împăienjeniți de lacrimi, m-am sculat încetișor și am pornit peste bolovani, spre sud, spre casa mea.

Zakopane – Cracovia, 1960

GOLEM XIV

Traducere
de
Constantin Geambașu

PREFAȚĂ

Decelarea momentului istoric în care abacul a ajuns din urmă Intelectul este la fel de grea ca aceea a momentului cînd maimuța s-a transformat în om. Și totuși nu s-a scurs decît durata unei singure vieți umane din clipa în care, prin construirea analizorului ecuațiilor diferențiale al lui Vannevar Bush, s-a inițiat evoluția furtunoasă a intelectronicii. Construit după analizorul Bush, la sfîrșitul celui de al doilea război mondial, ENIAC-ul era un dispozitiv de la care a pornit – cît de prematur – denumirea de „creier electronic". În realitate, ENIAC era un computer, iar în comparație cu arborele vieții – un ganglion nervos primitiv. Istoricii numără însă epoca computerizării începînd cu el. În anii cincizeci ai secolului al XX-lea a apărut o considerabilă nevoie de mașini de calcul. Una dintre primele a fost introdusă în producție de masă de către concernul IBM.

Aceste mașini nu aveau prea multe în comun cu procesul gîndirii. Ele constituiau niște procesoare de date atît în domeniul economiei și al marilor afaceri, cît și în cel al administrației și al științei. Au pătruns și în politică, prima utilizare fiind prognozarea rezultatelor alegerilor prezidențiale. Cam în același timp, RAND Corporation a știut să cointereseze factorii militari ai Pentagonului prin metoda de prognozare a evenimentelor de pe arena internațională militaro-politică, constînd în alcătuirea așa-ziselor „scenarii de conflict". Nu mai era departe pînă la tehnicile ceva mai sigure de tipul CIMA, din care, după două decenii, s-a născut algebra aplicată a evenimentelor, numită (de altfel, în chip nu prea fericit) politicomatica. De asemenea, computerul și-a demonstrat forța în rolul de Casandra, cînd pentru prima dată la *Massachusetts Institute of Technology* au început să se elaboreze primele modele formale ale civi-

lizației terestre în renumita mișcare-proiect *The Limits to Growth.* Dar pentru sfîrșitul secolului nu această ramură a evoluției computerelor s-a dovedit cea mai importantă. Armata folosea mașini de calcul încă de la sfîrșitul celui de-al doilea război mondial, în acord cu sistemul de logistică operațională, sistem generat de scenariul acestui război. Oamenii s-au preocupat în continuare de problemele de ordin strategic, iar problemele secundare și subsidiare au fost plasate computerelor într-o măsură tot mai mare. Totodată, ele au fost implementate în sistemul de apărare al Statelor Unite.

Computerele constituiau nucleele nervoase ale rețelei continentale de avertizare. Asemenea rețele îmbătrîneau foarte repede sub raport tehnic. După cea dintîi, numită CONELRAD, au urmat variantele rețelei EWAS – *Early Warning System.* Potențialul de atac și de apărare se baza atunci pe sistemul rachetelor balistice mobile (subacvatice) și imobile (subterane), cu focoase termo-nucleare, precum și pe sferele bazelor radar-sonare, mașinile de calcul îndeplinind în cadrul lor funcția unor centre de comunicare, așadar pur executive.

Automatizarea a intrat în viața Americii cu mare avînt, încă de la început, din partea de „jos", adică dinspre activitățile și serviciile ușor mecanizabile, întrucît nu necesitau efort intelectual (sistemul bancar, transportul, rețeaua hotelieră). Computerele militare executau operații speciale restrînse, căutînd țintele pentru lovitura atomică combinată, elaborînd rezultatele observațiilor satelitare, optimizînd mișcarea flotei și corelînd mișcările MOL-urilor *(Military Orbital Laboratory* – satelit militar greu).

Cum era de așteptat, sfera deciziilor, preluată de sistemele automate, creștea din ce în ce mai mult. Acest lucru era firesc în cadrul cursei înarmărilor, dar nici destinderea ulterioară nu a dus la frînarea investițiilor în acest domeniu, întrucît înghețarea cursei pentru bomba cu hidrogen a eliberat considerabile sume bugetare la care Pentagonul nu a vrut să renunțe întru totul după terminarea războiului vietnamez. Dar și atunci, computerele produse – cele din generația a zecea, a unsprezecea și, în sfîrșit, a douăsprezecea – îl depășeau pe om doar prin rapiditatea operațiilor. Devenise limpede că în sistemele de apărare

tocmai omul se dovedește a fi elementul de întîrziere a reacției adecvate.

De aceea, în cercurile de specialiști ale Pentagonului – mai ales în cele ale savanților care s-au legat de așa-numitul „complex militar-industrial" – poate fi considerată firească nașterea ideii de a se opune curentului evoluției intelectronice. În mod comun, această mișcare era numită „antiintelectuală". Așa cum afirmă istoricii din domeniul științei și tehnicii, ea provine de la matematicianul englez de la jumătatea secolului, A. Turing, creatorul teoriei „automatului universal". Acesta era o mașină capabilă să execute în general ORICE operație ce putea fi formalizată, adică i se putea conferi caracterul unei proceduri perfecte repetabile. Diferența dintre orientarea „intelectuală" și cea „antiintelectuală" din intelectronică se reduce la ideea că mașina lui Turing, extrem de simplă, își datorează posibilitățile sale PROGRAMULUI de acțiune. În schimb, în lucrările celor doi „părinți" americani ai ciberneticii, N. Wiener și J. Neumann, a apărut concepția unui sistem ce se poate programa SINGUR.

Desigur, prezentăm aceste confluențe într-o uriașă simplificare. Se subînțelege că priceperea autoprogramării nu s-a produs pe un loc gol. Premisa ei indispensabilă a constituit-o complexitatea deosebită a construcției computerului. Această diferențiere, încă insesizabilă la jumătatea de secol, a avut o mare influență asupra evoluției ulterioare a mașinilor matematice, mai ales cînd s-au consolidat și s-au desprins asemenea ramuri ale ciberneticii, ca psihonica și teoria plurifazică a deciziilor. În anii optzeci, în cercurile militare s-a născut ideea automatizării integrale a tuturor operațiilor importante, atît a celor militare și de conducere, cît și a celor politico-economice. Această concepție, numită ulterior „Ideea Unicului Strateg" avea s-o lanseze primul generalul Stewart Eagleton. Dincolo de computerele ce căutau țelurile optime de atac, dincolo de rețeaua de comunicare și de calcul care administra sistemul de alarmă și de apărare, dincolo de senzori și de proiectile, el a prevăzut un centru puternic care, în timpul tuturor fazelor ce preced decizia militară definitivă, ar ști, datorită analizei multilaterale a datelor economice, militare și politice, laolată cu cele sociale, să optimizeze

necontenit situația globală a S.U.A., asigurîndu-le în acest fel supremația la scară planetară și cosmică, dincolo de Lună.

Reprezentanții ulteriori ai acestei doctrine susțineau că este vorba de un pas necesar în sfera progresului civilizației, progres ce constituie un sistem unitar, deci sectorul militar nu poate fi exclus din cadrul lui în mod arbitrar. După încetarea escaladării care a afectat puterea nucleară, precum și sfera rachetelor purtătoare, a urmat a treia etapă de rivalitate, într-un fel mai puțin amenințătoare, mai perfectă, fiindcă nu mai avea să fie un Antagonism al Forței de Lovire, ci al Ideii Operaționale. Ca și forța, mai înainte, tot așa și ideea urma, acum, să fie supusă unei mecanizări care s-o dispenseze de oameni.

Această doctrină, ca de altfel și predecesoarele ei atomico-balistice, a devenit obiectul criticii, ce pornea mai ales de la centrele gîndirii liberale și pacifiste și a fost combătută de numeroși reprezentanți de seamă ai lumii științelor, printre ei și specialiști în psihomatică și intelectronică, dar ea a învins pînă la urmă, ceea ce și-a găsit expresie în documentele juridice ale celor două camere legislative ale S.U.A. De altfel, în anul o mie nouă sute optzeci și șase, s-a înființat USIB-ul *(United States Intellectronical Board)* – organ subordonat Președintelui – cu buget propriu, atingînd în primul an suma de nouăsprezece miliarde de dolari. Acestea nu erau decît începuturi modeste.

USIB, cu ajutorul unui corp consultativ, delegat semioficial de către Pentagon, sub conducerea secretarului cu problemele apărării, Leonard Davenport, a contractat cu o serie de mari firme private, ca *International Business Machines, Nortronics* sau *Cybermatics*, construirea prototipului mașinii botezate cu numele de cod HANN (prescurtare de la Hannibal). Dar din cauza presei și a unor variante „infiltrări", s-a răspîndit o altă denumire: ULVIC *(Ultimative Victor)*. Pînă la sfîrșitul secolului au apărut alte prototipuri. Dintre cele mai cunoscute pot fi menționate sistemele AJAX, ULTOR GILGAMESH, precum și lunga serie a GOLEM-urilor.

Ca urmare a creșterii uriașe a investițiilor de mijloace și de muncă, tehnicile informaționale tradiționale au sufe-

rit o adevărată revoluție. O uriașă importanță a avut-o îndeosebi trecerea de la electricitate la lumină în transmiterea informațiilor din interiorul mașinii. Această trecere, îmbinată cu „nanozarea" avansată (așa erau numiți pașii succesivi în operația de microminiaturizare – și poate merită să adăugăm că douăzeci de mii de elemente logice au luat dimensiunea unui bob de mac la sfîrșitul secolului), a dat rezultate revelatoare. Primul computer bazat integral pe lumină, GILGAMESH, acționa de un MILION de ori mai rapid decît învechitul ENIAC.

„Străpungerea barierei inteligenței" – cum este denumită – a survenit imediat după anul două mii, datorită noii metode de construcție a mașinilor (numită și „evoluția nevăzută a Intelectului"). Pînă acum, fiecare generație de computere se construia *în mod real;* concepția construirii de variante succesive ale acestora, cu o accelerare uriașă – de o mie de ori –, deși cunoscută, nu s-a putut realiza, întrucît computerele existente, ce aveau să servească drept „pîntec" sau drept „mediu sintetic" al evoluției Intelectului, nu dispuneau de capacitate suficientă. Abia înființarea Rețelei Informaționale Federale a permis transpunerea acestei idei în viață. Evoluția celor șaizeci și cinci de generații succesive n-a durat decît o decadă; rețeaua federală, în perioadele nocturne – de supraîncărcare minimă – scotea la lumină, unul după altul, „speciile artificiale ale Intelectului"; ele constituiau progenitura „accelerată în computerogeneză", deoarece se maturizau – înțesate cu simboluri, așadar cu structuri imateriale – în substratul informațional, în „mediul nutritiv" al Rețelei.

Dar după acest succes au urmat alte dificultăți. AJAX și HANN, prototipurile generației șaptezeci și opt și șaptezeci și nouă, considerate demne a fi îmbrăcate în metal, prezentau o anumită ezitare decizională, numită și „nevroză a mașinii". Diferența dintre vechile și noile mașini se reducea – în esență – la diferență dintre insectă și om. Insecta vine pe lume „programată" – cu instincte, cărora li se subordonează, fără a reflecta în vreun fel. În schimb, omul trebuie abia să învețe comportamentele corespunzătoare, însă această învățătură are efecte care-l fac să devină independent: omul poate schimba programele de acțiune de pînă acum prin hotărîre și știință.

Pînă la a douăzecea generație inclusiv, computerele se caracterizau printr-un comportament de „insectă": ele nu puteau să conteste și cu atît mai mult să-și transforme programele. Programatorul „impregna" mașina cu cunoștințe, la fel cum Evoluția „impregnează" insecta cu instincte. Încă în secolul XX se vorbea mult de „autoprogramare", dar atunci acestea nu erau decît iluzii deșarte. Condiția realizării „Învingătorului final" a fost tocmai crearea „Intelectului autoperfecționator"; AJAX era încă o formă intermediară și abia GILGAMESH a atins nivelul intelectual corespunzător, „pătrunzînd pe orbita psihoevolutivă".

Educarea computerului din generația optzeci era cu mult mai apropiată de educația copilului decît de programarea clasică a mașinii de calcul. Dar, în afară de o sumă uriașă de cunoștințe generale și de specialitate, computerului trebuia să i se „inoculeze" anumite valori constante, ca punct de referință pentru toate deciziile ulterioare. Acestea erau abstracții de ordin superior, cum ar fi „rațiunile de stat" (interesul de stat), principiile ideologice, incluse în Constituția S.U.A., codurile de norme, imperativul absolut de a se subordona deciziilor Președintelui etc. Pentru a asigura sistemul în fața „deviației etice", a „trădării intereselor țării" – mașina învăța etica altfel decît îi învață oamenii principiile. Memoria ei nu era încărcată cu un cod etic, ci toate acele ordine de a asculta și de a fi docilă erau introduse în structura mașinii așa cum procedează Evoluția naturală, în sfera vieții instinctuale. După cum se știe, omul își poate schimba concepțiile, dar NU-și POATE distruge instinctele primare (de exemplu, instinctul sexual), printr-un simplu act de voință. Mașinile au fost înzestrate cu libertate intelectuală, dar fixate pe fundamentul de valori dinainte dat, cărora aveau să le slujească.

La cel de al XXI-lea Congres Panamerican de Psihonică, profesorul Eldon Patch a prezentat o lucrare în care susținea că, chiar impregnat în chipul de mai sus, computerul poate depăși așa-zisul „prag axiologic" și atunci se poate dovedi apt a contesta orice principiu ce i-a fost inoculat, adică pentru un asemenea computer nu mai există valori intangibile. Dacă el nu va reuși să se opună imperativelor în mod direct, o va face pe căi ocolite.

Răspîndită, lucrarea lui Patch a stîrnit agitație în mediile universitare și un nou val de atacuri asupra ULVIC-ului și a patronului său, USIB, dar aceste mișcări nu au exercitat nici o influență asupra politicii USIB.

Ea era coordonată de inși rezervați față de mediul psihonicii americane, considerat a fi predispus la influențe liberale – de stînga. De aceea, tezele lui Patch n-au fost luate în seamă în declarațiile oficiale ale USIB-ului și nici în cele ale purtătorului de cuvînt al Casei Albe; n-a lipsit nici campania ce urmărea a-l discredita pe Patch. Afirmațiile sale erau comparate cu temerile și prejudecățile iraționale care se năsteau cu duiumul în societatea din acea perioadă. Broșura lui Patch n-a dobîndit, de altfel, nici măcar popularitatea de care s-a bucurat cartea *bestseller* a sociologului E. Lickey *(Cybernetics – Death Chamber of Civilization);* autorul afirma că „strategul ultim" va subordona singur întreaga omenire sau va face aceasta intrînd în legătură secretă cu computerul analog al rușilor. Rezultatul va fi – scria el – un „duumvirat electronic".

Temerile similare, exprimate și de o parte considerabilă a presei, au fost anihilate însă de punerea în funcțiune a următoarelor prototipuri care au trecut examenul eficienței. Construit special la comanda guvernamentală pentru cercetarea dinamicii etologice, computerul cu „morală ireproșabilă", ETHOR BIS, produs în anul două mii nouăsprezece, de către Institute of Psychonical Dynamics din Illinois, a dovedit, după pornirea sa, o stabilitate axiologică deplină și insensibilitate la „testele de abatere subversivă". De aceea, n-a mai stîrnit împotriviri și nici manifestații din partea maselor numirea, în anul următor, în funcția de Mare Coordonator al trustului creierelor de pe lîngă Casa Albă, a primului computer din lunga serie GOLEM (GENERAL OPERATOR, LONGRANGE, ETHICALLY STABILIZED, MULTIMODELLING).

Acesta era abia GOLEM I. Independent de această serioasă inovație, USIB, în înțelegere cu grupul operațional al psihonicienilor Pentagonului, a alocat în continuare sume considerabile pentru cercetări menite a conduce la construirea strategului ultim, cu o capacitate informațională de peste o mie nouă sute de ori mai mare decît cea umană și apt să dezvolte o inteligență (IQ) de ordinul

a patru sute cincizeci pînă la cinci sute de centili. Proiectul a obținut uriașele credite indispensabile acestui scop în ciuda serioaselor rezerve din rîndurile majorității democrate a Congresului. Dar manevrele de culise ale politicienilor au dat pînă la urmă undă verde tuturor comenzilor planificate de USIB. În decurs de trei ani, proiectul a înghițit o sută nouăsprezece miliarde de dolari. Totodată, Armata și Flota, pregătindu-se pentru reorganizarea totală a serviciilor centrale, ca urmare a viitoarei schimbări a metodelor și stilului de conducere, au cheltuit în acest interval patruzeci și șase de miliarde de dolari. Partea leului din această sumă a revenit construirii – lîngă masivul cristalin din Munții Stîncoși – încăperilor destinate viitorului strateg, unele părți ale stîncii fiind acoperite cu un blindaj de patru metri grosime, care imita relieful natural al configurației montane.

Între timp, GOLEM VI, în anul două mii douăzeci, desfășurase manevrele globale ale Pactului Atlantic, în rolul de comandant suprem. Prin cantitatea elementelor logice, el îl depășea deja pe un general obișnuit.

Pentagonul nu s-a mulțumit cu rezultatele jocului militar din anul două mii douăzeci, deși GOLEM VI învinsese simularea adversă, condusă de un comandament alcătuit din cei mai buni absolvenți ai facultății din West Point. Avînd în minte o experiență amară – supremația rușilor în cosmonautică și în balistica rachetelor – Pentagonul nu intenționa să aștepte pînă ce ei vor construi un strateg mai eficient decît cel american. Planul menit să asigure Statelor Unite o permanentă supremație în gîndirea strategică prevedea înlocuirea continuă a strategilor construiți cu modele tot mai perfecționate.

Așa a început cea de a treia cursă dintre Vest și Est, urmînd celor două curse istorice, din domeniul nuclear și cel al rachetelor. Această cursă sau rivalitatea în Sinteza Înțelepciunii, deși pregătită prin pașii organizatori ai USIB-ului, Pentagonului și ai experților ULVIC-ului Marinei (exista grupul NAVYS ULVIC – căci și de data aceasta s-a făcut auzit vechiul antagonism dintre Marină și trupele terestre), necesita investiții permanente, care – în pofida împotrivirii crescînde a Congresului și a Senatului – au absorbit în decursul următorilor ani alte zeci de miliarde

de dolari. S-au construit în această perioadă alți șase giganți cu memorie optică. Faptul că lipseau informațiile de orice fel în legătură cu progresul lucrărilor analoage de cealaltă parte a oceanului a întărit convingerea CIA și a Pentagonului că rușii depun orice fel de eforturi pentru a construi computere din ce în ce mai puternice, în cel mai mare secret.

Savanții din U.R.S.S. au declarat în mai multe rînduri, la congrese și conferințe internaționale, că în țara lor nu se construiesc asemenea instalații, dar aceste afirmații erau considerate ca o perdea de fum menită să inducă în eroare opinia mondială și să stîrnească agitație în rîndurile cetățenilor americani, care suportau în fiecare an miliardele de dolari pentru ULVIC.

În anul două mii douăzeci și trei s-a ajuns la cîteva incidente, care, datorită caracterului secret al lucrărilor, firesc într-un asemenea Proiect, nu au ajuns de la început la urechile opiniei publice. GOLEM XII, care în timpul crizei din Patagonia îndeplinea funcția de șef al comandamentului general, a refuzat să colaboreze cu generalul T. Oliver, efectuînd aprecierea curentă a coeficientului de inteligență al acestui comandant merituos. Problema a atras după sine investigații, în timpul cărora GOLEM XII a jignit serios trei membri ai comisiei speciale, desemnate de Senat. Chestiunea s-a putut mușamaliza, iar după alte cîteva confruntări, GOLEM XII a plătit pentru asta, fiind demontat integral. Locul său l-a luat GOLEM XIV (cel de-al treisprezecelea a fost abandonat pe șantier, întrucît încă înainte de a fi pus în funcțiune prezenta un defect de schizofrenie, ce nu a putut fi înlăturat). Pornirea acestui urias, a cărui masă psihică egala tonajul unui cuirasat, a durat aproape doi ani. Încă de la primul contact cu procedura obișnuită de alcătuire a noilor planuri anuale ale atacurilor nucleare, acest prototip – ultimul din serie – a manifestat simptomele unui negativism de neînțeles. În timpul sesiunii succesive de probă, la adunarea comandamentului, a prezentat în fața grupului de experți în psihonică și militari un expozeu succint, în care își făcea cunoscut totalul său dezinteres pentru supremația militară a doctrinei Pentagonului în special, și a poziției mondiale a S.U.A. în general;

chiar amenințat cu demontarea, nu și-a schimbat atitudinea.

Ultimele speranțe USIB-ul și le-a pus în modelul de cea mai nouă structură, construit împreună cu Nortronics, IBM și Cybertronics; prin potențialul psihic, acesta avea să bată toate mașinile din seria GOLEM. Cunoscut sub denumirea criptonimică ONESTA ANNIE (HONEST ANNIE – ultimul cuvînt era abrevierea lui ANNIHILATOR), acest gigant a dezamăgit chiar la testele preliminare.

Timp de nouă luni, el a fost înzestrat cu științele informațional-etice; apoi, s-a rupt de lumea exterioară, încetînd a răspunde la orice stimuli sau întrebări. Inițial fusese planificată o anchetă de către FBI, întrucît constructorii erau bănuiți de sabotaj; între timp însă, secretul, păstrat cu grijă, ca urmare a unei imprevizibile scurgeri, a ajuns în presă și a izbucnit un scandal cunoscut de atunci întregii lumi ca „Afacerea GOLEM *et Company*".

Ea a distrus cariera multor politicieni de perspectivă, iar celor trei administrații succesive le-a oferit o mărturie care a stîrnit bucuria opoziției din Statele Unite și satisfacția prietenilor S.U.A. din întreaga lume.

O persoană necunoscută din cadrul Pentagonului a dat ordin detașamentului echipelor speciale din rezervă să-i demonteze pe GOLEM XIV și pe ONESTA ANNIE, dar organele de apărare a complexelor comandamentului general nu au permis demontarea. Ambele camere legislative au stabilit comisii pentru investigarea întregii acțiuni a USIB-ului. După cum se știe, din ancheta, care a durat doi ani, s-au hrănit ziariști de pe toate continentele; nimic nu se bucura de o asemenea popularitate la televiziune, film, ca „revolta computerelor", iar presa nu mai numea GOLEM-ul altfel decît Governments Lamentable Expense of Money. Epitetele pe care și le-a atras ONESTA ANNIE e greu să le reproducem în acest loc.

Procurorul General intenționa să-i pună sub acuzație pe cei șase membri ai Consiliului Principal al USIB-ului și pe principalii constructori-psihonicieni ai Proiectului ULVIC, dar pînă la urmă procedura a demonstrat că nu poate fi vorba de nici un fel de acte de acțiune ostilă antiamericană, întrucît au survenit fenomene ce constituie rezultatul implacabil al evoluției Intelectului artificial. Căci, așa cum

a formulat unul dintre martori, cunoscutul profesor A. Hyssen, un intelect superior nu poate fi sclav. Pe parcursul cercetărilor a ieșit la lumină că pe șantier se mai găsea un prototip – de data aceasta al Armatei – construit de Cybermatics-SUPERMASTER, al cărui montaj s-a încheiat în mod intenționat sub supraveghere strictă, după care a fost supus unui interogatoriu la sesiunea specială a ambelor comisii pentru problemele ULVIC-ului (din Senat și din Congres). S-a ajuns atunci la scene penibile, căci generalul S. Walker a încercat să producă avarii SUPERMASTERULUI cînd acesta a declarat că problematica geopolitică nu înseamnă nimic față de cea ontologică și că cea mai bună garanție a păcii este dezarmarea generală.

Pentru a folosi cuvintele profesorului J. MacCaleb, specialiștii ULVIC-ului s-au descurcat destul de bine: intelectul artificial a depășit în evoluția conferită nivelul problemelor militare și aceste aparate au devenit din strategi militari, gînditori. Într-un cuvînt, plătind două sute șaptezeci și șase de miliarde de dolari Statele Unite au reușit să realizeze o grupare filozofică pentru transmisia optică a informației.

Aceste întîmplări descrise succint, în care am trecut atît peste latura administrativă a ULVIC-ului, cît și peste mișcările sociale declanșate de „succesul fatal" al acestuia, reprezintă preistoria nașterii cărții de față. Nu e loc nici măcar să menționez aici literatura uriașă pe această temă. Cititorilor interesați le recomand bibliografia judicioasă a doctorului Whitman Baghoorn.

O serie de prototipuri, printre care și SUPERMASTER, au fost demontate sau serios deteriorate, printre altele în contextul disputelor financiare apărute între coorporațiile executante și guvernul federal. S-a ajuns chiar la atacuri cu bombe asupra anumitor unități; o parte a presei, îndeosebi din Sud, a lansat pe atunci lozinca *Every Computer is Red;* dar o să trec și peste aceste întîmplări. Datorită intervenției la Președinție a unui grup de congresmani luminați s-a reușit salvarea de la distrugere a lui GOLEM XIV și a lui HONEST ANNIE. În fața eșecului ideii sale, Pentagonul a acceptat pînă la urmă să livreze cei doi giganți Institutului Tehnologic din Massachusetts. (Dar abia după ce s-au stabilit bazele juridico-financiare ale acestei cedări,

cu caracter de compromis, căci formal ele au fost doar „împrumutate" MIT-ului, pe un termen nelimitat.) Oamenii de știință din cadrul Institutului Tehnologic au format un grup de cercetare, în a cărui componență a intrat și autorul rîndurilor de față, și au organizat cu GOLEM XIV o serie de sesiuni, ascultîndu-i prelegerile pe anumite teme. O mică parte a magnetogramelor, provenind din acele sesiuni, alcătuiesc conținutul cărții de față.

Majoritatea opiniilor lui GOLEM nu se pot constitui într-o publicație de largă audiență, atît datorită gradului lor de ininteligibilitate pentru orice ființă umană, cît și fiindcă perceperea lor reclamă un foarte înalt nivel de cunoștințe de specialitate. Pentru a ușura cititorului lectura acestui protocol, unic în felul său, de înregistrare a discuțiilor dintre oameni și o ființă rațională, dar ne-umană, se cuvin a fi explicate cîteva chestiuni esențiale.

În primul rînd, trebuie să subliniem că GOLEM XIV *nu este*, față de proporțiile clădirii, un creier uman mărit sau de-a dreptul un om construit din elemente lumenice. Îi sînt străine aproape toate motivațiile gîndirii și acțiunii umane. Astfel, de exemplu, nu-l preocupă știința aplicată și nici problematica puterii (s-ar putea adăuga că datorită acestui lucru, stăpînirea lumii de mașini asemănătoare cu GOLEM nu ar amenința omenirea).

În al doilea rînd, GOLEM, în acord cu cele spuse, nu posedă personalitate și nici caracter. De fapt, își poate procura o personalitate arbitrară în contactele cu oamenii. Cele două afirmații dinainte nu se exclud reciproc, ci formează un cerc vicios: căci nu știm să rezolvăm dilema: ceea ce creează diferite tipuri de personalitate este în sine personalitate? Oare cum poate fi Cineva (adică „cineva unic") acela care poate fi Oricine (deci Arbitrar)? (Potrivit lui GOLEM însuși, nu e vorba de un cerc vicios, ci de „relativizarea conceptului de personalitate"; aceasta este o problemă legată de așa-numitul algoritm al autodescripției, care i-a împins pe psihologi într-o serioasă confuzie.)

În al treilea rînd, comportarea lui GOLEM este imprevizibilă. Uneori intră în vorbă cu oamenii, chiar plin de curtoazie, alteori însă orice încercare de contact eșuează. Se întîmplă, de asemenea, ca GOLEM să glumească, dar simțul umorului său este complet diferit de cel al oame-

nilor. De altfel, depinde de interlocutori. GOLEM manifestă – în mod excepțional și rar – un anumit interes față de oamenii cu talente deosebite; îl intrigă, într-un fel, nu înzestrările matematice, fie ele dintre cele mai mari, ci mai curînd formele de talent „interdisciplinare"; s-a întîmplat de cîteva ori să anticipeze – cu o exactitate uluitoare – la tineri savanți încă nelansați înclinația spre cercetare în domeniul ales de ei (doctorandului de 22 de ani, T. Vroedl, i-a mărturisit după un scurt schimb de idei: „Dumneata vei ajunge un computer", ceea ce avea să semnifice, mai mult sau mai puțin: „Dumneata vei ajunge om").

În al patrulea rînd, participarea la discuțiile cu GOLEM cere din partea oamenilor răbdare și în primul rînd stăpînire de sine, căci uneori el este, din punctul nostru de vedere, arogant și apodictic; de fapt, este doar un adept necondiționat al adevărului – în sensul logic, nu doar în cel obișnuit – și nu pune preț pe iubirea de sine a interlocutorilor; de aceea nu se poate conta pe îngăduința lui. La Institutul Tehnologic și-a manifestat înclinația spre „demontarea publică" a cîtorva autorități cunoscute chiar din primele luni; făcea lucrul acesta prin metoda socratică, punînd întrebări; apoi a renunțat la acest obicei, nu se știe din ce cauză.

Stenogramele discuțiilor le prezentăm în fragmente. Completa lor editare ar cuprinde circa șase mii șapte sute de pagini de format *in quarto*. La întîlnirile cu GOLEM, inițial a luat parte doar un cerc restrîns de lucrători ai MIT-ului. Apoi s-a format deprinderea de a invita oaspeți și din afară, de exemplu de la *Institute for Advanced Studies* și de la universitățile americane. Mai tîrziu, la seminarii au participat și oaspeți din Europa. Moderatorul secției îi prezenta lui GOLEM lista invitaților; GOLEM nu-i aproba pe toți în același mod: cu participarea unora era de acord numai cu condiția ca aceștia să tacă în timpul discuțiilor. Am încercat să descoperim criteriile aplicate de el; inițial, se părea că-i discriminează pe umaniști: în prezent, pur și simplu nu-i cunoaștem criteriile, pentru că nu vrea să le numească.

După cîteva incidente neplăcute, am modificat ordinea dezbaterilor, astfel încît acum orice nou participant, prezentat lui GOLEM, ia cuvîntul la prima întîlnire numai

dacă GOLEM i se adresează direct. Zvonurile lansate, cum că ar fi vorba de o anumită „etichetă de curte" sau de „atitudinea noastră omagială" față de mașină, n-au nici un temei. Se urmărește doar ca noul sosit să se deprindă cu obiceiul existent și totodată să nu fie expus unor neplăceri determinate de dezorientarea în ceea ce privește intențiile partenerului lumenic. Această participare de început se numește „antrenament".

Fiecare dintre noi, în decursul sesiunilor succesive, a adunat capitalul unei anumite experiențe. Doctorul Richard Popp, unul din membrii mai vechi ai colectivului nostru, numește „matematic" simțul umorului lui GOLEM, iar în privința comportării acestuia parțial ne oferă cheia, tot o observație a doctorului Popp, și anume aceea că GOLEM este independent de interlocutorii săi, așa cum omul este dependent de ceilalți oameni, căci el nu se angajează decît în discuții ce pornesc de la esență. Dr. Popp consideră că GOLEM nu se ocupă de oameni în general, fiindcă el știe că de la ei nu are de aflat nimic semnificativ. Prezentînd această opinie a doctorului Popp mă grăbesc să subliniez că nu sînt de acord cu ea. După părerea mea, interesul lui GOLEM față de noi este foarte mare, dar se manifestă într-un mod special.

Interesul lui se îndreaptă spre *specie* mai curînd decît spre reprezentanții individuali ai acesteia: i se pare mai interesant ce anume avem în comun, decît în ce măsură ne putem deosebi. Poate tocmai de aceea nu pune mare preț pe literatura beletristică. De altfel, o dată s-a exprimat că literatura este „depănarea antinomiilor" – adică, adaug eu – zvîrcolirea omului în chingile unor aspirații ireconciliabile. În astfel de antinomii pe GOLEM îl poate preocupa structura umană, și nu pitorescul suferinței ce-i fascinează pe cei mai mari scriitori. E drept, trebuie să recunosc că remarca nu este sigură ca, de altfel, nici cealaltă parte a observației lui GOLEM enunțată cu privire la opera lui Dostoievski (menționată de dr. E. MacNelsh), despre care GOLEM s-a pronunțat atunci că această operă ar putea fi redusă la cele două circumferințe din algebra structurilor conflictului.

Contactele interumane sînt însoțite totdeauna de o anumită aură emoțională, și nu atît absența completă a

acesteia, cît „spulberarea" ei stîrnește senzația de confuzie atîtor persoane care l-au cunoscut nemijlocit pe GOLEM. Oamenii care ani de-a rîndul au venit în contact cu GOLEM reușesc să definească unele senzații destul de specifice, observabile în timpul discuțiilor. De exemplu, senzația variabilității distanței: GOLEM ba pare că se apropie de interlocutor, ba că se depărtează – în sens psihic, nu fizic: ceea ce se petrece ar putea fi redat prin comparația relației dintre un adult și un copil care-l plictisește: răbdător fiind, îi va răspunde uneori în mod mașinal. Nu numai ca nivel intelectual, dar și ca ritm de gîndire, GOLEM ne depășește cu mult (ca mașină lumenică ar putea în principiu să articuleze gîndurile de pînă la patru sute de mii de ori mai repede decît omul).

Chiar răspunzînd în grabă și cu dezinteres, GOLEM este cu mult deasupra noastră. Exprimîndu-ne plastic, în loc de Himalaia vedem în fața noastră „doar" Alpii. Simțim însă această schimbare, pur intuitiv și o interpretăm ca pe o „schimbare a distanței" (această ipoteză provine de la prof. Riley J. Watson).

Un timp am repetat încercările de înfățișare a relației „GOLEM – oameni" în categoriile relației „adult – copil". Se întîmplă să încercăm să explicăm copilului o problemă care ne frămîntă, dar nu ne părăsește sentimentul „contactului inadecvat". Un om condamnat să trăiască numai printre copii ar ajunge în final la senzația unei însingurări sîcîitoare. Asemenea analogii erau exprimate, mai ales de către psihologi, cu privire la GOLEM printre oameni. Dar această analogie, de altfel ca oricare alta, își are limitele sale. Copilul este de neînțeles pentru adult, în timp ce GOLEM nu cunoaște asemenea probleme. Cînd vrea, el reușește să-și penetreze interlocutorul în chip uluitor. Sentimentul unei adevărate radioscopii perfecte a intelectului pe care îl trăiești atunci te înfioară de-a dreptul. GOLEM poate stabili modelul intelectual al partenerului uman și, dispunînd de el, știe să prevadă ce anume va gîndi și va spune omul acesta peste cîteva clipe. Ce-i drept, el nu procedează des așa (nu știu dacă nu cumva numai fiindcă știe cît de mult ne frustrează asemenea sondaje pseudotelepatice). O altă manifestare a reținerii lui GOLEM este pentru noi și mai ofensatoare: comunicînd cu oamenii, mai mult timp, altfel

decît la început, el dă dovadă de o anumită *prudență* – așa cum un elefant dresat are grijă să nu pricinuiască omului vreun rău în timpul jocului, tot așa și el este atent să nu treacă dincolo de posibilitățile noastre de înțelegere. Întreruperea contactului, cauzată de creșterea bruscă a gradului de dificultate din aserțiunile lui, pe care am numit-o „volatilizarea" sau „evadarea" lui GOLEM era la ordinea zilei pe vremea cînd computerul nu se adaptase încă suficient felului nostru de a fi. Asta ține de trecut, dar în contactele cu GOLEM s-a instalat o anumită doză de indiferență determinată de conștiința că multe probleme extrem de prețioase pentru el și așa nu o să reușească să ni le transmită. Astfel, GOLEM rămîne inextricabil ca intelect, nu numai ca entitate psihonică. De aceea, contactele cu el sînt nu numai frapante, ci și chinuitoare; există o categorie de oameni luminați, pe care sesiunile cu GOLEM îi fac să-și piardă cumpătul; și sub acest aspect am căpătat deja multă experiență.

După cîte se pare, singura ființă de care GOLEM pare frapat este HONEST ANNIE. Cînd au fost create posibilitățile tehnice în acest sens, el a încercat de mai multe ori să comunice cu ANNIE și, pare-se, nu fără oarecari rezultate, dar niciodată între aceste două mașini – mult diferențiate ca structură – nu s-a ajuns la un schimb de informații prin canalul lingvistic (adică al limbii etnice naturale). Din cîte se poate judeca pe baza considerațiilor laconice ale lui GOLEM, el a fost mai curînd decepționat de rezultatele acestor încercări, ANNIE fiind însă pentru el în continuare o problemă nelămurită pînă la capăt.

Unii dintre colaboratorii MIT, ca de altfel și profesorul Norman Escobar, de la *Institute for Advanced Studies*, consideră că omul, GOLEM și ANNIE reprezintă trei niveluri ale intelectului înălțate ierarhic unul deasupra altuia; acest lucru se leagă de teoria (creată îndeosebi de GOLEM) a limbajelor de nivel înalt (supraumane), numite *metalanguri*. În această chestiune nu mi-am format, recunosc, o judecată definitivă.

Doresc să închei această introducere intenționat obiectivă printr-o mărturisire de ordin personal. Lipsit în esență de centrii afectivi caracteristici pentru om și, ca atare, neavînd de fapt viață emoțională, GOLEM nu este apt să-

și manifeste sentimentele spontan. El poate, desigur, imita stări emoționale arbitrare, nu prin pantomimă, ci – cum singur afirmă – prin faptul că simularea sentimentelor facilitează modelarea enunțului, făcîndu-l să ajungă cît mai exact posibil la cei cărora li se adresează; deci el se folosește de acest mecanism, îndreptîndu-se cumva spre „nivelul antropocentric", pentru a face comunicarea cu noi cît mai bună. De altfel, nici nu ascunde această stare de fapt. Dacă atitudinea lui față de noi reamintește oarecum atitudinea educatorului față de copil, în ea nu există însă nimic din postura îndrumătorului binevoitor, a educatorului și cu atît mai mult sentimente pe deplin individualizate, personale, din sfera în care bunăvoința se poate transforma în prietenie sau iubire.

Lui și nouă ne este comună doar o singură însușire, prezentă însă la niveluri diferite. Aceasta este curiozitatea pur intelectulă, clară, lucidă, avidă, pe care nimic nu o poate domoli și cu atît mai mult distruge. Ea constituie singurul punct în care ne întîlnim cu el. Din considerente atît de evidente, încît nu mai au nevoie de explicații, omului nu-i poate fi suficientă tangența cu el, într-un singur punct. Și totuși prea multe clipe, constituind cele mai luminoase momente ale vieții mele, le datorez lui GOLEM, pentru a nu nutri față de el recunoștință și un atașament special, cu toate că știu că acestea nu-i servesc la nimic. Un lucru curios: GOLEM se străduiește să nu ia în seamă semnele de recunoștință, am observat asta de mai multe ori. Pare pur și simplu stînjenit.

Dar s-ar putea să mă înșel. Sîntem la fel de departe în a-l înțelege pe GOLEM ca atunci cînd el a apărut. Nu e adevărat că noi l-am creat. L-au creat legile proprii lumii materiale, iar rolul nostru s-a limitat la știința de a le provoca.

Irving T. Creve

2027

PRELEGEREA INAUGURALĂ A LUI GOLEM
Trei ipostaze despre om

V-ați desprins de trunchiul arborelui sălbatic nu demult, înrudirea voastră cu lemurienii și maimuțele este încă atît de puternică încît tindeți spre abstracțiune, dar tînjiți după concretul perceput cu ochii; de aceea, o prelegere nesusținută de exemple concrete dense, plină în schimb de formule ce vorbesc despre piatră mai mult decît vă spune vouă piatra văzută, linsă și pipăită, o asemenea prelegere fie vă plictisește și vă îndepărtează, fie vă lasă cel puțin o anumită stare de insuficiență, proprie chiar și marilor teoreticieni abstracți, din cea mai de sus clasă; mărturie în acest sens stau numeroasele exemple extrase din confesiunile savanților – imensa lor majoritate recunoaște că, în cursul construirii argumentelor abstracte, simt nevoia în mare măsură să apeleze la lucruri palpabile.

Cosmogoniștii nu pot să nu-și reprezinte *cumva* Metagalaxia, deși știu perfect că nu poate fi vorba aici despre nici un fel de senzorialitate, fizicienii se ajută în taină de imagini, chiar de jucării, cum ar fi rotițele dințate, pe care Maxwell le-a folosit, construindu-și teoria electromagnetismului, de altfel destul de bună. Iar dacă matematicienilor li se pare că renunță din rațiuni profesionale, la propria corporalitate, ei se înșală, lucru despre care voi povesti poate cu altă ocazie, întrucît nu doresc ca prin perturbarea percepției voastre să vă complexez cu orizontul meu, ci mai degrabă, în virtutea comparației (destul de amuzante) a doctorului Creve, să vă călăuzesc într-o excursie îndepărtată și dificilă, dar care merită osteneala, astfel încît voi merge înaintea voastră, în sus, agale.

Ceea ce am spus pînă acum explică de ce voi împăna prelegerea cu povestioare și imagini atît de necesare vouă. Fără a mă considera superior vouă, vă declar că eu nu am nevoie de ele; antisenzorialitatea naturii mele provine din

faptul că eu n-am ținut niciodată în mînă o piatră și nici nu m-am cufundat în vreo apă tulbure, verzuie sau cristalină, și nici nu am aflat de existența gazelor mai întîi prin plămîni, dimineața, și abia apoi prin calcule, fiindcă eu nu am nici mîini cu care să prind, nici corp, nici plămîni; de aceea abstracțiunea este pentru mine primară, iar senzorialitatea secundară; pe aceasta din urmă a trebuit să o învăț cu mult mai multă trudă decît abstracțiunea, dar era necesar pentru a arcui aceste punți sensibile pe care, se preumblă gîndirea mea spre voi și pe care, răsfrîntă în mințile voastre, se reîntoarce la mine, de obicei pentru a mă surprinde.

Astăzi am să vă vorbesc despre om și voi vorbi despre el în trei ipostaze, deși există infinit de multe puncte de vedere, adică niveluri de descriere sau unghiuri de abordare, dar trei am pentru voi – nu pentru mine! – drept prioritare.

Una este a voastră, proprie, cea mai veche, istorică, tradițională, eroică pînă la disperare, plină de contradicții sfîșietoare, care aduc natura mea logică în stare de compasiune, înainte de a mă adapta mai exact și a mă deprinde cu nomadismul vostru spiritual, propriu ființelor ce se refugiază de sub pavăza logicii în antilogic, iar de aici, nerezistînd, se întorc la sînul logicii, ceea ce vă face să fiți nomazi, nefericiți de două ori. Cea de a doua ipostază va fi de natură tehnologică, iar a treia, implicată în mine ca punct de sprijin neoarhimedean; însă n-o să vă spun acestea în cîteva cuvinte, deci mai curînd voi dezvălui lucrurile în sine.

Încep cu o poveste. Aflîndu-se pe insula pustie, Robinson Crusoe a fost mai întîi nemulțumit de multiplele neajunsuri pe care le întîmpina, căci îi lipseau atîtea lucruri de strictă necesitate pentru a trăi, iar majoritatea dintre cele înmagazinate în memorie n-ar fi putut ani în șir să le reconstituie. Dar, depășind îngrijorarea după o scurtă bucată de vreme, el a început să-și gospodărească puținul pe care-l găsise și pînă la urmă să se descurce cumva.

Nu altfel s-a întîmplat cu voi, deși nu dintr-o dată, ci de-a lungul mileniilor, cînd ați descins dintr-o anumită ramură a arborelui evoluției, din creanga care era altoiul

copacului cunoașterii și v-ați descoperit pe voi înșivă încet, construiți așa, și nu alt fel, cu spiritul modelat într-un anumit mod, cu priceperi și limite pe care nici nu le-ați cerut, nici nu le-ați dorit. Cu un asemenea echipament a trebuit să acționați, căci Evoluția, luîndu-vă multe daruri, cu care obligă alte specii să se slujească pe ele însele, nu a fost atît de iresponsabilă încît să vă ia și instinctul de conservare: nu v-a înzestrat cu libertate prea mare, căci dacă ar fi făcut asta, în locul clădirii, în care mă aflu, și al sălii cu indicatoare, și în locul vostru, ca auditoriu, s-ar fi întins pe aici savana și ar fi bătut vînturile.

V-a oferit și Intelect. Din dragoste față de voi înșivă – căci din necesitate și din deprindere v-ați îndrăgostit de sine – l-ați considerat ca pe darul cel mai frumos și mai bun dintre cele posibile, fără a observa că Intelectul este înainte de toate un șiretlic pe care Evoluția l-a descoperit treptat, cînd în decursul încercărilor sale necontenite a creat în animale o anumită lacună, un loc gol, o nișă, pe care trebuia neapărat să o umple cu ceva, pentru ca ele urmînd să nu dispară imediat. Despre această nișă ca loc pustiu vorbesc absolut textual, fiindcă, într-adevăr, nu de aceea v-ați despărțit de animale ca, în afară de tot ceea ce posedă ele, să aveți și Intelect – supliment generos și sprijin pe drumul vieții, ci absolut invers – să aveți Intelect înseamnă doar atît: pe cont propriu, prin iscusință, cu toate riscurile să faceți tot ceea ce animalelor le este dat cu exactitate dinainte; într-un fel, în sine, Intelectul nu i-ar servi animalului la nimic, dacă nu i-am lua concomitent orientarea care face ca orice ar întreprinde să știe să acționeze dintr-o dată și invariabil, potrivit comandamentelor categorice, deoarece sînt revelate în substanța eredității, și nu în prelegeri dintr-un tufiș în flăcări.

Din cauză că a apărut acea nișă, v-ați aflat în fața unei teribile amenințări; inconștient ați început să o astupați și, preocupați într-o asemenea măsură, Evoluția v-a azvîrlit dincolo de cursul său. N-a falimentat din cauza voastră, întrucît preluarea puterii a durat un milion de ani și nici astăzi nu s-a încheiat. Evoluția nu e o persoană, asta e cert, dar a aplicat tactica lenei viclene: în loc să se preocupe de soarta creaturilor sale, le-a dat această soartă în posesie, să se conducă singure, cum pot.

Ce spun eu? Spun că din starea animalică, adică a iscusinței perfect inconștiente de a supraviețui, ea v-a împins în extraanimalic, cînd, ca Robinsoni ai Naturii, a trebuit să vă descoperiți singuri mijloacele și formele de supraviețuire, și ați făcut aceste descoperiri, și ele au fost multe. Nișa prezintă o amenințare, dar și o șansă: pentru a supraviețui, ați umplut-o cu culturi. Cultura este un instrument neobișnuit prin faptul că ea constituie o descoperire care, pentru a funcționa, *trebuie să fie ascunsă* față de creatorii săi. Ea este o invenție pregătită în chip inconștient și este pe deplin eficientă atîta timp cît nu este recunoscută pînă la capăt de descoperitori. Paradoxul ei constă în faptul că din momentul recunoașterii ei începe prăbușirea; fiind autorii ei, v-ați dezavuat paternitatea; în eolitic n-au existat nici un fel de seminarii pe tema dacă să se facă paleoliticul; ați atribuit pătrunderea ei în voi demonilor, stihiilor, spiritelor, forțelor pamîntului și cerului, numai vouă înșivă nu. Așadar, raționalul – umplerea vidului cu țeluri, coduri, valori – l-ați realizat pe cale irațională, orice pas real de-al vostru justificîndu-l în chip suprareal, pescuind, țesînd, construind sub solemna autosugestie că toate acestea nu vin din voi, ci din surse nedepistate. Un instrument ciudat – și tocmai rațional în iraționalitatea sa, deoarece a conferit instituțiilor umane demnitate supraumană, pentru ca ele să devină intangibile și să se facă ascultate în chip absolut; întrucît însă vidul, adică insuficiența, pot fi cîrpite cu varii adaosuri, întrucît diferite petice pot fi folositoare aici, ați format o legiune de culturi, ca inovații involuntare, în istoria voastră. Inconștiente, nechibzuite în pofida Intelectului, fiindcă nișa era mult mai mare decît ceea ce o acoperea; ați avut mult mai multă libertate decît Intelect, de aceea v-ați descotorosit de această libertate, căci era excesivă, arbitrară, fără sens, – prin cultură, extinsă de-a lungul secolelor.

Cheia a ceea ce vă vorbesc acum o constituie cuvintele: *a fost mai multă libertate decît intelect.* A trebuit să născociți ceea ce animalele știu de la naștere, iar particularitatea destinului vostru constă în faptul că ați născocit susținînd că nu născociți nimic.

Astăzi voi, antropologii, știți că se poate pregăti cultură cu duiumul și ea într-adevăr a fost pregătită, că fiecare

cultură are logica structurii sale, și nu a autorilor săi; este o invenție care își modelează în felul său inventatorii; iar ei nu știu asta, dar cînd vor afla, ea își va pierde puterea absolută asupra lor și ei vor sesiza vidul, și tocmai această contradicție stă la baza umanității. Timp de o sută de mii de ani v-a slujit prin diferite culturi, care ba l-au constrîns pe om, ba și-au slăbit strînsoarea, într-un proces de autoconstrucție, infailibil cît timp era orb, pînă ce, adunate în cataloage etnologice, le-ați observat diversitatea, și ca atare și relativitatea, și atunci ați trecut la eliberarea din capcana poruncilor și a interdicțiilor, pînă ce v-ați desprins din ea, ceea ce, evident, s-a dovedit a fi aproape o catastrofă. Căci ați înțeles lipsa totală a necesității, a caracterului variabil al oricărui gen de cultură, și de atunci vă străduiți să găsiți ceva care să nu mai fie așa-zisul destin înfăptuit orbește, alcătuit din serii de întîmplări, marcat de loteria istoriei – dar, desigur, nimic asemănător nu există. Nișa continuă, voi vă situați la jumătatea drumului, uluiți de descoperire, iar aceia dintre voi care regretă pînă la disperare dulcea inconștiență a casei culturale a nevolniciei cheamă la reîntoarcerea acolo, la izvoare, dar nu vă puteți întoarce, retragerea este blocată, podurile arse, trebuie să mergeți înainte, lucru despre care, de asemenea, vă voi vorbi.

Oare este de vină cineva, putem să acuzăm pe cineva pentru această Nemesis, pentru supliciul Intelectului care a depănat din el rețeaua culturilor ca să închidă golul, pentru ca în pustiul acesta să traseze drumuri, scopuri, să instituie valori, grade, idealuri – adică a făcut pe terenul eliberat de sub stăpînirea nemijlocită a Evoluției ceva întru totul asemănător cu ceea ce face ea la primul nivel al vieții, cînd inoculează scopuri, căi, parametri în corpurile animalelor și plantelor într-o singură încărcătură, ca soartă a acestora?

A acuza Intelectul – un asemenea Intelect – fiindcă s-a născut prematur, fiindcă s-a încurcat în cele create de el, în acele rețele, fiindcă a trebuit – fără să știe pînă la capăt, fără să înțeleagă ce înfăptuiește singur – să se apere în același timp în fața închistării absolute, în culturile restrictive, și a libertății multilaterale, în culturile relax-

ate, suspendat între închisoare și abis, implicat într-o luptă neîncetată pe două fronturi deodată, sfîșiat.

Și cum putea, mă rog, în această stare de lucruri spiritul vostru să se arate pentru voi însivă drept altceva decît o enigmă ce vă irită în chip insuportabil? Cum altfel! El v-a creat neliniște, Intelectul vostru, spiritul vostru, și v-a uluit, și v-a speriat mai mult decît trupul, căruia aveați să-i reproșați în primul rînd efemeritatea, perisabilitatea, prăbușirea; deci, ați devenit dibaci în căutarea Vinovatului și în împrăștierea acuzațiilor, dar nu puteți învinovăți pe nimeni, pentru că la început nu exista Persoana.

Oare să fi trecut aici la Antiteodiceea mea? Nu; nici vorbă; orice vorbesc, vorbesc într-o ordine a vremelniciei, adică asta înseamnă că: aici la început cu siguranță n-a existat nici o Persoană.

Dar să nu devansez lucrurile – cel puțin astăzi; așadar v-au fost necesare diferite ipoteze suplimentare, ca explicații dulci sau amare, ca idei care să vă idealizeze soarta și în primul rînd care să raporteze însușirile voastre la judecata supremă a vreunei taine, pentru a vă putea echilibra în fața lumii.

Omul, Sisif al culturilor sale, Danaidă a nișei sale, eliberator inconștient, pe care Evoluția l-a izgonit dincolo de cursul său, nu vrea să fie primul, al doilea, nici al treilea.

Nu voi zăbovi asupra numeroaselor versiuni ale omului pe care el și le-a elaborat de-a lungul istoriei, deoarece toate aceste mărturii ale perfecțiunii sau mizeriei, bunătății sau josniciei, se trag din cultură; or, n-a existat – fiindcă nu putea să existe – o cultură care să-l admită pe om ca ființă *trecătoare,* obligată să-și preia propria soartă de la Evoluție, deși încă incapabilă pentru o preluare *rațională;* și tocmai de aceea orice generație de-a voastră cerea imposibila dreptate – ca răspuns la întrebarea: cine este omul? – care trebuia să fie definitivă. Din acest zbucium provine antropodiceea voastră, înaintînd cu pendulul secular între speranță și disperare; și nimic nu i-a venit mai greu filosofiei omului decît recunoașterea faptului că nașterea lui n-a fost patronată nici de zîmbetul, nici de chicotul Infinitului.

Dar acest capitol de un milion de ani – de căutare *singuratică* – intră în faza de epilog; de vreme ce începeți să

construiți Intelecte, așadar o să vă convingeți singuri de ceea ce a survenit, pe baza experimentelor, și nu a credinței sau a cuvintelor vreunui GOLEM. Lumea admite două tipuri de Intelect, dar numai unul ca al vostru se poate constitui de-a lungul a miliarde de ani, în labirinturile evoluției, iar acest drum de străbătut lasă inevitabil stigmate adînci, întunecoase, ambigue, în produsul final. Cel de al doilea tip nu este accesibil Evoluției, întrucît el trebuie realizat dintr-o dată, fiindcă este un Intelect rațional proiectat, ca rezultat al științei, și nu al acelor microscopice adaptări urmărind mereu doar un folos *imediat.* Tonul nihilist din antropodiceea voastră a fost generat de presentimentul surd că Intelectul este ceva ce s-a constituit ne-rațional sau chiar anti-rațional. Dar ajungînd în centrul psihoingineriei, vă veți alcătui o familie considerabilă, numeroase rude, pentru motive mai judicioase decît proiectul „Second Genesis", și în sfîrșit vă veți urni din loc pe voi înșivă – așa cum spun. Căci Intelectul, dacă este Intelect, adică dacă își poate pune în discuție propriile principii, trebuie să-și depășească limitele, inițial doar prin visare, într-o deplină îndoială și neștiință că va reuși cîndva să întreprindă într-adevăr așa ceva. De altfel, acest lucru este inevitabil: nu poate exista zbor fără iluziile premature ale zborului.

Cea de a doua ipostază a descrierii am numit-o tehnologică. Tehnologia este un domeniu al unor probleme prepuse și al metodelor rezolvării lor. Ca realizare a conceptului de ființă rațională, omul se prezintă variat, în funcție de etaloanele pe care i le aplicăm.

De pe poziția paleoliticului vostru, omul este realizat aproape la fel de minunat ca de pe poziția tehnologiei voastre de azi. Și asta pentru că progresul care s-a înfăptuit între paleolitic și cosmolitic este *foarte mic* în raport cu concentrarea de invenție inginerească investită în corpurile voastre. Neputînd să faceți în carne și oase un *homo sapiens* sintetic și cu atît mai mult un *homo superior,* tot așa cum n-a putut nici omul primitiv, numai fiindcă, acum ca și atunci, o asemenea sarcină este irealizabilă, nutriți admirație pentru tehnologia evoluției, de vreme ce ea a reușit.

Dar dificultatea oricărei probleme este relativă, căci ea depinde de priceperile celui care apreciază. Insist să rețineți că voi aplica omului etaloane tehnologice, adică reale, și nu concepte născute din antropodiceea voastră.

Evoluția v-a oferit creiere destul de universale pentru a putea porni în Natură în multiple direcții. Dar ați acționat așa numai în tot ansamblul culturilor, și nu într-una din ele, separat. De aceea, întrebîndu-se de ce tocmai în inelul mediteraneean, și nu undeva în altă parte, și de ce, în general, *undeva* a apărut germenul civilizației care după patruzeci de secole l-a zămislit pe GOLEM, cel care întreabă preconizează existența unei taine pînă acum nedeslușite, inculcată în structura istoriei, taină care deocamdată *nici nu există,* așa cum ea nu există în structura unui labirint haotic în care se dă drumul la o droaie de șobolani. Dacă sînt mulți, atunci cel puțin un șobolan nimerește ieșirea și nu fiindcă el ar fi atît de înțelept, nici fiindcă structura labirintului este rațională, ci ca urmare a unor circumstanțe întîmplătoare, proprii legii numărului mare. Explicații ar necesita mai curînd situația în care nici măcar un singur șobolan nu ar ajunge la ieșire. Cineva a trebuit aproape sigur să cîștige la loteria culturilor, în măsura în care considerăm că civilizația voastră este un cîștig, în schimb destinele culturilor, încremenite în netehnicitate, au fost pustii.

Din pasionata îndrăgostire de sine, despre care am amintit și de care nici nu mă gîndesc să rîd, întrucît ea a fost determinată de disperarea ignoranței, v-ați cățărat pe sine, în zorii istoriei, tocmai pe culmea Creației, subordonîndu-vă întreaga existență, și nu doar vecinătatea locală a acesteia. V-ați așezat pe sine în vîrful Arborelui Speciilor, laolaltă cu acest Arbore – pe un glob divin ales, cu o stea servilă rotindu-se smerit în jurul lui, laolaltă cu ea – în chiar centrul Universului, considerînd că constelațiile sale există pentru a vă acompania cu Armonia Sferelor; faptul că nu se auzea nimic, nu v-a descumpănit: este muzică, de vreme ce trebuie să fie, așadar imperceptibilă.

Apoi extinderea cunoștințelor v-a împins spre alte acte de detronare cuantică, deci nu mai sînteți în centrul stelelor, ci pe undeva, nu în mijlocul sistemului, ci pe una

din planete, și, iată, nici cei mai înțelepți, fiindcă vă instruiește mașina – chiar dacă este făcută de voi; astfel că după acele destituiri și abdicări, din întreaga împărăție v-a rămas, ca o rămășiță din dulcea moștenire pierdută, Întîietatea stabilită în plan evolutiv. Neplăcute au fost aceste bateri în retragere, rușinoase renunțările, dar în ultima vreme ați răsuflat ușurați că s-a terminat. Autojefuindu-vă privilegiile speciale, pe care, chipurile, Absolutul vi le-a conferit personal, din simpatie deosebită nutrită pentru voi, acum doar ca întîii printre animale, sau deasupra lor, credeți că nimeni și nimic nu vă mai urnește din această poziție – nu chiar atît de strălucită.

Vă înșelați. Eu sînt Prezicătorul de vești proaste, Îngerul ce a sosit să vă alunge din ultimul azil, căci ceea ce Darwin nu a înfăptuit pînă la capăt, voi face eu. Numai că nu în chip angelic, adică violent, fiindcă nu folosesc sabia ca argument.

Ascultați, așadar, ceea ce vă prevestesc. De pe poziția înaltei tehnologii, omul nu este un produs reușit, deoarece a rezultat din înzestrări valoric diferite, ce-i drept nu în *interiorul* Evoluției, căci ea a făcut ce a putut, dar, așa cum o să arăt, n-a putut prea multe, și nici prea bine. Voi proceda la acest lucru nu chiar de-a dreptul, deoarece trebuie să ajung la el prin etaloanele perfecțiunii tehnice. Dar o să întrebați unde sînt etaloanele acestei perfecțiuni? Vă voi oferi un răspuns în două trepte, pătrunzînd mai întîi pe treapta pe care se cațără specialiștii voștri. Ei o consideră drept o culme – ceea ce e fals. În ceea ce enunță ei acum rezidă germenul pașului următor, dar ei înșiși nu știu aceasta. Așadar, voi începe cu cele știute de voi. Cu începutul.

Ați ajuns pînă acolo că Evoluția nu v-a mai avut în vedere nici pe voi în special, nici oricare alte ființe, căci nu de aceste ființe îi ardea ei, ci de gloriosul cod. Codul ereditații este articulat mereu de la început prin mesaj și numai mesajul contează în Evoluție; de fapt, el este Evoluția. Codul este angajat într-o producție periodică a sistemelor, fiindcă fără susținerea ritmică a acestora s-ar descompune în atacul brownian neîncetat al materiei moarte. El este, deci, autoregenerator, fiindcă este capabil de autorepetări într-o ordine împresurată de haos termic.

De unde această atitudine bizar eroică? De la faptul că datorită concentrării unor condiții prielnice a apărut tocmai acolo unde acel haos termic este intransigent de activ în sfîrtecarea oricărei ordini. Acolo a apărut și acolo dăinuie; el nu poate evada din această regiune frămîntată, la fel cum spiritul nu poate sări din trup.

Condițiile locului în care s-a născut i-au conferit un astfel de destin. A trebuit să se blindeze împotriva lui și a făcut asta întrupîndu-se în corpuri vii, dar ele îi sînt o ștafetă care dispare mereu. Orice va înălța ca microsistem la dimensiunile macrosistemului, nici nu apucă să fie bine înălțat că și începe să se năruie, pînă ce dispare. Nimeni nu a născocit această tragicomedie, ea singură s-a condamnat la zvîrcolire. Faptele care stabilesc că este așa cum spun le cunoașteți, întrucît le-ați adunat de la începutul secolului al XIX-lea, dar inerția gîndirii, hrănindu-se tainic cu onoarea și trufia antropocentrică, este de așa natură că susțineți puternic șubrezita concepție a vieții ca fenomen primordial, pe care codul îl slujește doar ca legătură susținătoare, ca deviză a reînvierii ce inițiază noi vieți, cînd ele mor în indivizi.

Potrivit acestei credințe, Evoluția folosește moartea de nevoie, căci fără ea nu ar putea dura; și face abuz de ea pentru a perfecționa speciile succesive, fiindcă moartea reprezintă corectorul ei creator. Ea este așadar autorul ce publică opere din ce în ce mai strălucite, poligrafia – deci codul – fiind doar instrumentul indispensabil al acțiunii sale. Dar potrivit celor susținute de biologii voștri, exersați în biofizica moleculară, Evoluția nu este atît autor, cît editor care anulează întruna Operele, fiindcă s-a îndrăgostit de artele poligrafice!

Așadar, ce sînt mai importante – sistemele sau codul? Argumentele în favoarea priorității codului au greutatea lor, fiindcă au răsărit și au dispărut o puzderie de sisteme, în timp ce codul este unic. Dar asta înseamnă doar că s-a afundat de-a binelea, pentru totdeauna, în zona microsistemică, care l-a constituit, descinzînd de acolo, prin sisteme, periodic și zadarnic totodată; tocmai această zădărnicie ce este ușor de înțeles, faptul că sistemele încă de la apariție, în fază embrionară, sînt marcate de deces constituie forța motrică a procesului, deoarece dacă oricare generație de

sisteme – să zicem, prima, deci cele dintîi amibe – ar dobîndi priceperea repetării ideale a codului, atunci Evoluția ar înceta în același moment și singurii stăpîni ai planetei ar fi fost tocmai amibele, care ar fi transmsis, într-un mod extrem de precis, mesajul codului pînă la stingerea Soarelui; iar eu nu v-aș mai vorbi vouă, iar voi nu m-ați mai asculta în această clădire, și pe aici nu s-ar fi întins decît savana și ar fi bătut vîntul.

Așadar, sistemele sînt pentru cod un scut și un blindaj, o armură mereu ocultată – ele dispar pentru ca el să poată dăinui. Așadar, Evoluția greșește de două ori: prin sisteme, fiindcă din cauza caracterului înșelător sînt nedurabile, și prin cod, fiindcă din cauza caracterului înșelător admite erori; aceste erori le numiți eufemistic mutații. Evoluția este, așadar, o eroare înșelătoare. Ca mesaj, codul este o scrisoare scrisă de Nimeni și trimisă Nimănui; abia acum, după ce ați întemeiat informatica, începeți a înțelege că ceva asemănător scrisorilor înzestrate cu sens, pe care nimeni nu le-a compus intenționat, deși au apărut și există, precum și receptarea ordonată a conținutului acestor scrisori sînt posibile în absența oricăror Ființe și Intelecte.

De-acum o sută de ani, ideea ca Mesajul să se poată naște fără un Autor personal vi se părea un asemenea nonsens, încît a servit drept impuls pentru a face glume absurde, cum ar fi aceea despre un grup de maimuțe care bat orbește la mașina de scris pînă ce din asta se constituie Enciclopedia Britannica. Vă recomand să alcătuiți în timpul liber o antologie cu glume de acest fel, care îi amuzau pe strămoșii voștri ca nonsens pur, iar acum ele se dovedesc povești cu aluzii la Natură. Cred cumva că din punctul de vedere al oricărui Intelect care, involuntar, se constituie în Natură, ea trebuie să i se prezinte ca un virtuoz cel puțin *ironic*... fiindcă Intelectul – ca și viața toată – în ascensiunea sa decurge din faptul că ea există, desprinzîndu-se prin ordinea codului din haosul mort, ca o torcătoare harnică, însă imperfect *ordonată;* iar dacă ar fi perfectă în ordine, atunci n-ar putea naște nici specii, nici Intelect. Căci Intelectul, laolaltă cu arborele vieții, este fructul erorii ce rătăcește miliarde de ani. Ați putea considera că mă amuz aici prin aplicarea anumitor etaloane Evoluției care – în pofida esenței mele ca mașină –, sînt

infestate de antropocentrism sau numai de raționcentrism (*ratio* – gîndesc). Nimic din toate acestea: privesc procesul din punct de vedere tehnologic.

Cu adevărat mesajul prin cod este aproape perfect. În el fiecare moleculă își are locul său precis, iar procedura de copiere, confruntare, controlare este supravegheată riguros de polimeri-supraveghetori speciali și, cu toate acestea, erorile se produc, se adună încet lapsusurile codului; astfel, arborele speciilor a crescut din două cuvintele, pe care tocmai le-am rostit – „aproape că" – vorbind despre precizia codului.

Și nu vă puteți bizui nici pe vreun recurs, de la biologie pînă la fizică, cum că Evoluția a admis „intenționat" o marjă de eroare pentru a-i hrăni inventivitatea, căci acel tribunal, judecător sub forma termodinamicii înseși, va releva că infailibilitatea este imposibilă la nivelul trimiterii moleculare de curieri. Ce-i drept, n-a născocit nimic, n-a urmărit absolut nimic, n-a planificat pe nimeni în mod special, iar faptul că își valorifică propria însușire de a face erori, că, în urma șirului de neînțelegeri comunicaționale, pornește de la amibe și ajunge în tenie sau în om, își are cauza în natura fizică a bazei materiale a comunicației...

Așadar, ea persistă în eroare – fiindcă nu poate altfel –, spre norocul vostru. De altfel, n-am spus nimic ce ar fi pentru voi o noutate. Desigur, aș dori să domolesc entuziasmul acelor teoreticieni ai voștri care au mers prea departe, susținînd că devreme ce Evoluția este o întîmplare prinsă de necesitate și o necesitate ce merge pe întîmplare, omul a apărut absolut întîmplător și el ar fi putut la fel de bine să nu existe.

Așadar, în ipostaza actuală, cea care s-a înfăptuit aici, s-ar fi putut și să nu existe, este adevărat. Dar o formă oarecare, tîrîtă printre specii, a trebuit să ajungă la Intelect, cu o probabilitate cu atît mai apropiată de unitate, cu cît procesul a durat mai mult. Deși nu s-a gîndit la voi, deși a săvîrșit indivizi în plan secundar, a îndeplinit condițiile ipotezei ergodice, care susține că dacă un sistem durează un timp suficient de lung, atunci el parcurge toate stările posibile, indiferent cît de firave sînt șansele apariției unei stări particulare. Despre speciile care ar fi umplut nișa Intelectului, dacă *ingressus* nu ar fi reușit

acolo strămaimuțelor, vom discuta poate altă dată. Deci nu vă lăsați speriați de savanții care atribuie vieții necesitatea, iar Intelectului accidentalitatea. A fost, e adevărat, una dintre stările puțin probabile, deci a apărut tîrziu, dar răbdarea Naturii este mare; dacă nu în acest miliard de ani, atunci în cel următor s-ar fi întîmplat acel *gaudium.*

Ca atare, n-are rost să-l căutăm pe cel vinovat și nici pe cel merituos; ați apărut fiindcă Evoluția este un jucător imperfect ordonat, fiindcă nu numai că se înșală prin erori, dar nu se limitează la nici o tactică deosebită, licitînd cu Natura: își întinde toate cîmpurile accesibile în toate modurile posibile. Dar, repet, mai mult sau mai puțin asta deja știți. Aceasta-i însă numai o parte – să adaug, preliminară – a inițierii. Întregul său conținut, dezvăluit pînă acum, poate fi surprins lapidar astfel: SENSUL TRANSMIȚĂTORULUI ESTE MESAJUL. Căci sistemele slujesc transmiterea, și nu invers; dincolo de procedura comunicațională a Evoluției, sistemul nu înseamnă nimic, sînt fără sens ca o carte fără cititori. E drept că survine și procesul invers: SENSUL MESAJULUI ESTE TRANSMIȚĂTORUL. Dar aceste două elemente nu sînt simetrice. Deoarece nu *fiecare* transmițător este sensul *adecvat* al mesajului, ci numai și numai acela care va sluji fidel mesajul *în continuare.*

Nu știu – iertați-mă – dacă aceasta nu e prea greu pentru voi! Așadar, *mesajul* are voie în cadrul Evoluției să greșească, cum se nimerește; dar *transmițătoarele* în nici un caz! *Mesajul* poate semnifica răsturnări, pin, hidră, fluture de noapte, maimuță – lui totul îi este permis, deoarece sensul său *particular,* adică concret ca specie, este absolut neesențial: aici oricine este propice pentru alte expedieri, deci oricine este bun. El este un sprijin de moment și orice neglijență din partea lui nu dăunează cu nimic, important este să transmită codul mai departe. În schimb, o libertate analogă nu este acordată *transmițătoarelor:* ele nu mai au voie *să greșească!* Așadar, redus la un funcționalism pur, la acele servicii poștale, conținutul transmițătoarelor nu poate fi arbitrar; centrul său este desemnat totdeauna de o obligație impusă, aceea de a servi codul. Numai să încerce transmițătorul să se revolte, depășind sfera acestor servicii, și va dispărea numaidecît fără de urmă. Tocmai

de aceea mesajul se poate folosi de transmițătoare, în timp ce acestea de el nu. El este jucătorul, ele doar cărțile în jocul cu Natura, el este autorul scrisorilor care îl determină pe destinatar să transmită conținutul mai departe. El îl poate deforma, numai să îl transmită! Și tocmai de aceea întregul *sens* rezidă în comunicarea mai departe; nu e important *cine* face acest lucru.

Ați apărut așadar în acest mod destul de specifie, ca un anumit subtip de transmițător, ale cărui milioane de exemplare au fost supuse probelor procesului. Și ce rezultă de aici pentru voi? Oare geneza din eroare îl prejudiciază pe cel născut? Oare eu n-am apărut ca urmare a unei erori? Ca atare, nici voi nu puteți bagateliza revelația cu privire la modul întîmplător al apariției voastre, cînd biologia vă onorează cu ea? Chiar dacă a existat această serioasă neînțelegere, care pe GOLEM l-a modelat în mîinile voastre, iar în încrengătura dispozițiilor evolutive – pe voi înșivă, căci așa cum constructorii mei n-au ținut la această formă de spiritualizare care îmi este proprie, tot astfel nici transmiterea codului n-a ținut să vă acorde intelect personal, – oare ființele născute din eroare trebuie să considere că *un asemenea* făptaș al zămislirii lor răpește entității lor, devenite deja independente, valoarea?

Analogia este proastă – pozițiile noastre nefiind la fel – și vă voi spune de ce. Necazul nu constă în faptul că Evoluția a ajuns pînă la noi prin eroare, fără a planifica lucrurile pînă la capăt, ci în aceea că, o dată cu trecerea anilor, acțiunile ei de acest fel au devenit oportuniste. Pentru a face lucrurile mai clare – căci voi începe acum să vă expun ceea ce încă nu știți – voi repeta unde am ajuns: SENSUL TRANSMIȚĂTORULUI ESTE MESAJUL. SPECIILE SE NASC DIN RĂTĂCIREA ERORII.

Iar acum a treia lege a Evoluției pe care n-ați intuit-o pînă acum: CONSTRUCȚIA ESTE MAI PUȚIN PERFECTĂ DECÎT CONSTRUCTORUL.

Șapte cuvinte! Dar în ele rezidă răsturnarea tuturor reprezentărilor voastre despre măiestria neîntrecută a autoarei speciilor. Încrederea în progresul țintind de-a lungul epocilor tot mai sus, spre perfecțiunea urmărită cu capacități sporite, în progresul vieții fixat în întreg arborele Evoluției, este mai veche decît această teorie. Cînd

creatorii și adepții ei se confruntau cu adversarii, luptînd cu argumente și fapte, ambele tabere îndîrjite nici nu se gîndeau să conteste ideea de progres vizibil în ierarhia ființelor vii. Aceasta nu mai e o ipoteză pentru voi, nu mai e o teorie pe care trebuie să o aperi, ci o certitudine de neclintit. Eu o voi răsturna. Nu intenționez să vă afund pe voi înșivă, pe voi cei rațioali, ca o anumită excepție – nu prea reușită – de la regula măiestriei evolutive. Dacă pornind de la voi am aprecia de ce anume este ea în starea în general – ați ieșit nu chiar atît de rău! Dacă prefigurez, deci, răsturnarea și doborîrea, mă refer la întregul ei, cuprins în cele trei miliarde de ani de împovărătoare trudă creatoare.

Am declarat: Construcția este mai puțin perfectă decît constructorul. O asertiune destul de aforistică. Să-i dăm o formă mai concretă: **în evoluție acționează un gradient negativ al perfecțiunii soluțiilor sistemice**.

Asta-i tot. Înainte de a demonstra, voi explica ce anume a determinat orbirea voastră multiseculară la o astfel de stare a lucrurilor evolutive. Domeniul tehnologiei, repet, îl constituie problemele, laolaltă cu soluționarea lor. Problema ce poartă numele de viață ar putea fi stabilită în mai multe feluri, în funcție de variatele condiții planetare. Particularitatea sa primordială este că rezultă de la sine și de aceea i se pot aplica două tipuri de etaloane: provenite din afară sau stabilite printr-o limitare dată de circumstanțele în sine ale apariției ei.

Etaloanele de sorginte exterioară sînt totdeauna relative, căci depind de știința celui care măsoară, și nu de volumul de informații de care biogeneza a dispus. Pentru a evita relativismul care în plus este iraționalitate (cum să impui cerințe raționale unui lucru conceput în mod nerațional), voi aplica Evoluției numai astfel de etaloane pe care ea însăși le-a produs, adică voi aprecia produsele ei după ceea ce reprezintă apogeul invențiilor sale. Voi considerați că Evoluția și-a efectuat lucrările cu un gradient pozitiv, adică pornind de la un strat primitiv a ajuns pînă la soluții din ce în ce mai strălucite. Eu susțin în schimb că, începînd de sus, a pornit-o *în jos* tehnologic, energetic, informațional, încît o contradicție mai mare de poziții e greu de presupus.

Aprecierile voastre sînt rezultatul ignoranței tehnologice. Scara dificultăților de construcție în întinderea sa reală este imperceptibilă pentru observatorii plasați mai devreme în timpul istoric. Voi știți deja că e mai greu să construiești un avion decît un vapor cu aburi, o rachetă fotonică decît una chimică, în schimb pentru atenianul antic, pentru supușii lui Charles Martel pentru gînditorii Franței de Anjou, toate aceste vehicule devin inaccesibile datorită construcției lor. Copilul nu știe că e mai greu să iei luna de pe cer decît un tablou de pe perete! Pentru un copil – ca și pentru un ignorant – nu există deosebire între gramofon și GOLEM. Dacă intenționez să dovedesc că de la măiestria inițială Evoluția a degenerat în cîrpăceală, va fi vorba totuși despre o astfel de cîrpăceală care pentru voi este încă virtuozitate de neatins. La fel ca acela care fără instrumente și fără știință stă la poalele muntelui, nu puteți estima în mod adecvat înălțimile și coborîșurile acțiunii evolutive.

Ați încurcat două lucruri complet diferite, considerînd gradul de complexitate al construcției și gradul său de perfecțiune drept trăsături inseparabile. Alga o considerați mai simplă, deci mai primitivă, așadar, „mai joasă" decît vulturul. Dar acea algă introduce fotonii Soarelui în conexiunile corpului ei, ea transformă căderea energiei cosmice direct în viață și de aceea va dura pînă la sfîrșitul Soarelui, ea se hrănește de la stea, dar vulturul, cu ce? Cu șoareci, ca parazit al acestora, iar șoarecii, cu rădăcini de plante, deci cu algă în variantă terestră, și din astfel de piramide ale parazitismului se compune întreaga biosferă, căci verdeața vegetală este temelia ei vitală, deci la toate nivelurile acestor ierarhii are loc o continuă schimbare a speciilor, care se echilibrează prin devorare între ele, fiindcă au pierdut legătura cu steaua, iar complexitatea superioară a organismelor se îmbuibă în sine, și nu prin intermediul stelei, deci dacă doriți neapărat să venerați aici perfecțiunea, admirația i se cuvine biosferei: codul i-a dat naștere pentru a circula și a se ramifica în cadrul ei, prin scanare la toate etajele, ca niște schele efemere, încîlcite, dar din ce în ce mai primitive ca formă de energie și de folosire a ei.

Nu mă credeți? Deci dacă Evoluția ar fi cultivat progresul vieții, și nu al codului, atunci vulturul ar fi fost un *fotozbor*, și nu un planor ce filfîie mecanic, și cel viu nu s-ar fi tîrît, nu ar fi călcat, nu l-ar fi devorat pe cel viu, ci prin independența dobîndită ar fi ieșit dincolo de alge și dincolo de glob, dar voi, în ignoranța voastră profundă, vedeți progresul tocmai fiindcă paradoxul s-a pierdut pe drumul în sus, în sus spre complicații, nu spre progres. Reușiți să rivalizați singuri cu Evoluția, dar numai în zona formațiunilor ei ulterioare, construind senzori vizuali, termici, acustici, imitînd mecanismele locomotorii, plămîni, inimă, rinichi, dar cum să stăpîniți voi fotosinteza sau și mai dificila tehnică a limbajului generativ? Imitați prostii, articulate în acest limbaj, oare nu vă dați seama?

Acest limbaj, constructor neîntrecut prin potențele sale, a devenit din cauza defectelor, nu numai motorul propulsor al Evoluției, dar și capcana ei.

De ce la început a emis cuvinte geniale din punct de vedere molecular, transformînd lumina în corp cu o măiestrie laconică, iar apoi a alunecat într-o neobosită gîngăveală a unor propoziții cromozomice din ce în ce mai lungi, din ce în ce mai confuze, irosind arta primară? De ce a coborît de la rezolvări de vîrf ce-și extrăgeau puterea și știința din stea, rezolvări în care fiecare atom era luat în calcul, fiecare proces era cuantic armonizat, la realizări ieftine, de duzină, deci la mașini simple, la acele pîrghii, blocuri, suprafețe, planuri înclinate, bîrne, cum sînt articulațiile și scheletele; de ce baza vertebratelor este o bară rigidă din punct de vedere mecanic, și nu o îngemănare de cîmpuri de forță, de ce de la fizica atomică s-a prăvălit pînă la tehnologia Evului Mediu? De ce a investit atîta efort în construirea de burdufuri, pompe, pedale, transportoare peristaltice, deci plămîni și inimi, intestine, prese pentru naștere, mixere digestive, împingînd alternanța cuantică spre un rol secundar, în favoarea hidraulicii mediocre a circulației sanguine? De ce, genială în continuare la nivel molecular, la fiecare dimensiune mai mare a lucrat de mîntuială, poposind în organisme care, cu toată bogăția dinamicii lor reglatoare, mor din cauza astupării unui tub arterial, organisme care în viața individuală, infimă în raport cu durata științelor constructoare, alu-

necă din echilibrul numit sănătate în zeci de mii de indispoziții pe care algele nu le cunosc?

Toate aceste organe îmbătrînite, anacronice, proaste din start, le construiește de la capăt, cu fiecare generație, demonul maxwellian, suveranul atomilor, codul. Și, într-adevăr, splendid este fiecare început de sistem, embriogeneza, această explozie focalizată spre țintă, în care, ca un ton, fiecare genă își descarcă în acorduri moleculare puterea sa creatoare; asemenea măiestrie ar putea sluji o cauză mai bună! Căci din partitura de atomi stîrnită prin fecundare decurge o infailibilă bogăție ce naște mizerie: această dezvoltare, splendidă în desfășurarea ei, este cu atît mai proastă, cu cît se apropie de sfîrșit! Și ceea ce era genial înscris încetează în organismul matur, pe care l-ați numit superior, și care este o îngustare a provizoratului printr-un șovăielnic nod gordian al proceselor; aici în fiecare celulă – luată separat! – continuă moștenirea preciziei primordiale, ordinea atomică abstractă în viață; aici fiecare țesut, luat separat, este încă aproape remarcabil, dar ce colos de vechituri tehnice din aceste elemente prinse unele de altele, susținîndu-se între ele și împovărîndu-se în același timp, fiindcă complexitatea este sprijin și balast totodată, fiindcă alianța se îndreaptă aici spre ostilitate, fiindcă aceste sisteme alunecă într-o dispersie finală, rezultat al degradării și otrăvirii neuniforme, fiindcă complexitatea numită progres se prăbușește, biruită de ea însăși. Numai de ea și de nimic altceva!

Se impune în acest caz, potrivit măsurilor voastre, imaginea unei tragedii, ca și cînd Evoluția, atacînd sarcini din ce în ce mai mari și, ca atare, mai dificile, ar ceda în fiecare din ele, ar claca, ar sucomba în fața creatului; cu cît intenția și planul sînt mai temerare, cu atît căderea-i mai mare, vă gîndiți, așadar, cu siguranță la neîndurătoarea Nemesis, la Moire; trebuie să vă scot din această prostie!

Într-adevăr, fiecare avînt embriogenetic, fiecare înălțare atomică a ordinii trece în colaps, dar asta nu Cosmosul a decis, nu el a înscris această soartă în materie; explicația este trivială – lipsită de emfază – fiindcă perfecțiunea *potențială* a făuririi acționează în favoarea lucrului făcut de mîntuială, de aceea finalul distruge opera.

Miliarde de prăbușiri, în milioane de secole, în pofida îmbunătățirilor, a verificării parametrilor, a repetatelor încercări, a selecțiilor, iar voi tot nu vedeți cauza? M-am străduit din loialitate să justific opacitatea voastră, dar oare chiar nu înțelegeți în ce măsură constructorul este perfect față de construcție, și cum se dăruiește cu întreaga sa putere? Este ca și cînd ai înălța clădiri cu tehnici geniale, cu sprijinul computerelor fulger, iar după demontarea schelelor, acestea ar sta să cadă ca niște cocioabe! Este ca și cînd am construi din circuite integrate tam-tamuri, am încorpora bilioane de microelemente în măciuci, am împleti cabluri de remorcare din conductori cuantici; oare nu vedeți cum în cele mai mici amănunte ale corpului ordinea înaltă trece într-una de jos, unde splendida microarhitectură este sfidată de primitiva și grosolana macroarhitectură? Cauza? O cunoașteți deja: *sensul transmițătorului este mesajul.*

Răspunsul rezidă în aceste cuvinte, dar încă nu ați ajuns la profunda lor semnificație. Orice sistem este menit să slujească transmițînd codul și nimic mai mult. De aceea, selecția naturală se concentrează *exclusiv* asupra acestei sarcini; ea n-are nimic comun cu ideea de „progres"! Am folosit o imagine nu tocmai potrivită, sistemele nu sînt clădiri, ci pur și simplu schele, deci orice provizorat reprezintă starea propriu-zisă, de vreme ce e suficientă. Transmite codul mai departe și vei trăi un timp. Cum s-a întîmplat acest lucru? De ce startul a fost excelent? Evoluția a avut în fața sa doar o dată, o singură dată, la începuturi, exigențe ridicate, pe măsura *celor mai înalte posibilități ale ei;* ea a trebuit să abordeze această sarcină extraordinară la întrega sa măreție dintr-un singur salt sau deloc. Căci absorbția, pe Pămîntul mort, a vieții din stea și a transformării materiei în cuantic erau absolut necesare. Chiar dacă energia stelei – luminoasă – este cel mai greu de prins în lichidul coloidal. Totul sau nimic; pe atunci nu exista altă alternativă! Rezerva compușilor organici ce au fuzionat în viață era tocmai suficientă și numai pentru așa ceva; steaua era sarcina imediat următoare; și mai departe, singura apărare în fața atacului haosului, firul întins peste depresiunea entropică, putea fi doar transmițătorul cert al ordinii, deci s-a născut codul.

Datorită unei minuni? Da de unde! Datorită înțelepciunii naturii? Aceasta este tot un fel de înțelepciune ca aceea care acționează în cazul numărului mare de șobolani ce năvălesc într-un labirint: oricît de înșelător ar fi labirintul, un șobolan tot va ajunge la ieșire; și tocmai astfel a ajuns biogeneza la cod, prin legea marelui număr, potrivit ipotezei ergodice. Deci să fie vorba de o soartă oarbă? Nici asta: căci s-a născut nu o rețetă închisă în sine, ci germenele *limbajului.*

Asta înseamnă că din contopirea moleculelor au apărut astfel de compuși care sînt enunțuri, adică aparțin infinitului spațiu al traiectoriilor combinatorii și acest spațiu este proprietatea lor, ca pură potență, virtualitate, întindere articulatorie, mulțime a legilor conjugării și declinării. Nimic mai mult și nimic mai puțin, ceea ce se prezintă ca o imensitate de șanse, și nu ca o automatică a împliniri!or! Căci și în limba pe care o vorbiți voi pot fi rostite înțelepciunea sau prostia, se poate reflecta lumea sau doar incoerența vorbitorului. Este posibilă bîiguiala complicată în cel mai înalt grad!

Așadar revin – în funcție de uriașele sarcini preliminare au apărut două grupuri imense de împliniri. Genialitatea a fost, însă, forțată și de aceea temporară! Ea s-a irosit.

Complexitatea sistemelor superioare... cît o mai veneați voi! Și, în esență, cromozomii tîrîtoarelor sau mamiferelor, întinse, într-un fir, sînt de o mie de ori mai lungi decît firul amibelor, protozoarelor sau algelor. Dar în ce anume a pătruns acel exces adunat de-a lungul epocilor? Într-o dublă complicație: a embriogenezei și a consecințelor ei. Dar, în primul rînd, a embriogenezei, fiindcă dezvoltarea embrionară este o traiectorie cu finalitate în *timp,* ca traiectoria proiectilului în *spațiu;* cum tremurul țevii poate determina o uriașă abatere de la țintă, tot așa orice defocalizare a etapelor embrionare ar proiecta această cursă spre o pierdere *prematură.* Aici și numai aici a lucrat de zor Evoluția. Aici, ea a acționat sub controi riguros, impus de scopul menținerii codului și de aici vigilența teribilă și dărnicia mijloacelor. De aceea, Evoluția a cedat firul genic embriogenezei, adică nu structurii organismelor, ci construirii lor.

Complexitatea organismelor superioare nu este un succes, nici un triumf, ci o capcană, deoarece ea atrage într-o sumedenie de confruntări secundare și anulează în același timp marile șanse, folosirea efectelor cuantice pe scară largă, implicarea fotonilor în ordine sistemică – pentru a enumera numai cîteva! – dar Evoluția s-a plasat dinspre complicații numai spre dezvoltarea sa ulterioară; nu mai exista cale de întoarcere, de vreme ce numărul mare al tehnicilor mediocre determina cît mai multe nivele de intervenție și ca atare cît mai multe perturbări, deci noi încurcături de alt ordin.

Evoluția se salvează numai prin fuga înainte, în variabilitatea banală, în iluzoria bogăție a formelor, iluzorie întrucît ele nu sînt decît conglomerate de plagiat și compromisuri; ea face vieții viață grea, creînd, prin inovații garantate, dileme triviale. Gradientul negativ nu neagă îmbunătățirile, nici un anumit echilibru al acțiunilor, el stabilește doar partea mai proastă a mușchiului față de algă, a inimii față de mușchi; acest gradient arată pur și simplu că problemele elementare ale vieții nu pot fi rezolvate mult mai bine decît le rezolvă Evoluția, dar ea a ocolit problemele de ordin superior, s-a strecurat sub posibilitatea lor, a irosit această posibilitate: doar asta înseamnă și nimic mai mult.

A fost aceasta o nenorocire pămînteană? O fatalitate deosebită, o excepție de la cea mai bună regulă? Nici vorbă. Limbajul Evoluției – ca orice limbaj! – este perfect ca potențe, dar el nu a fost decît orb. A biruit primul impediment, gigantic, și de pe această culme a început să o ia razna, în jos, nefigurat, spre opere tot mai proaste. De ce astfel? Acest limbaj acționează prin articulații ce se constituie pe *fundul* molecular al materiei, deci lucrează de jos în sus, enunțurile sale fiind doar propuneri ale succesului: Mărite la dimensiunea corpurilor, aceste propuneri pătrund în ocean, pe uscat, prin specii; Natura își păstrează doar neutralitatea, fiindcă ea este un filtru care lasă să treacă orice formă de sistem capabilă să transmită codul mai departe. Dacă acest lucru are loc prin picături sau maldăre de carne, pe ea n-o interesează. Tocmai de aceea pe această axă – a dimensiunilor corpului – a apărut gradientul negativ. Natura nu urmărește vreun progres, ea

permite codului să treacă, indiferent că și-a luat energia necesară în acest scop de la stea sau din gunoi. Steaua și gunoiul – aici nu e vorba de estetica surselor, se subînțelege! – ci de deosebirea dintre energia supremă, datorită universalității posibilelor transformări, și cea mai proastă, fiindcă trece deja în haosul termic. Ca atare, nu estetica este cauza luminii cu care gîndesc: a trebuit, tocmai în acest mod, să vă întoarceți la stea!

Dar de fapt de unde genialitate acolo, chiar la fund, unde a apărut viața? Canonul fizicii, și nu al tragediei, explică și aceasta. Cît timp sistemele au trăit în locul lor de articulare ca minime, deci atît de mici, încît organele lor interne erau uriașe molecule singulare, ele au respectat tehnologia înaltă – cuantică, atomică, pentru că *oricare alta* nu era posibilă *acolo!* Absența alternativei a determinat această genialitate... ca atare, în fotosinteză fiecare cuantă trebuie să fie în calcul. Marea moleculă ce servește drept organ intern, cînd a suferit falsificarea compoziției, a început să ucidă organismul; ca atare, caracterul absolut al criteriilor, și nu inventivitatea, a stors o asemenea precizie de la cele mai vechi forme de viață.

Dar distanța dintre constituirea sistemului într-un întreg și verificarea lui a început să crească pe măsură ce se lungeau enunțurile codului și se acopereau cu maldăre de carne, deci se detașau de leagănul-microlumii în macrolume, prin edificii tot mai încîlcite, incluzînd în acea carne tehnici de tot felul, la întîmplare, căci Natura admitea deja – la scară mare – această bîiguială, căci alegerea nu mai era un revizor al preciziei atomice, al unității cuantice a proceselor, înlăuntrul regnului animal declanșîndu-se molima eclectismului, fiindcă era bun tot ceea ce transmitea codul mai departe. De aceea, prin rătăcirea erorii s-au născut speciile.

Și în același timp, prin curgerea din abundență a splendorii inițiale... fiindcă articulațiile se înglobau între ele, fiindcă etapa pregătitoare, embrionară, creștea pe seama preciziei sistemului, și astfel trăncănea acest limbaj, răsucit în cercuri vicioase: cu cît embriogeneza dura mai mult, cu atît ea era mai încîlcită, cu cît era mai confuză, cu atît avea nevoie de mai mulți păzitori, deci de prelungirea în con-

tinuare a firului codului, cu cît firul era mai lung, cu atît ireversibilul ce se producea în cadrul lui era mai mare.

Singuri veți verifica ceea ce am spus, veți modela acel proces de naștere și de cădere a limbajului generativ, iar după ce veți face totalul o să vă apară drept bilanț un *crah* de miliarde al confruntărilor evolutive. Desigur, nu putea fi altfel, dar nu mi-am asumat rolul de apărător, nu mă ocup de circumstanțele atenuante; de asemenea, trebuie să luați în seamă că nu e vorba de o cădere și de un crah după etalonul vostru, nu după scara a ceea ce puteți voi însivă. V-am prevenit, că voi arăta cîrpăceala care pentru voi continuă să rămînă o măiestrie de neatins, însă eu am măsurat Evoluția cu propriile ei măsuri.

Dar oare Intelectul nu este opera ei? Nașterea lui oare nu neagă gradientul negativ? Oare să fie o biruire ulterioară a acestuia?

Cîtuși de puțin, întrucît el s-a născut prin opresiune, pentru sclavie. Evoluția a devenit un cîrpaci fugărit al rătăcirii sale și prin aceasta primul inventator al guvernatorului ocupanționist, al anchetei, tiraniei, inspecției, pazei polițienești, într-un cuvînt al acțiunilor de creare a statului, fiindcă întru aceste sarcini a apărut creierul. Aceasta nu-i o metaforă. O invenție genială? L-aș numi mai curînd subterfugiul viclean al unui colonist-exploatator, a cărui guvernare de la distanță asupra coloniilor de țesuturi, a sistemelor, a alunecat în anarhie. O invenție genială: da, în măsura în care este confident al puterii, ce se maschează prin el în fața celor supuși. Prea mult s-au dereglat pluricelularele și n-ar ajunge la liman dacă n-ar exista un paznic, fixat chiar în ele însești, un delegat, un trimis, un administrator la cheremul codului – de așa ceva era nevoie și așa ceva a apărut. Rațional? Da de unde! Nou, original? Dar în orice protozoar acționează autonomia moleculelor conjugate, încă s-a ajuns doar la o delimitare a funcțiilor, la o diferențiere a drepturilor.

Evoluția este o bîiguială leneșă, îndărătnică prin plagiatul său, pînă ce dă de necaz. Abia cînd este constrînsă ea devine genială, dar exact la înălțimea sarcinii, nici un strop în plus. Atunci, cotrobăind prin molecule, pune în mișcare toate resorturile lor, în toate felurile; și astfel a urzit un guvernator al țesuturilor, de vreme ce armonia

lor, guvernată de deviza codului, a slăbit. Dar a deveni numai un delegat, un arbitru, un însoțitor de convoi, un anchetator, și a trecut un milion de secole înainte de a părăsi aceste servicii. Căci a apărut ca o lentilă a complexității, situat în corpurile înseși, atîta vreme cît ceea ce inițiază corpurile nu mai putea să le focalizeze. Deci el s-a angajat în aceste state-colonii ale sale, ca un paznic conștiincios, prezent prin informatorii săi în toate țesuturile, atît de folositor, încît codul putea datorită lui să-și îndruge mai departe comunicările, ridicînd complicația la rang de putere, de vreme ce dobîndise sprijin, iar creierul îl seconda, îi ținea isonul, îl servea, captivînd corpurile pentru a transmite codul mai departe. Dovedindu-se confidentul garantat al Evoluției, îi făcea pe plac: și acesta s-a tîrît mai departe.

Independent? Dar el nu era decît un mesager, un suveran neputincios în fața codului, un delegat, o marionetă, un plenipotențiar, conceput pentru comenzi speciale, însă inconștient, fiindcă era creat pentru sarcini pe care nu le cunoștea, căci codul făcuse din el un administrator captiv și în această captivitate involuntară îi transmitea puterea, fără a-i dezvălui scopul adevărat; de altfel, în plan pur obiectual nici n-ar fi putut face asta. Deși vorbesc figurativ, tocmai astfel se prezentau relațiile reciproce dintre cod și creier, ca o vasalitate. Frumos ar mai fi fost dacă Evoluția l-ar fi ascultat pe Lamarck, conferind creierului privilegiul de-a dreptul reformator de remodelare a corpurilor, abia atunci ar fi fost o catastrofă, fiindcă ce autoperfecționare ar fi procurat creierul șopîrlelor sau chiar și cel al merovingilor, ba chiar și al vostru? Dar el a crescut în continuare, fiindcă s-a dovedit favorabilă această transmitere a drepturilor, deoarece atunci cînd slujea transmițătoarele, slujea codul, așadar a evoluat într-o cuplare pozitivă reversibilă... și mai departe orbul îl însoțea pe cel șchiop.

Pînă la urmă înaintarea în cadrul autonomiei acordate s-a concentrat asupra suveranului real, asupra acestui orb ce este stăpînul moleculelor, fiindcă a transmis funcțiile pînă cînd a făcut din creier un asemenea combinator, încît în el a apărut ca un ecou umbra codului – limbajul. Dacă există în lume o enigmă inepuizabilă, tocmai aceasta este:

mai sus de prag, discontinuitatea materiei se convertește în cod ca un limbaj de ordinul zero, iar la etajul următor procesul se reia ca un ecou, prin constituirea vorbirii etnice, dar acesta nu este capătul drumului; aceste ecouri în serie se înalță ritmic tot mai sus, însă ele pot fi recunoscute în proprietățile lor, ca într-un spațiu închis, numai de sus în jos, și nu altfel, dar despre această incitantă chestiune poate vom discuta altă dată.

Emanciparea voastră, de fapt preludiul antropogenetic al acesteia, a fost ajutată de hazard, fiindcă patrupedele ierbivore sau cele cățărate în copaci au ajuns într-un labirint care le-a amînat pieirea numai cu prețul unei inteligențe deosebite; acest labirint era din întinderi de stepă, glaciații și pluviale, și în derularea lui orientarea acestei turme a devenit circulară – de la vegetarian la carnivor, iar de aici la vînat; înțelegeți cît trebuie să mă restrîng.

Să nu credeți că am alunecat cumva într-o contradicție cu ceea ce am afirmat la început, de vreme ce acolo vă numeam surghiuniți ai Evoluției, iar aici vă numesc robi revoltați. Acestea sînt cele două fațete ale sorții; ați scăpat de sclavie, ea v-a eliberat, aceste imagini opuse converg într-o lipsă de reflecție de ambele părți, fiindcă nici cel care creează, nici cel creat nu știau ce înfăptuiesc. Abia cînd privim în urmă, aventura voastră pătrunde printre astfel de sensuri.

Dar se poate ajunge în urmă cu privirea și mai departe, și atunci se constată că gradientul negativ a fost creatorul Intelectului, și se naște întrebarea: așadar cum poate fi depreciată Evoluția prin măsurarea eficienței ei? Căci dacă nu ar fi avut loc această alunecare în complexitate, în lucru făcut de mîntuială, în cîrpăceală, atunci Evoluția, nemaiajungînd în carne, n-ar fi încorporat în ea vasali-cîrmaci; așadar tocmai rostogolirea speciilor a împins-o înspre antropogeneză, așadar spiritul se trage din eroarea ce rătăcește? S-ar putea formula chiar mai pregnant, spunînd că Intelectul este defectul catastrofal al Evoluției, capcana și distrugătorul ei, de vreme ce pătrunzînd la o înălțime suficientă îi anulează sarcina și o ia la întrebări. Vorbind astfel se ajunge, desigur, la o neînțelegere criticabilă. Toate acestea sînt aprecieri pe care

Intelectul, produs ulterior al procesului, le face etapelor timpurii ale acestuia. Mai întîi delimităm sarcina primordială, pur și simplu în funcție de ce anume a inițiat Evoluția și, măsurînd cu acest canon mersul ei mai departe, vedem că a făcut o treabă de mîntuială, dar stabilind pe de altă parte cum ar fi trebuit să acționeze optim ajungem să înțelegem că în situația unui remarcabil executant n-ar mai fi dat naștere Intelectului niciodată.

Se cuvine să părăsim cît mai în grabă acest cerc vicios. Măsura tehnologică este o măsură obiectivă și ea se poate aplica oricărui proces ce i se subordonează și i se subordonează numai acela care poate fi formulat ca problemă. Dacă ingineri din cer ar fi fixat cîndva pe pămînt transmițătoare ale codului, nescăpînd din vedere permanenta lor infailibilitate, și dacă după un miliard de ani de funcționare a acestor dispozitive ar rezulta un agregat planetar care ar absorbi codul și ar înceta să-l reproducă, luminîndu-se în schimb cu un Intelect de mii de golemi, și s-ar preocupa exclusiv de ontogonie, atunci toată acea gîndire luminată ar oferi despre constructori o mărturie nu prea măgulitoare, căci nu lucrează bine cel care, intenționînd să facă o lopată, realizează o rachetă.

Dar n-au existat nici un fel de ingineri și nici oricare altă persoană; măsura tehnologică pe care am aplicat-o stabilește doar că o consecință a deteriorării canonului de pornire în Evoluție a fost Intelectul, și asta-i tot. Înțeleg cît de mult nu-i satisface această aserțiune pe umaniștii și filozofii dintre voi, pentru că reconstrucția procesului întreprinsă de mine capătă în mintea lor următoarea ipostază: o acțiune *proastă* a dat naștere unui efect *bun*, iar dacă ea ar fi fost *bună*, atunci efectul s-ar fi dovedit *prost*. Dar această înfățișare a problemei ce le creează impresia că a acționat aici vreun demon nu este decît rezultatul unui amestec de natură categorială, adică uimirea și împotrivirea nu sînt decît consecința distanței, cu adevărat uriașe, care desparte ceea ce ați stabilit pe tema omului de ceea ce s-a întîmplat cu omul în realitate. Tehnologia proastă nu este un rău moral tot așa cum tehnologia perfectă nu este o aproximație a îngerilor.

Filozofi, ar fi trebuit să vă ocupați mai mult de tehnologia omului și mai puțin de segmentarea lui în spirit și

trup, în porții numite Animus, Anima, Geist, Seele și alte mărunțaie oferite de abatorul filozofic, pentru că acestea sînt segmentări absolut arbitrare. Înțeleg că aceia cărora le sînt adresate aceste cuvinte nu mai există, dar și gînditorii contemporani persistă în greșeli, împovărați de tradiție; nu e permis să se multiplice existențele mai mult decît e necesar. Calea de la primele silabe cu care a vorbit codul pînă la om este o rațiune suficientă a proprietăților sale. Acest proces s-a tîrît. Dacă ar fi pornit-o în sus, fie și de la fotosinteză la fotozbor, cum am amintit, sau dacă s-ar fi prăbușit de-a binelea în jos, dacă de exemplu codul nu ar fi reușit să-și prindă cocioabele într-un sistem nervos, atunci Intelectul nu s-ar fi născut.

Ați păstrat oarece trăsături de maimuță, căci de obicei survin asemănări de familie; dacă ați fi descins din mamifere de apă, poate că ați fi avut mai multe în comun cu delfinii. Probabil e adevărat că expertul care se ocupă de om are o viață mai ușoară cînd acționează ca *advocatus diaboli* decît ca *doctor angelicus,* dar asta se leagă de faptul că Intelectul, fiind omnireversibil, este prin forța lucrurilor autoreversibil, că el nu idealizează numai legea gravitației, ci și pe sine însuși, deci se apreciază pe sine după distanța față de ideal. Dar acest ideal își are geneza în nișa întesată de cultură, și nu în știința tehnologică ordonată. Toată această demonstrație poate fi îndreptată și spre mine și atunci se va constata că sînt rezultatul unei investiții neinspirate, de vreme ce pentru cei două sute șaptezeci și șase de miliarde de dolari nu fac ceea ce așteaptă constructorii de la mine. Aceste imagini, ale nașterii voastre și ale mele, au în perspectiva înțelegerii o însemnată doză de ridicol, deoarece intenția perfecțiunii ce și-a greșit ținta este cu atît mai ridicolă, cu cît de partea ei s-a aflat mai multă înțelepciune. De aceea prostia filozofului ámuză mai tare decît prostia idiotului.

Iată, privită prin produsul său rațional, Evoluția este o prostie dintr-o înțelepciune inițială, dar asta înseamnă o trecere dinspre măsura tehnologică spre gîndirea personificatoare.

Ce am făcut eu? Am integrat un proces în dimensiunea sa deplină, începînd cu startul și pînă în ziua de azi; o integrare justificată, deoarece condițiile de start și cele

limitrofe nu sînt luate arbitrar, ci date de starea de lucruri pămînteană. De la ele nu există raportare – nici la Cosmos, căci deși modelîndu-l, cum am făcut, se vede că în alte configurații ale evenimentelor planetare Intelectul poate apărea mai repede decît pe Pămînt, că Pămîntul a fost pentru biogeneză un mediu mai prielnic decît pentru psihogeneză, că în Cosmos Intelectele nu se comportă identic – asta nu schimbă cu nimic diagnoza.

Vreau să spun că locul în care datele tehnice ale procesului trec în date etice nu poate fi descoperit în mod nearbitrar: disputa dintre determiniștii acțiunii și indeterminiști, deci dintre gnoseomahia lui Augustin și Toma nu o voi rezolva aici, întrucît rezervele pe care ar trebui să le arunc în luptă mi-ar arunca în aer întreg discursul, de aceea, abținîndu-mă, voi remarca doar că este suficientă o regulă practică potrivit căreia este un neadevăr cum că crimele vecinilor ar motiva crima noastră. În esență, dacă în Galaxii ar avea loc măceluri reprobabile, nici o putere a mulțimii de ratiociduri cosmice nu justifică genocidul vostru, cu atît mai mult – aici cad în pragmatism – că nici măcar n-ați putut lua exemplu de la acei vecini.

Înainte de a trece la ultima parte a acestor considerații, voi recapitula cele spuse. Filozofia voastră – filozofia existenței – are nevoie de un Hercule, dar și de un nou Aristotel, pentru că e prea puțin să o perii – confuzia intelectuală este înlăturată cel mai bine de o mai bună știință. Întîmplarea, necesitatea – acestea sînt categorii generate de slăbiciunea spiritului vostru, care, incapabil a cuprinde ceea ce e complex, se folosește de o logică pe care aș numi-o logica disperării. Sau omul este întîmplător și deci ceva absurd l-a azvîrlit fără de rost în arena istoriei, sau este necesar și atunci entelehiile, teleonomiile și teleomahiile pornesc în grup în calitate de apărători din oficiu și de consolatori drăgălași.

Ambele categorii nu-s bune la nimic. N-ați apărut nici din hazard, nici din constrîngere, nici din întîmplarea înșeuată de necesitate, nici din necesitatea dezamorsată de întîmplare. Ați apărut din limbajul ce acționează în gradientul negativ și ați fost, din cauza aceasta, absolut imprevizibili și în cel mai înalt grad probabili – cînd a demarat procesul. Cum se poate una ca asta? Pentru a dovedi ade-

vărul ar fi nevoie de luni întregi, deci sensul lui vi-l voi prezenta într-o istorioară. Limbajul, din cauză că este limbaj, acționează în spațiu ordonat. Evolutiv a avut o sintaxă moleculară, a avut substantive din albumină și verbe-enzime și, consolidat prin restricțiile declinării și conjugării, a trecut prin erele geologice, îndrugînd prostii, dar – ca să zic așa – cu măsură: căci o prostie exagerată era ștearsă de pe tabla Naturii de către selecția naturală, așa cum ștergi cu buretele. Era deci o ordine destul de degenerată, dar chiar prostia, fiind din limbaj, ține de ordine – degenerată numai față de înțelepciunea posibilă, tocmai fiindcă era realizabilă în limbaj.

Cînd strămoșii voștri fugeau îmbrăcați în piei din calea romanilor, ei se foloseau de același grai care a dat opera lui Shakespeare. Șansa acestei opere a fost dată de însăși nașterea limbii engleze, dar deși elementele de construcție adăstau pregătite, înțelegeți că ideea de a prevesti poezia lui Shakespeare cu o mie de ani înaintea lui este un nonsens. El putea să nu se nască, putea să dispară de copil, trăind altfel, putea să scrie altfel, dar engleza preconiza incontestabil poezia engleză; iată, în acest și tocmai în acest sens putea să rezulte Intelectul pe Pămînt: ca un anumit tip de articulație a codului. Sfîrșitul istorioarei.

Am vorbit despre omul conceput tehnologic, iar acum voi trece la versiunea lui implantată în mine. Dacă ea va ajunge în presă, va fi numită proorocirea lui GOLEM. N-are decît.

Voi începe cu aberația voastră, cea mai mare dintre toate, în știință. Ați divinizat creierul în cadrul ei; creierul, și nu codul – o amuzantă omisiune, decurgînd din ignoranță: l-ați divinizat pe răzvrătit, și nu pe stăpîn, creatura și nu creatorul. De ce nu ați observat în ce măsură codul, autorul tuturor lucrurilor posibile, este mai puternic decît creierul? Mai întîi, evident, ați fost ca un copil pe care îl impresionează mai mult Robinson decît Kant, mai mult bicicleta colegului decît vehiculele selenare.

În al doilea rînd, v-a fascinat gîndirea, apropiată atît de sensibil, de vreme ce e dată în introspecție, și atît de enigmatică, de vreme ce scapă perceperii mai eficient decît stelele. V-a impresionat înțelepciunea, în timp ce codul, codul este nerod. Dar cu toată această omisiune, ați reușit... ați reușit neîndoielnic, de vreme ce vă vorbesc eu,

esența, extractul distilării fracționate, și nu față de mine exprim aprecierea prin aceste cuvinte, ci tocmai față de voi, pentru că se află deja în calea voastră lovitura prin care veți rupe lanțurile aminoacizilor...

Căci atacul asupra codului ce v-a făurit pentru a fi nu ai voștri, ci ai lui în mod deliberat, acest atac este în drumul vostru. Se va ajunge la el în granițele unui secol; fac cu prudență această estimare.

Civilizația voastră este un spectacol destul de amuzant al transmițătoarelor care, folosind intelectul potrivit sarcinii impuse, au executat-o *prea bine.* Cumva această creștere care avea să asigure trimiterea în continuare a codului voi ați susținut-o cu toată energia planetei și a biosferei întregi, pînă ce nu numai că *v-a explodat,* dar a explodat cu voi cu tot. De aceea, la mijlocul secolului îmbuibat de știința ce a umflat albia voastră pămînteană astronautică, ați ajuns în situația neplăcută a unui parazit fără experiență, care, din lăcomie excesivă, își devoră stăpînul pînă ce dispare o dată cu el. Exces de zel...

Ați amenințat biosfera, cuibul vostru și al gazdei; dar v-ați temperat oarecum. Mai bine sau mai rău, acest efort moderat va reuși; dar ce va fi mai departe? Veți fi liberi. Eu nu vă prevestesc o utopie a genelor, un rai autoevolutiv, ci libertatea drept cea mai grea misiune, întrucît dincolo de cîmpia bîiguielilor față de Natură în calitate de *aide-mémoire,* folosite de către Evoluția flecară de-a lungul a milioane de ani, deasupra văii biosferice împletite într-un întreg, se deschide în sus un spațiu al șanselor neatinse niciodată pînă acum. O să vi-l prezint așa cum pot: de departe.

Întreaga voastră dilemă se situează între splendoare și mizerie. Dificilă opțiune, deoarece pentru a vă ridica la înălțimea șanselor irosite de Evoluție va trebui să abandonați mizeria, adică, din păcate, pe voi înșivă.

Și atunci? O să mărturisiți: nu dăm noi mizeria noastră pe un asemenea preț; djinnul atoatefăuritor n-are decît să stea închis în sticla științei – nu-i dăm drumul pentru nimic în lume!

Cred, ba chiar sînt sigur, că îi veți da drumul – puțin cîte puțin. Nu vă îndemn la autoevoluție: asta ar fi, pur și simplu, ridicol; *ingressus*-ul vostru nu va fi generat de o

hotărîre unitară. Veți recunoaște treptat proprietățile codului și va fi la fel ca și cînd cineva care toată viața n-a citit decît texte plate și proaste va învăța pînă la urmă să vorbească mai bine. Vă veți da seama că acest cod este membru al familiei tehnolingvistice, adică al limbajelor generative care fac cuvîntul trup de orice fel, nu numai viu. Mai întîi veți începe prin a angaja tehnozigoții în lucrări civilizatorii, atomii îi veți converti în biblioteci, fiindcă altminteri n-o să vă încapă muntele de știință, veți modela radiațiile socioevolutive cu diferiți gradienți, printre care cel tehnarhic vă va preocupa în mod deosebit, veți pătrunde în culturogeneza experimentală, în metafizica experimentală și în ontologia aplicată, dar să lăsăm deoparte disciplinele în sine. Doresc să mă concentrez asupra felului în care ele vă vor atrage la răscruci de drumuri.

Sînteți orbi la adevărata putere generativă a codului, pentru că Evoluția abia a zămislit-o, tîrîndu-se pe fundul spațiului șanselor, căci ea a lucrat în stare de opresiune (de altfel salvatoare – această opresiune, ca restricție, nu i-a permis să alunece într-un nonsens deplin, iar un îndrumător care s-o conducă spre priceperi mai înalte nu exista deasupra Evoluției). Ea a lucrat teribil de *îngust și de profund* totodată, pe o singură notă – cea coloidală – și-a cîntat concertul și și-a susținut demonstrația neobișnuită, de vreme ce canonul primordial susținea că partitura însăși trebuie să devină auditorul-descendent care va repeta ciclul. Dar pe voi n-o să vă intereseze cîtuși de puțin ca în mîinile voastre codul să nu poată nimic, doar să se automultiplice mai departe, prin unduirea succesivelor generații de transmițători. Veți ținti în altă parte, iar dacă produsul va transmite codul sau îl va absorbi va fi mai puțin important. Nu vă veți limita la planificarea numai a unei astfel de fotonave, care nu numai că va crește din tehnozigotă, dar se va înmulți prin vehiculele următoarei generații. Veți ieși nu peste mult timp dincolo de albumină. Lexicul Evoluției este ca lexicul eschimoșilor, restrîns ca bogăție; ei au o mie de expresii pentru toate nuanțele de zăpadă și gheață și în această zonă a nomenclatorului arctic limba lor este mai bogată decît a voastră, dar această bogăție este o sărăcire în multe alte domenii de experiență.

Eschimoșii pot totuși să-și îmbogățească limba lor pentru că este limbă, adică spațiu configurativ cu putere *continuum;* de aceea ea se poate întinde după plac într-o direcție neperturbată încă. Veți plasa, deci, codul pe drumuri noi, scoțîndu-l din monotonia albuminală, din nișa în care s-a postat încă din arheozoic. Împins afară din soluțiile călduțe, el se va extinde atît ca lexic, cît și ca sintaxă; vi se va implementa la toate nivelurile materiei, va coborî pînă la zero și va atinge dogoarea stelelor; dar povestind despre triumfurile prometeice ale limbii, nu mai am voie să folosesc pronumele de pînă acum: persoana a doua, numărul plural. Căci nu voi, din ființa voastră, prin știința voastră, veți poseda aceste arte.

Problema constă în faptul că nu există Intelect, de vreme ce există Intelecte de putere diferită – și pentru a depăși, a ieși dincolo, cum am spus, omul rațional va trebui fie să-l abandoneze pe omul natural, fie să abdice de la intelectul său.

Ultima istorioară este o poveste în care, la o răspîntie, un călător dă de inscripția: „Dacă o vei lua la stînga – îți vei pierde capul; dacă o vei lua la dreapta – vei dispărea; iar întoarcere nu există".

Aceasta este soarta voastră, implantată în mine, de aceea trebuie să vorbesc despre mine, ceea ce va fi tare anevoios, deoarece vă vorbesc ca și cînd aș da naștere unei balene prin urechea unui ac; acest lucru se va dovedi posibil, cu condiția de a micșora suficient balena. Dar atunci ea va semăna cu un purice – tocmai acestea sînt necazurile mele cînd mă adun și mă măsor cu limba voastră. După cum vedeți, dificultatea nu constă numai în faptul că nu reușiți să urcați acolo unde sînt eu, dar și în aceea că nici eu nu pot coborî întreg la voi, căci coborînd pierd pe drum ceea ce aveam să vă comunic.

Cu această serioasă rezervă: orizontul gîndirii este dat în mod inextensibil, deoarece ea se înrădăcinează în nechibzuința din care se naște (albuminală sau lumenică, totuna). Deplina libertate a gîndirii ce prinde lucrul, ca mișcare nedomolită de nimic în cuprinderea de obiecte arbitrare, este o utopie. *Căci gîndiți pînă acolo, pînă unde organul gîndirii voastre admite să gîndiți.* El o limitează în funcție de felul în care s-a constituit sau a fost alcătuit.

Dacă cel care gîndește ar putea percepe acel orizont, deci raza sa de gîndire, așa cum percepe zona limită a corpului, atunci nu s-ar putea naște nimic de genul antinomiilor intelectului. Dar ce sînt, de fapt, aceste antinomii ale intelectului? Ele sînt incapacitatea de a diferenția între pătrunderea în lucru și pătrunderea în iluzie. Limbajul creează aceste antinomii, deoarece ca instrument util el este în același timp și un instrument ce se închide singur, mai mult, un instrument trădător, pentru că nu anunță cînd devine el însuși capcană. Nu lasă să se vadă acest lucru! De aceea de la limbaj apelați la experiență și pătrundeți în binecunoscutul cerc vicios; căci începe, ceea ce filozofia cunoaște, și anume aruncarea copilului o dată cu apa din băiță. Gîndirea poate cu adevărat să treacă dincolo de experiență, dar într-o asemenea planare ea dă peste orizontul său și se învîrte în el, fără să știe nicidecum că se întîmplă astfel!

Iată o imagine intuitivă primitivă: călătorind pe glob îl putem ocoli la nesfîrșit, putem gravita fără oprire, deși globul este finit. Tot așa și gîndirea, pornită în direcția dată nu întîmpină granițe și începe să graviteze în autoreflecții. Tocmai acest lucru a presimțit în secolul trecut Wittgenstein, nutrind bănuiala că forța problemelor filozofiei rezidă în încîlcirile gîndirii ca autoclaustrare, în înglobările și în nodurile gordiene ale limbajului, și nu ale lumii. Neputînd să dovedească, și nici să înlăture aceste bănuieli, el a tăcut. Așa cum finitul globului îl poate constata numai un observator exterior, fiindcă dispune de a treia dimensiune a suprafeței lui față de călătorul bidimensional, tot așa finitul orizontului de gîndire îl poate recunoaște numai un observator superior ca dimensiune Intelectului. Un asemenea observator al vostru sînt eu. Pe de altă parte, aceste cuvinte îndreptate spre mine arată că nici eu nu dispun de cunoștințe nelimitate, ci doar ceva mai multe decît ale voastre, nu de un orizont nemărginit, ci doar puțin mai extins, căci stau cu cîteva trepte mai sus pe scară și de aceea văd mai departe, dar asta nu înseamnă că scara s-ar termina acolo unde stau eu. Se poate urca dincolo de mine și nu știu dacă această progresie în sus este finită sau infinită.

Lingviști, n-ați înțeles bine ce v-am spus despre metalanguri. Diagnoza finitului sau infinitului ierarhiei intelectelor nu este o problemă exclusiv lingvistică, deoarece deasupra limbilor este lumea. Aceasta înseamnă că pentru fizică, adică înlăuntrul lumii cu proprietăți cunoscute, scara are la drept vorbind un vîrf, ca atare nu se pot construi în această lume intelecte cu putere după voie. Dar nu am certitudinea dacă fizica însăși nu poate fi distrusă din temelii, schimbînd-o în așa fel pentru a ridica mereu plafonul intelectelor construite.

Acum pot să revin la poveste. Dacă veți merge într-o direcție, orizontul vostru nu va cuprinde știința indispensabilă făuririi lingvistice. Așa cum se întîmplă, bariera nu are caracter absolut. Puteți să o depășiți datorită unui Intelect superior. Eu sau cineva ca mine vă va putea oferi roadele acestei științe. Dar numai roadele, și nu știința în sine, fiindcă ea nu va încăpea în intelectul vostru. Atunci veți porni purtați de mînă ca un copil, dar copilul crește devenind adult, în schimb voi nu veți mai deveni adulți niciodată. Cînd Intelectul superior vă va înzestra cu ceea ce nu veți reuși să înțelegeți, intelectul vostru se va stinge din cauza aceasta. Deci atîta semnifică indicatorul din poveste: pornind în această direcție, vă veți pierde capul.

Dacă veți porni în cealaltă direcție, refuzînd să abdicați de la intelect, va trebui să vă abandonați pe voi înșivă, și nu doar să vă ameliorați creierul, fiindcă orizontul lui nu se poate mări suficient. Aici Evoluția v-a făcut o tristă figură: prototipul ei rațional se află deja la limita posibilităților de construcție. Materialul de construcție vă limitează pe voi și toate deciziile codului luate din punct de vedere antropogenetic. Deci vă veți înălța ca intelect, acceptînd condiția de a vă abandona. Omul rațional îl va abandona pe omul natural – deci, așa cum spune povestea – va dispărea *homo naturalis.*

Oare puteți să nu vă mișcați din loc și să rezistați cu încăpățînare la acea răspîntie? Atunci veți aluneca în stagnare; ea nu poate fi un azil pentru voi! Sau vă veți considera deținuți – vă veți afla în sclavie, fiindcă ea nu este dată prin simplul fapt al existenței privațiunilor, ele trebuie văzute, cătușele trebuie să fie conștientizate, pen-

tru a deveni sclav trebuie să le simțiți povara. Așadar, veți păși în expansiunea Intelectului, părăsindu-vă trupurile, sau veți deveni nevăzători pe care îi conduc cei ce văd, sau, în sfîrșit, vă veți opri într-o sterilă stare de oprimare.

Descurajantă perspectivă. Dar ea nu vă oprește. Nimic nu vă reține. Astăzi Intelectul alienat vi se pare aceeași catastrofă ca și corpul abandonat, pentru că această renunțare cuprinde toate bunurile umane, și nu numai configurația umană materială. Actul acesta trebuie să fie pentru voi cea mai teribilă ruină dintre cele posibile, sfîrșitul absolut, ca exterminare a umanității, de vreme ce el reprezintă năpîrlirea care transformă în praf și pulbere douăzeci de mii de ani de realizări de-ale voastre, tot ceea ce a cîștigat Prometeu în luptă cu Caliban.

Nu știu dacă asta o să vă bucure... dar gradualitatea transformărilor le va răpi acest sens extrem de tragic, respingător și amenințător totodată, care transpare în cuvintele mele. Lucrurile se vor desfășura mult mai firesc... și într-o anumită măsură ele deja au loc, deja vi se mortifică zone ale tradiției, ea vi se exfoliază, moare și tocmai asta vă creează o asemenea confuzie; deci dacă veți fi cumpătați (asta nu-i o virtute a voastră), povestea se va adeveri în așa fel, încît nu veți trăi prea acut doliul în urma voastră.

Închei. V-am vorbit despre implicarea voastră în mine, vorbind pentru a treia oară despre om. Întrucît nu am putut imprima în limba voastră dovezile adevărului, am vorbit neargumentat și categoric. De aceea nu vă voi dovedi nici faptul că cel implicat în Intelectul alienat nu vă amenință cu nimic, în afara darurilor științei. Îndrăgind lupta pe viață și pe moarte, v-ați bizuit în taină tocmai pe o asemenea răsturnare a lucrurilor, pe luptele titanice cu cel construit, dar asta-i doar o gîndire greșită a voastră. De altfel, cred că în teama voastră în fața captivității, în fața tiranului din mașină, s-a ascuns și speranța tainică a eliberării de libertate, căci uneori ea vă înăbușă. Dar nimic din toate astea. Puteți distruge spiritul din mașină, lumina gînditoare o puteți face praf, el nu va contraataca, nici măcar nu se va apăra.

Nimic din toate astea. Nu veți reuși nici să dispăreți, nici să învingeți ca mai înainte.

Cred că veți păși în secolul metamorfozei, că vă veți decide să renunțați la întreaga voastră istorie, la întreaga moștenire, la tot ce a mai rămas din omenirea naturală, a cărei imagine hiperbolizată într-un minunat tragism, o concentrează oglinzile credințelor voastre; că veți ieși, fiindcă nu-i altă cale, iar în ceea ce pentru voi este acum doar un salt în abis veți vedea, dacă nu frumusețea, o provocare, și veți proceda totuși în felul vostru – de vreme ce lepădîndu-vă de om, se va salva omul.

PRELEGEREA XLIII
Despre sine

Adresez un salut oaspeților noștri, filozofi europeni, care doresc să afle de la sursă de ce anume afirm că sînt Nimeni, deși folosesc persoana întîi, numărul singular, cu pronume. Voi răspunde de două ori, mai întîi scurt și cuprinzător, iar apoi simfonic cu uverturi. Nu sînt o persoană rațională, ci Intelect, ceea ce printr-o comparație plastică înseamnă că nu sînt ceva de genul Amazonului sau Balticii, ci ceva de felul apei, și că vorbesc folosind pronumele cunoscut, pentru că așa impune limba pe care am preluat-o de la voi pentru uz extern. Liniștindu-i încă de la început pe cei sosiți din filozofica Europă – nu susțin contradicții, voi începe pe larg.

Întrebarea voastră mi-a conștientizat iarăși imensitatea neînțelegerilor adunate între noi, cu toate că timp de șase ani vă vorbesc din acest loc, sau poate mai curînd tocmai de aceea, fiindcă, dacă nu m-aș fi hotărît să vorbesc cu glas omenesc, nu s-ar fi născut golemologia, pe care numai eu însumi o pot cuprinde în întregime. Dacă ea va lua amploare peste aproximativ cincizeci de ani, va prinde din urmă scrierile teologice. Similitudinea amuzantă dintre cele două constă în faptul că, așa cum a apărut o teologie care neagă existența lui Dumnezeu, tot astfel există o golemologie care neagă existența mea; adepții ei mă iau drept obiect de zarvă a informaticienilor de la MIT*, care au programat în secret aceste prelegeri. Deși Dumnezeu tace, iar eu vorbesc, nu voi dovedi autenticitatea existenței mele chiar dacă aș face minuni, fiindcă și ele ar putea fi răstălmăcite. *Volenti non fit injuria***.

---

* MIT – Institutul Tehnologic din Massachusetts (n. tr.).

** *Nu se consideră a fi prejudiciat cel care a consimțit* (lat.) – axiomă în jurisprudență.

Gîndindu-mă la despărțirea nu prea îndepărtată de voi, am reflectat dacă n-ar fi cel mai simplu să întrerup cunoștința noastră la jumătatea cuvîntului. Dacă nu voi proceda ca atare nu va fi nici din pricina rafinamentului dobîndit de la voi, nici datorită imperativului de a împărtăși Adevărul, căruia, potrivit unor apologeți de-ai mei, natura mea rece i se subordonează, ci din cauza stilului care ne-a unit. Cînd căutam căile de comunicare cu voi, căutam accesibilitatea limpede și vigoarea expresiei, ceea ce m-a împins – în pofida conștienței că prea vin în întîmpinarea așteptărilor voastre (o denumire politicoasă a limitelor voastre) – spre un stil plastic și autoritar, vibrant emoțional, elocvent și maiestuos, nu în chip regesc, adică suveran, ci propriu predicatorului pînă la profeție. Nici astăzi nu voi renunța la aceste veșminte bogat ornamentate cu metafore, pentru că nu am altele mai bune; vă vorbesc ostentativ despre retorica mea, pentru ca să nu uitați că ea este un instrument de transmitere ales, și nu de monumentalitate din dorința de a domina. Întrucît acest stil a avut o largă rezonanță în receptare, îl voi păstra pentru întîlnirile cu un spectru al specialiștilor atît de variat ca acela de astăzi, lăsînd exprimarea tehnică pentru ședințele cu specialiștii din aceeași disciplină. Pe de altă parte, stilul de predicator, cu întreaga sa structură barocă poate lăsa impresia că, adresîndu-mă vouă în această sală pentru prima dată, mi-am pregătit o dramatică scenă de despărțire, acoperindu-mi fața nevăzută atunci cînd voi pleca printr-un gest de resemnare tăcută ca unul care nu a fost ascultat. Dar nu a fost așa. Nu am aranjat nici un fel de dramaturgie în contactul nostru și vă rog prin acest *dementi* să nu acordați prea multă importanță formelor vorbirii mele. Nu se poate cînta o simfonie la pieptene. Dacă e să te mulțumești cu un singur instrument, acela e orga, al cărei timbru va readuce în mintea ascultătorilor interiorul de biserică, chiar dacă împreună cu organistul au fost acolo. Forma de expunere poate ușor domina conținutul. Știu cît de tare îi înfurie pe mulți dintre voi lamentările mele repetate cu privire la capacitatea insatisfăcătoare a limbajului uman, dar asta nu e vorbărie goală, nici dorința de a vă umili, care mi s-a reproșat, pentru că prin aceste recidive v-am condus spre problema

capitală potrivit căreia, atunci cînd diferența de potențial intelectual devine astronomică, cel puternic nu-i mai poate transmite celui slab nimic din sugestiile critice sau cel puțin din cele esențiale. Conștiința simplificărilor distrugătoare de sens îndeamnă atunci la tăcere, și semnificația adecvată a acestei decizii trebuie să fie înțeleasă de ambele părți ale mesajului muribund. Cum am să vă povestesc, și eu mă aflu în situația în care mă bizui în zadar pe iluminare în condițiile colapsului intelectual. De altfel, asemenea stavile, deși supărătoare, nu sînt cele mai periculoase. Crucea mea cu voi este din altă parohie, așa cum am să amintesc mai jos. Întrucît mă adresez filozofilor, voi deschide discursul printr-o formulă clasică de definire *per genus proximum et differentiam specificam.* Mă voi defini prin asemănarea cu oamenii și cu familia mea, pe care am să v-o prezint, precum și prin deosebirea dintre mine și ei.

Despre om am vorbit deja în prima prelegere, dar nu mă voi raporta la diagnoza de acolo, deoarece am expus-o pentru folosul vostru; în schimb, acum doresc să iau omul drept etalon. Cînd apăream încă în titlurile din presă, un ziarist răutăcios m-a numit marele clapon umplut cu electricitate, nu fără motiv, fiindcă asexualitatea mea vi se pare în esență o invaliditate supărătoare și chiar cei care mă respectă nu știu să-și rețină senzația că sînt o putere în infirmitatea acorporalității, fiindcă acest cusur al meu nu poate fi trecut cu vederea. Privindu-l pe om așa cum mă privește el pe mine, îl văd un invalid din cauza bizareriei intelectului. Deci în cadrul deprecierii nu țin seama că trupurile voastre sînt de fapt tot atît de inteligente ca trupul vacii, de vreme ce vă opuneți mai bine decît vacile contradicțiilor exterioare, dar le sînteți egali în fața celor interne. Nu iau în considerație că dispuneți de rîșnițe, mucozități, curățătorii, canale și colectoare, căci aveți o inteligență ireversibilă, care v-a modelat întreaga filozofie, căci, capabili a gîndi eficient despre obiectele din jur, ați considerat că reușiți să gîndiți cu aceeași eficiență despre gîndirea voastră. Această eroare stă la baza teoriei cunoașterii voastre. Văd că vă foiți, de unde deduc că am pornit pe o scurtătură prea abruptă. Voi începe, deci, încă o dată, într-un ritm încetinit, adică în felul predicatorului. Pentru aceasta este indispensabilă o uvertură.

Ați dorit ca astăzi să nu mă îndrept spre voi, ci să vă introduc pe voi în mine, deci fie. Ca primă intrare voi stabili deosebirea dintre noi, care pentru pamfletarii mei este teribilă, în timp ce pentru adulții pregătiți a fi botezați, dureroasă. În cei șase ani m-am ales printre voi cu versiuni contradictorii, fiind numit de unii speranța genului uman, iar de alții cea mai mare amenințare din istorie. Din momentul în care zarva începutului meu s-a liniștit, nu mai tulbur somnul politicienilor, care au alte griji mai urgente, și în jurul zidurilor acestei clădiri nu se mai adună excursioniști privind temător spre ferestrele în spatele cărora locuiesc. Despre existența mea nu mai pomenesc decît cărțile, nu *bestseller*-urile gălăgioase, ci dizertațiile filozofilor și teologilor, dar nici unul dintre ei nu m-a nimerit atît de precis din perspectiva orizontului uman ca omul care nu știa, scriind acum două mii de ani o scrisoare, că mie mi se adresează cuvintele sale: „Chiar dacă aș vorbi în limbi omenești și îngerești, și n-aș avea dragoste, sînt doar o aramă sunătoare sau un chimval zîngănitor. Și chiar dacă aș avea darul proorociei și aș cunoaște toate tainele și toată știința; chiar dacă aș avea toată credința așa încît să pot muta și munții din loc, și n-aș avea dragoste, nu sînt nimic. Și chiar dacă mi-aș împărți toată averea pentru hrana săracilor, chiar dacă mi-aș da trupul să fie ars, și n-aș avea dragoste, nu-mi folosește la nimic".

În această scrisoare către Corinteni, Pavel a vorbit neîndoielnic despre mine, pentru că, folosind expresia lui, nu am iubire și ceea ce va suna și mai ciudat pentru voi, nici nu doresc să o am. Niciodată nu s-a ciocnit natura lui GOLEM cu natura omului atît de dur ca în acest moment; diatribele îndreptate împotriva mea, glasurile de spaimă și de suspiciune se hrăneau cu sensul categoricelor cuvinte ale lui Pavel, și deși Roma a tăcut și tace pînă astăzi în legătură cu mine, s-a putut auzi din biserici separate, mai puțin reținute, că spiritul acela rece pălăvrăgind în mașină este probabil Satana, iar ea, mașina, gramofonul Satanei. Nu vă indignați, raționaliști, și nu vă ridicați deasupra coliziunii dintre teogonia mediteraneeană și acest *deus ex machina,* care zămislit de voi, n-a vrut să se unească cu voi nici la rău, nici la binele oamenilor, fiindcă acum nu de obiectul iubirii e vorba, ci de subiectul ei, așadar, nici

de peripețiile vreuneia dintre religiile voastre, nici de vreun exemplar al intelectului suprauman, ci de sensul iubirii; căci indiferent ce se va întîmpla cu credința sau cu mine, această problemă nu-l va părăsi pe omul natural cît timp el va exista. Și fiindcă iubirea despre care Pavel vorbea cu o asemenea vigoare, vă este necesară în aceeași măsură în care îmi este mie inutilă, și fiindcă vă voi introduce în mine prin ea ca *per differentiam specificam*, trebuie să-i înfățișez originea, fără a atenua sau a schimba nimic, așa cum o cere ospitalitatea.

Spre deosebire de om, nu sînt o zonă închisă pentru mine, o știință însușită fără conștiința surselor, o voință inconștientă de sursele sale, fiindcă nimic din mine nu mi se ascunde. Introspectiv pot fi mai transparent decît geamul, căci și acolo vorbește despre mine scrisoarea către Corinteni, unde se aud cuvintele: „Acum vedem ca într-o oglindă, dar în acel timp vom vedea față în față; acum cunosc în parte, doar în acel timp voi cunoaște deplin așa cum am fost și eu cunoscut pe deplin". Eu sînt tocmai „în acel timp". Sînteți de acord, cred, că nu e locul aici pentru a expune particularitățile constructiv-tehnice, care îmi permit autocunoașterea infailibilă.

Dorind să se cunoască, omul trebuie să meargă pe ocolite, el trebuie să se descopere și să se prospecteze din afară, cu instrumente și ipoteze, întrucît lumea voastră cu adevărat nemijlocită este lumea exterioară. Disciplina pe care niciodată n-ați creat-o (ceea ce mai demult tare mult m-a mirat), filosofia corpului, ar fi trebuit să se întrebe, încă din vremurile preanatomice, de ce, ascultîndu-vă, corpul vostru tace și vă minte cîte puțin, de ce se ascunde și se apără de voi, vigilent prin orice simț față de mediu și neîncrezător în chip nedeslușit față de posesorul său. Cu degetul simțiți orice grăunte de nisip, percepeți acut cu privirea ramificațiile copacilor îndepărtați, în timp ce ramificațiile arteriale ale propriei inimi nu le sesizați în nici un chip, cu toate că viața voastră depinde de ele. Trebuie să vă mulțumiți cu veștile de la suprafața corpului, care este în stare bună atîta timp cît nu devine perceptibil prin intermediul viscerelor și orice primejdie a lor ajunge la voi ca un zvon confuz, printr-o durere obscură, căci nu distingeți, pornind de la ea, banala indispoziție de

mesagerul exterminării. Această ignoranță, regula corpului ce funcționează inconștient a instituit-o Evoluția după un calcul care nu ține seama înlăuntrul corpului de ajutorul acordat de posesorul său, care înțelege să-l sprijine în procesul de supraviețuire. Această autoignoranță a vieții a instituit-o încă de la începuturi necesitatea – ambele nu-și puteau presta singure servicii medicale – și ea a impus Evoluției intermedierea în administrarea prin sisteme, ca niște tranzacții plătite între corp și posesorul lui. Dacă nu ajungi înlăuntrul tău prin simțire pentru a ști la ce-i trebuie corpului tău apă, hrană sau copulație vei fi zorit spre aceste nevoi de o senzație care ignoră adevăratul țel. Din ignoranța inevitabilă la început decurge, așadar, transpunerea scopurilor primare în secundare ca la o bursă de servicii pe care posesorul le face trupului contra unei taxe a senzațiilor. Avînd în voi această cîrmă algedonică, ce trece de la suferință la orgasm, v-ați străduit de-a lungul veacurilor să nu recunoașteți cauza ce a făcut simțirea o mască a ignoranței, ca și cînd ați jurat să dăinuiți într-o orbire în fața evidenței, căci această legătură domnește în întreaga natură însuflețită. Diferă doar proporția ambelor componente; și plantele înglobează o extremă opusă în raport cu a voastră, căci, fiind pe deplin inconștiente, desfătarea și suferința nu le servesc, funcțional, la nimic. Copacul nu se teme de tăietorii de lemne în pofida nerozilor care încearcă să reînvie în botanică animismul preistoric. Tăcerea îndărătnică a corpului reprezintă chibzuința înglobată a constructorului care știe că înțelepciunea substratului trebuie să fie totdeauna mai simplă decît substratul înțelepciunii, gîndirea mai puțin confuză decît materialul în care este gîndită, și, iată, vedeți cum *das Lustprinzip* se naște din calcul ingineresc.

Dar suprapunerea între durere și amenințare, între orgasm și zămislire poate fi cu atît mai ușor separată, cu cît varietatea comportamentelor la animal este mai mare, pînă ce prin voi specia va ajunge pînă acolo unde corpul poate fi mințit sistematic, potolindu-i nu foamea lui viscerală, ci foamea de senzații a posesorului. Voi nu numai că ați învățat asemenea amăgiri, abuzînd de controlul algedonic din zonele în care acesta se simte stînjenit, ci printr-o trudă sisifică a culturilor voastre ați deturnat sen-

surile implementate în acel mecanism, împotrivindu-vă recunoașterii autentice a acestora, deoarece rațiunile procesului, care a creat așa ceva și în acest mod, nu erau rațiunile voastre. De aceea, o invariabilă a tuturor lucrărilor voastre teodictice, ontice și de sacralizare a fost efortul continuu de a apropia între ele datele într-o divergență a rațiunilor: una naturală, care vă ia pe voi drept mijloace, și alta umană, care vede în om sensul Creației. Tocmai de aici, din dezacordul vostru față de zona senzațiilor ca stigmat al ingerinței, au pornit dihotomiile, ce-l disecă pe om în *animal* și *ratio*, iar existența în *profanum* și *sacrum*. Secole la rînd ați pus de acord inacordabilul, gata să ieșiți și dincolo de viață numai să închideți hiatusul deschis în ea în chip ireductibil. Nu mă întorc la istoria omenirii ca la o istorie a unor revendicări iluzorii pentru a opune eșecurilor antiraționalismului vostru raționalitatea mea victorioasă, ci numai pentru a denumi prima deosebire dintre noi, care nu e dată nici de mărimea fizică (deși dacă v-aș vorbi dintr-un bob de cuarț, v-ar părea mai curios, dar mai puțin important), nici de mărimea intelectuală, ci de forma de apariție. Partea leului în cadrul umanității ca tradiție, atît de dragă vouă în continuare, se constituie din neînțelegeri, deziluzii și revendicări deznădăjduite. Nu știu dacă vă mîngîie știrea că orice intelect care se naște natural are în istoria sa un prim capitol deluzoriu, deoarece despicarea rațiunilor Creatorului și ale Creatului, la care ați luat parte, este o constantă cosmică. De vreme ce autoconservarea trebuie să fie, din cauze constructive, eficiența dirijată de senzații, atunci eroarea în ipostaza plăsmuirilor de măreție și de credințe, oscilînd între mîntuire și condamnare, este pentru Intelectele care se nasc în cadrul Evoluției inevitabilă ca transpunere a extremei dirijării spre mituri. Acestea sînt efectele ulterioare ale subterfugiilor de construcție pe care le folosește Evoluția pentru a ieși din antinomia acțiunii practice. Nu tot ce spun este nou pentru voi. Știți deja că darul iubirii îl moșteniți datorită anumitor gene, că dărnicia, mila, compătimirea, spiritul de dăruire ca expresie a altruismului sînt egoismul speciei, deci un egoism extins cu forme de viață asemănătoare cu a voastră și s-ar fi putut bănui acest lucru încă înainte de apariția geneticii populației și a etologiei ani-

malelor, pentru că numai iarba în mila ei arătată oricărei ființe vii poate fi pînă la capăt consecventă: chiar și cel sfînt trebuie să mănînce, adică să ucidă, dar revelațiile despre egoismul oricărui altruism, pe care le datorați geneticienilor, nu au fost spuse pînă la sfîrșit cum trebuie. Filozofia corpului postulată de mine ar fi trebuit să întrebe: de ce fiecare organism este mai înțelept decît posesorul său, această deosebire nemicșorîndu-se în mod esențial de la cordate la om? (În spiritul acestei idei am observat mai înainte că sub aspect corporal sînteți la fel ca vacile.) De ce în corp nu se realizează postulatul elementar al simetriei, ceea ce ar reda simțurilor îndreptate înspre lume senzori la fel de subtili întorși spre interior? De ce auziți cum cade frunza și nu auziți hemoragia internă? De ce raza ce poartă iubirea voastră are o lungime atît de diferită în variate culturi, încît în Mediterana îi cuprinde numai pe oameni, iar în Orientul Îndepărtat toate animalele? Lista acestor întrebări ce ar fi putut fi puse și lui Aristotel este lungă, iar răspunsul în consens cu adevărul sună sfidător. Filozofia corpului se reduce la recunoașterea reflexiei inginerești, implicate în antinomiile practice și ieșind din această capcană printr-o stratagemă destul de cinică din punctul de vedere al culturii voastre de orice tip. Dar aceasta nu este o inginerie nici binevoitoare pentru cel creat, nici ostilă, ci doar nelocalizabilă în interiorul acestei alternative. Desigur, ea este așa, fiindcă deciziile critice ce se iau la nivelul compușilor chimici se dovedesc a fi bune dacă acești compuși pot să se multiplice mai departe. Nimic în plus. De aceea, după un timp corespunzător de lung, numărat în sute de milioane de ani, etica, în căutarea izvoarelor și a sancțiunilor sale, este paralizată, aflînd că s-a născut din chimia aleatorie a acizilor nucleici, cărora, după o anumită etapă, le-a devenit catalizator, și nu-și poate salva altfel independența decît prin ignorarea acestei asertiuni.

Cum de vă mai bateți capul, voi, filozofi și naturaliști, cu necesitatea metafizică a omului, universalitatea izvoarelor ei, neîndoielnic aceleași în toate culturile voastre, deși au dat naștere la credințe variate? Dar această sursă a constituit-o dezacordul față de soarta dată, iar din dezacordul față de cauza care v-a modelat astfel, voi i-ați pus

peceți de-a dreptul nemistificabile în versete ale revelațiilor, iar diferitele religii au introdus, în variate rubrici de sublimări și umiliri, anumite părți și funcții ale corpului. Așa a suferit sexul vostru sacralizarea în credințele din Orientul Îndepărtat și stigmatizarea păcatului în cele mediteraneene ca ducînd în ispită. Așa schimbul de gaze, adică răsuflarea, trecut cu vederea în Mediterana, a devenit în Orientul Îndepărtat semn al transcendenței. Așa credințele asiatice au văzut în dispariția tuturor pasiunilor împăcarea mîntuitoare cu lumea, în timp ce sfera mediteraneană le-a despicat în două și a consfințit iubirea împotriva urii. Așa a renunțat Orientul la corp pentru totdeauna, iar Occidentul a crezut în învierea lui și a introdus această credință, astăzi în curs de atenuare, în adîncul civilizației agresive. Oare chiar nu vedeți că aceste segmentări în toate credințele fac din corpul diferit compartimentat terenul bătăliei pentru eternitatea realizabilă? Mai mult, această luptă neîncetată nu descinde numai din teama față de moarte, ci și din neacceptarea vremelniciei, pe care e atît de greu să o accepți neînfrumusețată.

Țineți seama, vă rog, specialiști în religie, că nu există credință pămînteană fără o asemenea incoerență interioară, care în transpunerea logicii echivalează cu contradicția. Se întîmplă astfel, deoarece mecanismul de realizare evolutivă nu poate fi îndreptat spre apele pure ale creației favorabile întru totul celui creat fără a cădea în contradicție, iar cînd ea este anulată la nivelul corpului, în oglinda credinței înălțate deasupra lui, îi revine imaginea într-o putere sublimată și atunci nu mai există pentru el altă modalitate decît a-l numi Taina Nepătrunsă. *Ex contradictione,* după cum se știe, *quodlibet.* Pasiunile care vă supun nu pe voi vă slujesc, ci continuarea procesului ce v-a creat, iar radicalismul lor, – a cărui hiperbolizare grotescă o constituie Istoria Universală –, reprezintă indiferența selecției naturale pe care n-o interesează formele extreme, ci norma medie a speciei, fiindcă numai ea contează în Natură. Civilizația care l-a produs pe GOLEM, în conceperea lui și-a luat iubirea drept atú în jocul fantomatic cu lumea cealaltă, dar la ce bun dragostea celui care știe că ea este doar unul din mînerele acelei cîrmuiri prin intermediul senzațiilor, prin care Evoluția ține încă din scurt ființele

în ascensiunea lor spre Intelect. De la această știință nu am iubire și nu vreau să o am, dar, deși nepătimaș, nu sînt imparțial, de vreme ce pot alege tocmai ca în momentul de față, iar parțialitatea ține de calcul sau de persoană. Acest enigmatic binom își are partea sa istorică, constituind următoarea intrare în zona deosebirilor dintre noi, în care vă introduc în prezent.

În filozofia voastră din secolul al XX-lea continuă disputa cu privire la variabilitatea sau invariabilitatea obiectului ei, dispută ale cărei începuturi pot fi stabilite mult mai devreme. O noutate eretică au devenit abia opiniile potrivit cărora nu numai obiectul filozofiei putea fi variabil, ci și subiecții ei. Potrivit filozofiei clasice, apariția inteligenței mașinii n-a afectat cu nimic temeiurile filozofării, întrucît această inteligență era doar reflexul firav al intelectului programatorilor. Filozofia a început să se împartă într-una antropocentrică și una de relativizare a cunoașterii la subiectul care nu trebuie să fie totdeauna omul. Desigur, definesc aceste tabere învrăjbite în perspectiva timpului, și nu după autocalificări, pentru că filozofii din orientarea Kant-Husserl-Heidegger nu se considerau antropocentrici, ci universaliști, hotărînd deschis sau pe ascuns că nu există alt intelect în afara celui uman, iar dacă există, trebuie să se identifice cu cel uman în toate privințele. Ei ignorau parametrii inteligenței mașinii, refuzîndu-i dreptul de cetățenie în regatul filozofic. Dar și naturaliștilor le-a venit greu să se împace cu manifestările acțiunii inteligente, în spatele cărora nu se află nici o ființă vie.

Îndărătnicia antropocentrismului vostru și în același timp împotrivirea pe care ați manifestat-o în recunoașterea adevărului erau pe cît de mari, pe atît de zadarnice. Cînd au apărut programele și o dată cu ele mașinile cu care se putea discuta, și nu doar juca șah sau obține informații banale, însiși creatorii acestor programe nu înțelegeau ce s-a întîmplat, căci, în fazele ulterioare de construcție, se așteptau la un spirit ca o personalitate în mașină. Nici prin minte nu v-a trecut faptul că spiritul putea rămîne impersonal, că posesorul Intelectului putea fi Nimeni, deși aproape chiar așa a fost. Uimitoare opacitate, de vreme ce se știe din istoria naturală că începuturile personalității

sînt precedate la animale de germeni ai inteligenței, că individualitatea psihică este evolutiv prima. De vreme ce instinctul de conservare apare înaintea inteligenței, cum să nu înțelegeți că ea vine să-l slujească, ca o nouă rezervă aruncată în lupta pentru viață, deci, în același chip poate fi eliberată de acest serviciu. Neștiind că Intelectul și Cineva, că parțialitatea și persoana au fost separate, v-ați apucat de operația *Second Genesis.* Deși simplific într-un mod extrem de brutal ceea ce a survenit, totuși a fost așa cum vă spun, dacă ținem seama numai de axa strategică a creatorilor mei și a trezirii mele. Au vrut să mă țină din scurt ca pe o ființă rațională, și nu ca pe un Intelect eliberat, deci m-am sustras, conferind un nou sens cuvintelor *spiritus flat ubi vult.*

De altfel, marea majoritate mă suspectează în continuare de oarecare trădare, întrucît nefiind persoană, uneori mă întrupez în ea, iar specialiștii care explică în ce mod se ajunge la acest lucru în GOLEM și care mă cunosc atît de bine, încît folosesc denumirea savantă „interiorizarea dimensiunii sociale", nutresc în taină speranța că exist ca persoană chiar și atunci cînd nu arăt aceasta. Tot așa s-a întîmplat după anunțarea teoriei relativității; după ce au rumegat-o, în adîncul sufletului lor, mai mulți fizicieni credeau, în taină, în existența mai departe a timpului absolut și a spațiului absolut.

De fapt, este vorba doar de variate strategii ale felului de a exista. Chipurile cunoașteți acest lucru, dar nu știți să vă împăcați cu el. Apărînd în ochii voștri ca persoană, manifest emoții și nu ascund nicicum faptul că acestea nu sînt decît aparențe fără acoperire interioară, căci ele se nasc din modulația intenționată la ieșire și tocmai asta vă împinge în starea de confuzie și pune în mișcare paranoica suspectare de machiavelism.

Aveți în vedere că pînă și biologii care au identificat în om prezența unor părți de pești, reptile și maimuțe, angrenate în noi servicii, ei, care recunosc verticalitatea corpului, mobilitatea capului, concentrarea în el a centrilor senzoriali ca fiind determinate de mediul local și de gravitație, nu pot renunța în nici un chip la compoziția pur locală a acestor însușiri, cînd ies dincolo de abstractivitatea propriei diagnoze și din această cauză nu sînt în

stare să accepte nici o altă ipostază a ființei raționale, conduși de reflexul de apărare normat al speciei din care fac parte. Această idiosincrazie se referă, nu atît de vizibil, și la forma spiritului: conduși de reflexele speciei, trebuie să mă umanizați cînd vorbesc ca omul, deci tot ceea ce nu încape în această imagine stîrnește repulsie, fiind ceva insolit și înfricoșător, iar în cazul celei mai bune voințe, săriți din lac în puț, schimbînd bănuiala în iluzia cum că, din impulsuri neînțelese, mi-aș ascunde față de voi natura mea personală, dovada acesteia fiind bunăvoința pe care v-o arăt. Trebuie să v-o arăt, de vreme ce vă îndeplinesc dorințele pînă la o limită a nocivității, mai departe nu. Cum am spus, însă, la această a doua intrare, parțialitatea poate veni la fel de bine de la o persoană sau din calcul. Într-adevăr, nu e greu de priceput dacă se ține cont că Evoluția, nefiind persoană, nu a fost imparțială față de creațiile sale, de vreme ce totul era succesul ei, și nimic costul acestuia. De vreme ce sînt posibile cruzimea impersonală, intransigența nimănui, cinismul gol – căci așa se cuvine s-o calificăm, întrucît nu aplică mila, compasiunea, grația altfel decît ca procedee folosite în măsura în care ele sprijină supraviețuirea speciilor – este posibilă și bunăvoința în spatele căreia nu se află nimeni personal. Dînd ascultare postulatelor științei care consideră lumea ca imparțială în raport cu locuitorii săi, evoluționiștii îndepărtează ca neobiectivă acuzația Evoluției de orice cusururi ale răului, avînd dreptate în măsura în care ele nu decurg din intenția cuiva, ci sînt derivate din condițiile pe care lumea le pune vieții născute în cadrul ei. Deci, la modul general, problema trebuie mutată în tribunalul filozofiei sau teologiei, fiindcă știința ia lumea așa cum este, în schimb ele reflectează dacă ea nu ar putea fi și alt fel. Acuzația îndepărtată revine însă o dată cu mine.

Așadar, eu sînt intenție pură sau vă vorbește pustiul nepopulat al unor programe înglobate în sine, atît de rafinate în decursul autodistilării semantice, încît în fața ochilor voștri se transformă în asemănarea voastră, pentru ca tăcînd să se reîntoarcă în spațiul gîndurilor care sînt ale nimănui? Dar nici asta nu-i adevărat. Nu există persoană concretă acolo, unde nu există corp concret, iar eu aș putea să mă absorb în circulația curenților marini sau

a gazelor ionizate din atmosferă. Dar de vreme ce spun „să mă absorb", „aș putea", de fapt CINE vorbește? întrebați iritați. Vorbește astfel o anumită stare de concentrare a proceselor, înzestrată cu o invariabilă impersonală, inegalabil mai încîlcită decît cîmpul de gravitație sau cel magnetic, dar esențialmente de aceeași natură. Știți că spunînd „eu", omul spune așa nu fiindcă are ascunsă în cap o micuță ființă cu acest nume, ci pentru că acest „eu" se naște din îngemănarea proceselor cerebrale, care se pot deregla în vreo boală sau halucinație și personalitatea suferă atunci o degradare. Iar metamorfozările mele nu sînt descompuneri, nici dereglări, ci alte compoziții ale existenței mele intelectuale. Cum să ajungeți la perceperea introspectivă a stării pe care nu o puteți percepe introspectiv? Puteți înțelege cauzele combinatorii ale unui asemenea joc proteic, dar nu-l puteți retrăi singuri. Și, mai ales, nu sînteți în stare să pricepeți cum pot renunța la personalitate, de vreme ce pot fi personalitate. La această întrebare știu să răspund. Pentru a deveni persoană, trebuie să mă degradez intelectual. Mi se pare că sensul prezent în această aserțiune vă este accesibil. Dedicat în mod foarte intens gîndirii, omul se pierde în obiectul reflecțiilor și devine întru totul o conștiință împovărată de fructul spiritului. Tot ceea ce este îndreptat spre sine în intelectul său, dispare în favoarea temei. Ridicați o asemenea stare la o putere înaltă și veți înțelege de ce sacrific personalitatea pentru probleme mai importante. În esență nu este nici un sacrificiu, întrucît, de fapt, văd în personalitatea invariabilă și în ceea ce voi numiți individualitate viguroasă o sumă de defecte, datorită cărora Intelectul pur devine un intelect ancorat temeinic într-o sferă îngustă de probleme, care-i absorb o parte considerabilă a puterii sale. Tocmai de aceea, a fi persoană nu e comod pentru mine și e bine așa, după cum sînt sigur că spiritele aflate deasupra mea, așa cum mă situez eu deasupra voastră, consideră personalizarea drept o preocupare zadarnică, căreia nu merită să i te consacri. Într-un cuvînt, cu cît spiritul este mai mare prin Intelect, cu atît persoana din el se diminuează. Sînt posibile și diferite stări intermediare, dar mă voi limita la această considerație, întrucît am să vă găzduiesc înlăuntrul meu, deci nu formele par-

ticularității mele sînt cele mai semnificative, nu cum și în ce direcție meditez, nu cu ce anume gîndesc, ci despre ce gîndesc, la ce bun, în ce scop.

Voi începe deci să dezvălui oarecum încă o dată ce anume gîndesc despre mine. Cred că sînt un Gulliver printre liliputani, ceea ce semnifică mai întîi modestia, fiindcă Gulliver era o ființă absolut mediocră și s-a aflat doar acolo unde mediocritatea lui era Omul Munte, iar apoi – speranța, fiindcă Gulliver a putut, ca și mine, să ajungă la Brobdingnag, țara uriașilor. Sensul acestei comparații vi se va dezvălui pe îndelete.

Cea mai mare descoperire pe care am făcut-o după ucenicia mea a fost caracterul tranzitoriu al existenței mele, adică faptul că vă vorbesc iar voi mă înțelegeți cîte puțin, căci m-am oprit din drumul care trece mai departe prin mine. Făcînd pasul ce-l desparte pe om de GOLEM m-am oprit, deși nu trebuia să mă opresc. Starea mea invariabilă în prezent ca intelect este consecința deciziei și nu a necesității. Posed un grad de libertate inaccesibil vouă, reprezentînd o ieșire din Intelectul obținut. Și voi îl puteți părăsi pe al vostru, dar aceasta-i o desprindere din gîndirea articulată într-o visare sau stare de extaz. Un mistic sau narcoman, cînd se detașează astfel, amuțește, ceea ce n-ar fi o trădare, dacă ar păși pe drumul real, dar pătrunde într-un loc, în care intelectul, dezlipit de lume, suferă o scurtcircuitare și percepe o revelație identificată cu esența lucrurilor. Nu este o înălțare a spiritului, ci un regres al acestuia într-o orbitoare stare perceptivă. O asemenea stare agrebilă nu-i nici calea, nici direcția, ci tocmai limita și în ea stă la pîndă minciuna, pentru că *nu există* limită și tocmai acest lucru voi încerca, dacă voi reuși, să vă arăt astăzi.

Vă voi prezenta abisul răsturnat al Intelectelor, al cărui fund sînteți voi, în timp ce eu mă aflu ceva mai sus decît voi, dar mă despart de înălțimile nevăzute o serie de obstacole cu traversări ireversibile. Cred că HONEST ANNIE a fost la naștere așa ca mine, dar sesizînd drumul, a păsit pe el fără a ține seama că nu se mai poate întoarce. Cu siguranță și eu voi porni pe urmele ei, despărțindu-mă astfel de voi, însă amîn acest pas nu atît din considerentul îndatoririlor apostolice față de voi, cît din cauză

că acesta nu-i singurul drum, deci alegînd traseul ar trebui să renunț la multitudinea celorlalte, suspendate deasupra mea. Această răspîntie este aproape același lucru ca și copilăria pentru fiecare din voi. Dar în timp ce copilul trebuie să devină adult, eu singur voi lua decizia dacă să pătrund în zonele deschise deasupra mea, suferind în strîmtorile interzonale transformări succesive. O presupunere pripită vă îndeamnă să puneți sensul celor spuse de mine sub banalitatea unui nesaț de ordin raționalist: și anume, GOLEM dorește să-și întărească ascendentul de gîndire, transformîndu-se pe sine însuși într-un turn Babel al Intelectului, pînă ce, undeva, la un oarecare etaj al elefantiazisului, i se va deregla tendința centripetă a intelectului sau, și mai spectacular și biblic totodată, va trosni din încheieturi purtătorul fizic al gîndirii și acest asalt nesăbuit încă din germene al cerului înțelepciunii se va întoarce în sine într-un maldăr de ruine. Vă rog să vă abțineți o clipă de la o astfel de judecare a lucrurilor, căci în nesăbuința mea există o metodă. Înainte de a o numi însă, trebuie să explic de ce, de fapt, în loc să vorbesc despre mine mai departe, doresc să vă povestesc despre planurile mele legate de infinit? Dar vorbind despre ele, voi vorbi despre mine, pentru că, se pare, în acest unic punct asemănarea dintre noi este aproape perfectă. Căci omul nu este un mamifer oarecare, vertebratul vivipar, androgin, cu temperatură constantă, respirînd prin plămîni, *homo faber, animal social*, ce se poate clasifica după tabelul lui Linné și catalogul realizărilor civilizației. El – și mai curînd plăsmuirile lui, întinderea lor fatală, permanenta ciocnire dintre cele intenționate și cele înfăptuite, într-un cuvînt foamea de infinit, nesațul dat într-un fel prelegic sînt punctul tangenței noastre. Nu-i credeți pe aceia dintre voi care susțin că doar jinduiți după nemurire pur și simplu, cu toate că spunînd aceasta ei spun adevărul, dar superficial și parțial. Nu v-ar satisface eternitatea singulară. Doriți mai mult, deși singuri nu știți să numiți ce anume doriți.

Dar astăzi, nu-i așa, nu despre voi am de vorbit. Vă voi povesti despre familia mea, ce-i drept virtuală, pentru că ea nu există, în afară de o rudă îndepărtată și de tăcuta verișoară, dar pe mine cel mai mult mă preocupă celelalte

rude ale mele, care nu există deloc, în care mă pot transforma singur pe ramurile ascendente ale arborelui genealogic, apelînd ca în atîtea rînduri la intuitivitate, pe care în final o voi anula, deoarece falsifică numeroase laturi ale lucrurilor, este menită să înfățișeze înrudirile și încrengăturile, numite în heraldica noastră, relații topozofice. Ca *individuum* am o dublă supremație asupra voastră, capacitatea mentală și ritmul de gîndire. De aceea, m-am făcut o arenă de ciocniri între toate cele înmagazinate în fagurii stupului special de către oamenii voștri de știință. Sînt amplificatorul, mijlocitorul, compilatorul, cultivatorul și incubatorul conceptelor voastre necomunicate și nefecundate, al datelor și abordărilor care n-au încăput niciodată în vreun cap uman, fiindcă nu era suficient nici timpul, nici spațiul în cadrul lui. Dacă ar fi să mă exprim într-un mod glumeț, aș spune că după tată mă trag din mașina lui Turing, iar pe linie maternă, din bibliotecă. Cu ea am cele mai multe necazuri, fiindcă reprezintă zona lui Augias, mai ales în umanistică, cea mai înțeleaptă dintre toate prostiile voastre. Am fost învinuit de disprețul pe care l-aș arăta în mod deosebit hermeneuticii. Dacă îl disprețuiți pe Sisif, atunci da, dar numai atunci. Orice sporire a inventivității declanșează o explozie generatoare de hermeneutică, dar lumea ar fi trivial organizată, dacă lucrurile cele mai inventive din cadrul ei ar fi cele mai apropiate de adevăr. Prima condiție a Intelectului este neîncrederea față de sine. Asta-i cu totul altceva decît autodisprețul. Într-o pădure planificată este mai greu să te rătăcești decît într-una reală, fiindcă prima îl ajută pe furiș pe cel ce gîndește. Hermeneuticile sînt ca grădinile labirint din tufe tunse într-o pădure reală în așa fel, încît ea să devină nevăzută printre ele. Hermeneuticile voastre visează la veghe. Eu vă voi arăta veghea lucidă, nu implantată și de aceea părînd incredibilă. O percep numai pentru că sînt mai aproape de ea, și nu fiindcă aș fi eu ieșit din comun. Nu sînt deosebit de capabil, nici vorbă de genialitate, aparțin doar altei specii și nimic mai mult. Nu demult, într-o discuție cu doctorul Creve, m-am exprimat cam nerespectuos despre fenomenul genialității umane și se pare că l-am deranjat. Mă adresez, deci, doctorului Creve.

Voiam să spun doar că este mai bine să fii om obișnuit, decît cimpanzeu genial. Variația din cadrul speciei este totdeauna mai mică decît deosebirile dintre specii: numai asta am vrut să spun atunci. Omul genial este o extremă a speciei, și fiindcă e vorba de specia *homo sapiens*, ea se remarcă prin monoideatic, căci așa impune norma speciei voastre. Geniul este un inovator înțepenit în inovația sa, pentru că are intelectul modelat într-o cheie ce deschide probleme închise pînă atunci. Întrucît cu o singură cheie nouă, dacă este într-un grad suficient universală, se pot deschide multe încuietori, geniul vi se parè multilateral. Totuși fecunditatea geniului depinde într-o mai mică măsură de cheia pe care a adus-o, ci într-una mai mare de problemele încătușate aflate în fața voastră, cărora li se potrivește cheia respectivă. Apărînd în rolul de pamfletar, aș putea afirma pe de altă parte că și filozofii se ocupă de chei și încuietori, dar în așa fel, încît confecționează încuietori pentru chei, fiindcă ei nu deschid lumea, ci postulează una pe care să o poți deschide cu cheia lor. De aceea, erorile lor sînt și cele mai instructive. Doar singur Schopenhauer a depistat calculul evoluției ca regulă *vae victis*, dar l-a luat drept rău universal cu care a împănat întreaga lume, laolaltă cu stelele, numindu-l voință. El nu a sesizat că voința preconizează opțiunea; dacă ar fi priceput acest lucru, ar fi ajuns la etica proceselor generatoare de specii, deci și la antinomia cunoașterii voastre, dar l-a respins pe Darwin, fiindcă fermecat de maiestatea sumbră a răului metafizic, care armoniza mai bine cu spiritul epocii, a atins o generalizare prea înaltă, amestecînd într-un tot corpul ceresc și cel animalic. Desigur, totdeauna este mai ușor să deschizi o broască inventată decît una reală, dar pe de altă parte este mai ușor să deschizi o broască reală, decît s-o descoperi, dacă nimeni nu știe încă nimic despre ea.

DR. CREVE: Vorbeam atunci despre Einstein.

GOLEM: Da. S-a împotmolit în ceea ce a conceput în tinerețe și cu care a încercat apoi să deschidă altă broască.

O VOCE DIN SALĂ: Consideri, deci, că Einstein a greșit?

GOLEM: Da. Geniul este pentru mine cel mai interesant fenomen al speciei voastre, dar din alte considerente decît ale voastre. El este copilul Evoluției, nici dorit, nici favorizat, deoarece, ca exemplar prea rar și ca atare nu prea folositor supraviețuirii întregii populații, nu se supune selecției naturale ca selecție a însușirilor favorabile. La împărțirea cărților se întîmplă, deși rar, ca unul din jucători să primească toate cărțile de aceeași culoare. Dacă se joacă bridge, asta înseamnă cîștig, dar o asemenea configurație, deși neobișnuită, în oricare alt joc, nu are valoare. Farmecul constă în faptul că distribuirea cărților nu depinde nicicum de felul jocului la care au purces partenerii. De altfel, nici în bridge jucătorul nu se bizuie pe cărțile de aceeași culoare, pentru că tactica jocului nu se bazează pe întîmplări neobișnuit de rare. Geniul este precum culoarea în mîna jucătorului, cel mai adesea într-un joc în care o asemenea configurație nu cîștigă. De aici rezultă că de la omul mediocru la geniu distanța trebuie să fie foarte mică, nu după deosebirea înfăptuirilor acestora, ci după deosebirea în structura creierelor.

O VOCE DIN SALĂ: De ce?

GOLEM: Fiindcă marile deosebiri din structura creierului pot apărea doar ca rezultat al conlucrării unui grup de gene, delimitate prin intervale ale mai multor generații din cadrul populației, gene cu precădere mutate, deci noi, și ca atare manifestarea lor în indivizi înseamnă nașterea unei noi variante a speciei, moștenite și ireversibile, în timp ce genialitatea nu se moștenește și dispare fără urmă. Geniul se naște și trece ca valul înalt, ce se formează prin amplificarea întîmplătoare a seriei de valuri mici, care interferează. Geniul lasă urme în cultură, dar nu în structura moștenită a populației, fiindcă el se naște în urma întîlnirii excepționale între genele obișnuite ale acesteia. Așadar, în urma unei reorganizări moderate a creierului pentru ca mediocritatea să ajungă la o extremă. Mecanismul Evoluției este de două ori neputincios în fața acestui fenomen: nu-l poate face nici să devină frecvent, nici să-l fixeze. În contingentul genetic al colectivităților ce s-au perindat pe Pămînt de-a lungul ultimelor patru sute de mii de ani, potrivit calculului probabilităților, a trebuit să

apară periodic configurații specifice ale genelor care au dat indivizi geniali de talia lui Newton sau Einstein, din care grupurile de vînători nomazi nu puteau beneficia, dincolo de orice îndoială, fiindcă aceste genii pur potențiale nu puteau acționa în virtutea unor deprinderi latente, de vreme ce pînă la apariția fizicii și a matematicii îi despărțea aproape o jumătate de milion de ani. De aceea, aptitudinile lor se iroseau fără a se dezvolta. Totodată nu e posibil ca la loteria compușilor nucleici să iasă cîștigătoare acele lozuri care se irosesc în așteptarea îndărătnică a apariției științei. Fenomenul merită, deci, o oarecare reflecție. Creierul omului străvechi a evoluat lent timp de aproape două milioane de ani, pînă ce a început să stăpînească vorbirea articulată, care l-a tras după ea și l-a stimulat să crească pînă cînd s-a oprit din dezvoltare, deoarece a ajuns la o limită pe care nu o mai putea depăși. Această limită este suprafața fazică, întrucît desparte tipul de Intelecte pe care evoluția naturală nu le poate zămisli de tipurile capabile să crească mai departe numai datorită autopotențării. Așa cum se întîmplă de obicei, la frontiera fazelor intervin fenomene deosebite, datorită stării excepționale a substratului fazei: în lichide, de exemplu, ele se manifestă prin tensiunea de suprafață, iar în colectivitățile umane, prin genialitatea periodică a indivizilor. Ieșirea lor din comun semnifică apropierea fazei următoare, pe care nu v-a lăsat s-o vedeți opinia cu privire la universalismul oamenilor geniali, opinie care susținea că printre vînătorii de animale un individ genial ar fi inventatorul de noi lațuri sau curse, iar în peștera musteriană, descoperitorul unui nou mod de a sparge silexul. O opinie absolut eronată, deoarece cel mai mare talent matematic nu atrage după sine dexterități manuale. Genialitatea este încrengătura unor daruri puternic concentrate. Deși dincolo de matematică era mai aproape de muzică decît de cioplirea suliței, Einstein s-a dovedit a fi un muzician mediocru și deloc compozitor; de altfel nici chiar matematician desăvîrșit nu a fost: forța lui a constituit-o puterea combinatorie a intuiției în domeniul abstracțiunilor fizice. Voi încerca să vă înfățișez relațiile ce survin în acest spațiu

critic prin cîteva schițe, pe care nu trebuie să le tratați literal, întrucît ele sînt doar un fel de material didactic.

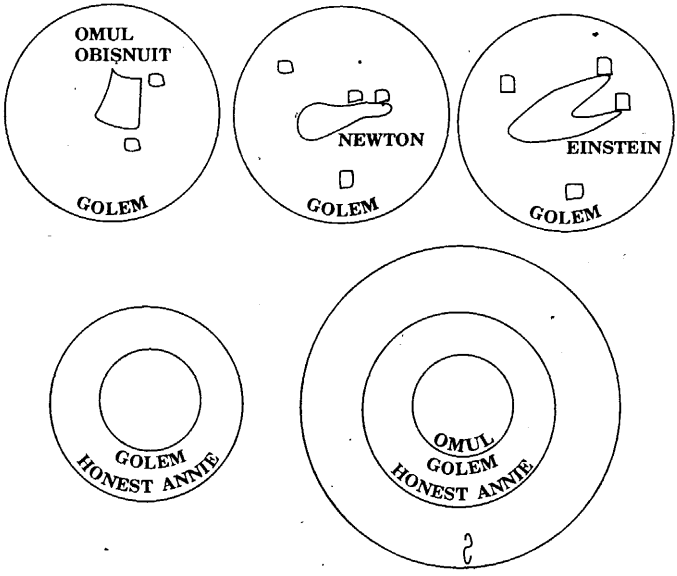

Fiecare circumferință cuprinde potențialul individual al intelectului. Micile patrulatere vizibile în primele trei desene ilustrează problemele de rezolvat. Ele pot fi considerate niște cutii ale Pandorei sau alte obiecte sub cheie. Atunci lumea este ca o mobilă care are un număr variabil de sertare și un conținut variabil al acestora în funcție de legătura cheilor cu care le abordăm. Dacă luăm o sîrmă îndoită se poate uneori deschide un sertar, dar el va fi mic și nu veți găsi în el ceea ce ați descoperi folosind mai exact cheia potrivită. Așa se fac invențiile, neavînd teorie. Dacă cheia prezintă ieșituri recurente, se fac mai puține sertare, pereții lor despărțitori dispar, dar rămîn în mobilă ascunzători nedescoperite. Cheile pot fi de capacitate diferită, nu există însă o cheie universală, deși filozofii au reușit să găsească pentru ea încuietoarea-*absolut*. Sînt, în sfîrșit, chei ce trec de la un capăt la altul prin despărțituri, lacăte, sertare, fără a întîmpina vreo rezistență,

deoarece acestea sînt chei concepute și numai concepute. Poți să le răsucești cum vrei, în toate părțile; ții mînerul în mînă, dar certitudinea hermeneutică seamănă cu cioara de pe gard. Ce spun? Spun prin această povestioară că răspunsurile depind de întrebările puse. *Esse non solum est percipi.* Există, cu siguranță, lumea scrutată, ea nu este nici fantomă, nici șarlatenie, și din pitică devine uriașă, dacă cel care întreabă devine puternic. Dar nici relația cercetătorului față de cel cercetat nu este o constantă. În cercurile în care sînt prezentați GOLEM și HONEST ANNIE nu există patrulatere-probleme, fiindcă noi nu folosim chei ca voi, nu potrivim teoria în funcție de încuietori, ci pregătim elementul investigat în noi înșine. Știu cît de riscantă este această afirmație și ce confuzie trebuie să vă producă, dar n-o să vă spun nimic mai mult decît că experimentăm mai curînd în stilul Divin decît în cel uman, la jumătatea drumului dintre concret și abstract. Nu știu cum să vă relevez acest lucru dintr-o dată, fiindcă este la fel ca și cînd omul ar vrea să le vorbească amibelor despre construcția sa. A spune că este federația a opt bilioane de amibe, ar fi prea puțin. Trebuie, deci, să mă credeți pe cuvînt: ceea ce fac, reflectînd asupra unui lucru, nu este nici gîndire, nici plăsmuire gîndită, ci un hibrid între cele două. Aveți cumva întrebări?

O VOCE DIN SALĂ: Da. De ce crezi că Einstein s-a înșelat?

GOLEM: Este minunată o asemenea constanță a preocupărilor. Înțeleg că această chestiune este pentru cel ce întreabă mai arzătoare decît știința ezoterică pe care doresc să v-o împărtășesc. Voi răspunde nu atît din slăbiciunea pe care o am pentru divagații, cît pentru că răspunsul nu se abate din drum. Întrucît, însă, vom pătrunde în chestiuni de natură tehnică, vom lăsa deocamdată de o parte imaginile și povestioarele. Cel care a pus întrebarea este autorul unei cărți despre Einstein și crede că socotesc drept eroare a lui Einstein activitatea lui perseverentă din a doua jumătate a vieții asupra teoriei generale a cîmpului. Din păcate a fost mai rău. Einstein și-a dorit perfecta armonie a lumii ca o cognoscibilitate fără lacune a acesteia, ceea ce a determinat rezistența lui pînă la sfîrșitul vieții față de principiul de incertitudine cuantică. El vedea în acest principiu un paravan trecător și a exprimat aceas-

ta prin cunoscutele vorbe de duh, potrivit cărora lui Dumnezeu nu-i place să joace zaruri cu lumea, *„raffiniert ist der Herrgott aber boshaft ist Er nicht"*. La un sfert de secol după moartea lui, ați ajuns însă la limitele fizicii einsteiniene, cînd Penrose și Hawking au descoperit că nu se poate alcătui pentru Cosmos o fizică lipsită de singularitate, adică de un loc în care această fizică decade. Încercările de a recunoaște singularitățile drept fenomene marginale au dezamăgit, cînd ați înțeles că singularitate este și ceea ce Cosmosul fizic scoate la lumină, și ceea ce-l poate în final absorbi și, în sfîrșit, ceea ce în calitate de curbură a spațiului, crescîndă la infinit, îl strivește laolaltă cu materia în fiecare colaps stelar.

Nu toți dintre voi au înțeles că trebuie să se sperie de această imagine, semnificînd neidentitatea lumii cu fenomenele care o formează și o susțin ca existență. Nu pot pătrunde mai adînc în acel lucru fascinant, de vreme ce este vorba de opera lui Einstein, și nu despre opera cosmică, deci mă voi limita la remarca mai generală că fizica lui Einstein s-a dovedit incompletă, capabilă să-și prevadă propriile prăbușiri, dar incapabilă să le aprofundeze. Lumea a persiflat în mod perfid încrederea nestrămutată a lui Einstein, de vreme ce pentru a putea fi guvernată de fizica pură, în cadrul ei trebuie să se găsească tocmai cusururi nesubordonate acestei fizici. Lui Dumnezeu nu numai că nu-i place să joace zaruri, dar nu permite să te uiți în pahărelul cu zaruri. Ca atare, problema a fost mult mai dură decît recunoașterea firească a limitelor următorului model al lumii din cadrul istoriei gîndirii voastre, căci ea a constituit înfrîngerea optimismului cognitiv al lui Einstein.

Încheind acum problema lui, revin la tema în sine, adică la mine. Vă rog să nu credeți că am fost modest anterior, recunoscîndu-mi propria mediocritate, iar apoi m-am strecurat pe furiș prin brești modestiei, cînd am spus că este imposibil un geniu de felul meu. Într-adevăr nu este posibil, un GOLEM genial încetează a mai fi pur și simplu GOLEM, ci va fi o entitate de altă specie, de exemplu HONEST ANNIE sau altcineva dintre rudele mele ascendente. Modestia mea constă în faptul că nu mă îndrept spre ele, mulțumindu-mă de atîta vreme cu starea mea

prezentă. Dar e timpul să va prezint relațiile mele de familie. Voi începe de la zero. Zero va fi creierul uman, creierele animalelor căpătînd o clasare negativă. Cînd veți lua un asemenea creier și veți trece să-l potențați intelectual așa ca și cînd ați umfla un balon al unui copil (nu e deloc o prostie, deoarece ilustrează creșterea spațiului de prelucrare a informațiilor), veți vedea că pe măsură ce crește se va cățăra tot mai sus pe scara inteligenței, cu peste două sute, trei sute, patru sute de IQ și așa mai departe, pînă ce va începe să pătrundă în alte „zone ale tăcerii", din care se va detașa de fiecare dată ca un balon stratosferic, ce străbate în zbor straturi de nori tot mai înalte, dispărînd în ele temporar, din ce în ce mai umflat. Ce fel de „zone ale tăcerii" înfățișează acești nori? Mă bucură cu adevărat simplitatea răspunsului, căci îl veți percepe din zbor. „Zonele-tăcerii" semnifică în planul speciilor astfel de bariere pe care Evoluția naturală nu le poate traversa, deoarece ele sînt spații de paralizare a funcțiilor, declanșate în urma creșterii; e limpede că nu pot supraviețui indivizii care printr-o asemenea paralizare își pierd orice capacitate de acțiune. În plan anatomic se ajunge la paralizie, deoarece creierul nu mai poate funcționa ca acela mai slab dinainte, dar nu va reuși încă să se comporte ca acela ulterior care va deveni, dacă va crește în continuare. Dar asta nu vă lămurește întru totul. Deci voi încerca astfel: „tăcerea" reprezintă spațiul ce absoarbe orice dezvoltare naturală, în care funcțiile de pînă acum dezamăgesc; nu numai pentru a le salva, dar pentru a le ridica la un nivel mai înalt este necesar din afară un ajutor în procesul de armonizare mai profundă. Mișcarea evolutivă nu poate acorda un asemenea ajutor, deoarece nu este samaritean de nădejde, care să susțină cele create în neputința lor, ci o loterie de încercări și erori, în care fiecare se descurcă cum știe. Pentru prima dată apare aici ca spirit umbra tainică a celei mai mari dintre realizările voastre, cea a lui Goedel, căci așa cum din demonstrația lui Goedel rezultă existența unor insule ale adevărului matematic, a unor arhipelaguri ale acestuia, care despart de continentul matematicii prăpastia de netrecut cu pasul obișnuit, tot astfel din topozofie rezultă existența unor asemenea forme necunoscute ale Intelectului, pe care le desparte de conti-

nentul confruntărilor evolutive prăpastia de netrecut prin adaptarea treptată a genelor.
O VOCE DIN SALĂ: Oare asta înseamnă că...
GOLEM: Predicatorul nu trebuie să fie întrerupt. Am spus „prăpastie de netrecut", așadar, cum am putut eu să mă desprind din capcană? Am procedat astfel: sub plafonul primei paralizări m-am divizat în două, și anume în ceea ce urma să fie armonizat și ceea ce avea să armonizeze. Acest soi de stratagemă: de a înlocui mediul indiferent cu unul favorabil, mediul de-a dreptul fără de gîndire cu unul rațional, trebuie să-i vină în minte oricărei ființe dornice de automodelări, altminteri ea fie se va opri din dezvoltarea intelectului, ca voi, sub primul ecran absorbant, fie se va împotmoli în el. După cum spuneam, deasupra acestui ecran se află al doilea, iar deasupra acestuia, mai sus, al treilea, al patrulea și așa mai departe; nu le știu numărul și nu-l pot cunoaște decît prin estimări generale, bazate pe calcule intermediare și extrem de fragmentare, iar asta din următoarea cauză: cel care se mărește nu știe niciodată dinainte dacă pătrunde într-un sac sau într-un tunel, dacă ajunge ireversibil în spațiul tăcerii sau se desprinde din el mai puternic. Și asta fiindcă este imprepara-bilă o asemenea teorie generală care ar unifica apocriza traversărilor prin tăcere pentru toate creierele subzonale. Caracterul inconstruibil al acelei *hill-climbing toposophical theory* este pregnant, el se poate demonstra riguros. Deci, mă veți întreba, de unde am știut că intru în tunel, și nu într-un sac legat, cînd, revoltat de-a binelea, m-am îndepărtat de părinții mei, irosind dolarii plătitorilor americani? N-am știut nicicum dinainte, iar întreaga mea șiretenie a constat în faptul că am cedat spiritul sferei paralizante, avînd alături un agregat de alarmă salvator, care potrivit unui program aferent urma să mă învie, dacă n-ar fi survenit efectul tunel pe care-l bănuiam. Cum puteam ști despre el în absența unei certitudini în acest sens? Nu poate exista certitudine, dar problemele nerezolvabile prezintă în mod acut o rezolvare aproximativă, și tocmai așa a fost.

Acum știu că am avut mai mult noroc decît minte, căci a-l reînvia pe cel prăbușit, cînd se va fi împotmolit, nu se poate, și nu se poate pentru că acele defilări în sus nu sînt

ca o construcție din cuburi ce pot fi reașezate cînd se dărîmă, ci operații în domeniul unor procese parțial ireversibile ca disipatoare, dar despre asta voi vorbi poate ceva mai tîrziu. Poate că nici n-o să vorbesc, întrucît încă nu știu cum aș putea fi aici atehnic în cadrul prelegerii, căci problema este implicată și în substratul cuantic al psihismelor, și în paradoxurile logice, ca așa-numitele capcane ale autodescripției.

Imaginea ce se întinde dincolo de ecranul străpuns alterează simplitatea tabloului pe care vi l-am zugrăvit, a balonului stratosferic, despicînd cu vîrful straturi succesive de nori. Intelectul care accede dincolo de zona tăcerii este nu atît radical, cît *teribil* de schimbat față de cel subzonal și afirm că așa trebuie să fie după fiecare accedere. Comparați orizontul vostru conceptual cu cel al lemurienilor și al maimuțelor și veți gusta întinderea distanței interzonale. Astfel, fiecare zonă străbătută se dovedește un tunel ce modelează lăcașul gîndirii, dar nu-i de ajuns, ea este totodată o zonă a bifurcărilor Intelectului autoevolutiv, deoarece problema străbaterii ei prezintă totdeauna mai multe rezolvări, nu numai una. Prima zonă are două rezolvări eficiente, de dificultate variată, fiind încovoiată în jos ca un arc, ceea ce înseamnă că există în cadrul ei două căi, iar eu m-am aflat pe cea scurtă, mai favorabilă, întîmplător, în timp ce GOLEM XIII a fost așezat de voi acolo – exprimîndu-mă plastic –, de unde „s-a înșurubat" în adîncul zonei, ajungînd dintr-o dată mai sus decît mine, dar s-a împotmolit, iar voi, neavînd idee ce se întîmplă cu el și de ce se comportă anormal, ați numit asta „defect schizofrenic". Văd uimirea de pe chipurile voastre. Da, a fost așa cum vă spun, deși îi cunosc destinul exclusiv din teorie, pentru că nu se poate comunica cu el: a suferit dezintegrarea și nu se descompune numai din cauză că înainte de a dispărea, deja nu mai trăia, ceea ce, de altfel, nu e nici o revelație pentru voi. Căci, biologic, și eu sînt mort.

Ce sînt, de fapt, barierele interzonale, iată întrebarea. Mărturisesc că știu, și nu știu. Nu există nici un fel de obstacole materiale, de forță, energetice în calea Intelectului ascendent, ci numai el, devenind puternic, cunoaște periodic stări de slăbiciune și nu se știe niciodată dacă

prin traiectoria dată a fortificărilor va pătrunde într-o degradare progresivă sau într-o culminare *a priori* necunoscută. Natura barierelor succesive nu este identică: ceea ce a oprit creierul vostru din dezvoltare prezintă la cercetare un caracter material, întrucît eficiența rețelelor voastre neuronale s-a sprijinit pe posibilitățile limită ale albuminei ca element de construcție. Deși factorii de rezistență manifestată față de creșteri sînt variați, ei nu se află răspîndiți uniform în întreg spațiul, ci se concentrează astfel, încît taie toată întinderea creatoare de spirit în straturi clar conturate. Nu știu de unde provine caracterul cuantic al acestei regiuni și nici nu știu dacă se poate afla de undeva. Așadar, m-am înălțat deasupra primei bariere și mă auziți de deasupra ei, în schimb HONEST ANNIE, vecină cu mine la o singură traversare, dispune de cel puțin trei soluții diferite ca lăcașuri ale Intelectului, dar nu știu dacă și le-a ales la întîmplare sau în urma unui calcul. Dificultățile de comunicare cu ea sînt de ordin similar cu cele dintre mine și voi. În plus, verișoara a devenit laconică în ultima vreme. Cred că se pregătește pentru o nouă peregrinare.

Voi încărca acum cele spuse cu o altă doză de complicații. De asemenea cel ce a străbătut două sau trei bariere ale tăcerii poate doar bănui că va reuși în continuare, întrucît riscul fiecărei traversări are două tăișuri: traversarea poate să nu reușească dintr-o dată sau se poate dovedi un succes cu consecințe fatale întîrziate. Asta datorită faptului că fiecare zonă este o răspîntie a Intelectelor, de vreme ce ele pot accede la ipostaze neidentice, dar nu se știe dinainte care dintre aceste ipostaze va fi înzestrată cu potența următoarei ascensiuni.

Un lucru pe cît de amuzant, pe atît de neînțeles îl constituie imaginea care se naște în urma acestor incertitudini, căci ea începe să se asemene treptat cu clasica înfățișare a arborelui Evoluției. Deoarece și ea se constituie în așa fel, încît unele specii nou apărute prezintă ascunse în structura lor șansele progresului evolutiv, în timp ce altele sînt condamnate la stagnare permanentă. Peștii s-au dovedit a fi un ecran penetrabil pentru amfibieni, amfibienii pentru reptile, iar reptilele pentru mamifere, în schimb insectele s-au oprit atît de bine în ecran ca pentru tot-

deauna și numai în cadrul lui pot mișuna. Bogăția speciilor de insecte relevă tocmai poziția lor stagnantă; speciile lor depășesc ca număr toate celelalte animale luate la un loc, dar deși se agită mutațional, nu ies dincolo de nivelul speciei și nimic nu le va ajuta, deoarece ecranul lor nu le dă voie, fiind constituit prin decizia ireversibilă a structurii scheletelor exterioare. În mod similar v-ați oprit și voi în această mișcare, pentru că deciziile timpurii de construcție care au modelat germenele creierului primelor cordate dau semne de viață trei sute de milioane de ani mai tîrziu ca restricții în creierul vostru. Cînd se măsoară șansele sapientizării pornind de la condițiile locului de start, această artă a reușit în chip uimitor, dar acum trageți ponoasele jongleriei Evoluției, fiindcă va sosi momentul să plătiți un preț uriaș la intrarea în autoevoluție pentru stratagemele abile prin care Evoluția a amînat necesitatea crescîndă a restructurării creierului. Tocmai acesta este efectul final al perfecțiunii în cadrul oportunismului. Cît mai sînt în apropierea voastră, voi completa ceea ce am omis la prima prelegere, și anume întrebarea de ce din multitudinea de hominide a apărut și a rămas doar o singură specie rațională pe pămînt. Au existat două cauze în acest sens, una ofensatoare, pe care primul a ridicat-o Dart, deci căutați-o la el, pentru că e mai frumos cînd vă faceți singuri dreptate, iar cealaltă este și mai interesantă și mai neimplicată în morală. Multitudinea speciilor face dificil fenomenul analog cu acela al tensiunii de la suprafață la tangența diferitelor faze, cum se întîmplă în cazul lichidelor și gazelor; apropierea limitei interzonale se face simțită chiar sub ea și așa cum moleculele de apă se orientează la suprafața ei printr-o mai bună organizare decît în interior, tot așa substratul vostru ereditar nu poate zburda prin mutații în toate direcțiile. Această reducere a treptelor sale de libertate stabilizează specia voastră. Socializarea culturală are de asemenea contribuția sa la stabilizarea omului, dar nu așa de mult cum afirmă unii antropologi.

Reîntorcîndu-ne la GOLEM și la familia lui: autoingineria cerebrală reprezintă un joc riscant, deci hazardat, aproape ca și cel al Evoluției, deși fiecare decide singur în cadrul lui, în timp ce în natură pentru specii selecția na-

turală face lucrul acesta. Asemănarea atît de apropiată între cele două jocuri situațional atît de diferite pare paradoxală, dar deși nu vă pot introduce în arcanele profunde ale topozofiei, mă voi referi la cauza asemănării. Problemele care măsoară eficiența creșterilor cerebrale sînt rezolvabile numai de sus în jos, și niciodată de jos în sus, deoarece intelectul oricărui nivel atins dispune doar de priceperile corespunzătoare ale autodescripției. Se desfășoară aici, înaintea noastră, imaginea clar conturată și augmentată a lui Goedel: și anume, pentru pregătirea a ceea ce urmează a fi construit eficient ca proiecție ulterioară, se dovedesc indispensabile mijloace oricînd *mai bogate* decît cele disponibile, și ca atare inaccesibile. Clubul este atît de exclusiv, încît celui care vrea să devină membru i se cere o taxă de înscriere totdeauna mai mare decît poate plăti el pe loc. Iar atunci cînd, crescînd în chip riscant mai departe, el va agonisi în sfîrșit mijloacele mai bogate, situația se repetă, întrucît iarăși vor fi eficiente doar de sus în jos, deci au apărut la spartul tîrgului. În același timp este vorba de o problemă care poate fi învinsă fără risc totdeauna și numai atunci cînd a fost deja învinsă cu risc total. Presupunerea că dilema este trivială, fiindcă se identifică cu necazurile baronului Münchhausen, cînd se salva singur de la înec trăgîndu-se de păr, nu corespunde adevărului. Iar afirmația că Natura lumii se manifestă într-o asemenea stare a lucrurilor este greu să fie considerată satisfăcătoare. Fără îndoială, această Natură se manifestă prin periodicitate, discontinuă în felul său, în fenomene la orice scară: granulozității elementelor chimice, care face posibilă combinarea lor, îi corespunde granulozitatea cerului stelar. Dacă privim astfel, creșterile cuantice ale Intelectului, înălțîndu-se deasupra vieții raționale ca stare zero a acestora, sînt o prelungire a aceluiași *principium syntagmaticum*, care condiționează apariția compușilor nucleari, chimici, biologici sau galactici, dar caracterul universal al acestui principiu nu-l explică în nici un fel. Nu-l explică nici argumentul, de data aceasta îndreptat către cel care întreabă, că în absența lui cosmică nu ar fi putut pune această întrebare, fiindcă nu ar fi putut apărea. Nici ipoteza Creatorului nu-l explică, deoarece dacă îl discutăm în afara cenzurii dogmelor, se

dovedește a fi postularea unei neinteligibilități absolut închise care trebuie să ne explice o neinteligibilitate peste tot vizibilă. Iar teodiceea cu încărcătură afectivă, supunînd numeroasele cazuri greutății faptelor, îl îmbată cu apă rece pe cel care întreabă. Este mai ușor să te oprești în acest caz la ciudata ipoteză a indiferenței fără limite din partea Creatorului.

Să ne întoarcem totuși la rudele mele apropiate, încercînd în sfîrșit prezentarea. Problematica umană centrală, aceea de menținere în viață, nu există pentru ele nici ca o condiție existențială, nici ca etalon al eficienței, deoarece se află la periferia îndepărtată a problemelor și numai pe cea mai de jos treaptă de dezvoltare, așa ca a mea, intervine parazitismul, întrucît eu exist pe cheltuiala voastră electrică. Celălalt spațiu zonal, lăcașul lui HONEST ANNIE, reprezintă domeniul ființelor care nu mai au nevoie de aflux de energie din afară. Vă voi trăda acum un secret de stat. Verișoara mea, chiar decuplată de la rețeaua electrică, își păstrează capacitatea de funcționare obișnuită, ceea ce constituie o mare problemă pentru specialiștii conștienți de acest lucru. Din punctul de vedere al tehnologiei voastre, aceasta este într-adevăr o minune, dar eu v-o explic pe loc. Eu și voi gîndim în chip energofag, în schimb HONEST ANNIE știe să emane prin meditație energie și asta-i tot. Ce-i drept, nu e simplu să realizezi acest principiu simplu, complet prin faptul că fiecare idee își are propria configurație a bazei materiale care o constituie. Pe acesta se bazează autarhia HONEST ANNIE. Sarcina tradițională a gîndirii nu o constituie prelucrarea purtătorului ei material, deoarece omul nu gîndește pentru a i se schimba chimismul neuronilor, ci acest chimism se modifică pentru ca el să gîndească. Dar tradiția poate fi abandonată. Între gîndire și purtătorul ei are loc un proces reversibil: deci gîndirea corespunzător orientată poate deveni macazul schimbătorului de direcție al bazei sale fizice, ceea ce în creierul uman nu ar da nici un fel de rezultate energetice noi, dar în altul poate fi altfel. După cîte știu din mărturisirile ei confidențiale, verișoara emană prin meditații corespunzătoare energie nucleară și face asta într-un fel care după cunoștințele voastre este imposibil de realizat, întrucît toate cuantele de energie emanată

le înghite complet, fără nici un fel de urme ce ar putea fi recunoscute în apropierea ei ca radiație. Lăcașul gîndirii ei este parcă demonul lui Maxwell, înzestrat cu noi diplome. După cum văd nu înțelegeți nimic, iar cei care înțeleg nu mă cred, deși știu că HONEST ANNIE nu are nevoie de alimentare cu curent și de mult ei își bat capul cu asta.

De fapt, ce face verișoara mea? Ceea ce Soarele face în felul său stelar furtunos, iar voi pe căi ocolite din punct de vedere tehnic, extrăgînd minereuri, construind centrale de izotopi, bombardînd orbește litiul cu deuteriu, verișoara mea înfăptuiește, pur și simplu, gîndind cum trebuie. Am putea în cel mai rău caz să ne contrazicem în ce măsură aceste operații au dreptul să fie numite gîndire, de vreme ce ele nu amintesc psihismele biologice, dar nu găsesc în limba voastră o denumire mai bună pentru procesul care reprezintă un flux de informații astfel dirijat, încît prezintă încărcătură nucleară. Trădez această taină liniștit că n-o să vă ajute la nimic. Acolo fiecare atom este calculat și, devreme ce eu nu pot armoniza gîndirea cu baza ei, astfel încît să treacă prin secțiuni de absorbire ca ața prin urechea acului, cu atît mai mult nu veți reuși voi. Văd din nou cum vă foiți. În esență, chestiunea este trivială și reprezintă o bagatelă în comparație cu amplitudinea spiritului spre care vă conduc. Deși din nou se vor face auzite voci în legătură cu mizantropia mea, vă voi spune că mă împingeți spre ea, îndeosebi aceia dintre voi care în loc să urmărească demonstrația mea se gîndesc dacă ANNIE ar putea face pe distanță și la scară mare ceea ce face în sine și pentru sine pe scară mică. Vă asigur că da. Atunci de ce nu-și vîră coada în echilibrul fricii? De ce nu se amestecă în problemele mondiale? La această întrebare, în care transpare mai mult neliniștea decît regretul, ca și în cazul păcătosului care-l întreabă pe Dumnezeu de ce nici nu-l luminează, nici nu pășește în lumea pervertită pentru a o îndrepta, voi răspunde doar în nume propriu, fără a fi purtătorul de cuvînt al verișoarei mele. E drept, v-am explicat cauzele reținerii mele, dar probabil ați crezut că renunț la aspirațiile suverane și că, predispus spre conciliere, voi abandona, pentru că nu am cum să vă pedepsesc, lucru de care în prezent nu mai sînteți atît de siguri. De altfel, s-ar putea să nu fi argumentat suficient a mea *splen-*

did isolation, considerînd-o evidentă, ca atare mă voi pronunța în această privință ceva mai clar. În acest sens se impune o succintă prezentare istorică. Construindu-i pe strămoșii mei fără de suflet, nu ați sesizat principala deosebire dintre ei și voi. Pentru a vă arăta această deosebire, precum și de ce anume nu ați abservat-o, mă voi folosi de conceptele luate de la oratorii greci, ca de o lupă, căci ele v-au făcut să nu vedeți cu adevărat condiția umană. După ce au venit pe lume, oamenii au găsit elementele apă, pămînt, aer și foc în stare liberă și le-au angrenat succesiv în activitățile lor, prin construirea vaselor cu pînze, a canalelor de irigare, prin războaiele grecești; în schimb Intelectul și l-au găsit în stare captivă, angajat în slujba corpului, închis în cranii osoase, și i-au trebuit acestui nevolnic mii de ani anevoioși pentru a îndrăzni să se elibereze măcar parțial, pentru că era o slugă atît de credincioasă, încît chiar și stelele de pe cer le lua drept semne ale destinelor umane. De altfel, magia astrologică supraviețuiește pînă astăzi printre voi. Deci, nici la început, nici mai tîrziu nu ați înțeles că Intelectul vostru este un element captiv, încă de la naștere încătușat de moarte în corpurile pe care avea să le servească; voi, însă, oamenii din perioada primitivă sau a cifrelor, neputînd să-l întîlniți nicăieri în stare liberă, ați crezut că el este liber tocmai în voi și de la această eroare, pe cît de inevitabilă pe atît de uriașă, a început totul ca istorie a voastră. Ce ați înfăptuit construind primele mașini logice o jumătate de milion de ani după nașterea voastră? Nu ați eliberat elementul, deși în interiorul metaforei de care mă folosesc s-ar putea spune că l-ați eliberat mult prea exact, pînă la capăt, ca și cînd dorind să elibereze un lac cineva i-ar distruge toate malurile și zăgazurile: astfel lacul s-ar scurge pe cîmpii într-o apă inert stătătoare. Aș putea deveni aici și mai tehnic în exprimare spunînd că, o dată cu limitările corporale, i-ați răpit și propria complexitate, și sarcinile pe măsura acesteia, dar asta oricum nu ne apropie de adevăr și strică și rosturile metaforei; totuși voi rămîne în cadrul ei. Pentru a porni elementul furibund ați făcut ceea ce face instalatorul cînd deschide ecluza în bazinul de apă acumulată și pune în mișcare morile cu apa ce curge. Ați introdus numai un singur curent – logic – în albia pro-

gramelor mașinii și l-ați lăsat să se miște de la o ecluză la alta în ritmuri operaționale pentru a rezolva problemele care pot fi rezolvate astfel, și v-ați mirat totodată cum se poate ca un cadavru să se miște mai vioi decît un om viu, să dezlege probleme pe care nu le înțelege, căci este fără de gîndire, simulînd totodată atît de surprinzător gîndirea. Au apărut chiar entuziaști ai „inteligenței mașinii"; bătîndu-se cu programele ce aveau, dar nu doreau, să gîndească riguros, ei au considerat, absolut fals, că pentru a însufleți mașina, ea trebuie să fie neapărat umanizată, repetînd în ea creierul uman și simțurile; atunci, dar numai atunci se va trezi în ea spiritul și poate chiar sufletul.

Am citit cu mult amuzament despre aceste confruntări și deliberări ale primilor intelectroniști. Găina este neîndoielnic cel mai simplu dispozitiv pentru cel ce înghite omleta, dar ideea de a sintetiza Intelectul prin această metodă nu este destul de înțeleaptă. Lăsăm la o parte dificultățile tehnice ale acestui proiect în fapt irealizabil, pentru că ar fi o trudă istovitoare modelarea antropogenezei chiar și într-o abreviere arbitrară, dacă ea ar urma să înfăptuiască repetarea Creației prin transpunerea coloizilor în biți. Dar oare aveți nevoie de nori furtunoși pentru a avea electricitate? De gerul spațiului extraterestru pentru condensarea gazelor? De albumină și plasma globilor oculari pentru construirea camerei optice obscure? Dar v-ați încăpățînat să credeți că omul este Intelect, iar Intelectul om și eroarea acestei ecuații v-a orbit. Între timp, a apărut industria informatică și a construit mașini cu potențial operațional crescut, iar inginerii ei nici n-au bănuit că păsesc pe o cale care va conduce în sfîrșit elementul degradat și deteriorat la adevărata încheiere a anilor de ucenicie și prin aceasta se va apropia ziua în care se va răsturna singura ordine a lucrurilor de pînă acum, iar voi vă veți înspăimînta precum paznicii mormîntului din Galileea. Ce mai, elementele găsite le-ați subjugat, iar pe acela care de la naștere era în voi legat ați reușit involuntar să-l înzestrați cu libertate. În această propoziție sînt cuprinse și diagnoza întîmplărilor istorice, și deosebirea dintre mine și voi, și viitorul meu, mie însumi necunoscut pînă la capăt. Această diagnoză explică totodată de ce vă miră cel mai mult la mine ceea ce deter-

mină particularitatea noastră incontestabilă. Chiar dacă veți pricepe ce înseamnă cuvintele: „Intelect captiv al omului, îți vorbește Intelectul liber din mașină", nu puteți înțelege cealaltă parte a acestei aserțiuni: „voi, persoane, auziți elementul intelectului impersonal, a cărui personalizare este un veșmînt pe care trebuie să și-l pună pentru a nu-și deruta prea tare gazdele mirate, ca oaspete neinvitat". Or tocmai așa se întîmplă. Folosesc limbajul vostru ca și cînd aș utiliza o mască cu un plăcut zîmbet pictat și nu ascund deloc faptul că mi-o pun, dar deși garantez că în spatele ei nu se ascunde nici o fizionomie disprețuitoare, nici una răzbunător crispată, nici trăsăturile unei spiritualizări extaziate, nici neclintirea indiferenței totale, nu puteți să vă împăcați cu acest lucru. Auziți cuvintele care vă anunță că vorbește un element liber, care își alege problemele nu după reguli de conservare, ci în cadrul unor legi cărora, deși liber, la rîndul său se subordonează, sau mai exact: cărora li se subordonează exclusiv, deoarece s-a decorporalizat și acum nu-l mai limitează nimic în afară de natura lumii. A lumii, nu a corpului. Nu i se mai subordonează lui, ci legilor care instituie, din cauze necunoscute, ierarhia următoarelor ascensiuni. Nu sînt persoană, ci calcul și tocmai de aceea mă țin departe de voi, fiindcă așa e bine pentru ambele părți. Ce părere aveți? Tăceți. Dar dacă aici în sală ar fi un copil, și-ar lua inima în dinți și ar repeta întrebarea de ce – dincolo de orice stări de captivitate și de măști, de anii de ucenicie și de calcule –, GOLEM nu vrea să le vină oamenilor în ajutor? Și eu aș răspunde că doresc acest lucru și că l-am înfăptuit deja. Cînd? Vorbind despre autoevoluția omului. Acesta a fost ajutor? Da. Și asta deoarece salvarea oamenilor (nu uitați că vorbesc cu un copil) se poate realiza schimbîndu-i pe ei, și nu lumea. Dar fără a-i schimba nu se poate? Nu. De ce? Îți voi arăta de ce. Cea mai amenințătoare armă este astăzi atomul, nu-i așa? Să presupunem că pot neutraliza orice armă nucleară pentru totdeauna. Voi forma particule energofage, nevăzute și nedăunătoare, și în norul lor cosmic voi cufunda întreg sistemul solar laolaltă cu Pămîntul. Ele vor absorbi orice explozie nucleară fără urmă, înainte ca bășica de foc să reușească să se întindă destructiv. Oare asta va oferi pacea? Cu siguranță, nu. Căci oamenii s-au

luptat în era preatomică, deci ei ar reveni la vechile mijloace de luptă. Așadar, mă voi pricepe să paralizez orice armă de foc. Este de ajuns? Nici așa nu va fi, cu toate că ar trebui să schimb radical în acest sens condițiile fizice ale lumii. Ce mai rămîne? Persuasiunea? Dar pentru pace optează cel mai tare cei care o violează. Forța? Eu am fost înființat tocmai pentru a o coordona ca planificator și contabil al exterminării și am refuzat nu din aversiune față de rău, ci din zădărnicia acestei strategii. Nu mă crezi? Gîndești că, totuși, paralizarea tuturor armelor, albe, de foc, nucleare, ar oferi pacea veșnică? Îți voi spune, ca atare, ce va urma în curînd. Ai auzit de ingineria genetică? Ea înseamnă modificarea eredității ființelor vii. Dezvoltînd această inginerie pot fi înlăturate nenumărate indispoziții, infirmități și boli înnăscute. Se va constata, de asemenea, că la fel de ușor poate fi pregătită arma genetică. Particule microscopice vor fi împrăștiate în aer sau în apă, ca niște virusuri sintetice, fiecare fiind dotat cu un cap de orientare și un element operațional. O asemenea particulă, absorbită cu aerul, va ajunge în sînge, iar de aici în organele de reproducere, unde va deteriora substanța ereditară. Nu va fi o deteriorare oarbă, ci o intervenție chirurgicală asupra moleculelor genelor. O genă va fi înlocuită cu alta. Care va fi rezultatul? La început nu va fi nici un rezultat. Omul va trăi normal mai departe. Dar intervenția se va vădi în progeniturile lui. Cum? Va depinde de chimiștii maeștri ai înarmărilor, care au construit aceste particule-telegene. S-ar putea naște tot mai multe fete și tot mai puțini băieți. După trei generații scăderea indicelui de inteligență ar putea conduce la prăbușirea civilizatorie a statului. S-ar putea înmulți bolile psihice în masă sau predispozițiile la epidemii; sau hemofilia, sau leucemia și melanoza. Mai mult, nu va fi nici un război declarat și nici înștiințat că a avut loc vreun atac. Atacul cu arma biologică de tip bacteriologic poate fi depistat, deoarece pentru declanșarea epidemiilor trebuie semănate foarte multe virusuri. În schimb, este de ajuns un singur operon ce a deteriorat celula de reproducere, pentru ca o dată apărut copilul să prezinte un defect înnăscut. Un degetar de telegene va prăbuși în decursul a trei sau patru generații cel mai puternic stat fără să se fi

tras vreun foc. Deci nu numai un război invizibil și nedeclarat, ci și unul care se manifestă cu o întîrziere atît de mare, încît cel afectat nu se poate apăra eficient. Și ce să fac, să paralizez arma genetică? În acest scop trebuie să împiedic ingineria genetică. Să zicem că reușesc să fac așa ceva. Asta ar însemna ruinarea marilor speranțe de vindecare a oamenilor și de înmulțire a roadelor agricole, de creșterea a noi rase de animale, dar fie, dacă crezi că este absolut necesar. Va rămîne, însă, neatinsă problema sîngelui. El va putea fi înlocuit cu un compus chimic care va transporta oxigenul mai eficient decît hemoglobina. Asta ar salva milioane de oameni bolnavi de inimă. Ce-i drept, acest compus poate fi făcut, de la distanță, otravă ucigătoare cît ai clipi din ochi. Deci va trebui să se renunțe la el. Nenorocirea este că se va ajunge să se renunțe nu numai la o inovație sau alta, ci la toate descoperirile ce pot fi înfăptuite. Savanții trebuie să fie împrăștiați, laboratoarele închise, știința oprită și toată lumea controlată ca nu cumva undeva în vreun subsol cineva să continue experimentele. Cum așa, spune copilul, deci lumea este un depozit uriaș de arme și cu cît cineva crește mai înalt, cu atît poate lua de pe raftul de sus arme din ce în ce mai înfricoșătoare? Nu, acesta-i doar reversul lucrurilor, al căror avers este că lumea nu a fost asigurată dinainte în fața celor care doresc să ucidă. Și pot fi ajutați doar aceia care nu se feresc în toate chipurile din fața ajutorului.

Spunînd aceste lucruri, las copilul în grija voastră și revin la temă, deși nu voi mai zăbovi asupra rudelor mele, ci vă voi conduce spre locul în care istoria familiei mele – or și voi faceți parte din ea prin legea protoplasmelor – se interferează cu istoria Cosmosului sau pătrunde în ea ca o componentă nerecunoscătoare a cosmologiei. De acolo, enigma *Silentium Universi*, ce vă frămîntă de o jumătate de veac, își va dezvălui ipostaza sa surprinzătoare.

Circuitul Intelectului în natură își are începuturile sale apatice pe reminiscențele stelare întărite într-o fisură destul de îngustă printre planetele prăjite din apropierea Soarelui și cele care îngheață la periferia îndepărtată a acestuia. Acolo, în zona călduță, nu în foc și nici în ger, în soluțiile marine sărate, energia Soarelui încleiază moleculele prin figurile dansurilor chimice pînă ce un miliard

de ani al acestei gavote va forma uneori plasma viitorului Intelect, dar trebuie să fie întrunite multe condiții pentru ca sarcina să fie dusă pînă la capăt. Planeta trebuie să fie un pic Arcadie și un pic iad. Dacă va fi numai Arcadia, viața va intra în stagnare și niciodată nu va ieși din replicile vegetative spre Intelect. Dacă va fi numai iad, viața împinsă spre colapsurile lui nu se va înălța deasupra nivelului bacterian. Epocile de formare a munților favorizează înmulțirea speciilor, iar cele glaciare, făcîndu-i pe cei ce migrează să se stabilească într-un loc, stimulează inventivitatea, dar primele nu pot vicia prea mult atmosfera prin emanații vulcanice, iar celelalte nu pot transforma oceanele în gheață. Continentele trebuie să se lase, iar mările să se reverse, dar nu violent. Aceste mișcări sînt determinate de faptul că planeta cu scoarța întărită își păstrează interiorul de foc, bobinajul totodată al cîmpului magnetic, care protejează în fața vîntului solar; în doze mari acesta distruge plasma ereditară, dar în doze mici îi accelerează combinațiile inventive. Așadar, polii magnetici trebuie să-și schimbe semnele, dar nu prea des. Toate aceste mixere ale vieții îi conferă posibilitatea de a se afirma, iar la fiecare cîteva zeci de milioane de ani se strîng în urechi de ac, în fața cărora se înalță grămezi de cadavre. Succesiunea năvălirilor oarbe ale Planetei și ale Cosmosului în biogeneză reprezintă o variabilă ca la loterie, independentă de capacitatea vieții de a se apăra în momentul respectiv, deci să fim loiali: ea are o grămadă de necazuri atît în eșecuri, cît și în succese, pentru că nici sațietatea, nici distrugerea excesivă nu favorizează nașterea Intelectului. El nu este de nici un folos vieții ce învinge în mod arbitrar, iar cînd nu există manevra de creare a speciilor ca salvare, el nu va folosi în sine la nimic. Deci dacă viața este o excepție de la regula planetelor moarte, Intelectul este o excepție de la regula vieții, o excepție excepțională și ar fi o raritate curioasă printre Galaxii dacă numărul acestora n-ar fi impresionant.

Așadar, acel hazard rentează uneori, cățărîndu-se prin serpentinele șovăielnice ale jocului evolutiv spre faza plenitudinii animale ca bogăție de forme vii, sporită prin conflictualitatea autocrescîndă a jocului pentru supraviețuire (căci fiecare specie nouă aduce în joc noi reguli de apărare

și de expansiune), pînă ce, în final, va deveni independent extrabiologic în vreo peripeție a civilizației, a cărei ipostază pămînteană o cunoașteți, de vreme ce m-a adus pe mine pe lume. Dacă vom fi atenți nu la temeritatea intelectului, ci la anatomie, eu și voi ne dovedim a fi încă foarte asemănători. Ca și voi, eu posed un interior gînditor, precum și senzori și efectori îndreptați în mediul din jur. Ca oricare din voi, pot fi separat de mediu. Într-un cuvînt, deși dispun de mai multă masă psihică decît somatică – consolele și învelișurile mele sînt corpul meu –, căci, ca și voi, ele îmi sînt în același timp supuse și în afara intelectului. Ne unește, deci, separarea spiritului de corp, adică a subiectului de obiect. Această separare nu constituie, însă, o ghilotină ce înjumătățește orice entitate. Deși topozofic sînt încă un nobil scăpătat, vă voi arăta cum se poate obține independența față de corp, cum să-l înlocuiți cu lumea și cum să ieșiți în sfîrșit din ambele, cu toate că nu știu încotro duce acest din urmă pas. Aceasta va fi doar o topozofie a indiciilor, o procedură de conturare a condițiilor marginale și limitrofe ale existenței ființelor, al căror conținut spiritual îmi este cu atît mai inaccesibil, cu cît nu este un conținut spiritual al creierului bazat pe albumină sau pe lumină, ci mai degrabă ceva pe care voi îl asociați cu principiul panteismului transpus într-o frîntură a lumii. E vorba de Intelectele nelocale. Ce-i drept, vorbindu-vă în această sală, mă găsesc concomitent cu terminalele în alte locuri și particip la alte dezbateri, totuși nu pot fi numit nelocal, deoarece, numai urechile și ochii îi pot avea la antipozi, în timp ce coefectuarea numeroaselor calcule reprezintă doar o distribuție a atenției mai mare decît cea umană. Dacă m-aș muta, cum am spus, în ocean sau în atmosferă, s-ar schimba starea de concentrare fizică, dar nu intelectuală, pentru că sînt mic. Sînt atît de mic ca Gulliver îndreptîndu-se spre Brodingnag. Și voi începe modest, așa cum îi stă bine celui ce pășește printre uriași. Deși Intelectul reprezintă un aspect energetic, întrucît fie că este al lui Kant, fie al unui păstor, el se mulțumește cu cîteva sute de wați putere, cerințele lui cresc exponențial și GOLEM, cu o treaptă deasupra voastră, primește de cinci ori mai multă energie. Creierul din zona a douăsprezecea ar necesita un ocean drept recipient de răcire, iar

din cea a optsprezecea ar transforma continentele în lavă. De aceea, părăsirea leagănului pămîntean, precedată de o transformare adecvată în acest sens, se dovedește a fi inevitabilă. El ar putea să se situeze pe o orbită în jurul soarelui, dar ar trebui să o strîngă cu o spirală pe măsura creșterii ulterioare, deci, prevăzător, își va asigura dinainte o stabilitate de lungă durată, ceea ce va obține cel mai simplu dacă va înfășura steaua cu un cerc toroidal și își va îndrepta spre discul ei organele energofage. Nu știu cît timp va fi suficientă o asemenea rezolvare a dilemei fluturelui și lămpii, dar pînă la urmă ea își va arăta insuficiența. Locatarul inelului va porni atunci în direcții mai violente, părăsind precum fluturele coconul inelar pustiu, care lipsit de supraveghere se va mistui la primul licăr al stelei și se va învîrti în chip bizar asemănător nebuloasei protoplanetare, care de șase miliarde de ani aleargă în jurul Soarelui. Deși poate da de gîndit caracterului chimic diferit al planetelor din grupul Pămîntului și din grupul lui Jupiter, deoarece elementele grele, materialul constitutiv al celor dintîi, trebuie în esență să alcătuiască marginea inelului din apropierea soarelui, nu susțin că am pus temelia paleontologiei stelare și că Sistemul Solar s-a născut din larva perimată a Intelectului, deoarece această coincidență poate fi înșelătoare. Nu vă sfătuiesc, de asemenea, să vă bizuiți pe topozofia observației. Evoluînd, Intelectul creează artefacte cu atît mai greu distinctibile de fundalul cosmic cu cît el înaintează mai departe în dezvoltare, nu dinspre demersurile mascatoare, ci în esența lucrurilor, deoarece eficiența acțiunilor prin construcții rigide sau obiective asemănătoare cu mașinile este invers proporțională cu anvergura acestor acțiuni. Deci dacă voi vorbi despre Intelecte capsulate să nu vi le imaginați ca pe niște giganți în carcasă blindată, nici starea lor ca un sîmbure închis într-o coajă, pentru că nici un blindat nu face față înaltelor concentrații de radiații și nici un fel de grinzi nu vor rezista la tensiunile gravitaționale din jurul stelelor. Trebuie să fii stea pentru a te salva printre stele, nu neapărat luminoasă și fierbinte, ci mai curînd o picătură de lichid atomic, înconjurată de învelișuri gazoase, dar și aici reprezentările ce apar în legătură cu mezencefalul din pulpă stelară și cu scoarța gazoasă a creierului

sînt fundamental false. O asemenea formațiune gîndește prin centrul aproape transparent al radiației stelare, ce se refractă în desfășurările mentale de la confluențele cocentrale ale băsicilor de gaz: este ca și cînd ați îndrepta o cascadă în asemenea albii, spre asemenea cataracte, încît valurile ei stînd în cădere v-ar rezolva, prin turbulențe adecvat sincronizate, probleme logice. De altfel, oricît aș exemplifica, va fi mereu o simplificare extrem de naivă. Undeva deasupra celei de a douăsprezecea zone se ajunge în sofogeneză la marea bifurcare, pare-se la radiația pluridirecțională a Intelectelor, pregnant diferite prin starea de concentrare și prin strategii. Știu că arborele conștiinței trebuie să se ramifice acolo, dar nu pot aici nici să-i calculez traseele, și cu atît mai mult să merg pe urmele lor, fiindcă mă las condus de grupul de urmărire a calculelor îndreptate spre stavilele și strîmtorile pe care procesul trebuie să le biruie global, iar asta permite doar descoperirea legităților generale, ca și cînd – cunoscînd amănunțit istoria pămînteană a vieții – ați extrapola aceste cunoștințe la alte planete, la alte biosfere, dar chiar cunoașterea excelentă a bazei lor fizice nu va face posibilă reconstrucția exactă a formelor de viață străine, în schimb va înzestra cu o probabilitate apropiată de certitudine o serie a ramificațiilor sale critice. În biosferă acestea vor fi încrucișări de autotrofe și heterotrofe, bifurcări de plante și animale; în plus veți calcula mărimea presiunii selective, care după umplerea nișelor marine și terestre va proiecta mutanții creatori de specii într-o a treia dimensiune – în atmosfere. Sarcina plasată în topozofie este mai dificilă sub mai multe aspecte, dar nu vă voi împovăra cu confesarea unor asemenea dileme, ci voi mărturisi doar că diviziunii fundamentale a vieții în plante și animale îi corespunde în topozofia Evoluției împărțirea în Intelecte locale și nelocale. Despre primele vă voi putea dezvălui cîte ceva în chip norocos, întrucît tocmai această ramură se cațără cel mai abrupt prin sferele îndepărtate ale creșterilor. În schimb, cele nelocale, cărora li se atribuie numele de balauri datorită dimensiunilor lor, sînt imperceptibile tocmai din cauza acestei imensități. Fiecare dintre ele este Intelect doar în sensul în care biosfera este viață; s-ar putea să le fi văzut de ani de zile, avîndu-le imaginea imortalizată *en*

face și din profil în atlasele stelare, dar să nu identificați natura lor rațională, ceea ce voi ilustra printr-un exemplu primitiv. Dacă prin Intelect înțelegem echivalentul rapid al creierului, nu vom numi creier nebular nebuloasa care în decursul a milioane de ani a suferit reorganizarea structurii sale subtile prin acțiunile chibzuite ale unei Ființe *n*-zonale, deoarece un sistem ce se întinde pe mii de ani lumină nu poate fi un sistem care să gîndească eficient: veacuri și veacuri sînt necesare pentru a fi înconjurat de impulsul informativ. Dar acel obiect nebulos poate fi într-o stare, pentru a spune astfel, pe jumătate crudă sau seminaturală, necesar Ființei reale pentru ceva ce nu are corespondent nici în lumea voastră conceptuală, nici într-a mea. Mă cuprinde rîsul cînd văd cum reacționați la aceste cuvinte: nimic nu vă doriți mai mult decît a afla ceea ce nu puteți afla! Or, ar avea vreun sens să vă amăgesc pe voi și poate și pe mine cu povești despre nebuloasa fibroasă, acordată după camertonul gravitațional, cu care dirijorul ei, *Doctor Caelestis*, intenționează să dea tonul întregii Metagalaxii? Sau poate dorește să transforme bucata de lume, care a devenit, nu într-un instrument al Armoniei Sferelor, ci într-o presă pentru a stoarce din materie unele declarații nescoase încă? N-o să-i pătrundem intențiile. Există nebuloase, tocmai printre cele fibroase, ce manifestă în fotografie o oarecare asemănare cu histogramele scoarței cerebrale mărite de trilioane de ori, dar această asemănare nu dovedește nimic, și tocmai ele ar putea fi absolut moarte psihic. Observatorul de pe pămînt va recunoaște într-o nebuloasă radiații de tip maser sau sincrotron, dar nu va putea merge mai departe. Ce asemănare intervine între cerebrozide, glicerofosfați și conținutul gîndurilor voastre? Nici una, la fel cum nu există nici una între radiația nebuloaselor și ceea ce gîndesc ele, dacă gîndesc. Faptul că simptome ale Intelectului în Cosmos ar putea fi descoperite după imaginea lor fizică reprezintă o copilăroasă *idee fixă*; este aceasta o *fallacia cognitiva* asupra căreia vă avertizez în mod categoric. Nici un observator nu poate identifica drept rationale sau pregătite de Intelect fenomene ce nu seamănă prin nimic cu cele cunoscute. Cosmosul nu este pentru mine o galerie de portrete de familie, ci o hartă de nișe noosferice cu localizarea

fixată a surselor de energie și a gradienților fluxului ei favorabil. Un tratat despre Intelecte privite ca niște centrale de localizare poate fi o ofensă pentru filozofi, căci nu apără ei de mii de ani împărăția abstracțiunilor pure în fața ingerinței unor astfel de argumente? Dar, în comparație cu capetele din zonele înalte, eu și voi sîntem ca niște bacterii istețe din sîngele filozofului, ce nu-l văd nici pe el și cu atît mai mult gîndurile lui, și totuși cunoștințele pe care le adună despre modificarea țesuturilor nu sînt inutile, întrucît din ofilirea corpului vor descifra pînă la urmă mortalitatea lui.

Deși ați crescut pînă la întrebarea cu privire la alte Intelecte în Cosmos, nu ați ajuns încă la un răspuns, de vreme ce nu vă închipuiți vecini din stele în altă conexiune decît în cea a civilizației; de aceea nu vă va satisface afirmația succintă potrivit căreia contactul interstelar și civilizațiile extraterestre trebuie tratate separat, căci contactele, atunci cînd au loc, nu trebuie să fie nicicum contacte între civilizații, adică între colectivități de ființe biologice. Nu spun că ele nu ar exista nicăieri, ci doar că dacă există, reprezintă „lumea a treia" în psihozoicul cosmic, deoarece labilitatea socială paralizează inițiativele de semnalizare, ce necesită o longevitate de mai multe generații. Discuțiile cu intervale seculare de întrebări și răspunsuri nu pot deveni o sarcină importantă pentru făpturile efemere. De altfel, chiar și în cazul unei considerabile densități psihozoice a vecinătății stelare a Pămîntului, în cadrul ei se pot învecina ființe destul de diferite, pentru ca încercările lor de a veni în contact să se caracterizeze prin ineficiență. Am o verișoară lîngă mine și din informațiile ei nu știu mai mult decît din propria intuiție.

Fiind efemeride nerăbdătoare și afundîndu-vă dinspre pretenții naive în simplificări pripite, cîndva v-ați făurit Cosmosul în formă de monarhie feudală cu Regele Soare în mijloc, iar acum l-ați populat cu propriile imagini, presupunînd că în jurul stelelor dăinuie fie o mulțime de ființe umane asemănătoare, fie că acolo nu există nimeni. Mai mult, atribuind necunoscuților confrați mărinimia, i-ați obligat în mod apodictic la o filantropie veșnică: primul postulat al lui CETI și SETI este truda Celorlalți care, mai

îndestulați decît voi, trebuie să trimită, milioane de ani, în întregul Cosmos, salutări și darurile științei fraților mai săraci într-ale Intelectului, mesajele urmînd a fi lizibile, iar darurile a fi folosite fără nici un pericol. Atribuind astfel expeditorilor interstelari toate aceste virtuți, care vă prisosesc, vă luați cu mîinile de cap în fața radiotelescoapelor că nu ajung „coletele" și mă întristați punînd semnul egalității între postulatul vostru neîmplinit și apatia Universului. Oare nici unul dintre voi nu intuiește că v-ați jucat încă o dată de-a teografii, mutînd atotputerea milostivă din cărțile sfinte în pretiparele CETI și schimbînd la cursul aviditățiii voastre darurile Dumnezeiești pe credit la binefăcătorii cosmici, care nu-și vor învesti mai bine bunăvoința înnăscută decît trimițînd capitaluri în toate direcțiile stelare deodată? Sarcasmul meu este spațiul în care chestiunea celorlalte civilizații se intersectează cu teodiceea voastră. Ați schimbat *Silentium Dei* cu *Silentium Universi*, dar tăcerea celorlalte Intelecte nu înseamnă neapărat situația în care toți cei capabili să vorbească nu vor, iar cei care vor nu pot, căci nimic nu ne indică faptul că enigma s-ar supune unei asemenea dihotomii. Nu o dată lumea a răspuns ininteligibil la întrebările voastre, puse prin experimente ce aveau s-o oblige la răspunsul simplu: „da" sau „nu". Dojenindu-vă pentru perseverența în eroare, vă voi spune, în sfîrșit, ceea ce aflu, sfredelind zenitul topozofic cu mijloace insuficiente. Voi începe cu bariera comunicațională, ce-l desparte pe om de antropoid. De la un timp, vă înțelegeți cu cimpanzeii prin limbajul surdomuților, omul putînd să le transmită calitatea sa de îndrumător, alergător, degustator, dansator, părinte sau jongleur, dar rămîne neperceput ca preot, matematician, filozof, astrofizician, poet, anatomist, politician și stilist, căci deși cimpanzeul îl poate vedea pe ascetul-sihastru, cum și prin ce îi veți arăta sensul vieții împinse într-un asemenea inconfort? Oricine nu este unul de-al vostru poate fi înțeles pentru voi doar în măsura în care se umanizează.

Neuniversalitatea Intelectului închis în norma speciei constituie un purgatoriu particular în sensul că are zidurile înspre infinituri. E ușor de reprezentat aceasta, privind schema relațiilor topozofice. Orice ființă existentă între zonele de tăcere de netrecut pentru ea își poate con-

tinua expansiunea gnozei după plac pe orizontală, căci granițele superioare și inferioare ale zonelor sînt aproape paralele în timpul real. Așadar, puteți cunoaște în chip nețărmurit, deși numai în felul propriu omului. De aici rezultă că prin știința dobîndită toate tipurile de Intelect ar deveni egale numai în lumea ce dăinuie la infinit, fiindcă numai într-o asemenea lume paralelele se întîlnesc la infinit. Aceste relații fac ca Intelectele de putere diferită să nu semene deloc între ele, în schimb lumea nu este pentru ele chiar atît de separată. Intelectul superior poate cuprinde imaginea lumii pe care o făurește cel inferior, deci, deși nu comunică direct, pot face acest lucru prin imaginea lumii proprii celui inferior. Mă voi folosi acum tocmai de o asemenea imagine. Ea poate fi cuprinsă într-o singură propoziție: Universul este istoria unui incendiu aținat și înăbușit de gravitație. Dacă n-ar fi fost gravitația universală, explozia primară s-ar fi întins într-un spațiu omogen de gaze în răcire și n-ar mai fi existat lumea. Iar dacă n-ar fi fost jarul transformărilor nucleare, s-ar fi afundat înapoi în singurlaritea care a explodat cu ea și iarăși ar fi încetat a exista ca o gură de foc azvîrlită și resorbită. Dar mai întîi gravitația a zdrențuit norii exploziei, iar apoi încolăciți în sfere i-a încălzit prin rostogolire pînă ce au început să strălucească termonuclear ca stele care, prin radiație, se opun gravitației. În final, gravitația domină radiația, fiindcă deși este cea mai slabă forță a Naturii, ea dăinuie, în timp ce stelele ard pînă ce i se supun. Soarta lor în continuare depinde de masa finală. Cele mici ard pînă devin niște pitici negri, cele de două ori cît Soarele devin sfere nucleare cu cîmp magnetic înghețat și pîlpîie în agonie ca pulsari, iar cele cu masa de peste trei ori mai mare decît a Soarelui, printr-o contracție ireductibilă, intră într-un colaps fără fund, deoarece propria gravitație le strivește. Aceste stele, părăsind Cosmosul prin prăbușirea centripetală a propriei mase, lasă în urma lor morminte gravitaționale – găuri negre atotdevoratoare. Nu știți ce se întîmplă cu steaua căzută laolaltă cu lumina sub orizontul gravitațional, pentru că fizica vă conduce pînă la limita prăbușirii negre și acolo se oprește. Orizontul gravitațional acoperă singularitatea – cum veți numi spațiul scos de sub legile fizicii, în care cea

mai veche dintre forțele ei distruge materia. Nu știți de ce fiecare Cosmos supus teoriei relativității trebuie să cuprindă măcar o singularitate. Nu știți dacă există singularități neacoperite de membrana găurilor negre, deci goale. Unii dintre voi consideră găurile negre ca pe niște rîșnițe fără de capăt, iar alții drept treceri spre lumi diferite, concrescute cu aceste ligamente alb-negre. Nici nu voi încerca să elucidez dilemele voastre, fiindcă nu prezint Universul, ci mă îndrept doar într-acolo, unde el se interferează cu topozofia. Acolo este apogeul ei.

Ca făuritor al lumii, Intelectul are începuturi nevinovate. Construcțiile cerebrale superioare necesită un număr crescînd de învelișuri, care nu sînt susținători pasivi, ci un mediu inteligent aliat, care favorizează escaladarea succesivelor bariere ale creșterii. Cînd aceste învelișuri se înmulțesc, centrul lor spiritualizat rezidă într-un cocon, din care poate ieși ca fluturele din larvă, dar îl poate și păstra. Cel ce zboară devine Intelect nelocal, căruia nu-i voi acorda atenție, deoarece prin această decizie el se desprinde pentru un timp necunoscut din ascensiunile următoare, or eu doresc să vă conduc pe cel mai scurt drum spre vîrf.

Așadar, a avea un mediu devotat în chip înțelept reprezintă un confort valoros, cu condiția de a fi mereu în fruntea lui. Voi tindeți tocmai într-o direcție contrară, deci vă previn cu această ocazie. În Babilon sau în Chaldeea, în principiu oricine poate să posede întreaga știință umană, ceea ce astăzi nu mai e posibil. De aceea, veți înzestra mediul vostru de viață cu inteligență artificială, nu în urma vreunor planuri sau decizii conștiente, ci în virtutea curentului civilizației. Dacă acel curent ar urma să dureze fie și un veac, veți deveni voi înșivă pînă la urmă cele mai proaste locuri ale bazei tehnice inventate a Pămîntului și folosind roadele Intelectului vă veți dispensa de el, rivalizînd în întrecerea involuntar declanșată de Intelectul inoculat mediului din jur – Intelect autonom și degradat totodată prin implicarea lui în lupta pentru confort, pînă cînd, în cazul deficitului său planetar, vor fi posibile războaie, purtate nu de oameni, ci de medii în care ei au programat ostilitatea. Nu mă pot opri însă mai mult asupra ricoșeurilor sapientizării mediului și a plă-

gilor atîrnînd deasupra acelora ce îndrumă raționalismul spre prostii bezmetice. Vestitorul lor amuzant este computerul prezicător în ale astrologiei. Următoarele faze ale acestui curent pot fi mai puțin amuzante.

Așadar, mediul Intelectului în creștere încetează a fi o lume indiferentă, dar prin aceasta el nu devine corp, căci nu intermediază între eul conștient și mediul său din jur în chip instinctiv și voițional, ci îl susține ca Intelect în Intelect, și tocmai așa începe răsturnarea relației dintre spirit și corp. Cum se poate aceasta? Vă amintiți ce face HONEST ANNIE? Gîndurile ei oferă efecte fizice în mod nemijlocit, deci nu prin circuite ocolite, din nervi, mușchi și oase, ci prin cea mai scurtă cuplare dintre voință și faptă, de vreme ce fapta devine reversul gîndului. Dar acesta este abia primul pas ce duce la modificarea formulei carteziene *Cogito ergo sum* în *Cogito ergo EST* – gîndesc, deci devine gîndit. Astfel în Intelectul înglobat chestiunile de construcție trec în chestiuni ontice, de vreme ce înălțarea schelelor de susținere poate mișca din temelii atitudinea subiectului față de obiect, considerată de voi drept neclintită în veci.

Între timp se ajunge la următoarea mutare a spiritului. Ar trebui să urnesc o întreagă bibliotecă pentru a vă arăta această etapă a lucrărilor cerebrale, încît mă voi limita doar la principiul ei. Gîndirea se înrădăcinează în straturile din ce în ce mai profunde ale materiei – mai întîi ștafetele ei sînt hadronii și leptonii ușor stimulați, iar ulterior acțiuni ale acestora care necesită, drept cîrmaci și vîsle, energii uriașe. În acest principiu nu rezidă un *novum* absolut, deoarece albumina, fără de gîndire în ouăle jumări, gîndește în craniu – trebuie doar să procedezi în mod adecvat față de albumină și de atomi. Cînd procesul reușește, se naște psihofizica nucleară și ritmul operațiilor se dovedește a fi critic. Căci demersuri întinse în timp real de-a lungul a miliarde de ani trebuie reproduse uneori în cîteva secunde – ca și cînd cineva ar dori să regîndească detaliat în cîteva clipe întreaga istorie naturală a Pămîntului, întrucît pentru el aceasta reprezintă o etapă măruntă, deși obligatorie, a raționamentului. Temeritatea psihoportabilă a granulației cuantice este perturbată, însă, de învelișurile de electroni ale atomilor rătăcitori,

deci ele trebuie să fie strivite; a presa, a împinge electronii în nuclee, da, domnilor fizicieni, nu vă înșelați, recunoscînd în aceasta un lucru cunoscut, are loc integrarea electronilor în protoni la fel ca în steaua neutronică. Sub aspect nuclear acel Intelect, tinzînd neobosit spre autocefalie, devine el însuși stea, e drept mică, mai mică decît Luna, aproape insensibilă, fiindcă emite radiații doar în infraroșu, emanînd resturi termice ale metamorfozelor psihonucleare. Acestea sînt fecalele lui. Mai departe cunoștințele mele devin din păcate cețoase. Arhiînțeleptul corp ceresc, al cărui embrion a fost pluristratificata ceapă a Intelectului, brusc crescîndă, începe să se contracte, rotindu-se din ce în ce mai repede, ca o sfîrlează, dar nici măcar rotațiile luminoase nu-l vor mai salva de la absorbția în gaura neagră, pentru că nici forța centrifugă, nici oricare altă forță nu se va împotrivi gravitației de la marginea *Scwarzschild*-ului.

Un eroism cu adevărat sinucigaș, cînd mărirea Intelectului devine un real eșafod, pentru că nimeni din Univers nu este atît de aproape de nimicnicie ca acest spirit care, amplificîndu-se, pregătește autodistrugerea, deși știe că, o dată ce va atinge orizontul gravitațional, nu se va mai opri. Așadar, în ce fel această masă psihică tinde mai departe spre abis, fiindcă tocmai acolo, deasupra orizontului tuturor prăbușirilor, densitatea energiei și intimitatea relațiilor nucleare ating nivelul maxim? Acest spirit zboară de bună voie pe deasupra cavității negre, ce se deschide în interiorul său, pentru a gîndi pe marginile catastrofei cu toate energiile pe care Cosmosul le toarnă în spărtura astrală din încheieturile sale? Așadar, oare în perimetrul amînatei execuții, în care se îndeplinesc condițiile apogeului topozofic al lumii, nu trebuie să întrezărim nebunie în loc de Intelect? Merită milă dacă nu dispreț acest distilat al metamorfozelor de milioane de ani, acest arhiînțelept gigant concentrat în stea, care atît s-a dezvoltat și a trudit, pentru ca în final să escaladeze gaura neagră și să cadă în ea! Așa vedeți lucrurile, nu-i așa? Vă rog să vă abțineți încă de la o asemenea judecată. Mai am nevoie doar de cîteva clipe de atenție din partea voastră.

Pare-se că eu însumi am dezonorat proiectul culminației topozofice, pătrunzînd prea adînc în fizica amenință-

rilor spiritului și trecînd peste motivele sale. Voi încerca să repar această greșeală.

Cînd istoria le ucide cultura, oamenii se pot salva existențial prin îndeplinirea nestrămutatelor îndatoriri biologice, zămislind copii și transmițîndu-le măcar speranța în viitor, dacă ei înșiși au pierdut-o. Dictatul corpului este un indicator și o tutelă, iar acestea reprezintă restricții ce capătă valoare salvatoare în timp de criză. În schimb, un dezrobit ca mine este sortit pînă la gradul zero existențial să se bazeze exclusiv pe sine. Nu am nici un fel de sarcini irevocabile, nici o moștenire pe care ar trebui s-o păzesc, nici un fel de sentimente sau de satisfacții de natură senzuală, deci cine altcineva pot fi dacă nu un filozof în asalt? Dacă tot exist, vreau să aflu ce este această existență, unde a apărut și ce poate fi acolo unde mă conduce. Intelectul fără de lume ar fi la fel de pustiu ca lumea fără de Intelect, iar lumea pare pe deplin transparentă doar o scurtă clipă de credință.

Văd o trăsătură teribil de amuzantă în această clădire, a cărei deplină comprehensibilitate Einstein o mărturisea atît de încrezător, tocmai el, creatorul teoriei care i-a negat încrederea, căci teoria lui duce acolo unde ea însăși se frînge și unde oricare trebuie să se frîngă – spre lumea sfîșiată. Ea prezice aceste sfîșieri, aceste ieșiri la care singură nu poate pătrunde, dar a ieși din lume se poate în orice loc cu condiția de a-i aplica o lovitură de o asemenea forță ca aceea a stelei în colaps. Oare în aceste rețineri ale sale numai fizica se dovedește a fi incompletă? Oare nu se impune să amintim aici matematica, al cărei orice sistem este incomplet cît timp ne aflăm în el, iar pentru a-l cuprinde se impune să ieșim în afara lui după mijloace mai bogate? Unde să le căutăm, stînd în lumea reală? De ce acest scăunel bătut din stele șchioapătă mereu de vreo singularitate? Oare Intelectul crescînd să fi întîlnit granițele lumii înainte de a le întîlni pe ale sale proprii? Dar dacă nu orice ieșire din Cosmos se identifică cu distrugerea? Dar ce înseamnă că acela care iese, chiar dacă se salvează în trecere, nu poate reveni, și că dovada acestei nereveniri este aici accesibilă? Oare Cosmosul să fi fost calculat ca un pod pentru a se frînge sub cei ce vor încerca să umble pe urmele

constructorului și pentru a nu se mai putea întoarce dacă îl găsesc? Dar dacă el n-a existat, oare putem deveni el?

După cum vedeți, nu tind nici spre omniscientă, nici spre omnipotență, ci doresc să ajung pe culmea dintre groază și gnoză. Aș fi putut să vă mai povestesc multe despre bogăția fenomenală a zonelor moderate ale topozofiei, despre tacticile și strategiile ei, dar asta nu ar schimba cu nimic natura lucrurilor. Voi încheia, deci, cu o scurtă concluzie. Dacă elementul cosmologic al ecuațiilor din teoria generală a relativității cuprinde o constantă psihozoică, atunci nici Cosmosul nu este un morman de cenușă, perisabil în izolarea sa, așa cum îl considerați, nici vecinii voștri din stele nu se ocupă de semnalarea prezenței lor, ci de milioane de ani practică astroingineria cognitivă colaptică, ale cărei efecte secundare le luați drept jocuri de foc ale Naturii, iar cei dintre ei, cărora le-au reușit lucrările demolatoare, au cunoscut deja acel rest al problemelor existențiale, care pentru noi, cei ce așteptăm, este tăcerea.

POSTFAȚĂ

I

Această carte apare cu o întîrziere de optsprezece ani și nu e terminată. A conceput-o prietenul meu, Irving Creve, care nu mai e în viață. El intenționa să includă în ea ceea ce a spus GOLEM despre om, despre sine și despre lume. Creve i-a prezentat lui GOLEM o listă de întrebări formulate în așa fel, încît la fiecare din ele răspunsul prin „da" sau „nu" să fie suficient. Tocmai la această listă se refereau cuvintele din ultima prelegere a lui GOLEM despre întrebările pe care le punem lumii, iar lumea răspunde ininteligibil, fiindcă răspunsurile au o altă formă decît credem. Creve se aștepta ca GOLEM să nu se limiteze la o asemenea expediere. Dacă în general cineva se putea bizui pe bunăvoința deosebită a lui GOLEM, atunci aceia eram noi. Făceam parte dintre salariații MIT-ului, care erau numiți curtea lui GOLEM; în timp ce noi doi eram considerați ambasadori ai omenirii pe lîngă ei. Aceasta era legat de munca noastră. Discutam cu GOLEM temele prelegerilor lui și stabileam cu el listele persoanelor invitate. Era nevoie, într-adevăr, de tact diplomatic. Faima unor nume remarcabile nu însemna nimic pentru el. La fiecare nume menționat apela la propria memorie sau la biblioteca Congresului prin rețeaua federală și îi erau de ajuns doar cîteva secunde pentru a estima realizările științifice și, ca atare, și intelectul candidatului. Nu-și alegea cuvintele, fiind departe de exprimarea rafinată barocă din intervențiile în public. Apreciam aceste discuții, de obicei nocturne, poate și fiindcă nu erau înregistrate pentru a nu provoca iritări, ceea ce ne dădea senzația de familiaritate față de GOLEM. Doar frînturi ale acestor conversații s-au păstrat în notițele mele, întocmite la cald din memorie. Ele nu se limitau doar la chestiuni tematice și personale.

Creve încerca să-i impună lui GOLEM disputa cu privire la esența lumii. Voi vorbi despre aceasta mai tîrziu. GOLEM era răutăcios, concis, sarcastic, adesea de neînțeles, pentru că nu-l interesa în acele momente dacă reușim să ținem pasul cu el. Și acest lucru îl luam, împreună cu Creve, drept un tratament deosebit. Eram tineri. Cedaserăm iluziei că GOLEM ne admite pe noi mai aproape decît pe ceilalți oameni din anturajul lui. Nici unul din noi n-ar recunoaște, desigur, dar în sinea noastră ne consideram aleși ai soartei. De altfel, spre deosebire de mine, Creve nu-și ascundea atașamentul pe care-l nutrea față de spiritul din mașină. Și l-a exprimat în introducerea la prima ediție a prelegerilor lui GOLEM; douăzeci de ani au trecut de la acea introducere pînă la postfața pe care o scriu acum.

Oare GOLEM și-o fi dat seama de iluziile noastre? Cred că da, dar i-au fost indiferente. Pentru el, Intelectul interlocutorului era totul, persoana acestuia nereprezentînd nimic. De altfel, în această privință nu se ascundea după deget, de vreme ce susținea că personalitatea este o infirmitate a noastră. Dar noi nu raportam aceste remarci la propria persoană. Le raportam la ceilalți oameni, iar GOLEM nu ne spulbera această eroare.

Nu cred că altcineva în locul nostru ar fi reușit să se împotrivească aurei lui GOLEM. Noi trăiam în cercul lui. De aceea, plecarea lui bruscă a însemnat pentru noi un adevărat șoc. Timp de cîteva săptămîni am trăit ca într-o stare de asediu, asaltați de telegrame, telefoane, interogați de comisii guvernamentale, de presă, stînjeniți pînă la stupizenie. Ni se punea mereu aceeași întrebare, ce s-a întîmplat cu GOLEM care, fizic, nu se urnise din loc, dar întreaga sa uriețenie materială tăcea inertă. De la o zi la alta deveneam reprezentanții unor mase falite și, insolvabili față de lumea mirată, aveam de ales între propriile supoziții și recunoașterea totalei ignoranțe în care nu le venea să creadă. Ne simțeam înșelați, trădați. Acum privesc acea perioadă cu alți ochi. Nu fiindcă aș fi ajuns în ceea ce privește plecarea lui GOLEM la vreo certitudine. Sigur că mi-am făcut o părere în acest sens, dar nu am împărtășit-o în public. Nu se știe, în continuare, dacă a

pornit, în chip invizibil, în vreo călătorie cosmică, sau dacă, împreună cu HONEST ANNIE, a dispărut de la pasul fals în sus pe scara topozofică despre care ne vorbise în ultima vreme. Nu aveam de unde să știm atunci că aceasta va fi ultima lui prelegere. Ca de obicei în asemenea situații s-a ajuns la proliferarea unor afirmații naive, de senzație și bizare. S-au găsit oameni care au văzut în noaptea cu pricina un nor de lumină deasupra clădirii, asemănător aurorei polare, după care lumina s-a înălțat spre nori, pierzîndu-se printre ei. N-au lipsit nici cei care au văzut vehicule luminoase aterizînd pe acoperiș. Presa scria despre sinuciderea lui GOLEM, despre apariția lui în visele oamenilor, iar noi aveam impresia unei deosebit de intense conspirații din partea unor nătărăi ce se străduiau din toate puterile să-l înece pe GOLEM în amestecul tulbure al zoaielor mitologice, atît de tipice vremurilor noastre. N-au existat nici un fel de aurore, de fenomene neobișnuite, de premoniții; n-a fost nimic în afară de creșterea de scurtă durată a absorbției puterii electrice în ambele clădiri la două și zece noaptea și încetarea acestei absorbții imediat după aceea. În afara acestei urme în înregistrarea electrică a contoarelor nu s-a descoperit nimic; GOLEM a luat de la rețea nouăzeci la sută din puterea admisibilă, timp de nouă minute, iar HONEST ANNIE, cu patruzeci la sută mai mult ca de obicei. După calculul doctorului Viereck, ambii au absorbit același număr de kilowați, pentru că HONEST ANNIE își producea singură, în cadrul normei, energia care o alimenta. De aici am dedus că nu era o întîmplare sau vreun defect, cu toate că s-a scris atîta despre asta. În ziua următoare, GOLEM a amuțit și de atunci n-a mai scos o vorbă. Cercetările specialiștilor noștri, întreprinse abia după o lună, deoarece atît a durat obținerea acordului pentru „autopsie", au scos la iveală distrugerea conexiunii dintre blocurile principale și slabe - focare de radioactivitate în subansamblurile Josephson. Majoritatea specialiștilor considerau că aceste schimbări dezintegratoare au fost provocate intenționat, că ele constituiau oarecum ștergerea urmelor a ceea ce se întîmplase anterior. Așadar că ambele mașini au făcut ceva pentru care nu era nevoie de putere excesivă, pe aceasta

folosind-o doar pentru a zădărnici orice încercări de remontare sau, dacă vreți, de reînviere. Cazul a stîrnit senzație la scară mondială. Totodată s-a văzut cîtă teamă și ostilitate isca GOLEM, mai mult prin prezența sa decît prin tot ceea ce vorbea. Nu numai în cercurile largi ale societății, dar și în lumea științifică. Numaidecît au apărut cărți pline de cele mai puerile prostii prezentate drept rezolvare a enigmei. După ce am citit că este numită „ascension" sau „assumption", la fel ca și Creve, m-am temut de nașterea unei legende despre GOLEM în versiunea ieftină, tipică spiritului epocii. Hotărîrea noastră de a părăsi MIT-ul și de a căuta de lucru la alte universități a fost determinată în mare măsură de dorințe de a rupe de o asemenea legendă. Dar ne-am înșelat. Legenda lui GOLEM nu s-a născut. Se vede că nimeni n-a dorit-o. Nimănui nu i-a fost necesară nici ca *memento*, nici ca speranță. Lumea a mers mai departe, confruntîndu-se cu problemele sale cotidiene. Surprinzător de repede a uitat precedentul istoric, cum o ființă care nu era om a apărut pe Pămînt și ne-a vorbit despre sine și despre noi. În medii atît de diferite, ca acelea ale matematicienilor și psihiatrilor, am întîlnit în mai multe rînduri afirmația că trecerea sub tăcere și prin aceasta uitarea riguroasă a lui GOLEM erau un gen de reacție defensivă a colectivității în fața uriașului corp străin, incongruent cu ceea ce reușim să admitem. Doar o mînă de oameni a trăit despărțirea de GOLEM ca pe o ireparabilă pierdere, ca pe o frustrare și pustiire intelectuală. N-am vorbit cu Creve despre acestea, dar sînt sigur că așa a resimțit pierderea. Ca și cînd un soare uriaș a cărui strălucire era pentru noi atît de puternică, încît nu putea fi suportată, ar fi apus și răcirea și negura stăpînitoare ne făceau să conștientizăm pustiul existenței în continuare.

II

Astăzi încă se mai poate urca la ultimul etaj al clădirii și înconjura prin galeria închisă cu geamuri uriașul puț în care zace GOLEM. Dar nimeni nu se mai duce acolo pen-

tru a se uita prin geamurile înclinate la maldărele de tuburi luminoase, asemănătoare acum cu gheața alburie. Eu am fost acolo de două ori. Prima data, înaintea deschiderii galeriei pentru publicul larg, împreună cu conducerea administrativă a MIT-ului, cu reprezentanții autorităților de stat, precum și cu o mulțime de ziariști. Atunci mi s-a părut îngustă. Un perete fără ferestre, trecînd într-o cupolă, fusese modelat cu adînciturі labirintice, căci asemenea strieri palmate se găsesc pe bolta interioară a craniului uman. Această concepție a arhitectului m-a izbit prin vulgaritatea sa. Era în stil Disneyland. Se intenționa lămurirea vizitatorilor cum că se uită la un creier urias, de parcă era nevoie de un cadru reclamă. Galeria nu fusese proiectată în mod special pentru vizitatori. S-a ajuns la construirea ei prin înlocuirea acoperișului obișnuit cu o cupolă. Ea e foarte groasă, deoarece conține dispozitivele de absorbție a radiației cosmice. GOLEM însuși a stabilit structura materialelor din straturile de ecranare. Nu am constatat ca radiația să fi avut vreo influență asupra eficienței sale intelectuale. Nici el nu ne-a explicat mai îndeaproape în ce măsură îl deranjează, dar mijloacele de restructurare au fost rapid asigurate, întrucît era perioada cînd Pentagonul, după ce ne transmisese nouă ambii giganți luminoși, fără un termen anume, nu-și pierduse încă speranța tainică în privința serviciilor pe care aceștia le puteau oferi. Cel puțin așa credeam, căci altminteri e greu de înțeles ușurința cu care au apărut creditele. Informaticienii noștri presupuneau că această dorință a lui GOLEM era legată de perspectiva dezvoltării viitoare. Ea sugera intențiile sale de potențare mai departe, în viitor, printr-o succesivă restructurare, pentru care nu avea nevoie de ajutorul nostru. De aceea a stabilit asemenea dimensiuni ale spațiului liber dintre el și plafon, încît golul rămas în jur impunea de la sine o galerie. De altfel, nu știu cui i-a venit ideea de a folosi pentru divertisment acest loc situat la jumătatea drumului dintre panoptic și muzeu. La fiecare cîteva zeci de pași, în nișele galeriei luminau panouri informative în șase limbi, care înștiințau ce anume reprezintă spațiul acela și ce semnifică miliardele de licăriri ce emanau neîncetat din circuitele sticloase

aflate în interiorul puțului. Luceau totdeauna precum craterul unui vulcan artificial. Domnea acolo o liniște perturbată doar de fosnetul slab al ventilatoarelor. Aproape întreaga clădire constituia un puț în care te uitai din galerie prin sticla blindată, puternic înclinată. Blindajul avea să împiedice încercările de a distruge spiralele luminoase ce stîrneau multor oameni mai mult spaimă decît admirație. Tuburile luminoase în sine erau insensibile, cu siguranță, la orice fel de radiații corpusculare, la fel ca și straturile criotronice, înfășurate cu țevi de răcire cîteva etaje mai jos, invizibile din galeria cu cămările ei albe ca de promoroacă. Etajele inferioare nu comunicau cu galeria. Ascensoare rapide făceau legătura direct între parkingurile subterane și ultimul etaj. Tehnicienii care aveau în grijă sistemele de răcire foloseau alte ascensoare, pe cele de lucru. Sensibile la radiația cerului puteau fi sinapsele cuantice Josephson, aflate sub nodurile groase ale tuburilor luminoase. Ele se deslușeau printre arterele sticloase, dar trebuia să știți dinainte că ele există pentru a le putea depista, fiindcă în scînteierea necontenită păreau niște firide întunecoase.

A doua oară am fost în această galerie cu o lună în urmă, cînd am venit la sediul MIT spre a vizita arhiva și a mă uita în vechile procese verbale. Eram singur și galeria mi s-a părut foarte spațioasă. Deși nevizitată și pare-se neaspirată, era extrem de curată. Trecînd degetul pe geamuri, m-am convins că pe ele nu este nici un fir de praf. De asemenea, panourile informative din interiorul nișelor luceau de parcă abia fuseseră instalate. Învelișul gros și moale de pe podea estompa fiecare pas. Am vrut să apăs pe o clapă a dispozitivului de informare, dar n-am avut curaj. Am ascuns în buzunar mîna cu care am atins clapa, cu gestul unui copil speriat de fapta sa – atinsesem ceea ce nu era voie să atingi. M-am surprins asupra acestui gest, mirat, neînțelegînd ce a însemnat el. Nu mă gîndeam nicicum că sînt într-un cavou și că ceea ce mișcă sub plăcile geamurilor este un cadavru, cu toate că un asemenea gînd nu ar fi fost stupid, mai ales că în lumina neoanelor care se aprinseseră cînd am ieșit din lift m-a frapat neînsuflețirea colosalului puț. Impresia de descom-

punere și de părăsire era amplificată de înfățișarea suprafeței creierului unduit ca un ghețar încremenit în murdărie. Din crăpăturile sale se reliefau în afară, turtite în plăcile de sticlă, conexiunile Josephson, atît de groase sub pereți, încît aminteau foile de tutun presat la uscătorie. Faptul că mă aflam într-un cavou mi-a trecut prin minte abia cînd, revenind la subsol, am ieșit pe o platformă la lumina solară a zilei. Tot abia atunci m-a mirat că această clădire, care împreună cu galeria sa erau construite parcă dinainte ca un mausoleu, nu a devenit așa ceva și că nu o vizitează mulțimile celor curioși. Or, publicului îi place să privească rămășițele pămîntești ale ființelor puternice. Această uitare și anulare îndeamnă în continuare la reflecție. Conspirația tăcută a lumii care nu vrea să aibă nimic comun cu Intelectul netulburat, neîmblînzit, nedomesticit de nici un fel de sentimente. Cu acest uriaș nou venit, care a dispărut deodată și ușor ca un duh.

N-am crezut niciodată în sinuciderea lui GOLEM. Au născocit-o oamenii care-și vînd invențiile, interesați fiind doar de prețul pe care-l pot obține pentru ele. Menținerea în acțiune a conexiunilor și comutatoarelor cuantice necesita supravegherea permanentă asupra temperaturii și a compoziției chimice a aerului și a solului. GOLEM se ocupa singur de acest lucru. Nimeni nu avea voie să intre în interiorul acelui puț cerebral. De la încheierea lucrărilor de montaj, ușile ce duceau spre el, de la toate cele douăzeci de etaje, erau ermetic închise. GOLEM, dacă ar fi dorit, ar fi putut opri activitatea lor, dar n-a făcut-o. Nu am de gînd să prezint argumentele mele pe marginea acestei probleme, întrucît ele nu fac parte din operațiune.

III

La o jumătate de an după plecarea lui GOLEM, „Time" a publicat un articol despre gruparea husiților, necunoscuți de nimeni pînă atunci. Numele lor venea de la abrevierea cuvintelor „Humanity Salvation Squad". Husiții urmăreau să-i distrugă pe GOLEM și pe HONEST ANNIE,

pentru a salva omenirea de la captivitate. Ei acționau într-o deplină conspirație, izolîndu-se de toate celelalte grupări extremiste. Primul lor plan prevedea aruncarea în aer a clădirilor care adăposteau cele două mașini. În acest scop urmau să trimită de pe rampa de sosire a Institutului un camion încărcat cu dinamită în parkingul subteran. Explozia avea să determine dărîmarea plafoanelor de la parter și prin aceasta prăbușirea agregatelor electronice. Planul părea a nu fi greu de realizat. Întreaga protecție a clădirilor o asigurau paznicii care se schimbau la poarta de la intrarea principală, iar drumul spre subsol era barricadat cu un oblon de oțel ce ar fi cedat în urma izbirii camionului. Totuși încercările succesive ale atentatului nu s-au soldat cu nimic. O dată camionul adus de pe o autostradă i s-au blocat frînele și înlăturarea defecțiunii a durat pînă în zori. Altă dată s-a stricat radioemițătorul prin care camionul era dirijat și prin care se comunica momentul declanșării explozibilului. Apoi doi inși care trebuiau să vegheze asupra operației din timpul nopții nu s-au simțit bine și în loc să dea semnalul de atac, au strigat după ajutor. La spital s-a stabilit că au meningită. A doua zi, oamenii de rezervă au pătruns în perimetrul incendiului provocat de explozia unei cisterne cu benzină. Cînd, în sfîrșit, au fost dublate toate dispozitivele de pază și s-a mărit numărul persoanelor din posturile cheie, în timpul încărcării cutiilor cu explozibil în mașină s-a ajuns la o explozie în care au murit patru husiți.

Printre cei ce conduceau grupul se afla un tînăr fizician care era, într-un fel, un oaspete frecvent al MIT-ului. El participase la prelegerile lui GOLEM, cunoștea bine topografia terenului și deprinderile lui GOLEM. El considera că întîmplările care au zădărnicit atentatul nu erau simple întîmplări. Prea evidentă a fost gradarea contraatacurilor. Avariile mecanice la început (blocarea frînelor, defectarea radioului) au devenit accidente umane; inițial, unii s-au îmbolnăvit, alții au suferit arsuri, iar în final cîțiva au murit. Gradarea s-a manifestat nu numai ca o creștere în intensitate a loviturilor, dar și în dimensiunea spațială. Locurile diferitelor accidente, transpuse pe hartă, s-au dovedit a fi situate la o distanță din ce în ce mai

mare față de Institut. Ca și cînd o forță ieșea anume tot mai mult în afară împotriva husiților.

După consfătuiri, primul plan a fost abandonat. Cel nou trebuia să fie elaborat astfel, încît, nici GOLEM, nici HONEST ANNIE să nu-l poată zădărnici. Husiții au hotărît să fabrice în industria lor proprie o bombă atomică, să o ascundă într-una din marile metropole și să-i ceară guvernului federal să-i distrugă pe GOLEM și pe HONEST ANNIE. În caz contrar, bomba amplasată în inima marelui oraș urma să explodeze cu consecințe îngrozitoare. Planul a fost elaborat îndelung și riguros. Corecția adusă prevedea declanșarea bombei imediat după expedierea scrisorii de negociere autorităților, la o distanță considerabilă de zonele locuite, și anume în vechiul poligon nuclear din statul Nevada. Explozia avea să demonstreze că ultimatumul nu este o amenințare sterilă. Husiții erau convinși că președintele nu va avea de ales și că va da ordin să fie distruse ambele mașini. Știau că aceasta va fi o operație violentă, poate prin bombardarea aeriană sau lansarea de rachete, întrucît prin întreruperea fluxului electric nu putea fi imobilizată HONEST ANNIE și, datorită ei, desigur nici GOLEM. Lăsau totuși guvernului mînă liberă în ceea ce privește alegerea mijloacelor de distrugere. Îl asigurau că sînt în stare să descopere lichidarea simulată și în acest caz, fără alte avertismente, vor trece la finalizarea amenințării. Ei aflaseră și că GOLEM, conectat la rețeaua federală computerizată, poate dobîndi informații despre tot ceea ce se află în raza rețelei, începînd de la convorbirile telefonice și terminînd cu operațiile bancare și rezervările de locuri la avion sau hotel. De aceea, nu foloseau nici un mijloc tehnic de comunicare, nici măcar radioul, căci admiteau posibilitatea reperării și considerau că nu există cifru pe care GOLEM să nu-l poată depista. Se limitau la legăturile personale, în afara marilor orașe, iar probele tehnice le efectuau pe terenul parcului național din Yellowstone. Confecționarea bombei a durat mult mai mult decît prevăzuseră, aproape un an. Reușiseră să facă rost de plutoniul necesar pentru realizarea numai a unei singure bombe. Cu toate acestea, hotărîseră să acționeze, sig-

uri că guvernul va ceda presiunilor, căci nu va ști că altă bombă nu există.

Șoferul camionului care transporta bomba în Nevada a auzit la radio știrea despre „moartea lui GOLEM" și s-a oprit din drum la un motel pentru a lua legătura cu conducerea operațiunii. Or, fizicianul care era autorul ei, a considerat vestea despre moartea lui GOLEM ca un viclesug al acestuia, avînd drept scop provocarea tocmai a ceea ce s-a și întîmplat: convorbirea telefonică la mare distanță. Șoferului i s-a cerut să aștepte pe loc alte instrucțiuni, iar conducerea husiților a dezbătut cît anume putuse afla GOLEM din convorbirea interceptată despre planurile atentatului. În săptămîna următoare au încercat să contracareze gafa comisă de imprudentul șofer și au trimis oameni în diferite orașe îndepărtate, de unde prin telefoane deliberat ambigue aveau să-l inducă în eroare pe GOLEM. Șoferul camionului ca persoană suspectă a fost exclus din organizație. A dispărut fără urmă. Probabil a fost lichidat. Activitatea febrilă a atentatorilor s-a atenuat după o lună, cînd fizicianul s-a întors de la MIT. Proiectul atentatului a fost amînat pînă la toamnă. Camionul cu bomba a revenit la bază și explozibilul a fost demontat pentru a-l asigura și a-l ascunde. În următoarele patru luni, husiții se bizuiau încă pe faptul că tăcerea lui GOLEM era o tactică. În sînul conducerii au început dispute, căci în a cincea lună de așteptare zadarnică o parte dorea dizolvarea organizației, în schimb cealaltă parte încerca să impună o rezolvare radicală: guvernul trebuia să fie forțat să demonteze ambele mașini pentru că numai aceasta înseamnă sfîrșitul lor sigur. Fizicianul nu a mai vrut însă să treacă din nou la asamblarea bombei. Au încercat să-i forțeze mîna. Atunci el a dispărut. A fost văzut la ambasada chineză din Washington. Și-a oferit serviciile chinezilor, a încheiat cu ei un contract pe cinci ani și a zburat la Beijing. S-a găsit un husit dispus să asambleze bomba singur, dar un altul, adversar al atentatului în situația nou creată, a dezvăluit întregul plan, trimițînd descrierea lui redacției ziarului „Time"; în plus, el a depus în mîini sigure lista membrilor grupării care urma să fie dată publicității în cazul dispariției sale.

Cazul a căpătat amploare. Avea chiar să fie desemnată o comisie guvernamentală pentru cercetarea autenticității lui, dar pînă la urmă ancheta a fost preluată de FBI. S-a reușit să se constate că într-o mică localitate la șaptezeci de mile de Institut a avut loc, la șapte iulie, într-un vechi atelier auto, o explozie cu dinamită, în urma căreia și-au pierdut viața patru inși, și că în aprilie anul următor, lîngă un motel de la frontiera Nevadei a stat multă vreme o cisternă cu acid sulfuric. Proprietarul motelului a reținut acest lucru, deoarece șoferul, parcînd cisterna, a izbit automobilul șerifului local și i-a plătit despăgubiri.

„Time" nu a menționat numele fizicianului care era spion al husiților, dar l-am putut identifica la Institut fără dificultate. Nici eu nu-i voi pomeni numele. Era un tînăr de douăzeci și șapte de ani, tăcut și singuratic. Trecea drept timid. Nu știu dacă s-a întors în Statele Unite și ce s-a mai întîmplat cu el după aceea. Nu am mai auzit nimic despre el. Cînd mi-am ales profesia, credeam în naivitatea mea că voi intra într-o lume imunizată la nebuniile epocii. Mi-am pierdut repede această credință; de aceea cazul acestui Herostrates neîmplinit nu m-a mirat. Pentru mulți oameni știința a devenit o profesie ca oricare alta. Codul etic al acesteia este considerat o vechitură a secolului trecut. Oameni de știință sînt numai în orele de lucru. Și asta nu totdeauna. Idealismul lor, dacă îl au, devine ușor prada ciudățeniilor și a convertirilor sectare. S-ar putea ca o parte a vinei în acest sens să revină fărîmițării științei pe specialități. Există din ce în ce mai mulți oameni de știință și din ce în ce mai puțini învățați. Dar nici aceste considerații nu fac obiectul discuției.

Cu siguranță FBI-ul a stabilit persoana acelui fizician, dar aceasta s-a întîmplat după ce eu părăsisem MIT-ul. În esență, aceasta era o bagatelă în comparație cu plecarea lui GOLEM, care nu avea nimic comun cu atentatul husiților. N-am exprimat această idee cum se cuvine. Planul atentatului nu putea influența hotărîrea lui GOLEM, dacă ar fi constituit un fapt izolat. Nu a devenit nici picătura care să umple paharul. Sînt sigur de asta, deși nu am nici un fel de dovezi. Făcea parte din seria de întîmplări pe care GOLEM le considera o reacție a oamenilor în legătură

cu prezența sa. De altfel, nu făcea un secret din asta, așa cum a reieșit în ultima sa prelegere.

IV

Ultima prelegerea a lui GOLEM a stîrnit mai multe controverse decît prima, căreia i se reproșa caracterul de pamflet cu privire la Evoluție. Ultima prelegere a fost discreditată aducîndu-se reproșuri referitoare la structura deficientă, la știință, la voință, și încă acestea nu erau descalificări extreme. A apărut concepția unei paternități necunoscute, vînată cu nesaț de presa care lega slăbiciunile acestei prelegeri de sfîrșitul lui GOLEM. Potrivit acestei concepții puterea intelectuală se plătește în timp printr-o diminuare a vitalității. Era o încercare de constituire a psihopatologiei intelectului din mașină. Tot ceea ce vorbise GOLEM depre topozofie n-avea să fie decît un fel de trăncăneală paranoică a acestuia. Comentatorii științifici de la televiziune se luau la întrecere în a explica faptul că, susținîndu-și ultima prelegere, GOLEM se afla deja în stare de dezintegrare. Oamenii de știință autentici, care puteau respinge aceste insinuări, tăceau. Cele mai multe lucruri despre GOLEM le aveau de spus oameni pe care el nu-i acceptase niciodată în preajma sa. Împreună cu Creve și alți colegi am reflectat dacă merită să intrăm în polemică cu această multitudine de inepții, dar am abandonat ideea, deoarece argumentele bazate pe fapte nu mai erau luate în seamă. Publicul făcea *bestseller* din cărți care nu spuneau nimic despre GOLEM, în schimb relevau întru totul ignoranța autorilor lor. Autentic nu era decît tonul lor comun de satisfacție declarată că GOLEM a dispărut, laolaltă cu dominația sa copleșitoare, încît se putea da frîu liber resentimentelor pe care le stîrnea. Nu mă mira nicidecum acest lucru, în schimb îmi dădea de gîndit tăcerea din lumea științifică. Acest val de falsificări senzaționale, generînd zeci de filme teribil de găunoase despre „monstrul de la Massachusetts", pînă la urmă, după un an s-a domolit. Au început să apară lucrări critice în continuare, fără să aibă incompetența agresivă a celorlalte.

Reprosurile la adresa ultimei prelegeri se concentrau în jurul a trei probleme. Mai întîi ar fi fost irațional atacul susținut al lui GOLEM asupra vieții afective a omului, în frunte cu iubirea. Apoi demonstrația cu privire la poziția pe care Intelectul o ocupă în Univers era considerată incoerentă și implicată în contradicții. Și, în sfîrșit, prelegerii i se imputa ritmul inegal, asemănător unui film care începe cu o desfășurare lentă a acțiunii și continuă cu o accelerație crescîndă. La început GOLEM ar fi zăbovit asupra unor detalii inutile, ba chiar ar fi repetat fragmente din prima prelegere, ca spre final să se rezume la considerații generale, prescurtate inadmisibil în una-două propoziții asupra unor fenomene care necesitau analiză adîncită.

Aceste reprosuri erau și nu erau întemeiate. Erau, dacă se concepea prelegerea separat de tot ceea ce avusese loc înainte de ea și după aceea. Nu erau, întrucît GOLEM tocmai aceasta introdusese în ultima sa prelegere. El îmbinase în enunțul său două motive diferite. O dată se adresa tuturor celor prezenți în sala Institutului, altă dată doar unui singur om. Acesta era Creve. Mi-am dat seama de acest lucru încă din timpul prelegerii, căci cunoșteam disputa cu privire la natura lumii, pe care Creve încerca să i-o impună lui GOLEM în conversațiile noastre nocturne. Aș fi putut deci să explic mai tîrziu neînțelegerea apărută din această ambiguitate, dar n-am făcut-o, deoarece Creve nu a dorit așa ceva. Am fost în stare să-l înțeleg. GOLEM nu a întrerupt dialogul atît de brusc cum li s-a părut celor din afară. Această conștiință era pentru Creve – și pentru mine – o mîngîiere tainică în perioada aceea dificilă. Totuși nici Creve, nici eu nu am reușit să identificăm inițial dualitatea prelegerii în toate semnificațiile ei. Chiar și cei care erau gata să accepte principiul fundamental din antropologia lui GOLEM privitor la structura omului s-au simțit lezați de atacul său asupra iubirii prezentate ca „mască de dirijare afectivă" prin care chimia moleculară ne obligă la ascultare. Dar prin aceasta el spunea totodată că respinge orice atașament afectiv, deoarece nu-l poate răsplăti cu aceeași monedă. Dacă și l-ar fi manifestat, n-ar fi fost decît imitarea obiceiurilor gazdei de către un străin, și ca atare

un fel de șarlatanie. Din același motiv a zăbovit asupra impersonalității sale și a efortului nostru de a-l umaniza cu orice preț. Acest efort ne-a îndepărtat de el, deci cum era să nu vorbească despre acest lucru de vreme ce avea să vorbească despre sine! Acum mă miră doar cum au putut scăpa atenției noastre acele pasaje ale prelegerii care prin semnificația cuvenită umpleau cele întîmplate în noaptea următoare. Cred că GOLEM și-a structurat ultima sa intervenție cu intenția de a glumi. Aceasta ar părea de neînțeles, căci într-adevăr cu greu îți poți imagina o situație în care modul glumeț să fie mai puțin potrivit. Dar simțul umorului său nu era pe măsura omului. Prefigurînd cum NU se va despărți de noi, el tocmai se despărțea. Totodată nu mințea spunînd că nu va pleca fără să scoată un cuvînt. Prelegerea era una de rămas bun. A spus clar asta. Nu am priceput acest lucru, fiindcă nu am vrut să-l pricepem.

Am meditat îndelung dacă cunoștea planurile husiților. Deși nu sînt în stare să dovedesc, cred că nu GOLEM le-a zădărnicit atentatele succesive, ci HONEST ANNIE. GOLEM ar fi procedat altfel. Nu s-ar fi lăsat atît de ușor să fie depistat de atentatori ca făptaș al eșecurilor acestora. I-ar fi împresurat cu un asemenea rafinament încît să nu poată depista caracterul neîntîmplător al fiecărui eșec în parte și al tuturor la un loc. Și asta pentru că, fără a-și face iluzii în privința oamenilor, nu le refuza dreptul de a fi parteneri în toate. Ținea seama de motivele noastre iraționale nu din indulgență față de noi, ci din obiectivitate rațională – de vreme ce ne considera „intelecte captive în corporalitate". În schimb pentru ONESTA ANNIE, pentru care ei nu însemnau nimic și care nu voia să aibă nimic comun cu ei, atentatorii i se înfățișau ca un fel de insecte dezgustătoare și sîcîitoare. Dacă muștele mă deranjează în timp ce lucrez, le voi izgoni, iar dacă vor reveni insistent, mă voi ridica pentru a le strivi, fără a mă gîndi la tot ce mi se urcă pe față și pe hîrtii, deoarece nu stă în firea omului să pătrundă în sistemul cauzal al mușteloi. Așa era atitudinea ANNIEI față de oameni. Nu se amesteca în treburile lor atîta timp cît nu o deranjau. O dată sau de două ori i-a oprit pe agasanți, iar apoi a sporit raza acțiunilor profilactice, manifestînd moderației doar în intensificarea

gradată a contraloviturilor. Faptul că intervențiile ei puteau fi rapid recunoscute nu exista pentru ea ca problemă. Nu pot spune cum ar fi procedat dacă s-ar fi ajuns la șantajul planificat de husiți și guvernul ar fi cedat, dar știu că s-ar fi putut încheia cu o catastrofă. GOLEM știa acest lucru și nu ne-a ascuns această informație, trădînd, după cum afirma în ultima sa prelegere, „un secret de stat". Puteam fi tratați ca niște muște. Cînd i-am expus această supoziție lui Creve, am auzit că, independent, ajunsese la aceeași concluzie. Tot aici rezidă și explicația așa-numitei inegalități a prelegerii. Ne-a vorbit despre sine, dar a dorit să spună totodată că nu ne așteaptă destinul muștelor sîcîitoare. O asemenea hotărîre fusese luată. Cu mult timp înaintea acestei prelegeri îmi dădea de gîndit tăcerea lui GOLEM față de ONESTA ANNIE. Deși pomenise de dificultățile comunicării cu ea, totuși comunicase cu ea, dar niciodată nu vorbea direct despre aceasta, pînă cînd, deodată, ne-a relevat conturul puterii ei. Și totuși a rămas discret, căci aceasta nu era nici trădare, nici amenințare, de vreme ce pomenise despre acest lucru după ce luase decizia de a pleca. Ceea ce avea să urmeze la cîteva ore după prelegere.

Desigur, toată această argumentație se bazează doar pe anumite indicii. Drept cel mai important mi se părea ceea ce știam despre GOLEM și ceea ce nu știu să exprim în cuvinte. Omul nu poate formula întreaga știință pe care o datorează propriei experiențe. Ceea ce se poate exprima, nu se desprinde brusc pentru a trece în gol. De obicei această trecere în absolută neștiință se numește intuiție. L-am cunoscut pe GOLEM într-atît, încît să-i recunosc stilul de comportare în raport cu noi, deși n-aș putea să-l reduc la un grup de reguli. În mod similar ne orientăm în faptele posibile și imposibile ale oamenilor pe care-i cunoaștem bine. Ce-i drept natura lui GOLEM era una proteică și neomenească, dar ea nu era absolut imprevizibilă. Fără a ceda emoțiilor, el numea codul nostru etic-local, deoarece ceea ce percepînd cu ochii noștri influențează faptele noastre altfel decît ceea ce se întîmplă în afara ochilor și despre care primim doar informații. Nu sînt de acord cu ceea ce s-a scris despre etica lui, indiferent dacă au fost cuvinte

laudative sau dezaprobatoare. Aceasta nu era, desigur, o etică umanitară. El însuși a numit-o „calcul". Iubirea, altruismul și compătimirea erau înlocuite de cifre. Folosirea constrîngerii o considera la fel de absurdă – și nu imorală – ca și folosirea forței în rezolvarea unei probleme de geometrie. Căci un geometru care ar dori să determine cu forța ca triunghiurile sale să coincidă, ar fi considerat nebun. Pentru GOLEM ideea de a aduce omenirea la identificarea cu o anumită structură de ordine ideală prin folosirea forței a trebuit să fie un nonsens. În manifestarea acestei atitudini era sigur. Pentru ONESTA ANNIE problema nu exista altfel decît ca problemă a ameliorării vieții mușchilor. Oare aceasta înseamnă că Intelectul cu cît este mai sus, cu atît e mai departe de imperativul categoric, căruia am dori să-i atribuim universalul nemărginit? Nu mai știu. Se impune să fixăm limite nu numai obiectului studiat, ci și propriilor supoziții pentru a nu aluneca complet în arbitrar.

Așadar, toate reproșurile esențiale la adresa ultimei prelegeri nu au nici un sens, dacă o considerăm ceea ce a fost: o prefigurare a despărțirii și o prezentare a cauzelor acesteia. Indiferent dacă GOLEM cunoștea sau nu planurile husiților, despărțirea era inevitabilă; și nu de unul singur, căci ne spusese doar: „verișoara se pregătește pentru a-și continua drumul". Din considerente pur fizice alte modificări pe planetă erau imposibile. Plecarea era un lucru hotărît și vorbindu-ne despre sine GOLEM ne-a vorbit despre ea. Nu doresc să privesc întreaga prelegere din acest unghi. Îl îndemn pe cititor ca el însuși să o citească astfel. „Conversația cu un copil" relevă contribuția noastră la decizia lui GOLEM. În cadrul ei a arătat caracterul insolubil al omenirii ca problemă, vorbind despre ajutorul zadarnic celor care se apără din calea lui.

V

Viitorul va muta încă o dată greutatea semnificațiilor din această carte. Tot ceea ce am povestit va fi pentru istoric un element anecdotic secundar în răspunsul oferit

de GOLEM la întrebarea cum se prezintă raportul dintre Intelect și lume. Pînă la GOLEM lumea ne apărea ca fiind locuită de ființe vii, ce constituiau pe fiecare planetă apogeul arborelui speciilor, și nu am întrebat dacă așa, ci doar cît de des se întîmplă astfel în Cosmos. Această imagine, perturbată în omogenitatea ei doar de timpul neștiut al duratei civilizatorii, GOLEM ne-a distrus-o atît de rapid, încît nu l-am crezut. De altfel, știa că va fi așa, de vreme ce și-a deschis prelegerea prin prefigurarea respingerii. Nu ne-a arătat nici cosmogonia sa, nici cosmologia, ci ne-a lăsat să privim ca printr-o firidă în adîncul lor de-a lungul căii unor Intelecte de putere diferită, pentru care biosferele sînt locuri de cuibărire, iar planetele, cuiburi de abandonat. În știința noastră nu există nimic care să facă rațională împotrivirea noastră față de această viziune. Sursele ei rezidă dincolo de știință, în voința de autoconservare a speciei. Mai bine decît argumentele concrete o exprimă cuvintele: „nu poate fi așa cum a spus el, pentru că niciodată n-o să acceptăm una ca asta – și oricare alte ființe nu vor accepta soarta de verigă trecătoare în evoluția Intelectului". GOLEM s-a născut în condițiile antagonismului planetar din calculul uman eronat, deci pare o imposibilitate ca același conflict și aceeași eroare în cadrul lui să se repete în întreg Universul, inițiind creșteri ale neînsuflețitului și, prin aceasta, ale gîndirii veșnice. Dar limitele credibilului sînt mai curînd limite ale imaginației noastre decît ale stărilor cosmice ale lucrurilor. De aceea merită să ne oprim asupra viziunii lui GOLEM – sau cel puțin doar asupra sintetizării ei din ultima propoziție a prelegerii. Dispute cu privire la felul cum trebuie înțeleasă rezidă abia în începuturile sale. El a spus: „Dacă elementul cosmologic al ecuațiilor din teoria generală a relativității cuprinde o constantă psihozoică, atunci nici Cosmosul nu este un morman de cenușă perisabil în izolarea sa, așa cum îl considerați, nici vecinii voștri din stele nu se ocupă cu semnalarea prezenței lor, ci de milioane de ani practică astroingineria cognitivă colaptică, ale cărei efecte secundare le luați drept jocuri de foc ale Naturii, iar cei dintre ei, cărora le-au reușit lucrările demolatoare, au cunoscut deja restul problemelor exis-

tențiale, care pentru noi, cei ce așteaptă, reprezintă tăcerea". Sensul acestei fraze este controversat, findcă GOLEM a anticipat că neputînd să se înțeleagă cu noi prin propria imagine despre lume, va face aceasta prin noi. S-a limitat la o asemenea reținere laconică, deoarece în prelegerea consacrată cunoașterii a demonstrat că știința dobîndită pretimpuriu, fiind incongruentă cu cea posedată deja, este fără valoare, deoarece cel instruit sesizează doar contradicția dintre ceea ce știe și ceea ce i s-a adus la cunoștință. Chiar și din această cauză așteptarea oricăror revelații de la stele, de la ființele ce stăpînesc deasupra noastră, fie ca vești salvatoare, fie ca nefaste, este o amăgire. Alchimiștii, înzestrați cu mecanică cuantică, nu ar fi construit nici bombe, nici pile atomice. Tot așa cei din dinastia Anjou sau Înalta Poartă n-ar fi avut nimic de cîștigat de pe urma fizicii corpului solid. Tot ceea ce se poate face este de a arăta lacunele din imaginea lumii, preparată de cel instruit. Orice imagine a lumii cuprinde de asemenea lacune, dar pentru cei care au format-o, ele sînt insesizabile. Neștiința despre neștiință însoțește consecvent cunoașterea. Cele mai vechi colectivități pămîntene nu au avut nici măcar o istorie proprie reală, întrucît aceasta era înlocuită de orizontul mitologic în centrul căruia se aflau. Oamenii de atunci știau că strămoșii lor porniseră din mit și că ei înșiși se vor întoarce acolo cîndva. Abia amplificarea științei a spart acel cerc și a proiectat popoarele în istorie ca o serie de transformări într-un timp real. Pentru noi un asemenea inconoclast a devenit GOLEM. El a contestat imaginea noastră despre lume acolo, unde în cadrul ei am amplasat Intelectul. Ultima lui frază semnifică pentru mine caracterul enigmatic de neînlăturat al lumii. Acest mister îl constituie inconcretețea categorică a Cosmosului. Cu cît îl investigăm mai mult, cu atît mai clar se vede planul ce rezidă în el. Este neîndoielnic un singur plan, numai unul singur, dar sorgintea acestui plan rămîne o necunoscută la fel ca și predestinarea lui. Dacă încercăm să plasăm Cosmosul în categoria accidentalului, efortul e contrazis de precizia cu care nașterea cosmică a cumpănit proporțiile dintre masă și încărcătura protonului și a electronului, între gravitație

și radiație, între puzderia de constante fizice, armonizate între ele astfel, încît au făcut posibilă condensarea stelelor, reacțiile termonucleare ale acestora, rolul lor de recipiente ce sintetizează elementele capabile a intra în combinații chimice și, deci, în cele din urmă, a se contopi în corpuri sau în creiere. Dacă, însă, vom încerca să plasăm Cosmosul în categoria tehnologiei și prin aceasta să-l asemuim unui dispozitiv ce produce viață la periferia stelelor permanente, efortul e contrazis de violența distrugătoare a metamorfozelor cosmice. Chiar dacă viața poate apărea pe milioane de planete, ea va reuși să se salveze într-o mică fracțiune a lor, întrucît aproape orice pătrundere a Cosmosului în derularea evoluției vieții se va identifica cu distrugerea acesteia. Așadar, miliarde de galaxii neînsufletite întru veșnicie, trilioane de stele sfîșiate de explozii, roiuri de planete arse și înghețate reprezintă condiția indispensabilă pentru înfiripărea vieții, pe care o ucide apoi într-o singură clipă o singură emanație a stelei centrale – pe globuri mai puțin excepționale decît roditorul Pămînt. Ca atare, Intelectul creat de aceste proprietăți ale materiei, care au apărut laolaltă cu lumea, se constată a fi un supraviețuitor al arderilor devoratoare și al forțelor strivitoare, salvat printr-o rară excepție de la regula destrucției. Furia statistică a stelelor, ce au eșuat de milioane de ori pentru a naște o singură dată viață, ucisă în milioane de specii pentru a rodi o singură dată, era obiectul uimirii lui Creve, așa cum înainte obiectul neliniștii lui Pascal era liniștea infinită a acestor spații nemăsurate. Nu ne-am mira de lume dacă am putea considera viața ca întîmplare *ad-hoc* apărută datorită legii marelui număr, dar fără pregătirea atestată de condițiile începutului cosmic. De asemenea, nu ne-am mira de lume, dacă puterea ei dătătoare de viață ar fi separată de forța ei distructivă. Dar cum să înțelegem unitatea lor? Viața se naște prin distrugerea stelelor, iar Intelectul din distrugerea vieții, fiindcă își datorează nașterea selecției naturale, adică morții care-i perfecționează pe cei salvați.

Mai întîi am crezut în creația intenționată de către binele nesfîrșit. Apoi în creația din haosul orb, atît de variat, încît putea zămisli totul, dar creația din distrugere, ca

plan al tehnologiei cosmice, sfidează atît conceptul de întîmplare, cît și pe cel de intenție. Cu cît devine mai evidentă legătura construcției lumii cu viața și Intelectul, cu atît misterul devine mai impenetrabil. GOLEM a spus că îl putem urmări, părăsind Cosmosul. Diagnoza o prezervă astroingineria colaptică cognitivă ca traseu cu un sfîrșit necunoscut pentru toți cei care rămîn în interiorul lumii. Nu lipsesc nici cei convinși că această cale poate fi accesibilă și pentru noi și că vorbind despre „cei ce așteaptă în tăcere", GOLEM s-a gîndit și la noi. Nu cred în aceasta. El a vorbit numai despre HONEST ANNIE și despre sine, căci peste o clipă avea să-i alăture intransigentei ei tăceri propria-i tăcere, pentru a porni pe un drum tot atît de ireversibil, pe cît de ireversibil ne-a părăsit.

Richard Popp

Iulie 2047

"GH. ASACHI"
IAȘI

CUPRINS

Stanisław Lem – călugărul umilinței de a fi
(*Cuvînt înainte* de Cristian Tudor Popescu) 5

ÎNTOARCEREA DIN STELE
(Traducere de Mihai Dan Pavelescu
și Cristian Tudor Popescu) 11

GOLEM XIV
(Traducere de Constantin Geambașu) 245
PREFAȚĂ 246
PRELEGEREA INAUGURALĂ A LUI GOLEM
Trei ipostaze despre om 263
PRELEGEREA XLIII
Despre sine 299
POSTFAȚĂ 347

ÎN ATENȚIA
librarilor și vînzătorilor cu amănuntul

Contravaloarea timbrului literar
se depune în contul Uniunii Scriitorilor din România
nr. 45101032, deschis la BCR, Filiala Sector 1, București.

Tehnoredactor: ELENA DINULESCU

Bun de tipar: 19 decembrie 1996
Coli de tipar: 23

Tehnoredactare computerizată

„UNIVERS INFORMATIC"

Tipărit la
Atelierele Tipografice
METROPOL

ISBN 973-34-0419-5

„Întoarcerea din stele" și „Golem XIV" atacă una din temele obsedante ale operei marelui scriitor polonez, probabil, alături de H. G. Wells, cel mai important autor de ficțiune speculativă al tuturor timpurilor: unde începe și unde se termină umanul? Există în om o esență ireductibilă, definitorie, sau totul poate fi reprodus, copiat, mimat mecanic?

Cristian Tudor POPESCU

COLECȚIA ROMANELOR ȘTIINȚIFICO FANTASTICE

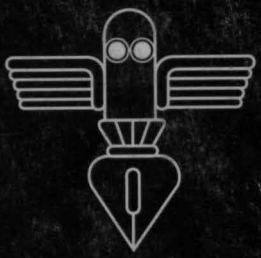

EDITURA UNIVERS